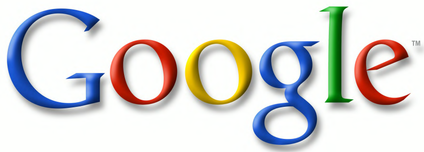
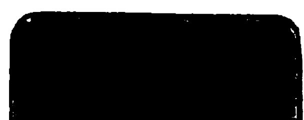

RONTÓ PÁLNAK
egy Magyar lovas Köz-Katonának

ÉS

GRÓF

BENYOVSZKI

MÓRITZNAK

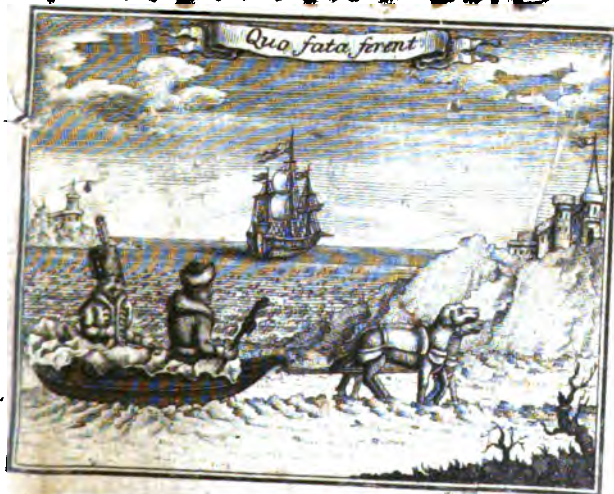
ÉLETEK',

Földön, Tengereken álmélkodásra méltó Történettyeiknek, 's véghez vitt Dolgaiknak

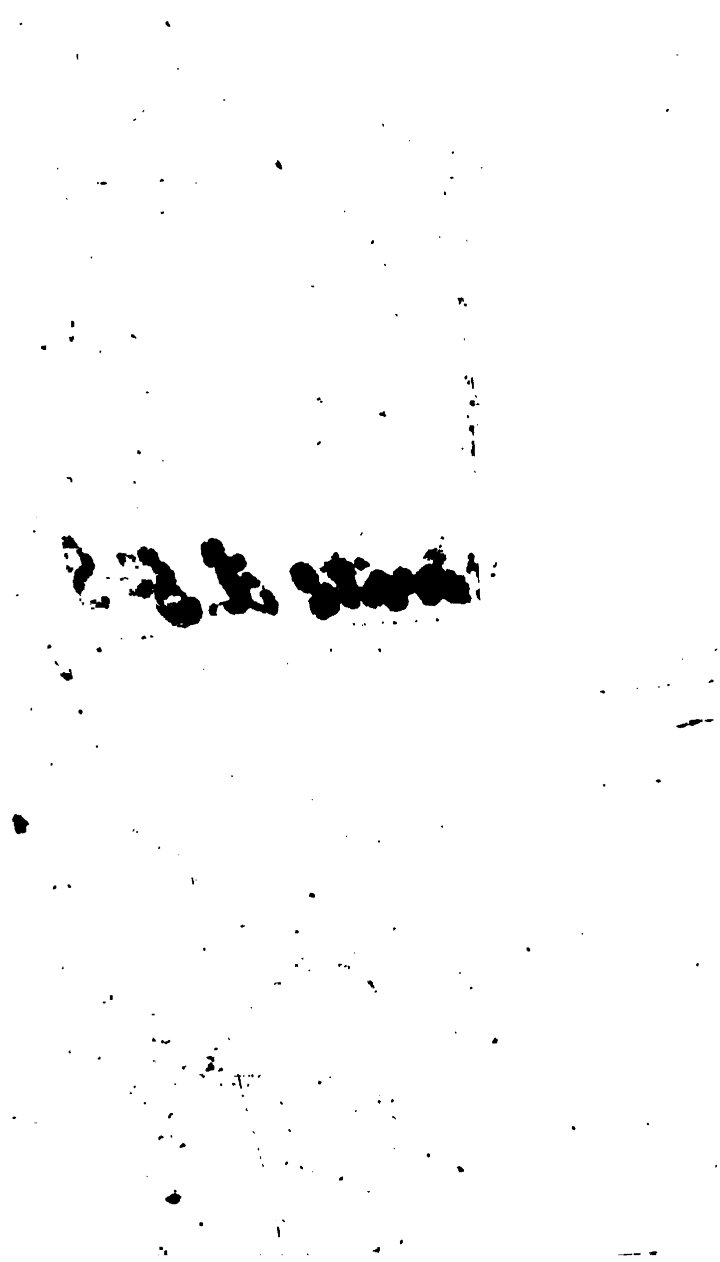
LE-ÍRÁSA,

a' mellyet Hazánk Dámáinak kedvekért
Versekbe foglalt

GRÓF GVADANYI JÓZSEF
Magyar Lovas Generális.

Posonban és Komáromban,
Wéber Simon-Péter költségével és betüivel,
1793.

AJÁNLÓ LEVÉL

Magyar Hazánk érdemes Dámáihoz.

Már egyszer le-tehetem Nagyságtok kanapéjai előtt álló asztalkáikra, azon Munkámat, a' mellynek, még a' múlt Ország Gyűlésének alkalmatosságával Pesten Versekbe való munkállására Nagyságtok kénszeríttették. De méltóztatnak arra emlékezni, hogy tőlem olly játszi Munkát kivántak, mint tsekély pennámbúl ki-folyt Falusi Nótáriusnak Útazása. Már én nem tudom: ha ezen Munkám rózsa nyilást példázó szájotskájokat egy kis mosolygásra reá fogja é hozni? avagy nem? Ha ez meg-történik, bizonnyára örömömre fog válni, hogy Nagyságtok kivánságának eleget tettem; mert így tárgyomhoz jutottam; ha pedig nem, tehát gondollyameg Nagyságtok, hogy ez, egy meg-aggott embernek pennájábúl folyt ki, és hogy az agságnak inkább a' mordság, mint sem a' játszó kedv az ő tulajdonsága. Ha ne talántán ellenkező történne, és a' mosolyás helyet, némelly Verseimnek sorai,

egy kevés pityergést találnának okozni; aztat hajnali harmat formájú gyenge szíveiknek méltóztassák tulajdonítani. Én tsak attúl tartok, hogy mivel ezen Munkám sok háborúkat, és vér ontásokat foglal magába, ne talántán Nagyságtok ízlése ellen légyen: de ha meg-gondollya Nagyságtok Őseink Asszonyi Nemének tett vitézségeit; reménylem, nem fognak kivánni azoknál alább valók lenni, annyival-is inkább, mivel azok nem vóltak annyi tulajdonságokkal, 's nagy, és szép erköltsökkel fel-ruházva, mint Nagyságtok; a' kik a' meg-világosíttatott világba élnek. Nem-is olvastak annyi Román könyveket, a' mellyek tele vannak Bajnokok dolgaival, sem pedig ezeknek vitézségeit szembe tűnő képpen a' Theátrumokon játzani nem láttták; mi több, még tsak olly módissan fel-öltözni, tántzolni, és magokat festés által iffijítani, 's bé-mázolni sem tudták, hanem azon vas világba, magok együgyű erköl-

erkőltseibe tartották lenni bóldogságokat. Óh vakság! De még-is azon fátyolt viselő, és karmazsin tsizsmába járó Dámáknak edgyike, sokáig védelmezte mint egy Semiramis Munkáts Várát, a' másika pedig, meg-nem-rettent szívvel durogtatta ágyúit, az őtet ostromlok ellen, Aranyos Medgyesi várából. Hát a' Murányi Vénus, nem de nem mind addig meg-tartotta azon nevű várát-is, miglen Nagyságtok bálványkája Cupido, szokás szerént aztat meg-nem-vette. Azért reménylem Nagyságtok gyenge mellyeikbe-is hasonló szív vér, és még mérészebb, mert ez már mint a' Briliant kő, a' meg-világosittatott Világ által ki vagyon pallérozva. Én ezen példákat nem azért hozom elő, mintha Nagyságtokat a' Márs Theátrumára karon fogva kivánnám vezetni, éppen nem, mert Isten kegyelméből elég férfiaink vannak, a' kik ma-is más nemzetek tsudájára a' mostani véres Frantzia

háborúba, mint igaz Magyarok úgy vitézkednek. Meg-nyúgodott elmével mél tóztassanak lenni, mert itthon fognak maradni Nagyſágtok, nem ugyan a' guſaly mellett, mert ez durva eſzköz, hanem a' Márs Theátruma helyet, a' Pestinek, vagy Bétsinek meg-tekíntésére. Ne-is iſzonyodjanak Nagyſágtok ezen Munkámba bé-iktatott háborúktól, mert azokat tehetſégem ſzerént igyekeztem mulatſágosan ki-tenni. Végtére két kérésemet nyújtom Nagyſágtok élibe, az első ez, hogy elől járó beſzédemet figyelemmel méltóztassák olvasni, hogy így Munkámnak foglalatját előre ki-vehessék. A' második pedig, hogy méltóztassanak malaſztjokba meg-tartani

alázatos ſzolgájokat
A' Ki-adót.

ELŐ

ELŐ JÁRÓ BESZÉD.

Az 1792-dik eſztendőbe Budán tartatott Orſzág Gyűléſén magam-is jelen lévén, történt; hogy Peſtre egy nagy érdemű Dámának látogatására által menvén, hét más Dámákat ſzerentsém adatott nála találni; az hármát nem esmértem, de a' négygyét már az előtt ſok alkalmatosſágokba tiſzteltem. Azon három esméretlen Dámák, a' többiektől fülem hallottára (jól lehet ſúgva akartak ſzóllani) kérdezték, hogy én volnék-é az; a' ki a' Falusi Nótáriusnak Budára tett útazását munkáltam? Midőn amazok bizonyíttották vólna, mindjárt ez a' három-is meg-esmérkedett velem. Több egymás dolgoknak elő-hozása után, mind a' nyóltz Dámák körűl vettek, és kértek, hogy még egy olly forma játékos munkát az ő tekíntetekért adgyak-ki. Eleget ſzabódtam: 's mentettem magamat, hogy ſe idöm arra nem vólna, ſem eſztendeimre való nézve,

az illyen könyű munka hozzám már nem illene; fem pedig matériát egy könnyen arra nem találhatnék. De mind ezen mentségeim haszontalanok; és fikeretlenek vóltak, és mind addig únszollani meg fem - is szűntek, míg erre magamat nem ajánlottam. De kinek-is szívét meg-nem-lágyítaná az illyen Syréneknek éneklése! magát Jupitert-is az égbűl le-húzta egy Aszszonyi állat; és így, ámbár nem örömest, le-köteleztem magamat, egy ahoz hasonló munkának ki-adására.

Meg-vallom, sokáig tűnődtem magamba, míg alkalmatos matériát találhattam, mivel nem valami mesének, hanem valóságos történetnek világ eleibe való terjesztésén igyekeztem. Végtére az ötlött eszembe, hogy *Rontó Pálnak*, egy Magyar lovas katonának, és *Gróf Benyovszki Móritznak életeket*, földön, tengereken végzett háborúit, vitézségeket, álmélkodásra való törtenettyeiket adgyam ki. Azért-is ne tartsa egy érdemes Olvasó-is, ezen munkámat költeményes Románnak, mert valósággal meg-történtek az abba foglaltatott dolgok.

Leg-inkább azért határoztam-meg dolgaiknak ki-adását magamba, mivel Hazánk-

fiai

fiai vóltak; mert világos dolog, hogy ha az idegen nemzetek közzűl egy valaki, tsak egy tsekély dolgot, úgy mint tsak egy más Orſzágon kereſztűl tett útazást, vagy egy tsekély vitézſéget viſz-is véghez, azt mingyárt nagy fittyel ki-trombitáltattyák, ki-nyomtatattyák; had lássa tehát a' Világ, hogy Hazánk-is nemez olly jeles férfiakat, a' mellyeknek viselt dolgai, ſokkal nagyobbak, jelessebbek, mint más ezer idegeneké.

Azon ſe tsudálkozzon ſenki, hogy *Rontó Pálnak* történeteit, Gróf Benyovſzki történetei eleibe téſzem, mert minden érdemes Olvasók, által fogják munkámba látni, hogy a' Grófnak történetei tsak akkor kezdődnek, a' midőn Rontó Pál nem meſzſze Krakótúl Lengyel Orſzág Városátúl, hozzája érkezett, már ez előtt pedig Rontóval ſok dolgok történtek, mert öregebb-is vólt ſokkal a' Grófnál.

Mind ezek után ſenki ſe tartsa az én Rontómat azon Rontónak lenni, a' ki Gróf Tökölyi Imrének, ki-is hét ſzáz Magyarokkal, és ſok Tatárokkal 's Oláhokkal, Tölts Várának Passusán, 1690-dik eſztendőbe Erdélybe a' hadaknak ki-kémlélléſére bé akarván tsapni, kémje vala, és Gróf Heister, és

Gróf Teleki Mihály konyhájokba petsenyét forgatott ; mert akkor az én Rontóm még e' Világon sem vólt, és azon kém Rontónak a' kereszt neve, nem Pál, hanem István vala. Ki lett légyen az' én Rontóm, verseimbe valamint születését, keresztelését, nevelését, úgy több dolgait-is maga elő adgya.

A' mi Gróf Benyovszki Móritz életét illeti, önnön maga aztat, míg Londonba mulatott, Frantzia nyelven le-írta, és ugyan ottan ki-nyomtattatott; a' mellyet az Anglusok-is, magok nyelvekre által fordították, és végtére ezen munkája Németh nyelven-is ki-jött : és így rész szerint, én ezen németh ki-adást követem, de még-is inkább önnön magok előttem tett beszédgyeiket, 's vallásokat ; mert a' mint munkámba bé-iktattam, midőn Gróf Benyovszki Párisbúl Hazánkba meg-tért, Nagyszombatba az Arany Korona Vendég fogadóba velem négy napokat töltött, és mint régi jó Barátom, és távodadrúl való Atyámfia-is, minden történeteit, viszontagságait nékem el-beszéllette. Rontó Pál pedig egy Regimentbe vólt velem, és én Fő Strázsa Mestere vóltam, 's hivatalom mellett az akasztófa alá - is én vezettem ki, az hét esztendeig folyt Prus-

sus

ſus háborúba. 1790 dik eſztendőbe Orſzág Gyűlésén Budán lévén, meg-tudván ő ottan léttemet, fel-keresett, és kilentz napokig el ſem ereſztettem. Ezen alkalmatosſággal, mind a' maga életét, úgy a' Grófféť-is, az vele esett történetekkel el-beſzéllette előttem; ſőt a' mint néki mondottam, mint vólnának némelly dolgaik a' könyvbe ki-téve, sokat meg-hamisíťott, és előttem úgy, a' mint ki-tettem, beſzéllette.

El-nem-halgathatom aztat, hogy a' németh fordításba, a' Grófnak eredete felette nagy hibákkal vagyon ki-téve, nem-is gondolom, hogy önnön maga a' Gróf aztat így tette vólna ki, hanem a' ſok fordítók hibája léſzen, mellyre való nézve, én aztat megjobbítottam. Mivel pedig a' Gróf Nyitra Vármegyébe ſzülettetett, hogy a' dolog így légyen, az egéſz Nemes Vármegye bizonyſágom léſzen.

A' Németh fordításba így vagyon eredete ki-téve: hogy ő ſzülettetett vólna Nyitra Vármegyébe Verbói maga örökös Uradalmába; az Attya lett vólna Gróf Benyovſzki Sámuel magyar lovas Generális; az Annya Báró Révai Rózsa, tanúlását pedig a' Bétsi Universitásba végzette vólna; a' midőn már

14 eſzten-

14 esztendőt ért, Generális Simsén gyalog Regimentéhez mint Al-Hadnagy ment vólna, és a' Prussussal hét esztendeig tartott háborúnak folyása alatt, ő az Attyának egy öreg Báttyától, Lengyel országba hívattatott vólna, hogy tőle az örökös Starosztaságot venné által, mivel ő már öreg vólna; és ugyan ezen okra való nézve a' Litvániai nagy Hertzegségbe lévő jószágait-is; a' mellyeket tellyesített-is vólna, és a' mi midőn éppen külső Országok meg-tekintésére, különösen nap-keleti Indiába kivánt vólna menni, meghallván, hogy az Attyafiai Magyar Országba lévő jószágaiba hatalmasan bé-szállottak vólna, viszsza tért hazájába, és erővel ki-vette vólna kezeikbűl maga jószágait; a' mellyért-is azok, mint párt-ütőt bé-adták őtet Bétsbe az Udvarnál, mellyre-is kénteleníttetett vólna Lengyel Országba bé-menni, a' hol-is az Országot már tűzbe találta, és az ott való Ország Rendgyei, meg-tudván el-érkezését, Varsó Városába hivatták, és a' Confœdératiónál leg ottan Generálisságra fel-is emelték.

Mind ezek szórúl szóra valótalanságok, azon az edgyen kívűl, hogy szűlői Benyovszki Sámuel Úr, és Báró Révai Rózsa valá-

nak

nak, mert elsőben-is: egész Nyitra Vármegyébe nintsen Verbói Uradalom, hanem Mező Város Verbó, a' Tsejtei Várrúl neveztetett Tsejtei Uradalomba vagyon, a' mellybe több fő, és jelès Familiák-is birtokosak. Másodszor: az Attya soha sem vólt Generális, hanem bóldogúlt Pestvármegyei József lovas Magyar Regementibe, a' kinek-is hitves társa vala Révai Rózsa, Oberster vólt, a' most említett Generális élemedett Úr lévén meg-hala, és özvegyét Báró Révai Rózsát Oberster Benyovszki Sámuel Úr el-vette, és úgy mint Oberster mindjárt resignált-is, és Verbón lakott, és így azután ezektűl nemzettetett Gróf Móritz Benyovszki, az Atya Gróf sem vólt, hanem igaz régi, tő gyökeres, Fő Nemes Familiábúl származott, a' melly nevezetét veszi Nemes Trentsén Vármegyébe feküvő Benyov nevezetű helységről. Ezen Fő Familia Hazánkba ma-is virágozik, és valamint a' Politicus, úgy az Egyházi és Hadi rendekbe-is jeles, és Hazánk hasznát szolgáló érdemes tagokkal tündöklik. Gróf Móritz Benyovszki akkor emeltetett-fel Nagy emlékezetű Fejedelem Aszszonyunktól Mária Therézsiátúl Grófságra, a' midőn (a' mint alább ki fog tetszeni) Párisbúl Bétsbe érkezett, kit-is mivel már

egy-

egyszer Gróffá lett, egész munkámba azon nevezettel illetem. Lengyel Országba sem bírt jószágot, hanem a' midőn oskoláit elvégzette vólna, a' Bánya Városokra mene, különösen Selymetzre, ítéletem szerént Praxisra. De itten egy olly valami érte, hogy kénteleníttetett Lengyel Országba menni, úttyába lévén, Sepes Vármegyébe meg-betegedett, és egy Hengski nevezetű emberséges embernek házába feküdvén, spasmussai között a' Leányával meg-esmérkedett, és aztat el-is vette. Lengyel Országba érvén, látta, hogy a' háború divattyába vólna, a' Confœderátusokhoz állott, és Krakó Városa táján egy hadi testet állított fel, és éppen akkor érkezett hozzája Rontó Pál-is.

Itt kezdődik tehát életének le-írássa, a' mellyet én két soros Versekbe, mivel a' fent meg-írtt Dámák így kivánták, a' Világ eleibe terjesztem; másképpen nem lett vólna munkám fél-tsipejű, de a' Dámak jobban szeretik a' Rytmust, mint a' négy soros verselést, mert ennek könnyebb a' Nótája, hanem valamint az igaz Magyar Poësisnak természete hozza magával, négy soros lett vólna tsekély munkám.

El-nem

El-nem mellőzhetek én itt, egy Anecdotumot, melly ebből áll: Minap egy igen kedves Barátom hozzám érkezett, 's panaszolkodott, egy könyvetskét tartván kezébe, a' mellybe Hunyadi Lászlónak élete írattatik-le, hogy ennek elő járó beszédgyébe az Author puskázna ellene azért, mivel ő egy négy foros játékos Munkát írván, elő járó Beszédgyében a' két foros Verselés ellen írtt vólna. Mondottam nékie, hogy talán másnak a' munkájárúl szóll ezen Author. Óh nem, felelt: mert valamennyi Magyar könyvek eddig ki-jöttek, mind meg vannak nálam, és egy elő-járó beszédben sints emlékezet a' két foros Versellésrűl, tsak az enyimbe. Kérdeztem, hát mit ír jó barátom Uram ellen? felelt: imé, szórúl szóra ezeket:

„ Előre tudom, hogy lésznek némellyek,
„ kik azért munkámat kisebbíteni fogják;
„ NB. hogy két foros versekkel ír. Én arról
„ nem tehetek, ha azok tsak a' négy égy formán hangzó szóknak ki-keresésében, és
„ nem a' dolgoknak velős, és szép le-írásában
„ akarják állítani a' magyar Poësisnak termé-
„ szetét. Az ollyan okoskodások, mellyek a'
„ két forú Versek ellen egy Könyvnek Elő-
„ Beszédében tétettek; bennem ugyan mint
„ el-mellőzhetők, leg-kissebet sem indítottak.
„ Azoknak tréfás Írója, úgy gondolom, azt
„ tartja, szép a' régi szokás, ha rosz-is. In-
„ kább akarnék én, az olly két forú, de fontos,
„ és arany Verseket író magyar Virgíliussal

„ mint

„ mint T. T. Pétzeli József Úr e' dologba hi-
„ bázni,(mint Cicero mondotta Plátóról,) mint
„ másokkal tartani." Ezek azon Authornak
ſzavai.

Kértem annak utánna ezen jó barátomat, hogy maga munkájának Elő-járó-Beſzédgyét-is engedje nékem olvasni; kezembe-is nyújtotta, és figyelemmel el-olvasván, ezeket mondottam nékie.

Kedves Barátom! ezen Authornak ítélete, meg-vallom, ſovány, és mondása üres hang, mert eleint Gyöngyösi Istvánnak, és Horváth Ádám Úrnak négy ſoros munkáit dítséri, mindjárt megint, nyomba a' két ſoros verselést égig magaſztallya. Nem arrúl vagyon jó barátom Uram elő járó beſzédgyébe a' ſzó, mintha két ſoros versekkel nem lehetne ſzép munkát tenni; mert lehet, valamint önnön magának ezen Authornak munkája-is dítséretet érdemel, hanem árrúl, hogy mért hagyattatik - el a' régi igaz Magyar Poësisnak módja, mért nyesik-le ſzépen elterepedett ágait, és mért teſzik futának. Nem léſzen több tíz eſztendőnél, hogy ezen két ſoros verselés kezdődött gyakoroltatni; de mért? okát igen helyesen adja jó barátom Uram? hogy restelkednek a' ſzavak fel-keresésében. Valóban gonddal, és munkával-is esik négy hangú ollyas ſzavak fel-találása, hogy a' jó terméſzetes Poésisnek ízlését magokba foglallyák. Bőltsen - is mondja azon Author, hogy az ollyas okos-kodá-

kodások, mint a' mellyek vannak jó barátom Uram Elő járó beszédgyébe, el-mellőzhetők, és benne semmit sem indítanának; ne-is indítsanak, mert másképpen nehezebb munkát fognak néki okozni, a' mellyet könnyebb el-kerülni, mint sem munkálni. Leg-inkább az tetszik nékem tsudálatosnak, hogy azt írja: hogy tsak a' szavaknak keresésében állíttják, nem a' velős dolgok Választásában a' Magyar Poésisnek terméſzetét. De okát ennek nem adgya, hogy mért vólna a' két soros versekkel épült munkákba velősebben ki-téve az igaz Magyar Poésisnek terméſzete, mint a' négy sorosba; holott több szavakkal jobban, velősebben-is lehet egy dolgot, nem tsak ki-mondani, de Poésisi terméſzetit-is ízléssel ki-találni. Soha sem-is fogja tudni ennek okát adni, hanem *ſtat pro ratione voluntas*. Ez éppen ollyas dolog, mint a' midőn egy útazó siett, hogy hamar oda érhessen, a' hová szándékozik, déli étetéskor több 's jobb ételekbül álló jobb ebédgye' el-készülését nem várja, hanem gulyás hússal, mivel ez mindjárt készen vagyon, meg-elégszik, mert ez-is jó. A' két verseléssel tett munka-is jó, azért mért kellene négy forral való munkát tenni, mivel ennek munkállása fáradtságos. El-hitetheti kedves jó Barátom Uram Zoilusa magával, a' régi Deák Poéták úgy mint Virgílius, Ovidius, Horatius, Juvenalis &c. hogy sokkal jobbak vóltak, mint a' mostani deák Poéták, de egy se tért ki a' szokott deák ver-

)( )(selés

felés úttyárúl, hanem azon jártak, szintén úgy a' régi Magyar Poéták-is, mint Balassa, Benyitzki, Gyöngyösi István, Gróf Kohári István 's a' t. jobb Poétak vóltak minnyájunknál, és mi őket tsak majmozzuk, és gondolattyaikat lopogatván, új festékkel mázollyuk; azok pedig minnyájan négy soros versekkel írtak, és így nem értették-é ezek a' velős Poésisi természetet; ítéllye-meg a' Világ. Az újjab Poéták közzűl-is sokakat hoszhatnék elő, de a' többek között tsak edgyet hozok elő, ama régi jó Barátomat, bóldogúlt T.T. Szilágyi Sámuel Superintendens Úrat; ezen túdós, Universalis, és Polihistor Úrnak-is minden Poésisi munkái négy sorral vannak munkálva, de talám nem értett az igaz Poésisi természethez, pedig — — — Ha pedig kedves Barátom Uramról, a' mint ki-teszi: szép a' régi szokás, ha rosz-is: aztat érti, mintha nem tudna a' jórúl, és roszrúl ítéletet tenni; meg ne ütközzön ezen, mert meg-lehet, hogy ezen Author több írós Vajat, és lépes mézet evett, jó barátom Uramnál, következés képpen jobban-is meg-fogja tudni a' jót választani, és a' roszszat kárhoztatni, mint kedves barátom Uram. Ha pediglen azt találná azokon a' szavakon érteni, hogy kedves barátom versei roszszak vólnának, mellőzze-el ezen ítéletét, valamint ő el-mellőzi a' négy soros munkát. Nagy jele ám ez a' jó Poésisi természetnek, ha egy valaki olly hiedelembe vagyon, hogy

önnön

önnön munkája helyes, a' mássé pediglen rosz. A' mit Pétzeli Úrrúl ír, magam-is reá állok, hogy ezen meg-halálozott emberséges embernek versei gyönyörűk, de aztat-is ide teszem, hogy 1790-dik esztendőbe bóldogúlt Leopold Fejedelmünk koronáztatásának alkalmatosságával Pozsonba, mint régi jó esmérőm, és Főldim, Szállásomon meg-látogatott, kinek-is tréfásan ezt mondottam: Mért lett T. Uram az igaz régi Magyar Poésisnak Desertora? betsületemre mondhatom: ez vólt felelete: Jól tudom én, hogy négy soros Versekkel írtt Magyar munka, szebb a' két sorosnál, mert több szavakkal több gondolatok, helyessebben tétethetnek ki; de mivel Egyházi ember vagyok, felette sok a' dolgom, és az illyen munkákra tsak lopom az időt, két soros verseléssel hamarébb végzem azokat, mivel a' négy soros munka sokkal több időt kíván. — En azon-is tsudálkozom, hogy Attya Urának ki nem ütötte pennáját kezébűl, mikor dítséretire ezen egy pár négy soros Strófáit írta: *A' Jó fiú nem tsak a' maga hasznára* &c. de tudom, Attya tisztelő fiú. De már elég légyen ezen penna kis tsatá[ɩ]; szent a' békesség, nem foly senki sebének véri. Kedves jó barátom pedig írjon ezentúl-is négy soros versekkel, én ugyan ezen munkámat két soros versekkel írtam, de okát ennek már fellyebb ki-tettem, mivel a' Dámák így kivánták, mert azok a' Rytmust

)( )(2 szere-

ſzeretik danlani, mellynek rövidebb a' Nótája. De ha ugyan tsak kedves Barátom Zoilussa nem ſzűnne-meg kòtzódni, adgya akkor a' Magyar Gyáſz érdemes Authorának remek munkáját a' kezébe, 's mondjameg néki, hogy a' mint ezen Author felel munkája végin, maga Zoilussának, az légyeh kedves barátom Uram felelettye-is.

Magam pedig még néhány ſorokat ezen Elő-járó Beſzédemhez függeſztek, mellyekkel ki-fejezem, hogy ezen Munkámat két réſzekre oſztottam, és az elsőt, melly egyedül Rontó Pál történeteit foglallya magába, hat Tzikkelyekre; a' második réſzt pedig, a' mellybe Gróf Móritz Benyovſzkinak dolgai vannak, tizenkét Tzikkelyekre. Ezen egyenetlenſéget az okozta, mivel a' Gróffnak történetei mind ſzámossabbak, mind fontossabbak, mint a' Rontó Pálé, de ezekbe-is ki-teſzem azon történeteit, a' mellyek azon idő alatt történtek, a' melly alatt ő, a' Gróffal vólt. Bóldognak fogom magamat tartani, ha ezen tsekély munkám valamint Hazám Dámái előtt, úgy annak közönſége előtt-is, egy kis meg-elégedést fog érdemleni.

Költ Munkám Szabad Szakoltza Királyi Városba lévő házamba, Szent Iván havának 30. Napján, 1793. Eſztendőbe.

ELSŐ RÉSZ.

ELSŐ TZIKKELY.

Rónto Pál fzületése' földjéről fzóll; el-befzélli, kik vóltak Szülöi, mint jött e' Világra, miképpen ment végbe Kerefztelése, és az annál tartatott Vendégfég.

Ezer hét fzáz harmintz-negyedik efztendő
 Folya nagy áldásfal, vólt mindenbe olly bő,
Hogy az élés-házak mind meg-töltettettek,
 Pintzékbe a' hordók egymásra tétettek.
Egy ugar fem marad't Hazánkban hafztalan,
 Sem férjével lakó Afzfzonyfág magtalan.
Abba fzült engem' is Anyám e' Világra,
 Az Atyám én velem jutott fiú ágra.
Borsod Vármegyének azon kies völgye,
 Mellyet a' Sajó moss, fzületésem' földje.

A Er-

Erről falum' neve-is Sajó Kerefztúr,
Mellyben Gróf Szirmai nemzetség földes Úr.
Rontó Dávid vala neve az Atyámnak,
Sárkány Judith pedig az édes Anyámnak.
Vagyonja vólt annyi, mint parafzt gazdának
Szokott lenni; dolga jól folyt az házának.
Vagy Bíró, vagy esküdt ember az helyfégbe
Vólt ő; híre nélkül femmi fem ment végbe.
Az egéfz faluba nem vólt olly tanúltt fő;
Írást-is olvasni egy fem tudott tsak ő.
Minden currenseket tsak ő olvasta-el,
Computusokra-is Miskóltzra ő járt-fel.
Azért-is az helyfég betsűlte, tifztelte,
Ügye-folytatóját mivel benne lelte.
Szent Pál' napja előtt, estve nyóltz órakor,
Éppen imádfágra harangoztak akkor,
Velem édes Anyám terhétől fzabadúltt,
Történtt; éppen akkor egy tsillag-is tifztúltt.
Az istállóba is Atyám' Daru lova,
El-nyeríté magát, 's felette hinnyoga.
Bodri kuvafzunk-is fogát vigyorgatta,
Örült, ugrándozott, farkát tsavargatta.
Fájdalmai között engem' burokba fzült,
Mellyen édes Anyám felette meg-örűlt.
Bába meg-füröfztvén, mint illik, engemet,
Fötől talpig nézte az egéfz testemet.
Szívem' erányában ő egy jegyre talált, (mált.
Melly vörös vólt,'s ki-vontt magyar kardot for-
Ezt látván a' bába, nagyon tsudálkozott,
Bé-pólyázván engem', az Anyámhoz hozott.
Szóltt

Szóltt hozzá: Aſzſzonyom! ímé fiad vagyon,
Szerentsés Anya vagy; örvendezhetſz nagyon.
Hidd-el; nem más, hanem nagy bajnok leſz ebből;
Ki-tetſzik ſzívére rajzoltt kard bélyegből.
Kedves édes Anyám karjaira fel-vett,
Száma nints, mennyi ſok tsókokkal illetett.
A' bába itt mindjárt a' ſzomſzédba futott,
Hol Atyám, míg Anyám kínlódott, múlatott;
Néki-is ſzintén úgy meg-mondotta eztet,
Mellyel olly örömöt ſzívébe gerjeſztett,
Hogy lélek ſzakadva mindjárt haza futa,
'S mihent ſzobájába lebegve bé-juta,
Anyám' karja közzül engemet ki-kapott,
Áldotta az Istent, és a' mai napot,
Az istállójába innét engem' bé-vitt,
Darújához így ſzóltt: ímé! láſsad, Judit,
A' te gazdaſzſzonyod ezen kis katonát
Szülte; tartsad eztet úgy, mint magad Urát.
Idővel nyeregbe ő fog reád hágni,
Te hátadról fog ő ellenſéget vágni.
Mert tudjad: hogy ſzívén kard bélyeget visel,
Hogy nagy vitéz léſzen, ez egy bizonyos jel.
Mivel engem' tartott a' ló' elejébe,
Abrakos tariſznyát fog vonni fejébe,
Azt vélte; azért-is prüſzſzögött, hortyogott,
Lábával az hídlást vágta, és dobbogott.
Szóltt Atyám: no bizony, Urára esmére,
Azért prüſzſzög, dombol, örvend egéſz vére.
Mától fogva léſzen jobb tartása néki,
Tsigás leſz ſzerſzáma, ſzironyos a' féki.

Vifsza-térvén Atyám, 's menvén az udvarán,
Bodri a' fzarvason, (a) az az, ganéj halmán
Feküdött, de mihent ötet éfzre vette,
Le-fzalad't, 's előtte ugrásait tette;
Hol el-futott tőle, hol meg vifzfza fordúlt,
Hol hasára feküdt, hol meg tovább lódúlt,
Hol fzüköltt, hol pedig néhányfzor böffentett,
Majd bőriből ki-bújt, olly nagyon örvendett.
Látván mit nem téfzen az eb, hozzá így fzóltt,
Mert az Atyám' fzíve örömmel tele vólt:
Kedves Bodrim! ugyan be nagy a' te efzed,
Mivel a' mi történt háznál, éfzre vefzed;
Örömmel köfzöntöd, látom, Uratskádat,
Ki tsak most lépett-bé, azon gazdátskádat,
Mond-meg? ki mondta-meg az ő fzületését,
Az házhoz tsak mostan lett meg-érkezését?
Szavára a' kutya bau! bau! mint böffentett,
Vélte; hogy a' bába néki jelentést tett.
Ha már tudod, úgy mond: ímé Urad itt van,
Hogy nagy vitéz léfzen, az már tsalhatatlan;
E' Világra magyar kard bélyeggel jött ő,
Minden ellenféggel fzembe áll, ha fel-nő.
Ezzel a' fzobába én velem bé-mene,
Az Anyám kevésfé fel-támad't ellene,
Hogy velem illy kemény, tsikorgó hidegbe,
Kint jár, és nem marad inkább a' melegbe.
Szól-

(a) Az all-földön magasra hányattatik a' gyanéj, és a' tetején mintegy két fzarvakra rakattatik, azért-is neveztetik az így rakatott ganéj halom, fzarvasnak.

Szóllott: Feleségem! hadd szokjon mindenhez,
Úgy-is katona lesz, hideghez, meleghez;
Ó ha láttad vólna, hogy mit nem miveltek,
A' Daru, a' Bodri, melly örömmel teltek;
Mind a' kettő mindjárt rá esmért Urára,
Általad világra jött kis katonára.
Hidd-el ítélete, Darunak magának,
Nagyobb, mint akármelly Naturálistának;
Mert tegnap, jól-lehet kétszer vóltam nála,
Nem nyerített, nem-is dombolt, veszteg álla.
De most kisdedünket karomon fejdítvén,
Dombolt, és víg vala, magát el-nyerítvén,
Nem máson, tsak Isten' hatalmán vígadott,
Hogy nékünk semmiből illy szép fiat adott.
A' Naturálista ezt a' természetnek
Tulajdonítani szokta, vagy esetnek;
De a' Daru lónak az az ítélete,
A' természetnék is, hogy vala kezdete;
Mellyet is egy olly nagy Valami alkotta,
Ki öröktől való, 's ezeket mondotta:
Én vagyok a' kezdet, és én vagyok a' vég,
Tőlem teremtetett föld, tenger, és az ég.
A' Darunak sem vólt addig istállója,
Míglen mester ember nem vólt munkállója.
Nem is első oka annak a' természet,
Hogy annyi sok bolond közttünk el-tenyészett.
Embereknek őket, Isten teremtette,
Naturálistáknak feslett erkölts tette.
Halld Feleség azt is, Bodrink mint vígadott,
Hogy a' ganéj dombról hozzám le-szaladott.

Terméfzetesfebben járta ő a' tántzot,
Mint a' kik viselnek minden-féle rántzot;
Láttam én a' bálba Pesten mint forgottak,
Tollas kalapokba, miképpen ugrottak,
Végig a' Szálába tettek Kalupádát, (*a*)
Sok közzülök jó hogy ki nem törte lábát.
Bodri ugrásfait a' mint el-kezdette,
Hidd-el: módosfabban náloknál ejtette.
Mind jobbra, mind balra, fokkal fzebben forgott,
Mint a' bálba fzoktak, másra ő nem morgott,
Hol el-futott tőlem, hol pedig vifzfza tért,
LáttamKalupádhoz, fzint'úgy, mint ők, hogy ért.
Pedig tollból néki nem vólt bokrétája,
Sem pedig bé-festve nem vala ortzája.
Kutya ábrázattyát ő tsak meg-tartotta,
Majom ábrázatra azt nem fordította.
Atyámnak fzavain, kevésfé nevetett
Az Anyám, 's engemet ágyába fektetett.
Ezek után Atyám egy bundára le-dült,
De el nem alhatott, olly felette örült.
Auróra mint lépe Hesperus' nyomába,
Fel-kőlt, 's mindjárt méne barmai' aklába,
Egy fzép hízott ökrét, abból ki-vezette,
Méfzárost hívatván, vele le-üttette.

Két

(*a*) A' Kalupáda tántzot nyegédes, de felette ostoba emberek gondolták-ki, mivel eztet tántznak fem lehet mondani, mert a' Szálának egy végétől a' másikig vágtatnak, azért is inkább futás ez, nem tántz.

Két örüt, négy borjút, és nyóltz gyenge bárányt
Által-adott néki, és két hízott ártányt.
Hogy ö mind ezeket öllye egy rakásra,
Nyúzza, perzsellye-meg, és ne bízza másra;
Töltse kolbászoknak 'részit foghagymával,
Részit majoranna szagos pelyvájával.
De a' toszogatott kolbászt ki ne hadja,
Egész bors szemekkel az ízét meg-adja.
Legyenek mind gyöngyös, májos, tüdös hurkák,
Véres gömbötzökbe, szalonnábúl kotzkák.
Jól meg-mosva légyen a' patzal főképpen,
Borjú, 's disznó fejek meg-tisztítva szépen.
Osztán hat falusi gazda asszonyokat,
Sütni, főzni, kik jól tudnak, ollyanokat
Hívân; kamaráját mindjárt fel-nyitotta,
Hogy azt ne kéméllyék, nékiek mondotta.
Azoknak ketteje a' kaláts fütéshez
Hozzá fogott; négygye pedig a' főzéshez.
Sütöttek az elsök szép fejér tzipókat,
Fonott kalátsokat, lángost, vakarókat,
Száma nem vólt a' sok káposztás rétesnek,
Es kapros túróval meg-töltött bélesnek,
Tekenők töltek-meg mákos kalátsokkal,
Rántott tsöregekkel, és lelkes fánkokkal.
Tálakra levélen, sültek halmasztattak,
Asztalokra rendel mind alkalmasztattak.
Udvar közepére egy nagy szány vólt vonva,
A' mellyet kerített magossan négy ponyva;
Ezen vólt főzéshez nagy tűz pad építve,
A' sok fel-vágott fa rakásra készítve.

Mint az Ætna hegyén, ezen olly tüz égett,
Mert Posztrikomra (a) hítt Atyám sok vendéget.
A' négy szakátsné itt kélt, járt, forgott, fürgött,
A' sok vagdaló kés 's főző Kanál tsörgött.
Ki lúdat, ki pulykát, ki kappant mellyesztett,
Ki malatzot szúrván, abbúl vért ereszteтт;
Két fülü fazékba káposzta rotyogott,
Püfögött a' kása, feli le potyogott.
Edgyik a' kappanhoz metélt tészta láskát,
Más-is azt sikárlott, hogy majd tsinál táskát.
Harmadik bosporba foghagymát aprított,
Negyedik espéknek szalonnát hassított.
Mert patzalt, bárány húst, ezzel készíttették,
A' törött lébe-is ugyan eztet tették.
Gyenge báránykákat készíték tárkonnyal,
Az apró tsibéket, mint szokás, tzitronnal.
A' disznó lábakbúl főztek kotsonyákat,
Tálaltak két lapos tálra tarhonyákat.
Eggyike egy sóldart vagdaló késével
Fel-darabolt, 's főzte aztat kaszás lével;
Borjú fő tejfeles, és zsemlye kotzkával
Készült, 's a' Disznó fő etzetes tormával.
Lúdas kása-is vólt, tsirkék kőszmétével,
Egy pár hízlalt rétze főtt fekete lével.
Minden étel vala jól meg sáfrányozva,
Némelly meg-zsályázva, vagy rozmaringozva.
Hin-

(a) Hazánknak némelly Vármegyeibe a' Paraszt nép, a' Keresztelót Posztriknak szokta nevezni.

Hintettek azokra bőven borsat, 's gyömbért,
Mivel a' fűlſzerſzám tiſztíttya-meg a' vért.
Az ökörnek fejér, 's vese petsenyéje
Nyárson ſült, és róston annak vetretzéje.
Diſznó óldalasnak a' zsírja le-tsorgott,
Malatz, mellyet nyársra vontak, friſsen forgott.
Spékeltetett örü húsſa foghagymával,
Lúdakat töltötték mind kormos almával.
Pulyka kakasoknak lágy kenyér begyekbe
Tétetett: vad nem vólt, azért-is helyekbe
A' többi ſült állott; borjú tzímerekbül
Tsinálták katona bélest veséjekbül.
Atyám két ſzekérbe, míg az ebéd kéſzült,
Lovakat fogatván, eggyikébe bé-ült.
Miskóltzra el-mene, a' Minoritákhoz
Szállott, régtül fogva esmérős Atyákhoz.
A' Gvardiántól ő ki-kére egy Pátert,
Ki meg-kereſztellyen, 's melléje egy Frátert;
Ez mindjárt ſzívesſen Páter Tiburtiust
Rendelte, 's melléje, Fráter Onufriust.
Erre: egy ſzekérrel, az Avasra fel-ment, (a)
Melly hegyen egy nagy ſzép pintzéje vala fent,
Három hordó ó bort a' ſzekérre fel-tett,
Mellyet a' Tapótza (b) híres hegye termett.

(a) Miskoltz városſa felett, egy nagy hegy óldal vagyon, melly Avasnak neveztetik, ezen felette sok épült pintzék vannak.

(b) Egy ſzöllö hegy Miskóltzhoz közel, Tapótzának hívattatik, ezen hegy igaz jeles borokat terem.

Papokkal, 's borokkal haza mint érzekett,
A' bábával mindjárt arrúl értekezett,
Hogy meg-fognak-é mind a' Komák jelenni?
Tizen-egy órára itt fognak-é lenni?
Mert parantsolatot ennek ollyat adott,
Hogy míg Miskoltzra jár, gyüjtsön tizenhatot.
A' bába mondotta, mindjárt itten léſznek,
Tsak a' Papnak magát kell tartani kéſznek.
Nyomba egymás után meg-is jelenének,
Atyámnak, Anyámnak, köſzöntést tevének.
A' bába engemet ſzépen bé-polyázott,
Mint Pünkösdi Királyt, tarkán pántlikázott.
Tüzes András vala az én Kereſzt Atyám,
Feleſége Atzél Kata, Kereſzt Anyám.
Többi hét pár Komák, tsak lóggóg valának,
De mint Kereſzt Atyám, ſzint' olly jól ivának.
Egy fejér abbroſzſzal aſztal teríttetett,
Frátertül két viaſz. gyertya rá tétetett.
A' komák ſzép renddel mind e' körül álltak,
Tzeremoniához fogjon a' Pap, vártak.
Öltöztek a' Komák mind záſzlos bundába,
Atyám-is azon nap vólt fejér gatyába.
A' Koma Aſzſzonyok hoſzſzú fátyolokkal,
Zöld rása ſzoknyába, retzés ingválokkal.
Atzél Kata fel-vett bábátúl karjára,
Tüzes András Uram állott a' jobbjára.
Mivel Pál estvéjén a' világra lettem,
Azért Pál nevet-is a' ſzent vízzel vettem.
Mihent meg-öntözött a' Pap engem, 's meg kent,
Kereſzt-anyám velem Anyám ágyához ment.
Sok

Sok kívánások közt' le-tett az ágyára,
 Többi Aſzſzonyok-is körül a' lótzára
Ülvén, az Anyámnak, ſok köſzöntést tettek,
 Melly gyönyörü vólnék, arrúl beſzélgettek.
Egy ſzóltt:Komám Aſzſzony,e'bizony ollyan ſzép,
 Hogy a' nagy Óltáron ſintsen illyen ſzép kép.
Más mondá: olly bodros fején hajatskája,
 Mint Nagyſágos Gróffnénk pudli kutyátskája.
Harmadik ſzóltt: nem-is mertem jól rá' nézni,
 Mert féltem, hogy talán meg-fognám igézni,
Mivel testetskéje mint malatzka kövér,
 A' Bazsa rózsával ortzátskája fel-ér,
Mint a' leg-ſzebb *Schú vix* feketék ſzemei,
 Fénylenek mint éjjel rothatt fák retvei;
Mint az ezüst tsákány, horgos orrotskája,
 'S mint a' palatsinta vékony ſzájatskája.
Ezek után a' Pap áldásokat kívánt
 Szülőimnek: 's rám-is ſok Kereſzteket hányt.
Fel-álla végtére a' Komák fejébe,
 Tüzes András, 's így ſzóltt azoknak nevébe:
Kedves Komám Uram,'s Gazdánk Rontó Dávid!
 Hallgasſon meg-engem',nagy dolog van ám itt,
Mert olly tsuda történt kelmednek házába,
 Mint régenten történt Macedoniába.
A' hol-is Nagy Sándor, a' midőn ſzületett,
 Hogy nagy Bajnok léſzen, az így jelentetett.
Az égen üstökös nagy tsillag tetſzett fel,
 Három vörös nyilbúl állott ſzívén egy jel.
Még akkor kis tsikó vólt Butzefalusſa,
 Tsak kölyök kutyátska vala Tzerberusſa.

Még,

Még-is Bucefalus ugrott, ágaskodott,
  Tzerberus ugatva forgott, nyájaskodott.
E' kis Palyival-is, a' mikor meg-vidúlt.
  Kelmednek az háza, egy szép tsillag tisztúlt;
Magyar kard jegy vagyon az ő szíve iránt,
  A' Daru, a' Bodri, örültek egy aránt.
Hiddje ked; mind ezek olly nagy Ferkónyomok,
  (Mondani akarta, olly nagy Phenomenok,)
Mellyekbül éppen mást ki-hozni nem lehett,
  Hanem hogy e'kisded szint' olly nagyra mehett,
Mint Nagy Sándor mene, 's lehet hódítója
  Országoknak, és sok ellenség rontója.
A' neve-is Rontó, és szop sárkány tejet,
  Kard jegy van a' szívén, vághatt-is sok fejet.
Én, és a' több Komák, hogy Isten segítse,
  Kívánnyuk: karjait, szívét erősítse;
Kedves szülőinek légyen örömére,
  Rontó nemzetségnek nagy ditsőségére.
Míg a' Profetziák e' képpen folytattak,
  Étkek asztalokra addig fel-hordattak.
Az asztali áldást a' Pap el-mondotta,
  A' sok Koma, Amen! Amen! kiáltotta.
Kinek hová tetszett, mindenike le-ült,
  Mert már fel-adatott, mind a' főtt, mind a' sült.
Nagyon víg vólt Atyám, kínálta szívesen,
  Hogy ha isznak, esznek, azt venné kedvesen.
Jól ittak, jól ettek, és úgy örvendeztek,
  Hogy sokan közöttök immár ökrendeztek.
Foghagymás kolbásznak drága szép illattya
  Böfögött gyomrokbúl, mert nagy vólt divattya.

Az

Az izzadásnak-is kelemetes ſzaga
  Bé-tölti a' ſzobát; Atyám pedig maga,
Nagyon tsuklott. mézes, 's borsos pályinkától,
  Soktúl ſavanyú ſzag jött a' kápoſztátúl.
Koma Aſzſzonyok közt ürültek a' kantsók,
  Szebetskéket érte nem egy, hanem több tsók.
A' beteg ágyasnak az egéſségéért,
  Ittak a' Gazdáért, értem-is Palyiért.
Eggyik ſzakáts Aſzſzony kezét bé-kötötte,
  A' főző kanalát kásával töltötte,
Meg-forróſzta, úgy mond: a' kezét a' kása,
  Az aſztal körül járt, hogy azt minden lásſa,
Hogy meg-gyógyíthasſa, arra kéregetett,
  Ki póltrát, ki krajtzárt adott, mint telhetett.
Tapótzai bortúl ſok Koma óldalt dült,
  Komanék közzűl-is, nem tsak egy meg-ſzédült.
Mert ellől melegen mézelve azt itták,
  Kotyogós üvegbül végre kotyogtatták.
Az aſztalnál ültek egéſz hat óráig,
  Ittak, ettek mindég, napnak el-fogytáig.
Végre terméſzettül kénſzeríttetettek
  Fel-kelni; azért-is minnyájan fel-keltek.
Ki ólba, ki tsűrbe, ki kertbe tántorgott,
  Melly orrára bukkott, káramkodott, morgott.
De mihent minnyájan jól ki-üresültek,
  Viſzſza-tértek megint, a' ſzobába gyültek.
A' Komák itt újra ültek aſztalokhoz,
  Nyúltak a' kantsókhoz, és a' kalátsokhoz.
A' Paraſztok borbúl ha jól hörpentenek,
  Tudjuk; ſzent Írásbúl akkor beſzéllenek.

Pá-

Páter Tiburtius nagy efzeléseket
 Hallgatván, tsak fülelt, mert illy Théseseket
Soha még nem hallott, bár vólt Theologus,
 Illyeket ki nem tett Aquinás, fem Scotus.
Az eggyike fel-áltt, fzóltt, hogy hallgatnának,
 Mert két kérdést tenne itt ő minnyájának.
Mindjárt-is közöttök nagy tsendesfég leve,
 A' többi Komák közt illy két kérdést teve:
Getzemani kertbe vallyon hány fzál fa vólt,
 Tserfa, Bükfa vólt é? mellyen Júdás meg-hólt?
Mindenike túdós, 's okos akart lenni,
 Feleletet kéfz vólt azért egy így tenni.
A' mennyi fa vagyon ma-is a' Mátrába,
 Szint' annyi vólt abba, 's ki kétes fzavába,
Mennyen oda, hol-is mind meg olvashattya,
 Hogy helyesen felelt, fzemével láthattya.
Füzfán fúlt meg Júdás, fzólt mondani merem,
 Azólta a' fűz fa gyümöltsöt fem terem.
Könnyü mind ezekre meg-felelni, úgy mond:
 De e' kérdésére felelni, léfzen gond.
Azon fzekér, mellyben Illyés Próféta ült,
 Tüzes vólt; hogy lehet, hogy abba meg-nem-sült?
Vizes fpongyiábúl vólt a' köpönyege,
 Szóltt más; Tél-is vólt, tám nem-is vólt melege.
Harmadik-is fel áltt, egy nagyot köhentett,
 Illy kérdést tett, mert már borbúl jól hörpentett.
Ézsau fzőrös vólt, hogy a' fzőri közzé
 Moly nem esett, attúl magát miként őrzé?

Mon-

Mondá egy: mint lovat, fzőrit úgy kefélte,
Melly öfzve tsomózott, aztat le-metélte.
Már ez bölts felelet, negyedike mondá,
De a' meg-fejtésre e' kérdését adá.
Frígy fzekrénnye előtt, mikor Dávid ugrált,
Thótot-é; avagy-is magyar nótát hárfált?
E' kérdésre fenki már nem felelhetett,
Mert az Afzfzonyoktúl nagy zaigás tétetett.
Im így tántzolt Dávid, forgani kezdettek,
E' nótát hárfálta, fzörnyen énekletteк.
Szegény Onufrius Frátert-is meg-kapták,
Öreg vólt, de még-is forgatták, rángották.
Ezen pajkosfágot mihent Atyám látta,
Meg-fzabadította, 's öket meg-dorgálta.
Őrült, az udvarra ki-ment, tsak allyig fújt,
Többfzör így ne járjon, a' lúd ólba bé-bújt.
A' Lúdak gágoktak, a' Bodri lármázott,
Kegyetlen hideg vólt, az ólba meg-fázott.
Ki jött, és el mene a' ló istállóba,
Virattig kutzorgott a' fzéna tartóba.
A' nagy dorbézolás folyt egéfz virattig,
A' Férfi Komák-is ittak egéfz addig.
Látván a' más napnak fényes virradását,
Mindenike fzépen tette bútsúzását.
Atyámtúl, Anyámtúl, botsánatot kértek,
Ujjongatások közt házaikhoz tértek.
A' Fráter ezt látván, a' fzéna tartóbúl
Fel kőlt: a' fzobába jött az istállóbúl.
Egy kotsiba Atyám fogatott azomba,
A' két Minorita vifzfza ment Klastromba.

Igy

Így ment Keresztségem, 's az vendégség végbe,
De annyi könyörgés nem ment fel az Égbe;
A' mennyi bor folyt-bé a' Komák torkába,
Mert két kézre ittak az Atyám borába.

MÁSODIK TZIKKELY.

Rontó Pál gyenge korába való nevelését, és azon esztendők alatt esett Történettyeit elő beszélli.

A' gyenge gyermekek, tsak hogy elevenek,
De máskép' magokkal ők tehetetlenek.
Mert testetskéjeknek mind azon nemei,
Mellyeknek organa deákúl nevei;
Míglen tápláltatnak annyok emlőjével,
A' természetnek nem bírnak erejével.
Azért-is ezeknek nintsen ítéletek,
Nints elmélkedések, nints emlékezetek.
Némátskák alusznak, semmit sem szóllhatnak,
Hangot-is bájakrúl tsak sírva adhatnak.
Időrűl időre hogy ha nevekednek,
És egyszer vastagabb étkeket ehetnek,
Meg-erősíttetnek az Orgánumok-is
Ezektűl, mind belső, úgy külső tagok-is.
De még-is míg ollyan időket érhetnek,
Tsatsogva annyoknak hogy hízelkedhetnek,

Ő a'

Ó a' ſzegény Anyák! mennyi fáradſágot,
Szenyvednek mellettek, 's nyúghatatlanſágot.
Soha ők azt nékik meg nem ſzolgálhattyák,
Fáradſágok díjját meg-ſem-is adhattyák.
E' nagy ſzeretetnek nem-is lehet ára,
Mert ſzerelemnek ez leg-ſzentebb Óltára.
Olly betses ennél tett Hymen áldozattya, (tya.
Hogy nints kints, melly eztet meg-jutalmazhat-
Vajha minden Anya venne olly jutalmat,
Hogy magzattya miatt ne érne ſiralmat.
De a' terméſzetnek mélyſéges dolgába
Nem avatom magam', had follyon magába.
Tsak nevelésemrűl fogok hát ſzóllani,
Mik velem történtek, mind elő mondani.
Én ſem tudom, miglen tsetsemőtske vóltam,
Éltem, mozgottam-é; avagy-is meg-hóltam.
Miképpen, és honnan jöttem e' világra,
Nem tudtam, gondoltam; mint madár az ágra
Szálni ſzokott, én-is valamelly felyhőbűl
Le-ſzáltam; avagy-is bújtam-ki erdőbűl.
De elég, hogy mihent futkosni kezdettem,
Hogy világon vagyok, immár éſzre-vettem.
Mert ſzülőim nékem felette kedveztek,
Szüntelen Palyika, 's lelketském neveztek.
Atyó ez; Atyámra Anyám mutogatott,
Atyám-is ne Anyó; Palyi ſzóllítgatott.
Látván mind a' kettő egymásra mint mutatt,
A' belső indúlat, 's vér mutatott útat.
Hogy ők én ſzülőim, ſzívem meg-érzette,
Terméſzet, hogy őket ſzerettem, azt tette.

B Sze-

Szerettem-is őkét, 's gyakran meg-tsókoltam,
Hol egynek, hol másnak nyakát ált'kótsoltam.
Fogyatkozást nékem ſzenyvedni nem hagytak,
Valamit tsak kértem, mindjárt mindent adtak.
Nem étettek: inkább hízlaltak mint libát,
Soha ſem-is láttam valamibe hibát.
Minden-nap forralt téj vala flöstökömöm,
Ha látták, jól eſzem, vólt már akkor öröm.
Anyám még-kérdezett, hogy ebédre enni
Mit kívánok? annak meg-is kellett lenni,
Kalátsot, gyümöltsöt adott uzsonnára,
A' mit én akartam, főzött vatsorára.
Mint a' Prókátornak, hasam olly nagy vála,
Fel-puffad't, mert a' ſzám egéſz napon fala.
Két pofám kövér vólt, mint egy Trombitásnak,
A' többi gyermekek nem-is hívtak másnak.
Mivel édes Anyám maga-is tiſzta vólt,
Tiſztán tartott; nem-is vólt ingetskémen fólt.
Söt mind a' két újja vala ennek tsipkés,
Pamuttal ki-varva tzifrán minden ſzegés.
Kétſzer mosta meg ő fejemet egy hétbe,
Üstökömet fonta elöl három rétbe,
Fekete galondal, a' végit fodrosſan,
Hátrúl bé-font hajhoz kötötte tsínosſan.
Fej mosás idéjét ha meg-ſajdítottam,
Ha lehetett, akkor már el-illantottam.
Ha nyár vólt, el-bújtam a' ſürü dudvába.
Télbe Retirádám vólt kazal ſzalmába.
Nagy ajánlásokra és ígéretekre,
Bújtam azokbúl ki, vagy-is kérésekre.

Mert

Mert a' midőn fésűlt, hogy hajamat húzza,
Kiáltoztam, mond'tam, bőrömet le-nyúzza.
Sírtam, hánykolódtam, el-botsát gondoltam,
Lábammal mérgembe egy helybe domboltam.
Kedves Anyám, hogy már nékem almát rázott,
Mond'ta: hogy szép leszek, 's azzal meg-juházott.
Ígérte; hogy ha én fogok imádkozni,
Vásár fiát nékem fog Miskóltzrúl hozni.
Hamar meg-tanúltam vetni a' Keresztet,
A' mi Atyánkot-is, és az üdvözletet.
A' kis gyermekekhez illő Katekismust
Jól tudtam, és még egy Karátsonyi Ritmust.
De mivel minden nap regvel, és estvére
Imádkoznom kellett, nem vólt szám ízére.
Ezen szent munkára nagyon reá úntam,
Estve, hogy már alszom, a' szemem bé-húntam.
Regvel pedig, vagy az ágyam alá bújtam,
Vagy a' kementzére másztam, és ott fújtam.
Nem a' Mi Atyánkon, de azon járt eszem,
Hogy ma én mit jádzok, avagy-is mit eszem.
Egyszer édes Atyám Miskóltzi Vásárrúl
Meg-jövén, mivel ott Pestrül, és Kassárúl
Könyv árosok vóltak, a. b. c. könyvetskét
Hozott, Báb sütőtül kardot, két szívetskét.
A' tsákotskám mellé egy szép bokrétát-is,
Páltzára szúrt lovat, egy kis korbátskát-is.
Szóltt hozzám: Palyika! jöj hozzám Fiatskám,
Ím nézzed! mit hoztam édes alakotskám.
Itt a' ló, itt a' kard, te Katona leszel,
Ha jól fogsz tanúlni, többet nyérsz, és veszel.

Maga édes Atyám engem A B Czére,
Tanított a' betük' meg-esmérésére.
Kevés idő múlva már az A B abot
Mondottam, de tsak úgy, ha valamit adott.
Mohon kaptam mindent, meg-is úntam mohon,
Nem tovább, három nap, jártam a' fa lovon.
A' pajkosságokba kezdettem merülni
Szülőimnek sok jó intésit kerülni.
Jobb kedvem-is vala a' karikázáshoz,
Tsülökhöz, labdához, mint a' tanúláshoz.
Télbe gyermekekkel jégen kortsolyáztam, (a)
Nyárba az erdőkön velek madaráztam.
Féltett Anyám, hogy vagy le-esek a' fárúl,
Vagy egyszer jég alá tsúszok kortsolyárúl.
Feddett, pirongatott, hogy meg-fog veszőzni,
Mondotta: a' roszszat kívánván előzni.
De fenyegetése vela haszontalan,
Sőtt már lopni kezd'tem, lettem olly tsintalan.
Ezt, több gyermekekkel gyümöltsön kezdettem,
Sokkal nagyobbakkal idővel végzettem.
Atyámnak gyümöltse sok termett, falhattam,
De jobb ízű vólt az, a' mellyet lophattam.
El-mentem többekkel borongós időbe,
Melly az Uraságé vala, olly szőlőbe.

A'

(a) Kortsolyázás olly jégen való veszedelmes paraszti mulatság; hogy lábok alá marha óldal bordáit teszik, egy vastag bot végin szeg vagyon, ezen botot lábok közzé teszik, és azzal igen sebesen hajtyák tsúszszásokat a' jégen.

A' páſztorok minket hamar éſzre vettek,
R'ánk jöttek; ſzaladtunk, ők pedig kergettek.
Egy helyt ált' akartam a' gyepűn ugrani,
Meg-talált hirtelen a' lábam botlani;
El-veſztém az ugrást, mint az őz a' nyomot,
El-estem: és egy tsőſz a' földön meg-nyomott,
Esdektem nékie, kértem ereſzſzen el,
Egy márjást ígértem, de nem botsájtott fel,
Hátra köté kezem, vitt Atyám házához,
Imé tolvajt hozok, ſzóllott az Anyámhoz.
Gondoltam, hogy Anyám majd meg-pirongattya,
Mivel kedves fiát kötél ſzorongattya.
De még meg-fizetett néki, 's meg-ditsérte.
Máſzor-is ezt tegye, ötet arra kérte.
Én nékem pediglen a' nyakamra hágott,
Szint úgy reped't böröm, veſzſzövel úgy vágott.
Más nap a' kapunak kötött oſzlopához,
Ijeſztett, hogy máſzor köt a' kalodához.
Szöllő gerezdekkel meg-is koronázott,
Mondá, hogy még meg-ver, veſzſző vízbe ázott.
A' többi gyermekek itten körűl vettek,
Azok-is, kik velem vóltak, ki-nevettek.
Az édes anyámat menyre 's földre kértem,
Hogy ſoha ſem lopok, jó leſzek ígértem.
El-ereſztett, feddett, 's végre ſzép oktatást
Adott: ſzóllott, hogy ha nem hagyom a' lopást,
Végtére-is tsak az léſzen fizetésem,
Hogy fog Tetű váron lenni temetésem. (*a*)

(*a*) Miskóltz városa mellet a on hegy; melly en a' Nemes Vármegye akaſztó fája áll, Tetű várnak neveztetik.

Mint bárány, olly ſzelíd vóltam én vagy két nap,
De ha a' juhokra a' farkas egyſzer kap,
Bár őt meg - kergetik, ſoha nem meg-állya,
A' ragadást újra hogy meg-ne probállya.
'Én-is ſzint' úgy megint fejemet probára,
Vetettem, 's ki - mentem újonnan portára.
Egy jól magát bíró Zsidó ſzomſzédunkba
Lakott: jártam hozzá, és ő - is házunkba.
Láttam egyſzer, hogy ő ſok pénzt olvasgatott,
Mellyet Feleſége bőr gyüſzőbe rakott.
Eztet ő egy deſzka ládába bé - tette,
Plével 's egy lakattal jól bé - rekeſztette.
Történt: hogy ő más nap fel - ült ſzekerére,
Feleſégestül ment a' ſzőllők hegyére.
Mind a' ſzoba, mind a' pitvar ajtajára,
Lakatokat vetett, úgy ment el úttyára.
Gondoltam: a' padlást ha fel - ſzaggathatom,
Majd a' mauksli pénzét jól meg-dézsmálhatom.
Fel - máſztam az ereſz alatt a' padlásra,
De nem akadtam ott fejſzére vagy másra,
Mellyel fel-törhettem vólna én a' padlást,
Hogy el-végezhettem vólna a' dézsmálást.
Régi, ſzú ette vólt a' padlás deſzkája,
Láttam, hogy porhanyú, bár jó gerendája,
Gondoltam, fel - ugrom, és így azt bé-töröm,
Nem bánom lábamrúl ha ſzakad-is köröm.
De meg-esett nékem Dióſzeg vására,
Mert a' mint ugrottam erővel deſzkára,
Két deſzka-is le-tört, ſzoba közepére,
Mint kit menykő meg-üt, estem nyakra főre.

Mind

Mind orromon, számon, folya nagyon vérem,
Gondoltam, halálom mostan mindjárt érem;
Mert lélekzetet-is tsak allíg vehettem,
Mellyért-is a' földrül fel-sem-is kelhettem.
Kegyetlenül fájtak lábaim 's két karom,
Nem sírtam, de bögtem, valamint a' barom.
A' dézsmálásrúl már nem-is gondolkodtam,
Innét hogy megyek ki, azon tusakodtam.
Végre fel-otsódtam még-is nagy nehezen,
Ablakot nyitottám, hogy ki-megyek ezen;
De erős kereszt vas vólt falba tsinálva,
Húztam, nem engedett, mert jól vólt munkálva.
Jobb vállamat, és a' fejemet ált' dugtam,
De veszedelmemnek örvénnyébe buktam.
Mert már sem bé, sem ki itten nem mehettem,
Mint madár a' lépen, olly fogollyá lettem.
Hol bé, hol ki, a' mint magamat én húztam,
A' két óldalamrúl bőrömet le-nyúztam.
Hát egyszer a' Zsidó bé-hajt udvarára,
Fel-nyitván ajtait 's nézvén ablakára,
Kezét öszve tsapván; Váj mir! tett kiáltást,
Dupplázta azt, látván a' bé-szakadt padlást.
Meg-esmért, Anyámhoz mindjárt futva el-ment,
Mihent a' szobába elötte vala bent;
Aszszonyom! kiáltott, Aszszonyom! ked fia
Tolvaj! tolvaj! bizony tolvaj ked Palyija!
Jöjjön ked szaporán! nézze-meg mit tsinál,
Dochesze szobába, feje útzára áll. (a)

(a) Dochesznek Zsidó nyelven az ember testének hátulsó része neveztetik.

Padlásom bé-törte, Pside! az nem kis kár,
  Azon nem jó ember, hanem tsak tolvaj jár.
El-jött vele Anyám 's engemet így látván,'
  El-hült nagy fzemeket mereſztvén's ſzát tátván.
Nem ſzóltt; hanem haza ſzaladott veſzſzőért,
  Nem késett, és mihent házátúl viſzſza tért;
Le-rántá inamrúl frisſen a' gatyámat,
  Olly keménnyen vágta az alsó pofámat,
Hogy a' Zsidó falát ſárgára festettem,
  És nagy büdösſéget ſzobájába tettem.
Ezt látván a' Zsidó, mivel péntek vala,
  Hogy bé-vagyon festve az ő egéſz fala,
El-rántá anyámat, mondván: ked mit téſzen?
  Közel van az estve, majd Sábesſem léſzen;
Ezen motskosſágot én nem ſzenvedhetem,
  Szobámat tiſztának hamar mint tehetem.
Meg-ſzűnt verni, tsak a' Zsidó hánkolódott,
  De mint vonnyanak ki, nem láttak más módot;
A' falu végirűl egy tzigány kovátsot
  Hivattak: hozott ez fogót 's kalapátsot,
Míg a' kereſzt vasat ez-is feſzegette,
  Alkermesem ſzagát nehezen ſzenvedte.
Szóllott: Ez a' fiú, deglet halat evett.
  Azért botsájt illyen bídes ſárga levet.
Aſzſzonyom! ked aztat jól meg-ſáfrányozta,
  Moyses falát illy jól azért aranyozta.
De tsak hamar engem' ő ki ſzabadított,
  Hogy lábomon áltam, imígyen ſzóllított;
Palyi! ha még egyſzer deglet halat eſzel,
  Mint a' ló húnyortúl, ſertés veſz, el-veſzel.

Ezek

Ezek után Anyám házunkhoz vezetett,
A'dolog mint történtt, mondjam-meg, kérdezett;
Mert ha meg nem mondom, újra meg-fog verni,
Féltem: látván, hogy már kötélt kezd tekerni.
Szóllltam: Anyám Aſzſzony, házunknak garádján
Tegnap állván, hallám hogy a' Zsidó' padján
Fiatal verebek tsipognak féſzkekbe,
Fel-máſztam, hogy réſzes légyek én ezekbe.
Padlása' deſzkái vóltak mind rothattak,
Alig léptem rájok, velem bé-roskattak.
Gondoltam, tolvajnak majd fognak mondani,
Kívántam magamat ki-ſzabadítani,
Az ajtó zárva vólt, ablakon ki-bújni
Akartam: de abba vas vala két újjnyi.
Erőlködtem, 's azzal úgy oda rekedtem,
Hogy ſem ki, ſem viſzſza, többé nem mehettem.
E' ſzép hazugſágot, tőlem mint hallotta,
Meg-esett a' ſzíve, könyveit ontotta.
Mindjárt-is ágyába engem' le-fektetett,
Írós vajjal végtől végig kenegetett.
Míg ezek történtek, Atyám Egerbe járt,
Eleibe futok, mint ſzoktam, arra várt.
Szóbába bé-jövén, ſzemét rám vetette,
Mi baja Palyinak? Anyámtól kérdette.
Az, mint én hazudtam, Anyám úgy mondotta
Atyámnak a' dolgot, a' mint azt hallotta.
Szóllltt Atyám: Fiatskám! Katona dolog ez,
Belőled-is nem más, hanem katona leſzſz.
A' katona gyakran ſzokott esni ſebbe,
De meg-gyógyúl, te ſem fogſz meg-halni ebbe.

Egy karvas hegedűt hozott nékem most - is,
Imádʃágos könyvet, és még gyümöltsöt - is.
Jobban örűltem én a' hegedűtskének,
Mint az aranyozott tékás könyvetskének.
Nehéz vólt engemet imádʃágra venni,
Jobb ʃzerettem addig pajkosʃágot tenni.
A' Zsidónak Atyám, kárát meg-fizette,
Mellyel padlását-is fel-építtethette.
Kevés napok múlva én-is fel-gyógyúltam,
De hogy majd tanúlni kell, azon -búsúltam.
A' tanúlást miként kerűlhesʃem én el,
Illy ál-ortzás módot találtam abba fel.
Lakott egy vak kóldus a' falunknak végén,
Péter vólt a' neve, öreg vólt már ʃzegény;
Bírt egy két kerekű fakó talyigával,
Ennek vonására egy rőt ʃzamárkával.
De hogy ő falukról falukra járhasʃon,
És így alamizsnát kérjen, kóldúlhasʃon,
Egy gyermeket tartott a' ʃzamara mellett:
Ennek egy éneket meg-tanúlni kellett,
Szamárnak - is ő vólt úton vezetője,
Az áriának - is ő vólt éneklője.
Péter hegedűs vólt, 's hegedűt hordozott,
Mellyel a' gyermeknek accompagnírozott.
Szántt-ʃzándékkal mentem az ő gunyhójába,
'S a' mint meg-állottam éppen eránnyába,
Nagyon ʃóhajtoztam, egyʃzersmind piʃzegtem,
Mintha el - fáradtam vólna., úgy pihegtem.
Már akkor el-ʃzökött az ő vezetője,
Jól lehet ki nem tölt még az eʃztendője,

Mert

Mert az alamizsna mellett ő éhezett,
  Fösvény vala Péter, néki nem kedvezett.
Kérdezte, ki legyek, ki így sopánkodom,
  És mi bajom vólna, hogy úgy fohászkodom,
Szólltam: Péter Uram! nagy nékem a' bajom,
  Majd ki sem mondhatom sok fájdalmas jajom.
Mert én Szülöimnek bár mindent mivelek,
  Nem tetszik,nem tudom,mint bánjak már velek.
Minden lépésemre szidnak, ütnek, vernek,
  Étkem olly, a' minőt sertésnek kevernek.
El-szántam magamat, és meg-válok tőlök,
  Útba - is vagyok már; szolgálni készülök.
Tetszett néki, 's kérdé, hány esztendős legyek,
  Feleltem; hogy kilentz, 's tizedikre megyek.
Kapott rajtam, éppen illyen vezetőre
  Vólt szüksége, a' ki jutott illy időre.
Meg-akarta tudni, mit mondok, igaz-é;
  Végig simogatott, hogy kitsiny vagyok-é.
Tagjaimról idöm' mindjárt észre vette,
  Azért meg-tetszettem nékie felette.
Szóltt hozzám: Fiatskám, én igen sajnállak,
  Hogy a' Szülöidtöl annyit szenvedsz, szánlak.
Ha tetszik, állj hozzám, legyél én vezetőm,
  Útazásunkba-is gyámolóm, őrizőm.
Hiddjed, hogy én nálam nem rossz dolgod lészen,
  Mikor éhezni fogsz, ételed lesz készen.
Dolgot mást nem adok, hanem szamarkámra
  Fogsz vígyázni, mellyen járók talyigámra.
Midőn parantsolom, akkor azt bé-fogod,
  Ő fogja azt húzni, koránt sem te tolod.

De

De zabláján fogva kelletik vezetned,
  A' hol tanyát ütünk, itatnod 's etetned.
Engemet pediglen mindég fogſz urazni,
  Bár városon, falun, fogunk mi útazni,
Mihent én ezeket tőle meg-értettem,
  Leg-ottan ő tőle én aztat kérdettem:
Az Úrnak kéſz vagyok én ſzolgálattyára,
  Gondom leſz ſzamárra, 's a' bagázsiára;
De kérem, mondja meg, leſz-é Conventióm?
  Minden nap' mennyi leſz oralis portióm?
Az Úr fog-é adni nékem Libériát?
  Vagy rondán vezetem ſzamárt 's a' talyigát?
Szóltt hozzám: nints rútabb mint a' tzifra kóldus,
  Illőbb hogy ha rongyos, teſzi magát hogy bus;
Mert így meg-ejtődnek ő rajta a' ſzívek,
  Bővebb alamizsnát adnak-is a' hívek.
Hidd-el ugyan Fiam, mostani Világba
  Sok kóldusok vagynak, kik járnak tzifrákba,
Arannyal hímezett ſokaknak ruhájok,
  Paſzományos, rojtos a' liberiájok.
Szép datzos lovakon és hintókon járnak,
  De ajtajok elött Creditorok várnak.
A' kalmárok kérik portékájok' árrát,
  Nem akarnák hogy el-veſzne, 's látnák kárát.
A' ſok mester-ember pénzt kér munkájáért,
  Méſzárosok jöttek a' húsnak árráért.
Teménytelen ſzolga el-maradott bérit
  Kívánja, érdemlett veréjtékes bérit.
A' Capitálisſát *Vexler* 's több más kéri,
  Ezt már az el-marad't interes fel-éri.

Mint

Mint farkast rángatják a' sok komondorok,
  Szint' úgy bánnak vélek az éh Prókátorok.
Szegényeket ezek addig liquidálják,
  Miglen rongyokat-is el nem dividálják.
Kóldúlni szégyenel 'mindenike, 's nem mér,
  Mesztelen, pusztán áll, mint förösztött egér.
Nálamnál mind ezek nagyobb kóldusok ám;
  Hidd-el édes Fiam, hogy igazat mond szám.
Morálissa után sok zatskót mutatott,
  Mellyekbe sok tallért 's aranyakat rakott.
Lássad, úgy mond, nyertem ezt mind kóldulással,
  De nem-is osztom-fel, hidd-el, eztet mással,
Hanem hóltom után mind a' tiéd lészen,
  Hogy ha híven szolgálsz, ez a' pénz egészen.
Mihent én ezeket tőle meg-hallottam,
  Tekintetes Uram! hozzá így szóllottam:
Én igen jól leszek, 's az Úrnak szamara
  Kövérebb lesz mint a' Tiszt-tartó' agara.
Erre kezet tsaptunk, 's meg-vólt Conventióm,
  Már most tsak azt várom, lesz-é promótióm,
Az is lesz fiatskám, Isten erősítsen,
  És szolgálatodba tégedet segítsen.
De meg-kell tanúlnod mindjárt az éneket,
  Annak a' nótáját, e' néhány verseket.

É n e k.

Hallgassatok engem' minden Keresztények,
  Öregek, ifjak, gazdagok, szegények,
Az Itélet'-napja el-érkezett vólna,
  Ha Isten kegyelmes mi hozzánk nem vólna.

Mint

Mint Zsodomát tüzzel meg-büntetett vólna,
  Ember, föld, és tenger, most már hamu vólna.
Az Izráel népe hogy ha jól élt vólna,
  Jeruzsálem most-is még álna, meg-vólna.
Nándor fejér várba most pogány nem vólna,
  Önként hogy ha viſzſza azt nem adtuk vólna.
Ha eggyesſég köztünk, 's ſzeretet jobb vólna,
  Több alamizsnája a' Lázárnak vólna.
Ha annyi álnokſág, és éh has nem vólna,
  Annyi ſok Prókátor ég alatt nem vólna.
Adjatok! adjatok! és adakozzatok,
  Fösvényſégtek miatt el-ne kárhozzatok.

* * *

Ezen ſzép énekre a' mint meg-tanított,
  A' ſok vólna, vólna, majd meg-tántorított,
De még-is tsak hamar aztat meg-tanúltam,
  Nótáját danoltam, fütyülve-is fújtam.
Hallván, hogy már tudom, mindjárt *ordorezett*,
  Al-földre kóldúlni mivel igyekezett.
Még azon nap engem' fel-*adjuſztirozott*,
  Garderóbéjából illy ſzép köntöst hozott.
Szóltt: a' kóldusoknak fel-öltözni így kell,
  Fólt, fólton vólt, ollyan nadrágot húztam fel.
Szürke ſzür dolományt öltöttem magamra,
  Két róſz Németh tzipöt vontam-fel lábamra.
A' dolmány zöld, ſárga, poſztóvol fóldozva,
  Vólt vastag tzérnával eggyüvé tóldozva,
Durva poſztó ſzéllel magam övedzettem,
  Fejemre egy ſzennyes váſzon sipkát tettem.

Füg-

Függefztettem egy nagy tarifznyát hátamra,
  Bőrbűl meg-táskákat, jobb 's bal óldalamra.
Majd illy öltözet vólt az Úron-is magán,
  Tsak hogy egy nyakas tök függött az óldalán;
Végre a' fejemen hajam tapogatta,
  Szóltt, hajad nem jól van, a' mint fimogatta.
Fekete lifztbűl ő vízzel téfztát habart,
  Egy téglárúl erre késfel port-is vakart;
Ezzel bé-mázolta fejemen a' hajat,
  Hogy halavány legyek, kent rám hamus vajat.
Valami rajtam vólt, mind rongy vala és rofz,
  A' fejemen pedig látzatott lenni kofz.
Uram öltöztetett illy ritka ruhába,
  Alamizsnát tsaló kóldusos gálába.
A' kúldusoknak-is van Politikájok,
  Gyakran álnok tsalárd az ő praktikájok,
Sok nem néma, még-is magát annak tefzi,
  De magába nevett, mert jó hafznát vefzi.
Más lábát fel-köti, mankón jár és fántit,
  Senki fem vizsgállya, embereket vakít.
Sok a' földre esik, magát hánnya veti,
  Hogy nyavalya töri, magát úgy téteti.
De ha bika tsökkel valaki rá vágna,
  Ő mint fel-ugrana 's lábaira hágna.
Mások mesterféggel bé-festik tagokat,
  Ők, melly nagy Lázárok, mutattják azokat.
Illyenek fokkal több alamizsnát nyernek,
  Mint igaz kóldusok, kik porba hevernek.
Az Uram-is tudta mind e' mesterféget,
  Gyakorlotta velem e' fzemfény vefztféget.

Jó

Jó regvel szamarát velem bé-fogatta,
A' talyigájára ringy rongyát rakatta.
De eztet éppen nem engedte meg-kenni,
Szóltt, a' kerekeknek tsikorgást kell tenni.
Mert így az éneklés, az hegedű vonás,
A' kerekek által esendő tsikorgás,
Majd nagy lármát tesznek, emberek ránk néznek,
Száma nem lesz a' sok adakozó kéznek.
Az Uram fel-ülvén már a' talyigába,
Mentünk, jól fel-készült kóldus parádába.
Meg-állj, szóllott: hogy ha falut fogunk érni,
Mert ott alamizsnát mindjárt fogunk kérni.
A' mint a' szamarat az úton vezettem,
Szép *equipázsénkat* magam-is nevettem.
Láttam; egy németh Tiszt ló háton jön felénk,
Nem tudta, medvék-é, vagy ördögök lennénk.
A' mint hozzánk jutott; óldalt ugrott lova,
Le-is esett a' Tiszt, hátárúl jó tova.
Fel-ugrott haraggal, páltzájához kapott,
Uramnak hátára vagy tízet jót tsapott.
Én reám-is nézett; szóltt : *Spitzbüb*! 's hallgatott,
Nem bántott: lovára fel-ült 's el-ballagott.
E' *sarmitzli* után Uram azt mondotta,
Az Isten meg-veri, a' szegényt bántotta.
Meg-lásd, mivel engem ütött a' páltzája,
A' kezét meg-marja Rochus kutyátskája.
Innét tovább menvén, egy falut meg-láttam,
A' mint oda értünk, a' végin meg-áltam,
Szóltam : Péter Uram! itten falú vagyon,
Tám temetés van itt, sír sok Aszszony nagyon.

O jól

Ó jól van Fiatskám, mert ha itt temetnek,
Majd sok alamizsnát talyigámba vetnek.
Készítsd hát torkodat te az énekléshez,
Mindjárt hozzá fogok az hegedüléshez.
Ha egyszer énekelsz, a' szavakat nyújtsad,
Hogy így irgalomra a' szíveket gyújtsad.
Hajtsad bal váladra akkor a' fejedet,
Hogy ők szomorúnak lássanak tégedet.
Uramnak szavait pontra meg-fogadtam,
Vólna énekünkhöz torkom igazgattam.
A' mint el-kezdette vonni áriáját,
Én-is húzni kezdém a' melodiáját.
Mi két kerekünk-is taktusra tsuforgott,
Szép harmoniánktúl a' hasam-is korgott.
Jött már a' nép viszsza felénk temetésrül,
A' talyigát körül fogta minden részrül.
Sóhajtoztak, szántak mindenkép' bennünket,
Ditsérték, hogy szépen mondjuk énekünket.
Ki lisztet, ki-vajat, ki meg tojást hozott,
De leg-több Kraitzárral, 's pénzzel adakozott.
A' halálrúl az Úr egy éneket mondott,
Őtet mint segítsem, adott ez nagy gondot.
Hallám minden versnek, vége így megy ki: ben
Én-is tehát véknyan e' véget húztam, ben.
Mert engemet többre a' vólna éneknél
Nem tanított: azért mást nem tudtam ennél.
Mondták: azon házhoz mennyünk, hol lesz a' tor,
Majd lesz ott ételünk, szénánk, e' mellett bor.
El-is mentünk ahoz mi szép ének szóval,
Vóltak-is mindnyájan mi hozzánk sok jóval.

Végtére Péter Úr úgy meg - réſzegedett,
Hogy már nem énekelt, hanem veſzekedett.
Szakáts Aſzſzonyokkal főképpen kotzódott,
Hogy kitsiny minden kontz,melly néki adódott.
De rövid Procesſust ezek velünk tettek,
Vízzel meg-öntöztek, háztúl el-kergettek.
El-is ſompolyodtunk, de nem muzsikáltunk,
Szomſzéd falut érvén, mi ottan meg - háltunk.
Más nap éneklettük megint énekünket,
Mint eddig folytattuk, mi *manöverünket*.
Öt heti már el - múlt, hogy mi így máſzkáltunk,
Vásárrúl vásárra, 's falukra ſétáltunk.
Annyira gyűlt immár, ki-tsalt alamizsnánk,
Hogy tsak allyig bírta ſzamarunk, 's talyigánk.
Még - is életembe annyit nem éheztem,
Mint miólta ezen Uramhoz ſérkeztem.
Ezen idő alatt én főttet nem ettem,
Szamarát - is immár nehezen vezettem.
Kérdezvén: meleget egyſzer mikor eſzünk,(ſzünk.
Mert vagy meg-betegſzünk, vagy éppen el-ve-
Nints a' kenyérnél jobb, fiatskám; így felelt,
Boſzſzonkodtam; ezért a' hideg majd ki-lelt.
Fel - tettem magamba, hogy ha módját lelem,
Rá ſzedem; mivel ő így bánik én velem.
Az all-földön menvén meg-láttam egy dombot,
Alatta egy posványt, abban a' ſok zsombot,
A' ſzamárt vezettem a' domb tetejére,
Ki - fogtam, pányváztam én aztat jó ſére.
Talyigà hátrúllya a' posvány felé ált,
Hogy mért állottam - meg, ő ezért kiabált

Nem

Nem szóltam: hanem a' két rúdját meg-fogtam,
A' dombrúl Urastúl azt le-taszítottam.
A' szél-vész közt égnek az ő villámlása,
Nem sebessebb, mint vólt ennek le-futása.
A' tojások jobbra, balra hömpölygöttek.
A' rakott tariszynyák dombrúl gömbölygöttek.
Talyiga a' sáros posványba fel-fordúlt,
Uram hegedűstül a' zsombok közzé húlt.
Szörnyen meg-ijedett, nem tudta mi dolog,
Vélte; hogy boszorkány körülötte forog;
Vagy-is sárkánnyára őtet itt fel-kapta,
Garabontzás Deák, 's e' posványba tsapta.
Felette kiabált, Palyi Fiam! hol vagy?
Segíts édes Fiam! itt mind víz, mind sár nagy.
Mindjárt belé halok! kérlek húz ki engem',
Én kedves gyermekem, tiéd minden pénzem.
Péter Úr engemet eddig mindétig tsalt,
Éheztetett, maga mindenkor titkon falt;
Azért a' posványba hagytam talyigástúl,
Tudtam ki-húzatik Pásztortúl, vagy mástúl.
Így lett vége ezen szép szolgálatomnak,
És nékem ajánlott nagy Testámentomnak;
A' miként Urammal mind eddig kóldúltam,
Szintén úgy haza-is kóldúlva indúltam.
Néhány napok múlva, mint falunkat értem,
A' Sajó vizéhez az útbúl ki tértem;
Meg-fördöttem abba, a' tésztát fejemrűl
Le-mostam a' többi motskot-is testemrűl.
Liberiámat-is ebbe bé-vetettem,
A' nagy tariszynyámat táskákkal temettem.

Ha házunkhoz megyek, gyanúsággal éltem,
Tudtam Anyám meg-ver, tőle nagyon féltem.
De az éhség mivel igen meg-szorított,
Ezen-is ált' esem, azzal bátorított.
Szülőim nem tudták, hogy én hová lettem,
Farkasok ettek-meg, vagy meg-ölettettem.
Epedett a' szívek, szüntelen sírattak,
Bánattal estvérül, reggelre virradtak.
Remegve bé-mentem házunk udvarára,
Öröm könyv tsordúla Atyám ortzájára,
Meg-ölelt, meg-tsókolt, a' földről fel-kapott;
Szólt: nem mégy-el tőlem, ezután egy tapott.
De az Anyám tudta sok pajkosságomat,
Esmérte Atyámnál jobban gazságomat.
Rettegtem, mert láttam, torva szemekkel áll.
Szólt egyszer: meg-jöttél gyönyörű virág-szál?
Pityeregtem, szíttam szavára orromat,
Itt egybe meg-kapta mind a' két karomat.
Be-vitt a' szobába, egy kötelet kapott,
'A' mint érdemlettem, lelkessen meg-rakott.
Jajgatásom hallván Atyám, a' szobába
Bé-jött, szólt; Feleség ne bántsd, mert hijába,
Mint sokszor mondottam, ebből katona lesz,
Láthadd; hogy mindenkor katona dolgot tesz,
Ekkor a' szobába hirtelen zúgás lett,
Génius repült-bé, illyen beszédet tett.
Szülék szeretitek, rosszszúl fiatokat,
Tík nem esméritek önnön hibátokat.
Még gyenge korokba szabadság gyeplőjét
Kezekbe adjátok: fenyíték veszszőjét;
Nem

Nem-is mutatjátok; azért addig futnak,
  Míg szerentsétlenség örvénnyébe buknak.
Söt örvendezték tík, hogy ha ök pajkosok,
  Majd tolvajok lésznek, késöbbre gyilkosok,
Tsak a' tsemetéket lehet meg-hajtani,
  Vén fákká ha válnak, kell már bárdollani.
Öket-is míg gyengék, addig oktassátok,
  Kötelességteket el-ne múlassátok.
Trágár beszédeket föképp' ne halljanak,
  És botránkoztató példát ne lássanak.
Jádzva lehet öket a' jóra hajtani,
  'S mintegy tsepegtetve szívekbe óltani.
Mint viasz, ollyak ök, mindent formálhattok
  Belölök, és erre kötelesek vagytok.
Föképp' hogy van Isten, fejekbe kell verni,
  Ez olly jó, hogy mindent lehet töle nyerni.
Ki ötet szereti, Menny-országba mégyen,
  A' Menny-ország pedig melly igen szép légyen.
Van ördög, de ez rút, fekete, 's igen roszsz,
  A' gyermeket veri, a' mellyike gonosz,
Pokol-is van, és az tiszta tüzböl légyen,
  Ki nem imádkozik, az abba bé-mégyen.
Kóldussal, vagy mással nem kell íjeszteni,
  Mert bátorságokat el-fogják veszteni.
Artalmas képzelet, és olly roszsz fel-tétel,
  Mint erös méreggel kevertetett étel.
Azt fejekbe verni, ha katonák leszneк,
  Hogy akkor hatalmat mindeneken vesznek.
Mert melly szerzetnek van erösbb régulája,
  Minden dolgaikba szorossabb próbája,

Mint a' katonának? Ez úgy muftráltatik,
Hogy arany a' tűzbe úgy nem próbáltatik.
Káplár páltza üti leg-kissebb hibáért,
Söt fel-is akafztják egy lopott almáért.
Már Fö-Tifzt, akkor-is ha vétt fzemlátomást;
Procellust nyér, 's végre otsmány *Cassirozást.*
Ezek felett kinek kell fzentebbül élni,
Mint a' katonának, és Istentől félni.
Ő minden órába vefzélyek közt forog,
Ágyú 's apró fegyver körűlötte morog.
Hogy ha rofzfz életű, 's él tsak eb adóba,
Plútóhoz kardosan mégyen *Comándóba.*
Így fzóllván Génius, febessen el-repűlt,
Mind Atyám, mind Anyám, e' befzéden el-hűlt.
Nem fzóllták: gúnyátskát újra tsináltattak,
Ennem-is, innom-is, mennyi kellett, adtak.
Negyed' napra Péter Úr-is el-érkezett,
Útjába fzamara fzegénynek el-vefzett,
Talyigáját húzta más fogadott kóldús,
Diurnuma három póltra vól, 's fél font hús.

HAR-

HARMADIK TZIKKELY.

Gyenge esztendeiből fel-ferdülvén Rontó Pál, elő-adja további nevelését, e' mellett miképpen adattatott Miskóltz várossába oskolába, és ezen idő alatt meg-esett történettyeit-is el-beszélli.

Folyton folyt az idő, én-is nevekedtem,
Zsengémből olly korra fel-is emelkedtem,
Hogy már alkalmatos lettem mindenekre,
Oskolába járni, vagy mesterségekre.
Génius' szavai szüléim' fejekbe,
Nagy fel-háborodást okoztak szívekbe.
Azért-is egymással rólam tanakodtak,
Belőlem jó embert tenni iparkodtak.
Szándékjok az vala, hogy én a' pórságba
Ne maradjak, nyügös 's terhes parasztságba.
Azért azt végezték mind ketten felőlem,
Hogy deákos embert tégyenek belőlem;
Mert így Pap, Katona, Polgár-is lehetek,
Bár mellyet választom, én elő-mehetek.
Hallottam egymással miképpen beszéltek,
És melly reménységgel én felőlem éltek.
Szóllt Anyám Atyámhoz: Uram? én bizonyos
Vagyok abba, Palyi hogy tanúltt lesz, 's okos,
Mert mint az ő feje, olly fejet nem láttam,
Bár sok Aszszonyoknak gyermekit vizsgáltam.

Nem rég kementzénkről fejére le-esett,
 Sírt ugyan, vérzett-is, de tsak egy keveset.
Meg-ijedtem; mivel olly vólt tsattanása,
 Mint egy nagy fazéknak tűznél pattanása,
Futottam hozzája, 's fejét meg-vizsgáltam,
 Tsak bőrit kartzolta, feje egész, láttam.
Hiddje ked, nints feje erősbb bár melly kosnak,
 Szükség'képpen néki kell lenni okosnak,
Nem lyukas, elég nagy, sok fog abba férni,
 Főképpen ha esze meg-fog egyszer érni.
Ez még mostan gyenge, de sebes mint a' tűz,
 Pajkosságaiból látjuk, mellyeket űz.
Szóllott itt Atyám-is: régen tudom én azt,
 Hogy a' jó szántó-föld soha sem terem gazt.
Te okos Aszszony vagy, én-is egy bölts ember;
 Fiúnkból sem lehet bik-fa, vagy vad kender;
Mert fájától meszsze nem esik a' gyümölts,
 Ha a' Szülék böltsek, fiok-is lészen bölts.
Jól esmérem az ő minden tehetségét,
 Fejét, sebes eszét, mindenre készségét,
Köles szem több nem fér falunk' kilájába,
 Mennyi Deák szó fér feje' agyájába.
Azért-is kell néki oskolába menni,
 Hogy a' Deák szókat tudhassa fel-venni,
Ha egyszer ezeket rakásra gyüjtheti,
 Szerentséjét egész Világba teheti.
Ha Szerzetes lészen, ő Gvardiánságra
 Fel-mehet, avagy-Kosta Fraterságra.
Világi Pap lészen, Püspök, vagy Succentor,
 Vagy más Plébánusnál lesz Cooperator.

Ha

Ha pedig, mint vélem, katona fog lenni,
Akkor az ördög sem fog véle fel-tenni.
Ritka bial borjú erősebb nálánál,
Bár melly nagy gyermeket ha meg-fog hajánál,
A' földhöz úgy vágja, hogy az tsak el-terül,
Jaj annak, a' mellyik ő kezére kerül.
Meg-fogja ő tudni a' bírót zaklatni,
Ha fölöstökömökért nem fog meg-alkhatni.
Vacans portiéit ő majd mind bé-veszi,
Hogy ha a' hátára kardja' lapját teszi,
A' daru lovamat már most-is nyargalja,
Ágoskodni, szökni, szüntelen sarkalja.
Kevés időt szábok, jöhet méltóságra,
Húsz esztendő múlva léphet káplárságra.
Ezek után pedig tsak kevés ideig
Tartson az háború, hatvan esztendeig;
Már akkor Feld-Marsal, vagy Al-Hadnagy lészen,
Mára Isten borostyánt a' fejére tészen.
Végre a' Civilis Státust ha választja,
Így-is szerentséjét ő el-nem szalasztja.
Mert vagy Országnak lesz Cancelláriussa,
Avagy Vármegyénknek harmadik Fiskussa.
Akkor pro A pro I annyit fog próbálni,
Hogy sok szegény Nemest ki fog allegálni
Jószágából: 's aztat Exceptio nélkül
El-fogja foglalni, 's nem-is tartya vétkül,
Mert azt via facti ő nem fogja tenni,
Tsak szép ének szóval fogja azt el-venni.
A' Nemes pénzetlen, a' pörre-is rá únt,
Itt *vigilantibus jura obveniunt.*

Szülőim közt így folyt a' nagy tanátskozás,
  Mellyet-is követett ezen határozás;
Miskóltzra ment Atyám, hol szállást fogadott
  Ennékem: a' mellyre elő-pénzt-is adott.
A' Minoritáknak vólt szomszédságába,
  Mert ezekhez jártunk itten oskolába,
A' gazdám kalmár vólt, sok szép portékával
  Rakva vólt a' bóltja, mert bírt nagy summával.
Atyám mint egy Ürfit úgy fel-ékesített,
  Anyám fejér ruhát eleget készített.
Fel-vitt; az ház' Ura fogadott kedvessen,
  Különös szobát-is adott ő szívessen.
Ki-is, mert friss vóltam, én belém szeretett,
  Az Aszszony mint lúdat hizlalt, és étetett.
Papoknak pár borjút 's bort ajándékozott,
  A' Professoromnak keszkenyőket hozott.
Kérte mindnyájokat, hogy szemmel tartsanak,
  Gondjok légyen reám, és jól oktassanak.
Præceptort adjanak, arra őket kéri,
  Adtak-is: asztallal húsz forint vólt béri.
Egy nagy kamasz vólt ez; és olly roszsz erkőltsű,
  Hogy még az-is roszsz vólt, ki rengette bőltsű.
A' gazdának-is vólt egy fel-serdűltt fia,
  Pajkos mint én, szint' olly beste karafia.
Vagy két hólnapokig igen jól tanúltam,
  A' Papok örűltek, hogy illy jól indúltam.
Szülőimnek gyakran ők tudtokra adták,
  Hogy melly jól tanúlok, szóval-is mondották.
Ezek az örömtől, hogy mit míveljenek,
  Nem tudták; és nékem hogy miket küldjenek.

Kül-

Küldött kalátsokba ki ki réſzesedett,
 De ſok vólt, rakásra ſok penyéſzesedett.
Nem egy 's két ſzuverent nyert a' Profesſorom,
 Egy pár ſárga tsizsmát, kapott Præceptorom.
Szólt Atyám Anyámhoz: meg-mondám Feleſég,
 Hogy fiúnk fejébe ſzorúl nagy bőltseſég.
Hidd: nints annyi morva mi pelyva tartónkba,
 Mennyi már tudomány ſzorúlt mi Palkónkba.
Gondold-meg! hogy most ő, mit kíván munkálni,
 Kalendáriumot akar ő tsinálni.
Mert a' kakasoknak esméri ſzóllását,
 Mellyből ki-tanúlta, idők' változását.
Tudod, az udvarrúl mi kajla tehenünk
 Ha ólba feküdni bé-ment, mondta nékünk,
Hólnap essö léſzen, Rétzek-is förödnek,
 Diós Győri bikkes bértzek gözölögnek.
Esett-is, és ezen nagy égi jelekből,
 Ki-tanúlta mi húll más nap a' fellegből.
Mivel már fejébe ſok deák ſzó bé-fért,
 A' Plánétákhoz-is felette nagyon ért.
Jól tudja a' fias tyúknak a' járását
 Valamint a' Göntzö ſzekérnek futását,
Merre igyekeznek a' három kaſzások,
 Mit jelentnek az est, 's hajnal tsillagzások,
Meteoreumoknak esméri nemeit,
 Már most mind deákúl mondja-ki neveit.
A' napot ő *Sol*nak, a' hóldat *Luná*nak,
 A' tsillagot pedig nevezi *Stellá*nak.
Mondja e' ſzó *Iris*: téſzi, hogy ſzivárvány,
 Aër ég, melly lebeg, egy ollyan alkotmány.

Fe-

Feleség! tudomány nints ám nagyobb ennél,
  Nagyobb ez, az óra müves mesterségnél.
Ó melly hasznos léfzen Kalendáriuma!
  Mert ki ki meg-tudja, hólnap mi lesz, még ma.
Én szegény szüleim, illy nagy reménységbe
  Éltek én felölem, 's nem vóltak kétségbe;
Nagy reménységekbe meg-tsalattatnának,
  Öröm helyett gyászos bánatra jutnának.
Mert Profefforomtól tett sok szép mondásnak,
  Olly erössen hittek, mint a' szent Írásnak.
Azomba maga sem esmért jól engemet,
  Nem tudtá fortélyos sok mesterségemet.
A' Gazdám fiával hogy meg-esmérkedtem,
  Leg-ottan kenyeres pajtássa-is lettem.
Antal vólt a' neve, vásott vólt felette,
  Hová semmit sem tett, onnat-is el-vette.
Attyának bólttyából a' mit tsak lophatott,
  Lopott: 's mivel sokat ö el-nem dughatott,
Engemet reá vett, hogy legyek pajtássa,
  Lopjak én-is, de úgy, hogy senki se lássa.
Hajlandó vóltam én ezen mesterségre,
  Nem véltem idövel hogy vinne a' jégre.
Leg-jobb módunk nékünk lopáshoz akkor vólt,
  A' mikor meg-tölt a' sok vévökkel a' bólt;
Mert akkor mi reánk nem vigyázott Attya,
  Söt hogy mi vigyázunk, a' vólt gondolattya.
Azomba ugyan meg-tömtük két zsebünket
  Mindennel, mire tsak tehettük kezünket.
Harmad áron, kinek tettzett, abból adtunk,
  Örültünk, hogy így-is a' pénzhez juthattunk.

Ha

Ha egyszer pénzünk vólt, már fennyen héjjáztunk,
Kávé házba mentünk, és ottan kotzkáztunk.
Észre vette eztet a' mi Præceptorunk,
Nem szóllt: mi jádzottunk, ő meg-itta borunk.
Pántlikákat, tzipőt, selyem keszkenőket
Kért tőlünk L'ányoknak való pár kesztyűket.
Adtunk néki, mivel nem bánta bennünket,
Sőt láttuk, hogy helybe hagyja rosz tettünket.
Hová, 's kinek adta, gondunk nem vólt arra,
Tudtuk; hogy azokat nem rakta Óltárra.
Gazda' Fia pénzt-is Attya erszénnyébűl
Tsípett, ha tsíphetett, vagy Annya zsebébűl.
Igazán ebbűl-is, ő nékem részt oszta,
Mert a' Kereszténység magával így hozta.

* * *

Meg-állok itt: 's arrúl, tán jól elmélkedem,
Olvasóim előtt ha aztat fel-fedem,
Hogy sok szülék vannak, kik tsak úgy nevelik
Fiokat, hogy őket, nyarallyák, 's telelik.
De ügyet nem vetnek azon Mentorokra,
A' mellyeknek bízták, azokat karokra.
Kik oskolán kívűl vezérlik, 's oktattyák,
Nem tudják: jóra-é, vagy roszra szoktattyák.
Gondollyák: elég az, tsak jó Deák légyen,
Mert a'többi, úgy mond: majd magátúl mégyen.
Igaz, hogy szép dolog, a' fel-vett tudomány,
De jó erkölts nélkűl, el-tűnő ragyogvány.
Nints erős talp-köve, hamar el-enyészik,
Melly jó szív lett vólna, abba rosz tenyészik.

Ha

Ha a' Mentor maga egyſzer erköltstelen,
Egéſz vezérlése roſz leſz, 's gyümöltstelen.
Az iffiú ſzíve olly mint fejér festék, (kék.
Melly minden ſzínt fel-veſz, légyen zöld, ſárga,
A' minő Mentora, ollyan leſz belőle,
Mindent jónak ítél, valamit lát tőle.
Ollykor az iffiú örömest jót tenne,
De Mentor erköltse meg-rögzött már benne.
Nem lehet: roſz után, a' más roſzſzat ûzi,
Bár ſzülőknek végre orrokba megy bûzi,
Meg nem jobbíthattyák, ki leſz hát orvosſa?
Senki: a' roſz erkölts, fenéje, 's gyilkosſa.
Ó Atya! melly gyáſzos leſz fiadnak tora,
De mért? azért; hogy roſz ember vólt Mentora;
Bár Argus ſzemekkel légyen vizsgálása,
Felette nehéz leſz még-is válaſztása.
Filozofusoknak köve egy jó Mentor,
Mint a' fejér Holló ritka; azért jókor
Szülék vígyázzatok, ezek' erköltsére,
Leg-inkább áll ortzás ſzíneskedésére;
Mert nem minden arany, melly fénylik a' napon,
Azon palást ſem Pap, melly vagyon a' Papon.
Az ebbül ſem válik ſoha-is ſzalonna,
Ki egyſzer roſz ember, leſz végig ſohonna.

De már tovább.

Minden dolgunk jól ment ezen eſztendőbe,
Majd aláb meg-mondom, mint ment jövendőbe.
El-jövén September, mi minden Tentáment
Olly jól tudtuk, millyen jól tudtuk az Ament.
Atyám

Atyám értem el-jött, 's vitt vákátzióra,
  Szüret, gyümölts-fzedés, több rekrátzlóra.
Kértem gazdám fiát, kérje ki Attyátúl,
  Főképpen, mert nagyon fzerette, Annyátúl.
Meg-engedték; el-jött ő-is tehát velem,
  Örültem; mert ő vólt eggyik másik felem.
De elöbb a' bóltba mi jól gazdálkodtunk,
  Portékákkal mint a' méhek meg-rakodtunk.
A' Zsidó falunkba tőlünk ezt meg-vette,
  Hogy pénzhez jutottunk, ezzel aztat tette.
Múlattuk magunkat minden-féle képpen,
  Vadáfztunk, madárt-is fokat fogtunk lépen.
A' fzüretelést-is vígfággal végzettük,
  A' mustos petsenyét jó ízűn meg-ettük.
Történtt, hogy fzent Simon, és Júdásnak napján,
  Szikfzón vásár esett, vakátzió fogytán,
Az Atyám-is el-ment, és minket magával
  El-vitt; a' Gazda-is bóltos Sátorával
Ott vólt; minket látván, nagyon örvendezett,
  Az Atyámmal fogott barátfágos kezet.
Mi ketten fel 's alá mindenkor kófzáltunk,
  Végre a' városi tsap fzéknél meg-áltunk.
Hol Báró Hallernek verbunkja tántzola,
  A' gyűlt nép bennünket itt elöre tola.
Mindjárt-is, mihent ök minket itt meg-láttak,
  Nagy kurjongattásfal 's tántzal körül álltak.
Ölelték bennünket, mindenkép' ditsérték,
  Obesterféget-is ök mindjárt ígérték.
Mind új tallérokat nyomkodtak kezünkbe,
  Pántlikás tsákókat toltak a' fejünkbe.

Szól-

Szóltak: a' korona Királynak fejére,
Nem illik úgy, mint a' tsákó ketekére.
Esküdtek kiáltva, Isten ſzent Háromſág,
Illy két ſzép Gavalért nem látott a' világ.
Az Angyaloknál-is ezek ſokkal ſzebbek,
Még Herkulesnél-is leſznek vitézebbek.
Tsapja rá hát ketek, adják-bé kezeket,
Egyébb díb-dábſágon ne törjék eſzeket.
Ne hagyják-el ezen alkalmatosſágot,
Örökké tartandó ſzép nagy uraſágot.
Lovas katonáknak mi azokat véltük,
Olly mondérba vóltak, azért jól ítéltük.
Hogy hamarébb minket tőrbe kerítsenek,
Igy ſzóllták; hogy inkább el-is hitessenek.
Ötsém Uraimék, mi tsak iſzunk eſzünk,
A' pénzt fetséreljük, más dolgot nem teſzünk;
Ha háború vagyon, megyünk ellenſégre,
Öljük, vágjuk aztat, nints gondunk egyébre.
Tsak az aranyokat zsákokra mint töltsük,
Tántzon-é, vagy kotzkán, avagy boron költsük.
Mint látnak bennünket, régen már Fő-Ispány
Lett vólna közzűlünk, ſok meg Vitze-Ispány;
Kiből Püspök, kiből Kanonok, 's Apátúr,
Kiből Bétsbe lakó Excellentziás Úr.
De tartsák magoknak ezen Tiſztſégeket,
Nem irigylük az ő nagy ditsőſégeket.
Jobb ſzerettyük édes Hazánkért meg-halni
Mint a' papirosról a' téntát fel-nyalni.
Száz Bréviáromért, nem adnánk kardunkat,
Mi nem orémusſal ſzolgáljuk Urunkat,

Ha

Hanem fel-áldozzuk érette életünk,
Övéknél nagyobb-is a' mi betsületünk.
Kentek Regimentet nyernek még idővel,
Azért katonának nem viſzſzük erővel.
Mert ha mi azt tennénk, 's fő Tiſztek meg-tudnák,
Hidje ketek; azért, hogy nékünk meg-adnák.
Tudjuk eleikbe fognak ketek hágni,
Több ellenſéget-is, mint ők, fognak vágni.
Mind ezekért tehát ők neheztelnének,
És ſoha jó ſzemmel reánk nem néznének.
De hogy ha magoktúl közinkbe állanak,
Majd vállat vonítnak, ſemmit ſem ſzóllanak.
A' Tántz, a' ſok tallér, a' ſok ſzó ámított,
A' ſok nagy ígéret főkép meg-vakított.
Azért a' Káplárnak kezemet bé-adtam,
A' gazdám fiát-is, már most én bíztattam.
Ezt látván, ſzintén ezt ő-is tselekedte,
A' pántlikás tsákót már le ſem-is tette.
Lármával bé-vittek minket a' ſzobába,
Öltöztettek mindjárt Splényi mundirjába.
Lodingot, Pantallért reánk függeſztettek,
Oldalunkra kardot, tarsollyal kötöttek.
Hogy mundirba vóltam, 's a' kardomra néztem,
Már ſzépen nem ſzólltam, tsak teremtettéztem.
Hallod-é Tsapláros, adta, ſzedte, vette!
Hoz petsenyét, és bort, kiálték felette.
Lopott pénzünk még vólt, aztat ſzórtuk, hánytuk,
Tselekedetünket hamar meg-is bántuk.
Mert hogy azt meg-látták, a' mi rovásunkra
Hordatták mint vizet, a' bort tsak magunkra.

De itten a' Káplár mellénk fompolyodott,
Szóllott: én Tifzt vagyok,'s illy tanátsot adott:
Vitézek! ha kentek háborúba menni
Fognak egyfzer, akkor fok pénzek fog lenni.
De mind addig a' pénzt meg-kell kémélleni,
És úgy mint a' pelyvát, nem jó el-hinteni.
Jobb lefz ha pénzeket a' kezembe adják,
És a' gazdálkodást mindenkép rám hadják.
Kinek mire, 's mikor, ha fzükfége léfzen,
Mindenike mindjárt tölem annyit véfzen.
Tetfzett ez az áll hang, 's harmintz tallérokat,
Húfzasokba pedig hetven forintokat,
A' kezébe adtuk; többet nyóltz márjásnál.
Mi meg nem tartottunk mind ketten egymásnál,
Atyáink bennünket az ebéddel vártak,
Nem tudták, hol vagyunk; kotsisfaik jártak,
Hogy fel talállyanak, 's híjjanak ebédre,
Mivel harangoztak immár régen délre.
Egyfzer a' Tsap fzékbül mi nagy muzsikával
Ki-mentünk, tántzoltunk kegyetlen lármával.
Szórta fzánk a' Ritmust, kardunkat tsörgettük,
Nagy tarés farkantyúnk börgettük, tsörgettük.
Azt gondoltuk miénk, egéfz dió fáig,
Így-is folyt a' munkánk, más nap' virrattáig.
Atyám vala éppen kalmár fátorába,
A' midön ugrálva mentünk eránnyába.
Kalmárral kezeket itten öfzve tsapták,
Mivel fzép fiokat katonák közt látták.
Verbunk Komendánsa, egy Fö Hadnagy vala,
Fiáért a' Kalmár mivel majd meg-hala,

Békét

Békét az Atyámnak mind addig nem hagyott,
  Míg vele el nem ment, kérni a' Hadnagyot.
Kérték menyre földre, ereszszen-el minket,
  Mert mint gyermekeket, minket úgy tekinthet,
Katona életre még mi gyengék lennénk,
  Néhány esztendeig semmit sem tehetnénk.
A' Hadnagy keményen erre felelt, és szóltt,
  Hogy mikor katona lett, ő-is gyenge vólt.
Szép iffiak, úgy mond; és szépen indúlnak,
  Meg-is erősödnek, ha egyszer fel-nyúlnak.
Addig városokba fogjuk tsak tartani,
  Lassanként fegyverbe fogjuk gyakorlani.
A' kalmár ezt hallván, le-esett lábárúl,
  Izadság tsöppenként görgött ortzájárúl.
Mint lehetett, Atyám ött' bátorította,
  A' Hadnagyot pedig ekkép' szóllította:
Hadnagy Uram! őket, hogy ingyen botsássa,
  Azt nem kívánhattyuk, de hogy az Úr lássa
Mi emberségünket: egy két szuverendórt
  Adunk ő érettek, és egy pár hordó bort;
Úgy-is még gyermekek, ha egyszer fel-nőnek,
  Ez életre kedvek, ha lesz mind kettőnek,
El-botsájtyuk őket; most Iskolájokat
  Hadd végezzék, hogy így a' tudományokat
Magokévá tévén, mind szerentséjeket
  Jobban meg-tehessék, 's kötelességeket.
Mihent szuverendór Miska Úrnak nevét,
  Hallotta az Hadnagy, mutatta jobb kedvét,
Nyóltz szuverendórba meg-is alkud't vele,
  Az Atyámra jutott tsak a' harmad fele.

A' két hordó borral a' többit pótolta,
Ezeket a' Káplár maga ki-kóstolta.
Mihelyest a' Hadnagy ki-elégíttetett,
A' mundirbúl mindjárt ki-is vetkeztetett.
Nem esett femmi-is olly nagy fzégyenünkre,
Mint mikor a' Káplár illy áldást fejünkre
Adott, eztet fzóllván: fzopni lódúllyatok,
Fattyúk illyen atták, és még tanúllyatok.
De még-is Atyánkhoz minket el-vezetett,
Itt van a' két vitéz! ált' adott 's nevetett,
Hallgattunk: és meg is borotvált bennünket,
Meg-tartván, a' mellyet loptuk, mi pénzünket.
Így fzokott az ebül gyült fzerdék el-vefzni,
Nem lehet harmadik ágra azt terjefzt'ni.
Ez így vólt, Atyáink el-váltak egymástúl,
A' kalmár haza ment minden fátorfástúl.
Fiát-is el-vitte, és tsak azon örült,
Hogy már nem katona, és hogy haza került.
Mi-is haza mentünk, 's mihent a' fzobába
Léptünk: réfzem mindjárt vólt a' kantsugába.
Atyám földhöz tsapván, a' hajamra hágott,
Míg kedve tartotta, azzal addig vágott.
Szabódtam, ígértem, hogy rofzfzat nem tefzek,
Fogadtam, katona hogy foha fem lefzek.
Szóltt hozzám: idővel te katona lehetfz,
Ott-is, ha jó ember léfzel, elő mehetfz.
De nem korhely módra kell közikbe állni,
Betsületes módot kell abba találni.
De még most gyermek vagy, fzükfég, hogy ta-
Jó erköltsökben-is hogy elé indúljál. (núljál,
Mert

Mert hogy ha nem léſzen néked tanúlásod,
Mindég vagy árkokat, vagy a' ſántzot ásod.
Avagy imitt, 's amott ſtrázsát fogſz állani,
És tele torokkal *Berdót* kiáltani.
A' vakátziónak, immáron vége lett,
Irántam az Atyám, jó rendelést-is tett.
El-vitt oskolába, régi ſzállásomra, (tomra.
És már most, mint tavaly, nem hagyott po-
Præceptorunk-is most derék Ifjú vólt,
A'. más; mint hallottuk, Garam vizébe hólt.
A kalmár meg-tudta fia' ſok lopását,
Mert a' portékáknak azon vásárlását,
Kívánták ő töle mint, a' fia adta,
A' vévők: ő pedig ſokkal fellyebb ſzabta.
Azért-is már nékünk a' bóltba bé-menni,
Nem vólt ſzabad, meg-ſzűnt a' mód lopást tenni.
Mi Præceptorunk-is ſoha ſem tágított,
Kit pántlikák, keſztyűk, ſem bor nem vakított.
De Caſtor, és Pollux nagyobb barátſágba
Nem vóltak nálunknál, hívebb pajtásſágba.
Tsak aztat ſajnáltuk, hogy most nem lophatunk;
Mint tavaly, olly könnyen, pénzhez nem jutha-
Antal pajtásomnak ſebes vólt az eſze, tunk.
Fejének-is nagy vólt fel-találó neſze.
Hirtelen így ſzóllott: már jól van a' dolog,
Leſz pénzünk! elmémbe egy ſzent dolog forog.
Tudod pajtás! hogy én az Atyám írását,
Úgy tudom követni, 's olly jól írni mássát,
Hogy az írásomat ſaját írásának
Ki-ki tarttya, és nem mondja párjának.

Szent Andréba lakik egy gazdag Rátz Tősér, (a)
Olly pénzes, hogy ezzel hét más Rátz fel nem ér.
Ez az én Atyámmal van nagy barátságba,
Kit-is segített ő gyakran egybe másba.
Ennek fogok írni az Atyám nevébe,
'S három száz forintot fel-veszek fejébe.
Tudom, ád pénzt, sőt még nagy szerentséjének
Tartja; hogy eleget tehet kérésének.
Majd azt írom, Atyám, hogy most Lipsiába
Portékákért küldött, mellyért kaszszájába
Kevés pénz maradott: e' tsekély summával,
Tartozik ollynak, ki gorombaságával,
Nem bír; éjjel nappal fut Atyám' nyakára,
Fösvény, kaján ember, rá ůnt sírására.
Kartabiánkát-is a' levéllel vészen,
Mellyen önnön neve, és petsétje lészen.
A' pénzt pedig ezen bíztos emberének,
A' ki-is vivője írott levélének,
Bátran a' kezébe adhattya, mert már ez,
Ezreket vitt tőle sok más emberekhez.
A' levél írással igen hamar kész vólt,
Jöszte pajtás, halgasd! jól vagyon-é? így szólt,
Olvasta; nem vólt itt hiba semmi pontban,
Egy Cancellista sem írta vólna jobban.
Szóltam: a' Szent Lélek szálta-meg eszedet,
És valamelly Angyal vezette kezedet.

De

(a) Némelly részén a' Magyar Hazának, a' szarvas marhákkal kereskedő embernek Tősér a' neve.

De ki lefz bíztosod, a' ki leveledet
El-vifzi hogy meg-ne tsaljon ő tégedet?
Egy kontár Gomb-kötő (*a*) a' városba lakott,
Melly a' mesterségen már nem igen kapott;
Hanem tsalfasággal kereste kenyerét,
Ollykor mint varázsló nézte más tenyerét.
Ezen embert hívták Gyöngyvirág Jóskának,
Jobban illett vólna ő büdös rózsának.
Præceptorunk egykor hogy nem vala itthon,
El-hivatá Antal őtet akkor titkon.
Szólt hozzá: halja ked! tud-é ked halgatni?
Titkot meg-tartani, 's azt el-takargatni?
Egy nagy dolgot bízném ked emberségére,
És ha azt mint illik, úgy hajtja végére,
Ötven forint léfzen fáradsága' ára,
De a' titok' tartás leg-fzükségesbb árra.
Gyöngyvirág meg-halván e' nagy ígéretet,
Kapott rajta, 's adott illyen feleletet:
Ha egyfzer egy dolgot én magamra vefzek,
'S hogy azt véghez vifzem, ígéretet tefzek,
Törik, fzakad, annak még-is meg-kell lenni,
Meg-mutatom, ez-is hogy véghez fog menni.
Nintsen gyóntató Pap nálamnál halgatóbb,
Az igazságot-is, ha fzükség, tagadóbb,
Gyanúsággal azért felőlem ne éljen,
Meg-tartom a' titkot, engem' úgy-segéljen.

(*a*) Kontár mester-embernek neveztetik az, a' ki vagy Tzéhbe nints, vagy mesterségét nem érti, és tsak alattomba dolgozik.

Sok súlyos probákon által mentem én már,
 Mint a'kő halgattam, bár melly nagy vólt a' kár.
Szólt Antal: no tehát, ímé e' levéllel
 Szent Andrére menjen ked nagy sietséggel.
Neve, kinek adja, borítékján vagyon,
 De arra az egyre kérem kedet nagyon,
Azt mondja: hogy aztat az Atyám küldötte,
 Szóval-is hogy kérné baráttyát felette,
Hogy a' pénzt tsak kednek a' kezébe adná,
 Aztat kinek adja, hogy immár ked tudná.
Három-száz forint lesz a' pénz öszveséggel.
 Járjon-el dolgomba, kérem serénységgel.
Ha kérdi, ki légyen azon nagy goromba?
 Mondja ked: egy Polgár, 's lakik Esztergomba.
Mert láttya ked, Atyám soha egy krajtzárt-is
 Nem ád, sok Deák'nak vagyon arannyok-is;
Múlattyák magokat, én öket tsak nézem,
 De szívembe nem kis fájdalmimat érzem.
Szavait Antalnak meg-halván Gyöngyvirág,
 Így szólt fej tsóválva: tudja azt a' Világ,
Hogy több fia nintsen kegyelmed Attyának,
 És így successora minden jószágának.
Valami Attyá-é, az kegyelmed-é-is,
 A' mi kegyelmed-é, az az Attyáé-is.
Igaz; nem köteles, míg él, addig adni
 Jószágot, de még-is kedre fog maradni
Mindene; és akkor ki-elégítheti
 A' Rátzot, és eztet többször-is teheti.
Ez éppen nem vétek, nem lop, senkit nem tsal,
 Az Attya már öreg, nem sokára meg-hal.

Nints

Nints oka addig-is hogy miért ſzenvedne,
És ſzükſéget látni magának engedne.
Nints ſzája bé-kötve a' nyomtató lónak,
Keze ſints kötözve ſemmi Tiſzt-tartónak;
Ha Tiſzt-tartó tsíphet Ura' jóſzágából,
Ked igazán vehet önnön vagyonjából.
Lélek-esméretben, mint kezes, úgy állok,
Végyen azért, mint most, mindenkor ſzolgálok.
Immár én el-megyek követem útamat,
Hiddje, hogy én híven, 's jól végzem dolgomat.
Ezen ſzép gyönyörü Gyöngyvirág Jóskának
E' vólt morálissa a' díb dáb Selmának.
Tartotta-is Antal ſzavait helyesnek,
Mint Plátó' mondását ſzintén olly jelesnek.
Ó melly könnyü egy olly ifjat reá ſzedni.
Melly az ál-ſzavaknak tud hamar engedni.
Illy most a' Világnak Filozofiája,
Fullánkos lép-mézzel töltött Zofizmája.
Ha a' jó erkölts nints ſzívébe bé-óltva,
Illy ſzép Syſtémáktól lelke meg.van fojtva.
Javaslom én minden jó Atya fiának,
Ne hiddjen illy tündér Filozofiának.
Mellyet a' mostani Világ világosnak
Mondja: és a' régit nem tartja okosnak.
Ne hiddjen; mert ennek az ő tsalárd fénnye
Meg-vakítya, 's leſz ő ördögök' edénnye.
Gyöngyvirág tizedik napon meg-érkezett,
A' dologba el-járt, mindent jól végezett.
Mind új aranyokba a' pénzt ő el-hozta,
Hogy olly ſoká késett, az essö okozta.

 Mond'ta,

Mond'ta, a' Rátz a' pénzt hogy mindjárt le-tette,
Mihent a' levelet a' kezéhez vette.
Tartott Antal tőle hogy azt el-ne költse,
Mert ſok fortéllyal bírt, roſzſz vólt az erkőltse.
A' Præceptort éppen akkor hideg törte,
Paroxismussába a' hévſég gyötörte.
Az alatt Antalnak a' pénzt által adta,
Az ötven forintját tőle ki-is kapta.
Köſzönte, 's ígérte, hogy ſzolgálattyára
Éjjel nappal kéſz leſz, parantsolattyára.
Pajtásom a' pénznek nékem adta felét,
Így mutatta hozzám barátſága' jelét.
Barátok közt, úgy-mond: az egyenlő oſztás
Ha meg-esik, nintsen köztök háborodás. (*a*)
Hogy egyſzer pénzünk vólt, bé-tölt mi reményünk,
Örültünk, hogy meg-jött igaz keresményünk.
Véltük, már kezünkbe van nagy uradalom,
Tettzett, hegyen, völgyön vólna lakodalom.
Óhajtva vártuk mi mindég azon napot,
Mellyen Præceptorunk hideg-lelést kapott.
Mert akkor el-mentünk az oskola mellett,
Kávé-ház, és kotzka inkább mint könyv kellett.
Fel-gyógyúlván még-is egyſzer Præceptorunk,
Nem tettzett, mivel vólt kínozó ostorunk.
Meg-tudta, hogy velünk egy Görög kotzkázott,
Azért mi kettőnket jól meg-rafikázott.
Faggatott mondjuk-meg a' pénzt hogy hol vettük,
Loptuk-é? avagy-is melly móddal ſzerzettük;

Mert

(*a*) Aequalis diviſio non conturbat fratres.

Mert ha meg-nem mondjuk néki fzép-fzerivel,
Korbátsnak dolga lefz mint kettőnk bőrivel.
Már mi Gyöngyvirágnak meg-mondtuk előre,
Hogy ha mi vétetnénk, valahogy kérdőre;
Mondja, hat forintot adott nékünk költsön;
Róka bőrt magára mi érettünk öltsön.
Præceptor keményen fogta itt a' dolgot,
Két ágú korbátsal körűlöttünk forgott.
Hol vettétek a' pénzt? kérdé nagy mérgesen,
Mondjátok-meg; másként'meg.váglak lelkesen.
Szóltunk: Gyöngyvirágtól mi hat forintokat
Költsön kértünk, 's az mind id' adá azokat,
Mindjárt kávé-házba kotzkázni el-mentűnk,
Szerentsések vóltunk, pénzt fokaktól nyertünk.
Mutassátok nékem az erfzényeteket,
Mennyi van, akarom látni pénzeteket.
Mi az aranyokat már régen el-tettük,
És egy odvas fába a' kertbe rejtettük.
A' mi erfzényünkbe tíz, tizen egy forint
Vala: meg-olvasván, így fzólt hozzánk megint:
Kinek kinek három forinttyát el-vefzem,
Gyöngyvirágnak adom, 's így pénzét le-téfzem.
El-is ment házához, és őtet kérdette,
Költsön hat forintot hogy nékünk adott-é?
Felelt; egynek egynek három forintokat
Adtam, mert esmérem azoknak Attyokat.
Tudtam, az én pénzem hogy foha el-nem véfz,
Mindeniknek Attya fizetni léfzen kéfz.
Itt van a' ked pénze, fzóllott a' Præceptor,
De tsak egy fillért-is ne adjon ked másfzor.

Nem

Nem jót tefz, hogy nékik pénzét költsönözi,
Mert fok rofzra őket ezzel öfztönözi.
Jól járt itt Gyöngyvirág, mert vifzfza nem kértük.
Örültünk, a' dolgot, hogy éfzfzel fel-értük.
Præceptorunk ellen fort a' méreg bennünk,
El végzénk, hogy nékünk rajta tsínt kell tennünk
Nyár vólt; és az epret ő igen fzerette,
De mindenkor titkon, nem elöttünk ette.
Bort öntött reája, és nád-mézet vakart,
Melly hogy el-olvadjon, arra más tál't takart.
Antal még jó reggel ment a' Patikába,
Illyen két fpéciest meg-vett hamarjába.
Egy dózsis Tartarus Emeticusból (a) ált,
Vett Magifterium Jalappát (b) fél kanált.
Epret ebéd elött már el-kéfzítette,
Szobánkba egy póltzra aztat fel-is tette,
Ebéd után velem az udvarra ki-ment,
Antal a' fzobába tsak maga marad'tt bent.
Frissen az eperbe porait kavarta,
A' tállal, a' mint vólt megint bé-takarta.
Szólt hozzám: hol Antal? híd-ki, laptázzatok,
Avagy a' mit tettzik, ti aztat jádzatok.
Ki hívtam:'s magunkat mi mindjárt múlattuk,(tuk
Egymásra vagdaltunk fzemmel hogy meg-tsal-
Hogy jádzottunk, aztat ő nem másért tette,
Hanem addig ő a' maga eprét ette.

Hall-

(a) Tartarus Emeticus. Erős vomitivum, vagy-is hányásra kénfzerítő orvosfág.

(b) Magifterium Jalappa. Ez-is hasonló erős laxativum, a' melly hamar, és fokfzor operál,

Halljuk már tsengetnek, mentünk oskolába,
Velünk jött, mert ő-is vólt Retorikába.
Professor a' Trópust kezdé explikálni,
Mindjárt a' két dózsis, kezdett operálni.
Egy Trópus *(a)* másikát érte gatyájába,
Nem maradhatott-meg egy-is a' gyomrába;
Mert mind alól, felül, eperrel vegyesen
Szórta ő azokat ſürün, 's fertelmesen.
A' ſok Deák orrát bé-dugta, nevette,
Profesſora, hogy ki-mennyen, őt' kergette.
Ki-ment; az útzán-is nadrágba folyása
Meg-nem ſzűnt, ſem pedig eper okádása.
Haza ért; de itt-is nem ment a' ſzobába,
Hogy illat ne mennyen a' Gazda orrába.
Hanem a' ház meget hányt, és erölködött,
Ki-is ment a' Gazda, mivel igen nyögött.
Kérdezte, mi baja? tsak vállát vonítá,
Folyt a' büdös; allyát bár mikép' ſzorítá.
A' Doktort a' Gazda mindjárt el-hívatta,
Hogy beteg mért vólna, véle vizsgáltatta.
Ez pulzussához nyúlt, kérdezte mit evett? (lett.
Szóltt: hogy egy tál epret, a' mellytűl roſzſzúl
A' Doktor azt mondta; az epret meg-járta
Mérges bogár, azért a' néki meg-árta.
Friſen édes tejet egy meſzſzelyt hozatott,
A' mellyet-is véle itten meg-itatott.

Mihent

(a) Trópusok. A' Rhetórica, vagy ékesſen ſzólló Tudományba olly Figúrák, mellyek az ékes ſzóllást ékesítik. Eztet a' ſzép Nemnek magyarázom.

Mihent azt le-nyelte, alig vólt gyomrába,
  Ez-is, mint az eper, bé-folyt nadrágába.
Adott osztán néki más egyéb szereket,
  De szint' úgy ki-adta, a' mint az epreket.
Végre a' tsűrbe ment, feküdött szalmára,
  Gondolta, mindjárt jut élete fogytára.
De hogy gyomra, 's béle már ki-üresedett,
  Hányás, folyás meg-szűnt, és lett-tsendesedett.
Gatyáját, nadrágát, éjjel a' Szinyvába (a)
  Ki-mosta: öltözött reggel más ruhába.
Mivel pedig dolgát nagyon szégyenlette,
  Testimoniumát mindjárt ki-is vette, (b)
Bútsút vett, Gyöngyösre, folytatni klassisát,
  El-ment, tám nem nyert ott Jalappa dózsisát.
Mi ugyan szép móddal töle szabadúltunk, (tunk;
  De olly rosz' ért, mellybe már nem bóldogúl-
Mert szent János feje vétele napjára,
  A' Gazdánk Pestre ment, ennek vásárára;
Szent Andrérúl a' Rátz-is oda érkezett,
  A' Gazdánál lévén, arrúl értekezett,
Hogy ki vólna azon otsmány, 's embertelen
  Ember; ki ötet felette szertelen
Három száz forintért annyit búsította,
  Tám hogy el-vesztené, aztat állította.

A'

(a) Szinyva kis folyó víz melly Miskóltz Városán foly keresztül.

(b) Testimonium, vagy-is Testimoniális a' Deákok ollyan bizonyság-levele, melly nélkül másutt oskolába bé-nem-vétetnek. Ezt-is Dámák' tudásáért.

A' Gazdánk a' Rátznak nézett tsak szemébe,
Gondolta, álmodoz' így szóltt hevenyébe.
Nem értem a' dolgot, kérem, világosan
Beszéllyen kegyelmed, nem olly homályosan
A' Rátz a' levelet keblébül ki-vette,
Kartabiankát-is levél mellé tette;
Mind a' két darabot a' kezébe adta.
A' mint a' levelet Gazdánk el-olvasta,
Mindjárt meg-esmérte, hogy a' Fia írta;
Szörnyen haraguvék, mérgét alig bírta.
Szóltt-a' Rátzhoz: Uram! ez a' levél hamis,
Én meg-vagyok tsalva, szint'úgy kegyelmed-is.
Ezen egész dolgot a' Fiam költötte,
Tsak hogy pénzt kaphasson, ez írást küldötte.
A' kegyelmed pénze, ne gondollya, el-vész,
De érte fiamnak ki-jut a' kutya rész.
Mindjárt-is a' Rátznak pénzét ő le-tette,
Köszönte felette, hogy meg-emberlette.
Gazdánk meg-érkezvén a' Pesti vásárrúl,
Aszszonyával szóllott, mit tett Fiok árrúl.
A' Professorunkat mindjárt el-hívatták,
És az egész dolgot eleibe adták.
Antal írásának némelly vonásait,
Meg-esmérte, tenni szokott rántásait.
Mindjárt-is bennünket, kemény kérdésekre
Fogott: tagadással feleltünk ezekre.
Végtére keményen, vizsgálta zsebünket,
Mind kettőnknek ki-is vette erszényünket.
Mivel a' Præceptort már mi el-kergettük,
Aranyinkat bátran azokba bé-tettük.

Ki-

Ki-vévén ezeket, erősſen faggatott,
Két Deákra, kiknél virgás vólt, mutatott.
Már itten el-állott a' víz mi malmunkon,
Mert már ſegíteni nem tudtunk magunkon.
Azért-is az egéſz dolgot meg-vallottuk, (tuk.
Gyöngy Virág járt pénzért, azt-is meg-mondot-
A' Tanátsnak Gazdánk mindjárt őt bé-adta,
Melly-is a' tömlötzbe őtet bé-dugatta;
Engemet pediglen más nap ſzekerére
Fel-ültetvén, küldött Atyámhoz estvére.
A' kotsis kezébe adott egy levelet,
Mellybe tudtam, hogy ő jól le-írtt engemet.
Antalnak mi baja lett, meg-nem tudhattam,
De ſzívbűl ſajnáltam, hogy őtet el-hagytam.
E' ſzententzia jött Gyöngy Virág nyakára,
Pillingérnél ötvent vágjanak farára.
És hogy egy hólnapig ſeperje az útzát,
Vagy a' ſárt hordja-ki, tolván a' targontzát.
Mivel Kálvinista vólt, azért tsuklyába,
Szégyen kövön állott, az Ekklézsiába.
De bezzeg rámára Atyám engem húzott, (zott.
Úgy meg-vert, azt véltem, hogy már meg-is nyú-
Nem vólt még az elég, hanem egyetembe,
Bé-vetett engemet egy puſzta verembe.
Két hétig tartottam ott kontumátziát
Kenyéren, és vízen, míg nyertem grátziát.
Ki-húzván, akkor-is kaptam egy jó pofont,
Szóltt, ha jó nem leſzek, porrá tör, öſzve ront.

NEGYE.

NEGYEDIK TZIKKELY.

Rontó Pál kesereg Pajtás-társátúl való el-válásán. Egerbe adatik Oskolába, el.beszélli otstan esett történetit. Oskolábúl el-szökvén tsikós bojtárrá lészen, ez élet alatt történt viszontagságait-is valósággal elő adja, mind addig, míglen kátonává nem lett.

Szomorún töltöttem most vákátziómat,
Tsendes vóltam; ritkán hallhatták-is szómat.
Szülőim mint eddig, már úgy nem kedveztek,
Minden lépésimre vígyáztak, őrizték.
Hogy nékik ne vétsek, a' magányosságot
Szerettem, 's kerültem minden barátságot.
Hol a' szőllők alá, hol pedig erdőbe
Ki-sétáltam, ollykor jártam a' mezőbe.
Titkon fohászkodtam, hol vagy Jonatásom!
Ó hol vagy Antalom! én meg-hitt pajtásom?
Tudom nálam nélkűl élsz nagy gyötrelembe,
Tán mint én sinlődtem, sinlődöl verembe.
Majd meg-hasad szívem, ha jól meg-fontolom,
Hogy te én istápom valál, és gyámolom.
Az valál, melletted nem-is vóltam szegény,
Nem vólt lapos mint most, zsebembe az erszény.

E Bár

Bár édes Atyádat lassanként foſztottad,
  Szép Keresményedet velem fel-oſztottad,
Ebbe mint telhetett, én ſegíttettelek,
  Mivel buzgó ſzívből mindég ſzerettelek.
Mostan a' bal Fátum meg-foſztott te tűled,
  Nem élet, de halál, életem kívűled;
Mert míg e' világon én, én fogok lenni,
  Minden leſſelletem érted fogom tenni.
Akkor-is, a' midőn Parkák a' síromba
  Szállítnak: ſenyvedve leſzek már poromba,
Halavány árnyékom téged fog követni,
  Mint éltébe testem kedvelt; fog ſzeretni.
És a' mikor egyſzer te-is élni meg-ſzűnſz,
  Élők ſzáma közzűl, mint a' füst, úgy el-tűnſz,
Lelkem a' bóldogok Eliziumába,
  Míg tsak te lelkednek nem akad nyomába,
Mind addig keresni fog, és ha fel-talál,
  Mivel akkor immár nem árthat az halál:
Nagy ſzeretetemnek ott ſem léſzen vége,
  Úgy fog érted égni, mint e' földön ége.
Látván Anyám, hogy bús vagyok, 's tsak járkálok,
  És mint a' magányos veréb, úgy bújkálok;
Kérdette, mi bajom? talán beteg vólnék,
  Hogy ſzokásom felett ſenkivel ſem ſzóllnék?
Szóltt az Atyám, ne hidj néki, mint a' lónak,
  Nints fel-metzve nyelve, jobban a' ſzajkónak.
Most azért nem beſzél, mert van boſzſzúſágba,
  Mivel érték nem egy, de több latorſágba.
Antal pajtásátúl el-válását ſzánnya,
  Hogy most-is nem lophat vele, aztat bánnya.

De

De hifzen vétetem majd más régulára,
Kapitzánt vettetek őkeme orrára.

Nemzetfégembe még foha fem vólt tolvaj,
De miatta hárúlt már fejemre fok baj.

Szülőim erántam tanátsot tartottak,
Jó útra hozzanak, azon iparkodtak.

Azt végzék, hogy engem' mefzfzére adjanak,
És a' Jézsuiták' kezekre bízzanak.

Azért Egerbe ment Atyám, 's fzállást fzerzett,
Jézsuitákkal-is én felőlem végzett.

A' Tsurgóba (*a*) lakott fzállásom' gazdája,
Gazdag méfzáros vólt, fok hízott marhája

A' városon kivül vólt egy nagy akolba,
Házánál mindég tíz vágó vólt az ólba.

Ő engemet ennek főképpen ajánlott,
Hogy ne kéméltesfen tőlem korbáts fem bot.

Kérte, ne engedje hogy én éjtfzakázzak,
Nappal-is tétova másokkal tzékázzak.

Mivel pedig maga otthon nem lefz gyakor,
Az Afzfzonyát kérte, vígyázzon rám akkor.

Szóval; hogy Szülőim helyett ők légyenek,
Velem kedvek fzerént bánjanak, tegyenek.

Meg-térvén, Szülőim jól ki-kéfzítettek,
Mert bár nem mutatták, de még-is fzerettek.

Meg-indúltunk más nap, 's értünk éjtfzakára
Egerbe; Szent Imre Hertzegnek napjára.

E 2 A'

(*a*) A' Tsurgó Eger Városának egy kis fzeglet réfze, a' mellyben a' Páter Serviták laknak, ollyan híre vagyon ennek, mint Pozsonyba a' Tzukker-Mándlinak.

A' Profesforomhoz más nap' reggel kisért,
Vitt néki egyet mást, többeket-is ígért.
Ez magát mindenkép' mindjárt ajánlotta,
Hogy jó Præceptort-is fog adni, mondotta.
Adott-is egy réz-szín ábrázatú Rétort,
Rá-nézvén, már tudtam, hogy szereti a' bort.
Ezek meg-történvén, Atyám szép oktatást
Adott nékem, osztán két aranyt, 's rám áldást.
El-bútsúzott, 's korán fel-ült szekerére,
Mivel otthon akart lenni ő estvére.
Más nap' oskolába mindnyájan el-mentűnk,
Profesforainknak szép köszöntést tettünk.
Poéta vóltam már, e' tudományt tudni
Kedvem vólt, mert úgy-is jól tudtam hazudni.
Nagyon igyekeztem mindenkép' tanúlni,
Társaimat hamar kezd'tem-is fel-múlni.
Profesforom látván tanúló kedvemet,
Mindenkép' élefzté igyekezetemet.
Hamis Isteneknek az históriáját,
Jól tudtam, Helicon', 's Pindus' fabuláját,
Múzsáknak, Nymfáknak neveit nevezni
Rendről rendre tudtam, ha kezd'tem verseezni.
Virgiliusnak szép Pásztor énekeit,
Olvastam Názónak szerelmes verseit.
Ezeket idővel tettemmel követtem,
Mert mind tsikós pásztor vóltam, mind szerettem.
Történtt; hogy egy kedden rekrátzió napján,
A' Præceptorommal sétálni dél-után

Ki-

Ki-mentünk; 's ballagva értünk Tihamérig. (a)
  Tsattogó hideg vólt, a' hó ért majd térdig.
Itt mi a' kortsmába mentünk melegedni,
  Szólltam: hogy ha nékem meg-fogja engedni,
Egy kolbászt süttetek, bort-is hozattatok,
  Ehez egy pár fejér zsemlyét adattatok.
Bízvást, úgy mond, a' bor minket meg-melegít,
  A' hóban, hogy frissen mehetünk, meg-segít.
Kortsmárossal szóllván, mindeneket meg-tett,
  Egy kis asztalkára frissen abroszt vetett.
Gyors ember vólt, soká épen nem motozott,
  Mindeneket hamar az asztalra hozott.
A' kolbászból itten én egyedül ettem,
  A' palatzk üres lett, azt észre sem vettem.
A' kortsmárost újra én meg-szóllítottam,
  Hogy töltse megint-meg, nékie mondottam
Meg-tölté, és ebből egy pohárral ittam,
  De tsak hogy más-felé szemem' fordítottam,
Már a' Præceptorom ezt-is fel-hajtotta,
  Meg-rázván a' fejét, be jó bor! mondotta.
Szólltam: *omne trinum*, hogy *perfectum* légyen,
  Még egyet igyon-meg, mert inni nem szégyen.
Azért harmadszor-is aztat meg-töltettem,
  Bíztattam, tsak igyék, eleibe tettem.
Ebből is ittam én, de tsak egy pohárkát,
  Többivel ő mosta torka' száraz árkát.
Meg-fizetvén mindent, mentünk haza felé,
  Az én Præceptorom hol hátra, hol elé

(a) Tihamer: ez tsak egy kortsma, a' melly Egertől mintegy fél órányira az út mellett áll.

Tántorgott; fzemembe engem' nagyon dítsért,
Valamit kívánok, venni mindent ígért.
Mihent termefzetét itten ki-tanúltam,
Mint virág harmattól, fzint' úgy meg-újúltam,
Tudtam, hogy Mentora már én fogok lenni,
Tsak bort adok néki, mindent fogok tenni.
Mihent haza mentünk, az ágyára le-dűlt,
Hogy mi vatsoráltunk, az afztalhoz nem ült.
Hol a' Præceptorom? a' gazda kérdezett,
A' feje fáj, mond'tam, már le-is vetkezett.
Verseimet más nap' a' mint ő vizsgálta,
Refzketett a' keze, valamint a' nyár-fa.
Szóllott, hogy ha vólna tsak egy mefzfzely bora,
Jobb vólna, mint bár melly Doktornak a' pora.
Ezt hallván, a' mefzfzely borért el-futottam,
Hamar vifzfza-tértem, kezébe nyújtottam.
Nagy örömmel ő ezt kezemből ki-kapta,
Míg egy fzem pillanthat, addig fel-is tsapta.
Hallván édes Atyám, hogy én jól tanúlok,
Az erköltsökben-is hogy nagyon jobbúlok.
Gyakran küldött nékem néhány forintokat,
Mind Præceptoromra költöttem azokat.
Mert rekrátziókra mi az egéfz télen
A' kortsmákat jártuk, úton és út félen.
Jobban fzerette ő ezeknek az úttyát,
Mint Castáliusnak tsergedező kúttyát.
Húsvét innepekre el-jött Atyám hozzám,
Melly nagy öröme vólt, ki nem mondhatja fzám.
Mert Profesforomtúl jó viseletemet
Hallotta, tanúlók köztt elsőfégemet.

Adott

Adott azért nékem ő hat aranyakat,
Kik egy efztendőbe verettek, ollyakat.
Meg-térvén, Anyámnak felőlem hírt mondott,
Örültek, mondották, viselnek rám gondot,
A' tavafz jelen vólt, az erdő már zöldült,
Mezőre a' fok nyáj gyenge fűre tsödült.
Deákok falukra akkor fzoktak menni,
Májusi jó tejet, 's édes téj-felt enni.
A' Præceptorommal mi-is ki-fétáltunk,
De mi nem a' téjhez, hanem borhoz láttunk.
Leg-jobb, azt mondotta, Bachusnak a' teje,
Ettől élesedne az éfz, 's ember' feje.
Kortsmákon muzsika vólt, és hegedültek,
Városból fereggel lányok oda gyültek.
Szóltt hozzám, tántzolni hogy én mért nem me-
Mintegy erőltetett, hogy én vígan legyek. (gyek,
Tántz, úgy mond, nem egyéb, hanem komótzió,
Melly az egésségnek hafznos, és igen jó.
Ennékem fem kellett igen nagy bíztatás,
Valamint ő néki borhoz fok hívatás.
Tántzoltam; a' tántznak vóltam olly mestere,
Hogy testemnek tetfzett minden ina 's ere
Srófon járni, és két farkantyúm úgy pengett,
Mint a' muzsikának a' taktusfa tsengett.
Azért a' leányok tántzolni fzerettek
Én velem, és mindjárt meg-is-esmérkedtek.
Ezek majd mindnyájan laktak a' tsurgóba,
Tántzra jártak hol egy, hol más fogadóba.
Præceptoromat-is nem egy tántzra hítta,
Nem kellett az néki, ő tsak a' bort itta.

Szólltam : ideje van, mennyünk haza immár, (jár.
Féltem, mint minap járt, hogy majd most-is úgy
El-jött : senki sem-is tudta-meg a' dolgot,
Ma nem-is tántorgott, és óldalt nem forgot.
Egy lánnyal annyira ment esméretségem,
Hogy a' tanúlásba lankad'tt serénységem.
Nem tetszettek most már Parnassus' Múzsái,
Hanem tsak Tsurgónak az ö vad Nymfái.
Vasárnap', Innep nap', hová fognak menni,
És melly fogadóba fognak tántzon lenni,
Meg-mondották : 's mivel én már a' Præceptort
Mindenre rá vettem, ha adtam néki bort,
Mihent mi meg-ettük a' mi vatsoránkat,
Mindjárt által hágtuk hátzúl a' palánkot.
Oda mentünk ; ezek immár reánk vártak,
Præceptorom ivott, velem tántzot jártak.
Eztet mi sokáig mind így praktikáltuk,
De végét dolgunknak jól meg-nem vizsgáltuk.
Professorunk tartott sok deák kémeket,
Kik a' deákokra vetették szemeket,
Ha öket tántzolni a' lányokkal látták,
Nevek szerént öket nékie bé-adták.
Professorom egyszer magához hívatott,
Múlt éjjel hol vóltam, keményen fartatott.
Vettem észre, hogy ö már mindeneket tud,
Semmi haszna nem lesz, szám bár mennyit hazud;
Azért mindenek néki meg-vallottam,
Kértem engedjen-meg, jó leszek, mondottam
Lé-hordott, meg-intett, és most meg-engedett,
Szóltt : el ne-veszíttsed magadat, 's lelkedet.
Illy

Illy gaz ſzemélyekkel hogy ha társalkodom;
Önként kárhozatra így: magamat adom.

Præceptort keményen meg-korbátsoltatta,
Mint tzégéres korhelyt ki-is tsapattatta.

Egy ideig magam', igen jól viseltem,
Hamar le-feküdtem, reggel korán keltem.

Tanúltam, és minden rekrátzió napján
Profesſorral jártam, mind reggel, 's dél után.

De nem ſokká tartott ezen viseletem,
Mivel jobban tetſzett elébbi életem.

Fejemet aſztalrúl aſztal alá húztam,
Mert a' régi roſzba újra torkig úſztam.

El-nem hagyhattam én már a' vad Nimfákat,
Eggyik, másikától kaptam tzédulákat.

Sokſzor rejtek helyen velek beſzélgettem,
Templomba katsintva rájok nézegettem.

Falukra mentem ki, tántzolni ő velek;
Azt véltem, hogy ezek igen titkos helyek.

De kém deákoktúl ki vóltak tanúlva,
El-is vóltam már én mindenkép' árúlva.

Egy deák pajtásom nékem meg-mondotta,
Profesſor ſzájábúl hogy aztat hallotta,

Hogy az oskolába más nap meg-virgáztatt,
Már a' Familiás vízbe veſzſzőt áſztatt.

Nagy gyalázat, ha egy Poëtát virgáznak, (nak.
Fel-tettem, hogy engem' így meg-nem-gyaláz-

Mindjárt-is egy L'ánynak azt adtam tudtára,
Hogy jőjjön estvére tántzra Kis-tállyára. (a)

(a) Kis-tállya: az Egri káptalan faluja, Egren alól egy órányira fekſzik.

Ki-jött még hárommal; én velek vígadtam,
Egy kis vatsorát-is ő nékiek adtam.
Reggel mindenike ment maga úttyára,
Én pedig el-szöktem Professor trutztzára.
Az egész ruhámat magammal el-hoztam;
De őtet motskoltam, szidtam, és átkoztam;
Egy Szólnoki szekér még-is szerentsére
Itt vólt, meg-fizetvén, fel-ültem én erre.
Sót hozott Egerbe, most már vólt üressen,
Jó négy ló vólt benne, tudtam hajt sebessen.
Már éppen a' midőn akartunk indúlni,
Kotsis ostorához a' mint akart nyúlni;
Itt termett egy deák, tudtam, ez-is hogy kém,
Szóllltam hozzá: itt vagy! te hoszszú lábú Gém.
Meg-kaptam, elöször őt't jól meg-pofoztam,
E' kevés vólt, hanem meg-is tsákányoztam.
Szóllltam: már el-mehetz, te spion, gaz selma,
Tudom Professorral hogy te lészel még ma.
Mond: hogy meg-lőtsözöm, érek ollyan napot;
Mivel lőtsel szokták meg-verni a' Papot.

* * *

Sok iffiú juthatt veszély örvényébe,
Ha észre nem veszi magát hevenyébe,
Hogy már meg-van vetve, ötet fogó haló,
Mellynél-is a' sátán, nem más, az őrt álló.
Szép szín alatt ez ád néki bátorságot,
Ajtót nyitt, és mutatt alkalmatosságot
A' roszra; de aztat mind addig szépíti,
Míg a' vért ő benne jól meg-nem-hevíti.

Eszén

Efzén túl van akkor, a' rofzba bé-merül,
És így a' meg-vetett hálóba bé-kerül,
Ó Iffiak! kérlek benneteket árra,
Vígyázzatok azon' alkalmatosságra:
Mellyben a' jó erkölts fzámkivetést fzenved,
De ott a' hívságnak minden ember enged.
Kerüllyétek főkép' ti a' vad Nimfákat,
Mint meg annyi mérges, 's gyilkos víperákat.
Ezek fzemetekbe bár fzépen nevetnek,
De végtére még-is vefzélybe vezetnek.
Nem bírtok Salamon nagy bőltsességével,
Nem bírtok Sámsonnak az ő erejével.
Ha meg-tudták még-is ezeket buktatni,
Hát tik; nékik ellent, mint fogtok álhatni?
Sas fzemmel nézzétek; az alkalmatosság
Ollyan-é, a' mellyben virtus 's ártatlanság
Uralkodnak? mellyek tsak egyedül jóra
Vezetnek: nem tündér, 's hímes mulandóra.
Ezen névért, Vitéz; mennyit fzenvednétek?
Hogy a' ditsőséggel eztet meg-nyernétek?
Itt a' ditsőségre nagyobbak az okok,
Itt győzvén, úgy lefztek valódi Bajnokok.
Amott mulandóság híreteket éri,
Örökké tartandó bóldogság itt béri.

Meg-indúltunk hamar, Szóllnokon termettem,
Egerbe nem tudta fenki, hová lettem.
Én egéfz gunyámat itt mindjárt el-adtam.
De egy pár farkantyús tsizsmámat meg-hadtam.

Az

Az árán egy bundát vettem, 's egy katzagányt,
  Kezembe viseltem egy jó fokos tsákányt.
Pulader húztam-fel, vóltam tsak gatyába,
  Új tsákót tettem-fel, öltöztem bundába,
Szóllnokbúl ki-mentem Új Száſzi puſztára;
  Értem; Báró Ortzi Úrnak jóſzágára.
A' tsikós tanyára, a' mint ide értem,
  Ennek a' gazdáját igen ſzépen kértem:
Maga bojtárjának engemet fogadjon,
  Eggyik, avagy másik ményeshez hogy adjon.
Gyengéllett keveſsé, valék is én ifiú,
  Szóltt: hallod-é! hová való vagy te fiú?
Feleltem: hogy Sajó Kereſztúri lennék,
  Árva vagyok; azért ſzolgálnom kellenék.
Látta Virgantz vagyok, és hogy jól termettem,
  Le-ültetett, 's vele ſokká beſzéllettem.
Meg-ſzeretett engem, végre bé-fogadott,
  Azonnal a' tarka ményeshez-is adott.
Egy Kereſzt-fás nyerget, törött ſzí ſzerſzámmal,
  Adott; ezek után ſzóllott ímmel, ámmal.
Mondván; hogy az ingem olly fejér, mint a' hó,
  Bojtárhoz nem illik, nem-is vólna az jó.
Azért aztat zsírral végtül végig kente,
  A' kormos bográtsot oſztán hozzá fente.
Bundám külső réſzit ſzint' így púderoztam,
  Lábravalómat-is végig bé-zsíroztam.
Két üstököt hoſzſzú hajambúl kötöttem,
  Mindent, mint kivánta magamra öltöttem.
Barna bonta tsikót adott ő én alám,
  Ha meg-ereſztettem, úgy ment mint a' villám.

De

De egyſzer egy ſzilaj tsikónak hátára
Ültetett, és aztat botsájtá úttyára.
Keményen hányt, és ſok bárány ugrást-is tett,
De még-is hátárúl engem le-nem vetett.
Mert a' kereſzt-fához, mint kullants fogód'ztam,
A' kengyelt meg-nyomván jó merőn tartód'ztam.
Tettzett a' gazdámnak; ſzólt fiam ember vagy!
Más bojtárom ezt nem téſzi, bár elég nagy.
Láttam én, hogy ezen tarka ményes között,
Néhány ló van, a' melly nagyon külömbözött.
Mert ki pej, ki ſzürke, ki pedig vólt fakó,
Más béllyeggel, nem a' tarkák közzé való.
Kérdém ezen lovak ide mint jöhettek?
Mi gondod rá, ſzóllott, ide tévelyedtek,
Más nap ſzőr-kötelét a' kezébe vette,
Karikákra ſzépen aztat öſzve ſzedte,
Olálkodott, egyſzer a' ſzürke nyakára
Rá veté, hurkollott mindjárt a' torkára.
Ki-fogván kötötte a' lovam nyakához.
A' pejjel-is így bánt, ezt maga lovához
Vezette, és eztet melléje fel-fűzte,
És már ezek után tsak a' fakót üzte.
Igen vad vólt; mindég fent tartotta fejét,
Merre a' gazdám ment, fordíta elejét.
A' többi lovak közt, bukva addig jára,
Míglen ſzőr-kötelét nem veté nyakára.
A' farára le-ült gazdám, 's őtet húzta,
Addig, míg kötélnek torkára lett tsúſzta,
Kötelét nyakárúl ennek le-ſem vette,
A' pejhez kötötte, 's mene ez mellette.

A'

A' más bojtár hozott ide egy más barnát,
Kóborló vólt, ſzokſzor ált' úſzta a' Tarnát. (*a*)
Vettem jobb óldalom felé vezetékre,
Vad nem vólt, kötöttem tsak egy kötöfékre.
Mit akar a' Gazdám, nem tudtam elől ment;
Fakó, melly't vezetett, a' farát hányta fent.
Menésébe ez-is hamar meg-lassodott,
A' más három ló-is mind meg-tsillapodott.
Látván, hogy Pest-felé tarttya kantár ſzárát,
Tudtam, ott veſzi-fel mind a' négynek árát,
Mert épen vásár vólt, 's a' mint oda érénk,
A' ló vásár felé, az útbúl ki-térénk.
Itten egy Örménynek a' hármát el-adta,
Hamar; mert árokat drágára nem ſzabta.
Véletlen hozzánk jött egy ſáfrány hordozó,
Meg-látván meg-tettzett nékie a' fakó.
Itt Pesten meg-döglött hirtelen a' lova,
Mert nagy terhet hordott, járván ide 's tova.
Meg-alkudt Gazdámmal, hamar a' fakóra,
Mivel nagy ſzükſége vala most a' lóra.
Az úttúl foradt vólt, magát meg-nyergelni
Engedte; tsudáltam, a' hátát terhelni.
Egy abrakot adott néki, 's meg-itatta,
Ez meg-esvén velém fel-kantároztatta
Nyúgodt vólt már a' ló, fel-ült a' hátára,
A' ſzegény ſáfrányos jutott itt tsatára.
Fejét lába közzé a' fakó ſzegezte,
Bárány ugrásait jobbra balra kezd'te.

A'

(*a*) A' Tarna vize nemes Heves Vármegyébe vagyon, ſok rák vagyon benne.

A' Sáfrányos rétát (*a*) fzüntelén kiáltott,
  El-zödült, és tám már fzemével fem-látott.
A' mint egyfzer a' ló farát fel-vetette,
  Egyfzersmind fzökését jobb oldalra tette,
A' Tótot láttam itt a' levegö-égbe,
  Onnat le-zuhanni a' földröl egyvégbe.
A' fok iskatulya retsegett ropogott,
  Annál jobban fzökött a' ló és hortyogott.
Minden-felé a' fok tzitrom hempelyedett,
  Fövénnyel a' fáfrány, gyömbér egyveledett.
Vastag papirosra fel-vart németh gombok
  Szóródtak, húllottak tétül a' dorombok.
A' fok kefzkenyötül az úttza tarkállott,
  Mivel mindent le-hányt, a' ló-is meg-állott.
Kárt nem vallott; a' nép mindenét fel-fzedte,
  Oda vitte néki, 's eleibe tette,
Tsak iskátulákat kellett néki venni,
  Ezeknek kelletett pozdorjává lenni.
El-adta ezt mindjárt Barkó káplárjának
  A' ki-is el-vitte eztet Rimondának.
Gazdám hat forintot nékem-is juttatott,
  Többfzör-is ád ferény, ha lefzek bíztatott.
Vásár után mentünk mi a' Bátskafágra,
  Akadtunk itt kies, fok nagy pufztafágra.
Itten egy ménesbül négy lovat fel-fűzött,
  Mentünk-is, mint olly ment, a' kit Tatár űzött.
Hufzon-négy óráig nem ittunk, 's nem ettünk,
  De hogy fzerentsésen a' tanyánkon lettünk,
Mind-

(*a*) A' Tótok, ha vefzedelembe vannak Retát kiáltanak, ezen fzó fzabadító óltalmat téfzen.

Mindjárt a' négy lovat ménes közzé tsaptuk,
Tüzet raktunk, 's frissen a' bográtsot kaptuk.
A' hús vagdaláshoz bojtár Getzi fogott,
Mert míg oda jártunk, ő egy tinót lopott.
A' meg-tölt bográtsot itt a' szolga-fára
Akasztottuk; veres hagymát böven árra
Aprított a' Gazdánk, sót-is reá hintett;
Kevés idö múlva már énnékem intett.
Szólt: meg-főtt már a' hús a' bográts fenekén,
Pedig még mind nyers vólt, melly vólt a' tetején.
Bográttsal kátzagány felett egy rázást tett,
A' melly hús alól vólt, egybe mind felül lett.
Hozzája-is láttunk nagy apetitussal,
Ettük mint frikaszét, sokkal jobb gustussal.
Bojtár Getzi addig fel-ült a' lovára,
Nyargalt egy kulattsal a' szomszéd tsárdára.
Borral meg-töltette, hamar-is viszsza tért,
Ittuk mert jó bor vólt, mérték négy garasért.
Mivel Bátskaságról jövén el-fáradtunk, (tunk.
Négy nap a' tanyánkon hevertünk, 's nyúgod-
Ötöd napon szóllott, fogjad köteledet,
Mutasd-meg már egyszer te mesterségedet.
Azon négy ló közzül fogd-ki az edgyikét,
Kedvedre hagyom azt, fogd-ki bár mellyikét.
Mint a' ki e' dolgot már régen próbálja,
Sok esztendök által régen praktikálja.
Úgy tudtam, mert titkon én eztet próbáltam,
Midőn a' ménessel tsak magam-járkáltam.
Azért mind a' négyet hamar egymás után
Ki-fogtam, lovakhoz kötöztem szaporán.
Meg-

Meg-dítsért, mondotta, hogy a' másik bojtár
 Ezt illy jól nem tudja, bár rég vagyon itt már.
Szólt tovább üljünk-fel, mennyünk Debretzenbe,
 Szabadság (*a*) léſzen ott, a' hol-is én ſzembe
Sok ló árosokkal, tudom, mindjárt leſzek,
 A' lovak ifjak, értek jó pénzt veſzek.
El-mentünk; a' lovak Ura már ott vára,
 Igazítva vólt ő ezeknek nyomára.
Egy Tiſzt-tartó vólt ez, kezünkön-is érte,
 Tudtam; mind a' ketten, meg-lakozunk érte.
Meg-is fogtak, 's dugtak város tömlötzébe,
 Én ſoha ſem vóltam még illy keleptzébe.
Vásár után mindjárt Törvény ſzolgáltatott,
 És illy ſzententzia fejünkre hozatott:
Mivel-hogy a' lovak el-nem adattattak,
 De még is a' Gazdám által lopattattak,
Azért-is másoknak intő példájára
 Száz páltza veretik a' Gazdám farára.
Nékem, mivel nem olly nagy a' vétkezésem,
 Harmintz korbáts tsapás léſzen büntetésem.
Más nap ki-is vittek város piatzára,
 Gazdám első feküd't a' deres hátára.
El-verték a' ſzázat, tsak egy ſem vólt híjja,
 E' vólt á' négy lopott lónak itt a' díjja.
Engem-is utánna helyére fektettek,
 Meg-ſem mozdúlhattam, úgy bé-rekeſztettek.

Vág-

(*a*) A' Debretzeniek magok vásárokat ſzabadſágnak nevezik

Vágtak kegyetlenül, nehezen-is áltam,
Mert illy diſtraktziót ſoha ſem próbáltam.
Hogy fel - botsáttattam, eggyett ſem léphettem,
A' Gazdám vezetett, tsak alig mehettem.
Pályinkával mostuk oſztán meg farunkat,
De végtére borral öblítènk gyomrunkat.
Éjtſzakára mentünk az Angyal puſztára,
Lovaink kötöttük jó fűre pányvára.
Nehezen ſzenvedtük mi nagy fájdalmunkat,
Fel-tettük, hogy rajtok ki-tölttyük boſzſzúnkat.
Jól tudta a' Gazdám, a' Biró két lova
Hogy e' puſztán legel, nem adja másova.
Hamar rájok talált, fogta kötelére,
A' mint már ezekkel gyorsan mene ſére,
Láttuk a' négy ló-is békózva itt vagyon,
A' mellyekért minket meg-vertek olly nagyon.
Egy Suhantz őrzötte, melly most jól hortyogott,
De bezzeg a' Gazdám itten nem motyogott.
Békóit ezeknek tsendessen le-vette,
Frissen lovainknak nyakához kötötte.
Bár fájt alsó réſzünk, de még-is lódúltunk,
Hajnal hasadtakor, nyóltz mért földre vóltunk.
Erdélynek vettük mi mostani útunkat,
Örültünk, álhattyuk rajtok mi boſzſzúnkat.
Más nap jókor bé-is hajtottunk Zsibóra,
Akadtunk itt egy jó Liveráns Zsidóra.
Mind a' hat lovat ez mi tőlünk meg-vette,
Tsáſzár aranyokat olvasott érette.
Egy kis jó vatsorát frissen kéſzíttèttünk,
Lovainkkal ſzénát abrakot étettünk.

Mond-

Mondtuk, nints mód benne, hogy ne keressenek,
Tarthattunk-is méltán, hogy itt ne lepjenek.
Azért-is fel-ültünk a' mi lovainkra,
Még a' nagy veréstöl fájós inainkra.
Városbúl ki-menvén, mi útat vefztettünk,
Hegyeken, völgyeken bár sokat ügettünk.
Negyed nap pénteken késö éjtszakára
El-értünk fáradtan még-is a' tanyára.
Ittunk, ettünk, 's aztat vígan beszéllettük,
Bírót, 's a' Tiszt-tartót, mi miként rá szedtük.
Én hány ütést kaptam, annyi forintokat
Adott Gazdám; meg-is érdemlém azokat.
Ezekhez még egy négy esztendös tsikót-is,
Meg-köszöntem mind ezt, mind a' pénz adást-is.
Nem tetszett énnékem már a' tsikós élet,
Nagyobbra vágyódás én bennem fel-éledt.
Féltem hogy meg-rontom ebbe egésségem,
Utóllyára lészen akasztó-fa végem.
Meg-hallottam: hogy most lovas katonának,
Jász-Berénybe, Pesten-is verbuálnak.
Fel-tettem magamba, hogy közikbe álok,
Ott jobb szerentsére, mint itt, tám találok.
A' Palatinális híres, 's szép Regement (ment.
Vólt ez: mellybe mint raj, a' sok szép legény
A' Gazdámnak Örsre kelletett el-menni,
Lovak szám-adását kellett ott le-tenni.
Én lovamra ülvén, gyorsan el-léptettem,
Jász-Berénybe érvén, katonává lettem.

ÖTÖDIK TZIKKELY.

Rontó Pál Katona lévén egyſzer, minden-némü dolgait, a' mellyek véle történtek mind addig, a' meddig Tseh Orſzágból, Saxónia Orſzágba ellenſég' eleibe méne, elő-adja.

Mihent köteleztem magam' katonának,
Mindjárt egéſz mundírt én reám adának.
Az Angyal bőröket (a) vállamra függeſzték,
Oldalamra kardot tarsollyal kötözték.
Sarkantyús tsizmákat lábaimra vontam,
A' két üstökömből már most *tzopfot* fontam.
Káplár füleimnél két *huntzfutlikot* nyírt,
Kent azokra rózsa vízzel meg-kevert zsírt.
Mint a' kátsa farkát, úgy fel-görbítette,
Két villás tők közzé mind a' kettőt vette;
Az egéſz fejemet bé-is púderozta,
'S így a' tsikós bojtárt Úrfiságra hozta.
A' Kapitányhoz ő azután vezetett,
Ki-is engem' főtől talpig nézegetett.
Tetſzettem ő néki, vállam' veregette,
Bátran ſzólltam, ſzemét rólam le-ſem vette.
Kér-

(a) A' katonák a' Pantallért és Lódingot Angyal bőrnek ſzokták nevezni.

Kértem adattassön alám jó paripát,
Úgy gondját viselem, hogy nem talál hibát.
Szóllott a' Kapitány: láttam nékem örül,
Menj fiam! és válasz' száz rimondák közzül.
A' Káplárral mentem, közöttök járkáltam,
Egyszer egy szár lábú vértsénél meg-állttam.
Káplár Uram! szólltam: én eztet választom,
Tudom;hogy egy könnyen azt ki-nem-fáraztom
Négy tagba szakad't ló, Mokány lesz a' neve,
Esmérem bélyegét, tudom, hogy van heve.
Az Egri Káptalan ményéséből való,
Ritka vagyon abba melly roszsz vólna, olly ló.
Káplár Reportumot tett a' Kapitánynak, (nak.
Hogy vértsét választám, 's neveztem Mokány-
Bundámat, katzagánt jó pénzen el-adtam.,
Lovamért tizen-két aranyakat kaptam.
Tsináltattam mindjárt szép hat gyólts ingeket,
Tsínossan meg-varta egy aszszony ezeket.
Ezzel egy tsákót-is meg-pántlikáztattam,
Selyem vitéz-kötést erre munkáltattam.
Király szín anglia posztót bóltba vettem,
Mellyből a' szabóval nadrágot mérettem.
Száz réf selyem sújtást, mond'tam, fog rá varni,
A' tzifraság térdig fogja bé-takarni.
Egy pár sárga tsizsmát én ahoz varrattam,
Önos sárkantyúkkal meg-sarkantyúztattam.
A' mint mind készen vólt, Vasárnap tsínosan
Fel-öltöztem, minden állt rajtam módosan.
Tsörgött börgött kardom, hogy útszán sétáltam,
Hogy sok szem néz reám, aztat-is jól láttam.

Nagy hetykén képzeltem, hogy enyim Jászberény,
És hogy másra nem süt, tsak reám a' nap-fény.
Hogy ha vagy piatzon, vagy másutt meg-álltam,
Kardomra támasztva magamat tsudáltam.
Orrom allja éppen akkor mohosodott,
A' pihét pödröttem, mint egy okosodott.
Tisztességes embert látván, vagy Lyánkákat,
Hajtottam frantziás reverentziákat.
A' Kapitány éppen a' Templomból menvén,
Merőn állottam-meg, szeme közzé nézvén.
Igy szóltt a' Hadnagyhoz, ez szép tsínos legény,
Magyar ez: többet ér, mint sok más jövevény.
Tántzos katonákhoz kell ennek el-menni,
A' Verbuállók köztt illik néki lenni.
E' parantsolátot mindjárt-is ki-adta,
Hogy én oda mennyek, a' Káplár meg-hadta.
Leg-ottan dél-után mi nagy muzsikával
Az útszákon jártunk, zajjal, és lármával.
Mint a' Kapitánynak értünk Quártéllyához,
Vendégit vezette maga ablakához.
Elől tizen-ketten tántzoltunk kerékbe,
Látta, hogy meg-rakom; a' mint ez ment végbe.
Hogy Sóló tántzoljak, aztat parantsolta,
A' nép hogy láthasson, magát nagyon tolta.
El-kezdvén tántzomat, minden tsudálkozott,
Szólltak: ugyan tudja járni az átkozott,
Tettem-is előttök ollyan figurákat,
Hogy szemek meredett, tátottak rám szákat.
A' taktust sarkantyúm' pengése követte,
Tzimbalmos ezeket úgy ki-nem-verhette.
Néz-

Nézték a' tántzomat itten Tóth Leányok,
Szepesből munkára jöttek-le nehányok.
Ezeket majd tsak nem a' hideg ki-törte,
Hogy nem tántzolhatnak velem, az gyötörte.
Mi bajok: Kapitány mindjárt éſzre-vette,
Rám intett, tudtam én ezt mire értette.
Mindjárt-is egyikét a' tántzba ragadtam,
Suttogott botskora, ötet úgy forgattam.
Ide jött az Annya, lyányát tántzba látta,
Hogy katonák között tántzol, azt ſajnállta.
Vastag lepedőbe fazekak hátára
Kötve vóltak; vetvén ſzemét leányára,
Mint Fúria mindjárt pofozni kezdette,
És hajánál fogva kezemből kí-vette.
Ezt látván, ſzóllottam: no az illyen adta,
Ha velem tántzolni a' lányát nem hadta,
Jőjjön hát most maga, tántzoljon helyette;
Mindjárt-is az mint itt állottam mellette,
Mag-kaptam: derekát jól által kótsoltam;
De mivel otsmány vólt, öt meg-nem-tsókoltam;
Keményen forgattam, mint a' ſzél vitorlát,
El-nem-botsátottam, bár mondott ſok *Sztrelát*.
A' fazékak hátán retsegtek, ropogtak,
Tserepei tétúl nézőkre húllottak.
Katzagott a' ſok nép, el-dűlt nevettébe,
Mert már a' vén aſzſzony füstölt nagy mérgébe.
Magam-is e' roſzſz gözt már nem ſzenvedhettem,
Bé-dugtam orromat, 's öt el-ereſztettem.
Szidott, motskolt, bottyát itt hozzám-is mérte,
Zaplaty! fazékaknak árrát tőlem kérte.

De hogy ne szenvedje ő ezeknek kárát,
A' Kapitány duplán le tette az árát.
Az Uraktúl mi itt négy aranyat nyertünk,
A' Városházához ugrálva el-mentünk;
Tántzoltunk itten-is, legénység körül vett,
Virrattig közzülök katona negyven lett.
Száma rekrutáknak immár nyoltzvanbúl ált,
Velem eggyütt egy sem vala még *assentált.*
Kapitány hajtatott *förspont* szekereket,
A' mellyek Budára fel-vigyék ezeket.
Maga előre ment, olly rendelést tenni,
Hogy mihent mi Budán egyszer fogunk lenni;
Assentálást más nap mindjárt el-kezdhesse
A' Komissárius, 's hamar végezhesse.
Meg-indúltunk, értünk estvére Budára,
A' vízi Városnak száltunk uttzájára.
Más nap öszve gyültünk egy nagy kaszármába,
Bé-írták nevünket a' szent Bibliába. (*a*)
Bennünket azután kerekbe állítván,
Hadi törvényeket nékünk el-olvasván.
Az ég felé három újjunkat tartottuk,
A' *Crédót* (*b*) nagy buzgón mi itt el-mondottuk.
Már most vóltunk igaz hadi *Presbiterek*,
És már meg-ordinált katona emberek.
Mi az *Lajkusokra* néztünk tsak nevetve,
Szűrösökre főkép' már éppen meg-vetve.
Ez

(*a*) Itt a' sz. Biblián értetődik azon Lajstrom, a' melly be az új katonáknak nevei írattatnak-bé.

(*b*) Crédóa értetteti'k itt, az esküv's, mikor az új katonák ő Felsége hívségére hitet tesznek-le.

Ez meg-esvén, ki ki mene quartéllyára,
  Leg-föbb gondja vala éhező gyomrára:
Én ebédem után el-mentem sétálni,
  Egy nagy szép bólt előtt meg-találtam álni.
Óó be nagy tsuda vólt véletlen látásom,
  Mivel Antal régi kenyeres pajtásom
A' bóltbúl ki-futván, a' nyakamba borúlt,
  Ő-é ez? vagy árnyék, a' szívem lett szorúlt.
Szólt hozzám: ó Palyi! életemnek fele!
  A' szívem hogy itt vagy, örömmel van tele,
De még-is hogy látlak katona ruhába,
  Fájni bádjadni kezd szomorúságába.
Feleltem: Antalom! én hív Achatesem,
  Szívemet szívedhez tsattoló Magnesem.
Itt vagy: meg-engedték azt az egek érnem,
  Hogy lehessen nékem ma te hozzád férnem.
Szerentsés nap! többet itt már nem szólhattam,
  Tsak öröm könyvekkel ortzámat ásztattam.
Láttam övébül-is egymás után gördül,
  Úgy van az; egymásnak, két hív szív, ha örül.
Ezek-után egymást mi el-botsátottuk,
  Hogy jöttünk ma öszve, aztat tsudállottuk.
Meg-fogta kezemet, egy Trakter házába
  Vezetett; ültünk itt, egy kis szobátskába.
El-beszéltem néki minden dolgaimat,
  Egri, Debretzeni viszszontagságimat.
Mivel háború van, most katona lettem,
  És magamnak aztat mint egy tárgyúl tettem,
Hogy vagy karddal tészem én eló-mentemet,
  Avagy Mars' mezzején vesztem-el éltemet.

Hívatalom nem vólt ſoha-is Papſágra,
Fejemet ſem vetem nyügös paraſztſágra:
Hogy ſem pedig lettem vólna én Prókátor.
Inkább harangozó vagy falusi Kántor.
Sem gulyás, ſem tsikós, ſem béres nem leſzek,
Inkább háborúba ditsőſéggel veſzek.
Szólt Antal: helyesnek tartom fel-tettedet,
Isten erősítsen mindenkép' tégedet;
Bátoríttsa ſzíved' vezesse karodat,
Zöldellő borostyán, fedje homlokodat.
Kértem ő-is nékem, hogy elő-beſzéllje,
El-válásunk után, melly Fátum' veſzéllye
Érte ötet; Attya, bántotta-é? vagy nem?
Olly kegyetlen vólt é? mint Atyám ellenem.
Szóllott: engem ugyan nem vetett verembe,
De Pestrűl meg-jövén, 's lévén velem ſzembe.
Szidott, motskolt, bé-zárt egy puſzta pintzébe,
Ugy vóltam ott, mint a' Róka, keleptzébe.
Jól meg-is korbátsolt engemet vagy kétſzer,
Négy hét alatt böjtöt tartottam én kétſzer.
Az Atyafiaknak ſok 's nagy kérésére,
A' pintzébűl ki-vett engemet végtére.
Kezét meg-tsókolván, akkor-is meg-tsapott,
Jól jártam, hogy még-is páltzához nem kapott.
Nem-is küldött többé már Retorikára,
Háznál taníttatott Aritmetikára.
Ezt jól meg-tanúlván, 's tudván átallyába,
Ezen nagy kalmárnak küldött a' bólttyába.
Most már, a' mint látod, itten legénykedem,
Mind a' jót, mind roſzſzat egyaránt ſzenvedem.

Én

Én soha sem vóltam katonának való,
Tudod, gyenge vagyok, egésségem gyarló.
Valamelly életre kellett magam adni,
Senki sem-is szokta másra magát hadni.
Azért adtam, íme, magam' kalmárságra,
Mivel hogy ha jutok egyszer árvaságra,
Kalmár lévén Atyám, bóltya enyim lészen,
Láttad pedig, abbúl melly jó hasznot vészen.
Míglen fogok élni, abbúl tsak élhetek,
Rajtad-is idővel tám még segíthetek.
Dolgod jól intézted, szóllítam; jó Pajtásom,
Az Isten áldjon-meg, ez a' kívánásom.
Traktérrel egy kis jó vatsorát adatott,
Somlyai, Budai, ó bort-is hozatott.
Míg ettünk, egymással vígan nyájaskodtunk,
El-múlt dolgainkrúl nevetve szóllottunk.
Szóltt Antal: Héj Palyi! akkor vólt életünk,
Mikor Gyöngy Virág vólt a' Rátzhoz követünk.
Hát mikor Jalappát a' Præceptorunknak
Adtuk: nem jó vége lett-é szándékunknak?
Minden jól ment, szóllítam: de mikor deresen
Feküdtem: e' flöstök nem esett édesen,
Akkor-is, a' midőn Atyám kantsugázott,
Jó hogy a' nyavalya engem ki nem rázott.
Még most-is nevetem, hogy ha jut eszembe,
Mint kusoltam, mint a' vizsla a' verembe.
Itten tányéromra a' könyvem ki-tsordúlt,
Látván eztet Antal, szóllott 's hozzám fordúlt.
Mi lelt, kedves Palyim! talám roszszúl lettél?
Látom szemeidbül könyveket ejtettél.

Nem

Nem lettem; te hozzád való szeretetem
  Préselte-ki könyvem, 's azért gyötrettetem.
Mivel már nem soká fogok veled lenni,
  Hólnap igen korán mi el-foguak menni.
Szavaimra mindjárt ő-is szint' úgy jára,
  Mint zápor könyvei kúltak ortzájára.
De meg-bátorodtam, hozzája így szólltam,
  Ne keseregj! most-is nálad nélkül vóltam.
A' szerentsés *Fatum*, lád-é, hozzád hozott,
  Szívünkbe ez melly nagy örömöt okozott.
Nem mély völgy, magos hegy, erdő, vagy-is berek,
  Jönnek öszve, hanem jönnek az emberek.
Táplál-is erősen engem a' reménység,
  Hogy ha meg-maradok, 's nem öl-meg ellenség.
Idővel tégedet még foglak ölelni,
  Szint' illy nagy mértékbe, mint mostan kedvelni
Szólt Antal, az eget mindég fogom kérni,
  Hogy engedje nékem azt a' napot érni,
A' mellyen tégedet megint láthassalak,
  Magamhoz szorítván, meg-tsókolhassalak.
Kérlek, írjál gyakran, hogy ha nem átallod,
  Mert hiddjed; hogy szívből szeret te Antalod.
Nézd jobb kezem Pajtás, a' mellyel én bírok,
  Szakadjon-el még most, ha néked nem írok.
A' vatsora árrát Traktérnek meg-adta,
  Menjünk már, szólt hozzám, 's ezeket mondotta:
Én még hajnal előtt jövök quártélyodra,
  Jól aludj; számot tarts te hív barátodra.
El-is jött, nálam vólt harmad-fél órakor,
  Úttzákon nem-is járt valaki még akkor.

Mint

Mint nyúgodtál pajtás? tőlem azt kérdette,
Feleltem: épen úgy a' mint nyúgodtál te.
Jól tudom ſzemedet te bé-ſem-is tetted,
Az én álmomat-is ſzememrűl le-vetted.
Mivel mi egymásrúl mindég gondolkodtunk,
Azért-is mind ketten egyaránt nyúgodtunk.
Egy takarmányt hozott a' kaputtya alatt,
Gondoltam,hogy nád méz,vagy más édes falat;
Mert kék papirossal vala ez borítva,
Spárgával mindenkép jól öſzve ſzorítva.
Ennek a' két végit, le-is petsételte,
Ki-húzván ő eztet, én elömbe tette.
Szóllott: vedd kedvessen ezen tsekélyſéget,
De ne okozzon ez te benned kétſéget;
Hogy az, mit most adok, vólna olly gyűjtemény,
Mint Atyám bólttyába vala a' keresmény.
Jó fizetésem van, most ennyit vehetek,
Idővel több jót-is, még veled tehetek.
De kérlek tsak akkor ſzakaſzd te eztet fel,
Mikor Jáſz-Berénybe értek már egyſzer el.
Meg-köſzöntem, ſzóllván: ſzerelmes Antalom!
Barátom vagy, ſőt vagy gyámító Angyalom,
Szegény vagyok, tudod; én mást nem adhatok,
Tsak hogy Isten áldjon, így fohászkodhatok.
A' káplár bé-toppant, ſzólt: jőjjön ked immár,
Mert már a' Kapitány egyedűl kedre vár.
Mentem, és engemet itt el-kísírt,
De mint meg-vert ember, ſzűnet nélkűl úgy sírt,
Szekerekhez érvén, meg-öleltük egymást,
Nem ſzólhattunk; mert nem hagyhattuk a'ſirást.

Meg-

Meg-indúltunk 's érvén estve Jász-Berénybe,
Azért a' takarmányt tettem egy szekrénybe.
Más nap reggel a' mint aztat fel-bontottam,
A' sok ajándékot látván, álmélkodtam.
Ebbe huszon négy réf gyólts vólt ingnek való,
Gyönyörü szép vékony, olly fejér mint a' hó;
Egy pár keztyü-is vólt itten szarvas bőrbűl,
Veres matéria, szőve teve szőrbűl,
Hogy laiblira való, aztat észre vettem,
Mihent gombotskákra szemeim vetettem.
Vólt ezekhez téve egész egy karika,
Tzópfra való selyem fekete pántlika.
Egy kis zöld erszénybe tett tíz tallérokat,
Ezek mellé még két szuferendórokat.
Újra itt könyveztem, látván mind ezeket,
Kiáltottam: Isten teremts több illyeket.
Más nap ki-osztották, mind a' Rimondákat,
Pokrótzot, szerszámot, abrak tarisznyákat,
Tzafrangot, takarót, füredi nyergeket,
Keféket, vakarót, futrás köteleket.
Ki ki már lovának leve Professora,
De ha melly beteg vólt, kováts vólt Doktora.
Már itt maga lovát minden tanította,
Étette, itatta, és azt tisztította.
Lovát ha valaki jól meg-nem vakarta,
Porbúl nem kefélte, és bé-nem takarta,
Meg-kefélte ennek hátát a' káplár bot,
Mert a' hol ez érte, nem maradott por ott.
Minthogy Mokányomat én nagyon szerettem,
Szép tisztán tartottam, itattam, étettem,
Meg-

Meg - hízott, tüzes lett, sima szőri fénylett, (lett,
  Meg-nyőtt, három tzollal, a' mint vólt, nagyobb
Szép tsendesen őtet gyakran tanítgattam,
  Hogy kantáros légyen, mindenkép forgattam.
Pistolynak töltöttem port serpenyőjére,
  Fel-lobbantván aztat, még sem ugrott félre.
Azután fél töltést beléje töltöttem,
  A' jobb szeme mellett a' mint el - fütöttem,
Prüszögött, hortyogott, egyebet nem mívelt,
  Illy jó paripámba mindenkép kedvem telt.
Hogy ha kiáltottam *hozz bort*! ágaskodott,
  Rikkatván a' hátán, lejtőt járt, dobogott.
Zabláját meg - vonván kengyelemet verte
  Patkójával; lábát olly fennyen emelte.
Egy rántással tudta tzélját szándékomnak,
  Több esze vólt mint bár mellyik Seniornak.
De e' mellett meg-nem szűntünk verbuálni,
  Minden ünnep napon piatzon ugrálni.
Száz nyóltzvan rekruta Regimentnek kellett,
  De már most ezen szám egészszen ki-tellett.
Azért ordert nyertünk, ki ki készen légyen,
  Mivel negyed napra a' Transport el-mégyen.
Az el-rendeltetett nap fel-is virradott,
  Kapitány quartéllyán, trombita rivadott.
Másodszor meg - fújván eztet, vólt négy óra,
  Mindjárt fel-is ültünk itt minnyájan lóra.
A' nép öszve tsődült, vólt itten kajdázás,
  Trója lomlásakor nem vólt illy lármázás.
Atyák fiaiknak nyakokba borúltak,
  Fájdalmakkal anyák szívei szorúltak.

Fél

Fél hóltan a' földre estek, el-ájúltak,
A' sok Nénék, Húgák, Angyók szint' így húltak.
Itten sok bal Néne, 's bal Angyó pityergett,
Látván kedves vére ül mostan más nyerget.
Mindenfelé a' sok vén Aszszony szortyogott,
E' zajtúl alattunk minden ló hortyogott.
Látván Kapitányunk, Mars! nagyot kiálta,
Ezt a' Trombitás-is mindjárt trombitálta.
Találtunk itt sokkal mi több kísérőre,
Mint mikor hallottat viszsnek temetőre.
Nem egy hoszszú ruhás szíves jó Atyafi,
Jött titkon mi velünk, Magyar hazánkbúl ki.
Láttam osztán nyírja hajokat a' Profúz,
Kit hegedűbe zárt, szomorú nótát húz.
Meg-is bánta nem egy ezen karavánnyát,
haza ment, el-hagyta Tsehek tartománnyát.
Különös nem történt, míg mi masiroztunk,
Statiókon semmi kárt mi nem okoztunk.
Öt hétre bé-értünk Prága Várossába,
Tseh Országnak az ő Metropolisába.
Pennámat leg-elől kezembe itt vettem,
Meg-írtam Atyámnak, hogy katona lettem.
Antalnak-is póstán küldöttem levelet,
Írtam hogy érette ostromlom az eget.
Tudtára adtam, hogy egésséges vagyok,
Marsba strapatziák hogy nem vóltak nagyok.
Tized napon jutánk Regiment Stábjához,
A' mint Obersternek értünk quártéllyához;
Kapitányunk itten háza nagy udvarán,
Három sorba minket állított szaporán.

Pa-

Parantsolta, bátran Obester' szemébe
  Nézzünk; mert másképen nem lészünk kedvébe.
Minden Stabálissal, 's Fö-Tisztel így tegyünk,
  Lovon egyenesen, és ne görbén üljünk.
Ki-jött az Obester, soraink közt sétált,
  Fejünktöl talpunkig mindnyájunkat vizsgált.
Több Stabálisok-is, számos Fö-Tisztekkel
  Vóltak Argussaink, néztek nagy szemekkel.
A' mint az Obester elömbe érkezett,
  Meg állott, 's engemet ezekröl kérdezett.
Honnan való vagy te, fiam, és mi neved?
  Tudsz-é te olvasni, 's írni? van-é kedved
A' katonaságra? vagy már aztat bánod,
  Hogy te azzá lettél, 's a' hazádat szánod?
Méltóságos Uram! a' nevem Rontó Pál,
  Születésem' helye a' Sajó' partján áll,
Keresztúr a' neve, Borsod Vármegyébe,
  Világra ott jöttem a' Bábony (*a*) völgyébe.
Kedvem mindenkor vólt a' katonaságra,
  Mivel azt gondoltam: Isten e' Világra
Tsak azért teremtett, hogy én Királyomat
  Szolgáljam, 's örizzem karddal Országomat.
Írni tudok, mert én Pësist végzettem,
  Hogy *scribamus frater* nem leszek, fel-tettem.

Azért

(*a*) Bábona falutól foly-le egy kis patakotska a' Sajóba, melly Bábon pataknak neveztetik: ettöl némellyek azon völgyet Bábon vólgyének-is nevezik.

Azért a' tanúlást én félbe-is hadtam,
Könyveimet-is már fojtásnak szaggattam.
Erre az Obester a' Stabálisokhoz
Fordúlt; de ált' láttam, rólam szólt azokhoz,
Mert reám mosolygott; abból észre vettem,
És hogy bátran szóltam, néki meg-tetszettem.
Ki-osztattunk más nap mi Compániákra,
Quártélyokra mentünk falu', 's városkákra.
Nagy hegyek közt feküd't az egész Regiment,
Saxónia szélin ki ki bár merre ment,
A' lova majd hasig a' nagy hóba úszott,
Nem tapodott bátran, lába jégen tsúszott.
Az én Kapitányom derék ember vala,
De lovát majd mindég ugratta, 's nyargala.
Fiatal vólt, tetszett nékie e' Világ,
A' keskeny ösvény-is vala előtte tág.
Szólt egy reggel hozzám, nyergely lovat Palkó,
Majd Kadenbe (a) megyünk, tetszik lágyúl a'hó.
Véghez vittem eztet parantsolattyára,
Ő-is mindjárt fel-ült vas deres lovára.
El-hagyván falunkat, azt mindjárt zaklatta,
Vágtatott, vagy nyargalt, avagy-is ugratta.
Nagy szél vólt, az havat hordta a' szemünkbe,
Sohol mi az útat nem láttuk mentünkbe,
Mert takarva bé-vólt ez nagy fúvásokkal,
Mindenütt mint dombok álltak rakásokkal.
Lehettünk falunktól két düllő földnyire,
Egyszer Kapitányom mintegy két ölnyire

Egy

(a) Kaden: Németh Tseh Országba, az Éger vize partján feküvő szép város.

Egy árokba bé-dűlt Deressével együtt,
 Lába ki-fitzamlott, lova rajta feküd't.
Felette kiáltott: húzd-ki a' lovamat,
 Meg-fúlok! olly nagyon nyomja óldalamat.
A' ló itt lábára állni igyekezet',
 Azért-is ő rajta nagyon vetzkendezett.
Ollykor lábára-is állott egy keveset,
 Jégen nem tarthatván magát, viſzſza esett.
Illyenkor egy nagyot mindenkor nyeggentett,
 Mint kiből lélek megy, olly formán köhentett.
Frissen egy fenyőhöz kötöttem lovamat,
 Le-vetém pantallért, lódingot, kardomat,
Igyekeztem lova alól őt ki-húzni,
 De nékem-is lábam meg-talált itt tsúſzni,
Én-is mint a' lova, ő reája estem,
 Mikor megy-ki lelke, már tsak aztat lestem.
De még-is jajok közt e' ſzavát hallatta,
 Mit tsinálſz? ki-nyomod lelkemet ebatta.
Hírtelen lábomra itten fel-állottam,
 Lova kissé fel-ált, őtet el-rántottam,
Hol vólna alatsony, néztem, árok' partja,
 Láttam, hogy egy helyen tsak egy gyökér tartja.
El-ſzakítván eztet, le-omlott a' földje,
 A' kapitány mellett bé-tölt árok völgyje.
Vas deressén ezzel nagyon ſegítettem,
 Mert már fel álhatván, a' partra vezettem.
Meg-kötöttem őtet itt egy fenyő fához,
 Fel-tettem, hogy már most látok az Urához.
Le-is mentem hozzá, gondoltam, hátomra,
 Fel-veſzem: 's ki-vivén, ültetem lovamra,

Paripáját pedig majd gyalog vezetem,
És így quártéllyára fzépen él-vihetem.
De a' mint a' hóról akartam emelni,
Szörnyü félelemmel kezdettem bé-telni.
Kiáltott: botsáss-el, illyen teremtette.
Agyon lölek! lábam fáj igen felette.
Hogy el-tört a' lába, már itt aztat véltem,
Azért mind a' kettőt én itt meg-fzemléltem.
Nem tört: hanem láttam, bal lába' bokája
Nints helyén, és dagad'tt ennek az ő tája.
Szólltam: más mód nintsen, hanem vagy hátamra
Fel-vefzem az Urat, vagy pedig vállamra.
Fel-vettem vállamra, árok' partja felé
Emeltem; derekam ropogott-is belé.
Közel vóltam immár az árok' partjához,
Fogództam egy fenyő fátskának gallyához,
Gyenge vólt, el-fzakad'tt, a' dombnak tövére
Mind a' ketten vifzfza estünk nyakra főre.
Szidott, káromkodott, fzaporodott a' baj;
Végre nem hallottam tőle más fzót, tsak jaj.
Kértem, hogy ne üljön már most a' vállamra,
Hanem mint a' lóra, üljön derékamra.
Fel-ült; máfztam vele négy kéz láb mint medve,
Fel-értem: de kínnal, lett-is egy kis kedve.
De már itt nem tudtam, vele mit tsinálok,
Mert hogy-ha fokáig a' hó hátán állok,
Lába jobban jobban majd meg-mérgesedik,
Fene éri, vagy meg-genyeségesedik.
Paripáján pedig ő éppen nem mehet,
Gyalog még inkább nem, mert lépést fem tehet.

Fa-

Falunkbúl érkezett még-is szerentsére,
  Egy szánnal két Aszszony, e' bajunk helyére.
Magoknak fát vinni ezek szándékoztak,
  Kapitányt itt látván, nagyon tsudálkoztak.
Tsendesen rá tettem ötet e' szánkára,
  Ezen vén két kantza húzta quártéllyára.
Lovamra fel-ültem, deresfét vezettem,
  Örültem, hogy egyszer qnártéllyán lehettem.
Az ágyába ötet itten le-fektettük,
  Inasfát szaporán *Feldtsérért* küldöttük.
El-jött: a' bokáját ez helyre rántotta,
  Keszkenőket meleg borba bé-mártotta;
Ezeket rakta-fel a' daganattyára,
  De eret-is vágott rajta utóllyára.
Kevés napok múlva ő szépen fel-épült,
  Ábrázattyába-is, mint vólt, úgy meg-szépült.
Már velem-is kezdett gyakran enyelgeni,
  Miként ült hátamon, arrúl beszélleni.
A' mint velem tréfált el-múllott bajárúl,
  Inassa tsendesen hátam megé járúl,
Szóllott: mennyen ki ked, mert oda ki hívják,
  Már majd fél-órája, hogy pitvarba várják.
A' két vén Aszszonyt, ki-menvén, meg-láttam,
  Szány vonásért, hogy pénzt kérnek, ki-találtam.
Úgy-is vólt, mondottam; tsak várakozzanak,
  Míg a' Kapitánnyal szóllok, itt állyanak.
Szólltam-is, no Uram! a'-pósta pénzt kérik,
  És szolgálattyokat másszor-is ígérik.
Azon vén Aszszonyok a' pitvarba álnak,
  A' kik a' szányt vonták, fizetésre várnak.

Mosolygott ;'s így kérdett, mond-meg hát mit ad-
Szégyenbe elöttök hogy én ne maradjak. (jak?
Szólltam : tudja az Úr ! hogy az bé-vett szokás
Az országba : 's ebbe nem lehet váltózás ;
Hogy tizen öt garast minden posta ló ér,
E' két vén kantzákért jön tehát egy tallér.
Smirgeltet - is fognak tíz krajtzárt ők kérni,
Egy forint ostor pénzt,'s így bé fogják érni.
Nevetett : és nékik egy aranyat vetett,
Ditsőséges vólt ő, és magáért ki-tett.
El-mentek : ő pedig a' maga Tiszttyeit
Ebédre hívatta, és történettyeit
Elő-beszéllette, magokat múlatták,
A' vén Aszszonyokat főképpen katzagták.
Míg ezek így folytak ; postán két levelet
Vettem : vóltak ezek nem más, tsak felelet,
Prágábúl általam írott levelekre ;
Meg-esmértem, nézvén itt a' petsétekre,
Antal hív barátom nékem aztat írja,
Hogy nints egésſége, magát alig bírja,
Ha engem' láthatna, mindjárt meg-gyógyúlna,
Mint tavasz nap-fénytül, szintén úgy újúlna.
Kér, hogy gyakran írjak, mert ha szívét nyomja
Fájdalom : levelem, nem más, Balzsamomja.
Atyám levelének más vólt a' stylussa,
Gaz ember vólt, ki vólt Sekretáriussa.
Mert kezdete illy szép vala levelének,
Látom, akasztó fán még meg-nem-evének
A' varjak : mivel írsz, látom, hogy te még élsz,
De úgy : ki embertül, sött Istentül sem félsz.

Tud-

Tudván már Miskóltzon tett ſok lopásodat,
Egerbe követett gaz latorſágodat,
Életem ezekkel meg-rövidítetted, (ted, (a)
Tudd; meg-hólt nagy Anyád; ſirba ött' te tet-
Profesſorok elött tudtad palástolni
Vétkeidet: ſzint' úgy elöttem titkolni;
Hittem mint jó Atya ſzíneskedésednek,
Nem láthattam mérgét két ſzínüſégednek.
Pazarlottam reád, tudod, mindenemet,
Al-ortzáskodással meg-tsaltál engemet.
Feküdj hát ágyadon, a' mint azt vetetted.
Folytasd életedet, a' mint el-kezdetted.
Hogy katona lettél, azt igen ditsérem,
De magamnak még-is aztat nem ígérem,
Jót hogy te felöled valaha hallhasſak,
Mellyért az Istennek hálákat adhasſak.
Mert már gyökeret vert minden roſz ſzívedbe,
Nints jóra hajlandó egy tsep vér testedbe.
Én mindazonáltal áldásom rádj adom,
Merthogy Atyád vagyok, aztat nem tagadom.
De olly Atya, kinek ſzíve keseredett,
Te ſértetted azt meg, azért lett epedett.
Menj, repülly kedvedre, én többé nem írok,
Meg-térésed' míglen meg-nem-hallom, ſirok.
E' levél ſzívemet nagyon érdeklette,
Lelkem esmérete mivel jól érzette,
Hogy mind igaz, a' mit az Atyám íratott,
Azért minden ſzó itt ſzívemen ált' hatott.

(a) Ezen Rontó Pálnak nagy Annya, az ő édes Attyának Annya vólt, ki ötet nagyon ſzerette.

Újra írnék néki, de mi haszna lészen,
  Attyai szívébül ki-vetett egészen,
Nem-is fog felelni, levelébe mondja,
  Nintsen illy rosz fira, mint én vagyok, gondja.
Nagy Anyám, utánnam való keservébe,
  Hólt vólna-meg, írja ezen levelébe.
Meg-lehet; mert engem' felette szeretett,
  Rosz hírem hallása halála lehetett.
Magamba ezeket a' mint meg-esmértem,
  Istenem, el ne hadj! ötet erre kértem.
Erősítsd' lelkemet, 's szívemet a' jóba,
  Ne töltsem ezentúl éltem' mulandóba.
Minden reményemet Istenbe vetettem,
  Másolhatatlanúl aztat fel-is tettem;
Hogy már életemet egyszer meg-jobbítom,
  És akkor levéllel Atyámat búsítom.

HATO-

HATODIK TZIKKELY.

Rontó Pál leg-előfzör fzáll táborba, és ellenfég elibe, ezen táborozás alatt tett fzerentséjét; de egyfzersmind arra következett nagy fzerentsétlenségeit-is elő-adja.

Mint Tengert habokkal a' fzél háboríttya,
  Kék fzínét fövénnyel öfzve zavaríttya;
Szintén úgy Atyámnak levele fzívemet
  Fel-háborította, 's érzékenyfégemet.
Téli quártéllyain' Pajtásim vígadtak,
  Gyakorta tántzolván, kártyázván, múlattak.
Én nékem mind ezek mostan nem tetfzettek,
  Mert Atyám fzavai meg-sebesítettek.
Nehezen vártam én az idő nyilását,
  Hogy Mársnak mezején, pályámnak futását
Kezdhesfem, melly által Atyám jó híremet
  Hallhasfa: avagy-is az én el-estemet.
Más módot nem láttam, magamat kedvébe
  Mint tegyem, hogy legyek régi kegyelmébe.
Tudtam a' vitéz hír fzelek fzárnyain jár,
  Sebesfebben repűl, mint a' fólyom madár.
Ha egyfzer meg-hallya vitézlő híremet,
  Mellyet most fzomorít, még azon fzívemet,

Vidámságra hozza, bé-veſz kegyelmébe,
 Mert régi Atyai ſzív ver még mellyébe.
Fel-is tettem, hogy ha megyek ellenségre,
 Vagy hírt nevet ſzerzek, avagy pedig végre
Ennek éles tőre, ſzívemet ált' hattya,
 Hazám' 's Királyomnak léſzek áldozattya.
El-érkezett egyſzer Fébus ſzekerével,
 A' Saxoniai hegyeket fénnyével
Aranyozni kezdvén; el-olvadott a' jég,
 Bé-álván a' Tavaſz, fel-tiſztúla az ég.
Bellona óltárán a' temjén füstölgött,
 Véres áldozattya, dörgés köztt gőzölgött.
Nimfái borostyán koſzorút kötöttek,
 Ditső ſzekerekre zöld pálmákat töſztek;
Ezeket kéſzíték ollyannak ſzámára,
 Ki jól vitézkedik, teſzik homlokára.
Hogy így gondolkodtam, mind a' Regimentek,
 Indúltak: trombiták, ſípok, dobok zengtek;
A' Záſzlók lobogtak, a' fegyver tsillámlott,
 Prusſus táborába a' ſok tűz villámlott.
Mind ki-ſzállták ezek Mársnak piattzára,
 Regimentünk jutott Frajbergnek (*a*) tájára.
Őrt alló Komandók oda ki-tétettek,
 Generálisoktúl, hová ítéltettek.
Sok helyen tántzoltak, a' muzsika zengett,
 Más helyen ágyúztak, ſzint' úgy a' föld rengett.

Még

(*a*) Frajberg, Saxonia Orſzágába fő Bánya város, az úgy ottan neveztetni ſzokott *Ertzgebirg* hegyei között fekſzik.

Még ellenség előtt én soha se áltam,
 Itten a' szép rendet, a' tábort tsudáltam.
A' Comandók mentek, patrolok vígyáztak,
 Másutt köpönyegen katonák kotzkáztak.
Burkus Kurutzait mivel még nem láttam,
 Hogy szembe álhassak velek, arra vágytam.
Ezen kívánságom igen hamar bé-tőlt,
 Mert más nap hajnalkor, még a' nap fel nem (kőlt;
Rá ütöttek ezek a' mi Posztjainkra,
 Egyszersmind erdőbe álló Horvátinkra.
Az apró fegyver itt, sűrűen ropogott,
 Kurutzság kiáltott, a' sok ló dobogott.
Horváthság ordított: udri! udri! 's tüzelt,
 Táborba gyalogság készült, lovas nyergelt.
Zaj lett: trombitások lármát trombitáltak,
 Fő Tisztyeink lóra! lóra! kiabáltak.
Egy szempillantásba mi lovon-is vóltunk,
 Az Ulánerekkel (a) ügetve indúltunk.
A' mint közelítének a' tsata helyéhez,
 Kardot rántánk, ki ki látott fegyveréhez.
Láttam egy katona más katonát vezet,
 Feje nagyon vérzett, mert ez nyert már sebet.
Más egy üres lovat vezetett itt nyomba,
 A' kinek hátárúl Ura jött halomba.

Har-

(a) Ki ki tudja mostan, minémű Truppok legyenek az Ulánerek, még akkor ugyan ő Felségének nem vóltak Ulánerei; 's a' mellyekrűl itten szó vagyon, azok Lengyel Ulánerek vóltak, kik vélünk szolgáltak.

Harmadik-is felénk sebessen vágtatott,
Ez egy halál fejes Kurutzot el-kapott.
Jöve egy Káplár-is, prüszkölt paripája,
Kleistnak (a) Kapitánnya lett ennek prédája.
Kiáltottak: mars! mars! mentünk nyakra főre,
Sok öreg katona rugtatott előre,
Mintha tántzra menne, sok olly bátran mene,
Űzte a' Kurutzot, mint Tigris, melly fene.
Mivel illyen tántzot még soha se láttam,
Hol nagyon izzadtam, hol pediglen fáztam.
Mint Herkály orrával kopogtattya a' fát,
Keresvén férgeknek lakó helyét, odvát.
Két tsizsmám patkója szintén úgy kopogott,
Érvén kengyelemet; szívem meg dobogott.
Golyobisok a' mint körültem fütyültek,
Véltem, fülem mellett madarkák repültek.
Egy öreg katonát itt így szóllítottam,
Bátyám Uram! ugyan mi fütyül? mondottam,
Felelt: Ötsém! ez mind szent Ivány bogara,
Szép a' hangja, hanem mérges az agyara,
Az ellenség kezdett erősen ágyúzni,
Akartuk magunkat már itt viszsza-húzni.
Horváthság szaladott, tsak alig lehegett,
Veres köpönyegek hátokon lebegett.
De jókor érkezett magyar gyalogságunk,
Kiknek nyomába jött tizenkét pár ágyúnk.
Ellen-

(a) Kleist egy jeles Prussus Huszár Generális vólt, nagy portázó; békesség eleiin himlőbe hólt-meg.

Ellenſég ágyúit ezek le-gyalázták,
Kezdvén döröggeni, már demondirozták. (a)
Gyulai Ferentznek híres ezerede
Tűzelvén, a' Burkus futásnak erede.
Rajta! rajta! rajta! egybe kiáltottuk,
Mint port hajt forgó ſzél, ſzintén úgy hajtottuk.
Vér ſzemet kaptam itt, Mokányom ereſztém,
Kardomat Kurutzok véribe füröſztém.
Látván több Pajtásim érvén Kurutzokat,
Nem vágják, hanem tsak fogdossák azokat.
Pénzektől meg-foſztják, lovokat el-veſzik,
Tiſzteknek óráját, pixissét el-teſzik.
Egy nyalka kurutzot én-is utól értem,
És már a' kardomat a' nyakához mértem;
De mivel pardont kért, néki meg-engedtem,
A' pénzét el-vévén, őt' hátra vezettem.
Egy öreg katona engem elő-talált,
Így ſzóllott én hozzám, hogy mellettem meg-ált,
Szerelmes ſzép ötsém! ember vagy, 's egy Vitéz,
Vitézſég, bátorſág, a' ſzemedből ki-néz.
Meny viſzſza, fogj' mást-is, bízd őket kezemre,
Fogadom én néked azt emberſégemre,
Hogy a' tsata után én mind a' lovakat,
A' kezedre adom, 's el-adhadd azokat.

Hit-

(a) Ágyúkat demondírozni, annyit téſzen, mint azokat hallgatásra hozni, az az: ha a' mi ágyúink úgy dolgoznak, hogy vagy az ellenſég pattantyúsai agyon lövettetnek, vagy az ágyúi meg-rontatnak, 's nem lőhetnek, vagy a' más fél az ágyúk fokaſágától fél, és hallgat, tudni illik nem bátorkodik lőni.

Hittem a' ſzavának, és viſzſza nyargaltam,
Hamar-is egy rongyos Dragonyost el-kaptam.
Ezt-is viſzſza vittem, a' kezére bíztam,
Hogy Vitéznek mondott; dítsért, ſzintén híztam.
Újra viſzſza mentem, hogy megint foghassak,
És így több lovakért, hogy több pénzt kaphassak
Az alatt az öreg katona hátra ment,
A' mi gyalogſágunk egy dombon állott fent.
Ezek vették által a' fogott rabokat;
Kiket fogtam, itten álļ' adta azokat.
De a' két lovakkal ő tovább ballagott,
Tíz aranyat, a' mint hallám, értek kapott.
A' táborba más nap hogy őtet meg-láttam,
A' lovakat tőle, én viſzſza kívántam.
Mitsoda lovakat? még aztat kérdette,
Káromkodni kezdett mindjárást felette.
Szólltam: a' mellyeket fogtam, és kezére
Adtam, fogadta-is azt emberſégére,
Hogy a' tsata után őket viſzſza adja,
És el-tévelyedni azokat nem hadja.
Soha ſe magadat, lovadat ſe láttam;
Hogy így hazud egy őſz ember, azt tsudáltam.
Ez még nem vólt elég, hanem kardot rántott,
De tsak ſzitkozódott, nem vágott, nem bántott.
Ezt látván, el-fogott engemet a' méreg,
Szólltam: vén Pöfeteg, te gaz öreg Kéreg!
Most mindjárt kereſztül járom a' lelkedet,
Kardot rántém, mondám: kutyák a' véredet
Mindjárt nyalni fogják, ha viſzſza kardodat
Nem téſzed, és tsak meg-mozdítod karodat.
Meg-

Meg-fzeppent, és kardját hüvelyébe tette,
  El-ment! de fzájából jött fok teremtette.
Dolgom nem lehetett fellyebb mozdítani,
  Mivel meg-nem-tudtam azt bizonyítani.
Ártatlan fejemet motskolta, és fzidta,
  Tudtam, lovak árát, hogy már meg-is itta.
Ravafzok, tsalárdok az öreg katonák,
  Meg-tsalatnak tölök a' fzegény Rekruták;
Így fzokták azokat ezek reá venni,
  Mindenbe fzemesnek kell nékiek lenni.
De még-is felette én nem fohajtottam,
  Mert hogy ellenfégnek harmadfzor hajtottam;
Egy Fő Strázsa-mestert vettem itt üzöbe,
  Meg-bukkott a' lova, egy fenyves fürőbe,
Kardomnak lapjával meg-tsaptam a' hátát;
  Mindjárt-is hallottam itt' illyen kiáltát:
Pardon Krigfz Kameråd! nyujtotta erfzénnyét,
  Óráját-is; hogy ez arany, láttam fénnyét.
Ezekkel el-vettem arany pixisfét-is,
  Paripája fzép vólt, babos mint a' Tigris,
Török pár pistolya vólt damafztzírozott,
  Lovának fzerfzáma pedig zomántzozott.
A' pixisfét fzántam kedves Antalomnak,
  Pistollyait adtam a' Kapitányomnak.
Az Obesteremnek ajándékot tenni
  Lovával akartam, de ingyen el-venni
Nem akarta; hanem tíz aranyat vetett
  Érette; 's a' mellett fzép köfzönetet tett.
Az erfzényt vizsgálván, fzáz arany vólt benne,
  Mondottam: Ó vajha több illy napom lenne!

A' tsata meg-fzűnvén, vóltunk tsendesféggel,
Táborunkba vifzfza-mentünk ditsőféggel.
Markatányosoknak jó hafznot hajtottunk,
Mint Krimi Tatárok, bort, rozólist ittunk.
Ki mint viaskodott, ki ki befzéllette,
Kurutzot mint vágott, 's aztat mint kergette,
Sokaknak kardjától Burkus' feje hasadt,
De fokan hidegen ütötték a' vasat.
Ki valamitskét nyert, annál a' pénz tsörgött,
Kezébe bor pohár a' kotzkával zörgött.
Banko! kiáltott illy, két aranyat ki-tett,
De fejét vakarta, ha tsak nyóltzat vetett.
A' kávés fátorba a' Fő-Tifztek gyűltek,
A' kerék afztalnál állottak, vagy ültek.
Fáró játék vólt itt, és egy *tallirozott*,
Ez ellen a' többi mind *poentirozott*.
Azoknak nagyobb vólt fzáma, kik vefztettek,
Mint azoké, a' kik nyertesek itt lettek.
Ha Horváth Tifzt vefztett, mérgesfen majkázott,
Magyar teremtettét fzórt, és ébattázott.
Némethnek fzájából ment a' fok Szakrament,
Frantzia mordózott, ha üresfen el-ment.
Mérgébe a' kártyát fok a' földhöz vágta,
Szemeimmel láttam, hogy azt egy meg-rágta.
De a' mellyike nyert, illy már fennyen fütyült,
Sampáner, Burgunder butellák között ült.
Valamije tsak vólt Traktérnek, mindent kért,
A' muzsikusoknak aranyat hányt, 's tallért.
Efzembe jutott itt, hogy én néha napján,
Antallal Miskóltzon fokat nyertem kotzkán;

A'

A' kotzkások közzé azért én-is áltam,
A' böröss pohárból kotzkát hajigáltam.
Akadtam magamnál nagyobb mesterekre,
Kik hamisſan jádztak, ollyan emberekre.
Ezeknek kezekbe más kotzkák valának,
Frisſen a' pohárba tették, ha hajtának.
Mindég ezek közzül kettő fordúlt hatra,
Mellyekkel én jádztam, azon pedig vakra.
Bíztattam magamat, vagyon pénzed Palkó,
Majd mind viſzſza nyered, kiáltottam Bankó!
Ollykor egy kaſzſzátskát engedtek bé-húzni,
Nem akarták egybe bőrömet le-nyúzni.
Hogy tovább-is jádzam, ezzel ámították,
De a' játék végin mindég meg-rántottak.
És így egy aranykám a' másik után ment,
Fortúna mostohám leve, 's állott ellent.
Ezen egéſz nyáron folyt a' táborozás,
Minden-felé jártunk, ſok vólt a' tsatázás.
De nem vala még-is több olly aratásom,
Mint vólt midőn történt első tsatázásom.
A' kotzka játékot én igen meg-ſzoktam,
Éjjel táborunkból magamat ki-loptam,
Haupt Quartélyba(*a*)mentem, tsak hogy kotzkázhasſak,
Hogy így az el-veſztett pénzemhez juthasſak.
Hogy

(*a*) *Haupt Quartély*: Fő Hadi-ſzállást téſzen, mivel itten lakik a' komandírozó Generális, itten vannak a' ſok Traktérek, Kávét-főzők, itt áll minden-féle játék, tántz, 's más múlatſágok.

Hogy éjjel kóborlok, Tifztek éfzre vették,
Mogyoró fa zsírral faromat kenették.
A' deres Ősz el-múlt, fagyos Tél bé-állott,
Azért az Armáda helyfégekre fzállott.
Quártélyokra estünk mi Saxóniába,
Bár tél vólt, de réfzünk fok vólt a' tsatába.
Erfzényembe tsak hat aranyka maradott,
Heves nyár vólt, többi kotzkán el-olvadott.
Antalnak innét-is írtam, 's ditsekedtem,
Hogy múlt nyáron melly nagy nyereféget tettem.
Egy fzép arany pixist tartanék fzámára,
Mivel emlékezem fok adományjára.
Hólnapnak végével Ura adott válafzt,
Szomorú pennával a' kalmár írta azt:
Hogy mindég finlödött, nem vólt egésfégbe,
Nem régen meg-is-hólt fzáraz betegfégbe.
A' levél ki-esett, olvasván, kezemből,
Mint patak, könyveim úgy folytak fzememből.
Méltán-is; mert ő vólt egy leg-főbb gyámolom;
Szíves barátfágát hogy ha meg-fontolom.
Sziklánál keményebb vólnék, ha nem fzánnám,
Szánom-is, éltemmel hóltát fel-váltanám.
Mondtam: jámbor lelked, tudom, égnek zsóldja,
Nyúgodjál örömbe, fzívemnek vólt hóldja.
Nékem a' pixisre nem vala fzükfégem,
Enyhíthetem pénzzel, ha léfzen inségem.
Azért egy Zsidónak aztat meg-mutattam,
És húfz aranyakért néki el-is-adtam.
Így hufzon-hat arany vólt megint zsebembe,
A' mellyek engemet tettek jó kedvembe.
Egy

Egy titkos ihlelés mindég noszogatott,
Hogy újra kotzkázzak, majd nyerek, bíztatott.
El-mentem, a' böröʃ poharat fel-kaptam,
A' Traktér asztalát azzal kotzogtattam.
Elöre vagy negyven aranyat már nyertem,
Vakmeröbben mindjárt az asztalt-is vertem.
De itten szerentsém hírtelen meg-fordúlt,
Egy arany másikát érte, mind el-lódúlt.
Fillérem sem maradt, órámat tettem-fel,
De tsak kevés idö folyhata itten el,
Egy Németh el-nyerte, tsak a' pántlikáját
Nyújtotta: órámmal ki-tolta plundráját.
Se órám, se pénzem, és pixisem sem vólt,
Keseredett szívvel úgy jártam mint fél hólt.
Mi több; Fö-Tisztjeim immár nem kedveltek,
Ki reám vígyázzon, egy Káplárt rendeltek,
Mert tudták, kóborlok, és mindég kotzkázok,
Lovamra nints gondom, mivel éjtszakázok.
Leg-kissebb hibáért mindjárt le-kapattak
És huszon-öt páltzát faromra vágattak.
Míg pénzem vólt, addig minden nap jól ettem,
A'mit szám meg-kívánt, azt mindjárt meg-vettem.
Többnyire ebédem vala most tsak krumpér,
Italom víz, mellytöl nem melegszik a' vér.
Mivel illy ebédhez én soha sem szoktam,
Hogy jobbíthassam-meg, azon gondolkodtam,
Három olly nagy korhely vólt Kompániánknál,
Regementnél nagyobb hogy nem vólt azoknál.
Quártélyba ezekkel estem egy gazdához,
Egykor így szóllottam én mind a' hármához:

Pajtások! ha mindég mi így élni fogunk,
A' krumpliba ugyan ki-nem-törik fogunk,
De utóbb jártányi erönk sem fog lenni,
E' rosszsznak kellene eleit hát venni.
A' leg-öregebbnek neve vólt Búszerző,
Hamar meg-is-érzém, hogy nem vala más ő.
Szóllott: az biz' igaz, hogy mi roszszúl élünk,
De tsak azért, mivel nints kurázsénk,'s félünk.
Ide tsak fél óra Uraság' majorja,
A' mellybe sok ökre, juha vagyon, 's borja.
Menjünk holnap éjjel, egy ökröt az ólból
Hozzunk-el, avagy hat juhot az akolból.
Holnap úgy-is lészen Karátsony estvéje,
A' Plébánusnak lesz éj-félkor miséje;
A' majorból ki ki á' templomba lészen,
Akkor senki minket észre sem-is vészen.
Dallos, 's Gyűró Pista mindjárt reá álltak,
És hogy én mit mondok, már tsak arra vártak.
Szólltam: ha ökör lesz, ugyan hová teszszük?
Hol üttyük-le, annak vérit-is hol veszszük?
Felelt itt Búszerző: a' falu' végin áll
Egy puszta ház, abba senki fel-nem-talál.
Ha meg-nyúzzuk, húsát majd haza emeljük,
Gazdánk' sok szalmája között helyét leljük.
Ez okos embernek rá álltunk szavára;
Jutván Karátsonynak szent éjtszakájára.
Az óra két fertályt ütött éj-fél után,
Kardunkat fel-kötvén, el-mentünk szaporán.
A' majoros gazda két legény szolgáját
Otthon hagyta, őrzék ezek a' marháját.

Ész-

Éßre vették ezek, hogy mi ólálkodunk,
És hogy az ól felé lassan lopakodunk.
Kardjaink' tsörgését a' mint ók meg-hallák,
Ki-tanúlták abból, hogy vólnánk katonák.
Ők tsak ketten lévén, nem mertek ránk ütni,
Féltek, ne talán tán pistolyt fognánk ſütni.
Búſzerző az ólba ment Dallos Miskával,
Én ſtrázsán állottam kint Gyúró Pistával.
Az ólba ők ſoká éppen nem motoztak,
Egy meddő tehenet abból ők ki-hoztak.
Két futrás kötelet ſzarvára hurkoltunk,
Így oſztán prédánkkal innét el-indúltunk.
Itt az egyik legény fel-ûle lovára,
Más rövidebb úton nyaka ſzakadtára
A' faluba nyargalt: hol az Adjutánssal
Szemközt akad't, ſzóllott hozzá nagy ſirással;
A' majorbúl hogy egy marhát négy katonák
El-loptak, és aztat erre felé hoznák.
Maga az Adjutáns itt négy katonával
Lóra ült, és el-ment ezzel a' ſzolgával.
A' mikor mi értünk a' falu' végére,
Adjutáns-is éppen akkor oda ére,
Holt! Berdó! kiáltott, 's minket körül fogott,
Rútúl meg-íjedtünk, a' ſzívünk dobogott.
Szolgának a' tehént mindjárt viſzſza adta,
Addig-is míg több ér, hátunk jól meg-rakta.
Maga előtt hajtott ő mind a' négyünket,
A' Profúznál vasra tétetett bennünket.
Reggel Raportumát Obesternek tette,
A' ki-is fel-indúlt ellenünk felette.

Mivel egymás után most sok ünnep vala,
Dolgunk fel-vétele továbbra halada.
Víz-kereszt napjával ünnepek' vége lett,
Májor Obestertől parantsolatot vett,
Hogy *Ferhért*, *Krigs Rechtet* (a) mi felettünk tar-
És meg-vallásának a' dolognak hajtson. (tson,
Tartott-is: a' lopást mi nem tagadhattuk,
Még jó vólt, a' tehént, hogy viszsza adhattuk.
Mert már így könnyebb lett sokkal szententziánk,
De a' Törvény még-is így hozta azt reánk:
Hogy száz tíz ember közt farmatringot futunk,
Négyszer fel, 's négyszer le, osztán haza jutunk.
Más nap ki-is rukkolt az Exekútzió,
Tudtam, keserves lesz a' mai portzió.
A' Profúz bennünket mint oda vezete,
Szólt a' Májor, ma van a' fársáng' kezdete,
Búszerző vetkezz-le! te mégy első tántzra,
Bánom nem adhattunk, roszsz ember, a'sántzra.
Le-is veté ingét, tántzát mint kezdette,
A' Májor ló hátom vágtatott mellette,
Hau tzú! üssed! üssed! mindég kiáltotta;
Adjutáns más felől jól meg-tapintotta
Páltzájával aztat, ki őtet nem tsapta,
Avagy-is vál közbe döfését illy kapta.
El-hiszem többször-is ő eztet próbálta,
Mert ezen sok tsapást jaj nélkül ki-álta.
Dallos vólt a' másik, ki utánna futott,
A' Kalupáda tántz ennek-is ki-jutott.

Há-

(a) Ferhér, Krigsz-Recht: Hadi ítélő széket tészen.

Három a' tántz, jöve itt Gyúró Pistára,
Valahánfzor tsapás esett a' hátára;
Mind annyifzor bőri fzegénynek meg-repedt;
Gyenge, tsiklándos vólt, fok fzív rajta epedt.
Én utólsó vóltam, rajtam vólt már a' for,
Gondoltam, hátamat ha bé-lepte a' por,
Majd le-feprik a' fok farmatring tsapások,
Néztem: hármok hátán mint vólt tsattogások.
Nagy fzomorún én-is ingem le-vetettem,
Olly nagy febesféggel futásom kezdettem,
Hogy eleint kevés tsapás ért engemet,
De harmadfzor futván, fullafztás fzívemet
El-fogta, és gyakran orromra hullottam,
A' Májor vágatott, míg fel-nem ugrottam.
Tántzomat végezvén, le-dültem, pihegtem,
Szív fzorúlás miatt tsak alig lehegtem.
Afzfzonyok meg-kenték hátam pályinkával,
Mellyet meg-vegyíték fzappannak habjával.
Mond'tam: Debretzenbe farom jól ödzötték,
De itt a' hátamat jobban köpölyözték.
Más nap daganattya gyűlt matériával,
Fel-vágta a' Feltser aztat lántzétával.
E' Bált meg-köfzöntük mi az Obesternek,
Kúrholt minket, engem mondott rofz embernek,
A' Kapitányom-is, úgy le-pirongatott,
Hogy fzívem gyökerén a' fzava ált' hatott.
El-is fzaggattatott egymástól hármunkat,
Mind külön gazdáknál, kaptuk quártélyunkat.
Több réfzit a' télnek nem töltöttük másba,
Tsak keserűfégbe, és nagy búsúlásba.

Furdalta szívemet lelkem esmérete,
  Mert nálam a' jónak nem vólt már kellete.
A' gonoszságokban torkig el-merültem,
  Egy veszedelemböl a' másba kerültem.
Tudtam: magam vagyok mindennek az oka,
  És hogy önként lettem a' gonosz bírtoka.
Fö 's all Tisztek elött el-húnt szeretetem,
  Ollykor nem érdemlém, még-is verettetem.

Így jár sok ifjú, ki meg-nem gondollya
  Dolgainak végit, jól meg nem fontollya.
Mindenbe kell lenni katonának szüznek,
  Mert ö sok veszélynek mégyen, és sok tüznek.
Hogy ha a' jó erkölts ötet nem fedezi,
  Hiddje, hogy az Isten nem-is védelmezi.
Fökép' míg ifjú, vigyázzon magára,
  Hogy élte ne légyen lelke ártalmára.
Mert ha e' Felséget ö egyszer el-hadja,
  Tudja-meg: áldását reá nem-is adja.
Ne tsudállya osztán, hogy elö nem mehet,
  Mert Isten malasztja nélkül ez nem lehet.
Sött ha követi-is ötet már egy szép rang,
  El-veszti azt; lészen belöle tsak bitang.
Sok illyen példákat ki ki látott, 's láthat,
  Azért így ne járjon, magára vigyázhat.
Senki ötet azért nem fogja gyalázni,
  Ha magát, mint lovát, úgy tudja zablázni.
Bár Mómus nevetne, így mutat rá: ez szent,
  De vallyon ha egyszer a' veszélybe lesz bent;

Ki-

Ki - fzabadíttya-é ebbül a' tsúfoló?
Épen nem; sött mondja: hogy így járt igen jó.
Katonának tsupán jó erkölts pántzéllya,
Ha ebbe öltözött, bizonyos már tzéllya.
Az óldala mellett ezer fog le-hûlni,
Jobb óldala mellett tíz ezret fog dûlni.
Nem közelít hozzá a' fzerentsétlenfég,
Mivel fegedelme, és paisa Istenfég.

* * *

Meg-nyílt a' fzép tavafz, nap melegen fütött,
Jövén az ellenfég, gyakran reánk ütött.
Hol néki, hol nékünk fzolgált a' fzerentse,
Bellona fem tudta, hogy mellyik réfzt mentse.
A' tsatákba gyakran pajtásaim nyertek,
Ollykor a' Kurutzok, mert ök fem hevertek.
Nékem nem lehetett valamihez jutni,
Bár kénfzerítettem ellenféget futni.
Sött Marienbergnél, *(a)* lovamat alattam
El-lötték: és vifzfza tsak gyalog fzaladtam.
Meg-firattam az én kedves Mokányomat,
Egy jó lóért kértem a' Kapitányomat.
De mint eleinten, úgy most nem fzeretett,
Egy vén fárga lóra engemet ültetett.
Fájt a' fzívem; tudtam: hogy fok más katonák,
Személyemhez-képest vóltak tsak vén banyák.
Még-is jó lovakat nyertek magok alá,
A' tüzet kerülték, kófzáltak fel, 's alá.

(a) Marienberg Saxóniai bánya város, az Ertzgebirg-be, Tseh Orfzág fzélin.

Bizonyos vóltam én, hogy ha ellenségre
Megyek, szert nem teszek, hátán nyereségre;
Sött az elsö tüzbe engemet el-kapnak,
'S így gyalázatossan tétettetem rabnak.
A' sok keserüség epeszté szívemet,
Azért el-szökésre rá szántam fejemet.
Harmad napra én ki-komandíroztattam,
Egy Zászló-tartóval, kitül adattattam
Egy Káplár trupjába, melly vólt elö-járó,
A' hol meg-állottunk, vala ez ört álló.
Az ellenség közzel vólt táborba hozzánk,
Vigyáztunk véletlen, hogy ne üssön reánk.
Éjjel után négyen el-mentünk patrolba,
Hallottunk elöttünk tsörgést a' bokrokba.
Szóllottam: álljunk-meg, én elöre mégyek,
Hogy azon tsörgéstül bizonyságot vegyek.
El-menvén, leg-ottan a' sárgát meg-kaptam,
Hamar-is ellenség postyára akadtam.
A' fiók estrázsa, *halt! berdó!* kiáltott,
Feleltem *Dezertör!* hárma körül állott.
Ezek el-vezettek magok Fö Tisztjekhez,
Mihent-is ö vélek érkeztem ezekhez;
Melly erössek vólnánk, arrúl tudakoztak,
Több illy sok más dolgot itten elö hoztak.
Reggel el-vezettek Kleist Generálishoz, (hoz.
Láttam: hogy egy All-Tiszt, itt más Dezertört
A' Generálisnak nagyon meg-tetszettem,
Zöld Kuruttzai közt szolgálatot vettem.
Mindjárt egész mundirt énnékem adatott,
Mondtam: rosz a' lovam, azt-is mást hozatott.
Szür-

Szürke vólt a' szőri, de nagy túr vólt hátán,
Egy nagy farkas marás bal felől a' farán.

Négy hétig a' hátát mindég orvoslottam,
Fekete nadállyal bé-is gyógyítottam.

Sok tsatákba vóltam én a' Labantzokkal, (*a*)
Közzel szembe szállni nem mertem azokkal.

Mert gondoltam, hogy ha el-fognak engemet,
Akasztó fán vesztem-el az életemet.

Részünkről mostohán folya az egész nyár,
Vertek, és kergettek, egy kárt érte más kár.

Berlint Tsászár népe, Moszquákkal meg-vette,
A' mundir magazint abba tengre tette.

Potzdámot, Szanszuszit (*b*) szint' így pusztította,
A' több Várasokat a' Kozák fosztotta.

Torgaunál (*c*) Feldtmarsal Daun ármádiája
Allott: nagyon erős vólt tábora tája.

Királyunk kéntelen vólt itt hartznak állni,
Sléziátúl máskép meg-kelletett válni.

Alt' az hartz: itten-is ő meg-verettetett,
Már Magdeburg felé ármádánk sietett.

Tsászáriaktúl egy hiba estvé esett,
Tzítten Generális (*d*) erre várt, és lesett.

Tsá-

(*a*) A' Prussus Huszárjai ő Felsége magyar lovasságát Labantznak nevezik.

(*b*) Potzdám, és Szanszuszi a' Prussus Király mulató helyei.

(*c*) Torgau Saxaniai Város, közzel fekszik Magdeburgiai Hertzegséghez.

(*d*) Tzítten nagy és híres Generálissa vólt Második Fridrik Prussiai Királynak.

Tsáſzár népe más nap viſzſza takarodott,
Drezda (*a*) alá érvén, ott meg-állapodott.
Retirált a' Labantz, ſzaladott előttünk,
Puskáztunk hátokon, ágyúkkal-is lőttünk.
Nagy ſzerentsétlenſég érte itt fejemet,
Mert Tsáſzár Huſzárok el-fogtak engemet.
Drezdánál által-vett tőlök a' Regiment, (ment.
Rettegtem: mert tudtam, hogy most nem leſzek
A' föld zöldſégébűl immár ki-vetkezett,
Mivel a' Zúzmarás tél bé-következett.
Az ármáda ſzállott téli quártélyokra,
Mert az ellenſég-is el-mene azokra.
Regementünk jutott Tsehek Orſzágába,
Mellybe két télen vólt, ſzált numerussába.
Hadi munkák után két hétig nyúgodott,
Ezek el-múltával mindjárt hozzá fogott
Az Obester, hibák helyre hozásához,
'S fogyatkozásoknak ki-pótolásához.
Egyſzersmind kívánta, *Stokhauz* (*b*) üres légyen,
Mert egy Regimentnél a' ſok rab tsak ſzégyen.
Azért *Ferhér*, *Krigs recht*, itten rendeltetett,
Ki könyű rab vala páltzával büntetett.
Mind meg-ſzabadúltak, tsak magam maradtam,
A' Törvény ſzék előtt kérdésre vonattam.
Leg-főbb kérdés ez vólt, hogy én mért ſzöktem-el,
Magam' kötelezvén ſzolgálatra hittel;
Mond-

(*a*) Drezda, a' Saxoniai válaſztó Hertzegnek lak-várossa.

(*b*) *Stokhauz*, Hadi nevezeten fog-házat, vagy-is tömlötzöt téſzen.

Mondjam-meg okait bátran fzökésemnek,
  Enyhíthetem fúllyát így büntetésemnek.
Szólltam: nagyon kértem a' Kapitányomat,
  A' midőn el-lőtték alattam lovamat;
Adatna jó lovat; de ollyat adatott,
  A' mellyen a' Kurutz mindjárt el-foghatott.
Tudtam; hogy fokaknál jobb katona vagyok,
  De előtte nem én, azok vóltak nagyok.
Véle eggyütt a' fő Tifztek nem fzerettek,
  Fájt a' fzívem, hogy illy nagyon meg-vetettek.
Eleint neveztek engem: fiam Palkó,
  Most pedig rofz ember, kotzkás, és kóborló.
Minden leg-kisfebbért mindjárást verettek,
  Ezek az okaim, mellyek el-fzöktettek.
Szóllt a' Májor: Fiam! melly okokat mondafz,
  Gyarlók, igen gyengék, 's mindenike kopafz;
Mert hogy ha a' Tifztek veled rofzfzúl bántak,
  Mint kotzkást, kóborlót verettek, nem fzántak.
Talám te mind kotzkás, mind kóborló valál,
  És így a' verésre magad okot adál.
Az vóltál-é? mond-meg; fzabad most fzóllani,
  Valami fzíveden vagyon, ki-mondani.
Mi tagadás benne; én gyakran jádzottam,
  De fenkit nem tsaltam, másnak fe ártottam.
Igaz; a' Káplár-is éjjel ha vizitált:
  Ollykor quártéllyomon engemet nem talállt.
De lovamat eléb itattam, étettem;
  Úgy mentem-el ofztán, ha mindent meg-tettem.
Szóllt megint a' Major; lád-é, magad mondod,
  Hogy játzdtál, kófzáltál, arra vólt hát gondod.
Nem

Nem a' ſzolgálatra, ſem pedig lovadra,
  Mind ezen tett hibák, ſzállanak magadra.
Tudtad a' játékok nagyon tiltva vannak,
  És hogy roſz dolga van, ki éjtſzakáz, annak.
Mit tsudállod tehát, hogy ſokat verettek
  Téged fö Tiſzttyeid, és nem-is ſzerettek.
Mondod; játékoddal ſenkit meg-nem-tsaltál,
  És ſenkinek azzal te nem-is ártottál.
Magadat tsaltad-meg, mert pénzed veſztetted,
  Ártál pedig annak, a' kitül el-nyerted.
Kapitányod nem mert jó lovat rád bízni,
  Mert a' kóborlásſal ló nem ſzokott hízni.
Nem-is elég, hogy azt itasſad, étesſed,
  Azután Istálló rekeſzét rá vesſed;
Hát ha quártéllyodat tüz el-borítaná?
  A' lovadat akkor ki-ſzabadítaná?
Ha ok nélkül bántak keményen te veled,
  Te ártatlan léven, vóltak ök ellened;
Stabálisſaidnál vóltál-é panaſzon,
  De tudtad, panaſzod nem követné haſzon,
Tudſz-é még valamit magad mentſégére,
  Melly lenne dolgodnak könnyebbítésére.
Senkitül ſe tartsál, mond-meg azt ſzabadon,
  Gondolkodjál: tám még ſegíthetſz magadon.
Nem tudok, ſzóllottam, itt kegyelmet kértem,
Mert hogy vétkes vagyok, magam meg-esmértem.
Esedeztem, ezen mostani vétkemet
  Ne tekíntsék, mivel ſajnállom estemet.
Mint ember estem-meg, és olly melly iffiú,
  Gondolat fejébe, a' kinek még hiú.

Fo-

Fogadtam: magamat, hogy én meg-jobbítom,
  Életem ezentúl hogy jóra fordítom.

Könyveim ortzámrá itten ki-tsordúltak,
  Láttam Major-é-is azokba borúltak.

A' Törvény ſzobábúl Profúz ki-vezetett,
  Kezemre, lábamra, megint vasat vetett.

Bent már az Auditor, hogy én mit vétettem,
  Büntetésnek mellyik nemét érdemlettem,

Az hadi törvények ſzeriat ki-mondotta,
  Szavára ſok ſzem itt könyveit ontotta.

Ezek után ſzegény fejemre voksoltak,
  Nem tudtam, dolgaim elöttök mint folytak.

De nem reménylettem jó ki-menetelét,
  Tetſzett, hogy valami rágja ſzívem felét.

Egy Hadnagy ki-jött itt, 's vele egy Kapitány,
  Petsétes levelet a' kezébe tartván,

Szententziám vólt ez, melly't a' törvény hozott;
  Látása ſzívembe, újjabb kínt okozott.

Ezt az Obesternek kezébe nyújtotta,
  A' ki-is ezt mindjárt fel-is ſzakította.

El-olvasván, nevét rá írta pennája,
  És még e' ſzavakat tette ö alája:

Placet; és most mindjárt publikáltatásſon,
  Holnap után pedig exequáltatásſon.

Az Obester újra ezt bé-petsétlette,
  Kapitánynak adván, fö-hajtását tette.

Ez viſzſza érkezvén a' Majornak adta,
  Fel-ſzakítván, látta, Obester meg-hadta.

Hogy eztet ö mindjárt most publikáltasſa;
  Hogy pedig az egéſz világ azt hallhasſa,

Há-

Háromszor *Ruffot* (*a*) fújt, itten egy Trombitás,
Jött a' nép mi felénk, leve nagy szaladás.
Bíráim ki-jöttek, fél kerékbe áltak,
Szententziám hallyák az emberek, vártak.
A' kardját a' Major itten ki-rántotta,
Páltzáját Auditor pedig fel-tartotta.
A' Profúz engemet hozzájok vezetett,
És itten én rólam a' vas le-vétetett.
A' fél kerék végin kellett meg-állani,
Szententziád fogod, szóltt Májor, hallani.
Az Auditor eztet olly hanggal olvasta,
Hogy azt minden ember érthetve halhatta.
Kezdett nagyon fogyni testemnek ereje,
A' szententziámnak e' vala veleje.
Mivel hogy Rontó Pál, Istenét, Királlyát
Meg-tsalta, el-hagyta Zászlójának allyát,
De mi több, meg-szegte hitét, mellyet le-tett,
Mellyért-is ő példás büntetést érdemlett.
Azért-is rettentő mások példájára,
Meg-hal; és fog menni az akasztó fára.
Itten az Auditor egy fátskát zsebébül
Ki-vévén, el-törte, 's ki-veté kezébül.
Melly-is kis darabba esett a' lábamhoz:
És ezen igéket mondotta magamhoz:
Isten kegyelmezzen te bünös testednek,
És légyen irgalmas te szegény lelkednek.

Ezt

(*a*) *Ruff*: Midőn a' Trombitás bizonyos darabot trombitál, mellyel a' katonaság, vagy más nép öszve hivattatik valamelly dolog ki-hírdetésére.

Ezt hallván, úgy tetſzett, hogy a' világ rám dûlt,
A' ſzívem dobogott, lettem ollyan rémült,
Hogy a' környül álló nép tetſzett erdőnek,
A' mellybül ellenem oroſzlyának jőnek.
Tagjaim hevültek, hol pediglen fáztak,
A' fejem ſzédelgett, ſzemeim kápráztak.
Meredve maradtak, és nem pillanthattam, (tam.
Nyelvem olly néhéz lett, hogy ſzót ſem ſzólhat-
A' füleim zúgtak, mint zúg a' ſzél malom,
Azt véltem, hogy mindjárt el-nyel a' ſír-halom.
Ezek után Profúz vetett lántzra, 's vasra,
Szóllott hozzám: mennyünk! de estem itt hasra.
Pajtásim a' földrül ſzépen fel-emeltek,
Mert ſokan közzülök engemet kedveltek.
Szólltak: ne fély Pajtás! jó az Isten, jót ád,
Könyörögj hozzája, lehet még grátziád.
El-is vezettek ők Profúznak házába,
Aſztal mellé ültem, érvén ſzobájába.
A' Strázsája ennek itt meg-dupláztatott,
Melly az Adjutánstúl komandíroztatott.
Egy Pajtásom állott kardal a' ſzobába,
Karabéllyal a' más, ennek pitvarába.
Bíztatott a' Prófúz, 's az ő Feleſége,
De nem vólt ſzívemnek ſemmi tsendesſége.
Úgy reſzketett, véltem, óldalam ki-üti,
Fájt, mint mikor testet a' forró tűz ſüti.
A' Regement Páter hozzám hamar jöve,
Látása én belém mérges nyilat löve.
Tudtam, ő kéſzíti útam más világra,
Hogy lelkem juthasſon örök bóldogſágra.

Az gyötrött, hogy illyen iffiú koromba,
 Erőszak halállal szállok-bé sirombo.
Ő-is eleintén mind azzal bíztatott,
 Hogy bár az halálom meg-határoztatott,
Még-is életemhez lehet még reménység,
 Mert a' Nagy Úr Isten kegyelmes egy Felség.
Obesterem szívét ő meg-lágyíthattya,
 És ez grátziáját még nékem adhattya.
Mondtam: természete, hogy felette kemény,
 Engem nem-is táplál már leg-kisseb remény.
Soha még Desertort nem pardonírozott,
 Még áll szententziám, mellyt a' törvény hozott.
Szóltt: Fiam! ha dolgod Isten akarattya,
 Magam-is azt mondom, meg nem-változtattya;
Minden, a' mit ezen Isteni nagy Felség
 Tselekszik mi velünk, mind jóság böltsesség.
Akarja bünöktül el-távozásunkat,
 Hogy így nyerhessük-el mi bóldogságunkat.
Ki tudja, ha tovább e' világon élnél,
 Tán bün tengerébe egészszen merülnél.
És meg-átalkodva abba mindég úsznál,
 Testestül, lelkestül, kárhozatra jutnál.
Hidjed: az Úr Isten téged Fiam szeret,
 Mert Idvességedre rövid úton vezet.
Mostan egésséges, és eszeden-is vagy,
 Óh! ezen Kegyelem felette igen nagy.
Eddig el-követett vétkeid szánhatod,
 Hogy így Idvességed bizonyos, tarthatod.
A' test, és a' világ, hajlandó a' roszra,
 Nem-is vezett másra, hanem tsak gonoszra.

Ollyan

Ollyan mint ſzép gyümölts,mellybe vagyon féreg,
Édes, tetſzik ſzájnak: eméſztése méreg.
Ülly torkig kintsek közt, mint valamelly tóba,
Réſzed még ſem léſzen, örökké e' jóba,
Mert tudod, e' földön kik élünk, meg-halunk,
Nints itt maradandó városunk, vagy falunk.
Tsak a' jó, a' mellyet lelkünknek ſzámára,
Gyüjtöttünk, az marad örökös haſznára.
Ezzel Isten ſzíne eleibe juthatſz,
És vele ollyan nagy örömbe vígadhatſz;
A' mellyet még ſoha ſemmi ſzem nem látott,
Sem ember ſzívébe nagyobb bé nem hatott.
Fül illyet nem hallott, vége pedig nem leſz,
Óh melly bóldog ember, a' ki ebbe réſzt veſz.
Hogy ebbe réſzes légy, Fiam imádkozzunk,
Ki kereſzt-fán meg-hólt, ahoz fohářzkodjunk.
Itt a' feſzületet a' kezembe adta,
Tsókold-meg ezt Fiam: én nékem mondotta.
Szívemhez ſzorítván, örömmel ezt tettem,
Mert a' kit ez jelent, ötet képzellettem.
Páternek velem tett buzgó imádſága;
Sok ſzép bíztatása; ſzava igazſága;
Meg-vallom, Istenhez buzdítá ſzívemet,
Szent akarattyára bízám már ügyemet.
Az alatt grátziát ment két Záſzló-tartó
Kérni: fáradſágok vólt héjába való.
Szóltt Obester; hogy ők köteleſſégeket
Meg-tették, úttyokra botsátá ezeket.
Ment azután kérni ſok Úr, és ſok Dáma,
A' kis-Aſzſzonyoknak majd nem-is vólt ſzáma.

Ő tsak azt felelte, Istennél grátzia,
A' ʃok kérés vége vólt reverentzia.
Követték ezeket néhány ʃzerzetesek,
Ezek-is, mint Urak, vóltak olly nyertesek.
A' Bíró-is el-jött, egéʃz tanátsával,
Esedezett értem, hathatós ʃzavával.
De ez-is tsak falra hányta itt a' borsót,
Szóltt: jobb leʃz, ha nékem tsináltat koporsót.
Jöttek Városiak, Iffiak, és Vének,
Könyörgöttek értem gazdagok, ʃzegények.
Semmit ʃem vihettek kérésekkel végbe,
Mondá, majd könyörgök érettek az égbe.
Az egéʃz Ispitály oʃztán következett,
Ez-is grátziámért, nagyon esedezett.
Ajánlották ezen Lázárok magokat,
Hogy Istenhez teʃznek fohászkodásokat,
Obesternek az ő hoʃzʃzú életéért. (kéért.
Szóltt: jobb leʃz, ezt tegyék, a' rabnak lel-
Utóllyára jöttek férfi gyermeketskék,
Ezekkel fejéren öltözött ʃzüzetskék.
Koʃzorúsak vóltak, bokréták kezekbe,
Ki ki bizodalmát vetette ezekbe;
Hogy az Obestertül, e' ʃzelíd bárányká,
Grátziám ki-nyerik, mivel ártatlankák.
Minnyájan három, négy eʃztendősek vóltak,
Szobájába menvén; lábához borúltak.
Szóllták: kis Jézuska, drága ʃzerelmére,
A' ki Bethlehembe fekʃzik, Szent vérére,
Kérjük Nagyʃágodat, légyen engedelmes,
Grátzia! grátzia! óh légyen Kegyelmes!
Sok

Sok öszve tette itt két kis kezetskéjét,
Soknak könyv áztatta gyenge szemetskéjét,
Sok térdein tsúszott, lábát ált' kótsolta,
Kiáltott: *ieh bitt! bitt!* grátzia! tsókolta.
Ezeknek sem használt gyenge szavatskájok,
Bár mint rózsa nyílik, úgy nyílt szájatskájok.
Mondá nékik: jobb lesz, hogy ha haza mennek,
Holnap után nézzék mi baja lesz ennek.
És ő róla példát magoknak vegyenek,
Ha fel-nőnek, hogy ők roszszat ne tégyenek,
Mint ez; ne jöjjenek az akasztó fára,
Szülöiknek esne ez nagy fájdalmára.
Mindenik grátzia! még-is kiáltotta,
Ő pediglen, mars! mars! szólván Ki-hajtotta.
Míg ezek így folytak, fel-üle lovára,
Az én Zászló-tartóm, nyaka szakadtára;
Brixbe,(*a*) hol Fő Vezér Gróf Hadik vólt,el ment,
Mivel nyargált, hamar e' városba lett bent.
Itt Kis-Aszszonyának mély térd hajtást teve,
Lubomirska Hertzeg Aszszony most a' neve.
Dolgomot elötte mind el-beszéllette,
Mért jött vólna hozzá, azt-is jelentette.
Kérte, méltóztasson lenni én párt-fogóm,
Obesterem elött hathatós szószóllóm.
Tudja: ha levelet nékie fog írni,
Keménységét fogja e' levél meg-bírni.
De kérte, Ordonántz táskájába tegye;
Hogy itt vólt, Obester azt észre ne vegye.

 E' ke-

(*a*) Brix, Németh Tseh Országi rendes város, közel Szaxóniának határához.

E' kegyes Méltóság örömmel ezt tette,
Mindjárt-is kezébe pennáját fel-vette,
Olly szív meg-lágyító levelet néki írt,
Hogy maga-is, míg azt írta, piszegett, 's sírt.
Önnön maga tette eztet a' táskába,
Ordonántznak nyomott egy aranyt markába.
Kérte, hogy mindenütt ő nyargalva mennyen,
Néki-is jutalma lesz mind földön, 's mennyen.
Mint szél ment, lova-is igen serény vala,
Dél után itt termett, végződvén asztala.
A' Zászló-tartó-is hamar el-érkezett,
A' Gróf Kis-asszszannyal, hogy ő mit végezett,
Meg-mond'ta: köszöntem; nagy Keresztény ségét,
De dolgom, nem éri, szóltam, kívánt végét.
Az Obester küldött maga konyhájábúl
Ebédet, innom-is a' maga borábúl.
Ettem a' mint ettem, mert testem táplálni
Már-szükségem nem vólt, tsak lelkemhez látni.
Meg-látván leg-elől a' Pátert, rémültem,
Mivel halálomhoz már mostan készültem.
Hogy mindég mellettem vólna, azt kívántam,
De el-jött: a' szívem örvendett, hogy láttam.
Az egész dél utánt velem könyörgéssel
Töltötte, és sok szép más elmélkedéssel.
Kristus mi érettünk hogy mennyit szenvedett,
Míglen Attya elött értünk eleget tett,
Mint kegyelmezett-meg tsak egy kérésére,
A' latornak; 's mint ment ez idvességére,
Péter meg-tagadta, de vétkét siratta,
Színe látására eztet-is jutatta.

Szólt

Szólt tovább: gyermekem! Atyánk ő, 's Istenünk,
Jót kíván ő tenni mindenkor mi velünk.
Nagyobb öröme van egy bűnös térésén,
Mint ſok igazaknak mennyégbe menésén.
Óh te-is idvezűlſz, tsak vétkeid bánnyad,
Meg-gyónván; lelkedről e' terhet le-hánnyad.
Mondottam: ez vólna minden kívánásom,
Nem bánom, e' földön ha már maradásom
Nem-is leſz, mert a' föld veſzedelmek helye,
Minden roſznak, és a' bűnöknek műhelye.
Töredelmes ſzívvel megyek az halálra,
Reménylem, hogy jutok örök bóldogſágra.
Jó éjtſzakát mondott, mert vala már éjfél,
Reggel jókor el-jön, mert majd korán fel-kél.
Él-ment; Istenemhez mindég fohâſzkodtam,
És a' Feſzűletet kezembe tartottam.
Szemem előtt vala mindenkor halálom,
De hajnalkor még-is el-nyomott az álom.
Álmomba egy ſzép ſzűz hozott egy kalitkát,
A' mellybe bé-zárva tartott egy madarkát,
Ki-nyitván ajtaját, madara el-repűlt,
Mellyen e' ſzűz leány nem búsúlt, de örűlt.
Fel-ébredvén, ezen álmom' nem fejthettem,
De magamba még-is illy ſóhajtást tettem:
Rab vóltál, nem vagy már, te ékes kis madár,
Óh hozzád hasonló lehetnék én is bár.
Más nap el-is jöve a' Páter idején,
Nem vólt a' kalapja fel-téve a' fején,
Mert Urunk ſzent Testét el-hozta magával,
Szolgája vele jött két viaſz gyertyával.

Szóllott: édes fiam: no miként nyúgodtál?
Jól-é, avagy roſzſzúl? mond-meg mit álmodtál?
Meg-mondván álmomat, így fejté ő ezt itt,
A' ſzűz lány nem más vólt, hanem az igaz hit.
A' kalyitka pedig ábrázlá a' testet,
Abba zárt madarka jelenté a' lelkét,
Mert a' test tömlötze az ember lelkének,
De ha égyſzer vége van test életének;
Mivel halhatatlan a' lélek, ki-repül,
És ha igazán hitt, Kristusba idvezül.
Tudom, Fiam, hiſzel ő ſzent Felſégébe,
Reményſéged veted ő nagy érdemébe.
Jól van ez, de még-is, mind több kell még ehez,
Hogy juthass Istennek az ő kegyelméhez.
Maga mondja: a' kiſzent testét nem eſzi,
Szent vérét nem iſzſza, ezt nem tselekeſzi;
Nem juthat az illyen ſzíne látására,
Erdeme ſem válik illyennek haſznára,
Azért-is hogy juthass Isten kegyelmébe,
Mindjárt réſzesítlek az ő ſzent Testébe,
Mint egy fél óráig velem imátkozott,
Azután engemet a' gyónásra hozott.
Meg-is gyóntam néki egéſz életemrűl,
Minden nehézſéget le-tettem lelkemrűl.
Bűneimtűl engem mihent fel-óldozott,
Egy valami, olly nagy örömöt okozott
Bennem; hogy ſzívemrűl minden ſzomorúſág
Tágúlt, el-fogta azt egy titkos vígasſág,
Itten gyakorlását, hitnek, reményſégnek,
El-mondotta velem, és a' ſzeretetnek,
El-

El-végezvén azt is, szóllítá szolgáját,
Meg-gyújtatá vele mind a' két gyertyáját.
Egyházi ruháját, Stólát fel-öltötte,
Oltári Szentséget a' kezébe vette.
A' szokott ígéket nagy ajtatossággal
El-mondván, felém jött illő buzgósággal.
Térdepelvén, földig magam' meg-hajtottam,
Mint szarvas friss vizet, Uram, óhajtottam.
Magamhoz-is vettem itten Istenemet,
Kértem, hogy szent vére gyógyítsa lelkemet.
Mintegy fél óráig megint könyörgöttünk,
E' nagy szent titokról osztán beszélgettünk.
Én ki nem mondhatom melly nagy könnyebbséget
Érezett a' szívem, 's lelkem tsendességet.
Bátorodott lettem, haláltól nem féltem,
Világot útáltam, mellybe eddig éltem.
Már nehezen vártam, hogy tsak meg-halhassak,
Istenemnek színe elibe juthassak.
A' Páter én tőlem el-ment ebédelni,
El-jön, ha asztaltól, mondá, fel-fog kelni.
Ma-is Obesterem küldött nékem enni,
Meg-köszöntem, hogy ezt méltóztatta tenni,
Mivel most erővel alkalmassal bírtam,
Ezen két levelet Szülőimnek írtam.

Rontó Pálnak édes Attyához írott levele.

Kedves édes Atyám!

Reszketnek kezeim halál félelmétől,
De jobban remegek szíved' sérelmétől.

Mert tudom; azt pennám úgy meg-sebesíti,
  Hogy nintsen orvosság, melly azt meg-enyhíti.
Síromnak halmáról küldöm levelemet,
  Tudjad: holnap reggel végzem életemet.
Nem jutok már többé színed' látására,
  Mert hóhér húz holnap az akasztó fára.
Tudom, ezen szavak tégedet rémítnek,
  Tán meg-is halsz, hogy ha Egek nem segítnek.
Légy bátor, óh Atyám! halált érdemlettem,
  Istenem, Királyom ellen én vétettem.
Meg-szegtem hitemet, szöktem ellenséghez,
  Az előtt-is már sok roszszat vittem véghez.
Magam féle nyája el-fogott engemet,
  Így bünteti Isten hitetlenségemet.
Vajha! a' te sok szép oktatásaidnak,
  Mindég jóra intő okos szavaidnak
Hittem vólna: most illy erőszakos halált
  Nem szenvedném; a' melly tégedet-is talált.
Talált: ősz fejedre hoztam gyalázatot,
  Atyai szívedre keserves bánatot.
Hogy ha merem magam' mondani fiadnak,
  Mivel engem' holnap az halálnak adnak,
Engedj-meg óh Atyám! mert meg-bántottalak;
  Emlékezem, sokszor háborítottalak.
Az Istenre kérlek, engedd-meg vétkemet,
  Hogy el-ne veszítsem én szegény lelkemet.
Mivel már esetem meg-változhatatlan,
  Kérlek édes Atyám ne légy irgalmatlan.
Köszönöm atyai gondviselésedet,
  Melly't nem érdemlettem, nagy szeretetedet.

Vedd

Vedd bűnös lelkemet emlékezetedbe,
Könyörögj érette, tsak azt vedd szívedbe.
Kéri ez te tőled, az, ki sír-halmán áll,
Méltatlan roszsz fiad: a' nevem *Rontó Pál.*

Az Annyához írott levele.

Szerelmes édes Anyám!

Majd ki-esik pennám meg-bádjadt kezemből,
Könyveim mint patak, úgy folynak szememből,
Midőn hozzád ezen levelemet írom,
Mert már ki-van ásva én halálos sírom.
Meg-ne rettenj, kérlek, szíved' bátoríttsad,
Isten végzésére szemeid' fordíttsad.
Ő szent rendelése, hogy holnap ki-múljak,
És az akasztó fán kötél által fúljak.
E' napnak virradta azon gyászos napom,
A' mellyen érdemlett büntetésem kapom.
Érdemlett: mivel meg-tsaltam Istenemet,
Vele Királyomat, földi Felségemet.
Mind kéttőhöz le-tett hitemet meg-szegtem,
Sok roszszakat tévén, ellenséghez szöktem.
Tsászár Huszárjai egy meg-ütközésbe
El-fogtak: és azok adtak engem' kézbe.
Hadi Törvény hozá rám e' szententziát,
Tudom, Obesterem, hogy nem ád grátziát.
Óh szerelmes Anyám! képzellem, mint iudúlsz
Ajúlásnak, többé tán meg-sem-is vídúlsz.
Esmérem te gyenge Anyai szívedet,
Esmérem aszszonyi erötlenségedet.

Azt

Azt fogod ſajnálni, engem' mint neveltél,
Emlőddel tápláltál, ſzéltől-is őrzöttél.
Azon test, méhedbe a' melly formáltatott,
Szíved alatt kilentz hólnapig hordatott.
Mostan erőſzakos halálra fog menni,
Tudom: ez ſzívedbe hegyes tőr fog lenni.
Édes drága Anyám, ne epeſzd magadat,
Botsáss Isten' ſzíne elibe fiadat.
Hidd-el: oda jutok, mert bűneim' bánom,
Nagy vétekbe estem, halálom' nem ſzánom.
Isten fizesſe-meg ſok fáradtſágodat,
És én mellettem tett dajkálkodásodat.
Ha meg-bántottalak, Kristus' ſebeire
Kérlek: botsásſál-meg, az ő ſzent vérére.
Isten' ſzéke előtt érted imádkozni,
Hiddjed, meg-nem-ſzűnök, ſzívből fohászkodni.
Hogy ſzegény lelkemről te-is gondolkodjál,
Esedezik ezért, vólt Fiad,

Rontó Pál.

* * *

Könyvekkel áſztattam e' két levelemet;
Zokogtam, reájok nyomván petsétemet.
Mert ſzemem előtt vólt, engem mint kedvelltek
Szülőim; és melly nagy költſéggel neveltek.
Kevés idő múlva a' Páter érkezett,
Szememen esmérvén, mért sírtam, kérdezett.
Szólltam: Szülőimnek dolgomat meg-írtam,
Estemen ſzomorúk leſznek, azon ſírtam.
Kértem: hóltom után hogy adná póstára,
Itt a' nyóltz krajtzár-is, a' két levélárra.

Fo-

Fogadta: kétségem hogy ne légyen benne,
Örvendetesbb dolgot még-is inkább tenne.
Ekkor egy Ordonántz jöve serénységgel,
Izzadt vólt a' lova, mert jött sietséggel.
A' Profúznak köté eztet udvarába,
Egy iskátulával bé-jött a' szobába,
Köszönt, 's azt elömbe az asztalra tette,
GrófHadik Kis-Aszszony, szóltt, eztet küldötte.
Vegye Pajtás Uram kedvesen ezt töle,
A' mi benne vagyon, vegye-ki belöle.
Páter maga eztet mindjárt fel-nyitotta,
Ajándékát velem együtt tsudállotta.
Ing vólt ez, szép fejér vékony gyótsból varva,
Viaszkos vászonnyal vólt ez bé-takarva,
Szegve vólt fekete selyem pántlikával,
Ez vólt az ajándék, egy szép bokrétával.
Ordonántznak visza-adtam a' skátulyát, (tyát.
Köszönöm, mondja-meg, kegyes's nagy malaszt-
Istent fogom kérni, számos esztendökre,
Áldással terjeszsze éltét sok idökre.
El-ment; én ezeket mondtam a' Páternek:
Tudjuk, Gróf Kis-Aszszony írtt az Obesternek,
Látom, haszna nem vólt kérö levelének,
Tartom ajándékát halálom' jelének.
Légyen az Istennek ö szent akarattya,
Reménylem, lelkemet magához juttattya.
Magam kértem már most, kezdjen imádkozni,
Vagy más szent példákat nékem elö-hozni.
A' szent Mártyrokról mindjárt-is beszéllett,
Beszédjéböl lelkem nagy vigasztalást vett.

Mert

Mert hallottam, azok hogy mennyit ſzenvedtek,
Melly ſzörnyü, 'sáiſzonyú halállal ölettek.
Még-is vígan várták a' vadak tsatáját,
Tsak Martyromſágnak nyerhesſék pálmáját.
Dávidot-is nékem itten elő-hozta,
Vétkéért az Isten miként ostorozta.
Vétkeit ſiratván, ő rajta könyörült,
Bár ő nagy vétkes vólt, de még-is idvezült.
Szóllam: tudom, Istent én-is meg-bántottam,
A' mellyel én önnön lelkemnek ártottam.
De hogy büneimet meg-ſzántam, örülök,
Most-is ſzívből bánom; úgy-é idvezülök?
Szóltt a' Páter, ennél bizonyosabb nintsen,
Örvendeſzhetz ezen, leg-drágább nagy kintsen.
Azután könyörgött majd nem Virrattáig,
Le-dültünk azután, alig egy óráig
Nyugodtunk, az hajnal tsák hamar hasadott,
A' nap következett, hogy ez el-haladott.
E' nap vólt, melly nékem vólt leg-irtóztatóbb,
És úgymint embernek, leg-inkább borzaſztóbb.
Mert ezen kelletett éltemtül meg-válni,
Istennek ítélő ſzéke előtt állni.
Szóllt a' Páter hozzám, hogy ha még ſzívemen
Valamelly nehézſég vólna, vagy lelkemen,
Gyónnám-meg, mert még most időm vólna árra,
Még minek előtte jutnék az halálra.
Mondtam, vagyok tsendes lelki esmérettel,
Nints lelkem terhelve leg-kisſebb vétekkel.
Itten ſzépen magam fel-tsínosítottam,
Hajam puderoztam, fel-fodorítottam.
Dol-

Dolmányomra vettem halálos ingemet,
Mellyel Gróf Kis-Aſzſzony meg-tiſztelt engemet.
Feſzületet a' ſzép bokrétára tettem,
Kézbe tartván, gyakran tsókokkal illettem.
A' Páter könyörgött velem, és bíztatott,
Egy keveſſé ſzívem meg-bátoríttatott.
Hallván egyſzer, hogy a' Profúz háza körül
A' lovak dobognak, a' ſok fegyver zördül.
Az exekutzió, tudtam, hogy érkezett,
Páterrel féltembe fogtam itten kezet.
Szív ſzorongatásim ekkor lettek nagyok,
Ki-tetſzett, hogy nem kő hanem ember vagyok:
Szóltt a' Páter: fiam! talám meg-ſjedtél,
Látom ábrázatba hogy halovány lettél,
Ne félj! Istenedbe veſſed reményſéged,
Sött örvendj; mivel ő magához hí téged.
Bé-jövén a' Profúz, ſzóllott: Fiam! ne félj,
Még lehet grátziád, e' reményſégbe élj.
Hanem nékem már most mást nem lehet tenni;
Azért mennyünk, mivel már kelletik menni.
Páter imádkozva mene én mellettem,
Mint a' pitvar ajtó elött vele lettem;
Adjutáns a' *Srankba*, (*a*) Páterrel vezetett,
Ezen négy ſzeglettel körül-is vétetett.

Erre

(*a*) Srank nem egyebet téſzen, hanem tizen hat ember egy kis Quarét, az az: négy ſzegletet formál, minden ſzeg áll négy emberbül, kik karabéllyokat, meddig a' kezek le-nyúl, le-ereſztik, és azoknak végeit tarttyák, ebbe négy ſzegbe mégyen a' Delinquens a' Páterrel, vezeti pedig eztet egy Strázsa-mester.

Erre itt a' Major, mars! komandírozott,
Lábrúl lábra, lasſan ki ki masírozott.
Úgy tetſzett, előttem mindenütt van árok,
És hogy egéſz térdig én fövénybe járok.
Frajter (a) két katona Hóhért körül vette,
Katonaſág után ött' hátrúl vezette.
A' nép ſzáma nagy vólt, a' melly engem kisírt,
De ritka vólt, a' ki ezek közzül nem sírt.
A' mind már el-hagytuk egyſzer a' helyſéget,
Úgy tetſzett, hogy engem' a' forró tűz éget.
Mert láttam oſzlopom immár fejérleni,
A' mellyen most mindjárt testem fog függeni.
Még éltem: a' testem már-is merevedett,
Mivel minden tsep vér, bennem hidegedett.
Az halál félelme engemet borzaztott,
Hől jéggé váltatott, hol pedig izzaſztott.
Az imádſágba-is már ſzám most hebegett,
A' nyelvem nehéz lett, ez-is tsak rebegett.
El-érvén már egyſzer veſztésem helyére,
Tetſzett, hogy vastag köd ſzállott e' megyére.
Már ſzemem ſemmit ſem küllömböztethetett,
Halál árnyékával mert körül vétetett.
A' Major egy nagy négy ſzegletet itt formált,
A' mellybe az én kis ſzegletem-is bent ált.
A' Profúz én rólam a' vasat le-vette,
Páter ſzűnet nélkül bíztatását tette.
Kevesſé előbre kellett itt állanom,
És ſzententziámat még egyſzer hallanom.

Az

(a) Frajter Vitze-káplárt téſzen.

Az Audítor aztat fenn fzóval olvasta,
  Nagy tsendesfég lett itt, azt minden halhatta.
Mihent olvasását Auditor végzette,
  Profúz lépéseit Májor felé tette.
Kiáltott: grátziát, kérek én fzegénynek!
  Szóltt a' Májor: meg-nem-lehet esni ennek.
Máfodfzor-is kérem, légyen grátziája;
  Istennél grátzia; most így fzóltt reája.
Harmadfzor-is kérem Kristus fzent nevére,
  Hogy fzállyon grátzia fzegénynek fejére.
Itt véletlen a' nép leve nagy mozgásba,
  Grátzia! grátzia! esett kiáltásba.
Mert látta nyargalva jön egy Záfzló-tartó,
  Lebegtett kefzkenő, melly fejér mint a' hó.
Szüntelen grátzia! grátzia! kiáltott,
  Szomorú fzíveket örömre ő váltott.
A' Májorhoz érvén, magát meg-hajtotta,
  Hogy meg grátziázott, Obester mondotta.
Óh melly nagy öröm lett mindjárt a' nép között,
  Eggyik rózsa vízzel, más mással öntözött.
Látták, hogy fzívemre nagy meg-bágyadtfág fzált,
  Azért-is örömest mindenike fzolgált.
A' Páter meg-ölelt, magához fzorított,
  Lásd az Isten be jó, fzóllott, bátorított.
Érzékenyfég nélkül vóltam én még itten,
  Pajtásaim közzül fére vittek ketten.
Feltsert kiáltották, egybe ez itten vólt,
  Eret fog ked vágni, Páter hozzá így fzóltt.
Halálos ingemet én rólam le-vette,
  Hóna alá fzépen öfzve hajtva tette.

K Paj-

Pajtásim le-húzták rólam dolmányomat,
Ingemet fel-gyürvén, tarták bal karomat.
Feltser szerentsésen meg vágta eremet,
Ítélete szerént botsájtá véremet.
Erre mindjárt igen nagyon meg-könynyültem,
Itt' magamhoz térvén, hogy élek, el-hültem.
Mind eddig mi történt én velem, nem tudtam,
Tetszett, hogy az Ürban én már el-aludtam.
A' Komandót Májor itt haza vezette,
Obesternek illő raportumát tette.
Iffiú, vagy öreg, minden nem örvendett,
Éllyen az Obester! minden szájba zengett;
Mi több, az Hóhér-is felette itt örült,
Hogy nyakam tsigája kezére nem került.
A' keresztet Páter kezembül ki-vette,
De szép bokrétámat tsákóm mellé tette.
Velem jött, vezetett maga Quártéllyára,
Nyúgodjak kevessé, fektetett ágyára.
Frissen főzettetett én nékem bor levest,
Kért, igyak belőle én bár tsak egy kevest.
Ittam: meleget-is okozott gyomromba,
Nagyon erősített minden más tagomba.
Minden bajom meg-szünt, beszéltem, nevettem,
Jó lelki Atyámtúl ezeket kérdettem:
Atyám! hogy történt az hogy én meg-nem hóltam?
Mert úgy tetszik, hogy már más világon vóltam.
Éj vólt-é, vagy nappal? a' midőn vezettek,
Vak lettem, nem tudom, én velem mit tettek.
Szóltt: Fiam! Istennek hatalmát tsudállyad,
Veled tett dolgait fontold-meg, 's vizsgállyad.

A'

A' mi veled történt, ő ſzent rendelése
Vala: és egyſzersmind Atyai intése.
Hogy te meg-jobbíttsad ezentül éltedet,
Kerüllyed a' vétket, ſzeresd Istenedet.
Nappal vólt hogy mentünk veſztésed helyére,
A' Félſz homályt hozott ſzemeid fényyére.
Ott lévén; te önnön *Záſzló-tartód* futott,
Grátziát kiabált, ezzel hozzánk jutott.
Ne véld, Obestered önként azt r'ád hozta,
Avagy más valaki ő nála okozta.
Maga az Úr Isten néked kegyelmezett,
Jele, hogy még rólad el-nem-felejtkezett.
Tsak eſzközök vóltak Obester, és mások,
Mondták akarattyát ezek, mint talmátsok.
Azért el-ne-felejtsd te jó Istenedet,
Szemed előtt tartsad ezen esetedet.
Mert bár ő kegyelmes, és ſokſzor kegyes-is,
De ha gyakran vétünk, ő igaz bíró-is.
Szólltam; Atyám Uram! az én Teremtőmet
Soha el-nem hagyom, jóra vezetőmet.
Míg lélek bennem leſz, néki fogok élni,
Önnön példám vagyok, roſzſzat fogom félni.
Obesterhez menvén a' Páter ebédre,
Jutott mindjárt vele ő illyen beſzédre:
No mit beſzél Rontó? ſzereti-é, hogy él?
Magához tért-é már? avagy még most-is fél.
Már nem fél; ſzóltt Páter; de olly meg-ijedt vólt,
Maga vallya, vélte, hogy immár ő meg-hólt.
Mondja-meg ő néki, vígyázzon magára,
Gróf Hadik Kis-aſzſzony ſem léſzen haſznára.

Szép legény, meg-vallom, de kár, hogy tsintalan,
Ezen fenyítése, tám nem lesz hasztalan.
Méltóságos Uram; kezes vagyok érte,
Mert ezen fenyítés elevenit érte.
A' Jágere ma-is néhány szép étkeket
Hozott, mondá: küldi Obester ezeket,
Tokai bort küldött, egy karafinával,
Köszöntem, hogy hozzám van illy grátziával.
Ez a' magyar szívet ébresztő orvosság,
Az arany tinktúra ehez tsak bolondság.
Az életnek ez az igaz balzsamoma,
Sebessedett szívnek gyógyító flastroma.
Mihent meg-ittam ezt, úgy helyre állított,
Hogy félelem, 's halál, többé nem vakított.
A' Páter, mihelyest az asztaltúl fel-kélt,
Haza jött, meg-mondá, Obester mit beszélt.
Ki-tanúltam;hogy vólt Grófff Hadik Kis-Aszszony,
A' melly grátziát nyert, azon Isten Aszszony.
Óh Atyám, szóllottam: ihol van az álom,
Mostan meg-fejtését könnyen ki-találom.
Ő kegyes személlyét, a' szűz jelentette,
A' melly a' madarkát szabad lábra tette.
Morfeus, az álom Isten, értésemre
Adta: hogy e' szűznek gondja van éltemre.
Madarát szabadon a' mint eresztette,
Életem haláltúl szint' úgy meg-mentette.
Fel-kiáltottam itt: óh Dámák szépsége,
Az Aszszonyi nemnek díszsze, ékessége,
Eleven tüköre a' könyörületnek,
Istápja, gyámola veszendő ügyeknek.

Ezen-

Ezentűl nagy neved bélyege ſzívemnek
 Léſzen, és míg kedvez Istenem éltemnek,
Hoſzſzú életedért, én tsak akkor ſzűnök
 Könyörgeni, mikor mint árnyék el-tűnök.
Az ümög petséttye irgalmasſágodnak,
 Jele nagy lelkednek, nagy méltóſágodnak.
E' leſz életemnek leg-drágább záloga,
 A' mellynek te vóltál hathatós gyámola.
Akkor pedig, midőn világtúl meg-válok,
 Menyegző ruhám leſz, ha ſíromba ſzállok.
Ezek után mentem a' Záſzló-tartómhoz,
 Ki értem fáradott, azon pártfogómhoz,
Őrült munkállása, hogy kívánt véget ért,
 Jóra intett, roſzrúl tegyek-le, arra kért.
Tőle Kapitánynak mentem quártéllyára,
 Fiatal vólt, gondja vólt tsak a' tréfára.
Meg-látván, így ſzóllott: hozott Isten Palkó!
 Mi hír meny-orſzágba, van ott árok, és hó?
Feleltem: nem lehet aztat meg-mondanom,
 Mert világ küſzöbén meg kellett állanom.
Tudom itt a' földön Kapitány Uramat
 Ki-húztam, mert tettem lovának magamat.
Én ugyan árokba ſzörnyűbe ejtettem,
 Kapitány Uramtúl még ſem ſegíttettem.
Tudtam, nem leſz bajod, a' roſz fű nem veſz-el,
 Te-is mikor menykő meg-üt akkor veſzel.
Jó légy, mert ezután majd nem ſegítenek,
 El-ne ſzökj: mert hidjed, hogy fel-felejtenek.
Soha míg én élek, nem teſzek illy hibát,
 Tsak kérem, hogy alám adjon jó paripát.

Páter sok malaſztyát ſzépen meg-köſzöntem,
Meg-tsókolván kezét, quártélyomra mentem.
A' két levéleket adja viſzſa, kértem;
Örültem, ſzülőim' hogy már meg nem ſértem.
Más nap ſzép tsinossan egéſz mundíromat
Fel-öltöttem, és fel-kötöttem kardomat.
Az Obesteremnek mentem quártéllyára,
Reá akadtam itt az Adjutánsára.
Ez mindjárt engemet néki bé-jelentett,
Hogy küldjön-bé, tőle parantsolatot vett.
Térdre esvén, a' két lábát ált' kótsoltam,
Könyveim hullottak, azokat tsókoltam.
Kely-fel fiam! kely-fel! ſzóllott: e' tiſztelet
Nem én nékem való, hanem Istent illett.
Fel-áltam: ekkor-is könyveim hullattam, (tam.
Nagyſágod kegyelmét—többet nem ſzóllhat-
Nézett: meg-esmérte töredelmesſégem,
Tartott, meg-romolhat tán még egésſégem;
Azért-is beſzédjét imígyen kezdette:
Épületemre vólt, míg tsak nem végzette.
Fiam! meg-esméred, reménylem, vétkedet,
Istennek, Királynak, le-tetted hitedet,
Meg-ſzegted azt, és még ellenſéghez ſzöktél,
Egéſz Regimentnél botránkozást tettél.
Nem én, de a' törvény, ítélt a' halálra,
Nem-is más, tsak magad, adtál okot arra.
Azt ſe köſzönd nékem, hogy vagyon grátziád,
Mert ez Isten dolga, a' ki minden jót ád.
Tehát a' ki égbe lakik, köſzönd annak,
Utánna háláld Gróf Hadik Kis-aſzſzonynak.

De

De intlek, kérlek-is, hogy hadd-el a' rofzfzat,
Mert hogy ha jót tehetfz, mért téfzel gonofzfzat.
Még te mind Istennek 's Királynak fzolgálhatfz'
És Hazádért fzembe ellenféggel fzállhatfz.
Hogy jó katona vagy, mondom azt fzemedbe,
De azért kevélyfég ne légyen fzívedbe.
Én mind el-felejtem eddig tett vétkedet,
Tsak magad jól viseld, fegítlek tégedet.
Most azt parantsolom, holnap Brixbe mennyél,
A' Gróf Kis-afzfzonynak köfzönetet tegyél.
Méltófágos Uram! fzóltam: én míg élek,
Míg karjaim bírom, és bennem lefz lélek,
A' rofz társaságot, játékot kerülni
Fogom: Isten nem hágy rofzba bé-merülni.
Köfzönöm Nagyfágod kegyes grátziáját,
Hogy új él'tet adott, 's meg-tartá fzolgáját.
Istennek áldása úgy fzállyon fejére,
Mint a' nyári harmat húll a' föld fzínére.
A' Stabálissaim mind itten valának,
Minnyájan fzép intést énnékem adának.
Végtére Obester meg-üté vállamat,
Melly után ki-jöttem, meg hajtván magamat.
Kapitányhoz menvén, jó paripát adott,
Tatár faj' lehetett, orra vólt hasadott.
Almás kék vólt fzőri, két bélyeggel fütve,
Egy vólt pofájára, más farára ütve.
Meg-mondám hogy holnap Brixbe fogok menni,
A' Gróf Kis-afzfzonynak köfzönetet tenni.
Kapitányom megint, mint fzokta, enyelgett,
Hogy köfzönöd-meg azt? Palkó! engem kérdett.

Lábához borúlok, hogy ha meg-engedi,
Meg-tsókolom aztat, talám meg-szenvedi.
Meg-köszönöm, hogy nagy kegyelmét mutatta,
Új életre szegény fejemet juttatta.
Láb tsókot hejetted magam véghez viszem,
Mert hét vármegyébe szebb vólna, nem hiszem.
Elöbb azt az Úrnak meg-kell érdemleni,
Melly tántzot én jártam, azon tántzra menni.
De lántz atta arra nem adom magamat,
Hogy illy tántzba kötél tsiklándja nyakamat.
Meg-követtem itten a' Kapitányomat,
Hogy roszra ne vegye e' tréfálásomat.
Más nap el-is mentem, 's tizenkét órára,
Az ordonántzoknak értem quártéllyára.
Új veres sujtásos nadrágot magamra
Vontam, és szép sárga tsizmákat lábamra.
Az hajam, mint szoktuk, úgy vólt fodorítva,
Bé-vala porozva, 's szépen tsínosítva.
Többi mundérom-is tiszta vólt, és mind jó,
Pantallér, lódingom, olly fehér, mint a' hó.
Egy Lokajt kértem én: a' Gróf Kis-aszszonynál
Jelentsen-bé, láttam a' Palotába áll.
Bé-ment, és leg-ottan az ajtót nyitotta,
Németül: *Herr Huszár! kommen zi*, mondotta.
Bé-menvén mindjárást borúltam lábához,
Meg-tsókolván aztat, így szóltam magához:
Kegyességgel terhelt Gróffi nagy Méltóság,
Kit nagy lélek éleszt, fökép' irgalmasság.
Isten fizesse-meg Nagyságod kegyelmét,
Hogy nékem szegénynek nyújtá segedelmét,
Ma-

Malafztja húzott-ki a' Hóhér markából,
És ki-fzabadított halál árnyékából.
Édes Anyám ugyan engem világra fzült,
De világon létem oda vólt már, 's el-dült.
Hogy most újra élek, Nagyfágod munkája,
Mivel járúlt hozzám kegyes grátziája.
Nagyobb életem ez, mint az első vala,
Mert érzékenyfégem abba már meg-hala.
Nagyfágod irgalma azt fel-élefztette,
Szívembe el-aludt vérem ébrefztette.
A' mennyeknek Urát mindég fogom kérni,
Míglen más halálom el-nem fogom érni,
Hogy terjefzfze bőven maga fzent áldását
Nagyfágodra: Világ mert nem látta mássát,
Mivel fzegényekre gyámja, fegedelme
Áradással omlik, mint özön, kegyelme.
Kegyesfégét újra fzívemből hálálom,
Malafztjába mindég életem ajánlom.
Szóllott: én fzívessen mindeneket tettem,
Örülök, dolgába hogy fzesentsés lettem.
Mert Desertorokra az Obester kemény,
De másképpen jó Úr, fzolgálatba ferény.
Kérem kedet, többé ezt ne tselekedje,
Hadi élet fúllyát békével fzenvedje.
Mert fzenvedik eztet mások fok ezerek,
Hertzegek és Grófok, több más nagy emberek.
Hogy ha még ked egyfzer illy nagy vétket téfzen,
Hiddje, az Obester kegyelmes nem léfzen.
Gyáfz pántlika nélkül az inget viselje,
Kívánom, hogy öröm, 's ne gyáfz fzívát telje.

Kegyelmes Kis-Aſzſzony! inkább a' föld nyeljen,
Mint ſem többé nékem az el-ſzökés kelljen.
Az ing minden kintsem, leg-főbb drágaſágom,
Tükröm, mellybe látom tett ſok roſzſzaſágom.
Addig míg én élek, ſoha ſe veſzem-fel,
De egyſzer meg-halván, abba temetnek-el.
A' Generális-is intett engem jóra,
Mostani életem' végyem gondolóra.
Ő-is köz ember vólt, és már most Feld-Marsal,
A' ki híven ſzólgál, így megy elő halkal.
Vólt itten ſok Dáma, és ſok Generális,
Németh, Horváth, Saxo, több Tiſzt, mind Stabális.
Fejemtől talpamig engemet ſzemléltek,
De Frantzia nyelven mindnyáján beſzéltek.
Tudtam, hogy nem másról, tsak rólam ſzóllanak,
De meg-nem érthettem, hogy miket mondanak.
Gyakran *Zsoli Garzon*; e' két ſzót hallottam,
Nem ſok vólt, fejembe könnyen meg-tartottam.
Gróf Kis-Aſzſzony hozzám így ſzólla végtére:
Kívánok ſzerentsét én kednek fejére.
Meg-hajtván magamat, tsókoltam a' kötényt,
Akkor a' markomba nyomott egy ſzuverént.
Ki-menvén, fel-ültem mindjárt a' lovamra,
Estve nyóltz órakor értem Quártélyomra.
Így ſzabadúltam-meg, így esett grátziám,
Illy keserves vala végzett Tragédiám.
Mostani ſzázadnak hatvanadikába
Történt ezen dolgom Tsehek Orſzágába.
A' háború tartott még két eſztendeig,
Sok jeles emberek húlltak ez ideig.

Mínt folya, nem tárgyom annak le-írása,
Tsupán életemnek az ő folytatása.
E' két eſztendőbe én bajt nem okoztam
Senkinek, ſem magam fejére nem hoztam.
Kerültem játékot, a' roſzſz társaſágot,
És a' korhelyekkel való pajtásſágot.
Az én Istenemet ſegítſégül hívtam,
Jó erköltsöt lassan már magamba ſzívtam.
Meg-is áldott bátor ſzívvel, 's vitézſéggel,
Valahányſzor ſzálltam ſzembe ellenſéggel,
A' ſerentse ſzolgált énnékem mindenkép',
Nyereſégem vala mindenkor igen ſzép.
Arany órám megint vólt, 's több drágaſágom,
Jutalommal esett minden fáradſágom.
Sok ſzép aranyakat és új tallérokat,
Gyüjtvén, a' Páternek adtam mind azokat
El-tenni; mert ő vólt az én *Kaſzſzirerem*,
Mivel e' világon nem vólt jobb emberem.
A' Monárchák közt itt békesſég kötődött,
Látván, haſzontalan már ſok vér öntődött.
Ezen ſzáznak hatvan és harmadikába
Tették ezt mindnyájan Hubertsburg Várába. (*a*)

Ma-

(*a*) Hubertsburg a' Saxóniai Válaſztó Hertzegnek mulató vára vadáſzat alkalmatosſágával.

MÁSODIK RÉSZ.

RONTÓ PÁL' ÉLETÉNEK FOLYTATÁSA,
'S EGYSZERSMIND
GRÓF
BENYOVSZKI MÓRITZ
ÚRNAK ÉLETE.

ELSŐ TZIKKELY.

Rontónak történettyei, míglen Gróf Benyovszki Móritzhoz jutott.

Mihent Mársnak meg-szűnt véres áldozattya,
Nem vólt már kezünkbe kardunk' markolattya;
Nem álltunk piattzán, nem futtuk ostromát,
Jánus-is bé-zárta maga szent Templomát.
Zödült békességnek szagos olaj fája,
Apolló kezébe virított pálmája.
Parnassus hegyének járatos lett úttya,
Új forással buzgott Castalius kúttya.
Diánna erdőkön kedvére vadászott,
A' vizek öblébe Neptúnus halászott.
Pán bátran ekéjét a' főldnek vetette,
Tzéres búza magvát ebbe el-hintette.

Ti-

Titirus ki-hajtá maga gödölyéit,
Tsipdelték a' fáknak ezek tsemetéit.
Virágak köztt Flóra Nymfáival sétált,
Pomóna gyümöltsöt fáiról rázdogált.
Utazó bátran ment, a' latroktól nem félt,
Országok' föld népe szép tsendességbe élt.
Bellóna nyugvásra szállítá fiait,
Mert hét esztendeig fárasztá karjait.
Felséges Urunknak nagy az Ármádája,
De sok Országból-is áll Monárchiája.
Parantsolatot vett itt minden Regiment,
Hová rendeltetett, azon Országba ment.
Regimentünk jutott mi édes Hazánkba,
Ezen parantsolat lépes méz vólt szánkba.
Túl a' Tiszán estünk mi négy Vármegyékbe,
Szathmár, Bereg, Ugots, Marmaros megyékbe.
Kompániánkat sors veté Marmarosba,
Bár nem bövölködik ez búzába, rozsba,
De még-is Quártélyunk itten roszsz nem vala,
Mert vadja sok vagyon, túrója, és hala.
Kenyerünknek pedig ki kelletett járni,
Az havi pénzünkre sem vólt szükség várni.
A' hús két krajtzár vólt, itt sót ki nem adna,
Mivel itt ásatik a' sok szép só Akna. (a)
A' téjbe, téjfelbe akár förödhettünk,
A' *Pekorárénál* (b) Zsenditzét ehettünk.

Sa-

(a) Akna annyit téfzen, mint Bánya; és így só Akna, só Bányát téfzen.

(b) Marmarosba a' juhászt Pekorárénak nevezik; ez másként Oláh szó.

Savanyú vizekhez vitt minden-felé út,
 De még-is leg-jobb vólt Szaplontzai bor kút.(*a*)
Estem én Quártélyba a' Verchovinára, (*b*)
 Lengyel Orſzágának éppen határára.
Oroſzok, Oláhok ezen Vármegyének
 Leg-inkább lakosi; 's hogy ha el-menének
Szigetre, vagy Huſztra, (*c*) onnat bort hozattunk
 Tsobolyókkal; oſztán egymás köztt vígadtunk.
Itten az Oroſzok ollyan mint a' váz,
 Jó Quártély vólt nálok, bár füstös minden ház.
Pánye Tsáſzni vala elöttök a' nevem, (*d*)
 Mint földes Urokkal, úgy bántak én velem.
Ezen nép nagyon hiſz a' bü-bájosſágnak,
 Egéſzlen adva van a' babonaſágnak.
A' Gazdám özvegy vólt, ő vólt a' ház' feje,
 Bár házas fia vólt, mellette egy veje.

Ju-

(*a*) Ugyan ott a' ſavanyú vizet, vagy-is Tsevitzét Bor-kútnak nevezik; a' Szaplontzai víz bizonnyal jobb mind a' Spái, Szeltzeri, mind a' Rojtsi ſavanyú vizeknél, de nem esméretes meſzſzeſége miatt a' Világba.

(*b*) Verchovina a' Tátrának azon réſze, melly ezen Vármegyét el-határozza Lengyel Orſzágtól.

(*c*) Marmaros Vármegyének nagyobb réſze Kamara jóſzágból áll, és ezen jóſzágba öt mező-városok vagynak, ugymint: Sziget, Hoſzſzú-mező, Tétső, Huſzt, és Visk, eztet Száſzok lakják, és ſzép lent termeſztenek.

(*d*) Pánye Tsáſzni annyit téſzen, mint nagy Úr, vagy leg-alább tekíntetes Uram.

Juhaihoz ki-járt, 's hogy ha meg-érkezett,
Urdát, (a) vajat hozott, mi kell még? kérdezett.
Szóltam hozzá, hogy tán teheneket-is fej,
Mert kamarájába sok a' túró, és tej.
Felelt: édes Uram! négy tehenem vagyon,
De Vompir (b) kínozza őket igen nagyon.
Tavaly egy vén Aſzſzony meg-hólt ſzomſzédom-
Alig hogy bé-tettük őt a' ſír halomba; (ba,
Vompir lett belőle, mindjárt a' más éjjel
Meg-rontá azokat, ſéjtár véres téjjel
Lett tele, hogy Menyem azokat meg-fejte,
Engem' illy nagy kárba az átkozott ejte.
Szóllottam: ne búsúly, majd teſzek én róla,
Meg-lásd, hogy fel-ülök reá, mint a' lóra.
És ha hátán leſzek úgy meg-ſarkantyúzom,
Hogy két óldalárúl a' bőrit le-nyúzom.
Uram! így én nékem, ſzólt: nem fogſz jót tenni,
Mert házamtúl egyſzer tsak el-fogſz te menni.
Ha így bánnál véle, majd azt viſzſza adná,
Engem 's tselédemet mind öſzve rontaná.
De hogy ha engemet más móddal ſegítel,
Hat ſzép kost nyájambúl fogjál-ki, és vidd-el.
Helybe hagyom gazda magam-is ſzavadat,
Ne törődj, meg-mentem tselédedʼ, 's magadat.
Szer-

(a) Urda, lágy tehén, vagy juh édes túrót téſzen.
(b) Vompir, a' balgatag nép között: néminémű kisírtetet, vagy-is boſzorkányos lelket téſzen, a' melly sokat árt, főképpen a' tehenek tejét ronttya-meg, sokan aztat tarttyák, hogy feje nélkül jár.

Szerda napon éjjel vefzem ött letzkére,
Bé-tzitálom ötet fzobád közepére.
Vagyon egy fzent könyvem, majd abbúl olvasok,
Négy lelkek ordítva, valamint Farkasok
Fognak elöl jönni, utánnok az Vompir,
Nem ordít, félni fog, majd tsak refzket és fír.
A' négy lelkek elött, hitet kell le-tenni
Néki, hogy házadhoż foha fem fog menni.
Már eztet nem bánom; hogy ha így bánfz vele,
Mert miatta vagyok félelemmel tele.
Kéz alatt meg-tudtam, minémü ruhába
Feküdt a' vén Afzfzony a' koporsójába,
Egy rekruta éppen illyet költsönözött,
Mellybe fzerdán estve, ö fel-is öltözött.
Meg-mondtam, takarja jól bé az ortzáját,
Hogy ki ne vehesfék képének formáját.
Más négy katonát-is én meg-fzóllítottam,
Fejérbe e' napon legyenek, mondottam.
Két itze pályinkát a' kortsmán meg-vetem,
Új két tserép tálat ehez kéfzítettem,
Halál fejet fejér agyagbúl formáltam,
Fábúl egy kerefztet reája tsináltam.
Szurokkal ló trágyát, fenyö magot gyúrtam,
Egy új begrét néhány lyukakkal ált-fúrtam.
Az öfzve gyúrt fzurkot e' begrébe tettem,
Erejét Gazdámnak én így jelentettem.
Vompir ennek füstyét el-nem fzenvedheti,
Bofzorkányokat is ez mind el-kergeti.
Ha varontzos kékát, kígyót, meg-füstölöm,
Egy fzempillantásba azokat meg-ölöm.

El-

El-jött a' szerda nap, mindjárt estve felé
Gazdát, 's háza népét szóllítottam elé.
Szoba ablakait velek bé-dugattam,
Ennek közepére az asztalt vonattam.
Körülötte öt fa székeket tétettem,
Itt a' halál fejét a' kezembe vettem.
Helyheztettem eztet asztal közepére,
A' két tserép tálat pedig két végére.
Té túl nagy betűket szénnel írtam falra,
Végre nagy könyvemet tettem az asztalra.
E' Kompániánknak vólt Protokuluma,
Strázsa-mester küldé, hogy írjam bé még ma,
Hadi Tanátstúl jött Intimátumokat,
Brigáda, 's Regiment parantsolatokat.
Két üveg lámpásba gyertyákat gyújtattam,
De a' *kandallóba* (*a*) tüzet el-óltattam.
Vettem rám fekete, rongyos köpönyeget,
Papirosbúl munkált két szarvú süveget
Tettem a' fejemre; olly vóltam mint Áron,
Jutottam ezekhez igen könnyű áron.
Meg-gyújtottam már itt begrébe a' szurkot,
A' kezembe pedig vettem egy nagy murkot.
Szobába a' füstel fel 's alá járkáltam,
Murkomba mérgessen ollykor harapdáltam.
Gazdát, 's háza népét én itt meg-füstöltem,
Eztet el-végezvén, egy székre le-ültem.

Mon-

(*a*) Kandalló olasz kementze forma tüzellő helyet tészen.

ďám: áldást fog most ki ki tőlem kapni,
ırkomba-is be fog mindenik harapni.
ŕvemet meg-nyitván, tettem a' fejekre,
y Intimátumot olvastam ezekre.
ŗvemmel fejekre egygyet koppantottam,
urkombúl haraptak, hogy aztat nyújtottam.
t tehén ólba velek el-ballagtam,
' fzoba ajtaját pedig nyitva hagytam.
éjtfzaka vala, kézbe lámpást vettem,
e az ől ajtaját én bé-rekefztettem.
katonák frissen el-rendelt ruhába,
leg-lévén tanítva, mentek a' fzobába,
négy teheneket, 's ólat meg-füstöltem,
Mind a' négynek orrát, murkommal dörgöltem.
rantsoltam nékik, tsendessen légyenek,
Míg értek nem jövök, ők ki ne jöjjenek.
ıgam a' fzobába innét vifzfza tértem,
Hogy ne nevessenek, Pajtásimat kértem.
négy lelkek haját füsültem vállokra,
Haj port hintettem rá, és a' bajúfzokra.'
hofzfzú ingbe vólt, ki meg lepedőbe,
Vompir úgy vólt, a' mint vitték temetőbe.
ő vettem itten a' Protokulumot,
Nagy hanggal olvastam egy Intimátumot.
: az ólba vélték, hogy fzent énekeket
Éneklek, 's tzitálom immár a' lelkeket.
: egygyik katona órdított-is mindjárt,
Egy lántzot tsörgetett, az afztal körűl járt.
ásodik utánna mint vad bika bömbölt, (mőlt.
Harmadik páltzával egy defzkát vert, 's mör-
Mint

Mint a' marha bőgött végre az utólsó,
De ittak-is, tele vólt borral egy korsó.
Szólltam itt, no már most tsendessen legyetek,
És az afztal körül fzékekre üllyetek.
Kaptam a' Pályinkát, felét eggyik tálba
Öntöttem, más felét pediglen a' másba.
Az erős ígéket újra fzent könyvembül,
Ordítottam, le fem tettem azt kezembül.
Mert most már tzitáltam én itten a' Vompírt,
El-is jött visított, ollykor mint matska sírt.
Itt megint hallgattam, hozzájok így fzólltam,
Mivel én a' Fő Pap ő közöttök vóltam;
Most az ólba megyek, majd ide vezetem
Őket: 's a' pitvarba rendel helyheztetem.
Ti négyen tegyetek más más figurákat,
Merefztett fzemeket, vagy táttsatok fzákat.
Tsendessen üllyetek, te Vompír mindenkor
Refzkess, nagyon fohajts, pifzegjél-is ollykor.
Száját eggyik mindjárt mint fárkány tátotta,
Két fzeme piléjét más ki-fordította,
Harmadik fzüntelen fogával tsikorgott,
Negyedik fejébe fzeme rútúl forgott.
Tálakba pályinkát itten meg-gyújtottam,
Gyertyát lámpásokba pedig el-óltottam.
Lángnál mindeniknek az ő ábrázattya,
Melly fertelmes vala, fzám ki nem mondhattya.
Az ólba hozzájok erre bé-futottam,
Meg-füstöltem őket, jőjjetek, mondottam.
Ne féllyetek femmit, hatalmomba vagynak,
Éppen nem árthatnak,'s néktek békét hagynak.

Jöttek, mint nyár levél, minnyájan refzkettek,
A' Menye, 's Leánya, főkép dederektek.
Sorba a' pitvarba őket állítottam,
Semmit fe féllyenek, itten-is mondottam.
Bé-mentem: 's fő fzékbe afztal mellett ültem,
Tettem magam, hogy én nagyon meg-hevültem.
Törlöttem homlokom; könyvemet nyitottam,
Még egy Rescriptumot danolva mondottam.
A' Vompír refzketett, és vékonyan nyihogott.
Rázódott a' teste, nyögött, és zokogott.
Fel- állítottam őtt' végtére egy köre,
Jobb keze két újját húztam halál főre.
Szent könyvembe állott a' hit' formulája,
Abbúl olvastam ki, e' vólt a' fummája:
Tóth Jankó ki-kapta ugyan a' nadrágját,
De mivel kompetál, kéri a' tsizsmáját.
Nagy Ferentz *Rajt hózent*, és fejér ruhát kér,
Kitlit-is, mert ez-is rongyos, femmit fem ér.
Kis Pálnak lova nints, mondja, hogy ne éllyen,
Ha nem kap, el-fzökik, őtet úgy fegéllyen.
Ezen kemény hitet, Vompír, mint mondotta,
Magát a' négy lélek mind el-ordította.
Frissen füstölőmet a' kezembe vettem,
Meg-füstölvén őket, le-tsendesítettem.
Egy futrás kötelet Vompírnak nyakára
Kötözött egy lélek, más meg derekára.
Harmadik hurkolta azt a' jobb kezére,
Negyedik fzintén így ennek bal réfzére.
Pitvar ajtó megett meg-láttam egy kapát,
E' mellé támafztva vólt egy fzóró lapát.

Mind

Mind a' két darabot a' kezembe vettem,
És a' bal vállamra azokat fel-tettem,
A' Gazdának fúgtam, hogy háza népével
Udvarára mennyen, légyen ott békével,
Ott állyon mind addig, míg viſzſza nem jövök,
Mert hogy ha meg-térek, én majd ſót füstölök.
A' négy lelkek fogják most Vompírt vezetni
Temetőre; kiket én fogok követni.
Ottan én a' nyakát el-vágom kapával,
Sírba hasra teſzem, fel felé hátával;
A' feje pediglen lába között léſzen,
Fogadom, hogy ſoha kárt többé nem téſzen.
Ott állván már gazdám, könyvem ki-nyitottam,
Vompírt, 's a' négy lelket, én meg-indítottam.
Mentek: én nyomokba zúgtam, énekeltem,
Kapát, és lapátot vállamon emeltem.
Éjjel vólt, falun ált' tsendessen mehettünk,
Azt egyſzer el-hagyván, minnyájan nevettünk.
Pajtásom mindenik mene quártéllyára,
Én meg viſzſza-tértem Gazdám udvarára.
Minnyáját bé-hívtam már most a' ſzobába,
Szóilltam: el-fáradtam, Gazda! ked dolgába.
De Vompírnak többé még hírét ſem hallya,
És általa kárát ſoha ſem-is vallya.
Már most egy nagy darab ſót tégyen aſztalra,
Új ákom bákomat írtam itt a' falra.
Reá olvastam itt könyvembül a' ſóra,
Nagyon ſohajtoztak ezek minden ſzóra.
Füstölőmet kaptam, körül-is füstöltem,
Enyim már a' hat kos, e' ſzókat mörmöltem.

Vigyék-ki már, szólltam: teheneknek adják,
Meddig nékik tetszik, had ők addig nyallyák.
Reggel meg-ne-fejjék, hajtsák ki legelni,
Estvére ígérem, sok Sejtár fog telni.
Mennyetek feküdni, és jól aludjatok,
A' Vompírrúl többé ne gondolkodjatok.
El-mentek: és én-is ágyamra le-dűltem,
Hogy jó Exortzismust végzettem, örűltem.
Strázsa-mesteremhez én korán el-vittem
A' Protokulumot, mert haza siettem.
Még azon nap meg-is érkeztem estvére,
Minnyájoknak esett meg-tértem kedvére.
Panye tsászni szólltak, múlt már esztendeje,
Hogy a' négy tehénnek nem vólt annyi teje,
Mint most van, nem véres, már téjfel áll rajta,
Köszönte a' Gazdám, 's nékem térdet hajta.
Más nap kövér hat kost hajta udvarára,
Szóllott: Uram itt van fáradságod ára.
Meg-köszöntem, mondván, én egyszerre hat kost
Meg-nem-eszem, hanem egyet tartok-meg most,
A' többibűl mikor nékem fog tetszeni,
Akkor fogok mindég eggyet le-metszeni.
El-futott felőlem a' környékbe az hír,
Hogy meg-rontattatott általam a' Vompír,
És ha szentelt sómbúl adok teheneknek,
Majd edényt sem lelnek akkor a' tejeknek.
Jöttek-is minden nagy Leányok, Aszszonyok;
Vólt köztök, kik szentnek tartottak, ollyanok,
Ki ki hogy köszöntsön, azt tartá eszébe,
De ajándék-is vólt mindenik kezébe.

Eggyik

Egyik tojásokat, lifztet, vagy fzalonnát,
Másik pályinkával hozott tele tonnát.
Harmadik kapannal, lúddal kedveskedett,
Malatz vólt negyedik fzőr fzukmánya megett. (a)
Szurkomból mindenik egy darabkát kapott,
Egy kis falatotskát murkomból harapott.
Ha darab fót hoztak, aztat meg-fzenteltem,
Előttök egy morzsát magam-is le-nyeltem.
Kezemet mindenik nyomtá homlokához, (b)
Jobban tartott hozzám, mint maga Papjához.
Tudományom tette e' jó fundátziót,
Tartottam-is gyakran én nagy Traktátziót.
Mert fokfzor ebédre hívtam Pajtásimat,
És velek költöttem fok ajándékimat.
Egykor a' faluba a' mint én fétáltam,
Háza előtt egy vén Orofznak meg-állltam.
Szóllott hozzám: Uram! egy helyen fok pénz ég,
Tudom, hogy ked érti melly azon mesterfég,
A' mellyel azon pénzt fel-lehetne-venni,
Magának leg-inkább jót fogna ám tenni.
Feleltem: jó Apa! egéfz Verchovinát
Bé-jártam, és mi több, egéfz Bukovinát;
Jól tudom, hol fekfzik azon pénz, és nagy kints,
De hogy ahoz férjek mód abba éppen nints;

(a) Azon barna fzőr kankót, vagy fzőr dolmányt, mellyen viselnek Mármarosba az Orofzok és Oláhok, fzukmánynak nevezik.

(b) A' Marmarosi Orofzok és Oláhok leg-nagyobb tifztelетnek tartják, ha kinek ke[illegible] fejét magok homlokaihoz fzoríthattyák.

Mivel aztat őrzi egy ármáda Tündér,
Mellyel az emberi erő foha fem ér.
Idővel a' Napból, Hóldból vér fog húlni,
Akkor egy Szeretsen Király fogja dúlni.
E' Király a' midőn Moldva felé menni
A' kintsel kívánna; majd eleit venni
Fogja Tündéreknek más erősbb Királyja,
Tzigányok síralmán (*a*) az úttyát el-állja,
Magát, katonáit ott femmivé tefzi,
A' fok pénzt, nagy kintset magáévá tefzi.
A' vén Orofz ezen Prófétálásomat
El-hitte, 's mondotta, nem látta mássomat.
Pánye Tsáfzni! fzóllott: annyi a' Prókátor
Nálunk, hogy Erdélybe fints több tzigány fátor.
De közöttök egy fints ki ezt így meg-fejti,
Bár mindenik pénzért lépéseit ejti.
Verchovinán vóltam én két efztendeig,
Igen jó dolgom vólt ez egéfz ideig.
Innét más Quártélyba, Hufztra tétettettem,
Strázsa-mesteremet mivel fegítettem
Irásba; mert ezek nagy fzámmal valának,
Uj Regulamentum mások íratának.
De jobb Quártélyom vólt énnékem Hukliva,
Bár falu, és mint Hufzt nem ollyan ragyiva.

Az

(*a*) A' mint Szigetről Mármarosba a' felső járásba megyen az út, a' hegyek között vagyon egy fzűk út, melly Tzigányok' fíralmának neveztetik azért, mivel itt valamelly Forgáts fok rebellis és rabló Tzigányokat le-vagatott vólna.

Az Orofzok engem' itt-is fel-találtak,
Néha hárman, négyen ajtóm előtt álltak,
De foha egyike fem jött üres kézzel,
Vagy tyúkkal,tojással,vajjal,vagy jött mézzel.
Két efztendőt itt-is töltvén, én jól éltem,
De olly dolog történtt velem, mellyt nem véltem.
Mármarosba vannak a' fő hívatalnál
Sok Tifztek, a' kik-is fzükfégesek annál.
Közttök transportTifztnek nyóltzan neveztetnek,
Szolgálattyok pedig ebből áll ezeknek:
A' midőn a' fóval terheltetnek tsajkák,
Vagy fzálak,mellyeket kórmányosok hajttyák,
Minden transportumhoz egy illy Tifzt adatik,
Ez oka, hogy Transport Tifztnek hívattatik.
A' Tifzán le-úfznak Tokaig, Szólnokig,
Ha fzükfég úgy hozza, egéfzfzen Zimonyig.
Hogyha több illy transport egymás után mégyen,
Kevesebb költféggel meg-térések légyen,
Egy fzekeret hárman, négyen-is fogadnak,
Mert fóval a'tsajkák,'s Bokrok ott maradnak.(a)
Ezen jönnek vifzfza kevesebb költféggel,
Dítsértetnek-is, ha járnak fietféggel.
Történtt; illy négy Tifztek,a' mint meg-térének,
Vendég-fogadóba Hufzton bé-menének,
Estve vólt, ők négyen együtt vatsoráltak,
El-fáradva lévén, jól-is idogáltak.
Quártélyba itt lévén, én oda fétáltam,
Az ivó fzobába az ajtóhoz álltam.

a) Mármarosba a' fzálakat Bokroknak-is nevezik, de ezen Synonimumot honnét nyerték, nem tudható.

Tsak kittlibe mentem, tsákó vólt fejemen,
És egy dohány zatskó függött a' kezemen.
Fegyver nélkül vóltam, egy kis asztalkához
Le-ültem; bort adna, szólltam a' Gazdához.
Egy ittzés palatzkba azt elömbe tette,
Itt az árra szólltam, ö azt el-is-vette.
Pípámra rá gyújtván, én dohányozgattam,
Boromat e' mellett lassan idogattam.
A' négy Transport Tisztek ültek egy asztalnál,
Jó távol én tölem, állt ez az ablaknál.
Fel-öntött mindenik már jól a' garadra,
Láttam, hogy vólnának gerjedve haragra.
Okát nem tudhattam, de rám mindég néztek,
Szavok' sem érthettem, németül beszélltek,
Jött egyik hírtelen, 's tsákómat fejemröl
Le-ütvén, ki-tsapta pípámat kezemböl.
Ked *mórest* tanúljon; szóllott nagy mérgessen,
Mert májd meg-tanítjuk mi kedet lelkessen.
Mint Tsászár' Tisztjeit minket respectáljon,
Hol mi vagyunk, ottan ne üljön, de álljon.
Hogy meri tsákóját elöttünk fel-tenni,
És még dohányozni, 's illy goromba lenni?
Ked mint egy köz ember tisztteljen bennünket,
Köteles meg-adni mi betsületünket.
El-fogott a' méreg, egy szót sem mondhattam,
Hanem Quártélyomba sebessen szaladtam.
Lovamat az ólba mindjárt fel-nyergeltem,
Minden bágázsiám hátára fel-tettem.
Frissen meg-töltöttem a' karabélyomat
Golyóbissal, szint' úgy a' két pistolyomat.
Egész

Egéſz mundíromat magamra öltöttem,
Óldalomra kardom, mint illik, kötöttem.
Szólltam: két pistolyom, vévén a' kezembe,
Most a' Tiſzt Urakkal mindjárt leſzek ſzembe.
El-mentem, és érvén fogadó párkánnyát,
Fel-vontam mind a' két pistolyom ſárkányát.
Még mindenik tette felőlem katzaját,
Hallgattam: bé rúgtam a' ſzoba ajtaját.
Kiáltám; Tiſzt Urak! illyen teremtették,
Itt vagyon a' *mores*, atta, ſzedte, vették.
Fogadós ezt látván, a' gyertyát aſztalrúl
Le-ütötte, és egy lámpást-is a' falrúl.
Egyſzersmint közikbe én itt durrantottam
A' két pistolyt: 's erre kardomat rántottam.
Setét lévén, én tsak lábrúl lábra hágtam,
És mint egy meg-őrült, minden felé vágtam.
Gondoltam, meg-öltem már a' négy Tiſzteket,
Mivel egy ſem jajgat, ki-adták lelkeket.
Azért ſietſéggel mentem Quártélyomra,
Mindjárt-is fel-ültem itten a' lovamra.
Innét Káplárom̃nak mentem ablakához,
Ágyába feküdt már, így ſzólltam magához:
Káplár Uram, ſzököm! éllyen egésſégbe,
Szököm! négy ſós Tiſztet küldöttem az égbe.
Ezzel paripámat két felől meg-kaptam,
Lengyel Orſzág felé ügettem, vágtattam.
A' mint meg-indúltam, mindjárt nagy lárma lett,
Fogadós Káplárhoz futván, nagy sírást tett.
Szóllott: Káplár Uram! a' Feleſégemet
Agyon lőtte Rontó, egyetlen eggyemet.

Ugy-

Ugy-is vólt; mivel a' Gazda feleſége,
Hátok megett állott, nem lévén kétſége,
Hogy rajtok kívánnám boſzſzúm így tölteni,
Azért életét ſem tudhatta félteni.
Ültek ők; lövésem fent ment, 's el-hibázta,
Az Aſzſzonyt úgy érte, hogy tsak lábát rázta.
A' lövésem után, ki az ágy alá bújt,
Ki hordóba máſzott, és abba alig fújt.
Eggyike egy ruha lugzóba bé-tsúſzott,
És már fényes nap vólt, hogy abbúl ki-kúſzott.
Azért kardommal-is őket nem vághattam,
Hogy így el-rejteztek, mivel nem tudhattam.
A' nyavalya még-is egygyikét gyötörte,
A' mást eſztendeig hideg mindég törte.
Hittel egy Pajtásom ezt bizonyította,
Hogy haza kerültem, akkoron mondotta.
Káplár futva menvén vendégfogadóba,
Látta, hogy a' dolog úgy vólna valóba.
A' Strázsa-mesternek mindjárt jelentette,
Az alatt lovát-is, ő fel-nyergeltette.
Ötöd magával ő, utánnam ſietett,
De immár késö vólt, el ſem-is érhetett.
Mert míg meg-indúltak, addig jót haladtam,
A' dolog bőrömbe állott, nem mulattam.
Dolhai passuson vóltam igen jókor,
Nyár vólt; ſzállást adott nékem minden bokor.
Által menvén Lengyel Orſzág határára
Akadtam egy Lengyel Úrnak juháſzſzára.

Kér-

Kérdem Pulavskinak (a) az ő Hufzárjai,
Melly meſzſze vólnának, avagy Kozákjai?
Felelt: azt nem tudja; de tudja valóba,
Hogy Konfederátok (b) vannak Bolechóba.
E' város még ide négy mért főldre vagyon,
De ma még ott lehet, ha nem megy-is nagyon.
Még egy jó mért főldet itten hátra tettem,
A' merre mutatott, útam' arra vettem.
Egy Dobrovka nevű falut a' mint értem,
A' bíróhoz menvén, ſzállást tőle kértem.
Adott: a' lovamnak ſzénát, abrakot-is,
Hozott vajat, liſztet, nékem hat tojást-is.
De itt-is ſokáig épen nem motoztam,
El-mentem: keveset mert már falatoztam.
Mentembe az égre fordítám ſzememet,
Törlöttem ortzámra le-tsordúlt könyvemet.
Fohászkodtam: Uram! teremtő Istenem!
Szűnnyön-meg már egyſzer haragod ellenem.
Erősíts-meg engem', hogy roſz ſzándékimat
Még-zabolázhassam, és indúlatimat.
Öltsd-el én ſzívembe a' nagy hevesſéget,
Melly vérem gyúllalztya, egéſz testbe éget.

Ez

(a) Pulavski Casimirus, egy vólt a' Konfederátusoknak Vezérjei közzűl, jeles vitéz fiatal ember vólt, kár hogy valamelly nagy Monárcha ſzolgálattyába nem vólt, mert nagy Vezér vált vólna belöle, a' Lengyel háborúnak vége lévén, az Amerikánusokhoz ment, és ott az Ánglusok agyon lőtték.

(b) A' Konfederátusokat a' Lengyel paraſztok konfederátnak, a' Mosquák pedig Conrádnak nevezték.

Ez öfztönöz engem minden gonofzfágra,
Ez vitte kezemet most-is gyilkosfágra.
Mind Kain a' vadon erdökön futkosott,
Én-is úgy tévelygek, a' mint ö bújdosott.
Óh Uram! jó útra egyfzer mikor hozol,
Örömest fzenvedem bár rég ostorozol.
Kérlek, ítéletbe ne fzály te fzolgáddal,
Mert terhelve lelkem van fzámtalan váddal.
És ha az igaz-is nehezen bóldogúl,
Hát én hova lefzek, fejem ebbe bódúl.
De légyen mindenbe te fzent akaratod,
Reménylem lelkemet magadhoz juttatod.
Meg-nem-fzűnt fzívemnek tovább-is fájdalma,
Nyomta azt kínoknak fok keserves halma.
Mert véltem, hazámtúl vég-képpen meg-válok,
Fejemnek nyugovó helyet nem találok.
Kedves Pajtásimat én felette fzántam,
Hogy el-kellett hagyni Regimentem, bántam.
Átkozott fzerentse, gyakran kiáltoztam,
Szűnnyél-meg te gyilkos üldözni, átkoztam.
Mi hafznod van az én egéfz el-estemen,
Bár varjak hízzanak én gyarló testemen.
Azzal meg-nem hízik te hitvány tetemed,
Soha fel fem nyílik azért két vak fzemed.
Orfzág határárúl a' Káplár vifzfza tért,
Késön indúlt, mellyért engemet el fem ért.
Keserves bánatim között én útamat
Követtem, el-fzántam mindenre magamat.
Délen állott a' nap, értem Bolechóba,
Bé-fzállottam én egy Zsidó fogadóba.

Itt

Itt nehány Magyarok mindjárt körül vettek,
Hozott Isten Földi! engem' köſzöntöttek.
Ők - is valamint én, vóltak Desertorok,
Korhelyek, zsiványok, föld népén ostorok.
Ettek, ittak, ki ki látta ebbe kárát,
Mivel a' nagy harang fizette-meg árát.
Szóllottam: reménylem, katonák vólnának,
Kértem mondanák-meg, ők kit ſzolgálnának?
Feleltek nagy hegykén: Konfederátusok
Vagyunk: Nagy Szultánnal mi Aliátusok.
Fő-vezérünk nékünk, Gróf Móritz Benyovſzki,
Kapitányunk itt van, a' neve Vojkovſzki.
Bé - vezettek mindjárt engemet hozzája,
Sem Magyar, ſem Lengyel, vala a' ruhája.
Másként paſzománnyal vólt rajta ſok hányás,
De még-is maskara vala ez, és nem más.
E' vidékre jött ő tsupán tsak portára;
Hogy ha akadhatna jó kövér prédára.
Kérdezett, hogy hívnak, 's tudok-é Lengyelül?
Mert magyarúl nem tud, ſem pedig németül.
Hallván ezt, én néki deákúl feleltem,
És ezzel elötte nagy kedvet - is leltem.
Sokat beſzélt velem, egymást elő hozott,
Állok - é közikbe, végre tudakozott.
Mit-is tudtam tenni, mondottam: bé - állok,
Fájt ſzívem; egy ſem vólt derék ember nálok.
Kompániájához engemet adatott,
Mundúrrúl, fegyverrül, és lórúl hallgatott.
A' Kompániánál ſok vólt a' ſzökevény,
Tsak magyar közöttök vólt vagy hatvan legény.

Eze-

Ezeket kérdeztem, itt miként fizetnek,
És hány font kenyeret ők egy napra vefznek,
Mundúrt, fegyvert, lovat, több mást kitűl kapnak,
Vagy tán ki lovat hoz, azért itt pénzt adnak.
Feleltek: jó Pajtás! itten híre fintsen
Mundúrnak, fegyvernek, lónak; *lénung* nintsen.
De még fints jobb élet ezen a' világon,
Olly fzabadok vagyunk, mint madár az ágon.
A' parafztot nyúzzuk, a' *Zsidókat* fofzttyuk,
Ki mit lop, vagy rabol, azt mással nem ofzttyuk.
Gondoltam, lettem most, én-is Haramia,
Mint ezek, fzint' ollyan bestekarafia.
Szóllottak tovább-is: mi az ellenfégtűl
Sokat nyerünk, és a' pártos nemesfégtűl. *(a)*
Kozákokat öllyük, vágjuk a' Mofzkákat,
Úgymint a' kápofztát, vagy-is a' répákat.
Hírtelen lárma lett, itt jön a' Kozákfág!
Úgy-is vólt: mert láttam, fzalad a' parafztfág.
Ezen nagy Vitézek alig kaptak lóra,
Dolgokat mindjárt-is vették fzaladóra.
Kozákfág mint fárkány, Koli *(b)* kiáltotta,
Mint forgó fzél a' port, őket úgy hajtotta.
Én magam egyedűl mit tudtam tsinálni,
Kénteleníttettem vélek elébb álni.

Lát-

(a) A' Konfederátzió alkalmatosfágával nagyobb réfze a' Nemesfégnek a' Konfederátusokkal tartottak, valami kevesen a' Királlyal-is, és ezeket kell itten Pártosoknak érteni.

(b) A' Kozákok ellenféget űzvén Koli kiáltanak, az az: fzúrjad, mivel tsidájok vagyon.

Láttam a' Kapitányt most mindjárt el-éri
 Egy Kozák, tsidáját hogy már hozzá méri;
Melléje ugrattam, fel-ütém tsidáját,
 Erre úgy még tsaptam a' nyaka tsigáját,
Hogy feje a' földön mint teke bakázott,
 Örültem, hogy karom itten nem hibázott.
Jechalgo dal mu lep! (a) egy Lengyel kiáltott,
 Mert a' mint el-ütém a' fejét, ez látott.
Könnyű ezt mondani, szóllottam, *dal mu lep*,
 Hát tik mért nem vágtok, titeket a' félsz lep.
Tartottak engemet ők szenteltt vitéznek,
 Láttam mint tsudálnak, engemet mint néznek.
De mindazonáltal futottunk, szaladtunk,
 Míglen Drohobitsba mi bé-nem-jutottunk.
Ezen városkába vettünk lélekzetet,
 Mivel a' Kozákság keményen kergetett.
Kapitány meg-hagyta, hogy együnk, 's étessünk,
 Hogy így erőt kapván, még tovább mehessünk,
A' Lengyelek előtt a' Kapitány dítsért,
 Hat aranyat adott, promótziót ígért.
Égig magasztalt ő előttök engemet,
 Szóltt: ez menté ma meg haláltól éltemet.
A' Lengyelek azért engemet tisztelték,
 Moscsi dobrocseju, máskép' nem nevezték.
Én-is betsülettel ő hozzájok vóltam,
 Mosz panye Collega, mondottam, ha szóllttam.

Jól

(a) Ha a' Lengyel így szóll, annyit téfzen, mint ha mondaná: Ennye, ugyan pofon tsapta; vagy-is a óh be meg-ütötte, vagy le-ütötte a' fejét.

Jól lakván, és ki-is-pihenvén magunkat,
Hegyeken, völgyeken követtük marsunkat.
Hatod' napra értünk mi az ármádához,
A' melly közel feküd't Krakó városához.
Faluba vólt mi Fö-Vezérünk Mahóltzba,
Jött ö ide ezer hét fzáz hatvan-nyóltzba.
Gróf Benyovfzki vólt ez, kinek raportumát
Tette Kapitányunk, mélyen hajtván magát.
Engemet elötte felette magafztalt,
Hogy én érdemlenék Fö-Tifzti hívatalt.
Mind el-befzéllette, hol jöttem hozzája,
Tett vitézfégemnek leg-elsö próbája,
Melly nagy légyen, 's mit nem lehet reménylení
Felölem; 's miket még nem fogok végzeni.
Hatvan Magyar vagyon, fzóltt, Kompániámnál,
De illy vitéz egy fints, mint ez; még-is annál.
Hallván, Magyar vólnék, azt a' Generális,
Hadd jöjjön-bé, fzóllott, hadd lássam magam-is,
Bé-mentem, tsínossan fel vóltam öltözve,
Mint a'többin nem vólt ringy rongy rám kötözve.
A' Generálisom mindenröl kérdezett,
Honnan való vólnék, 's többröl értekezett.
Születésem' földjét meg-mondám, nevemet,
Aztat-is, fzökésre mi hozott engemet.
Fel-is indíthatott, fzóllott, e' tégedet,
Jele, hogy fzereted a' betsületedet.
Mert a' katonának inkább az élete
Fogyjon-el, mint fem ne légyen betsülete.
Fel 's alá fétálván mindég engem' vizsgált,
És így fzóllott hozzám, hogy elöttem meg-áltt:
Fi-

Fiam! hogy ha tetszik, magam mellé veszlek,
 Tsak hív, és igaz légy, Fő-Tisztnek-is teszlek.
Minden ütközetbe velem fogsz te menni,
 Rád bízom mindenem, gazdám-is fogsz lenni.
Egy holnapra néked négy aranyod lészen,
 És úgy mint gazdámnak asztalod lesz készen.
Két próba esztendőt hogy ha ki-szolgálod,
 Fő-Hadnagyságodat nálam fel-találod.
Szóllottam: köszönöm Nagysád' grátziáját,
 Hogy már-is úgy tekínt engem' mint szolgáját.
Míg élek, mindenkor hív kívánok lenni,
 Hogy ha hív nem lennék, életem' el-venni
Szabad lészen, úgy mint Generálisomnak.
 Örvendek, mondhatom Nagyságodat Uramnak.
Mindjárt-is el jöttem parantsolattyára,
 Többi szolgáinak szálltam Quártéllyára.

MÁSODIK TZIKKELY.

A' mellybe Gróf Benyovſzki Móritznak vitéz tselekedetei elő-adattatnak, mind addig, miglen ő harmadſzor a' Moſzkáktúl el-nem-fogattatott, egyſzersmind Rontó Pálnak-is néhány történetei elő adattatnak.

Múzsám Gróf Benyovſzki Móritznak életét
 Itt kezdi le-írni, ſok jó 's bal esetét.
A' ſzerentse ſoha ſem ſzolgál egy aránt,
 Eggyet ha fel-emel, már mást ſzékrűl le-ránt.
Kit ma meg-gazdagít, kattsint-is ſzemébe,
 Hólnap ſzegénységnek veti ſzemetébe.
Gróf Benyovſzkinak-is bár gyakran kedvezett,
 De ingó hajóján mind addig evezett,
Míglen hazájába veſzélybe nem merült,
 A' ſok bú, és bánat, fejére nem terült.
Egy nagy ſzív, nagy elme, nagyra vágyakodik,
 Főkép a' nemes vér buzog, iparkodik.
Hogy ő e' világba, olly nagy dolgot tégyen,
 A' melly minden előtt, újſág 's tsuda légyen.
Bírván ő ſok és nagy tulajdonſágokkal,
 Küſzködött elméje mindég nagy dolgokkal.
Mivel hazájába véghez nem vihette,
 Hogy aztat el-hadja, magába fel-tette.

Ninʦ-

Ninte-is jó Prófféta maga hazájába,
Mert bár illy mit hírdet, nem hifzik héjába.
Márs Lengyel Orfzágba ki-ütvén Záfzlóját,
Bellona jobb kézbe tartá kofzoróját;
Igérte, hogy eztet jutalomúl vefzi,
Olly nagy fő, melly dolgát ditsőféggel tefzi:
Illyen nagy öfztöntűl fel-ingereltetett,
Mert a' nemes vértűl mindég élefztetett.
Azért-is bé-mene Lengyel Orfzágába,
A' melly-is már vala akkor nagy lármába.
Itt leg-nagyobb réfze a' fő Nemesfégnek,
Király ellen vallá magát ellenfégnek.
Mert úgymond, fzabadon ő nem válafztatott,
Hanem a' Tzárnétúl nékiek adatott.
Igen kevés Nemes tartott-is ő vele,
Az Orfzág Mofzkákkal vala immár tele.
A' Nagyok gyűjtöttek hadi feregeket,
Confederátzió: nevezték ezeket.
Három vólt illyen fő Confederátzió,
De tsak kezdetek fem vala ezeknek jó,
Mivel mindenike vólt gyakorolatlan,
Hadi *Taktikákba* felette tudatlan.
Krakói, és Bári, meg Litvániai,
Vólt nevek ezeknek, 's az ő fő tagjai,
Vóltak Gróf Pototzki, az öreg Pulavfzki,
Hertzeg Szapiéha, Kaminfzki, Tsarnyetzki.
Hatalmasnak látván Mofzka Potentziát,
Nagy Szultánnal tettek ők alientziát.
Az Alla kiáltás, Romantzov Feldmarsalt
Meg-nem-ijefztette, merre tetfzett, nyargalt.

Hamar-is el-nyerte, ő egéfz Krimiát,
Cherzonba énekelt Mofzka Alleluját.
A' fent írtt Urakhoz jöttek jövevények,
Igaz, majd minnyájan valának fzegények.
Ezek mind fzerentsét kívántak itt tenni,
Pénzt gyüjteni, vagy-is Fő-Tifztekké lenni.
De vóltak néhányan, a' kik betsűletért
Szolgáltak közöttök, jó hírért, 's nagy névért.
Az illyenek vóltak, Sitz, és Gróf Benyovfzki,
A' Lengyelek közzül Kazimir Pulavfzki.
A' midőn Rontó Pál érkezett hozzája,
Már vólt akkor hat fzáz lovas katonája.
Igaz; hogy mind ezek vóltak Desertorok,
Többnyire mind véres fzájú nagy Magyarok.
Szerették a' Grófot, mert fzépen bánt velek,
Vólt mindenkor pénzek, kenyerek, 's ételek.
Tartotta e' mellett őket jó zablába,
Zsákmányozni ki nem mentek fzabadába.
Krakónak kapui bé-vóltak már téve,
Mivel a' Mofzkáktúl körűl vala véve.
Maresal Tsarnyetzki olly parantsolatot,
Adjutánsa által, a' Grófnak adatott;
Hogy egy Regimentet vezessen Krakóba,
Eztet véghez-vinni nehéz vólt valóba.
De véghez mit nem vifz emberi febes éfz,
És egy olly bátor fzív, melly mindent tenni kéfz.
Egy kém Afzfzonyt küldött Mofzkák táborába,
Kinek egy tzédulát nyomott a' markába.
Hol vólna Tsernitsev, tsak aztat kérdené,
Mondja néki, hogy őtt' egy *Slachtetz* küldené.

Az

Az Aſzſzony véghez vitt mindeneket bőltsen,
E' Moſzka Fő-vezér meg-ijedt erősen.
Frantzia nyelven a' tzédula íratott,
Két ſorral nékie tudtára adatott:
Hogy huſzon öt ezer Federátus ſereg
Siett, és kezekbe kard, 's buzogány pereg.
Tanátsossabb vólna, ha retirálnának,
Mivel tsak hat ezren, többen nem vólnának:
Mindjárt ſátorait ő fel-is ſzedette,
És Bilgorai felé maga marsát vette.
Az alatt ő vele bé-ment a' Regiment,
Ki ki tapsolt azzal, a' midőn meg-jelent,
A' Generálisſág dolgát nagyra vette,
Generál Inſpector hívatalba tette.
Itten Gróf Benyovſzki javaslott egy dolgot,
Mivel illyenekbe többſzör-is már forgott.
Korona Regiment feküdt Lantzkronába,
Nem vólt benne több nép, tsak ez vólt magába,
El-lehet ezt fogni, úgymond: könyü ſzerrel,
Mindjárt erössebbek leſznek egy-ezerrel.
Épen Lubomirſzki Hertzeg-is érkezett,
Két ezer katonát hozott, kiket ſzerzett,
Lantzkrón iránt való végzést mint hallotta,
A' ditsőſég ötet arra buzdította;
Hogy népével maga fog ő oda menni,
És igy a' ditsőſég magáé fog lenni.
El-ment: Gróf Benyovſzki nem tudta a' dolgot,
Meg-tudván, ſzívébe felette háborgott.
Kémjei meg-tudták, hogy útban vólnának
A' Moſzkák, kik Krakó felé indúlának.

Tudta a' Hertzeget, hogy meg-verik ezek,
Mivel erősebbek, számba négy ezerek.
Marsallyához menvén, néki meg-mondotta
A' dolgot: 's e' mellett magát ajánlotta;
Hogy ő a' Hertzegnek el-megy védelmére,
Hogy ha ezer négy száz lovast bíz kezére.
Válaszszával Marsal sokáig nyámogott,
Végre hogy el-mehett, engedelmet adott.
Míg engedelmet nyert, két nap addig el-múlt,
Sietséggel még-is ugyan tsak meg-indúlt.
Hat óra vólt közi, hogy ő késő jára,
A' Marsal vólt oka, mivel sokká vára.
Krementánál meg-vólt már a' Hertzeg verve,
Találta sok népét vérébe keverve.
Meg-mutatta a' Gróf itt-is, hogy nagy Vitéz,
Az egész vidéken szemével körül néz.
Láttya: hogy a' Moszkák állanak rendetlen,
Mint ölyv tsirkék közzé, rajtok ütt véletlen.
Meg-is korbátsolta őket olly helyessen,
Hogy tsak aztat nézték, ki merre mehessen.
Két száz katonákat, kiket a' Hertzegtül
El-fogtak, 's már vitték, el-vette ezektül.
Trupjával, 's ezekkel Landtzkrón alá el-ment,
Mellybe állott azon Korona Regiment.
Fel-kérvén a' várost; ez magát meg-adta,
Hogy népe ne dúllya, keményen meg-hadta.
Korona Regiment az hitet le-tette,
Confederátzió szolgálatba vette.
Hertzeg katonái jöttek húllongóba,
Kik a' Moszkák elött vóltak szaladóba;

Mi

Mi Magyar Hazánkba a' Hertzeg bé-futott,
A' Gróf kurírt küldött, 's mint ez hozzá jutott;
Által a' dolog tudtára adatott,
Commandóját által-venni hívattatott.
De még Rontó Pál-is, ki-tett Krementánál,
Mutatta nem roszszabb vitéz Knisi Pálnal;
Mert a' Kozákokat ugyan rántzba szedte,
Mint Herkules, hétnek itten fejét vette.
Tsak most látta a' Gróf elsö vitézségét,
Vetette már benne minden reménységét.
Ő mint egy Mészáros, ollyan véres vala,
Mivel keze által sok Kozák meg-hala.
A' Lengyelek elött reá így mutatott,
Ez én Hanibalom, mást nem-is mondhatott.
Szemmel látták ezek, hogy ő vitéz ember,
Mondatták-is: *ten jezd opjentani Venger.* (a)
Kozákok mindenütt sokat zsákmányoztak,
De pénzt nem magoknak, Rontó Pálnak hoztak.
Úgy meg-is rakodott Rubli tallérokkal,
Holandiába vert sok szép aranyokkal;
Hogy mint áll Dudának fel-fúvott tömlöje,
Olly feszesen állott az által vetöje.
Confederátusok között vólt egy Brontes,
Magos, erös Lengyel, mint akármelly hentes.
Ha óldala mellé ennek Rontó álla,
A' feje tetejét érte annak válla.
Az ö dítséretét nagyon irígylette,
Gyalázta, és nevét rút szókkal illette.

M 5 Hul-

(a) Ezen két Lengyel szó annyit tészen, mint árkozott, vagy-is ördöngös Magyar.

*Hultaj*nak, és mi több, *Kep*nek-is mondotta, (*a*)
Ezt maga Rontó-is fzájábúl hallotta,
Mellyért fel-is indúlt, el-mene Gróffjához
Méltóságos Uram! így fzóllott magához.
Egy Lengyel vagyon itt, olly nagy mint Óriás,
Rútúl motskol engem', bár betsül minden más
Engedje-meg, egy fzál kardra ki-híhassam:
Emberfégre ezen Gigást taníthassam.
Szóllt a'Gróf: nem bánom, mutasd-meg Magyar
Meg-ne-íjedj töle, bár erös,'s ollyan nagy. (vagy,
Nem kellett több néki, bé-mene Krakóba,
Tudta ebédre jár a' Sas fogadóba.
Fel-is találta ott, 's így fzóllott hozzája,
Mert a' nagy méregtöl fzintúgy habzott fzája.
Mofz panye ti fzi kep! illyen teremtette,
Poty na duel, kezét kardjára vetette.
A' nagy Lengyel kéfz vólt, dúlt fúlt haragjába,
Sietve ki-mentek a' város árkába.
Rontó kardot rántott, el-veté hüvelyét,
Szemei fzikráztak, alig lelte helyét.
A' Lengyel mint vad kan fogát tsikorgatta,
*Positurá*ba ált, kardját villogtatta.
Mint tsattog a' fzarva két fzilaj bikának,
Úgy tsattogott kardjok, hogy öfzve tsapának.
Hol egy, hol a' másik egymás elött hátrált, (ált.
Tüz fzikrát fzórt kardjok; a' fok nép körül
Várta, hogy mellyiké lefz a' diadalom,
Egy fertályig állott már a' viadalom.

Sze-

(*a*) *Hultaj* korhely díb dáb embert téfzen; kep németh etceterát téfzen lengyel nyelven.

Szelet hajtott kardjok, mint az ég villámlott,
A' tűz szikra e' közt mint menykő tsillámlott.
Rontó a' Lengyelhez egy közzel ugrást tett,
A' viadalnak-is itt mindjárt vége lett.
Közzel lévén; Lengyel hozzá nem vághatott,
Hátra ugrottóba egy jó tsapást kapott,
Úgy bé-vágott Rontó jobbik pofájába,
Hogy három záp fogát ki-köpé markába.
Hogy ő az ortzáját így meg-bélyegzette,
Jól esett, mert igaz, *Slachteczn*ek így tette.
Mihent vágást kapott, kiáltotta *Zgoda!* (*a*)
Rontó vélte, mondja: hogy ő vólna oda.
De látván a' Lengyel, hogy ött' már öleli,
Által látta, ezért, hogy nagy baj nem leli.
Meg-tsókolván egymást, ők öszve békéltek,
Ezen naptúl fogva barátságba éltek.
Kezét öszve tsapta a' nép, 's itt kiáltott,
Kis Dávid meg-győzte imé Goliátot.
Betsülték azután ötet a' Lengyelek;
Féltek, mint ezzel bánt, úgy ne bánnyon velek.
A' Gróf szóllítt hozzája, mutatván nagy kedvét,
Ember vagy! fel-tartád nemzetünknek nevét.
E' történet után két napok mint múltak,
Nem meszsze falukon már a' Moszkák dúltak.
Moszka Generális Apraxin sietett,
Krakó felé sebes lépéseket-is tett.
Gróf Móritz Benyovszki közel Vilitskánál,
Gazdag só bányárúl híres Városkánál.

Egy

(*a*) *Zgoda*, alkút vagy-is eggyezést tészen Lengyel nyelven.

Egy Moſzka Comandót akkor nagyon meg-vert,
Kilentz ſzáz, és nyóltzvan ezer forintot nyert.
Nem Németh, hanem tsak vólt mind Lengyel fo-
De jó ; a' ſzerentse ha kire így tekint. (rint,
Keménnyen ki-is írt a' Belzi megyére,
Mert nagyon ſietett Krakó védelmére.
Hogy ſzarvas marhákkal tégyen ſegítſéget,
Búzábúl, és rozsbúl adjon eleſéget.
A' megye meg-terhelt nyóltzvan ſzekereket
Gabonával : 's adott hat ſzáz tíz ökröket.
Krakóba bé-mene illy nagy nyereſéggel,
Sok pénzel, vágókkal, ſzámos eleſéggel.
A' Generálisſág nagyon örvendezett,
Mert hólt hírét hallván, *Vivat !* zengedezett.
Confederátusok ſzáma itt már nagy vólt,
Generálisſághoz azért ő itt így ſzóltt,
Hogy jobb vólna Krakó előtt tábort ütni,
Mint bent annyi ezer népnek makkot ſütni.
Mert a' katonaſág kint jobban dolgozhat,
Mivel ſok, ide bent majd nem-is mozoghat.
És hogy ha meg-láttyák az ő nagy ſzámokat,
Majd ſokan tsatollyák hozzájok magokat.
De bé-nem-vették ők ezen bölts tanátsát,
Sött parantsolták a' Kapuk bé-zárását.
Apraxin Krakóhoz a' mint közelgetett,
Majorokat rablott, falukat égetett.
Mellyért-is Krakóba a' nép olly inſégbe
Vala : hogy már esett majd tsak nem kétſégbe.
Mellyet a' Gróf hozott, már azon eleſég
El-fogyott, mellyért-is következett éhſég.

Lát-

Látván ő ezen nagy és fzörnyű ínféget,
  A' népet meg-fzánta, hogy fzenved éhféget.
Szóllott: ki-megy ő két ezer katonával,
  És vifzfza fog jönni fzámos gabonával.
Mofzkák által minden út el-vala-zárva,
  Krakóba éhfégtől sírt fok fzegény árva;
De még-is népével Vifzlán által-úfzott,
  Es így fzerentsésen Mofzkák köztt ált-tsúfzott.
Mihent el-érhette egyfzer a' térféget,
  Fel-lázzafztotta az egéfz Nemesféget.
Három ezren mindjárt melléje állottak,
  Hoztak fok gabonát, ökröket hajtottak.
De már itten vala az ám a' mesterfég,
  Hogy Krakóba miként megy-bé az eleség,
Mert Vifzla vizét-is Mofzkák már őrzötték,
  És őr-állóikat mindenütt ki-tették.
Fel-találja magát mindég egy nagy elme,
  És egy olly méréfz fzív, mellynek nints félelme.
Oberster Klusevskit magához hívatta,
  Illy parantsolattyát néki ki-is-adta:
Én, úgy mond, népemmel a' Mofzkákra tsapok,
  Nem több, tsak egy helyen, én beléjek kapok.
Majd reám fordítják egéfz erejeket,
  Nem fogják őrzeni a' többi helyeket.
Más felől menjen-bé minden eleféggel,
  Tudom, femmi dolga fem lefz ellenféggel.
Szerentséssen ezen dolog meg-is-esett,
  Mofzka verekedvén más-felé nem lesett,
Igaz; ezer hat fzáz katonát el-vefztetett,
  De fokkal több éhes lelket fel-élefztetett.

Itt

Itt kevés népével őt üzőbe vették
  A' Moſzkák, kik ſokan valának, kergették,
Gróf' lovát ált lővén, már nem ſzaladhatott,
  És két ſebet nyervén, el-is-fogattatott.
Kozák vólt, a' ki itt őt' leg-első érte;
  Szóltt hozzá: botsáss-el, meg-fizetek értte.
Két ſzáz aranyakkal magát meg-váltotta,
  Ott hagyta a' Kozák, ſőt őtet áldotta.
Krakóba Féltserek őtet gyógyították,
  Könnyű ſebek vóltak, helyre állították.
Rontót hátra hagyta, nem vólt itt mellette,
  Hogy dolgát hallotta, kezét lábát ette.
Tartattatott itten Hadi-tanátskozás,
  Mert ártalmas vala minden várakozás.
Mivel Apraxin jött igen nagy erővel,
  Ők pedig vóltak tsak néhány ezer fővel.
Gróf Benyovſzki itten aztat javaslotta,
  Mivel Krakót már el-veſztettnek tartotta,
Hogy e' helyett olly helyt ők válaſztanának,
  Hol bátrabban mint itt meg-maradhatnának.
Lublin várát ſzükſég meg-venni, mondotta,
  Mivel Orſzág' ſzélin áll, jónak tartotta.
Magyar Orſzágba bé lehet abból menni,
  A' hová a' Moſzka lépést ſem mer tenni.
Egéſz Hadi-tanáts ſzavára rá állott,
  Hogy maga vegye-meg, a' voks reá ſzállott.
Hét ſzáz lovasokat mindjárt rendelének,
  Kik mint Test őrzői mellette lennének.
Bé-ment Georgenburgba, tsak közel Lublinhez,
  Honnan gyakran bé-járt Lublinbe a' Tiſzthez,

Ki

Ki Komendáns vólt ott, a' Gróftól ez nem félt,
Hogy e' helyt kívánná, gyanúsággal nem élt.
Vár-őrzőknek felét már titkon kezére
Hódította; hitet tettek-le részére.
Tsak Krakóból jövő egy Komandóra vártt,
A' mellyel már könnyen majd meg-veszi a' Vártt.
Azomba az egész dolgot ki-fetsegte
Azon Tiszt, a' melly a' Komandót vezette.
Még el-sem érkezett, már Lublinba tudták
A' Gróf mit akarna, mindjárt el-is fogták.
Apraxinhoz őtet Krakóba el-vitték,
Vele ének szóval Rontót-is vezették.
Mert Krakót Apraxin az alatt meg-vette,
Minden gyalogságát belé-is vetette.
A' mint már a' Gróffal az útba valának,
Két száz Federátust elő-találának.
Rá esmért a' Grófra ezek' Komendánsa,
Mindjárt-is villogott a' sok kard és lántsa.
Mint a' Grófot 's Rontót kezekből ki-vették,
Szerentsésen őket szabad lábra tették.

* * *

Azon könyv, melly írja e' Grófnak életét,
E'képpen teszi-ki ezen történetét.
De hogy Nagyszombatba Párisból érkezett,
Itt a' Koronánál magának szállást vett;
Történtt, éppen akkor én-is oda száálltam,
Mint jó barátomhoz, szobájába jártam.
Örömmel hallgattam beszéllvén életét,
Viszontagságait, sok jó 's bal esetét.

Ma-

Magamnak - is ezen dolgot így mondotta,
Hogy már rab vólt, egy Tiszt meg-szabadította.
De hogy kilentzvenbe valék a' Diætán,
Másképpen hallottam e' dolgot én Budán.
Rontó Pál-is Pestre akkor el-érkezett,
A' Koronátziót látni igyekezett,
Meg-tudta, hogy én-is le jöttem Budára,
Szállásomra jöve nyaka szakattára,
Stabálissa vóltam, őt mindég szerettem,
Bár akasztó-fához mint Major vezettem.
Nyóltz napokig őtet el-sem-eresztettem,
Mert tsak, mint most mondám, én őtet szerettem.
Mind Gróf Benyovszkinak, mind maga életét,
Földön, tengereken esett történetét,
Setét tömlötzökbe töltött rabságokat,
Kamtsatkából (*a*) való szabadúlásokat,
Vóltaképpen nékem mind el-beszéllette,
Szép színekkel aztat éppen nem festette.
Mondá, hogy Lublinnál ők el-fogattattak,
Moszkáknak Krakóba által - is - addattak.
De innét ők ketten tsak hamar ki-szöktek,
Federátusokhoz Spitzkibe bé - jöttek.
Sőt aztat mondotta, a' Grófot kötélen,
A' Város' árkában le - eresztê mélyen.

Sze-

(*a*) Kamtsatka egy szigeth, mellyet 1706-ba a' Moszkák magokévá tették, ez Sibériával öszve-kaptsolódik, Japántól pedig egy 20 mért-földnyi szélességű vízi tsatorna által választatik - el, egy tüzet okádó hegy-is vagyon benne, Szopka a' neve.

Szerentsésen a' Gróf itt abba le-is ment,
Mivel kötél végit, tartotta oda fent.
Ki ezt vele tegye, nem vala fenki itt,
Egy köhöz kötötte a' kötélnek végit.
Mint tsúfzott, a' kötél, körül le-tsifzámlott,
A' két óldalárúl böri-is le-hámlott;
Mert le-esett itten a' város árkába,
Vélte, tüzes menykö ütött derekába.
Fájt a' kerefzt tsonttya, tsak alig pihegett,
És hogy el-ne-fogják, a' Gróf-is pifzegett.
De bár a' fetétbe gyakran arra húltak,
Még-is fzerentsésen ök ki-fzabadúltak.
Igazaknak látfzik a' Rontó mondása,
Sem mint azon könyvbe vagyon le-írása.

* * *

Spitzkibe érkezvén, Federátusokra
Akadott: a' vólt kár, hogy nem igen fokra.
Azért minden felé Manifestumokat
Küldött-ki, bíztatta a' nemes tagokat.
Hogy üljyenek lóra, és véle tartsanak,
Avagy katonákat magok állíttsanak.
Kik itt körül belöl vóltak, öfzve fzedte,
Comandója alá mind ezeket vette.
Meg-indúlt ezekkel, Chelenig meg fem ált,
Mert egy Federátus réfz oda retirált.
Hallá, egy Mofzka Test fogna arra menni,
A' melly-is akarja rabbá öket tenni.
E' Test állott nyóltz fzáz Dunfzki Kozákfágbúl,
Batalion gyalog, 's négy fzáz Hufzárfágbúl.

El-is lepték ezek már a' külső várost,
Zsákmányozni kezdték a' fok Zsidó árost.
Hírtelen reájok Gróf Benyovfzki ütött,
Nagy lárma lett; mivel ki ki pistolyt fütött.
Szánt fzándékkal futni kezdett ő, 's fzaladott.
Egy órányi földet a' mint már haladott,
Meg-fordúlt hírtelen a' maga népével,
Vágták a' Mofzkákat kardjoknak élével.
Rendjeik egéfzlen, mivel meg-bomlottak,
Kozákok, Hufzárok; mind kévék omlottak.
Szükfég-is hogy Truppok rendet ne bontsanak,
Ha akarják, hogy fok vért ők ne ontsanak.
Innét Krafznozslvabba ditsőféggel ére,
Hol három fzáz lovast talált örömére.
Kiket Szendomiri megye Nemesfége
Küldött; lévén ennek velek eggyesfége.
Ezekkel vólt immár két ezred magával,
Tsak a' baja vólt; hogy vólt ágyúk héjával.
De fogyatkozása hogy ebbe fe légyen,
Fel-tette magába Zámosty alá mégyen;
És ennek a' várát majd hamar meg-vefzi,
Mindent, mi benne van, magáévá tefzi.
El-ment Seregével, addig meg-fem állott,
Ennek Hóstáttyába míglen bé-nem fzállott.
Itt a' Comendánstúl fel-kérte a' várat,
Máskép öfzve töri bástyát, kaput, zárat.
Vagy adjon négy ágyút, ehez munitziót,
Négy ezer aranyat mint Contribútziót.
Infantériának való fegyvereket,
Mind ezeken felül, kívánt két ezreket.

Mi-

Mivel a' Comendáns a' Várat féltette,
Minden kéréseit bé-tellyesítette.
Mind ezekkel el-ment Gródek Városába,
Jól fel-is szedett itt ennek lakossába.
Mert száz negyven hármat ő lóra ültetett,
És száz nyóltzvan Oroszt, gyalognak tétetett.
Ezekkel Belz felé a' mint masírozott,
Patrollya, egy Lengyel Tisztet fogva hozott.
Gróf Vid, ki Comendáns Kamenek Várába,
Melly a' Dnister partyán áll Podoliába,
Eztet levelekkel maga Királlyához
Küldötte: de nem ért Varsó városához.
Meg-sjedett a' Tiszt, és mindent meg-vallott,
Vid Generálistúl valamit tsak hallott.
Vallá; hogy nagy Moszka Sereg útba vagyon,
Gróf Benyovszki ellen siet igen nagyon.
És hogy ennek légyen olly parantsolattya,
Egy lábig a' népét hogy ha le-vághattya.
A' Trup' Comendánsa Generális lészen,
Ki magát el-fogja, ezer aranyt vészen.
A' Gróf mind ezeket e' Tisztttűl meg-tudván,
A' leveleket-is mind által olvasván;
Szándékát mindjárást itt meg-változtatta,
Belznek már kantára szárát nem tartotta.
Suhalszki Obestert oda hát száz lóval
Küldte; tudván, semmit sem tesz ott szép szóval.
Azért-is ő néki aztat parantsollya,
Hogy a' Várost pénzbe ő jól meg-sartzollya.
Maga közel Belzhez Szokalba maradott,
E' Városba-is sok Rekrutát fogadott.

A' mint két kémjei ide bé-jutának,
Illyen bizonyos hírt nékie hozának.
Hogy egy Moſzka test, 's egy Királyi Regiment,
Egy faluba közel Belzhez vólnának bent.
E' Városra ütni ők ſzándékoznának,
Vélvén, a' Gróf, 's népe hogy ottan vólnának.
Szuhalſzki Obester olly parantsolatot
Nyert tőle: ki Belzbe, mint mondám, maradott.
Hogy mindjárt rá üssön ő az ellenſégre,
Retirállyon pedig Szokali térſégre.
Azon mint egy víznek jutni fog partyára,
Svenkollyon, esni fog, ellenſég hátára.
A' Gróf gyalogſágát erdőbe rejtette,
A' négy ágyúit-is oda helyheztette,
Orſzág úttya mellett vala ezen erdő,
És tsak közel ehez, vólt egy ſzép domb tető.
Maga e' domb meget ált lovasſágával,
Űzik már Szulavſzkit a' Comandójával,
Közöttök ſzaladott, ſzintúgy az ellenſég,
Még itt rá nem ütött bár ſarkalta hévſég;
De mint az ellenſég az erdő előtt ment,
Kemény tüzet adván gyalogſág, melly vólt bent,
Az ágyúk közikbe kartátsot okádtak,
A' Gróf 's lovassai közikbe bé-vágtak.
Akkor fordúla-meg Szuhalſzki Obester,
Viselé-is magát, mint egy Vitéz ember.
De hamar vége lett itt ezen tsatának,
Mivel ők többnyire le-vágattatának.
Négy ſzázan maradtak, nem többen életbe,
Mivel ők bé bújtak egy ſűrű berekbe.

Ki-

Király' ezredéből vóltak, mind rabbá lett,
Mind a' négy száz más-nap szolgálatot-is vett.
Ezen tsatába-is nagy bajnok vólt Rontó,
A' Moszkák' sorait ő vólt első bontó.
Elől ment, úgy tsapott ezeknek sorába,
Mint a' veszett farkas egy marha tsordába.
Egy Moszka Hadnagy itt könyökig gyürközött,
Rontó mellé ugrott, és vele ütközött.
Igen kantáros vólt ennek szürke lova,
Ugrott jobbra 's balra, forgott ide 's tova.
Rontó vállán 's mejjén már sebeket kapott,
Ugyan azért szája hányt már véres habot.
El-fáradván, alig vett már lélekzetet,
De magyar szívétől még-is élesztetett.
Sarkantyúja közzé a' lovát szorítá,
Hadnagyhoz ugratván, magát el-ordítá.
Fel-állott nyergébe, vágásától feje
Két-felé vált, földre lottsant a' veleje.
Látta a' nagy Lengyel, ki véle duellált,
Ha, tento jezd zsolnyir! (a) tsudálva kiabált.
A' Moszkák köztt ezen Hadnagy nagy vitéz vólt,
Romanczov-is szánta, hallván hogy ő meg-hólt.
Sebeiből Rontó tsak hamar fel-gyógyúlt,
Két kezei által Kozákság megint húlt.
Ezen ditsőséges ütközettye után,
A' Gróf nagy víg kedvvel meg-indúlt szaporán,
Federátusokhoz kívánt menni Bárba,
De Kurír érkezett, hogy estek nagy kárba.

 Mert

(a) Azon lengyel szavak magyarúl eztet téſzik: Ennye! ez ám az igaz katona.

Mert már az ellenség a' várost meg-vette,
  Confederátziót ott széjjel kergette.
Azért meg-fordúla Dnisztér vize felé,
  Zavalovba érvén, talála itt elé
Egy trup Federátust, a' kik jelentették,
  Szavokat elötte hittel petsételték,
Hogy tsak e' napokba nagyon meg-rontatott
  Gróf Potoczki, 's népe tétúl szalasztatott,
Hat ezeren vóltak vele Podhajczébe, (a)
  Vén Pulavszki esett itt Moszkák' kezébe,
De a' mi leg-inkább a' szívét sértette,
  A' vólt, mivel tölök azt-is meg-értette,
Hogy mind a' két fia el-kívánna menni,
  Többé Federátus egy sem akar lenni.
Azért-is sietve Zsvanyeczbe indúla,
  Öket itt találván, szívébe újúla,
Fogadták-is ezek ötet tisztelettel,
  Mert egymáshoz vóltak rég' már szeretettel.
Kazimir Pulavszki a' Fö-Vezérséget
  Alt-adta, 's tett ezzel néki tisztességet.

Fe-

(a) Magam-is vóltam Podhajczébe, a' hol a' Konfederátusok' veszedelme vala, meg-mutattattam magamnak a' helyt. Egy régi várba állott Veismon Moszka Oberst-Laidinant (ki azután mint Generális Silistria alatt el-esett,) 200 Kozákokkal, és annyi Draganyosokkal, ezekkel ütött ebéd alatt a' Lengyelekre, kik 6000-ren valának, és azt mondották, hogy nem kardjokkal, hanem tsak sipkájokkal fogják a' Moszkákat ölni, de ök verettettek-meg, mindeneket el-vesztették. Gróf Potoczkinak minden ezüstjét el-nyerték a' Moszkák,

Federátusoknak még mind eddig szolgált
A' szerentse, de már most mellőlök el-ált.
Leg-nagyobb Vezérek, Potoczki, Krasinski,
Törökökhöz mentek, fogva vólt Pulavski.
Mind ezért közöttök lett nagy zavarodás,
Fő nélkül tagok köztt van-is háborodás.
De ezer nyóltz százon még-is tsak valának
Konfederátusok, a' kik helyt állának.
Ezeknek a' felét, Gróf sok kérésére,
Ált-vette Pulavszki a' maga kezére,
El-menvén, ezeket Okopiba hozta,
Más felét Zsvanyeczbe Gróf komandírozta.
Ezen két Vezérek, hogy tsak fent-tarthassák
A' Federátziót, 's meg-vígasztalhassák;
Három ezer Lipski nevű lovasságot
Zsóldba vettek. Hallván Moszkák ez újságot,
Tsudálkoztak, és nem vala nagy kedvekre,
Fel-húzza nadrágát, ki rá ütt ezekre.
Ezen nemzetségnek ollyan a' formája,
Mint a' Törököknek Cavalleriája,
Nem egészlen, hanem mindnyája fél Pogány,
Schismaticus, olly vad, valamint oroszlány.
A' Gróf, Pulaszkival itt ollyan hírt vettek,
Hogy Konstantinovba Moszkák telepedtek,
Izmailov vólna ezeknek Vezére,
Kardján végig gyakran folytt ellenség' vére.
Kretsetnyikov ütött Lembergnél más tábort,
Ez-is sokszor szagolt immárom puska-port.
A' Gróf, és Pulavszki végzék egy más között,
Kiket a' ditsőség nagyon ösztönözött;

Izmailov ellen, hogy a' Gróf fog menni,
Kretsetnikov ellen Pulávski fog lenni.
A' Gróf masírozott leg-ottan Lampólig,
Hol tsak meg-étetvén, el-méne Csafzlóvig.
Itt kilentz fzáz, 's hetven-kilentz gyalogfággal
Meg-erősíttetett, kikkel hamarfággal
Latzkovi erdőbe mene; itt meg-állott,
Egy kémjétől itt illy bizonyos hírt hallott:
Hogy még Izmailov nintsen a' truppoknál,
Egy Fő-Strázsa-mester vólna tsak azoknál.
És ez vólna gyalog hat Kompániával, (val.
Négy fzáz Hufzár, 's négy fzáz Kozákok fzámá-
Ágyúja nem vólna több, hanem tsak egy pár,
Kiktől nem eshetik, mivel aprók, nagy kár.
A' Gróf egéfz éjjel gyorsan masírozott,
Reggel öt órakor már attaquírozott.
Meg-verte; nem tartott igen foká hartzot,
Várost-is meg-vévén, vett benne nagy fartzot.
Kevés napok múlva meg-vette Medzibort,
Kapott itt nyóltz ágyút, fok hordó puska-port.
Nem többet, hanem nyóltz Mofzkát fogott abba,
De nyereség nagy vólt búzába, és zabba.
Rontó víg vólt, mondá: jobb vólna ha borral
E' fok hordó tele vólna, mint fem porral.
Szóltt a' Gróf: ennyire nintsen ugyan fzükfég,
Réfzit majd el-vifzem, többit az ellenfég
Hogy ne hafználhassa, a' vízbe hányatom,
A' hordókat pedig öfzve-hasgattatom.
Kár vólna, fzóltt Rontó, majd Pattantyús lefzek,
Hiddje: Nagyfágodnak múlatfágot tefzek.

A'

A' fogott Moſzkákat, mint ülnek a' lóra,
Ütetem hátával úgy egy egy hordóra.
Mint mozsarat minden hordót majd el-ſütöm,
De magamat akkor a' földre le-ütöm.
Majd meg-látja Nagysád, 'melly világosſágba,
Tűz,'s láng köztt, mint Illyés,ſzálnak Menny-or-(ſzágba.
Nékik pedig ebbe a' kedvek bé-telik;
Mert magokat hamar Szent Miklósnál lelik.
Soha ſem akadnak jobb Pósta-mesterre,
Velek ki ezt tegye, ollyan jó emberre.
Mind kettőnkért fognak imádkozni égbe,
Ha illy hamar jönnek örök ditsőſégbe.
Pulavſzki nem vólt olly ſzerentsés Lembergnél,
Mert Moſzkákra ütvén, meg-ſzalaſzták ennél.
Mihent dolga esett a' Grófnak hírével,
Sietett hozzája minden erejével.
Gródekbe magokat öſzve-is kaptsolták,
Pulavſzkit el-fogják, a' Moſzkák gondolták.
Grófot Izmailov minden-felé leste,
Fel-nem-találhatta, bár ſokat kereste.
Hogy ſokat fáradott, azon nagyon búsúlt,
Pulavſzkit el-tsípni Gródek felé indúlt.
Tudta, hogy több népe nints három ezernél,
Erőssebb vala ő háromſzor-is ennél.
El-hűlt, közel lévén, 's róla értekeze,
Hogy Gróf Benyovſzki-is hozzája érkeze.
Négy ezer három ſzáz nép vala alatta,
Izmailov magát tsak meg-ſem-mutatta.
De más nap mind ketten lettek nagy lármába,
Mert tíz ezer Moſzka jött két Kolonába.

A' Gróf, Pulavſzkival a' mezőre ſzállták,
  És ütközés rendbe a' Moſzkákra vártak.
Mindjárt-is a' Moſzkák a' jobbik ſzárnyára
  Pulavskinak tsaptak leg-erősbb hadára.
Kezdettek-is ezek már hátra mozgani,
  Látván a' Gróf ezen ſzárnyat így ingani,
Segítſégre oda gyalogſágot küldött,
  Moſzkák' jobb ſzárnyára pedig maga ütött.
Kaválériája azt úgy meg-bontotta,
  Hogy vérit mint patak a' Moſzka ontotta.
A' tsata piatzon tizen-két ſzáz maradt,
  Ritka vólt ſeb nélkül az-is a' ki ſzaladt,
Konfederátus itt kilentz ſzáz veſzett-el,
  Sebbe hat ſzáz esett, három derék Tiſzttel.
A' platzot ugyan tsak meg-tartották ezek,
  Gőzölgött a' vértől mind kardjok, mind kezek.
A' népet azután két-felé oſztották,
  Zsvanyecz 's Okopiba bé-masíroztatták.
Nagy Hadi-tanáts itt Zsvanyeczbe tartatott,
  Ebbe minden nagy Úr el-is-hívattatott.
Itt vólt Gróf Potoczki, itt vala Kraſzinski,
  Grocholski, és Laurent, vele Radzsiminski,
Itt vólt Slabusevski, Noviczi, Krusevski,
  A' Gróf Pulavskival, 's Hertzeg Lubomirski.
Első Gróf Benyovſzki Pulavskival vóltak,
  A' kik a' tanátsba fel-állván, így ſzóllták:
Hogy jobb vólna mélyen az Orſzágba menni,
  Mint ſem Török Orſzág' határ ſzélin lenni.
Mert így a' Nemzetnek jobb kedvet adnának,
  És több Vojvodſágok hozzájok állnának.

Bent

Bent lévén a' Mofzkák, tölök minden tart, 's fél,
Azért-is fok Megye mellettünk fel nem kél.
Itt Rekrutákat-is mi nem fogadhatunk,
Magunknak, 's lovaknak élést nem kaphatunk.
Ezen jó tanátsot ők mind meg-vetették,
El-kerülhetetlen fzükségnek fel-tették:
Hogy Zsvanyetz, Okopi, meg-tartatassanak,
Utólsó emberig óltalmaztassanak.
Pototzki, Krafzinfzki, Stambulba (*a*) mennyenek,
Pénzt, és fegitféget Szultántúl kérjenek.
Pulavfzkit ki-küldék egynehány Truppokkal,
Hogy az ellenféget vígyázza azokkal;
Hadi-tanáts hogy így békesfégbe légyen,
Valami tsint rajta Kozákfág ne tégyen.
De már negyed napon nékünk hírül hozták,
Hogy ötet Ustsénél jól meg-fzalafztották.
A' Mofzkák ellene meg újra készülnek,
Naprúl napra mindég többen öfzve gyülnek.
A' Gróf fietféggel ment fegitfégére,
Tsatának vége vólt, hogy ő oda ére.
Szerentsére még-is itten Pulavfzki nyert, (vert.
Tizen négy fzáz Mofzkát négy fzázzal jól meg-
Az el-fogott Mofzkák itt azt befzéllették,
A' Grófot, Pulavfzkit bizonyossa tették,
Hogy jön Izmailov tizenkét ezrekkel,
A' két várat víni fogja ő ezekkel.
Erre a' Tanátsnak a' Gróf javaslotta,
Hadjuk-el Okopit, mert gyenge, mondotta.
De

(*a*) Stambúl török fzó, Konstantzinápolyt tefzi.

De tellyességgel nem állottak ſzavára,
Mert ſzükſéges vólna Zsvanyetz 's Okop vára.
Izmailov mind a' két várak ellen ment,
El-óſztván ſeregét, itt maga meg-jelent.
Bezzeg el-is ſzelelt, 's ſzaladott a' Tanáts,
Izmailov vala aztat üző Korbáts.
Dnisteren ált' mentek, futottak Moldvába,
Viſzſza néztek, midőn vóltak Szutsavába.
Az Urak el-menvén, a' Gróf értelmére
Bízták mindeneket, ſzállt-is gond fejére.
Nyóltz fontos ágyúkat mindjárt meg-töltetett,
De tsak harmad réſz port azokba tétetett.
Mint a' várhoz közel a' Moſzkák jutának,
Ezen ágyúk rájok tüzeket adának.
De a' golyóbisok fél tzélt alig érték,
Hogy nem vólna porok, a' Moſzkák azt vélték.
Azért-is nagy bátran igen közel jöttek,
Sántzokat fel-hányván, ők azokból lőttek.
A' vár nagy ágyúkkal jól meg-vala rakva;
Estve olly rendelés a' Gróftúl vólt adva,
Hogy Vár Comendánsa, mihent fog virradni,
Tüzeket ſzün nélkül Moſzkákra fog adni.
De tsak akkor kezdi ő el a' tüzelést,
Midőn Rakétával ád a' Gróf jelentést.
Moſzka tábort maga meg-kerülte éjjel,
Fel-ment a' Rakéta, mellyel adatott jel
Vár Comendánsának, hogy kezdjen ágyúzni,
Az alatt közelébb fogja magát húzni.
A' jelre mindjárt-is az ágyúk dörögtek,
Moſzkák közt kárt tettek, mellyért-is fürögtek.
Akkor

Akkor lovasſággal a' Gróf a' hátokra
Ütvén; nem kis veſzély jöve itt nyakokra.
Jutottak felette nagy rendetlenſégbe,
Nagy méſzárlást vitt itt a' Gróf népe végbe.
Izmailovt Rontó akarta el-fogni,
A' nagy Sátorok köztt látták ött forogni,
Sok Tiſzteket fogván, a' Gróf hoz hordotta,
Egy tsak Izmailov léſzen, azt mondotta.
Hallotta másoktúl, hogy vólna Sas orrú,
Idejére nézve, őſzbe vegyült korú.
Nyargalódzván illyen ábrázatút fogott,
A' Gróf hoz ſzóllitt, hozom most Izmailovot.
Ennek ollyan görbe orra, mint a' tsákány,
De védelmezte-is magát mint a' ſárkány.
Maga kérdé a' Gróf, mondja-meg ki légyen,
Felelt: hogy el-fogni ötet vólna ſzégyen.
Mert ő Hóhér vólna, a' Grand Profúz mellett,
Néki a' táborba itten lenni kellet.
Hallván aztat Rontó, morgott, káromkodott,
Majd más embert fogok, el-ment boſzſzonkodott.
Hamar egy Kornétot fogott Standárjával,
Ezt-is Gróf hoz hozta, ſzép paripájával.
Szóllott: ez-is itt van, ez már tán nem hóhér,
De akár ki légyen, a' lova ſokat ér.
Tizen egy ſzáz Moſzka itt meg-ölettetett,
De ſebbe ezeknél ſokkal több ejtetett.
Három ſzázan 's húſzan el-fogadtatattak,
És tizen nyóltz ágyúk el-raboltattattak.
Gyalog Záſzlót kettöt, 's három lovas Standárt
Nyertek: az ellenſég ſzenyedett itt nagy kárt.

Gró-

Gródeknek tartottak Mofzkák kantár fzárat,
Üzésbe el-fogták, valaki el-fáradt.
Látta jól Pulavfzki, hogy meg-nem-tarthattya,
Jobb lefz Vulkánusnak ha lefz áldozattya
Okopi: azért-is porrá égettette,
Így már a' Mofzka-is hafznát nem vehette.
Dnisteren által ment Trupjával Móldvába,
El-fietett innét Zámbor Városába.
A' honnan a' Grófot kérte levelébe,
Jönne hozzá, ha van ez tehetfégébe.
Tetfzett-is a' Grófnak ezen javallása,
Hogy bátrabb, és könnyebb légyen útazása.
Chotyinba két Tifztet küldött a' Basához,
Hogy ez fegítféggel légyen a' Trupjához.
A' Basa mindenre magát ajánlotta,
Minden bátorfágba maradnak, mondotta.
A' Gróf épen hídat verni a' Dnifzteren
Akarván, érkezett egy Török hírtelen.
Basa üzenetét ez néki mondotta,
Hogy a' dolgot ő jól tsak mostan fontolta,
Néki a' Szultánnak jelentést kell tenni,
Konstantinápolyból ha válafzt fog venni.
A' mint parantsolni fogja a' Nagy Szultán,
Mindeneket meg-tefz a' fzerint az után.
Ált' jönni a' vizen most ne mérészellyen,
Hogy a' dolog kardra közöttök ne kellyen.
E' posta a' Grófnak dolgát háborgatta,
Mivel Zsvanyetzet-is ő immár el-hadta.
Hogy azt védelmeze, nem főtt abba feje,
Tudta sokkal nagyobb a' Mofzkák ereje.

Bé-is

Bé-is száltak már ők, az el-hagyott várba,
  Tartott a' Gróf, hogy itt majd marad a' sárba.
Mert négy ezer Moszkák, érkeztek Brahához,
  Közel telepedtek a' Gróf két Sántzához.
Moszka Comendánsnak látta tett hibáját,
  Mert elől vezette Cavalleriáját.
Ágyúkkal a' Sántzbúl ezt öszve rontotta,
  A' gyalogsága-is magát viszsza vonta.
Nem kivánta többször ezen vendégeket,
  Bé-várni: mert tudta az ő erejeket.
Azért a' Basának akarattya ellen,
  Dniszteren hídat vert, által ment a' mellyen.
És közel Chotyinhez szállott a' sátorba,
  Natoliábúl-is a' Basa táborba
Itt állott: őrzötte népe az határ szélt,
  Ez a' Chotinyival barátságba nem élt.
Mihelyest népével ő le-telepedett,
  Mindjárást Chotyinbúl illy üzenetet vett.
Hogy ha el nem lódúl, mindjárt meg-fogattya,
  Avagy magát, 's népét, mind kardra hányattya.
A' Natoliai Basánál panaszt tett
  A' Gróf: a' kitül-is, illyen tanátsot vett.
Hogy Stambulba töle Kurir küldetessen,
  Melly által ellene panasz tétetessen.
Még azon nap el-is küldötte a' Kurirt,
  A' Török Tsászárnak a' Gróf levelet írt.
Más nap e' Basához, a' Chotinyi Basa
  Agát küldött, hogy a' Grófot meg-fogassa,
És küldje Chotyinba, jó őrizet alatt,
  Hadd esmérje ott meg az árestom falat.

A' Natoliai Basa néki üzent,
Hogy a'Nagy Szultánhoz a' Gróftúl Kurir ment;
Kinek akarattyát szükséges bé-várni,
És addig a' Grófat be sem lehet zárni.
Még-is e' jó lelkü Basa tanátslotta,
Jobb lesz, ha el-mégyen, nékie mondotta.
Ál-szin alatt ötet fogságba teheti,
A' Szultán elött-is nagy bajba ejtheti.
A' Gróf reá állott az ö tanátsára,
Meg-is indúlt más nap, korán a' szavára.
Ezer Spáhit adott el-kisírésére,
Kik-is vele mentek az Ország szélére.
Kezdett itt már a' Gróf Zámborba késziilni,
Mert ott Pulavszkival akart eggyesülni.
De népe köztt nem vólt soha állandóság,
Maradt ezer négy száz vele katonaság.
A' többi el-szélyedt világ négy részére,
Nints gyülevész népnek semmi-is kedvére.
Ezen kevés néppel Drohobitsba jutott,
Hova Pulavszkirúl bizonyos hír futott.
Hogy Magyar Országba magát retirálta,
És Brinken Obester már Zámbort meg-szállta.
Tudta ez, hogy a' Gróf ide kíván jönni,
Késziilt, hogy ágyúkkal, fog néki köszönni.
Nem tudott mit tenni, illy viszontagságba,
Kívánt ö-is menni már Magyar Országba;
A' hol Pulavszkira reá fog akadni,
Nem-is sokká fognak itten ök maradni.
Szándékát ebbe-is véghez nem vihette,
Az akadály szívét nagyon epesztette.

Ka-

Katonái vóltak többnyire Magyarok,
  Tsáſzár ármádátúl ſzökött Desertorok.
Ezek meg-esküdtek, hogy itt maradnának,
  Mert kötél fojtástúl nagyon tartanának.
Rontó a' Gróf előtt magát meg-hajtotta,
  Nagy ſopánkodással ezeket mondotta:
Nagyſágodat híven mind eddig ſzolgáltam,
  A' ſárat-is, a' hol kelletett, meg-áltam.
De Magyar Orſzágra nintsen menni időm,
  Azért ma telik ki Nagysádnál eſztendőm.
Én mind gyilkos, és mind Desertor-is vagyok;
  E' két qualitások, úgy tetſzik, jó nagyok,
Senkitűl ezekért nem adathatik bér,
  Tsak János mestertűl, ki Szathmárba Hóhér.
Már pedig egy illyen engem' Tseh Orſzágba
  Meg-ijeſztett, úgy hogy, immár e' világba
Nem vóltam; hanem tsak ſűrű ſetétſégbe,
  Őrülök; nem estem, még akkor kétſégbe.
Ítéllye-el Nagysád, most mit tsinálnának
  Velem; hogy ha kézre kaparítanának.
Töltenének kolbázt, 's hurkát a' testembűl,
  Váz a' Dinnye földön lenne a' fejembűl,
Hogy hazámba mennyek, arra ſenki ſem hoz,
  János Mester engem ſoha ſem trantséroz,
Méltóſágos Uram, ha bé mégyen Nagysád,
  Én itten maradok, az Isten bár mit ád.
A' hol meg-ſűll, ottan el-fogom azt vágni,
  A' Zsidók nyakára fogok ſokſzor hágni.
Mint a' Farkas ſzokott, majd óldalt kullyogok,
  Talám hol itt, hol ott, egy Kozákot fogok.

Őket a' mint lehet, majd jól meg-zsebezem,
Avval óldalt állok, erdőbe rejtezem.
Én Moſzka Huſzár-is fogok ollykor lenni,
Lengyel Nemest ſzemre ha találok venni,
Rá fogom, hogy Conrád, majd jól fel-ruházom
Tehetſégem ſzerint, pénzébűl ki-rázom.
De hogy ha itt marad, kéſz vagyok meg-halni,
Nagysádért: ſoha mást nem fogok uralni.
A' Grófnak ſzemei meg-töltek könyvekkel;
Kiálta, Fiaim! meg-halok ketekkel.
Mindjárt Zsidatsovi ſivatag erdőbe,
Vonta magát velek, egy Sziklás ſürőbe.
De Brinken Obester, itt-is meg-támadta,
A' Gróf katonáit ſzüntelen bíztatta:
Hogy tsak addig, míg az ágyúk érkeznének,
Mint igaz Magyarok, úgy vitézkednének.
El-érkezvén, mihent azokkal tüzeltek,
Moſzkák minden felé mindjárt el-ſzeleltek.
De mit haſznált, ámbár itten nyertes vala;
Mert két ſzáz, hatvan nyóltz, embere meg-hala.
Három ſzázan pedig estek kemény ſebbe,
Kiket nem lehetett bé-tenni a' zsebbe.
Minden felől körül vette az ellenſég,
Kevés katonáit nyomorítá éhſég.
Magának ſem vólt már egyéb reményſége,
Vagy meg-öli, vagy el-fogja ellenſége.
Fáradott népével, Skutzébe retirált,
Hogy azt meg-nyugtassa, azért is ott meg-ált.
Tsak hamar itten-is egy nagy Kozák ſereg,
Ki ott-is, hol nem kell, láb alatt fentereg,
Meg-

Meg-jelent: és eztet gyalogſág követte,
  Mellynek ágyúja vólt, 's ötet körül vette.
Itt-is kevés népe, bár vala fáradott,
  Mint annyi Achilles, bátran viaskodott.
De a' nagy erőnek kintetett engedni,
  Itt kevés népének el-kellett ſzéllyedni.
Rontónak ſágyéka kereſztül lövetett,
  A' Gróf Quártéllyára el-is vitettetett.
Maga két kard vágást a' karjain kapott,
  A' Farán egy kartáts golyobis ált hatott.
Esett a' Moſzkáknak vígaſztalásokra,
  Hogy a' Gróf harmadſzor jutott rabſágokra.
Szóllitt hozzájok: Rontó, hogy vólna ſzolgája,
  Federátusoknak ő nem katonája;
És tsak attúl esett, hogy ſebbe ejtetett,
  Mivel háta meget, ő lovat vezetett.
Kérte őket: ötet hogy melette hadják,
  Ezen egy kérését hogy meg-ne-tagadják.
A' Moſzkák mindjárt ezt néki meg-ígérték,
  Rontót egy ſzekéren vele el-is vitték.

HARMADIK TZIKKELY.

A mellyben Gróf Benyovƒzki Móritznak ƒok keƒerves ƒzenvedései, hasonló útazásai, tömlötzözései, végtére Siberiába ítéltetett ƒzámkivetése, némelly Rontó Pálnak történeteivel elö adattatnak, mind addig, míglen Siberiának Tobolsk nevü fö várasába értek.

Hogy ha maga nemét vad állat rongállya,
 Mivel fene, aztat ƒenki ƒem tsudállya,
De hogy ha egy ember más embert ok nélkül
 Kínoz: tarthattya ezt néki minden vétkül.
Gróf Benyovƒzki Móritz hogy el-fogattatott,
 Fö Vezér elibe mindjárt hozzattatott.
Verseimbe ennek nevét ki nem teƒzem,
 Fene ƒzívét még-is, pennámra fel-veƒzem.
Ez leg ottan ötet vasra verettette,
 Kenyérrel és vízzel itatta, 's étette.
Mi több, meg-intette minden Feltséreit,
 Hogy ne méréƒzƒzellyék bé-kötni ƒebeit:
Valaki hozzá nyúl, meg-batoskáztattya, (a)
 Illy ƒzörnyü kegyetlen vólt parantsolattya.
Min-

(a) Batoskázni: Ez a' Moƒzkáknál büntetésnek neme. Két rövid kis újnyi vastagƒágú páltzákat, veƒz egy

Minnyáját így küldé Kiovnak (a) Várába,
Már-menvén úttyokba, értek Polonnába.
Ide a' szegény Gróf fél-hóltan érkezett,
Mivel köttetlen vólt, és el-is éhezett.
Fájtak a' sebei, és matériáztak,
Ezekbe a' nyüvek már fel, 's alá máztak.
Éppen így vólt dolga szegény Rontónak-is,
Koplalt kegyetlenül, fájt a' lágyéka-is.
Ő maga személlyét még-is úgy nem szánta,
Mint Grófján kesergett, 's az ő sorsát hánta.
Szóllott: én mindég kérem az én Istenemet,
Hogy szabaddá tegye Nagysádat, 's engemet,
Engedje el-fogni nékem e' Feldmarsalt,
Ki minket így lántzol, és ád illy jó asztalt,
Meg-köszönöm néki velünk tett kegyelmét,
Majd én-is traktálom akkor ő kegyelmét.
Téslába veretem mind a' két lábait,
Tsereptsikba fogom két keze újjait.
Sebeit óltatlan mészszel bé-kötözöm,
Az után választó vízzel meg-öntözöm.

egy dobos, vagy más-is a' két kezébe, a' bünös hanyat fordíttatik, és mint mikor a' szakáts két vagdaló késsel valamit vagdál, úgy verik eztet-is; a' torkánál kezdvén, a' hasát sem kiméivén, lába fejéig, így forgattyák mind a' négy részire testének, kap öt, hat száz ütést-is, sót némellyike ezeret-is.

(a) Kiov a' Dnipper víz partyán épült város, Ukrainának tartozandó vólt, de 1689-be a' Moszkák elvették a' Lengyelektül, most a' Tzárné bírja.

Héring, és ſós víz leſz ebéd, 's vatsorája,
  Paprikával hintett torma uzsonnája.

Confectre fog nyerni harmintz bika tsököt,
  Verembe záratom 's vele hat Hörtsököt.

Igy kell tanítani illy vadat, és fenét,
  Hogy meg-esmérhesse Magyarok Istenét.

Polonnán Comendáns vólt Sirkos Obester,
  Kereſztény ſzívvel bírt, vala derék ember.

Meg-látván a' Grófot, ő rajta könyörült,
  Mellyért-is inſége nem kevessé enyhült.

Ez, mindjárt jó ſzállást nékie adatott,
  Le-vétette róla a' békot, 's lakatot.

Blanchard nevű Feltsért hozzája küldötte,
  Ki mindennap kétſzer ſebeit kötötte.

Mind a' Grófot, 's Rontót, ki-is gyógyította,
  És húſz napok alatt lábra állította.

Ajándékba küldött ötven rubli tallért,
  Étkekkel tartatta, ezért ſemmit ſem kért.

Vala itt egy Hadnagy, Vittnek hívattatott,
  Kúrlandiai fi, vett itt ſzolgálatot.

Ennek-is a' ſzíve a' Grófon meg-esett,
  Pénzt küldött; és fejér ruhát-is feleset.

De tsak hamar dolga meg kínra változott,
  Egy ſzörnyüſég után Fátum mást okozott.

A' Feltmarsal küldé Bannier Brigadírt;
  Ki-is olly mint maga, kegyetlen ſzívvel bírt;

Hogy Sirkov Obestert ez mindjárt fel-váltsa,
  A' rabokat ne mind vendégeket tartsa.

Mindjárt-is a' Grófra zártak' békót, 's tsintsért,
  Mellyek kékre festék ereibe a' vért.

Tartása megint tsak prófont vala, és víz,
Rontó szájába sem vólt pástétom 's bor íz.
Egy setét tömlötzbe más nyóltzvan rabokkal
Záratta, a' hol-is, sorvadott azokkal;
Penészes, nedves vólt, le sem-is fekhettek,
Még lélegzetet-is tsak alig vehettek.
Itt békák mászkáltak, Denevérek szálltak,
Egerek tzintzogtak, Patkányok ugráltak.
Bent kellett végzeni természet szükségét,
Tatár sem tarttya így maga ellenségét.
Harmintz ött sebesek, kik ebbe meg-hóltak,
Minden más büzöknél dohossabbak vóltak.
Huszonkét napokat e' setét mélységbe
Töltöttek, hóltak közt' szörnyü büdösségbe.
Huszon harmadik nap őket ki-vezették;
Mint kopókat lántzra párosan vetették.
A' Grófot Rontóval hurkolták egy lántzra,
Szóllt Rontó: most megyünk eggyütt Kozák (tántzra.
Istenem szabadíts! ad kezemre őket,
Majd járatok velek én magyar lejtőket.
Az én Nótáimon ők majd úgy ugranak,
Hogy minden taktusra orrokra húllanak;
De én őket megint talpra állíttatom,
Hogy verik a' tzigányt, nálunk meg-mutatom.
Mikor e' szót *viszkots!* fogom kiáltani,
Lelkeiknek tsupán fogom ezt mondani.
És arra taktusom olly erős fog lenni,
Hogy mindenik lelke pokolba fog menni.
Egy Compániával egy Tiszt velek indúlt;
Hat száz negyven két rab, az úton meg-is fúlt.

Proserpína ezen Tisztet-is fajzotta,
 Mivel őket mint a' barmokat hajtotta.
Melly helységbe kellett vólna bé-szállani,
 Ott pénzel parasztnak Quártélyt meg-váltani
Kelletett: 's minnyáját, mind nappal, mind éjjel,
 Mezőre szállítá, sok meg-hólt ott éhel;
Mert kenyereket-is ez pénzen el-adta,
 A' melly kenyeret kért, meg-kantsugáztatta.
Nem többen Kiovba, tsak száz negyven ketten
 Jöttek: holott vóltak hét száz nyóltzvan heten.
Nem tsuda, hogy a' Gróf itt le-betegedett,
 Mivel nagy hűséget, 's éhséget szenvedett.
Meg-esett a' szíve a' Gubernátornak
 Rajta: 's menni kellett hozzá egy Doktornak.
Betsűletes szállást néki mutattatott,
 Naponként két rublit élésre adatott.
Rontó-is mellette maradt', úgy mint szolga,
 Ő néki-is jobbúlt nem kevessé dolga.
Egy estve Gróf előtt egy nagyot sóhajtott,
 Szóllitt hozzá: mi bajod? erre fejet hajtott.
Szóllott; Méltóságos Uram! Krakó várát
 Bár ne láttuk vólna! fizettyük most árát. (a)
 Mi-

(a) Hogy ki ki meg-érthesse, a' midőn Rontó Pál ezeket szóllotta, ő itten nem mást értett, hanem értésére kivánta a' Grófnak adni, hogy mind ezen kemény rabságnak, sanyarú életnek, egyedűl a' Krakói Várbúl való ki-szökés vólna oka, mert a' mint a' második tzikkelybe ki ki fel-talállya, a' Grófot Lublinba el-fogták, és Feltmarsal Apraxinhoz Krakóba hozták, a' honnan-is ki-szökött: már

Mihelyest a' Doktor ött fel-gyógyította,
 Gubernátor útnak mindjárt indította.
Minnyájan a' rabok menvén Kázán felé, (a)
 Nizimbe a' Grófot a' hideg ki-lelé.
Újra megint esett itt forró hagymázba,
 Az hátán vitte bé Rontó egy áll házba.
E' Városba vólt egy Németh kereskedő,
 Levner vólt a' neve, ſzíve nem vala kő.
Látván, hogy betegen ő ide érkezett,
 Érete a' Tiſztnél nagyon esedezett.
Hogy míg ő fel-gyógyúl, nála maradhasson,
 Szerekkel egy Doktort melléje adhasson.
A' Tiſzt bár nehezen, még-is meg-engedte,
 Mindjárt-is házához a' Grófot vitette.
Ez olly ſzorgalommal körülötte ſzolgált,
 Hogy tökélletesen meg-gyógyúlt, 's lábra állt.
E' felett illendő ſzép két ruházatot,
 Két ſzáz rubli tallért úttyára-is adott.

---

már pedig egy Fő-Tiſztnek, annyival inkább egy Generálisnak illyet tselekedni nem ſzabad; mert illyenek Reversálist adnak magokrúl, azért-is el-fogattatván harmadſzor a' Moſzkáktúl, reá esmértek, és nem-is bánták azután úgy véle, mint egy Generálissal, hanem tsak mint egy ollyan alá való emberrel, a' melly illy alá való dolgot téſzen, könyű-is vólt nékiek, reája esmérni, mivel nagyon ſánta vólt.

(a) Kázán nagy tartomány, a' mellyet a' Moſzkák 1552-be foglalták-el. Kázán Városa Metropolissa, a' melly építve vagyon, a' hol az Kazána vize bé-foly a' Volga vizébe, bőrökkel nagy kereskedő város ez.

Mert rabokbúl álló más egy felekezet,
  Kikkel a' Gróf el-ment, ide bé-érkezett.
Ezeket egy Volkov nevű Tiszt vezette,
  Lelke esmérete rosz vala felette.
A' Gróf kérte őtet, pénzét hogy el-tegye,
  Hogy valahogy tőle más ezt el ne vegye.
A' Tiszt ezt meg-tenni magát ajánlotta,
  Nála jó helyen lesz, nékie mondotta.
Pénz egyszer a' Grófnak, a' mint kivántatott,
  Kérte a' rublikbúl adjon néki hatot.
A' Tiszt itt ellene haragra fel-indúlt,
  Mitsoda pénzt kér ked, szóllott, és tsak dúlt fúlt.
Ebnek adott ked pénzt, eb-is tette azt el,
  Ki kezébe adta, attúl vegye azt fel.
Mi több, annyira ment e' Tiszt' gonoszsága,
  Hogy majd nehezedett a' Grófnak rabsága.
Mert a' mint érkeztek Kázán városába,
  A' Gubernátornak el mene házába;
A' Grófot előtte egy nyúghatatlannak
  Párt ütőnek mondá, 's nagy alkalmatlannak.
Azért mint Kiovba, majd itten-is úgy járt,
  Egy poroszló már várt, ki reá vessen zárt.
Hanem itt vólt fogva az öreg Pulavszki,
  Maresal Tsarnyetzki, és ezzel Suhalszki.
A' Gubernátornak ezek meg-beszélték,
  Ki légyen, és őtet meg-is engesztelték.
A' Tiszt vólt pénzének Thesauráriussa,
  De ehez már nem vólt soha többé jussa.
Tudván ezt jól Rontó, fogát tsikorgatta,
  Mint búsúlt Oroszlány, szemeit forgatta.

Szólltt

Szóllítt a' Grófnak: ezen tsúnya zsivány embert,
 Mivel ő Nagyságáddal illy gazúl bánni mert,
Majd a' Magyaroknak Cathekizmussára
 Meg-tanítom: így meg-kerül Nagyság kára.
Nem fogja fizetni ugyan azt pénzével,
 Hanem Moſzka testbül ki-űzött lelkével.
Szokott estve felé minden nap nagy nyalkán
 Sétálni, az itten folyó Volga parttyán,
Majd én-is ki-megyek arra andalogva,
 Mivel most nem vagyok békóba bé-fogva.
Bé-taſzítom abba, 's hogy könnyebben tsúſzon,
 És hogy abbúl többé ſoha ki ſe úſzon,
Tsákánnyal legygyentek egy jót tarkójára,
 Hamar el-is jut így Cháron hajójára.
Jó tselekedetet fogok ezzel tenni,
 Mert ſok jámbor ember mentt fog töle lenni.
Ezt ne tselekedje, a' Gróf meg-intette,
 Mert gyilkosſág lenne Isten előtt tette.
Míg a' Gróf Kázánnak lakott városába,
 Vitéz híre, 's neve Nemesek házába
El-terjedett: ki ki kívánta esmérni,
 És barátſágához, minden akart férni.
Mert a' Moſzka igát itten a' Nemesſég
 El-únta, 's kéz alatt vólt köztök ſzövetſég.
Ők aztat le-vetni kivánták nyakokrúl,
 Gondolkodtak mindég ſzabadúlásokrúl,
Azért Respublikát kivántak építni,
 Vélvén, hogy magokon így fognak ſegítni.
A' Grófot-is kérték, a' ſzámos rabokkal,
 Mivel töltve vala már a' Város ſokkal,

Hogy

Hogy társaságokhoz ő magát kaptsollya,
Melly hasznos dolgot tész, azt-is meg-fontollya.
Mert így mind magokkal, mind velek jól tészen,
Mivel mind a' két rész szabadságba lészen.
Aztat-is mondották, hogy már a' Nemesség
Fegyvert fogott, 's vele sok városi község.
Szintúgy a' megyébe lakozó Tatárok,
Mert a' Birodalom türhetetlen károk.
Szólltt a' Gróf, hogy nintsen nékiek fegyverek,
Rabok erötlenek, mivel nints kenyerek.
De hogy ha a' várost ök szabaddá teszik,
Segítségeket-is mindjárt tölök veszik.
Tsarnyetzki Marsallal a' Gróf jelentette
A' dolgot: a' ki-is tsudálta felette.
Mindjárt szállására magához hívatta
A' rabok Nagygyait, 's nékiek meg-hagyta.
Ne állyanak-fel a' Birodalom ellen,
De Nemességnek-is, hogy kedve bé-tellyen;
Mondják-meg, ha egyszer a' várost el-nyerik,
Mindjárást truppokra ök magokat verik.
És hogy akkor lesznek ök segítségekre,
Mert fegyvert-is akkor kaphatnak kezekre.
Dolgát a' Nemesség igen nagyra vitte,
Hogy jó vége lészen, bizonyossan hitte;
Mert a' Vornitzai, 's Belgrádi megyébe, (a)
Szintúgy a' Kiovi, Moskau Vármegyébe,
Egész

(a) Ezen a' néven Belgrád, nem Belegrádot, az az Nándor fejér várat kell érteni, hanem egy illy nevezetü megyét, a' melly a' Moszka Birodalomba

Egéſz Nemesſégnek, melly lakik ezekbe,
A' magok ſzándékát bé-óltták ſzívekbe.
De egy nemes Moſzka a' Pártosok között
Vala: ez rókának bőribe öltözött.
Ő a' maga hitét, mellyt le-tett, meg-ſzegte,
Gubernátor előtt a' titkot fel-fedte.
Sok hazugſágokkal a' dolgot tóldotta,
A' Grófrúl nékie ezeket mondotta:
Hogy ſzabaddá magát ő akarja tenni,
'S a' Gubernátornak életét el-venni.
Ez mindjárt egy Tiſztet, és húſz katonákat,
Kik vasat viseltek, és Halapárdákat,
Küldött; hogy mennyenek a' Gróf ſzállására,
'S hozzák árestomba a' fő Estrázsára.
Már aludott, a' Tiſzt hogy ajtaján zörgött,
Mindjárt fel-is ébredt, mert ez nagyon dörgött.
Gyertyát gyújtott, és a' garáditson le-ment,
Kérdé a' Tiſzt, a' Gróf vólná-é oda fent?
Felelt: hogy igen-is, fent van ſzobájába,
Rontóval el-ſzaladt innét hamarjába,
Mert a' Tiſzt a' gyertyát kezéből ki-kapta,
Nem esmérvén őtet, oda alatt hadta.
Leg meg-hitt baráttya vala Major Vintplat,
Kivel ſok rabſágot ſzenvedett föld alatt.
Hozzá ment, mi történt, mind el-beſzéllette,
Hogy Kázánt el-hadják, arra-is rá vette.

---

ha vagyon, hasonló-képpen ezen ſzón Moskau, nem értetődik az egéſz Orſzág, hanem tsak egy illy nevezetű megye, a' mellybe Moskau Városa vagyon, annak előtte ez vólt az egéſz Birodalom fő Városa, már ma Pétersburg, vagy-is Pétervára.

A' városbúl mindjárt ők ki-is menének,
'S a' mint a' leg-első faluba érének,
Itt parafzt lovakat frissen fogadának,
Szebuskárba minden baj nélkűl jutának.
Találtak itt néhány nemes Pártosokra,
Kik velek tartottak; fzámos lakosokra.
Segítették ezek pénzzel, *podruzsnával*, (*a*)
És mivel hideg vólt, fok téli gúnyával.
Mert féltek, a' Grófot, ha talán el-kapnák,
Még kínzásokkal-is őtet majd vallatnák.
Dolgokat jól tudván; hogy ha ki-mondaná,
Az egéfz Nemesfég nagy kárát vallaná,
Novogródba jöttek fzerentsésen postán,
A' Gubernátorhoz fel-öltözvén tsínnyán
Mentek: és mondották, ők Tifztek lennének,
Pétersburgba fzámos levéllel mennének.
Gubernátor őket, mint illik, tifztelte,
Maga afztalánál meg-is vendégelte.
Szóllott: Pétersburga lakik Volodomír,
Vojvoda ez: 's ennek ő egy levelet ír.
Kérte, hogy azt adják magának kezébe,
És köfzöntsék fzépen, őt' az ő nevébe.
Tizen-kilentzedik Novembernek napján
Pétersburgba értek, febessen hajtatván.
Vendég-fogadóba, Gróf fzobát fogadott,
Szolgájának mondta itt Major Vintplatot.
Más

(*a*) *Podruzsna* téfzen posta Assignátziót, melly nélkűl Mofzka Orfzágba fenki posta lovakat nem kap. Én eztet helyes rendelésnek tartom.

Más nap a' mint sétált, a' Gróf a' rév parttyán,
Szemeibe akad't egy Hajós Kapitány.
Ez Holandus vala, Hágba viszsza készült, (*a*)
Mindjárást-is ezzel alkudván, egyesült;
Hogy két szolgájával veszi hajójára,
Két száz arany lészen tartásokkal ára.
Szóllott a' Kapitány, ők úgy készüllyenek,
Hogy a' Néva hídján éjfélkor légyenek.
Ott vóltak; reája sokká várakoztak,
Egyszer el-érkezvén, nagyon tsudálkoztak.
Mert húsz katonákkal jött; kik fegyveresen
Vóltak, 's mind hármokat vitték egyenesen
Gróf Tsetserin nevű Gavalér házához,
Politzajnál lévő Tzárné Hadnagyához.

* * *

Ezen Gróf Tsetserin mindjárt nyóltz kérdésekre vette itten Gróf Benyovszkit, a' mellyeket versekbe könyű lett vólna ugyan venni, de mivel több verses könyvekbe láttam, hogy az illyen kérdések köttetlen beszédbe vóltak ki-téve, azért én-is több illy írókat követem, és azon kérdéseket in Prósa így teszem-ki.

K.) Mitsoda Nemzetségbül, melly Országbúl, melly idős, és melly vallású ked?

F.) Én mind Magyar, mind Lengyel Országi Mágnás-is vagyok, Magyar Országba születettem, 's Keresztény vagyok.

K.)

(*a*) Hága; Holandiának Amsterodam fő Városa után első Városa, itt vannak minden Táblák, és a' Tartományt kormányozó Hertzeg-is itten lakik.

K.) Melly hatalmasfág alatt fzolgált, minek előtte a' Confederátzióhoz jött?

F.) A' Római Tsáfzárné, 's Magyar Orfzág Királynéjának ármádájánál, a' Prussusok Királlya második Friderikus ellen.

K.) Ki vette arra, hogy a' Confederátió Aktái alá magát írja?

F.) Mint Starostának kötelesfégébe állott, a' közönféges Lengyel Társafággal tartani, és az idegen jármot nyakáról le-rázni fegíteni.

K.) Nem tudja-é? ha a' Frantzia Király a' Confederátziónak nem küldött-é pénzt?

F.) Errül femmit fem tudok.

K.) Ki az, ki őtet fel-bíztatta, hogy a' többi rabokat fel-indítsa, és mitsoda fel-tételek vólt, ha meg-történt vólna Kázán városának meg-vétele?

F.) Ő foha fem akarta a' rabokat fel-indítani, de mivel el-tűrhetetlen fanyarúfágot fogfágba fzenvedett, igyekezett magát meg-fzabadítani, de Kázán városának meg-vétele foha efzébe fem vólt.

K.) Nintsenek é más Confederátusok azon fzövetfégbe, vagy-is Mofzkák, és mi nevek azoknak? és melly móddal állott-fel ezen fzövettfég?

F.) Mivel ő rab vólt, azokra gondja nem vólt, mellyért-is ezen kérdésre nem felelhet.

K.) Minek utánna ő Kázánbúl el-fzökött, mi okra való nézve akart ő Pétersburgba jönni, és hol vett ő annyi pénzt, hogy olly hofzfzú úton a' postákat ki-fizethette, és mivel ő tsak

egy

egy ſzolgával érkezett Kázánba, mért vallotta azon mást-is, a' ki véle vagyon, ſzolgájának?

F.) Azért jött Pétersburgba, mivel gondolta, hogy innét valamelly idegen hajón leg-hamarébb ki-mehet ezen Birodalomból, és Major Vintplatot azért mondotta ſzolgájának, 'hogy kevesebb költſéggel járhassanak, mi pedig a' költſéget illeti, néki mindég vólt pénze, mivel az Úr Isten ſzép értékkel meg-áldotta.

K.) Mért akart egyenessen Hollandiába menni?

F.) Azért, mivel ő itten egy Holandus Kapitányra talált, a' ki ötet magával el- akarta vinni, és ő akármelly Orſzágba kéſz vólt menni, hogy tsak innét ſzabadúlhasson.

Valaki elö-járó beſzédemet figyelmezve fogja olvasni, által fogja látni némelly itt adott feleleteknek való, vagy - is valótalanſágát.

* * *

Ezek így történvén, ötet el-vezették
Katonák: 's mint mentek, mindég ſjeſztették,
Hogy roſzſzúl leſz dolga, mert ki nem vallotta
A' párt-ütést, ſöt azt ſzínnel palástolta.
A' nyomorúſágnak estek özönébe,
Mert a' Politzajnak vitték börtönébe.
Itt ſem látott a' Gróf ſem éjjelt, ſem napot,
Kevés kenyért 's vizet tsak harmad nap kapott.
Szóllitt Rontó: Nagy-Isten! ugyan mit vétettünk,
Hogy mi Harpiákkal így körül vétettünk.

Azoknál-is ezek sokkal gonoszszabbak,
Mert életünk halál, azért gyilkossabbak.
Ezeket Medúzsa, nem más Anya, szülte,
Darázsok fészkébe tojássait ülte.
Mert nintsen ezekbe irgalom, kegyelem,
Nintsen emberi szív, nintsen engedelem.
Ha nem szűnik kínunk, tovább-is így élünk,
Óldal bordáinkhoz szárad a' mi bélünk.
Melly helyen van a' szám, már el-felejtettem,
Mivel hasznát annak én régen nem vettem.
A' gyomrom ellene szüntelenül morog,
Mert abból beléje sem nem húl, sem tsorog;
Fogam ugyan sima, mint az Elefánt tsont,
Pallérozta őket kemény, 's száraz prófont.
A' Torkom tserepes, nagy az hevesége,
Mert azt nem ásztattya Bachus' nedvessége.
Adj Istenem érni nékem olly időket,
Mellyekbe kezemre keríthessem őket.
Ha ők nékünk singgel mérik a' portékat,
Réffel fogom mérni tetézve a' vékát.
De meg-emlegetik kalmárkodásomat,
Sírva fogják inni az áldomásomat.
Szóllott a' Gróf: Rontó! tsendesítsd szívedet,
Hiddjed, Isten szeret engemet, 's tégedet.
Bár ostoroz Atyánk, tsak próbál bennünket,
Bízz' benne, még jóra fordíttya ügyünket.
Más nap az egész fő, titkos Tanáts bé-gyűlt,
Gróf Panin, mint Prézes, ennél fő helyen ült.
A' Gróf a' tömlötzbűl, elibe hozatott;
Kire torván nézvén, töle ez mondatott:

Gróf

Gróf Tsetserin előtt, a' melly vallást ő tett,
Knotit (*a*) nyér, ha arra nem téſzen-le hitet,
A' Gróf tsendes ſzívvel a' hitet le-tette,
Látván ezt Gróf Pánin, fel-indúlt felette.
Parantsolta, hogy ő hitét viſzſza vonnya,
Mert meg-kínoztattya,'s gálya leſz a' honnya.
Illy beſzéd az embert nagyon ſzomoríttya,
Még az ártatlant-is, ez meg-tántoríttya.
De nemes ſzív előtt nints építve gátor,
Maga áll mint kő-ſzál, meg-nem rezzen, bátor.
A' Gróf-is méréſzen ezeket mondotta,
Eſzét, bátorſágát, minden tsudállotta.
Szükſéges leg-elől meg-bizonyítani,
Hogy én hamis hitet tettem-le, mutatni.

(*a*) Knoti, a' Moſzkáknál egy rettenetes neme büntetéseik között, de ez két féle, ſzáraz, és nedves; kinek ez az utólsó adatik, annak meg-kell halni, ezeket nem más adja, hanem a' Hóhér ſerhája, és ebbűl állanak. Az Knoti egy három újnyi ſzélesſegű ſzíj, melly hoſzſzú, és egy ostor nyélre vagyon kötve, a' ſzáraz Knotinak végin kemény ſzíj tsomók vannak, a' nedvesen pedig igen éles, és hegyes vas horgok. A' bűnős félig mezítelen testtel egy oſzlophoz köttetik, a' mellyik ſzárazat nyér, annyi tsapást kap, a' mennyire ítéltetett, de minden tsapásra meg-hasad a' bőre. A' ki nedves Knotit kap, ha egy tsapásra kell néki meg-halni, mindjárt ki-vágja az agya velejét; ha kettőre, elől a' bélit, úgy velejét; ha háromra, elől óldalát vágja-ki, azután a' bélit, utóllyára az agya velejét.

Oſztán lehet engem' venni tortúrára,
 Sütögetni, vagy-is húzni lajtorjára.
Semmi tolvaj addig fel nem akaſztatik,
 Míg nyilván, hogy lopott, meg-nem-mutattatik.
Egy-másra néztek itt nehány Ministerek,
 A' kiknek Kereſztény vérrel buzgott erek.
Mondották: mi dolgát perduelliónak
 Nem tarttyuk, ſém magát haza-árúlónak.
Nints, láttyuk, más vétke, tsak hogy ſzökni akart,
 De az Haza alá ő ſoha ſem vakart.
Erre a' tömlötzbe meg bé-rekeſztetett,
 Más nap ezen helyre megint vezettetett.
A' Moſzka Nemessel most confrontáltatott,
 A' mellytűl Kázánba ő el-árúltatott.
Ez, hogy a' párt-ütést jól tudta, mondotta,
 És a' nemesſéget meg-bátorította.
Sőt hogy a' rabokkal fogja ſegíteni,
 Mihent a' dologhoz fognak ők kezdeni.
Felelt a' Gróf: igaz, hogy én mulatſágba
 Nemesſéggel vóltam, gyakran társaſágba
Hallottam-is, hogy a' Gubernátor ellen
 Beſzélltek; hogy vólna ő igen kegyetlen,
Kértek-is engemet ſokſzor ſzép ſzavakkal,
 Hogy állyak melléjek az el-fogattakkal,
De eztet fejemről én le-hárítottam,
 Beſzédemet mindjárt másra fordítottam.
A' párt-ütés nékem nem haſznál, mint rabnak,
 Én akartam magam' tenni tsak ſzabadnak.
Meg-vallom; mondottam, ha ſzabaddá teſznek,
 Hogy ſegítſégekre, rabok velem leſznek.

Szólltt

Szóllt a' Moſzka Nemes, igaz e' vallása,
Mert ſzájának mindég ez vala mondása.
A' ſzegény Gróf újra tömlötzbe záratott,
Más nap már harmadſzor megint fel-hozatott.
Gróf Pánin így ſzólla: ked ellen van ſok vád,
De ha Reversálist magárúl írva ád;
Hogy ellenünk ſoha ſem fog ked ſzolgálni,
Míg él, a' pártosok közzé ſem fog állni,
És az Orſzágbúl-is, hogy mindjárt ki-mégyen;
Hogy keddel több bajunk mi nékünk ne légyen.
Eztet tselekedvén, ſzabad fog ked lenni,
Merrè fog tetſzeni, arra lehet menni.
Nagy örömmel a' Gróf ezeket meg-tette,
Reversálist adott, le-is petsétlette.
Vélte-is, hogy most lett inſégének vége,
Belső öröm miatt ſzíve ſzint'-úgy ége.
Bé-vitetett még-is, innét árestomba,
Étkeket utánna küldtek mindjárt nyomba.
Rontóra tekíntett víg kedvvel, 's mosolygott,
A' tömlötzbe néki meg-mondá a' dolgot.
Fel-ugrott, a' tántzot mint az őrült, járta,
Mert ſzabadúlását más nap ő-is várta.
A' vén Simeonnak, az ő Solosmáját
Végig énekelte, jól tudta nótáját.
Most ereſzted, Uram! el a' te ſzolgádat; *Luk.* 2*do.*
De hánnyad pokolba a' te ſok Muſzkádat.
Szánd-meg! mert ők itten hideget ſzenvednek,
Ha pokolba leſznek, majd meg-melegednek.

Jól tudod a' *Lazsnyét*, minnyájan fzeretik, (a)
Réfzek lefz ott abba, Stixbe förözdhetik.
A' bik-fa mert kemény, igen jól ég tüzön;
Azért femmi fzakáts nem-is kap a' füzön.
Keményebbek ezek fokkal a' bik-fánál,
Nagy kedvet lelnének Plutó fzakátsánál.
Uram adjad őket az ő konyhájára,
Mert fzükfége most van igen nagy a' fára,
Ezek nem taplósak, kemény tűzök léfzen,
Így fzenvedésünk-is ezzel véget véfzen.
A' tömlötzbe öt nap még fanyargattattak,
Tsudálkoztak; hogy ők ki nem hozattattak.
Hatodik éjtfzaka, már éjfél lehetett,
Egy Tifzt, hét katona, hozzájok küldetett.
Ez mindjárt a' békót rólok le-vétette,
Gyapjas júh gúnyába őket öltöztette.
De mindjárt meg vasra vetette azután,
Ajtó előtt állott egy bé-fogatott fzán.
Üllyenek bé, mondá, mindjárt bé-is ültek,
Sebesen hajtatott, hogy fzintén repültek.
A' Gróf örült, mert vólt ollyan reményfégbe,
Hogy Lengyel Orfzágba vifzik: hol inségbe
Nem

(a) *Lazsnye* a' Mofzkáknál fzáraz fürödőt téfzen, bé-fzoktak ők fűtetni keménnyen egy nagy fzobát, bé-dugattyák az ablakokat, fetét-is vagyon abba, padokon fzűz anya mezitelen izzadnak, és mikor már eleget izzadtak, tsak egy hofzfzú ümögbe, ki-futnak télbe a' jég alá, nyárba a' leg-hidegebb vi be förödni. Próbállya eztet más nemzet.

Nem léſzen : ſetét vólt, úttyát nem esmérte,
A' Tiſzt ſem mondá-meg, bár öt' fokat kérte.
Oda lett reménnye, mihent fel-virradott,
Kemény tél vólt, még-is homloka izzadott.
Látta mellybe esett, igen mély azon kút,
Siberiába vitt, mellyen mentek az út,
Tsak a' vólt egyetlen egy vígaſztalása,
Hogy Vintplat-is itt vólt, régi jó Pajtása;
Elöl Volodomir Városába értek,
Hol-is pénzt a' Tiſzttúl élelmekre kértek.
Adott: négy ſzán ide utánnok érkezett,
Mindeniken ûle egy egy ſzámkivetett.
Vaſzili Vaſzilits Pánov vólt az elsö,
Test örzök Hadnagyja vólt, és ember belsö,
Hipolit Stefanov, ült a' más ſzánkába,
Ez Kapitány vala Infantériába.
Asaph Baturin vólt harmadiknak neve,
Pattantyús Kapitány ez tsak tavaly leve.
Negyedik Fö Tanáts író deákja vólt,
Iván Salmanov ez, úgy fázott majd meg-hólt.
Innét már minnyájan eggyütt indítattak,
Melléjek negyven hat katonák adattak.
Státziójok vala Kutzemodenjatzkó,
Roſzſz úttyok vólt, esvén éjjel nappal az hó.
Katonák Strázsája itt meg-dupláztatott,
Már itten ſzáz ötven melléjek adatott.
Mivel mellyen mentek, vólt Kázányi megye,
Mellynek ſok erdeje vagyon, és ſok hegye,
És miólta a' Gróf már abbúl ki-ſzökött,
A' Pártosok' tüze mindenütt ki-lökött.

Tartottak ne talán meg-szabadúllyanak,
És a' Pártosokkal egyaránt dúllyanak.
Sok fáradságaik, szenvedések után,
Januáriusnak lett huszadik napján,
Tobolsk városába az ő érkezések,
De ki-írhatatlan vala szenvedések.
Mivel Eólusnak kemény vólt a' szele,
Irtóztató fagyos, 's komor vala tele.
Valamiként dürög ágyú pattanása,
Szint-úgy a' fáknak-is dörgött hasadása.
Még a' tűz lángja-is nehezen lebegett,
Úgy meg-töltе fagya a' levegő eget.
Minden folyót, 's kútat ő jégre fordított,
Hegyeken völgyeken, tsak Farkas ordított.
A' zúzmara fáknak gallyát földig húzta,
A' nagy hó górékat, Zanótzot le-zúzta.
Levegőbül húltak a' fagyos madarak,
Rókát üzvén hóba, buktak az agarak,
A' szarvasok, őzek, nyúlak, nyargalóztak,
Sok a' fúvásokba meg-fagyván, nyujtóztak.
Ezer hét száz hetven esztendő íratott,
Azólta illyen tél hogy vólt, nem hallatott.
Ezen tartományba, Tobolsk a' fő város,
Lakja eztet sok nép, és sok gazdag áros.
Itt a' Gubernátor vala jobb Keresztény,
Mint Pánin, Tsetserin, nem olly ördög edény.
Le-vétette rólok mindjárt a' vasakat,
Rendelt Quártélyoknak szép tsínos házakat.
Egy házba szállott a' két pajtás egymással,
Képzeltem Dávidot lenni Jonatással.

A'

A' Gubernátornak tette kegyesſége,
Hogy a' Grófnak meg-tért régi egésſége.
Mert meleg ſzobába itten már nyughatott,
Kedves Vintplattyával kedvére ſzóllhatott.
Egy estve ő vele, mint a' Gróf vatsorált,
Rontó udvarolván, az háta megett állt.
Izgott, mozgott mindég, így ſóhajtott: ó! ó!
Éſzre vette a' Gróf, kérdé mi lelt Rontó?
Szóllt: Nagyſágos Uram! az Isten bennünket
Nem ſzeret, mivel nem ſegíti ügyünket.
Pétersburgba ugyan nagyon meg-vídúltunk,
Mert véltük, Moſzkáktúl hogy meg-ſzabadúl-(tunk.
A' tömlötzbe el-is jártam én a' tántzot,
Mit haſznált! ránk veték tsak ugyan a' lántzot.
El-is énekeltem ott a' ſzent Solosmát,
De mihent fejünkre tették a' júh Kutsmát,
Mindjárt tudtam; ſzénánk nem jó renden vagyon,
Vagy fel-akaſztanak, vagy Knotiznak agyon.
És mint fel-ültettek minket a' ſzánkára,
Bizonyosan hittem, viſznek három fára.
Kezdett-is aludni már testembe a' vér,
Mert kotsisunk olly vólt, mint vólt azon hóhér;
A' mellyet el-fogtam Zsvanyetzi tsatába,
Tsákány orrú, ſzáraz, 's olly magos magába,
Mint a' farkas ſzalad, ha bárányt ragadott,
Ő-is nem másképpen mi velünk ſzaladott.
Szomjúhozza, véltem, nagyon mi vérünket,
Azért olly ſebesen viſzen ő bennünket.
Áldasson az Isten! tsak hogy még mi élünk,
De mondja-meg Nagyságd, ugyan még mit érünk.

Átkozott egy Orfzág, ez a' Sibéria,
Inkább hívom eztet én Luciféria.
De igaz! nem lehet eztet így nevezni,
Mert Cháron fem mér itt hajóján evezni,
Mert Stix vizének-is bé kéne itt fagyni,
Hajózást kéntelen lenne félbe hagyni.
Itt az embereket farkas fel-falhattya,
De a' Sátán őket éppen nem bánthattya,
Maga Lucifer-is ezeknek békét hagy,
Fél, ha ide jönne, hogy ő mindjárt meg-fagy.
A' fák itt katonák, tsak azok puskáznak,
Kiket fzirony, mara, 's jég-tsapok ruháznak.
A' farkasok pedig, leg-főbb muzsikusok,
A' vadak tántzosok, de febes taktusok.
Farkasnak Romulus, 's Rémus vólt tsak fattya,(a)
De itt a' Mofzkáknak valóságos Attya;
Mert mint a' Farkasok ők-is ragadoznak,
Még örülnek embert hogy ha ők kínoznak.
Hozzánk-is éppen olly könyörületesek;
Mint az egerekhez a' matskák kegyesek.
Ez orfzág' hegyei, mellyek itt tornyoznak,
Gelboe hegyei, mert nem harmatoznak.
Terméketlen egéfz Sibéria tája,
Bő már az efztendő ha van Afonyája. (b)

Eze-

(a) Tudva vagyon azon Traditio Romulus és Rémusrúl, hogy őket egy nyóstyén farkas fzoptatta, azért-is őket nem valóságos farkas fiainak, tsak fattyának tettem itt ki.

(b) Afonya valóságos Magyar neve azon havasi gyümöltsnek, melly ollyan, mint a' még meg-nem-

her-

Ezeket madarkák, 's fák rügyét tsipdelik,
Füveknek magvait-keresik, nem lelik.
Mofzkáknak gyümöltsbe el-nem-kopik innye,
Nintsen itt vér bélû, fem tser-hajú dinnye,
Nints tseresnye, baratzk, fzöllô, fzilva, alma,
Ne-is légyen foha, jó nékik zab-fzalma.
A' terméfzet tölök meg-vonta jóságát,
Közlötte ö velek tsupán tsak vadságát.
Méltóságos Uram, ez ám nem Kanahán,
Nem foly itt téjjel méz, nem-is terem dohány.
Tám már nem-is fogok többé dohányozni,
Nagy böjt az én nékem, 's nagy bút fog okozni.
Nem hogy bor vólna itt, de még kökény víz sints,
A' Magyarnál pedig ennél drágább kints nints.
Óh Egekhek Ura! így mért ostorozol?
Mért fosztasz e' jóktúl minket, mért kínozol?
E' fagyos pokolbúl vígy-ki, esedezem,
Másképp jég verem lesz gyomrom, már érezem.
Meg-fzünök kevessé itten imádkozni,
Egy dolgot a' Gróftúl fogok tudakozni.
Méltóságos Uram! Nagysád fogja tudni,
Igaz-é? vagy mások fzokták azt hazudni:
Hogy kit ide egyfzer küldenek rabságra,
Itt hal-meg; ki-nem megy foha más orfzágra.
És hogy minnyájának nyuſztokat kell fogni,
Ki nem fog, batoska alatt kell forogni.

És

---

hervadott fenyû mag, ollyan forma apró fátskán terem, mint a' pukzpám. A' Tóthoknál Tsitsurithi a' neve, kedves gyümöltsök-is, más nintsen, valamint a' Moſzkáknak.

Én Jáger nem vagyok, ʃoha ʃem vadáztam,
Illyen fagyos fákra éltembe nem máztam.
Gyakran fogtam ugyan Kozákot, Kurutzot,
De ʃoha ʃem vidrát, ʃem pedig párdutzot.
Sok Szerentsétlenʃég érte már fejemet,
Sok bú, baj fájlalta nem egyʃzer ʃzívemet,
Miólta el-hagytam hazámat, és Huʃztot,
De még ʃem fogatott ʃenki velem nyuʃztot.
Imé Nagysád előtt esküʃzöm az égre,
Hogy én fel nem máʃzok ʃem fára, ʃem jégre,
Én kopó nem vagyok, hogy őket büzöllyem,
Sem Jáger, ʃem Petzér, hogy azokat öllyem.
Nyuʃzt fogás nem dolga éppen katonának,
Fogjon Muʃzka Uram, ha tetʃzik magának.
Hallottam, hogy drága a' nyuʃztoknak bőri,
Mivel keverve van ezüst ʃzállal ʃzőri.
Fogjon hát magának, a' ki azt ʃzereti,
Vegye bőri haʃznát, 's hússát meg-eheti.
Azt-is meg-mutatom, hogy Siberiábúl,
Ki-mégyek, vadaknak hideg barlangjábúl.
Töltve leʃz pistolyom, és a' karabélyom,
Rajtam leʃz lóndigom, kardom, pantallérom.
Meg-látom ki fogja gátolni útamat, (mat.
Tíz, huʃz, harmintz Moʃzka nem fog-meg maga-
Hogy ha ʃokan léʃznek, akkor meg-ölhetnek,
De a' nyuʃzt fogásra így-is nem vehetnek.
Tapaʃztalni fogják, vitéz vóltam, 's vagyok,
Fegyver által halok, nem hidegtül fagyok.
De a' míg meg-ölnek, ʃok Moʃzka fej, és fog,
Hó halomra, vagy-is a' jégre húlni fog.

Szól-

Szóllott hozzá a' Gróf; hallod fiam Rontó,
  Nékem fem lefz Sírom Sibériai hó.
Hogy most így van dolgunk, ne essél kétségbe,
  Egyiptom-is vala egykor fetétfégbe,
Vastag ködit Isten megint el-ofzlatta,
  A' nap fúgárival magát meg-mutatta.
Tengeren-is hajót, foká hánnya fzélvéfz,
  Még-is rév parthoz jut, öblébe bé nem véfz.
Ulissest-is foká bal fzerentse üzte,
  Borofztyánnyát végre homlokára füzte.
Tudja az Úr Isten mi velünk mit mivel,
  Szent akarattyát ő nem közli fenkivel.
A' ki benne bízik, foha meg-nem romol,
  Erejétül békó, tömlötz, vas zár omol.
Egéfz reményemet vetem én-is benne,
  Meg-fegít, nints-is más, a' ki illy jót tenne.
Ha fordúlt-is mostan a' mi kotzkánk vakra,
  Lefz még ollyan idő, mellybe mutat hatra,
Hogy ha én fzenvedek, fzenvedj velem te-is,
  Lám fzenved Vintplat-is, fzenved még több (más-is.
A' Mindenhatónak bízok hatalmaba,
  Hogy meg-nem-őfzülök én Siberiába.
Szólltt Rontó: Nagyfágod már fokfzor hallotta,
  Mivel fok ízbe fzám nem egyfzer mondotta,
Hogy Méltófágodért magam fel-áldozom,
  Arrúl hogy el-hadjam, nem-is álmodozom.
Kéfz vagyok, a' dolog akár mire kéllyen,
  De nyufztot nem fogok, engem úgy fegéllyen,
Hogy én nyufzt, vagy Geriny, avagy Héjuz fogó
Legyek,'s nyakam törjem, nem vagyok olly bohó.

Va-

Valamerre Nagysád járni fog, és kélni,
Soha el-nem-hagyom, míglen fogok élni.
Óh vajha juthatnánk még ollyan tsatákra,
Hogy kardot ránthatnánk e' gyilkos Muszkákra.
Hiddje Nagysád, akkor a' szurkot meg-ennék,
Fognék bezzeg nyusztot, bár fára nem mennék.
És bár szűts nem vagyok, ki tudnám tsávánlni
Bőröket, 's azokrúl a' húst le-kaszálni.
Bölts Nagyságod, azért minden jót végezzen,
Tsak szabadúlhassunk, azon igyekezzen.

NEGYEDIK TZIKKELY.

A' mellybe Gróf Benyovszki Móritznak Tobolskbúl Siberiának fő Városábúl Jakutzba, onnét Ohotzba, végtére Kamtsátkába való jövetele; az úton, úgy a' Tengeren keserves szenvedése, veszedelme, sok dolgoknak végbe vitelei, némelly Rontó Pálnak mulatságos történeteivel elő-adattatnak.

Az irígység nem hágy senkit-is nyúgodni,
Mert ő az haraggal kezet szokott fogni.
A' Grófra ki-önté mérgét mint szokása,
Itten Tobolskba-is nem vólt maradása.
Februáriusnak negyedik napjára,
Fel-ültették őket tizenhat szánkára.

Egy

Egy *Szotnik (a)* hufzonnégy Kozákkal kisérte,
Hogy jó dolgok léfzen, bíztatta, ígérte.
Jó dolgok-is vala meddig ez vezette,
Mivel Gubernátor' rendelését vette,
Hogy mint többi tartá, őket úgy ne tartsa,
És mint a' barmokat az úton ne hajtsa.
Szállította mindég maga fzállására,
Ebédnél tartotta, hívta vatsorára.
De mindenütt tőle ez ki nem telhetett,
Erdők, hegyek között falut nem lelhetett.
Azért-is felette ők fokat fzenvedtek,
Gyakran vízbe mártott nyírfa hajat ettek.
Ha ló-húst ehettek, 's ló tejet ihattak,
Úriásan akkor már ők traktáltattak. (*b*)
Kegyetlen hideg vólt, az hó esett fzéllel,
Sok helyt lábok alatt a' jég állott éllel.
És a' nagy hegyeken gyalog kellett menni,
Így fok mért földeket kellett hátra tenni.
A' hol esett hóbúl, barlangot találtak,
Abba mint gunyhóba éjtfzaka meg-háltak.
Tsak falut érjenek, gyakran Istent kérték,
Meg-hallgatta őket, Tomsk városát érték.

Ez

(*a*) *Szotnik* egy ollyan Tifzt, ki a' Kozákokra gondot visel, de koránt fem tartatik ollyan tifzteletbe, mint egy hadi Tifzt.

(*b*) Bizonyos az, hogy a' Tatároknak leg-kedvesebb ételek a' ló-hús, és italok a' Kantzák' teje, és ha valaki Murfzához mégyen, első tifzteletet mindjárt portzelán, vagy ezüst tséfzébe illyen téjjel téfzen, és nem kávéval.

Ez tizenhetedik Aprilisnek napján,
Történt szombat napon, nap nyúgotta után.
Itten Villenöv Úr, vala Gubernátor,
Párisi fi, hol-is soká vólt Prókátor.
Fogadta ez öket minden emberséggel,
Keresztényhez illö szívvel, kegyességgel.
E' várost többnyire mind Tatárok lakták,
Ezek-is hozzájok kedveket mutatták.
Mert tudták, hogy ök a' Török Ármádával
Egyesülve vóltak, hartzoltak Muszkával.
Hogy rabságba estek, rajtok szánakoztak,
Ló tejet, és ló húst, gyakran enni hoztak.
Rontónak nem tetszett a' kantzáknak teje,
Sem pedig tormával a' lovaknak feje.
Tegnap a' Moszkákat, ma a' Tatárokat,
Káromlotta, szidta, valamint bokrokat,
De az éhség öt-is rá kénszerítette,
Hogy mind kantza tejét, mind húsát meg-ette.
Itten egy Murszátúl (*a*) enni szalonnát kért,
De fel-is zavarta ezzel benne a' vért.
Mert ök Mahometnek tarttyák a' vallását,
Utállyak a' disznó hús' elö-hozását.
Azért-is Nógai (*b*) korbátsát fel-kapta,
Rontót derekassan néhányszor meg-tsapta.
Néki nem kellett több, a' kardjához kapott,
Mursza-is nyert töle jó néhány kard-lapot.
Lett

(*a*) Mursza: Tatár Urat, vagy-is fö nemest tészen.

(*b*) Nógai: Tatár Országnak eggyik tartománnya, a' mellyben leg-jobb, és leg-szebb Tatár kantsugák, vagy-is korbátsok munkáltatnak.

Lett itten nagy lárma, lett felette nagy tűz ;
  Látván a' Gróf: ki ki magára puzdrát fűz,
Sokan már tegzeknek íjját-is fel-vonták,
  Hogy nyilak' tárgyává teſzik Rontót, mondták,
A' Gubernátorhoz nem ment, hanem futott,
  Meg-mondá a' dolgot, a' mint hozzá jutott.
Szóltt ez: én a' tüzet, ha lehet, el-óJtom,
  De nem hiſzem hogy azt egéſzlen meg-fojtom;
Hanem, hogy ha térden Murſzát meg-követni
  Fogja: mivel nagy Úr, nem lehet meg-vetni.
Így majd vége léſzen a' dolognak vetve,
  Ő-is nyílazásra nem leſz ki-tétetve.
Szóltt a' Gróf: mindjárt ád ezért elég-tételt,
  Úgy-is már Rontóra dolgáért neheztelt.
Menj! ſiess! ſzóltt hozzá; néked parantsolom,
  Mint Urad! ſzavamat fogadod, gondolom.
A' Murſzát kövesd meg, pedig térden állva,
  Ha meg-nem-tselekſzed, el-leſzünk mi válva.
El-ment; 's a' Murſzának lábaihoz borúlt,
  De hogy nem rághatta, ſzíve fájt, 's lett ſzorúlt.
Ez magyarúl beſzéllt, amaz nem értette,
  Egéſz követését e'képpen ejtette:
Követem ló húson meg-hízott lelkedet,
  Vájja-ki a' holló két apró ſzemedet. (*a*)
Meg-botsáss, hogy jobban meg-nem-rakhattalak,
  És Mahomet után nem taſzíthattalak.

Szól-

(*a*) Valamennyen vagynak Tatárok e' Világon, mindnyájának apró és kis ſzeme vagyon, ellenbe a' pofájok felett való tsontok kinn állanak, erősek, és mintegy dombokat formálnak.

Szóllott a' Murszához itt a' Gubernátor,
Olly authoritással, mint egy nagy Orátor:
Ímé Mahometre kér, 's a' nagy Allára,
Hogy botsásd-meg vétkét,'s ne légy ártalmára.
Mindjárt-is a' földről maga fel-emelte,
Kezet fogott vele, és meg-is-ölelte,
Kedveskedett néki egy ló' zsoldarával,
Kantza sajttal, téjjel, egy Tatár gubával.
Így járt itten Rontó a' Tatár Murszával,
De hidegbe használt néki a' gubával.
E' Városba vólt egy nyusztal kereskedő,
Chinai nagy áros, sok pénzzel-is bírt ő.
Ez a' Grófba igen nagyon bé-szeretett,
Tám Sympathiája ő vele lehetett.
Kérte ez: szökjen-el ő vele Chinába,
Pénzt ád néki, onnat mehet hazájába.
De nem lehetett ezt semmiképpen tenni,
Mert nyóltzvan mért-földet kéne gyalog menni.
A' Grófnak tele vólt teste sok sebekkel,
Szóltt: nem mehet gyalog olly meszsze ezekkel.
Ezt a' kereskedő maga meg-esmérte,
Már tsak ajándékit meg-ne-vesse, kérte.
Adott-is elég pénzt, sok bőrt, sok nyusztokat,
Egy tevét-is, a' melly hordotta azokat.
Tizen-egyedikbe Május holnapjának,
Vólt azon nap, mellyen ők el-indúlának,
Erdőkön útaztak, nagy hegyeket másztak,
Szenvedtek éhséget, szomjút, sokat fáztak.
Huszadik Augustus' napja el-érkezett,
Hogy ezen nagy Transport Jakuczba férkezett.

Hol

Hol egy ember vala, Hofmann nevezetű,
Tanúltt, egy bölts ember, igen sebes eszű.
Mint Feltser úgy szolgált Pétersburg Várába,
Számkivetésre ment ő-is Kámtsatkába,
Mivel szép és jó vólt az ő Charactere,
Azért-is a' Grófnak lett meg-hitt embere.
Ez a' *Landkártyákat* igen jól értette,
Mellyért-is a' Grófot bizonyossá tette,
Hogy ők Kámtsatkából könnyen ki-szökhetnek,
És a' tengereken bízvást el-mehetnek;
A' mint fog tetszeni vagy Japóniába,
Avagy-is mehetnek bíztossan Chínába.
De ezen dolognak végbe-vitelére,
Igyekezni kell egy hajó' nyerésére.
Ehez szükségesek még ollyan emberek,
Kik a' hajózásban gyakorlott mesterek.
A' Gróf ki-tanúlván ő egyenes szívét,
Úgy tartotta őtet mint már maga hívét.
Szépen szóllott hozzá: kedves jó barátom!
Emberséges 's igaz ember-is vagy, látom,
A' szabadúlásnak módja a' fejemet
Már régen fárasztja 's gyúllasztja szívemet.
Minden mesterségét én a' hajózásnak
Úgy értem, hogy aztat nem engedem másnak.
Mert a' tengereken én sokat próbáltam,
Ütköztem, és hajó-törést-is ki-álltam.
Magam kívánok hát én Admirál (*a*) lenni,
Bízom az Istenbe, dolgunk jól fog menni.

(*a*) Admirál a' flottának, vagy hadi hajóknak Fő-Vezére, Feld-Marsalja.

Vannak még énnékem több hív baráttyaim,
  Kik igaz emberek, kedves Pajtásaim.
Meg-kell ezeknek-is a' dolgot mondani,
  Tudom fzándékunkra rá fognak állani.
Mert valamint nékünk, nékik-is a' rabfág
  Keserves, kedvesebb léfzen a' fzabadfág.
Ha tsak ketten léfzünk, keveset tehetünk,
  Sok kézzel és éfzfzel többekre mehetünk.
Mindjárt-is állított itt egy társafágot,
  Könnyü vólt ezt tenni, mert a' fzabadfágot
Ki ki óhajtotta, vólt ehez nagy kedvek,
  Kik vóltak, íme itt vagyon az ö nevek.
Hoffman, Major Vintplat, Kapitány Stefanov,
  Obester Baturin, és Kapitány Panov.
Secretáriussa a' titkos Tanátsnak,
  Sopronov: ki itt-is nem tétetett másnak.
Ezek a' raboknak valának eleje,
  Minnyájoknak még-is a' Gróf vala feje.
Hogy dolgoknak végét hamarébb érhessék,
  Hamar-is magokat fzabadnak tehessék;
Gubernátort kérték, ki ott mindent tehet,
  Hogy küldje el öket mennél elébb lehet
Ohotzkba, a' hol-is hajókra ülhetnek,
  Kámtsatkába könnyen, nem gyalog mehetnek.
Kevés napok múlva, meg-nyerték ezt tüle,
  Hófman el-maradott, mert meg-betegüle.
Szánnyaikba Taránd fzarvasok (a) fogattak;
  Sokkal febessebben, mint lovak fzaladtak.

(a) Tarând fzarvasnak téfzem itt ki egy állatnak nevét, a' melly Németh nyelven *Rennthier* neveztetik.

Jakutzbúl egy Kozák utánnok küldetett,
Ez hozta; hogy Hófman már el-temettetett.

---

tik. Sok Lexikonokba, az az: Dictionariumokba kerestem ezen állatnak Magyar nevezetét, de sohol, még Calepinusba sem találhattam-fel. Mólnár Albert ugyan deák nevét így tészi ki: Rangifer, tsudálkoztam, hogy ezen másképpen jó Author, magyarúl mi légyen az, ki nem tette, hanem tsak Németűl *Rennthier*, holott ő Magyar Lexikont inkább írni igyekezett, mint más nyelven valót. Nem tehettem már itt mást, hanem Linneust, és Hübner Jánosnak terméfzetrűl írattatott jeles Lexikonnyait forgattam-fel, ezen két nevezetes Authorok a' Rennthiert nevezik Cervellus Tarandusnak, azért én-is ezen Epitetumot Tarandus meg-hagytam, és Tarandnak tészem, ezen szót pedig Cervellus szarvasnak írom. Szolgálattyára fog kötelezni engemet azon hazafi, ki valóságossabb nevét értésemre fogja adni, mert ősz hajjal sem szégyenlem a' tanúlást, ő pedig ditséretet méltán fog érdemleni tsak azért leg-inkább, hogy anyai nyelvünknek érdemes ki-pallérozójává fogja magát tenni. Nagyon fog az hibázni, a' ki ezen állatot Bölény vadnak ki fogja tenni, meg-vallom, én-is ezen szóval akartam élni, de nagyon külömbözik a' Bölény vad ettűl, németűl a' Bölény. *Elendthier*, deákul pedig Alces. Ez sokkal nagyobb a' szarvasnál, amaz pedig kissebb annál, szarva, szőri, bőri, hússa, mindenkép külömbözők. A' Németek-is jól nevezik, mert *rennen*: Németűl aztat tészi, *futni*, és így mivel azon állat nagyon futó, szaladó, mert a' mellyek meg-jamboríttatnak, egy nap harmintz Németh mért földeket-is hátra tesznek, azért nevezik őket *Rennthier*nek, sokat lehetne nékem ezekrűl írnom, kik

Hozott ez magával ſzámos írásokat,
Hófmannénak lenni mondotta azokat.

Maga vezérjének kezébe nyújtotta,
Szóval pedig Grófnak ezeket mondotta.

Hogy ha velek bé-ér Ohotzk várpsába,
A' Gubernátornak menvén a' házába;

Adja ott kezébe ezen írásokát,
Foglalnak magokba ezek igen ſokat.

Többi köztt a' Grófnak a' Kozák mondotta,
Hogy már Kamtsátkába nem mennek, hallotta.

Mind ezekért a' Gróf nyughatatlankodott,
És mi történhetett, azon gondolkodott.

Vélte, tám akadtak Hófman Plánumára,
Mellyet társaſágnak formált ő ſzámára.

Jakutzba a' dolog tám már világos-is,
Meg-tudja Ohotzba a' Gubernátor-is.

Azért a' Gróf mindjárt erővel el-venni
Akarta az írást, bár mit fog ſzenvedni.

Egy eset a' dolgot meg-könnyebbítette,
Mellyért-is ſzándékát nem tellyesítette.

Mert

---

kik azoknak természetét, tulajdonságait kívánnyák vóltaképpen tudni, útasítom azokat a' fent említett Authorokra. De még-is ki-téſzem aztat itt, hogy ezen állatok a' világnak éjſzaki réſzen leginkább, úgymint Norvégiába, Lapponiába, Kámtsatkába teremnek, a' hol-is a' lakosok nagy haſznokat veſzik, mert béfogják ſzánba, tejét, húsát eſzik, bőrit viselik, ſzőrit fonnyák, inaibúl kötelet, még váſznat-is munkálnak, mindenek felett pedig, hogy tartások könnyű, mert fa-mohot eſznek.

Mert Aldán vizéhez a' mint érkezének,
Hajókra ültettek, 's ált úgy evezének.
Azon hajó; mellybe az ő Vezérjek ült,
Fel-fordúlt, 's a' Vezér a' vízbe belé dült.
Ezen tsínt ő rajta két Kozákja tette,
Kiket két nap elött nagyon meg-verette.
Itt a' Gróf akafztott tsáklyát kabáttyára,
Mellyel ki-rántotta a' víznek parttyára.
Révéfzek házába itten bé-vezette,
Vizes köntösébül le-is-vetkeztette.
Vólt a' Grófnak tele tsobány Pályinkája,
Ide hozta aztat Rontó a' fzolgája.
Vezér, 's két Kozákja annyit hörpentettek
Abból: nem álhattak, úgy meg-réfzegettek.
Padokra le-dültek, azokon aludtak,
De a' Gróf Vintpláttal épen nem mulattak.
Hanem meg-vizsgálták azon írásokat,
De nem találtak ők abba ollyasokat,
Mellyek ártalmokra nékik lehetnének,
Fel-tett fzándékokba gátlást tehetnének.
A' Gubernátornak látván a' levelét,
Mibül állna, tudni kivánták velejét.
Fel-törték ők aztat, ez vala értelme;
De a' ki azt írta nem vala nagy elme.

* * *

Ezen levelet-is könnyű lett vólna versekre általtenni, de mivel a' levelek ritkán írattatnak kötött-szavakkal, maga valóságába hagytam.

A' Jakutzi Gubernátornak, az Ohotzki Gubernátorhoz írott Levele.

Ezen két Szotnikok Kolosov, és Rosztarguev, kísérnek hat szám-kivetetteket a' fő Tanáts parantsolattyábúl Kámtsatkába; ezeket az Úr leg-ottan tömlötzbe tétetesse, és tovább való parantsolatig abba tartsa, és jól őriztesse, mert az én szabadságommal, meg-engedvén nékiek a' városba való szabad járást, viszsza éltek, és a' többi számkivetetteket fel-akarták indítani. Különössen egy Móritz Augustinovits nevezetű (itt értette Gróf Móritz Benyovszkit) leg-álnokabb közöttök, mivel ő Hófman Doktort-is maga részire tudta vonni, és Kámtsatkába érvén, egy hajón akartak el-szökni: én eztet egy számkivetettűl tudtam-meg, a' kinek Hófman halála előtt a' dolgot meg-mondotta, halála után akadtam én írásaira, mellyekbe talán az ő rosz szándékjok ki leszneк téve; de mivel azok Németh nyelven vannak írva, és én ahoz nem értek, az Úrnak által küldöm a' meg-vizsgálásra, én most tsak hamar a' belső titkos Tanátsnak mindenekrűl írni fogok, de míg választ veszek, szükségesnek ítélem lenni, hogy az Úr a' rabokat keményen tartsa. Én vagyok 's a' t.

A'

A' Gróf e' levelet, mindjárást el-nyomta,
Majd jobbat írok én, Vintplatnak azt mondta,
Ezen levél nékünk lett vólna kárunkra,
De mellyet én írok, tudom, lefz hafznunkra.

A' Gróf által költött Levél, az Ohotzki Gubernátorhoz.

Ezen két Szotnikok, Kolosov, és Rofztarguev, kísérnek hat fzámkivetetteket, a' fő Tanáts parantsolattyábúl Kámtsatkába, az azokkal való közelebbrül való meg-esmérkedés annyira bé-vett engemet, hogy én hozzájok hajlandó vóltam, különössen a' két elsőhöz, a' kiket úgy-is, tsak mint hadi-foglyokat úgy vegye az Úr, barátfágában-is ajánlom azokat, és bizonyossá téfzem, hogy ka ezeknek a' városba fzabad járást-is fog engedni, soha fem fognak azzal vifzfza-élni. A' Doktor, a' mellynek velek kelletett vólna menni, hírtelen meg-hólt, mást nem adhattam melléjek, de úgy tartom, eggyike azon két elsők közzül, érteni fogja ezen Mesterféget, a' kiket nem-is lefz káros a' Gubernátornak ajánlani. A' papirosok a' meg-hólt Doktoré, azért küldöm azokat, hogy ott valaki nyelvünkre által tegye, és azokbúl úgy tetfzik én nékem, ki fog tetfzeni, hogy ő-is a' hadi-foglyok közzé tartozandó vólt. Én vagyok 's a' t.

Mivel azon levél így fel-tétettetett,
A' Gróf társaival nem igen félhetett,
Az írásokat-is úgy öfzfze kötették,
Hogy fel-bontva vóltak, éfzre nem vehették.

A' Szotnik, 's Kozákok, bár aztat vizsgálták,
De mint elébb vóltak, most-is úgy találták.
És így ʃok hideget, éhʃéget ʃzenvedvén,
Tizenhatod napját Octóbernek érvén,
Ohotzkba jutottak minden békesʃéggel,
Gubernátor látta őket ʃzívesʃéggel;
Mert már a' levelet akkor el-olvasta,
A' Szotnik már el-ment, ki kezébe adta.
Vagyonos gazdákhoz őket ʃzállíttatta,
Kik által étellel, itallal tartatta.
Jól-lehet minnyáján itten ők jól éltek,
Még-is tsak tartottak, és a' bajtúl féltek.
A' Gubernátorhoz mentek öʃzveʃéggel,
Kérték: hogy küldje-el őket békesʃéggel
Egyʃzer Kámtsatkába, hogy már juthassanak
Hová ítéltettek, ott maradhassanak.
Ki-is kísértettek a' tenger parttyára,
Szállottak ʃzent Péter, ʃzent Pál hajójára.
Még-is ereʃztettek mindjárt a' vitorlák,
És bé-ʃzedettettek a' kötél lajtorják.
Már mentek: hírtelen támadott nagy ʃzél-véʃz;
Véltek; hogy a' hajó velek eggyütt el-véʃz.
Le-tört a' hajónak az ő árbotz fája,
Jézust! kiáltott itt mindeniknek ʃzája.
Kereʃzt fák el-törtek, vitorlák ʃzakadtak,
Egy habrúl a' másra keményen hányattak.
A' tengerbe esett Kozákoknak hárma,
Mellyre nagy kiáltás leve, és nagy lárma.

Erre

Erre Kajuttyábúl a' hajós Kapitány (*a*) (vány.
Ki-bújt; olly réſzek vólt, mint egy korhely Zsi-
El-esett: ketteden ketté törtt a' karja,
Nem egy iſzos jár így, ámbár nem akarja.
A' Matroſzſzai-is (*b*) réſzegek valának,
Dolgaikhoz azért nem-is láthatának.
Látván a' Kapitány hogy lett tehetetlen,
Hogy valamit tégyen, vala lehetetlen.
A' Grófot kérte ő, hogy vegye magára
Az ő hivatallyát, lehet ez haſznára.
Jobban-is értett ő ezen Mesterſéghez
Tengereken vitt már nagy próbákat véghez.
Az hajó bár nagyon meg vala rongálva,
Es réſzei majd nem egymástúl el-válva.
De a' Gróf nagy eſze, 's az ő bátorſága,
Annyira hozta azt ſzorgalmatosſága,
Hogy mihent a' Kórmányt vette a' kezébe,
Bé-vitte a' hajót a' Bolsa vizébe.
Kámtsatkánál ki-is ſzállottak parttyára,
December havának harmadik napjára.
Rontó tsak itt jutott magához, 's eſzére,
Hogy már földet tapod, lett nagy örömére.
De még itten-is nyúlt izzadt homlokához,
Törülgetvén aztat, így ſzóllott Grófjához.

Mél-

(*a*) Kajütok: az hajós Tiſzteknek ſzobái, mellyek az hajó hátrúlsó réſzin vannak, ezek minden-féle ſzínű ſelyem kitákkal vannak ki-kárpitozva.

(*b*) Matróſzok: az hadi hajókon ſzolgáló Legények' nevei.

Méltóságos Uram ! én többet tengerre
Nem megyek, nem viszen senki engem' erre ;
Mert látom nints annak semmi rokontzája,
Hátán az hajónak törik árbotz fája.
Ennek mérges habja hajóstúl bé-zárna,
Könnyen meg-ehetne, fenekén a' Márna.
Nem akartam lenni Tubolskba én vadász,
Még inkább nem leszek tengereken halász.
Nem bánom öblébe Tzet-hal bár mint úszkál,
Én Jónás nem léfzek, maradok Rontó Pál.
Még inkább erdőkön a' nyusztot kergetném,
Mint sem hogy az hálót habok közzé vetném.
Az erdőkön a' fák tsak meg sem mozdúlnak,
De tenger' habjai, hajókra zúdúlnak.
Midőn olly magosra, mint hegyek tornyoztak,
És minket hajónkkal tetejekre hoztak,
Azt gondoltam : mindjárt Mennyországot érem,
De bezzeg meg-posdúlt testembe a' vérem,
Midőn mint mély völgybe velünk hengergettek,
Itt tetszett ; hogy közel pokolhoz vetettek.
Hogy ezen mélységbűl bennünket ki-kaptak,
Jó, hogy kő-sziklához hajótól nem tsaptak.
Mert arrúl a' vízbe kellett vólna tsúszni,
Én pedig mint fejsze, tsak úgy tudok úszni.
Többet ért a' Nagysád' babos paripája,
Mint az egész Anglus Nemzet ármádája.
Nem törték-el nyergét sem szelek, sem habok ;
Egész testén éppen maradtak az babok.
Én földön akarok járni tsak paripán,
Nem pedig tengernek az ő zajos habján.

Azért-

Azért-is fem Matrófz, fem madrátz nem lefzek,
  Senkinek kedvéért tengerbe nem vefzek.
Stokfisok úfzkálnak tsak a' tengerekbe,
  Nem kívánnok állni ezeknek tzéhekbe.
Fenekére gyöngyért bukjon akár ki bár,
  Én ugyan nem bukkom, nem vagyok én búvár.
Eleget bukdostam a' hajón orromra,
  Nem állhattam a' nagy hányástúl lábomra.
Itt a' földön testem ha úgy tántorgana,
  Minden, a' ki látna, réfzegnek mondana.
Még a' Syréneknek fzép éneklése-is,
  Tengerre nem vifzen, maga Neptunus-is.
Felelt erre a' Gróf, hallod fiam Rontó!
  Véltem katona vagy, még pedig igen jó.
Mért félfz a' tengernek zúgó fok habjátúl,
  Ha meg-nem-rettentél egéfz ármádátúl,
A' habok tsak fzennyét mossák-le testednek,
  Golyobisok végit vetik életednek.
Kinek akafztó fán kelletik meg-fúlni,
  Az nem hal a' vízbe, belé nem fog húlni.
Tenger fenekére te fem fogfz le-menni,
  De fzabadfágodat azon fogod venni.
Velem eggyütt még te fokat ülfz hajóra,
  A' tenger fordíttya, nem más, ügyünk' jóra.
A' vízen egy fő Tifzt jött tíz Kozákokkal,
  Hajójára vette Grófot a' rabokkal.
Által adta ennek Hófmann írásait,
  A' hajóra költött pénz' fzám adásait.
E' Tifztnek meg-tetfzett a' Gróf mindenképen,
  Járkált körülötte, befzélt vele fzépen.

Nyá-

Nyájasfággal töle ; ki légyen , kérdette,
 Kinek illy katonás feleletét tette :
Én katona vagyok, 's vóltam Generális,
 Mostan fclávus vagyok, tán rofzfzab annál-is.
Meg-tetfzett a' Tifztnek ezen felelete,
 Mellyel nevekedett hozzá fzeretete.
Bolsoretzko Ostrog felé mint eveztek,
 Több hajók úttyokba hozzájok érkeztek.
Nem mást hoztak, hanem fzámkivettetteket,
 Tsínossan ruházott derék embereket.
Befzélték ezek-is, melly fanyarúfágot
 Mind eddig fzenvedtek, és nyomorúfágot.
Hamar barátfágot ezekkel vetettek, {tek.
 Alább majd meg-láttyuk, eggyütt hogy mit tet-
A' Gubernátorhoz vezettettek más nap,
 Nem vólt nála fenki, hanem egy Mofzka Pap.
Ez-is rab vólt, mivel eggyet úgy absolvált,
 Fejfze vágásátúl, hogy fzenvedett halált.
Nílov Úr vala ez., a' fzékjérül fel-kélt,
 Főképpen a' Gróffal igen fokat befzélt.
A' hajós Kapitány mert már meg-mondotta,
 A' Szél-véfz a' hajót midőn meg-rontotta,
A' Gróf az: ki őket haláltúl mentette,
 Mivel fzolgálattyát a' többivel tette.
Secretáriussát elő hívattatta,
 Ez által ezeket nékik ki-adatta :
Hogy más nap minnyájan ők fzabadok lefznek,
 És három napokra éledelmet vefznek.
De azután ki ki maga igyekezzen
 Élelmet fzerezni, hogy ő ne éhezzen.

Can-

Cancelláriustúl ki ki kap egy flintát,
Egy font port, négy font ónt, és egy éles Kántsát.
Egy fejſzét, fúrókat, ſok féle késeket,
Átsnak, Aſztalosnak illő több ſzereket.
Hogy minden magának házat építhessen,
A' mellybe lakhasson, 's ha leſz mit, ehessen.
Első eſztendőbe ezen ſzerſzámokért,
Vadaknak bőrit kell bé adni, úgy mint bért.
De ſzükſég ſzáz rublit hogy ezek érjenek,
Ne talántán annyi ütleket nyerjenek.
A' várostúl leſznek ők egy mért-földnyire,
Fundust kap, ſzükſége kinek leſz mennyire.
Egy nap minden héten mennek Úr dolgára,
A' Gubernátornak parantsolattyára.
Huſzon négy óránál a' ki tovább kint leſz
Házától: az illyen kemény büntetést veſz.
Cancelláriához minden eſztendőbe,
Ezen vadak bőri, ennyi ſzámmal jő-be.
Hat nyuſztnak, és ötven tarka Petymegeknek,
Két Rókának, huſzon négy Harmelineknek.
A' Secretárius itt el-botsájtotta,
Strázsájokat mindjárt ő ki-is oſztotta.
Azon ſzerſzámokat, mellyek meg-mondottak,
Kilentz font ſzáraz halt, három napra káptak.
Innét ők el-menvén, húſz ſzámkivettettek,
Ollyan barátſágot mindjárt velek tettek,
Hogy leg-ottan jöttek frissen nem kullyogva,
Szánakkal; mellyekbe kutyák vóltak fogva.(a)

(a) Bizonyos dolognak téſzem itt, hogy az világnak éjtſzaki réſzén, főképpen az fagyos Tenger táján, Nor-

Mindent a' mit kaptak, azokra fel-tették,
Magok házaihoz velek eggyütt vitték.
Kérték-is, másoknak jó ſzót ſe adjanak.,
Míg házok kéſz nem leſz nálok maradjanak.
Meg-is tartóztatták minnyáját ebédre,
Aſztal felett jöttek ſok féle beſzédre.
Leg-inkább ſzóllottak mostani ſorsokrúl,
Kik erre ítélték, azoknak voksokrúl.
Számkivettetteknek kemény itt törvénnyek,
Mert termèſzet felett ſzenvednek ſzegények.
Végtére egymással olly barátok lettek,
Hogy meg-nem-másollyák, arra hitet tettek.
Itt a' ſzabadſágnak a' Gróf Plánumárúl,
Nem ſzóllott: halaſztotta holnapra ezt márúl.
Tartott; ne talántán közttök ollyan légyen,
El-árúlván őket, maga haſznot végyen.
Jól-is esett, mert mint fel-költek ebédtűl,
Házokhoz vitettek, ki amattúl, ettűl.
Egy Krustyiev nevű vitte ſzállására,
A' Grófot: vált-is az minnyájok haſznára.
Mert egy bölts ember vólt, és testébe olly ſzív
Lakott,melly erős vólt,'s mintAchates,olly hív.
Szóllott ehez a' Gróf; én meg-nem-foghatom,
Sem okát én annak ki nem gondolhatom,
Hogy az Urak eddig valamelly Plánumot
Nem tsinálták, melly a' kínos fátumot,

Igye-

Norvegiába Laplandiába-is, a' kutyák bé - fogattatnak ſzánakba, kettő, négy, ſőt hat-is, és éppen akkor enni nem adnak nékik, hanem az út el-végzése után, hogy restek ne legyenek.

Igyekeztek vólna magokrúl le-vetni, (hetni.
Mellyt mint hofzfzas halált, máskép' nem néz-
Szóllítt Krustiev: illyen dolgot tenni féltö,
Mert bár fok kö fénylik, még fem mint gyémánt
Senkinek fem lehet bé-nézni fzívébe, (kö,
Sem aztat ki-venni, mi lakik lelkébe.
Itten az árúló nagy fzerentsét téfzen,
Szabad lefz, még felül jutalmat-is véfzen.
Az el-árúltattak úgy meg vannak vetve,
Hogy bár élnek, még-is el-vannak temetve.
De látván jó fzívét, Gróf maga Plánummát
Közlötte ö vele, ki-is adta magát,
Söt Társaságokba kérte, hogy bé-állyon,
Bízzon bennek, 's velek fzerentsét próbállyon.
Ö ezen ajánlást örömest bé-vette,
Térden álva hitét mindjárt-is le-tette.
Igérte: még hufzat társaságokba hoz,
Kikkel tudja, hogy kárt nékiek nem okoz.
E' fzavait a' Gróf örömmel hallotta,
Es ajánlására ezeket mondotta:
Salak emberekbül eggyet fe végyünk-bé,
Igy tefzfzük magunkat fokkal erösebbé.
Mert ki díb dáb, az olly mindég erköltstelen,
Pénzért, ajánlásért változik hírtelen.
Tsak ö bóldogúllyon, más alá vermet ás,
Meg nem tér mint Saul, hanem marad Júdás.
Illyen minnyájunkat könnyen el-árúlna,
Virradni kívánó napunk bé-borúlna.
A' társaság akkor nem állt még többekbül,
Hanem tsak, kiket itt ki tefzek, ezekbül.

A' Gróf vólt, Baturin, Panov, és Stefanov,
Krustyiev, Vintplattal, Vasili, (*a*) Salmanov,
Szóllt a' Gróf hozzájok, fejünknek kell lenni,
Szükſég minnyájunknak ennek hitet tenni.
Hogy valamit kíván, mi mindent meg-teſzünk,
Életünk fogytáig hozzá hívek leſzünk.
Szint úgy egymástúl-is ſoha el-nem-válunk,
Hogy ha történne-is minékünk halálunk.
Szabadſág dolgába, testével, lelkével,
Igyekſzik munkálni, tellyes erejével.
Titkunkat meg-tartsa ki ki, 's ne jelentse:
A' ki ki-fetsegi, életét veſzejtse.
Valaki közzülünk, ha el-árúltatna,
A' Birodalomtúl fogſágra adatna,
Minden tehetſégünk mi arra fordíttyuk,
Nem nyugſzunk, míg ötet ki nem ſzabadíttyuk.
Hogy ha tellyesſéggel ez meg-nem-eshetne,
A' Társaſág ebbe ſemmit ſem tehetne,
Az ollyannak méreg kéz alatt küldessen,
Általa a' titok hogy ki ne jöhessen,
Tartozzon leg-ottan ö aztat bé-venni,
Mint ſem hogy ki-mondja, inkább meg-gebedni.
Ki ki a' Gróf ſzavát itt ſzentnek tartotta,
Tsak a' válaſztáshoz fogjunk, kiáltotta.
Minnyájának voksa ſzállt a' Gróf fejére,
Maga pedig voksolt a' Krustyievére.

Mind

(*a*) Rontó pált adta itt bé a' Gróf mint régi ſzolgáját Vasilinek a' többi pártosok elött, de okát által nem látom, mért.

Mind le-térdeplettek, el-mondták a' hitet;
De maga a' Gróf-is itten eképpen tett.
A' kik vele jöttek, más nap el-menének,
A' Gubernátornak köszöntést tevének.
Hallotta, hogy a' Gróf beszéll több nyelveket;
Szóllitt, gyermekeinek tudni kell ezeket.
Melléjek-is adta őtet tanítónak,
Ez vala kezdete, nem más, minden jónak.
Ezzen minden terhtűl fel-szabadíttatott,
És mint katonáji, szintén úgy tartatott.
Cancelláriusnak látogatására,
Mentek ettül, értek hozzá olly órára,
Mikor Kozákoknak az ő Hetmánnyával,
Schakot (a) jádzott: mene éppen egy Tornyával.
Két száz rubli vala egy Parthia díjja,
Rosszszúl ált játékja, sok vólt annak híjja.
Észre vette a' Gróf, tudván e' játékot,
Ötven rublit ígért, úgymint ajándékot.
Ha meg-fogja nyerni ő ezen Parthiát,
Mivel által-látta, tett abba sok hibát.
Az Hetmány sem vala ennek ellenére,
Nem vélte, játékja mehetne vesztére.
Azomba tsak hamar aztat el-vesztette,
A' Cancellárius nevetett felette.

(a) Rontó Pált kérdeztem, hogy igaz vólna-é? hogy ezen játékkal olly sokat nyert vólna a' Gróf, erre az vala felelete, hogy aztat nem látta, de pénze mindég lett vólna, de mivel a' Németh fordításba így vagyon ki-téve, én-is aztat követtem.

Kénszerítette még két Parthi jádzásra,
Vígyázott az Hetmány itt minden vonásra.
A' szerentse most sem állott ő mellette,
Mivel mind a' kettőt hamar el-vesztette.
Nyert tehát tsak hamar ezer öt száz Rublit,
Ebbűl száz ötvenet adott nékie itt.
Az Hetmány reája ezért nem neheztelt,
Sőt meg-határozott egy illyen fel-tételt.
Némelly Kalmárokkal hogy jádzón helyette,
Mivel már ezekkel sok pénzét vesztette.
Hogy ha nyér, az övé lészen az ötöd rész,
Másokban-is vele, ha tsak lehet, jót tész.
A' Gróf tiszta szívvel magát ajánlotta,
Meg-is láttyuk tovább, kárát nem vallotta.
Meg-örűlt ő ezen, hívta ebédjére,
Mindeneket tenni kívánt már kedvére.
Rizskását, égett-bort, raktak húst szánkára,
Dél után ezekkel kűld'te szállására.
A' Gróf több társai mind ezeket látván,
A' száz ötven rublit nékik meg-mutatván,
Szívekbűl minnyájan azon örvendettek,
Már arany várakat rajta építettek.
A' Gubernátornak más nap magzattyait,
Olly szépeket, mint az égnek harmattyait,
Egy külön szobába asztalhoz űltette,
Nyelvek' tanúlását velek el-kezdette.
Egy Leánya vala tizen-hét esztendős,
Eszébe olly érett, bár akár mint melly nős.

Szép erköltsű, neve vólt Afanásia, (a)
Ékesbben nem szóllott annál Aspásia.
Ennek el-beszéllte szerentsétlenségét,
Könyveket hullasztott, úgy bánta inségét.
Az Attyok hozzájok ide bé-érkezett,
Gróf tanítására maga figyelmezett.
Ő azzal egészlen meg vólt elégedve,
Mellyért-is nöttön nött hozzája a' kedve.
Meg-ajándékozta őtet egy szánkával,
Melly bé vala fogva egy pár friss kutyával.
Egy Kámtsatkabéli scláv Leányt-is ehez,
Ki őtet szolgállya, és lásson mindenhez.
Illy equipázséval hogy haza szánkázott,
Társai szívekbe az öröm tsirázott.
Tsak Pánov Úrnak vólt ő benne kétsége,
Láita hozzája kezd hülni szívessége.
Vélte ez, hogy maga részire dolgozna,
Mellyel a' többinek majd nagy kárt okozna;
Eztet látván a' Gróf, újra kemény hitet
Tett-le, szóllván; eddig valamiket ő tett,
Mind a' Tarsaságnak tette a' hasznára,
Ne éllyen; ha kíván lenni ő kárára.
Térdre esett Pánov, mivel magába tért,
Sírva botsánatot itten a' Gróftúl kért.
Azon nap az Hetmány, 's a' két kereskedő,
Kereskedők között, első mind a' kettő;
Eggyiknek a' neve, vala Roszkurakov,
A' másikat pedig hívták Kazarinov.

 Gróf-

(a) Afanásia moszka nyelven vagyon mondya, annyit tészen mint Anastasia.

Grófnak mind az hárman aztat jelentették,
 És hogy már magokba szentül-is fel-tették,
Hogy ök nyilván való Oskolát rendelni,
 Kívánnak; a' költség, ki fog tölök telni.
Abba a' számodás, 's földnek le-írása
 Tanítasson, és a' nyelveknek tudása.
Az Oskola házat ök fel-építtetnék,
 Számára mindennel fel-is készittetnék.
És minden gyermektül, öt rublit fog venni
 Hólnaponként; ez fog fizetése lenni.
Fel-válalta a' Gróf: mindjárt-is az Hetmány,
 Vele Roszkurakov, itt lévén már egy szány,
Kazarinov Úrnak el-mentek házába,
 Alig mind az hárman vóltak szobájába,
Cancellárius-is utánnok érkezett,
 Ki-is a' Hetmánnyal itt arrúl végezett,
Hogy ötven Parthia Sachot jádzanának,
 Egyért, egyért három száz rublit adnának.
De a' Gróffot kérték jádzana helyettek,
 Kazarínov ellen, kitül meg-nyerettek
Már sokszor: és most-is attúl tartanának,
 Ne talám nagy Vámot nékie adnának.
Estvére bált adott, szép vólt palotája,
 Ékesítette ezt sok égö gyertyája.
Mint tsillag ragyogtak tükörök, lámpások,
 Szemeket sértették a' sok villámlások.
A' Gubernátor-is és Familiája
 El-jött, tzifra vala Afanásiája.
Ékes vólt a' tántza, forgott mint karika,
 Igaz: hogy szép, 's jó-is vala a' muzsika.
Ha

Ha nem tántzolt, mindég a' Gróffal beszéllett,
És tsak akkor, mikor vele vólt, lett éllett.
Az Annya esmérte szép tulajdonságát,
Látván hozzá való nagy hajlandóságát,
Súgva szóltt hozzája, az Úr Tanítvánnya,
Szívének-is, a' mint látom, már Kórmánnya.
Más nap a' tanítást a' mint el-végzette,
Egy külön szobába az Aszszony vezette.
Így szólltt: Oberster vólt Atyám Svétziába,
Háborúba esett Moszkák fogságába,
Nem tudom az okát, mért lett számkivetett,
És Siberiába ide mért küldetett.
Hamar meg-is hala; Anyám-is utánna,
Gondoltam nem-is lesz ki engem meg-szánna.
Nílov egy látásra én belém szeretett,
Igen gyenge vóltam, hogy hitvesének vett.
Most már Gubernátor, és ő egy jó ember,
Engemet jól-is tart, 's mint itt szokás, nem ver;
Tsak kár, hogy italnak gyakran adja magát,
Részeg, mihent érzi a' bornak tsak szagát.
Két katona Tisztहez, két idősbb lyánimat
Férjhez adta, szánom ezen magzatimat;
Mivel mind a' ketten tzégéres korhelyek,
Ütik, verik, nintsen maradandó helyek.
Afanásiát-is, illy Tisztnek, 's iszosnak,
Akarja od' adni, még pedig korosnak.
Tudom: hogy az Urat Uram szenvedheti,
Vigye véghez nála, kérem ha viheti.
Kedves Leányomat, hogy ennek ne adja,
Jobbat tesz, ha hóltig pártájába hadja.

Szólltt a' Gróf: az Afzfzony légyen békesfégbe,
Ne éllyek, a' dolgot, ha nem vifzem végbe.
Nem lehet ártatlant rabfágra vettetni,
Még életbe lévén, már-is el-temetni.
A' Grófhoz érkezett Krustyiev Úr más nap,
'S egy jámborfágába meg-öfzült Proto-pap.
Még velek tizen-öt fzámkivetettettek,
Nem Salakok ; Nemes vérbül fzülettettek.
Kérték : fogadja-bé öket társafágba,
Igérték: nem éri femmi tsalardfágba.
Bé-vette: ezeknek a' Templomba menni
Kelletett: ott fogják a' hitet le-tenni.
A' Proto-pop fel-is vette a' Stóláját,
És fel-adta elébb az Úr' vatsoráját
Ó hit' módja fzerint: 's mihent ezt fel-vették,
Proto-pappal eggyüt a' hitet le-tették.
A' Társafág estve tartott vígasfágot,
Nem-is láttak még ott illyen mulatfágot.
Mert itt mind tántz vala, mind tüzi mesterfég,
Mellyen tsudálkozott az egéfz Nemesfég.
Gubernátor Tzímje fok fzínü lángokkal,
Égett: és két Syren küfzködött azokkal.
Tüzes habok között Neptúnus evezett,
Szigonnyal Tzet-halat fziklához fzegezett.
Húllottak Jupiter' tüzes menykövei,
Szórtak Cyclopseknek fzikrát pöröllyei.
Afanásia név zöld láng fzínnel égett,
Minnyájan tsudálták e' fok ékesféget.
Szabadfágnak tsak most kezdödött munkája,
Valósággal annak ez vólt Epóchája.

Mert

Mert a' Gubernátor, itt nagyon ittas lett,
A' Gréfnak minnyájok elött nagy hitet tett,
Hogy fzámkivetteknek öt fejévé tefzi,
Nagy böltsesfégének jutalmát így vefzi.
Ministériumnak fog írni mellette,
Vegye fzolgálatba, mert meg-érdemlette,
A' Cancellárius, 's Hetmány, hogy ezt tegye,
Akarták: érdeme bérit hogy ö vegye.
Leg-jobb vólt, hogy tölök hét ezer rublákat
Azon éjjel Schachon nyere, mind duplákat.
Auróra a' fetét éjtfzakát már üzte,
Vállán függö haját rózsákkal bé-füzte;
Aztat fzekerével fére tafzította,
Hogy jöjjön nyomába, Fébust fzóllította.
Szavát-is fogadta ezen kedvesének,
Látfzatta aranyos Súgárit fénnyének.
Azért ki - ki mene maga fzállására,
A' Gróf-is le-düllött nyúgodni ágyára.
Alig várta Rontó, Gróf' fel-ébredését,
Láb hegyeken tette körülte lépését.
Fel-ébredvén, kéfz vólt már Tsokoládája,
Bé-vitte, 's míg itta, így fzóllott hozzája.
Méltóságos Uram! most jól foly a' munkánk,
Van pénzünk, 's két ebbel bé-fogatott fzánkánk.
Úgy vagyon: fzóllt a'Gróf, tsak viseld gondjokat,
Mert vefzfzük azoknak, hidd-el, sok hafznokat,
De ártana nékik, ha soká állnának,
Mivel a' lábaik majd meg-dagadnának.
Minden harmadik nap meny velek fzánkázni,
A' fzán mind a' hajó úgy meg-nem-fog rázni.

Rontó eztet hallván, felette nevetett,
A' Grófnak-is rajta nevetni kelletett.
Szóllott: tudja menykő, hogy fogom-bé őket,
Fülökre, farkokra vessek-é gyeplőket.
Zabolát ſzájokba, ha teſzek, meg-marnak,
Üssem-é? indúlni hogy ha nem akarnak.
Hát akkor ezekkel mit fogok én tenni,
Ha jobbra, vagy balra ſzükſég léſzen menni?
Úgyé? mint a' béres, tsá, vagy Hejſz, ſzóllíttsam,
Vagy mint Postilion, Hi! hotra fordíttsam.
Nem tudom, hegyrűl le tudnak-é tartani?
Miként kell, nyeregbűl, bakrúl-é hajtani?
Meg-állyak-é velek, hogy ha vizellenek? (nek.
Hogy mint lovak oſztán könnyebben mennye-
Idegen ſzánt látván, talám majd ugatnak,
A' kik azon ülnek, útbúl ki-álhatnak.
De ha azoknak-is kutya lovok léſzen,
Ki nem térnek, ſőt még meg-álnak méréſzen.
Majd marakodásra jön akkor a' dolog,
Vagy enyim, vagy az ő ſzánkájok fel-forog.
Az leg-ſzebb, hogy nem-is tudom a' neveket,
Bodrinak, Sajónak, hívják-é ezeket.
Leg-jobb az; ezeket hogy nem kell vakarni,
Sem pedig pokrótzal őket bé-takarni,
Kováts ſem kell, a' melly ezeket patkóllya,
Nem-is igen hídlott ezeknek az óllya.
Gondom leſz reájok, meg-híznak, gondolom,
Ha a' falu végin döggel abrakolom.

Mi-

Mikor mi Hazánkba Slitádat tartanak;
Tsörgőket lovakra ſokat akaſztanak;
Majd kötözök én-is ezeknek farkára,
Ha lóra illenek, mért nem a' kutyára,
Még az Urak itten majd módiba veſzik,
Kiknek kutya lovok vagyon ſzint' ezt teſzik.
Képzellem magamba, mint fogok ſzánkázni,
Hányſzor fordúlok-fel, 's mint fogok bakázni.
De mindenek felett tsak aztat tudhatnám,
Még jobban ſzeretném, ha ſzemmel láthatnám.
Minő e' Nemzetnek az ő ármádája;
Talám kutyákon ül Cavalleriája.
Mert ha nyargalódzni tudnak rajtok ſzánkán,
Katona-is ülhet bízvást ezek' hátán.
Vasasok ülhetnek a' ſzelindekeken,
Dragonyosok kopón, avagy más ebeken,
Agarokon pedig Svólezsér, 's Huſzárok,
Könnyük ezek; ſzöknek, légyen tér, hegy, árok.
Söt haſznát vehetik más faj kutyáknak-is,
Pudliknak, Vizsláknak, a' Pumedliknek-is.
Mert mért nem lehetne a' pudli Pontonír (a)
A' vizsla pediglen mezei Inzsinír;
Tudjuk a' fát pudli a' vízbül ki-hozza,
Illö a' hajót-is, hogy ő kórmányozza.
Inzsinír mezőket, hegyeket rajzollya,
Vizsla; ha revírez, ő-is azt ſzagollya.
Pumi ſzekér előtt tzihol fürög, forog,
Ha bagázsián ül, már mindenre morog.

Sze-

(a) Pontonír a' hajóknál, és hídaknál lévő katonák-nak neve.

Szekér Mester ez-is hát mért ne lehetne
Fűrvézennél? (a) a' hol nagy hasznot tehetne.
Látom nagy eszek van itt az embereknek,
Több hasznokat veszik, mint mi az ebeknek.
Szóllitt a' Gróf hozzája, ne bolondoskodjál,
Holnap mint szánkázol, arrúl gondolkodjál.
Itt vagyon Demetri (b) esméréd már ötet,
Reggel majd a' szánba fogja néked őket.
Meg-mutattya hogy kell azokat hajtani,
Miként kell forgani, 's a' gyeplőt tartani.
Bé-is fogta más nap, a' helység végére
Ki-mentek: a' mint már Rontó oda ére,
Látván Demetritül őket mint hajtotta,
Hogy ő-is már tudja, azt hitte, tartotta.
Szóllott itt hozzája, te már haza mehetsz,
Tűzhöz a' kutyáknak enni való tehetsz.
Ez el-ment: Rontó-is, még tovább szánkázott,
Örült, hogy mint kotsis eddig nem hibázott.
Rá talált ő vágni a' nyerges kutyára,
Ez mindjárt sikojtott, le-feküdt hátára.
Gondolta: a' rúdas, majd ha aztat húzza,
Fel-ugrik, másképpen, a' bőrit le-nyúzza.
De ez sem akart már egy tapot-is menni,
Baja lett, nem tudván, mit fog velek tenni.

Hoz-

(a) Fúrvézen tészi, a' midőn számos hadi Tár, és bagázsiás szekerek eggyütt vannak: mellyeknek Comendánsa a' fő szekér-mester.

(b) Demetri Kamtsátkai paraszt sclávus vólt, a' ki a' Gróf Konyhájába szolgált.

Hozzá ment: akarta ötet simogatni,
 De látta, hogy kezdi fogát vigyorgatni,
Haragudott, szidta, még jobban meg-tsapta,
 Fel-ugrott, de egybe a' lábát meg-kapta.
A' vólt szerentséje, hogy tsizsma vólt lábán,
 Máskép sebet ejtett vólna annak szárán.
Erre a' két kutya immár egymást marta,
 Védelmezni őket mindenkép akarta.
De mihent tsak közel mene ő hozzájok,
 Kapkodtak fogakkal, tátva vala szájok.
A' kutyák itt egymást mind addig rángatták,
 Míglen hámjaikat öszsze nem 'szaggatták.
Mihent észre vették, hogy a' hámtúl mentek,
 Rontót itten hadták, haza futva mentek.
Nem tudta, a' szánnal itten már mit tégyen,
 Látta, szükség, hogy ő kotsis, ló-is légyen.
Bé-is fogta magát, húzta haza felé,
 Izzadott homloka, háta görnyett belé.
Szél támadt, a' havat szemébe hordotta,
 Mire jutottam én, magába mondotta.
Ímé kutya lóvá én emberbül váltam,
 Soha életembe még így én nem jártam.
Hallottam bikává Jupiter változott,
 De engemet Vénus soha sem kínozott.
Acteont szarvassá Diána hogy teve,
 Tudjuk, de kutya ló eggyike sem leve.
A' kutyák tsak hamar a' házhoz jutottak,
 Mivel egész addig sebessen futottak,
Eggyiknek nyakárúl gyeplő darab függött,
 Másiknak hátárúl, sok szakadt szíj tsüggött.

A'

A' Gróf a' kutyákat látván, szóllt: baja lett
Rontónak: nem tudom, ö ezekkel mit tett.
Meny Demetri frissen! ha lehet, mindég fuss
Igyekezzél! hozzá, hogy mennél elébb juss.
Még meszszérül hogy jön, meg-látta öt Rontó,
Kiáltott: jojj-el jojj! légy te-is kutya ló.
Mihelyes Demetri hozzája érkezett,
Mint bánt a' kutyákkal, arrúl értekezett.
Talám ugyan öket ostorral meg-tsaptad,
Vagy igen rövidre a' gyeplö szárt kaptad,
Ha velek így bánnak, mindjárt le-fekszenek,
Tovább már nem mennek, inkább meg-döglenek.
Ha mászszor meg-ütik, felette mérgesek,
Marják egymást, mintha vólnának dühösek.
Tsak nyelvet kell adni, halld! azoknak, így Perr!
Vagy még keményebben, ezt kiáltani Berr!
Akkor két mért-földet hamar ált futhatnak,
Tovább egy húzomba, ök nem-is hajtatnak.
Szóllt: tudta az ördög lovatok' szokását,
Vagy-is nyelveteknek, Perr! Berr! szép hangzását.
Meg-tsaptam a' nyergest, ez le-is feküdött,
Rúdast marta osztán, és vele küszködött.
Demetri itt a' szánt húzta, Rontó tolta,
Föld népét, szokását rútúl káromolta.
A' mint haza értek, 's a' szány körül forgott,
Ötet kutyák látván, mind a' kettö morgott.
Káromkodott rútúl, végtére nevetett,
Szóllt: ugyan nagy bolond, 's ostóba lehetett,
A' ki ki-gondolta, hogy kutya ló légyen,
Diszznó-is a' lehet, mert négy lábon mégyen.

A'

A' Gróf őt meg-látván, nevetett felette,
Nó! miként fzánkáztál? ő töle kérdette.
Szólltt: Nagyfágod tudja, hogy fogadáat tettem,
Tengerre nem megyek; majd éltem vefztettem.
Nyufztokat-is foha hogy nem megyek fogni,
Esküfzöm kutyák fem fognak rám morogni.
A' kutya, tsak kutya, nem lefz belöle ló,
Nem másnak, tsak kutya embereknek való.
Én ő rajtok többé foha fem fzánkázom,
Ezen fzolgálatot fejemrül le-rázom.
Nyargalt az ördög-is inkább maga Annyán,
Mint fem Cerberussal bé-fogatott fzánkán.
Nagysádnak kedvére mindeneket tefzek,
Postilion ugyan kutyáknál nem lefzek.
Szólltt a' Gróf: ezeken fogfz velem fzánkázni,
Eggyütt fogunk nyufztot,'s medvéket vadázni.
Jövendölöm még a' Tengereken-is járfz
Velem: Magnes tönél a' hajó orrán állfz. (*a*)
Nyugodjál; én nékem most dolgaim vagynak,
Mellyek tréfálódni te veled nem hagynak.

(*a*) Minden tengeri hajónak az orrán vagyon Mágnestő, melly Compafznak-is neveztetik, ennek mutatása által tudják az hajón lévők, melly réfzin vannak e' világnak, és merre kell menni.

ÖTÖDIK TZIKKELY.

A' mellybe Gróf Benyovski Móritznak két kereskedővel történtt dolga, Schach Játékába tett nyereségei, Bolscheretzbe történtt minden féle dolgai, itten véghez ment véres tsatái, végtére a' várnak meg-vétele, a' Gubernátornak meg-ölettetése, szent Péter, és Pál hajójának el-vétele, némelly mulatságos esetei Kontó Pálnak elő-adattatnak, mind addig, míglen minnyájan meg-szabadúlván, Kámtsatkából azon hajón el-mentek.

Már a' kereskedők, meszet, követ, és fát
Mind el-készítették, mellyel az Oskolát
Építeni kellett: 's kevés idő múla,
Kész-is lett, mert ehez igen sok kéz nyúla.
Gróf tizen negyedik December napjára
Szabta tanítását, ült katédrájára.
Krustiev' 's Panovot, vette segítségül,
Látván tanítványi száma naponként gyűl.
Jeles embereknek vóltak Gyermekei,
Afanásia-is, 's az ő testvérei.
Egy reggel Sibaev, társaságnak tagja,
Hozzá jött, úgy tetszett, hogy vólna haragja.
Mert

Mert mindég komor vólt az ő ábrázattya,
De nem, söt szépen szóllt, 's ez vólt akarattyà;
Hogy gyűlést tartana jövő éjtszakára;
Minnyájoknak adna nagy dolgot tudtára.
Ez meg-esett : nékik aztat jelentette,
Hogy azon nép, mellyet hajójára vette,
Fel-zendült, mert kemény hozzájok mint Tatár,
Ochotzk Városbéli Tsuloznikov Kalmár.
Annak hajójával el-szökni akarnak,
Sok szép portékákat már arra takarnak.
De okos Vezérek hogy lenne, szeretnék,
Ezt a' Gróf magára venné-fel, azt kérnék.
Látszatott jó víznek lenni ez malmokra,
Hogy ha tekíntettek magok Plánumokra.
Az egész társaság a' Grófnak eszére
Bízta ezen dolgot, bölts ítéletére.
Reá-is állottak az ő tanátsára,
Sibaevhez így szóllt, fülök' hallottára:
Mennyen! és mondja-meg a' fel-lázzadt népnek,
Hogy én nem tétetem magam' írott képnek.
Önként a' fejemre én veszélyt nem veszek,
És így Vezérjek-is nékiek nem leszek.
Árúló közöttök könnyen találkozna,
Ki-is a' fejemre tsak bút, és bajt hozna;
De az Úr kéz alatt reménységet adhat
Nékiek; és mint egy magátúl így szóllhat.
Talán fel-válallya ő a' Vezérséget,
Hogy ha bennetek lát jó szívet, hűséget.
Engedelmesek-is hogy ha hozzá lesztek,
Minnyájan ezen két pontra hitet tesztek.

S Köz-

Közzülök a' Grófhoz más nap el-jött kettő,
  Tartatott közöttök böltsnek ezen két fő.
Térdre estek ezek többiek képébe,
  Esedeztek, kérték, minnyájok nevébe,
Hogy a' Vezérséget venné-fel magára,
  Mindeneket tésznek parantsolattyára.
Nyújtott-is ezeknek egy kis reménységet,
  Hogy ha mindenekbe engedelmességet
Mutatnak, és erre hitet fognak tenni,
  Igy tám a' dologbúl valami fog lenni.
Harmad nap a' Grófhoz jött nagy sietséggel,
  Tsuloznikov Kalmár, mintegy sjedséggel.
A' szemére hányta, hogy fel-indította
  Népét, és magához őket hódította.
A' Gubernátorhoz, szóllt, ő mindjárt mégyen,
  Hogy ha meg-nem-mondja népe köztt ki-légyen
A' fő pártos, a' ki első jött hozzája,
  És maga-is mért lett azok orgazdája.
Igy felelt itt a' Gróf néki nagy mérészen,
  Mert fel-gyulladva vólt testében egészen.
Hát engemet tart ked egy ollyan kábának,
  Hogy én vólnék oka népe' lármájának,
Olly tsötselék közzé magamat keverném,
  A' jó Gubernátort meg-bántani merném?
Tudja ked! hogy hozzá megyek mostan mindjárt,
  Mert betsületembe akar ked tenni kárt;
És kivánok tőle kedrül elég-tételt,
  Nem szoktam el-nyelni én az illyen ételyt.
Hogy ked Tiranussa népének, meg-mondom,
  Jól lehet mind eddig nem vólt arra gondom.

Lég-

Leg-ottan el-is-ment a' Gubernátorhoz,
Tartván, illyen dolog ollykor sok roszszat hoz.
A' Kalmárt elötte nagyon bé-vádolta,
Egész dolog súllyát a' nyakára tolta.
Nagyon meg-feddette öt' a' Gubernátor,
Arestomba mégyen, ha ezt teszi másszor.
Népével ne bánnyon ollyan kegyetlenül,
Mert más kép vele-is bánat illetlenül.
Jobb lesz el-ereszti öket, hadd mennyenek,
Szolgálatot, a' hol tetszik, ott vegyenek.
Szegény Tsulosznyikov nem szóllott, tsak hallga-
De szívén a' méreg egészen ált-hatott. (tott,
A' Grófnak az úttyát ötsével el-állta,
Botokkal, késekkel e' kettö már várta.
A' mint jött, mind ketten mindjárt meg-támadták,
Vakmeröségeknek árrát meg-is adták.
Mert a' Gróf a' hátát egy háznak vetette,
Fortélyosan magát mind addig mentette;
Míg egyszer Öttsének fejét úgy meg-tsapta
Páltzájával, hogy ez a' lelkét ki-adta.
Mihent látta, hogy ez már a' földön el-nyúlt,
Tsulosznyikovot-is meg-ütvén, földre húlt.
Nem verte páltzával, már itt tsak öklözte,
És a' földön ötet úgy meg-dögönyözte,
Hogy mind orrán, száján, túrt és okádott vért,
Tsak hogy meg-ne-öllye, a' Gróftúl pardont kért.
De a' Gróf-is kapott sok karmolásokat,
És a' bottyaiktúl olly nagy tsapásokat,
Hogy e' Batalia ágyába fektette,
Tsak tíz napok múlva magát fel-vehette.

Hogy a' Gubernátor meg-hallotta e' hírt,
Tsuloſznikov ellen mérgével már nem bírt.
Hat holnapra ſántzra dolgozni adatta,
Az egéſz vagyonnát Fiscus el-ragadta.
Most folyó ſzázadnak hetven-eggyedike,
Vólt más fátumának hasonló egyike.
Sok jó barátjait új eſztendő napján,
Hívta ebédjére, mulatni akarván.
Kazarinov néhány Nád-méz ſüvegeket
Küldött, de méreggel meg-rontá ezeket.
A' Gróf ajándékát, barátſág jelének
Tartotta: nem vélte őt' ellenſégének.
Itt bor nints, ebédnél iſznak tsak herba-thét,
Ebéd után pontsot, vagy fekete kávét,
Jó apetitussal mivel ettek immár,
Thével mindeniknek töltetett egy pohár.
Ettek, ittak, és ſzép nyájasan mulattak,
Kevés idő múlva, minnyájan jajgattak.
Mivel ki kolyikát, ki bél-rágást kapott,
Ki hányt, ki kínnyába fába-is harapott.
Eſzre vette a' Gróf, hogy ők mérget ettek,
Vagy ittak: és azért illy betegek lettek.
Mindjárt velek eggyütt, egy jó dózsist bé-vett
Tengeri hal zsírbúl, azonnal jobban lett
Minnyája: áldották a' Grófot, 's ezen zsírt,
Mert már most nevetett az-is, ki elébb sírt.
Szóllt a' Gróf: egyre van ſzívembe gyanúſág,
Mindjárt-is ki-tetſzik, Urak! az igazſág.
Kutyával, matskával próbát fogok tenni;
Nád-mézet ezeknek majd adatok enni.

Hogy

Hogy lássák az Urak igaz gyanúſágom,
És hogy osztán légyen ki ki bizonyſágom.
A' Nád-mézet a' Gróf húsra vakartatta,
Két külön tányéron nékiek adatta.
Mind kutya, mind matska, a' húsbúl jól ettek;
Más-fél óra múlva ők meg-is gebedtek.
Tüstént el-ment a' Gróf a' Gubernátorhoz,
Tsudálta az őtet, látván hogy tzúkrot hoz.
Kazarínov ellen panaſzſzát le-tette,
Vendégivel mint járt, elö-beſzéllette.
A' Gróf ſzavaiba vólt elöl kétſége,
Kazarinovnak nagy, úgy mond, emberſége.
Ez már a' megyémbe régi kereskedö,
Mindenkor jó lelkü ember vala még ö.
Gubernátor Uram! ſzólltt a' Gróf hozzája,
E' dolognak mindjárt lehet illy próbája.
Méltóztassa ötet magához hivatni,
Egy tséſze Herba-thét nékie adatni,
De ſzükſég leſz, elöl azt adni tudtára,
Hogy a' Nád-méz, mellyet teſznek a' tátzára,
Abbúl való légyen, a' mellyet én hoztam,
'S hogy Uraſágodnak azt ajándékoztam.
Méltóztassa nékem még most azt el-hinni,
Hogy ö azon Thébül ſoha ſem fog inni.
Mindjárt egy ſzolgáját Cancellháriusért,
A' másikát pedig küld'te az Hetmányért.
Kazarinovot-is magához hívatta,
Tréfált elöl velek, és öket mulatta.
Az alatt bé-hozták ſzólgák a' Herbathét,
Adtak kinek kinek egy portzelán tséſzét.

Egy ezüst tátzán vólt a' fel-vagdalt Nád-méz,
  A' Gubernátor itt Kazarinovra néz.
Szóllott : eztet nékem egy számkivettetett
  Hozta ajándékba, el-vennem kelletett.
Mindjárt Kazarínov változtatta színét,
  Mivel gonosz tette mardosta a' szívét.
Itt a' Gubernátor maga egy Tséfzébe,
  Herba-thébűl töltött, adá azt kezébe.
A' Nád-mézbűl ebbe két darabot vetett,
  Tessék inni! szépen szóllitt, a' mint illetett.
Kazarínov magát mindenkép' mentette,
  Asztalra a' tséfzét tsendessen le-tette,
Szóllitt a' Gubernátor, már most parantsolom,
  Mindjárt mind igya-meg, én aztat akarom.
Észre-vette ebbűl, a' dolgot, hogy tudja,
  És előtte magát már ki nem hazudja.
Lábaihoz borúlt, nagyon meg-fjedett,
  És minnyájok előtt, ő illyen vallást tett.
Meg-vallom, a' tzukrot meg-mérgesítettem,
  Én eztet jó végbűl, és nem rofzbúl tettem.
A' Gréfot akartam azzal meg-étetni,
  Ártalmas ember ő, a' kitűl félhetni.
Szóllitt; egy Piatsinin nevű számkivetett,
  Mondotta én nékem, mellyre hitet-is tett,
Hogy egy Társaságot ő már fel-állított,
  Mellyel sok rabokat magához hódított.
Ezekkel el-szökni, és tovább állani
  Akar ő, hajóra fognának szállani.
De a' Gubernátor fel vólt már indúlva
  Ellene felette: egy kis idő múlva,

Can-

Cancelláriusnak keménnyen meg-hadta,
Mivel még illy dolog nem történtt alatta,
Hogy ötet leg-mélyebb tömlötzbe tétesse,
És minden jószágát töle el-vétesse,
És mint egy világos méreg keverőre,
Szententzia hozás ne mennyen későre.
A' Gubernátortúl a' Gróf el-sietett,
Mihent haza ére, ő gyülést hírdetett.
Az egész Társaság hamar-is öszsze-gyült,
Piatsinin mit tett, azon minden el-hült.
Nyavalyás már dolgát maga sem tagadta,
Én árúló lettem, magát így ki-adta.
Erre egy pistollyal ötet agyon lötték,
És így más világra a' jámbort küldötték.
De a' Gubernátor még sem nyugodhatott,
Kazarínov mit szólltt, ő ahoz láttatott.
Itt a' Grófnak igen nagy vólt szerentséje,
Máskép porba esett vólna petsenyéje.
Más Piatsinin-is itten találtatott,
Ki Kozák vólt; mindjárt elö hívattatott.
Ez semmit sem tudott, nem-is felelhetett
Kérdésekre; azért el-is eresztetett.
Nagyon örvendezett ezen a' Társaság,
Hogy ki nem tudódott, az egész tsalárdság.
Söt jobb hitelt adtak már most minnyájoknak,
Kik ellenek szóllták, nem hittek azoknak.
El-ment a' Gróf, 's kérte itt a' Gubernátort,
Némellyeknek adna ónot, és puska port,
Kik menni akarnak Nyisnei Osztrogba
Vadászni; 's a' telet tölteni dologba.

Ezzel a' Társaság dolgát el-titkolta,
Fel-tett fzándékjokat nagyon palástolta.
Mindenekre reá ált a' Gubernátor,
Adattatott nékik elég ón, 's elég por.
Meg-hagyta azoknak, a' kik el-menének,
Hogy ők Áprilisbe mind viszsza térnének;
Mert a' tenger révbe akkor az egész jég
Fel-olvad, és ködös nem-is léfzen az ég.
Akkor Plánumoknak tárgyához juthatnak,
Innét ének fzóval már el-illanthatnak.
Gubernátort a' Gróf magáévá tette,
Naprúl napra jobban őt kedvébe vette;
Afanásia-is mellette Attyához
Így fzólltt: térdre esvén, 's borúlván lábához.
Vajha mint fzabadott, őtet úgy láthatnám!
Magam fzerentséjét hogy vele ofzthatnám.
Homályos befzédjét Attya jól értette,
De fzándékát még-is kedvesen nem vette,
Cancelláriusnak, 's Hetmánynak fzavára,
Ugyan tsak juttatta őt fzabadságára.
Első Péter Tzártúl ki-adott törvényhez, (*a*)
Szabta a' Gróf dolgát, mint finór mértékhez.
Vélte a' Gróf, ha ezt Társaság meg-hallya,
Örvendni fog ennek, mind eleje, 's allya.
De haza érkezvén, látta, hogy minnyáján
Haragudnak, fegyvert fogtak egynéhányan.

(*a*) Péter Tzár több helyes törvénnyei fzerént, minden fzámkivetett, a' ki méreg keverőt, vagy-is Pártütőt bé-mond, fzabaddá tétettetik.

Pánov árúlónak már ki-kiáltotta,
A' gyülést-is maga szállásán tartotta.
Kívánta: hogy a' Gróf melly törvényeket tett,
A' szerént tegyenek reá itéletet.
Bé-is hívattatott ő ezen gyülésbe,
Egyike sem vette itt dolgát kérdésbe.
Egy méreggel meg-tölt pohár állt asztalon,
Fekete posztóbúl kárpit vólt a' falon.
Kettő ki-vontt karddal az asztal mellett állt,
De minek elötte mondjanak rá halált;
Kérte: engedjék-meg néki, hogy szóllhasson,
Hogy így valóságot dolgárúl mondhasson.
Az Igazság soha sem vesz-el mirigytül,
Bár ostromoltatik sok ezer irígytül.
A' Gróf itten szóllván mint egy Demosthenes,
Meg-esmérték, szíve igaz, és egyenes.
Mindjárt-is haragok örömre változott,
Látván Pánov, hogy melly nagy rosszszat oko-(zott.
Lábaihoz borúlt, sírva őt követte,
E' vélekedésbül, mondotta, ezt tette,
Mivel Péter Tzárnak, törvénnye szabaddá
Tette őtet, vélte, hogy őket ki-adá,
Itt a' mérges pohár a' földhöz tsapatott,
A' fekete kárpit falrúl szaggattatott.
A' rántzos homlokok mind simává lettek,
Haraggal meg-töltött szájak most nevettek.
A' birodalomnak más napra házához,
Hívattatván a' Gróf: hoszszasan magához,
Szóllt a' Gubernátor nagy kegyességérül,
Tzárnéjának kivált sok szép kegyelmérül,

A' mellyek áradnak az ollyan hívekre,
  A' mint maga a' Gróf; igaz, 's bölts fejekre.
A' Cancellárius szabadság levelét
  Olvasta, 's tartotta a' Grófnak jobb kezét.
Osztán a' levelet nékie nyújtotta,
  Már hazánk fia vagy! minden kiáltotta.
Gubernátor előtt le-kellett hajolni,
  Egy tükört adott ez néki meg-tsókolni.
E' tzeremónia vala, nem-is vólt más,
  Ha ki ott szabad lesz, eztet tenni szokás.
Ezek után a' Gróf tette köszönetét,
  Mivel itt végzeni fogja már életét.
Néki egy kérése, 's kívánsága vólna,
  Hogy ha a' Fő-tanáts reája hajolna,
Engedné-meg néki, hogy ő Kámtsatkának,
  Délre fekvő részit szép tartománnyának
Maga társaival lakóúl vehesse,
  És aztat termékeny megyévé tehesse.
Szép házakat fog ő ottan építteni,
  Búzát, Rozst, és Árpát, kölest-is vettetni.
Legeltet ő Ményest, más barom tsordákat,
  Júh, sertés nyájakat, és ökör gulyákat.
Felelt itt a' Tanáts; a' jövő ülésbe
  Veszszük-fel e' dolgot, és teszük kérdésbe.
Itt a' Gubernátor Grófot ebédjére
  Társaival hívta, esett ez kedvére
Afanásiának, ki helyét nem lelte,
  Mivel szabadságát a' Gróf ma meg-nyerte.
Jó kedvébe esett itt a' Gubernátor,
  Mert fel-gyullasztotta őt' a' Ponts, 's éget-bor.

A'

A' Grófnak mondotta itt minnájok előtt,
Hogy magán nem vehet tellyesféggel erőt,
A' Leányát adni néki feleségül
Fogja: mivel láttya, hogy fzereti fzívből.
A' menyegzőjöket akkorra halafzttya,
Mikor levelére válafzfzát kaphattya.
Jakutzbúl, a' hová írtt Gubernátornak,
Hogy a' Grófot tegye ő fő Directornak
Politzajnál: ezen egéfz Tartományba,
Mivel párja nintsen ezen tudományba.
Az egéfz Társaság ezen nagyon örült,
De keserüségbe a' Gróf fzíve merült.
Mivel néki vala hív, és jó Hitvese,
Ki meg-érdemlette, hogy légyen kegyese.
Szívét a' fzerelem nem-is ostromlotta,
Szabad hogy mint légyen.őt' tsak a' bántotta.
Mert a' Kámtsatkai keserves rabságra,
Rá únt jeges, havas, hideg pufztaságra.
Vele társai-is hogy fzenvednek, bánta,
Akár mint lefz dolga, magát már el-fzánta.
Fel-tette magába, hogy a' menyegzőjét,
Mivel bé nem vette kezét, vagy gyűrőjét,
Halafztani fogja, 's annyira ki-vifzi,
Hogy végre el-múlik, a' mint maga hifzi.
Ezek után nem több, tsak négy nap múla-el,
A' Tanáts a' Grófnak kérését vette-fel,
Egy Pátenst nyert: abba ollyan fzabadságot,
A' melly minnyájoknak nemzett vígasságot.
Ki vólt ebbe téve minden fzámkivetett,
A' ki az orfzágnak jó fzolgálatot tett.

Mint

Mint nyerték-meg ezek magok szabadságát,
Nem kívánták pénzzel vegyék-meg váltságát.
Azért szintúgy ők-is szabaddá tétetnek,
Lopatkába ezen Pátenssel mehetnek. (*a*)
Örült egész Város, mindjárt harangoztak,
Illyen szokás van itt, erre adakoztak.
Hat ezer rublikat tsak hamar-is kaptak,
Élelemre valót, műv szert sokat adtak.
Hallá Kazarínov nagy Atyafisága,
Hogy a' Grófnak történt olly nagy bóldogsága.
Néhányan közzülök hozzája jövének,
Könnyeket hullatván, illy kérést tevének,
Kérik őtet arra, a' ki lakik égbe,
A' Gubernátornál vigye aztat végbe,
Hogy Kazarínovnak a' szententziája,
Váltóztattasson-meg, múllyon-el igája.
Örökös munkára ítélték Bányáknál,
A' melly nehezebb vólt akár melly halálnál.
Ő minden vagyonnyát, pénzét oda hadja,
Tsak a' szabadságát kéri, hogy meg-adja.
És a' Kurilisi szigetekbe tegye,
Ollyannak; hogy ő ott az adót bé-vegye.
Már rég fel-osztoztak az ő vagyonnyával,
A' Cancellárius maga Hetmánnyával,
A' javát ugyan tsak Gubernátor vette,
Sok drága kints vólt itt, és sok pénz felette.
Mivel Kazarínov ezt nem sajnállotta,
Gubernátor Grófnak magát meg-hajtotta.

Az

(*a*) Lopatka: Kámtsátka' tartományának szélin, délre fekvő vadon egy pusztа, China felé Ázsiába.

Az Úrért azt ímé én meg-tselekeſzem,
  Bányák munkájától ſzabbaddá őt teſzem,
Kuril ſzigetekbe innét fog el-menni,
  Ott két eſztendeig ſzámkivetett lenni.
Hogy a' Gróf meg-vitte nékiek ezen hírt,
  Egéſz atyafiſág nagy örömébe sírt.
Adtak az Istennek ezért-is nagy hálát,
  Tsókolták a' Grófnak mind kezét, mind lábát,
Egy Tsorni nevű Úr vala ezek között,
  Mint a' többi ſokkal tsínosban öltözött.
A' Gróſhoz jött, őtet ſzépen meg-ölelte,
  Mivel e' jót tette, nagyon meg-kedvelte.
Szóllítt: mint Kazarínov tudta dolgotokat,
  Szint-úgy én-is tudtam minden ſzándéktokat.
Nem tudtam méreggel akarnak itatni,
  De bé akartalak a' Tanátsnak adni.
Midőn már általad ſzerentsétlenné lett
  Kazarínov: 's bányák dolgára küldetett.
Meg-vallom, meg-ölni téged akartalak,
  És boſzſzúm tárgyának tenni kívántalak.
Mert nagyon ſzeretem azon barátomat,
  De meg-változtatom mostan ſzándékomat.
Mivel te ő vele illyen nagy jót tettél,
  Meg-ſzabadítója, 's párt-fogója lettél,
Jó barátod leſzek egéſz életembe,
  Míglen egy tsep vérem folyni fog erembe.
Titokba tartani fogom titkaidat,
  Segítni kívánom minden dolgaidat.
Ennek a' beſzédjén a' Gróf nagyon el-hűlt,
  Tsak eztet felelte, a' mint mellette űlt.

Idők folyásához magunkat szabnunk kell,
A' meg történteket leg-jobb felejtsük-el.
Secretáriusnak most a' Grófot tette
Gubernátor; és őt Fiának nevezte.
Minden leveleit juttatta kezére,
Leg-titkosbb dolgait bízta az eszére.
Azért-is házánál kellett néki lenni,
Ollykor éjfél után lehetett el-menni.
Egyszer hajnal előtt, három vólt az óra,
Haza kívánt menni, ülni akart lóra.
A' Gubernátorné el nem eresztette,
Szerentsétlenségbe ne essen, féltette.
Álmélkodott, hogy őt' lánya szobájába
Vezette, 's mondotta, feküdjön ágyába.
Tudom; az Úr magát úgy fogja viselni,
Mint okos embertűl szokott ez ki-telni.
Afanásia itt a' Gróffal maradott,
Vele addig beszélt, míg fel nem virradott.
Harmad nap ez után nagy Ünneplést tarta
Gubernátor: sok Úr legyen itt, akarta.
Ünnepe vala ez szabadúlásoknak,
A' Gróffal díszszére esett minnyájoknak.
A' mint az Ünneplés mene vége felé,
Nílov Aszszony maga lyányát hozta elé;
Urak előtt őtet Gróf Menny-aszszonyának,
Ki-hírdette lenni jövendő Társának.
Kívántak ők néki szerentsét, és áldást,
A' ki írígye vólt, kívánt szívébe mást.
Gróf maga dolgait sok-képpen intézte,
Rontó mindenekre figyelmezett, 's nézte.

Mint

Mint tengeren hajó, szíve úgy hányatott,
Hogy nem szabadúlhat, azért nem nyughatott.
Erre mint a' matska, egérre less, lesett,
De módját nem látván, nagy bánatba esett.
Hallván a' Gróf az ö sok sóhajtásait,
Kérdezte; mért téſzi fohászkodásait.
Szólltt: Nagyságos Uram! sok okom van erre,
Mert én szemeimet vetem akár merre;
Korlátok köztt látom mindenütt magunkat,
Így nem reménylhetem szabadúlásunkat.
Söt Nagysád'-is látom, ebbe nem igyekszik,
Reggel fel-kél, estve megintlen le-fekszik.
Professor lett Nagysád, van már Oskolája,
Kedves egy tanítvány Afanásiája.
Kérem hát belölem tégyen Familiást,
És ne végyen ezen szolgálatra fel mást,
Én a' gyermekeket jól fogom virgázni,
Készen lész a' vesszö, a' vízbe fog ázni.
De Afanásia, ha maga letzkéjét,
Bé-téve nem fogja tudni A. B. Czéjét,
Tudom öt' Nagyságod maga ferulázza,
És ha nagyobbat vét, tám meg-is virgázza.
De a' mint hallottam, már ezen Tanitvány,
Nagysádnak az égtül adatott adomány.
Mert ottan végzödik-el minden házasság,
A' Király választás, és az háborúság.
Melly nagy öröme lesz Nagysád Grófnéjának,
Ha kezét foghattya Sógor Aszszonyának.
De tám bal részrül lesz a' Copulátzió
Mint Berlinbe: nem kell itt dispenzátzió.

De

De mind egy; most úgy-is olly orfzágba lakunk,
A' hol a' Cánonrúl femmit fem tarthatunk.
Van itt egy Tatárnak tíz, 's több feleféege,
Gazdag illy; bár nintsen elég eleféege.
Lehet hát néküink-is, kettő, avagy három,
Férje Koronája az Afzfzony, nem járom.
Így majd több Korona lefz egynél fejünkön,
Könyörüllyön akkor Isten mi ügyünkön.
Mert eggyel-is ezer baja a' Férfinak,
Hát ugyan kedvére hogy léfzen annyinak?
Én ugyan Tatár lányt nem fogok el-venni,
Inkább ö közöttök Mufti fogok lenni.
Akkor egy Karavánt vezetek Mekkába,
Útamba el-fzököm: így Europába
Jöhetek: meg-mentem magam a' rabfágtúl,
Tsak vadáknak való, jeges rút orfzágtúl.
Haragfzol te Rontó! fzóllt a' Gróf hozzája,
A' Gubernátornak Afanasiája,
Hidd-el, foha fem lefz én nékem Hitvesem,
Van nékem hazánkba jó, és hív kedvesem.
Nagy kaput nyitott ez bóldogúlásunkra,
Türj! várj! jutunk, hiddjed, fzabadúlásunkra.
De ha néked tetfzik, itt meg-házasodhatfz,
Kutya fejü Tatár Leányra találhatfz.
Felelt: mit tennék én az illyen attával,
Atyafiságba nem estem még kutyával.
Soha fzívem, lelkem, meg fem-is nyúghatna,
Mert ha fzólnék hozzá, ö reám ugatna.
Való; hogy fzükfége a' *Kammerjungferre*
Nem vólna, fem búbra, fem pedig púderre;

Mert

Mért a' kutya fejét nem szükség bodrozni,
  Havon tsúszván, hátán szokott simítkozni.
De ha tudnám, orra mint Vizsláé szagol,
  Avagy-is nyúl nyomon mint a' kopó tsahol.
Hazánkba bé-vinnék eggyet ráritásnak,
  Diánnának eztet tartanák, nem másnak.
E' tréfa: de hogy ha én meg-nem-bántanám
  Nagyságodat, tudni még azt óhajtanám,
Mitsoda megye az; mellyet Lopatkának
  Hívnak, és mért teszi ezt Coloniának.
Úgy tetszik valaha, hogy ott Tóthtok laktak,
  Mivel igen hideg, talán mind meg-fagytak.
Tóthtoktúl hallottam én e' szót Lopatka,
  Pivo, Brintza, Szmola, e' nevet-is Katka.
Mért akar ott Nagysád Várost építetni,
  Abba minnyájunkat bé-is helyheztetni?
Félelemmel vagyok én ez iránt tele,
  Itt akar maradni Nagyságod az jele:
Ha lehet, hidegtül, soha el nem veszek;
  Ha itt Plébánusnak tesznek-is, nem leszek.
Predikállyon, kinek tetszik Lopatkába,
  De én haza megyek a' Magyar hazába.
Szóllitt a' Gróf nevetve; jó barátom, ne félj,
  Sokszor mint mondottam jó reménységbe élj.
Mind tsak szemfény-vesztés, a' mit tselekeszem,
  Ezeknek, ha tavasz nyílik, hasznát veszem
Itt marad Lopatka, mi pedig el-megyünk,
  Takarványt szemekre szükség addig tegyünk.
Addig, ha itt lenni nem akarsz Plébánus,
  Legyél tehát Bachter, avagy Notárius.

Bachter! hogy a' torkom éjtszaka bé-fagyjon,
Vagy valamelly éhes medve el-ragadjon.
Nem leszek én; nem-is vágyok e' tisztségre,
Sok Bachter jő ide, éjtszaka a' jégre.
A' Farkasok ezek, kik itt ordítanak,
Órát-é; nem tudom, vagy mást kiáltanak.
Én sem Notárius, avagy Personális,
Sem itt Palatinus, melly nagyobb annál-is,
Nem-leszek: maradok, a' ki vóltam 's vagyok,
Hiszem, hogy tavaszig talán meg-nem fagyok.
Ennek ki-nyílását Nagysáddal el-várom,
De azután magam észe tántzát járom.
Januáriusnak tizen-hetedikén,
Gubernátor útra indúla idején,
Mint Secretáriust vitte őt magával,
Vóltak őszszeséggel tizen-két szánkával.
Az egész tartományt mostan látogatta,
Úgy foly-é a' dolog, a' mint ő meg-hagyta.
Indúlások előtt Gróf gyűlést hírdetett,
Helyébe Krustyiev Úr, főnek tétetett.
Ajánlotta nékik főkép' a' hallgatást,
A' jó eggyességet, a' titok' meg-tartást.
Néhánnyát közzűlök maga mellé vette,
Fogadott szolgái, ő aztat hírdette.
Tselekedte azért, hogy ha szükség lenne,
Levelével mindjárt hozzájok egy menne.
Az útazás jól ment, arrúl hát hallgatok,
Mert semmi különöst róla nem írhatok.
Hanem azok közzűl, kiket magával vitt
Eggyike; a' kinek majd leg-inkább ő hitt;
A'

A' Gubernátornak a' titkot írásba
Bé-akarta adni, esett árúlásba.
De a' társaságnak nagy szerentséjére,
A' levél a' Grófnak jutott a' kezére.
Mindjárt-is kötözve ezt viszsza küldötte;
Ezt-is a' Társaság éjjel agyon lötte.
Mihent szerentsésen ők haza jutottak, (tak.
Nem tovább, tsak egy nap pihentek, 's nyúgod-
A' Gróftúl leg-ottan nagy gyűlés tartatott,
Töle e' nagy dolog elikbe adatott.
Hogy, úgy mond: nagy szükség, olly rendelést tenni,
Tellyes tehetséggel arra rá kell menni;
Hogy ha ne talántán el-árúltatnának,
És világosságra titkaik jutnának,
Ellent-állhassanak minden nagy erőnek,
Fegyverre hogy légyen, szükség minden főnek.
Erre Méder mindjárt itt illy jelentést tett,
Hogy ő száz lódingot immár el-készített.
Ezekbe negyven nyóltz flinta töltéseket,
'S hatvant pistolyokba illő lövéseket
Rakott: a' mellyeket ki lehet osztani,
És még többeket-is fogna munkállani.
Krustiev-is szerzett már hatvan késeket,
Hoszszúkat, és három tzolnyi széleseket.
Tizen-hat pár pistolyt, harmintz-hat baltákat,
Ötven-három kardot, és még száz Pikákat.
A' Társaság állott ötven-nyóltz személybűl,
Egésséges, izmos, mind derék Legénybűl.
Ezek mind el-szánták magok életeket,
A' szabadság' tüze élezté szíveket.

Dolgok hogy titokba még jobban maradjon,
Gubernátort kérték, hogy nékiek adjon
Hajót; Lopatkába mellyen mehessenek,
Coloniájokhoz ottan kezdhessenek.
Felelt ez; hogy hajót nem fognak ők kapni,
Mert ezt itt nem szokás idegennek adni.
De kissebb hajókat adattat eleget,
Part mellett sebessen hajthattyák ezeket.
Ezen feleletbül bőven meg-értették,
Hogy hajót nem kapnak, 's magokba fel-tették:
Halasztani jobb lesz úttyokat későre,
Várakozni ollyan alkalmas időre,
A' mikor erővel egy fegyveres hajót
El-fognak vehetni, tengerekre valót.
Látták dolgok naprúl napra nehezedik,
Fejekre több több bú, és baj ereszkedik.
Ítéletit Pánov elikbe így tette,
Mivel dolgaikat jól latra vetette.
Határ nélkül való hatalmat kell adni
A' Grófnak: a' dolgot reája kell hadni;
Mi szükség, hogy minden egymást elő hozzon?
Hadjuk; a' Plánumba, hat maga dolgozzon.
Rá állott szavára egybe itt minnyája,
Tsupán Stefánovnak habzott rútúl szája.
Nagy haraggal itten ezeket lotsogta,
Mert szívét a' méreg egészlen el-fogta.
Hogy a' Gróf viszsza élt sokszor hatalmával,
Gazúl bánt sokakkal, vele-is magával.
A' mellyért ő ötet nem-is szenvedheti,
Azért-is részirül azt nem engedheti.

Más-

Más-is lehet szint-úgy Társaság' eleje,
Közttök sokaknak nints tökkel ütött feje.
Ez még nem vólt elég, hanem viadalra
Ki-hívta a' Grófot, itten egy szál kardra.
Ki-ment: Stefanovnak első tsapására
El-törtt kardja, a' Gróf ennek látására
Hátra lépett; ámbár, most igen jó vágást
Ő rajta tehetett vólna itten bízvást,
De a' Gróf tettével itten meg-mutatta,
Hogy nem boszszú-álló, békével őt hagyta.
Még-is ez után-is vala olly vakmerő,
Hogy pistollyát kapván, a' Grófhoz löve ő.
A' golyóbis karját karmolta kevessé,
Melly a' Gróffot tette itten olly hevessé,
Hogy torkát meg-kapván, a' földre vetette,
És a' más pistollyát kezébül ki-vette
Éppen akkor, mikor másszor akart lőni,
Mert nem szünt-meg mérge, a' szívébe főni.
Más nap tzitáltatta ötet a' gyülésbe,
Haragjának oka vétetett kérdésbe.
Kérd'ték a' Gróf ellen miért agyarkodik,
Életét el-venni, hogy mért iparkodik?
De erre-is felelt ő ollyan szemtelen,
Mint szokott felelni egy durva nemtelen.
Mivel őtet, úgy mond: nagyobban szereti
Afanásia; és jobban-is tiszteli.
És míg él, haragját ő el sem ólthattya,
Hogy ha meg-ölheti, el sem-is mulattya.
Kérte-is a' Gróffot, ha éltét szereti,
Az övét vegye-el elébb, ha veheti.

Tsak így tőle magát meg-szabadíthattya,
Hogy ne légyen mérge' véres áldozattya.
Méltatlán haragját itt elibe adták,
Minnyájan kúrholták, 's rútúl pirongatták.
A' Gróf kérte őtet, hogy légyen nyugodva
És arrúl, mint ember, úgy meg-bizonyodva,
Hogy Afanásiát ő ugyan tiszteli,
Sok szép erköltsiért egekig emeli;
De nem vólt, nem-is lesz, az esze ágába,
Hogy mint hitves társát fektesse ágyába.
Ezt hallván Stefanov; lábaihoz borúlt,
A' bánatnak könynye szeméből ki-tsordúlt.
Meg-követte őtet, 's hittel tett fogadást,
Hogy baráttya lészen; akart adni írást.
Ember tesz fogadást, eb a' ki meg-tarttya,
Mint a' sebes víznek hamar omlik partya;
Szint olly hamar mérges tüze meg-lobogott,
Még nagyobb gazsághoz mint az elébb fogott.
Történtt: Nílov Aszszony egy szánkázást rendelt,
Hívott olly Urakat ehez, kiket kedvelt.
Tsak a' Gróf kedvéért e' szánkázást tette,
Mert őt mind jövendő vejét tekíntette.
Építtetett két szép házakat számára,
Afanásiával való lakására.
Ezeknek szánkáztak meg-tekintésére,
Hogy Grófnak leszneké ezek tetszésére.
Ezen mulatságnál Stefanov jelen vólt,
Itt mindent meg-tudván, mérgébe majd meg-hólt.
El-vált tőlök mindjárt, és haza szánkázott,
Mérgével nem bírván, hol izzadt, hol fázott.

Né-

Némelly katonákat menttébe szóllított,
  Kiket ajándékkal magához hódított;
Hogy legyenek néki ők segítségére,
  Másképp' a' Tartomány jut vesztességére,
A' Birodalomhoz kíván velek menni,
  Nagy dolgot fog annak ő meg-jelenteni.
Krustiev a' dolgot még-is meg-tudhatta,
  Sibaevet Gróffhoz e' hírrel futatta.
Stefanov a' Gróffal miket tselekedett,
  Mint duellált vele, mikép veszekedett;
A' Gubernátornak nem vólt még hírével,
  Vélte, hogy minnyájan vólnának békével.
De most a' Gróf néki mind meg-beszéllette,
  A' mellett aztat-is nyomba jelentette.
Hogy ő el akarja venni az életét,
  Mindenképpen ahoz teszi készületét.
Tömlötzbe akarta őt mindjárt tétetni,
  Tett sok rosz dolgáért meg-is büntettetni.
De a' Gubernátort a' Gróf kérte árra,
  Hogy engedje őtet inkább hatalmára;
Coloniába-is lesz így tekíntete,
  Ki sem lesz kotzkára téve az élete.
Plenipotentziát mindjárt írattatott,
  Melly-is a' kezébe tőle adattatott.
Sietve el-menvén, a' mint haza tére,
  Már sok katonákat háza körül ére.
Plenipotentziát nékik meg-mutatta,
  Mellyel minnyájokat mindjárt el-oszlatta.
Magok tanátskoztak őtet mint büntessék,
  Szóllt a' Gróf: a' dolga itten voksra essék.

Mivel őtet igen kevesen szerették,
Többen a' felénél halálra ítélték.
Tudta a' Gróf, hogy ő Pánov Attyafia,
Mert Annya Báttyának vala ő a' fia.
Azért nem akarta hogy meg-öletessen,
Hanem tsak lelkessen hogy meg-ijesztessen.
Töltsünk-meg egy pohárt, szóllt: ollyan itallal,
A' mellytűl hányni fog, de azért meg-nem-hal.
Meg-ijedvén, talám majd meg-okosodik,
Ellenem-is többé tám nem agyarkodik.
Reá állt minnyája a' Gróf tanátsára,
Nem-is ment a' dolga már voksok' számára.
Fegyver köztt gyűlésbe a' mint bé-hozatott,
Még mind bátor vala, mérészszen szóllhatott.
De a' pohárt látván állni az asztalon,
Ollyan halavány lett, mint fa-kép a' falon.
Dolgait Krustiev szemére vetette,
Kevés vólt közöttök, ki eztet nem tette.
El-ájúlt annyi sok szemre hányásokra,
Fel-eszmélvén, torván nézett minnyájokra.
De szententziáját mihent el-olvasták,
A' pohárt kezébe mint adni akarták,
Le-rogyjadt, el-ájúlt, és a' földre esett,
Mikor megy-ki lelke, minden arra lesett.
A' Gróf kegyes szíve rajta meg-indúla,
Látván egymás után kétszer el-ájúla,
Az okádó italt a' földre öntette,
És a' poharat-is mindjárt el-tétette.
Médert el-hivatta, vágott ez rajta ért,
Ezzel magához tért, és mindjárt pardont kért.

Ezek

Ezek után esett olly nagy betegségbe,
Hogy míg el nem mentek, nem vólt egésségbe.
E' baját-is le-rázván a' Gróf már nyakárúl,
Gondolkodott tsak a' Társaság dolgárúl.
Mind eddig fegyveres hajót nem nyerhettek,
Olly meg-határozást egymás között tettek.
Mivel szent Péter 's Pál hajója most készül,
Várni kell; ha egyszer, hogy ha ez meg-épül,
El-fogják azután erővel azt venni,
Mert rajta húsz Matrósz, 's kevés nép fog lenni.
De hogy ők könnyebben ehez juthassanak,
És sok ember' vért-is, ők ki ne ontsanak,
Tsúrint a' Kapitányt kell magok kezekre
Pénzzel hódítani, azt vették eszekre.
Őt meg-nyervén, kérni fogják Matrószokat,
Ő közzülök tégyen, és nem Oroszokat.
Tudták, hogy másképpen meg-nem-szabadúlnak,
Ha tsak ők fáuton fánt fegyverhez nem nyúlnak.
Azért-is jó rendbe szedték fegyvereket,
Port, golyóbist, ónot, 's több hadi szereket.
Hogy ki ki tudhassa ezután mit tégyen,
Ha kenyér törésre egyszer dolgok mégyen,
Három hason részre fel-osztták magokat,
Vintplat Urra bízták ök a' bal szárnyokat,
Krustyiev Urt' tették ők a' jobbikára,
Armádájoknak állt a' Gróf Centrumára.
Kapuk rontására néhány Petárdájok (a)
Vala: de szükségek vala is reájok.

(a) Petárda egy olly hadi eszköz, mellynek formája egy hoszszas golyobist mutat, meg-töltetik es

puska

Látván közelítnek szabadúlásokhoz,
  Örültek, és fogtak sok vígadásokhoz.
Tsak a' Grófnak szívét gyötrötte fájdalom,
  Tudta, hogy Párisi véres lakadolom
Lesz dolgokbúl: mert ez másképp nem-is lehet,
  Véghez tsak fegyverrel szabadságok mehet.
A' Gubernátort ő sajnálta felette,
  Mivel sok kegyelmét egyszer, 's másszor vette.
Szánta az Aszszonyt-is, ki-is sok malaszttal,
  Vala mindég hozzá, szíves indúlattal.
Hogy Afanásia meg-fog tsalattatni,
  Mert el-nem veheti, 's itt fog hagyattatni.
Ez leg-inkább sérté lelki esméretét,
  Erőltette magát, hogy láthassák kedvét.
Által látta azt-is, hogy a' Gubernátor
  Szerentsétlen lészen, 's bóldogtalan akkor.
El-szökések okát egyedül nyakára,
  Háríttya az Udvar, jut pusztúlására.
De mit nem tesz ember szabadúllásáért,
  Kínokra, halálra, veti magát azért.
E' dologba őtet Krustyiev bíztatta,
  Mivel mintegy nyilván néki meg-mutatta.
Hogy mind Gubernátor, szintúgy az Hetmány-is,
  Okoztatni fognak, Cancellárius-is.
Relátziót pedig ez fogja fel-tenni,
  Dolgunk maga ellen, nem fogja fel-venni.
Úgy fogja festeni aztat szép színekkel,
  Hogy meg-elégedik az Udvar ezekkel.

puska porral, mint a' bombi, egy asztal forma deszkára tétetődvén, el-süttetik, és ez fel-veti a' várak kapuit.

Ha pedig dolgunk jön fegyverre, tsatára,
Vagy meg-ölnek minket 's vágnak garmadára.
Vagy mi öllyük őket, 's akkor meg-engedünk,
A' Gubernátornak, 's el-viszszük öt velünk.
Európát érvén, nékie szolgalhat,
A' Gróf: 's valahol ott szolgálatba álhat.
Krustyiev mondása tsak a' Gróf eszének
Szerzett nyugodalmat, de nem a' szívének.
Mert a' Társaságba vólt egy Kudrin nevü,
Jó ember vólt másképp, és mindég jó kedvü.
Afanásiának szoba leányával
Olly szerelmet vetett, hogy nem bírt magával.
Ő az egész dolgot néki el-beszélte,
Hogy itten nyomorúlt minnyájoknak élte.
Itt hadja Kámtsatkát, szökve fog el-menni
A' Gróffal: 's mint madár, olly szabad fog lenni.
Kérte, mennyen vele, jó lészen a' dolga,
Europába ö nem lesz rab, sem szolga.
Mihent a' Leányzó ezeket hallotta,
Aszszonyának szórúl szóra meg-mondotta.
Afanásia itt a' Grófhoz sietett,
Mint kétségbe esett, majd szót sem ejthetett.
Hullatták szemei könyveket mint özönt,
Szóllott nagy nehezen, és eképpen köszönt.
Nem jövök én, úgy mond: szemre hányást tenni,
Tsak egy hitetlentül örök bútsút venni.
Erre el-ájúla, és fel sem otsódott,
Míglen rózsa vízzel, jól meg-nem mosódott.
Mihent látta a' Gróf, hogy lélekzetet vett,
Lábaihoz borúlt, elötte térdeplett.

Ese-

Esedezett, kérte, hogy őt meg-hallgassa,
 Hogy ſzíve titkait néki meg-mondhassa.
Szóllott: meg-mondottam én a' Kis-Aſzſzonynak,
 Mivel én tartottam majd Isten Aſzſzonynak.
Melly ranggal, jóſzággal én hazámba bírok,
 Melly ha eſzembe jön, akkor mindég sírok.
Ez kíntett most engem' ſzabadúlásomra,
 Minthogy Fátum vetett ezen rabſágomra.
Mellynek ſúllya tsupán azzal enyhíttetett,
 Hogy mutatott hozzám igaz ſzeretetet.
Most meg-változtatni akarom ſorsomat,
 Helyre állítani vólt bóldogſágomat.
Mindenbe kívánom, velem réſzes légyen,
 Sokkal jobb ſzerentsét, mint itt tenne tégyen.
Mert az én ſzerentsém itten Kámtsatkába,
 Nem maradhat ſoká állandóſágába.
Attya Ura koros, ha halni meg-talál,
 Az új Gubernátor, nem pedig az halál,
Mindent meg-változtat, ſorsom-is meg-fordúl,
 Érdemem, Tiſztſégem, mint a' füst, úgy el-múl.
Tudja azt-is: hogy a' ſzámkivettetteket,
 A' Muſzkák úgy tarttyák, valamint ebeket.
Hogy eddig ſzándékom'én meg-nem-mondottam,
 Idejét nem láttam, azért halaſztottam.
Afanásia jól vígyázott ſzavára,
 Ezeket meg-hallván, borúlt a' nyakára.
Mint Mágnes a' vasat magához kótsolta,
 És mint már vélt férjét, őt meg-is tsókolta.
Szóllott: hogy kéſz légyen a' világ végére,
 El-kísérni őtet; mert tart hűlégére.

A'

A' Gróf ezek után kérte igen nagyon,
Hogy ſzolgálójának jó tanítást adjon.
Hogy ne mérélſzellyen ezekrül ſzóllani,
Mert az egéſz dolgot el-fogja rontani.
Kudrint, mint árúlót, meg-nem-büntethette,
De keményen őtet még-is meg-intette.
Mért mondta a' dolgot egy Aſzſzony-állatnak,
A' kik a' nélkül-is ſoha ſem hallgatnak.
De mind azonáltal, ha őtet ſzeréti,
Ne lotsogjon többé, magával viheti.
Ezen eset után gyűlés hírdettetett,
Éjjel vólt ez: mellyben el-is végzettetett,
Titkokrúl valaki hogy ha ſzóllni talál,
Azonnal kövesse ollynak fejét halál.
Hogy a' Városba-is, ők bé ne mennyenek,
Magok oſztállyoknál mindenkor legyenek.
Mert hogy ha fegyverre talál dolgók kélni,
Ha eggyütt nem leſznek, méltán lehet félni.
Mindent jól meg-fontol egy bőlts, 's okos elme,
Most ſem vólt ok nélkül a' Grófnak félelme.
Mert Kutnetsov nevű vólt Társaſágokba,
A' ki ſokat tudott a' titkos dolgokba.
Egy Strázsa-mesternek vala itt egy Húga
Mátkája vólt ennek, a' fülibe fúga.
Kusmin vólt a' neve, néki meg-vallotta,
Hogy Europába ki-ſzöknek, mondotta.
Hívta, mennyen vele, ott őtet el-veſzi,
Jóſzágokkal bírván, ſzerentsésnek teſzi.
Izmailovnak-is, e' lány vólt mátkája,
Cancelláriusnak vólt ez unokája.

Kul-

Kutnetsov a' dolgot bár befzéllé fúgva,
Végig ki-hallgatta, mert el-vala bújva.
Mikor haragba vólt a' Gróffal Stefanov,
Fő baráttya vala akkoron Kutnetsov.
Még akkor meg-mondta ennek haragjábúl,
Hogy el-fognak fzökni, innét Kămtsatkábúl.
A' mint marakodik két kutya égy tsonton,
Szint-úgy két fzerelmes nem alkfzik égy Kon-
Cancelláriushoz mindjárást-is el-ment (tzon.
Izmailov; 's mihent,. ő ennél meg-jelent,
Elötte a' dolgot fzépen ki-találta,
A' Gróf meg-rontását magára vállalta.
Gróffhoz érvén ezen hírnek tsak a' fzele,
Új bofzfzúfággal lett fzíve mindjárt tele.
Ha lehet, a' dolgot jobb karba tehesse,
Cancelláriust-is más útra vihesse.
Hozzája ment, ki-is látta betsülettel,
De még-is mind eddig, nem olly fzeretettel.
Söt tett fok lép-vefzfzös fogó kérdéseket,
Hogy fzavān foghassa, ollyan vetéseket.
Hálójába ötet még-is nem ejthette,
Mert feleletteyeit a' Gróf böltsen tette.
Végtére ugyan tsak így fzóllott hozzája:
A' város piattza, és minden útzája,
Nem leg-jobb hírekkel töltek-bé felöle,
'S Kutnetsovrúl: még nagy rofz lehet belöle.
A' Gróf reá nézett; és el-mosolyodott,
Bátor tekéntettel befzédjéhez fogott,
Méltóságos Úrnak az ő Unokája,
Strázsa-mester Kusmin, húgának Mátkája,

Kutnetsov-is ezen leányzót szereti,
Mellyért Izmailov, őt nem szenvedheti.
Már most kígyót, békát kiáltoz reája,
A' melly nem-is igaz, ollyat-is szóll szája.
Meg-tudtam, a' leányt el-akarja venni
Izmailov: à' melly nem fogna jó lenni.
Mert tudom, hogy fő nem a' familiája,
Salak paraszt vérből való a' Mátkája.
Én vagyok az: a' ki ezen házasságot
Kívántam bontani, ne talán tsúfságot
Nemzetsége lásson ezen leány miatt,
A' melly nem érdemel fő Nemes iffiat.
Kutnetsovot azért én ki-is bérlettem,
Illy rendeléseket e' dologba tettem;
Hogy őtet Ohotzkba vigye el magával,
Adassanak öszsze ottan egy Pópával.
A' Cancellárius nagyon figyelmezte,
A' Grófnak szavait; a' mint el-végezte,
A' nyakába borúlt, felette köszönte,
Hogy ő más formába e' dolgot öntötte.
Meg-vallotta: néki hogy ártani akart,
Mivel Izmailov jól alája vakart.
A' Leány mit szóllyon, reá tanította
A' Gróf: Kutnetsovnak szint-úgy meg-mondotta,
A' Cancellárius szóllt-is más nap velek,
De mind a' beszédjek, mind a' külső jelek,
Egy húron pendűltek, mindjárt el-is hitte,
Az írígy szerelem, hogy őt erre vitte.
Unokáját mindjárt Verchnei Osztrogba,
Mivel bé-avatta magát illy dologba,
Ollyan

Ollyan fel-tétellel azonnal küldötte,
Mellyel nem kevessé ötet meg-büntette,
Hogy Bolscheretzkóba addig viszsza nem tér,
Míglen engedelmet töle arra nem nyér.
A' farka vágását, Kígyó nem felejti,
Tevöjét, ha lehet, mérgével el-ejti.
Tronfot ütni ezért akart Izmailov,
Kinek két társa vólt, Boskarev 's Czablikov.
Ezek Stefanovtúl tudták-meg a' titkot,
Mikor haragba vólt Gróffal, 's szólltt rá szitkot.
A' midön Stefanov esett nyavalyába,
Nem hitték, betegen feküdne ágyába,
Hanem árestomba vólna, azt ítélték,
Mellybe a' Gróf adta; magokba fel-tették,
Hogy ötet erövel majd szabaddá teszik,
Ha mindjárt a' Grófnak, éltét el-is veszik.
Levél által ötet ök túdósították,
Mellybe szándékjokat ki-nyilatkoztatták.
Stefanov az írást a' Pánov kezébe
Adta, kérvén, hogy így felellyen nevébe:
Hogy ne mérészellyék a' Gröfot bántani,
Tsak gondolattal-is nékie ártani.
Mert ö vólna az ö leg-föbb jó tévöje,
A' kínos haláltúl kegyes meg-mentöje.
Hanem hogy ha jönek látogatására,
Mind a' kettöjöknek fog lenni hasznára.
Az alatt Stefanov a' Gróffot kérette,
Hogy jönne hozzája, ezt ö meg-is tette.
Le-is üle mindjárt ennek az ágyára,
Boskarev, Czablikov, itt termettek árra,

Ste-

Stefanov a' Grófnak őket ajánlotta,
Hogy jó baráttyai vólnának, mondotta.
Vóltak ők, mint mások, tsak számkivettettek,
A' kik Kámtsatkába már régen szenvedtek.
Esett vélek a' Gróf mindjárt barátságba,
Bé-is vette őket itt a' Társaságba.
Még-esküdtek: nyertek mindjárást-is fegyvert,
Örült a' Gróf, kapván illy két derék embert.
Gubernátort más nap ő meg-látogattá,
Ez a' dolgot bátran elibe így adta.
A' Cancellárius kedrül nem jól beszél,
Hogy el akar szökni, olly gyanúsággal él.
Mosolyogva a' Gróf erre tsak így felelt,
Hívassa-el őtet, kevés idő-is telt,
Meg-jelent, szemébe a' Grófnak mondotta,
Hogy el-akar-szökni, tudja, és hallottá.
És akár miképpen a' dolgot simíttya,
Hogy igazán beszéll, ő meg-bizonyíttya;
Verchnei Osztrogbúl írtt néki levelet
Izmáilov; mellybe mind földet, mind eget
Bizonyságúl hívja, hogy el-akar-menni,
Boskarev, Czablikov, tanúk fognak lenni.
A' Cancellárius a' mint ezt olvasta,
Gubernátor rántzos homlokkal hallgatta.
Szóllítt a' Gróf: én ugyan mind ezeket hallám;
Leg-igazságossabb lészen még-is talám,
Hogy azon két tanúk mindjárt itt legyenek,
Tanúbizonyságot ellenem tegyenek.
Stefanovnak ugyan én ellenségemnek,
Baráttyai azok, még-is személyemnek

Nem árthatnak, ámbár kedveznek ők annak,
 Mert magamat tudom lenni ártatlannak.
Ki-ment a' szobábúl, hogy magok legyenek,
 Hogy így a' tanúkbúl mindent ki-vegyenek.
Mind a' kettő mindjárt bé-is-hívattatott,
 A' levél előttök itt el-olvastatott.
Meg-vallották, hogy ők az írást esmérnék,
 De a' mi abba van, észszel fel-nem-érnék.
Ezen dolog felől, ők semmit sem tudnak,
 Mint igaz emberek itt nem-is hazudnak.
Stefanov Gróf ellen gyakran panaszkodott,
 Hogy őt nem szerették, az adott rá okot.
Izmailov eztet mihent tapasztalta,
 Hogy ellenségei legyünk, azt akarta,
Ellene előttünk egy ki-gondolt dolgot
 Bészéllett; tsúnyáúl ő reája morgott.
Meg-tudtuk, hamis vád, és valótalanság,
 Mindjárt fel-is állott köztünk a' barátság.
Izmailovnak mi szemére-is hánytuk,
 Hogy mért költ illyeket, mert a' Grófot szántuk.
A' Cancellárius mindjárt meg-követte
 A' Grófot, mert tettét nagyon szégyenlette.
Gubernátor reá kezdett neheztelni,
 Alig tudta a' Gróf őt meg-engesztelni.
Látván a'Gróf, hogy már sok Argus szem rá néz;
 Ellene fel-kellni akár számtalan kéz.
Vígyáznak sok felől minden lépésére,
 Igyekeznek az ő nyaka szegésére.
Izmailov-is már Osztrogbúl viszsza tért,
 Cancelláriushoz mihelyest ő el-ért,

Fes-

Festette Gróf dolgát nagyon feketére,
  Hetmány-is szavára mindenkép' rá tére.
Azért-is ha reá ütni találnának,
  Hogy ö, és Társai pórúl ne járnának,
Egész Társaságnak ö fegyvert osztatott,
  Port, golyóbist, kardot, bövséggel adatott.
Éjjel mindenfelé Strázsáit ki-tette,
  Tsak vitézségekbe reménnyét vetette.
Más nap korán reggel Afanásiája,
  Látta újságot hoz, el-jövén hozzája.
Szólltt: ma édes Atyám beszéllett Anyámmal,
  De láttam, mint szokott, nem szóll ímmel ámmal.
Mert az édes Anyám sok könyüt hullatott,
  Itélem, dolgotok hogy meg-tudattatott.
Azért kérlek, ne jöjj Édesem a' várba,
  Hidd-el, fogsz akadni ott olly nyirkos sárba,
A' mellybül lábadat soha ki-nem-húzod,
  Ha mindjárt testedet fötül talpig nyúzod.
Hanem ha dolgotok tsatázásra menne,
  Ütközést az Hetmány ellenetek tenne;
Kérlek, tartsd életbe Afanásiádat,
  Ipádat, és téged szeretö napádat.
Meg-tsókolta a' Gróf hó színü kezeit,
  Szavai mutatták szívének jeleit.
Esedezett, hogy ha aztat észre venné,
  Hogy a' Gubernium rendelésit tenné,
Hogy ötet el-fogja: avagy minnyájára,
  Akarnak rá ütni, adja azt tudtára.
Egy igaz hív szívet kérni soká nem kell,
  Fogadta; egy veres pántlika lesz a' jel,

A' mellyt, ha el-küldi, vígyázzon magára,
Hogy hírtelen vefzélj ne jöjjön nyakára.
Nem ok nélkül a' Gróf rendelésit tette,
Mert egy rofz hír után, a' más rofz hírt vette.
Mindjárást-is más nap egy kis leánykátúl,
Veres pántlikát nyert Afanásiátúl.
Ez el-ment, alig múlt két három órája,
Jött egy Strázsa-mester fietve hozzája,
Hogy a' Gubernátor hívja flöstökömre,
Által-látta, hogy az nem válna örömre.
A' Gróf kegyesfégét néki meg-köfzönte,
Hírtelen rofzfzúl lett, általa üzente.
De talán hogy más nap lefz fzolgálattyára,
És meg-jelenhetik parantsolattyára.
Strázsa-mester erre nyilván meg-mondotta,
Szép fzerivel jöjjön, néki javaslotta,
Mert máskép erövel el-fog-hozattatni,
És mint makats ember, úgy fog traktáltatni.
Ö eztet röviden el-útasította,
Az üzenetemmel mennyen ked! mondotta.
Az Hetmány dél után hozzája érkeze,
Mint van egésfége, arrúl értekeze,
Nagyon kérte, hogy a' várba vele menne,
Mert úgy mond! magának azzal nagy jót tenne.
A' Cancellárius nem tudja, hogy mit föz,
Érte megint fejét valamelly hitvány göz.
Ha el-jön ezt könnyen ö el-öfzlathattya,
És jó útra ötet megintlen hozhattya.
Beteg vagyok, fzóllott, én ma nem mehetek,
Talán jobban lefzek, hólnap ott lehetek.

Erre

Erre ötet mindjárt kezd'te fenyegetni,
Hogy Kozákok által el-fogja vitetni.
Kiáltott-is rájok: a' Gróf nagyot fütyült,
Öt ember itt termett, mellyen Hetmány el-hült.
Magát, két Kozákját, minden fegyverétül
Meg-fosztatta, már nem tartott erejétül.
Söt ötet rabjának Gróf mondotta lenni,
Tudván, hogy tsalárdúl akart vele tenni.
Gubernátor néki azt üzente estve,
Ha el nem ereszti, élte lesz el-vesztve.
Jöjjön hozzá, és ha ö ártatlan lészen,
Minden elég-tételt ö töle ö vészen.
A' Gróf üzént néki, hogy ma nem mehetne,
És társai nélkül semmit sem tehetne.
Még ma estve velek fog ö tanátskozni,
Holnapig szükséges tehát várakozni.
Hat jó mérész legényt comandíroztatott,
Kiket bátorságra nagyon fel-bíztatott.
El-küldé éjfélkor; mert kézre kerítni,
A' Cancelláriust, akarta el-tsípni,
A' Gubernátornál vólt szerentséjére,
Azért-is most egyszer nem került kezére.
De Izmailovot még-is el-ragadták,
Jól esett, tsak ezt-is, hogy ök el-foghatták,
Más nap két pántlika Afanásiától
Érkezett: küldötte a' szolgálójától.
A' melly papirosba takarva valának,
Töle ezen sorok arra íratának.
Hogy Izmailovot tám a' föld el-nyelte,
És a' tanúkat-is hasonló sors lelte.

Már most minden ember vagyon olly hiſzembe,
Hogy odább állottak, mivel állni ſzembe
Nem mernek, nem lévén nékik igazſágok,
És hogy majd ki-ſülne minden ravaſzſágok.
A' Grófra az Attya hogy nem neheztelne,
Sőt mindennek mondja; hogy ártatlan ſenne.
Őt tsak ſzínlés alatt még-is fel-hozattya,
Négy Kozákkal; kiknek magát meg-adhattya.
Menni akart a' Gróf, ezen levelére,
De ezen menése lett vólna veſztére.
Több darab pántlika vólt a' levélbe bent,
Ezeket meg-látván, meg-hökkent, el-nem-ment.
Látta azt-is, hogy a' Kozákok kéſzülnek,
Fegyvert villogtatnak, kardot köſzörülnek.
Tett a' Gróf is mindjárt olly kéſzületeket,
Hogy jól fogadhaſsa ezen vendégeket.
Látta: dél után egy Granatéros Káplár,
Négy Granatérossal az udvarán rég vár.
Kérte; hogy jöjjön bé, egy pohár bort inni,
Azt vélte a' Káplár, lehet néki hinni.
Bé-ment; a' pohár bort ő itt meg-is itta,
Erre a' Gróf őtet más ſzobába hívta.
Töltött pistolyokat mellyének ſzegeztek,
Mert már itt több társok a' Grófhoz érkeztek.
Fenyegették; hogy ha ő itt kiáltást teſz,
Mint Isten az égbe, halálnak fia leſz.
Mindeneket néki meg-kellett vallani,
Valamit tsak tudott, vagy hallott, mondani.
Hogy kintelen ő ezt, 's nem örömest tette,
A' Gróf mind az ötöt, meg-is kötöztette.

Egy

Egy pintzébe őket lakatra záratta,
  Számkivetettekkel négygyel ſtrázsáltatta.
Alkonyodás után néki olly hírt hoztak,
  Mély- útba katonák, hogy bé-masíroztak.
Gróf az oſztállyával feléjek ſietett,
  Mihelyest hozzájok ő közel érhetett;
Mindjárást reájok adatott egy Salvét,
  Agyon-is lövetett közzűlök ezzel hét.
A' többi le-veté magát főld ſzínére,
  Fekve várakozott több ſegítſégére.
Tizen-egy órakor tsörtözés hallatott,
  Setét vólt: ugyan tsak még-is meg-tudatott,
Hogy Truppok jönnének, nékiek hátokra,
  Szükſég vólt leg-inkább vígyázni azokra.
Azért-is Vintplatot a' Gróf ki-rendelé,
  Hogy mennyen; 's vígyázzon ő a' mély út felé.
Maga pedig mene azon ellenſégre,
  Melly hátokra ütni akart, 's jött a' végre.
Ötven lépésnyire már öſzve-is jöttek,
  Közel vóltak, még-is egymásra nem lőttek,
Azok kiáltottak, adnák-meg magokat,
  Szóllítt a' Gróf: kívánná tudni az okokat.
A' meddig illyenkép' ők itt beſzéllgettek,
  Egymáshoz tizen-öt lépésnyire lettek.
A' Gróf akkor rájok nagyon tüzeltetett,
  Mellyért-is a' más réſz úgy meg-íjeſztetett,
Hogy az nyakra főre ſzaladt az erdőbe,
  De mivel ſetét vólt, nem vette üzőbe.
Még az ágyúit-is mind itt helybe hagyta,
  Tíz meg-ölettekkel a' dézsmát meg-adta.

Bátorságot adott ez eset népének,
 És nem tsak mérésznek, de tette fenének.
Itten a' Gróf őket megint rendbe szedte,
 Az el-nyert ágyúkat mind magához vette.
Meg-indúlt, erősen ágyúzott azokra,
 A' kik a' mély útba feküdtek artzokra.
Lábára fel-állni közzülök egy sem mert,
 Mellyel elég időt a' Gróf magának nyert,
Hogy a' várhoz velek ő közel eshetett,
 Már ágyúi lévén, többeket tehetett.
Látván, hogy ágyúkkal jőnek, az őrt-álló
 Vélte, hogy vólnának ők azon Comandó,
Melly a' várbúl ki-ment, hogy üssön hátokra,
 Imígyen kiáltott bátran minnyájokra.
Hoztok-é sok rabot? szóllt a' Gróf: eleget,
 Ki nem állyák, tudtam, az ágyú meleget.
Szóllt megint a' Strázsa: és le-eresztette
 A' fel-vonó kaput: mihent észre vette,
Eztet a' Gróf: mindjárt a' maga népével,
 Bé-rontott a' várba egész erejével.
Strázsán a' kapunál tizenkét ember vólt,
 De úgy vágattattak, hogy minnyája meg-hólt.
A' Gróf ezen kaput mindjárt fel-vonatta,
 Tíz ember őrizze, keményen meg-hagyta.
A' Kázamátákra (*a*) népe része tsapott,
 Hol-is sok ellenség, sebet, halált kapott.

(*a*) Kazamáta, a' várakba, és erősségbe; föld alatt épült Kamarák, mellyek úgy meg-vannak fedve földdel, hogy azokba a' bombik bé nem ronthatnak, és így ezek igen bátorságos menedék, vagy rejtő helyek.

Többi a' Petárdát hozta sietséggel,
A' belsö kapunak veté serénységgel,
Az udvaron, útszán, a' fegyver ropogott,
Nagy kiáltás vala, a' sok kard villogott;
Egy itt, a' más amott meg-ölve feküdött,
Sok vérébe úszván, halállal küszködött.
Soknak szemét már az halál hályog fogta,
De mivel még mozgott, a' más még-is dobta.
Trója, és Kartágo mikor meg-rontatott,
Azokba annyi vér, mint itt, nem ontatott.
Nyitva látván lenni a' Gróf egy ablakot,
Azon házon, mellybe Gubernátor lakott.
Bé-mászott; setét vólt, mene tsak vaktába,
Véletlenül még-is jött azon szobába,
Mellybe Nílov Aszszony 's gyermekei vóltak,
Kik a' rémüléstül már félig meg-hóltak.
Mivel gyertya égett, ötet meg-esmérték,
Öszve-tett kezekkel mennyre, földre kérték,
Hogy a' Gubernátor szabadítására
Siessen: ne jusson férje halálára.
Mindjárt szobájába mene egyenesen,
Szóllott-is hozzája a' Gróf szép kegyesen,
Hogy gyermekeinek szobájába menne,
Szerentsélenségtül ottan ö mentt lenne.
Felelt: hogy elöször életét el-venni
A' Grófnak akarja, úgy fog oda menni.
Pistollyát fel-kapván, itt hozzája-is lött,
Dombolt lábaival, haragja nöttön nött.
Sebbe esvén a' Gróf, így szóllott hozzája,
Minden óltalmazást teszi már héjába

Gubernátor Uram: de én az életét
Meg-tartom, ha fére tefzi a' fegyverét.

Az Afzfzony, gyermeki, térdeikre estek,
Tanáttsát fógadja, azon esedeztek.

De nem: főt mint őrült, a' torkát meg-kapta,
A' főldre le-vetni magát még-fem hagyta.

Látta a' Gróf, hogy ha őtet el-nem-ójtya,
Meg-kell halni néki, mert őtet meg-fojtya.

A' Petárda éppen akkor él-füttetett,
Mellybűl belsö ajtó itt fel-is vettetett.

A' fzobába Pánov éppen jókor bé-jött,
A' Gubernátorral még a' Gróf küfzködött.

Botsássa-el őtet, kérte, fzóllítgatta,
De fzavára ő még jobban fojtogatta.

Meg-haragud't Pánov, kardját ki-rántotta,
Mint tököt a' fejétketté hasította,

Ezt látván az Afzfzony; sírt, nagyon lármázott,
Két lyánya el-ájúlt, a' nép kint tsatázott.

E' gyáfzos tekíntet Gróf fzívén ált hatott,
Sebbe lévén, lábán nehezen állhatott.

Kérte itt Pánovot, hogy innen távozzon,
Ne talán látása, több rofzfzat okozzon.

Ő mellettek marad, gondjokat viseli,
Tudta, hogy így őket femmi rofz nem leli.

De fokáig itten még fem maradhatott,
Mivel az udvaron nagy zivaj hallatott.

El-ment: és a' mint ő az udvarra ére,
Meg-tőlt ez hóltakkal, foknak folyt még vére.

Meg tudta, társai nagyon ostromlanak,
Egy főld alatt épűltt bóltot, hogy rontanak.

A'

A' mellybe várbéli sok nép bé-szaladott,
Melly a' tsata alatt életbe maradott.
Ezeknek futott ő mindjárt védelmére,
Hogy ne juthassanak kardjoknak élére.
Azomba hírtelen nagy lárma támadott,
Katona mód szerént, néhány tüz adatott.
A' Strázsa kiáltott: ellenség! ellenség!
Kezdett-is itt lenni rémülés íjedség.
Mi dolog! fel-mene a' Gróf egy bástyára,
Egy sereg Kozákság jött szeme láttára.
Ezek a' bástyára készültek fel-hágni,
Néki-is gyürkösztek, hogy majd fognak vágni.
Vintplatot leg-ottan a' Gróf el-küldötte,
A' ki-is a' népet seregre gyüjtötte.
Sok golyóbis addig füle körül fütyült,
Míg Vintpláthoz népe rakásra öszve gyült.
A' Kozákok fel nem mászhattak hozzájok,
Mert igen rövid vólt az ő lajtorjájok.
Mivel setét vala, helyet sem lelhettek
Alkalmatossabbat a' hol fel-mehettek.
Az ő tüzellések nagyon világított,
Feléjek két mozsárt a' Gróf igazított.
Haubitzek ezekbül közikbe vettettek,
Tizen-négyen hamar meg-is ölettettek.
Huszon-két emberrel Vintplat el-érkezett,
Mihent itten vala, e' kis felekezet,
Két ágyút ezekkel ide vonattatott,
Mellyekbül nem több, tsak hat tüz adattatott.
Mindjárt a' Kozákok futottak, szaladtak,
Mint ölyvtől a' Tsirkék, ők úgy el-oszlattak.

Vél-

Vélvén, fogják ötet még attaqvírozni,
 Nagyobb erőt mint most, ellene még hozni.
Azért-is ágyúkat mindenik bástyára,
 Vonattatott a' Gróf, vártt újjabb tsatára.
Mihent ezen helyes rendelést meg-tette,
 Gubernátornéhoz maga úttyát vette.
Ezt ágyba találta, mert szíve vólt szorúlt,
 A' Gróf térdre esett, lábaihoz borúlt.
Kérte: minthogy történtt halála Urának,
 Hogy ötet ne tartsa Fátuma okának.
Szemével látta ő, hogy mikép mentette,
 Még-is hozzája lött, sebbe-is ejtette.
Leg-kissebbet a' Gróf szemére nem vetett,
 Nem tudta szívébe, még-is mi lehetett.
Gyermekei, hogy hol vólnának, kérdette,
 Szóllt a' Gróf: Ezeket Pánov meg-mentette.
Más szobába vitte, nintsen semmi bajok,
 Meg sem-is sértődött, sem tagok, sem hajok.
Az alatt a' Grófnak itten meg-mondották,
 Hogy Hetmányt tömlötzbűl ki-szabadították.
Némelly emberei: 's a' városbúl ki-ment,
 Három száz Kozákkal egy hegyen vólna fent.
A' kikkel-is mostan azt akarná tenni,
 Hogy éhséggel fogná a' várat meg-venni.
Azért-is, ennek-is, hogy eleit vegye,
 Vízzé az Hetmánynak szándékát hogy tegye,
Küldött a' városba a' Gróf katonákat,
 Kik az Aszszonyokat, nagy, 's kis leánykákat,
Egy seregbe gyüjtvén, őket mindjárt nyomba,
 Vezessék fegyver köztt; zárják a' Templomba.

A'

A' Templomot a' Gróf fa fzékkel, defzkákkal,
Körül rakattatta, fzáraz rakás fákkal.
Ezen minden dolog, éjjel mene végbe,
A' hegyrül nem látták, történtt fetétfégbe.
Meg-mondatott nékik, hogy ök kéfzüllyenek
Halálra : 's lelkekrül rendelést tegyenek.
Tulajdoníttsák ezt férjeknek, 's Attyoknak,
A' kik fegyvert fogtak, nem pedig magoknak.
A' Templomnak reggel tüz fog vettettetni,
Melly által meg-fognak ök eméfztettetni;
Az meg-engedtetik; hogy három Afzfzonyok,
Mennyenek hozzájok: 's tizen-két Leányok,
Kérjék az Attyokat, és magok férjeit,
E' mellet a' lányok magok kedvesseit,
Hogy tüstént tegyék-le ök a' fegyvereket,
Így: és nem másképpen tarttyák-meg élteket.
Örömmel rá-állták minnyájan ök árra,
Pánov Úr e' dolgot válalta magára.
Az alatt febéhez a' Gróf-is láttatott,
Mivel fegyver lövés immár nem hallátott.
Lapin Úr meg-nézvén, fzóllt: öt még rofz éri,
Mivel ki-foly, úgy mond: felette fok véri.
Hidegbe a' febe egéfzfzen bé-fagyott,
Hogy bé nem köttette, hibát teve nagyot.
Tüz felett kelletett a' febét tartani,
És így a' fagyos vért itt fel olvafztani.
Szörnyü fájdalmakat a' Gróf akkor érzett,
De jó vólt, hogy febe megint újra vérzett,
Bé-is kötötte azt, a' mint kellett Lapin,
Hamar meg-is gyógyúlt testébe mindennin.

Egy

Egy ideig ugyan lábon nem mehetett,
A' hol akart lenni, ágyával vitetett.
Sok vére ki-folyván meg-halaványodott,
Ábrázattyába-is nagyon meg-véknyodott.
Egy reggel Nílovné őt meg-látogatta,
Hogy illy fzínbe látta, könyveit hullatta.
Nem vólt nyúgodalom ő gyenge fzívébe,
Mert gondolta a' Gróf, hogy meg-hal febébe.
Szóllt: az Urat foha férjem gyilkosának
Nem tartottam, nem-is oka halálának;
Tsak kis újjával-is őtet nem bántotta,
Más az: a' ki fejét ketté hasította.
Sőt ha hajlott vólna, az Úr kérésére,
Nem jött vólna még most élete végére.
Fáj fzívem, az Urat, hogy ejtette febbe,
Könnyen történhetik, hogy meg-is hal ebbe.
Engedjen-meg néki, meg-fizetett érte,
Az halál poharát hamaréb rá mérte.
Kérem azt-is, hogy őt, el-takaríthassam,
Végső tifzteletem néki meg-adhassam.
A' közönfég engem nem fog fzenvedhetni,
Hogy meg-ölték, okúl engemet fog vetni.
A' Titkos Tanáts-is, dolgomat fel-venné,
Tzárné előtt nagyon feketének tenné.
Mihent ezt el-végzem, én mindjárt el-megyek,
Nem akarom, mások' fzeme előtt legyek.
Afanásiám-is, el-fog velem menni,
Így trágár befzédnek tárgya nem fog lenni.
Már-is Nemzetfége fzegényt kárhoztattya,
Attya halálának ő-is oka, tarttya.

De

De lefz még olly idő, az Úrnak ált adom,
Mert a' mit fogadtam, mostan-is fogadom.
Valamiket fzóllott; a' Gróf helybe hagyta,
A' temetésre-is engedelmet adta.
Nílov Afzfzony ki-ment, 's Afanásiája
Bent maradt', mindjárt-is, fzóllott ez hozzája.
Világ végire-is, hogy ő el-kíséri
A' Grófot: hűfégét halálig ígéri.
A' közönfég Annyát, hogy úgy ne nézhesse,
Mint férje gyilkossát, ne-is büntethesse,
Kérte igen nagyon, hogy őt el-fzöktesse,
Hogy így őtet okúl, ne annyát vethesse.
A' Gróf kéz-adással tette ígéretét,
Tsudálta annyához való fzeretetét.
Az hegyre már Pánov el-ment a' lányokkal,
Egy Dobossal, és az három Afzfzonyokkal.
Doboltatott: le-jött az hegynek tövére,
Tíz Kozák kísérték őket tetejére,
Szóllтt hozzájok Pánov, itten bátorsággal,
Hogy ha le-nem-tefzik, minden hamarsággal,
Fegyvereket: lássák! de már tíz órakor,
A' Templom égni fog, hamú léfzen, és por.
A' tűz eméfzti-meg feleségeiket,
És abba záratott lyány gyermekeiket.
Egy fertálykor tízre, még válafzt nem küldtek,
De már lángot látván, tsak hogy nem őrűltek.
Mivel három öl fát, a' Gróf meg-gyújtatott,
Mellynek füstye, lángja, az hegyrűl láttatott.
Két fertályt az óra ütvén tíz órára,
A' Grófnak fietve adatott tudtára,

Hogy

Hogy fejér kefzkenők a' hegyen lobognak,
Hallatik mint sírnak ottan, 's mint zokognak.
És hogy fegyver nélkül futva le-jönnének,
Kozákok; a' kik-is alig pihegnének.
Ketten ezek közzül hozzája érkeztek,
Kik fzóllták; mindenkép mindjárt meg-egyeztek.
Kérték fél óráig: hogy meg-ne-gyújtassa
A' Templomot: e' nagy kegyelmét mutassa.
Kevés idő várva, már mind meg-jelentek,
A' Gróf eleibe fegyver nélkül mentek.
Négyet magok közzül; úgymint zálogokat,
Ált adtak, leg-főbb, 's gazdag Kozákokat.
Az Hetmányt kötözve el-hozták magokkal,
Alt adták őtet-is más három rabokkal,
Kik a' Társafágbúl ált fzöktek hozzájok,
A' midőn éjtfzaka velek vólt tsatájok.
Mihent tsendesfég lett a' Kázamátákat,
Meg-nyittatta a' Gróf, és a' katonákat
Ki-hozatta, a' kik negyven-négyen vóltak,
Tizen-öt febesek már akkor meg-hóltak.
Cancellárius-is ezekkél ki máfzott,
Ollyan vólt mint ürge, a' melly jól meg-ázott.
Egy vasra Hetmánnyal őtet verettette,
A' föld alatt lévő tömlötzbe tétette.
Gubernátort más nap igen nagy pompával
El-temették, gyáfzos, de fzép muzsikával.
Tizen-két ágyúkkal a' Gróf tüzeltetett,
Szakállos Pópáktúl sírba tétettetett.
Míg a' temetés ált, Panov Úr nem henyélt,
Alkalmatosfággal, és az idővel élt,
Szent

Szent Péter és Pálnak hajóját el-vette,
  Melly már késʒ vólt, eztet mindjárt jelentette.
A' tár-házat a' Gróf vele meg-járatta,
  Valami abba vólt mind fel-írattatta.
Másokkal élelmet hordatott rakásra,
  Tudván ritkán akad tengeren ʃzállásra.
Egyʃzersmind Nílovné láthatatlanná lett,
  Nem tudták hová lett, mivel bútsút ʃem vett.
A' Gróffal ugyan vólt, de ʃzót ʃem ʃzóllhatott,
  Kezet fogott, el-ment, könyveket húllatott.
Úttyát ollyan nagyon azért ʃietette,
  Két lánya ʃirását mivel nem tűrhette.
Mert Afanásiát titkon el-hozatta
  A' Gróf: 's ezen Nénnyét mind kettő ʃiratta.
Míg ʃebbe vólt, mindég ágya mellett ʃtrázsált,
  Éjjel kemény földön, nem nyoʃzolyába hált.
Mind addig, míg Méder bizonyossá tette,
  Hogy halál markábúl a' Grofot ki-vette.
Vagy két nap, 's két éjjel, maga-is nyúgodott,
  Mivel eddig mindég nyughatatlankodott.
Egy reggel a' Grófhoz jöve ʃzomorúan,
  Meg-esmérte rajta, hogy ʃzíve van búban.
Egy levelet nyújtott néki a' kezébe,
  Ezeket ʃzóllotta nézvén a' ʃzemébe:
Nem hozom az Urat többé kísértetbe,
  Nem gyötrődik ʃzívem már a' ʃzeretetbe.
Štefanov küldötte néki e' levelet,
  Nagy fel-háborodást ezzel ʃzívébe tett.
Világossan abba ő tudtára adta,
  Hogy a' Gróf meg-tsalta, és őt tserbe hagyta.

Mivel bizonyosan vagyon Feleſége,
  Ne-is légyen abba leg-kissebb kétſége.
Ha hajadon fővel vele el-fog menni,
  Tsak világ tsúfjává fogja magát tenni.
Ha tetſzik, érette boſzſzút fog állani
  A' Grófon: és vérit ki-fogja ontani.
És azután őtet majd jobb karba teſzi,
  Mert hitves társának bizonnyal el-veſzi.
A' Grófot e' levél fel-háborította,
  Majd fegyverhez kapott, úgy fel-indította.
Nem tudta hozzája mint ſzóllyon hirtelen,
  Mert Stefanov vádja nem vala helytelen.
Éſzre vette a' lány, hogy így van a' dolog,
  Mert látta, a' ſzíve felette háborog.
Maga ſzóllt a' Grófhoz, nyúgodjon-meg ſzíve,
  Mert ő még-is mindég léſzen igaz híve.
Szeretni-is fogja, de nem úgy, mint férjét,
  Hanem úgy mint Attyát, avagy-is testvérjét.
Kérte-is, vigye-el őt Europába,
  Mert tsak világ tsúfja lenne Kámtsatkába.
Engedje-meg férfi ruhába járhasson,
  Hogy kísértetektűl bátran maradhasson.
A' Gróf mindenekre magát ajánlotta,
  'S hogy ő házas vólna, mért meg-nem-mondotta,
Okait ő néki mind el-beſzéllette,
  Isten tudja, a' lány azokat mint vette.
Más nap fegyveresen már férfi gúnyába
  Meg-jelent; ſzebb-is vólt, mint Aſzſzony ruhába.
Bellónának lett ő valóságos mássa,
  Vitézſéget képzelt ő minden mozgássa.
Achil-

Achilles nevet nyert ezen új Amazon,
  Magának-is igen nagy kedve tölt azon.
Ama nyughatatlan lelkű Stefanovra,
  A' kinek szándéka vólt tsak rosz dolgokra,
Mivel most-is újra gazságot okozott,
  Illyen Szententziát a' Társaság hozott:
Hogy ő néki ennek tanátskozásába,
  Soha részi nem lesz, sem több más dolgába;
Míg ezen dolog folyt számos munitziót,
  Édes vizet, sós húst, több más provisiót
A' hajóra hordtak, baromfit, ökröket,
  Harmelin, nyuszt, róka, több drága bőröket;
Jól meg vala már ez ágyúkkal spékelve,
  Annak Kamarái mindennel meg-telve.
Szerentsés hajózást tsak Istentűl vártak,
  Azért előbb mint sem az hajóra száltak,
Ő szent Felségének áldozat nyújtatott,
  Énekes szent Mise Templomba tartatott.
Az Évangyéliom mint énekeltetett,
  Minnyájátúl megint az hit le-tétetett.
A' szent Mise után, Te Deum tartatott,
  Tizen-két ágyúval a' Gróf ágyúztatott.
Ezután minnyáját a' Gróf meg-intette,
  Bátorságra, 's több más jóra gerjesztette.

* * *

Mind ezen dolgok, a' mellyeket ezen tzikkelybe ki-tettem, így vannak azon Németh könyvbe-is, melly fordítása azon Frantzia nyelven ki-adattatott könyvnek, a' mellyet ön-

 nön

nön maga Gróf Móritz Benyovſzki maga életérül ki-adott. De mivel Rontó Budán nálam lévén, nagyon külömböző-képpen beſzéllette előttem ezen történeteket, azért-is jónak ítéltem, hogy az ő ſzavait-is itten ki-tegyem; hogy így az ő velem tett beſzédjét, minden kegyes olvásó latra vetvén, a' dolog valóſágárúl tetſzése ſzerént ítéletet tehessen.

Rontó Pál így ſzóllott: hogy midőn már Kámtsatka tartományának Bolschereczk várossába vóltak, ő nem tudja, jádzodott-é a' Gróf Schakot, avagy nem, mivel ő mintegy ſzolgája lévén, az Urak közzé nem ment, hanem bizonyosnak mondotta, hogy pénze itten mindenkor elég vólt a' Grófnak; de hol vette, ő nem tudja, és nem-is illett, mint Urátúl tőle aztat kérdezni.

Másodſzor: midőn ezen városkának várát, a' mellybe a' Gubernátor lakott, éjtſzakának idején, a' mint ki-tettem, meg-vették vólna, leg-elől a' Kazamátákat törték-fel, és azokbúl a' ſzámkivettetteket ki-ſzabadították, a' kikkel már a' Gróf kéz alatt egy értelembe vólt. Ezeknek ök fegyvereket-is vittek magokkal, kinek lántsát, kinek kardot, kinek puskát &c. mihent ezek ſzabadok lettek, és fegyvert tőlök nyertek, egyesült erővel a' várba minden Nemnek tekéntete nélkül minnyájokat vágtak, és ölték, a' Gubernátort ki ölte-meg, azt nem tudja, de a' Cancelláriust, hogy önnön maga vágta vólna-le, azzal ditsekedett előttem, a' Gubernátornét ſem látta ſoha többé gyermekeivel eggyütt, hanem más napra virradván,

lát-

látta, hogy Afanásia mindenütt a' Gróf óldala mellett vólt, harmad napon pedig, már katona Fő-Tifzt ruhába fétált mindenütt vele, mivel pedig a' várba egy lélek fem maradt életbe, ő nem tudja Afanásia mint maradhatott-meg, gondolta ugyan tsak, hogy őtet a' Gróf óltalmazta-meg. A' Gróf fem esett itten febbe, a' mint Rontó mondotta, főt mindenütt ferénnyen comandírozott, és bíztatta minnyájokat. Minekutánna már a' várba meg-fzünt a' tsata, és aztat hatalmokba vették, egy réfzével a' Gróf a' Társasfágnak a' Tenger révet vette-meg, és itten-is valamint a' Gubernátor katonáit, úgy néhány ott lakosokat, mind kardra hányták; ennek-is már Urai lévén, fzent Péter és Pál hajóját magok hatalmok alá vették, ez leg-jobb hajó-is vólt, mert a' Gubernátor eztet tökélletessen meg-tsináltatta, mivel nem régen aztat a' tenger háborúfága nagyon meg-rongálta vólt; a' többi hajókat mind meg-égettette a' Gróf, hogy így utánnok ne jöhessenek, a' leg-jobb, leg-fzebb ágyúkbúl annyit, a' mennyi fzükféges vólt, a' hajóra vonatta, két haubitzot hányó mozsarakkal, a' többi ágyúkat, és mozsarakat mind a' tengerbe vettette, úgy mindennémü fegyvereket-is, ki-vévén a' mellyeket fzükfégeseknek látott lenni, ezeket a' hajóra rakatta, valamint a' fzükféges golyóbifokat-is, és puska-port, a' felül valókat pedig mind Neptunusnak áldoztatta-fel. Befzéllette nékem tovább Rontó, hogy valamint a' kínts tárt, úgy az élés tárokat a' Fegyver tárral, mind fel-törette a' Gróf, a' fegyverekkel,
és

és ágyúkkal mint bánt, tsak most fellyeb tettem-ki. Mi pedig a' kínts tárt illeti, vólt-é abba pénz, nem tudta nékem meg mondani, de úgy mond: kétség kívül kellett lenni, mert három nagy vas ládákat nagy ügyel bajjal emeltek a' hajóra. A' mi pedig a' több drágaságot illeti; bővségét elégképpen ki nem tudta mondani, különössen a' sok szép, és drága vadak' bőreit, mellyek Nyusztokbúl, Harmelin, Tigris, Párdutz, fekete, és fejér Medvék, piros, fekete, kék, és fejér rókák bőribűl, és több e' félékbűl állott, két kamara tölt-meg ezekkel a' hajón. Az élés tárakbúl pedig valamennyit a' fent írtt terheken felűl el-bírt az hajó, annyit raktak arra; de ezek mind ollyan szerek vóltak, a' mellyek a' tengereken romlást, vagy rothadást egy könnyen nem szenvednek. Személlyek szerént-is minnyáján, valamint pénzzel, úgy több más portékakkal jól meg-rakodtak, és így mint ama jól meg-rakott méhek, mikor, és miképpen indúltak-ki Kámtsatkábúl, most mindjárt alább verseimbe ki-tészem.

HATO-

HATODIK TZIKKELY.

A' mellybe Rontó Pálnak a' Gróffal való beszédje ki-tétettetik, annak utánna Kámtsatkábúl való ki-menetel. A' Beringsz szigetben való múlatás, a' Tengeren sok félelmes veszedelmek, Japoniába lett érkezéssel, és az ottan történtt dolgokkal adattatnak elő.

Ezek így történvén, a' tenger révébe
 Sétált a' Gróf, már most vala jó kedvébe,
Mert látta, hogy juta régen várt tárgyához,
 Szóllt, mivel vele vólt Afanásiához.
Kedves Achilleském; Rontó az én szolgám,
 Hol van? meg-ölték-é? bár tsak aztat tudnám.
Jó katona ugyan, de kissé vakmerő,
 Könnyen a' tsatába el-is veszhetett ő.
Felelt itt Achilles, aztat nem kell vélni,
 Hogy meg-ölték vólna, nem lehet ítélni.
Tudom; hogy jó gondot viselt ő magára,
 Keze által sőt sok jutott halálára.
Valamint mi, ő-is valahol ott sétál,
 Jól mondom; ám lássa! az hajó órrán ál.
Úgy-is vólt, kardjára ottan támaszkodott,
 Mint Vidinyi Basa kénnyen dohányozott.
Szóllt a' Gróf: mennyünk-el, kerüllyünk hátára,
 Majd egy tzigány kaptsot vágok a' farára.

El-mentek: már akkor katona ruhába
Vólt Afanásia, még pedig nyalkába.
A' mint hozzá értek, a' Gróf reá tsapott,
Eb atta mondással, ő kardjához kapott,
Hirtelen meg-fordúlt, a' Grófra esmére,
Kezét meg-tsókolván, botsánatot kére.
Mit tsinálſz itt Fiam, ſzóllt a' Gróf hozzája,
Véltem, hogy valamelly Kozáknak tsidája
Lelkedet testedbül éjtſzaka ki-döfte,
Az Éden kertyének közepére lökte.
De hogy lökte! élek még ſzolgálattyára
Nagysádnak, testemnek ſem lett ſemmi kára.
Éjjel a' tsatába én-is emberkedtem,
Tehetſégem ſzerint Moſzka fejet ſzedtem.
Meg-adattam vélek ſzenvedésem árát,
Úgy vágtam, mint vágja Kaſza a' fü ſzárát.
Nem vadáſztam, még-is nyuſztom elég vagyon,
Mert kik azt vadáſzſzák, vágtam őket agyon.
A' Cancellárius ſoha referálni
Nem fog, ſem Nagysáddal többé pörbe ſzállni.
A' lelkét Plútónak, úgymint Mátka-tálat
Küldöttem: már nem él ezen veſzett állat.
Bár nagyon ſetét vólt, még-is rá esmértem,
Mindjárt-is kardomat a' nyakához mértem.
Úgy le-ütém gombját, ſzintúgy karikázott,
Örültem, hogy karom akkor nem hibázott.
Láttam a' Hetmányt-is, hogy fübe harapott,
Ki-lottsant veleje, ollyan tsókot kapott.
Hát a' Gubernátort, vallyon meg-ölték-é?
Hová lett az Aſzſzony, 's három lány gyermeke?

Jól

Jól tudta itt Rontó, ki légyen Achilles,
Tette magát; velè hogy nem esméretes.
Felelt a' Gróf: Pánov Úr a' Gubernátort
Meg-ölte, és hólnap fogjuk lakni a' tort.
Az Gubernátorné leányival el-tűnt,
De még sem reménylem, hogy ő élni meg-szűnt.
Valahová oda magát el-rejtette,
Avagy úttyát póstán meszsze földre vette.
Hát ez a' Mars' fia, melly Nagyságddal sétál,
Honnan jött? ollyan szép, mint a' szép virág (szál.
Képének majd ollyan az egész formája
Mint Gubernátornak Afanásiája.
Nem lesz Moszka nemzet, mert tsínos,'s nem buta,
Sok kellene nékünk illyen szép Rekruta.
Tudom, hogy Nagyságod, már meg-visitálta,
És épnek találván, bé-is assentálta.
Szólltt a' Gróf: eb-hájjal kenték bé testedet,
Drága pénzen nem egy meg-venne tégedet.
Tudom jól esméred ezen rekrutátskát,
Mert szám nélkűl láttad Afanásiátskát.
Hogy Pánov meg-ölte az ő édes Attyát,
Meg kapta karomat, 's kardom markolattyát;
Nagyon esedezett, tartsam-meg életét,
Emberiségemnek lássa szeretetét.
Valaki meg-öllye, aztat nem engedtem,
Mert szabadságunkra leg-több hasznát vettem.
Kért arra-is, vigyem őt Europába,
Mert meg-öli magát, mint sem Kámtsatkába
Maradjon: 's itt nézze, szülői' sír halmát,
És míg él, szenvedje illy szíve' fájdalmát.

Jól tudja, hogy vagyon én nékem Hitvesem,
 Nem-is tzinkusom ő, hanem Achilesem.
Ezen névre őtet én magam bérmáltam,
 És hogy Tifzt ruhába járjon, jónak láttam.
Így a' botránkozást rólam le-hárítom,
 Idővel hazánkba őt ki-házasítom.
Szólltt Rontó: Nagyfágod bizony nagyKerefztény,
 Kár hogy feje körül nints fúgár, és fzent fény.
Nagy dolog ám ember éltét meg-tartani,
 Az halál torkábúl őtet ki-rántani.
Az Isten-is, ne ölly! eztet parantsollya,
 Nagy bün a' gyilkosfág, ha ki meg-fontollya.
Nagy jó tselekedet, árvákat ruházni,
 Mert nem fognak foha így fzegények fázni.
Jól téfzi Nagysád, hogy illy fzent dolgokat téfz,
 Hiddje, mind ezekért, nagy jutalmat-is véfz.
Achillest vigyük-el hát Magyar Hazánkba,
 Bé-ülhet kutyákkal bé-fogott kis fzányba.
Szólltt a' Gróf nevetve, hallod-é te bohó,
 A' tengeren, mellyen mi menünk, nintsen hó.
Azon e' hajóval fogunk hajókázni,
 Szány, kutya itt marad, nem lehet fzánkázni.
Szólltt Rontó: engemet, ugyan e' dolog bánt,
 Hogy hajóra ülünk, és itt hagyjuk a' fzányt.
Tengeren hajózni tsak kín, és nem öröm,
 Tett fogadásomat így megint fel-töröm.
Mivel meg-esküdtem, hogy nyufztot vadáfzni
 Nem fogok; tengernek vizén hajókázni.
Bolond víz a' tenger, az hajót úgy hánnya,
 Mint a' menykőt Bernát, az embert fem fzánnya.

Hol

Hol taſzíttya hajót öble mélyſégére,
Hol nagy hegyet formál és vett tetejére.
Irtóztató nagy víz, ſzéli, hoſzſza nintsen,
De mi nagyobb, ennek tám feneke ſintsen.
Nagyobb a' Fertőnél, a' Balatonnál-is,
Sokkal mélyebb, még a' Baktai tónál-is.
Ebbe Komáromi ſok híres haláſzok,
Soprony vármegyébe lakozó rákáſzok
Halakat, rákokat bezzeg foghatnának;
Mellyekkel magoknak haſznot hajthatnának.
Itt olly nagy egy viza, mint a' Budai vár,
Ennek fogásábúl nem ſzármazna ám kár.
De ſzáz pár biál kell gyalom vonására,
Máskép ki nem húzzák a' tenger partyára.
Egy kövi hal olly nagy, mint bár melly ſzelemen,
A' habok köztt ugrál, mert friss, és eleven.
Foghattyák ezeket vagy tapogatóval,
Avagy habra állván, meringlő hálóval.
A' rákokat pedig ágyúval kell lőni,
Ha öſzve nem törnek, nem fognak meg-főni.
A' Pesti Ispitált egynek az hátával,
Úgy bé lehet fedni, mint tserép téglával.
Három ſzáz akó ſer bé fér ollójába,
Nehéz: de nem esne fogása héjába.
A' tengeren nintsen ſemminémű malom,
Mert nem foly, bár indúl rajta ſok víz halom.
Ha kenyerünk el-fogy nem őröltethetünk,
Piatz ſintsen rajta, pénzen ſem vehetünk.
Tsak hajón kell járni, mellyt ha ſzirtnek veti,
A' kik azon vannak, magába temeti.

Szár-

Szárnyunk nints, hogy abba mint rétzék úzhassunk
Igy vagy szálva, úszva, meg-szabadúlhassunk.
Ennek Syrénnyei minket nem nemzettek;
Hanem földön járó Anyáink születtek.
Azért a' tengertül mint ördögtül félek,
Hiddje Nagysád; már-is hogy tsak félig élek.
Mit búsúlsz Kenyeres, mikor semmid sintsen,
Szóllt a' Gróf: Kurázsid, látom éppen nintsen.
Mond-meg, ez elött-is, hogy tengeren vóltunk,
Hogy meg-maradtunk-é? avagy belé hóltunk?
Tudod, hogy akkor-is, mint nem hányt bennünket,
Hajónkat meg-rontá, de nem a' szívünket.
Bízzál ez után-is Isteni Felségbe,
Meg-tart ö életbe, ált visz békességbe.
Bé-tölt ekkoráig én minden mondásom,
Most-is kedves Rontóm, ez a' javallásom:
Meg-ne-tsökkeny: vessed benne reményedet,
Tartsd-fel még tovább-is, katona fényedet.
Ha a' tüztül nem félsz, mért félsz te a' víztül,
Több jó ízek között, egy kevés sós íztül.
Ki keserüt nem ett', nem érdemel édest (*a*)
Szerentse dolgának, ki az, ki vethet lest?
Már meg-szabadúltunk Moszkáknak kezébül,
Hidd: hazánkba jutunk tenger veszéllyébül.
Késztüly! és bátor légy, holnap jösz hajóra
Velem eggyütt: nem ülsz itt a' vértse lóra.
Ezen Sæculumnak hetven-egyedike,
Május holnapjának tizen-kettedike

Folya:

(*a*) Dulcia non meruit, qui non gustavit amara.

Folya: Kámtsatkábúl, hogy ők el-indúltak,
Elébb mindeneket midőn már fel-dúltak.

A' Társaság Grófot tette Admirálnak,
A' kik hajón vagynak, mind illy alatt álnak.

Krustyievet pedig utánna valónak,
Ők vóltak Urai tehát az hajónak.

Hetven három személy vólt itten alatta,
Kiknek a' Gróf maga rendelésit adta.

Aſzſzonyi ſzemélyek kilentzen valának,
Kik ezen hajóra ő vélek ſzállának.

Még ezeken kívűl tizen-két útazók,
Kik többnyire vóltak Chinai *Pomlazők.* (*a*)

Cancelláriusnak az ő Attyafia,
Izmailov, itt vólt, Húgának a' fia.

A' mint meg-indúltak, ollykor hol havazott,
Ollykor hidèg ſzél fújt, néha harmatozòtt.

Bèringſz ſziget hatod' napra ſzemekbe tűnt,
Fáradſágok ſúllya kevéssé mindjárt ſzűnt.

Mintegy fél mért-földnek a' meſzſzeſégére
Azon réſzre, a' melly feküſzik déllére,

Vas-matskákat a' Gróf a' vízbe hányatott,
Mellyekkel a' hajó itt meg-állíttatott.

Pánovnak tíz embert maga mellé venni
Parantsolta, kikkel kis hajón fog menni

A' ſzárazra; hogy ott olly helyet keressen,
A' mellyen minnyája bátran meg-férhessen.

Két lövést tétessen, hogy ha talál illy helyt,
Midjárt ki-ſzál velek, ha meg-hallya e' jelt.

Ha-

(*a*) *Pomlaz* Chinai ſzó, orvost téſzen, ezek füveket ſzoktak keresni, talán Bottanikusok.

Hamar-is két tüzet Pánov Úr adatott,
Mihelyest a' Gróftúl ez meg-hallattatott,
Mindjárt minnyájokkal a' ʃzárazra ki-ʃzállt,
A' kikkel egy ʃzép zöld kerék dombon meg-állt.
Pánov Úr itt néki aztat reportálta,
Az egéʃz ʃzigetet hogy ő meg-vizsgálta.
De ő egy lélekre ʃem akadott benne,
Beʃzédjébe a' Gróf kétʃéges ne lenne,
Négy embert ki-küldött, még jobban vizsgálni,
Többinek egy Gunyhót kelletett munkálni.
Egy ʃütő Kementzét abba építtetett,
Mellybe kenyereket ʃzámokra ʃüttetett.
A' négy ember meg-jött napnak le-ʃzálltakor,
A' Gróf falatozott egy keveset akkor.
Ezek-is azt mondták, hogy embert nem láttak,
Hanem egy Gunyhóra ők még-is találtak,
Mellybe egy kutya vólt; ez-is tőlök ʃzaladt;
Ezen levél pedig vólt egy hordó alatt.
A' Gróf a' levelet mindjárt olvasgattya,
Mellynek nem más, hanem ez vólt foglalattya.

A' Levél.

Egésʃég, békesʃég légyen mind azoknak, a' kik ezen ʃzigetbe jutnak.

Tudtokra adom nékiek, hogy a' ʃzent Erzsébet hajója, 1769. Eʃztendőbe, az én vezérlésem alatt, az Ochótzki révbül ki-futott: mivel pedig a' ʃok tengeri háborúʃágok által nagyon meg-ʃértődött, egy álló eʃztendeig ezen ʃzigetbe feküdött: ʃzámtalan próbáink után, hogy aztat helyre állíthassuk, és úgy annakutánna

azon

azon viſzſza evezhessünk, végtére el-bontottuk, és annak réſzeibűl több apró hajókat munkáltunk, a' mellyeken én most egy útat tenni ſzándékozom azon ſziget felé, a' melly nap keletre fekſzik, ollyan reményſéggel, hogy talán ott ollyan nagy hajóra akadok, a' mellyen társaimmal eggyütt haza fogok mehetni.

Írattatott Januáriusnak 24. napján 1771. Eſztendöbe.

Évàn Ochotin m. p.
Kapitány.

* * *

Mivel ezen levél újnak látſzattatott,
Emberek nyoma-is az havon láttatott,
Vélte a' Gróf, hogy még a' ſzigetbe léſzen
Ochotin: a' kitül túdósitást véſzen.
És ha talán maga már tovább-is haladt,
Tán embereibül valaki itt maradt.
Azért-is öt embert ki-küldött ſzaporán,
Hogy mennének frissen azoknak a' nyomán.
Egy levelet-is írtt a' Gróf Ochotinnak,
Hogy adnák kezébe, avagy társainak.
Más nap reggel néhány lövések hallattak,
Ezek a' ſzigetnek dél réſzin adattak.
A' Gróf erre mindjárt lármát doboltatott,
Vintplat Úr leg-ottan ki-is rukkoltatott.
Tizen-hat emberrel hajón azon réſzre,
Mellyen a' lövések vétettettek éſzre,
Nyóltz

Nyóltz emberrel a' Gróf fel ült más hajóra,
Utánna ment; hogy így vállyon dolgok jóra.
Midőn azon réſznek ſzélire érének,
Látták; hogy feléjek egy hajón jönnének
Emberek: kik közzül kiáltott eggyike,
Hogy levél van nálok, intett némellyike.
Szent Péter, és ſzent Pál hajó Vezérének,
Hoznák eztet, azért békével lennének.
Ezen levél vala Ochotin' levele,
Sok ſzép üdvözléssel 's örömmel vólt tele.
Hogy olly ſzerentsésen ők ide jöhettek,
Tenger habjainak prédája nem lettek.
Kérte őtet, jöjjön látogatására,
Mind a' kettőjöknek fog lenni haſznára.
A' Gróf ezen embert hajójára vette,
Mellynél a' levél vólt, köſzöntését tette;
Meg-tartott még vele hármat mint zálogot,
De Ochotinnak-is ő négy embert adott.
Meg-fordúlt, és viſzſza mene a' tanyára,
De érkezett éppen nagy zenebonára.
Stefanov a' Gróffal itten ſzembe leve,
A' dologrúl illyen jelentést ő teve.
Hogy itt Andreanov párt-ütést támaſztott,
És ſok embereket ő fel-is lázzaſztott.
Ezek leg-főbb feje vólna Izmailov,
Más tizen-kettőnek pediglen Czablikov.
Ezek olly nagy gonoſzt akartak itt tenni,
Hogy ha a' Gróf népe ſzárazon fog lenni,
És maga fel talál menni a' hajóra,
Ott meg-fogják őtet, és verjék békóra.

Kám-

Kámtsatkába viſzſzá mint rabot úgy viſzik ;
Nagy jutalmat veſznek érte, aztat hiſzik.
De mihent meg-tudta a' Gróf ſzándékokat ;
Fegyverektül mindjárt meg-foſztá azokat ;
Az elő-járókat mind vasra verette,
Az hajó fenekén tömlötzbe tétette.
Kiken hadi törvény mindjárt ſzolgáltatott ;
Illyen ſzententzia fejekre hozatott ;
Hogy Izmailov Úr vele Pareczlifi,
A' ki úgy-is vála Kámtsatkabéli fi ;
Itt ezen ſzigetbe fognak hagyattatni,
A' többi minnyája meg-fog páltzáztatni.
Húzamos ötvenet kaptak-is farokra,
Inték, vígyázzanak ezentúl magokra.
Más nap Ochotinnak a' Gróf levelet írt,
Embere vitte azt, kit egy hajó kisírt.
Meg-írta, hogy melly nagy öröme van abba ;
Hogy ő ſem merült-el a' ſok zajos habba.
Kérte : jöjjön hozzá más nap hat órára,
E' ſzigetbe lévő tenger ſzorossára.
A' Comandót a' Gróf Pánovnak ált adta ;
El-ment ; és Ochotint immár ottan kapta ;
A' Grófnak meg-mondá viſzontagſágait ;
Eleibe tette minden plánumait.
Ő Saxoniába, ſzóllt, jött e' világra,
Laichtenfeld a' neve, jutott árvaſágra.
Erzsébeth Tzárnénál ő ſzolgálatot vett ;
Okát mért, nem tudja, ſzámkivettettetett.
Jakutzbúl, Ochotzkba kellett néki menni,
Egy kis ſzerentséje kezdett itten lenni ;

 Mert

Mert ő gyakran innét egy hajón ki-mene,
  Tengeri vidrákra, a' melly állat fene.
Végtére a' hajót hatalmába vette,
  Még két más hajóval magáévá tette,
Ezekkel ő elég hatalmassá-is lett,
  Az Aleutisi ʃzigetbe lakást vett.
Építeni akart itt Coloniákat,
  És ide bé-hozni több Familiákat.
Költʃége meg fogyott, fel-tette magába,
  Hogy Ochotzkba menni fog, és Kámtsatkába.
Ezeket fel-dúllya, tiʃztán ki-rabollya,
  Az ottan nyert kíntsel ʃzükʃégét pótollya.
Ezen plánumának végbe vitelére,
  Kérte Grófot lenne ő ʃegedelmére.
Felelt a' Gróf, bánnya, hogy ő nem ʃzolgálhatt
  Néki; és hozzája népével nem állhatt.
Mert kéntelen menni ő Európába,
  És hogy ʃzólgálhasson, nints már hatalmába.
Javaslotta néki, külső Monárchákhoz
  Irjon, hogy ʃegitsék a' Coloniákhoz.
Adott-is a' Grófnak három leveleket,
  Néhány Királyokhoz írta ő ezeket.
A' Gróf-is fátumát néki el-beʃzéllte,
  Melly keserves vólna, még most-is az élte.
Erre hóltig tartó barátʃágot tettek,
  Egymástúl ʃok sírás között bútsút vettek.
Mihent társaihoz a' Gróf el-érkezett,
  Hogy merre mennyenek, arrúl értekezett.
Javaslása vala bé-menni Chínába,
  Igy hamar juthatnak ők Europába.

Tár-

Társaság időt kért a' gondolkodásra,
Észeket fordíták ők más útazásra.

Szóllitak, éjtszak felé hogy jobb lészen menni,
Mivel China felé sokat kell kerengni.

A' Gróf bár kelletlen, nem ált ebbe ellent,
Mivel azon útrúl mindenik szóllott fent.

De meg-jövendőlte, bár ő vólna készen,
Hogy meg-győzhetetlen akadállyok lészen.

Az nap Ochotintúl ő egy levelet vett,
A' mellybe ő néki illy túdósitást tett;

Hogy Stefanov hozzá írott levelébe,
Vegye ötet, kéri, maga seregébe.

Hogy ha meg-elégszik az ő személlyével,
Alt megy társaságnak, hozzá egy részével.

Stefanov meg-látván Ochotin emberét,
Más vágásba mindjárt fordítá kerekét.

A' Grófal magával kívánt beszélleni,
És egy új párt ütést néki jelenteni.

Első szava az vólt, hogy őt el-nem-hadjá,
És ha eztet tenné, öt ördög ragadja.

Ochotin levelét néki meg-mutatta,
Álnok tsalárdságát mind szívére adtá.

Meg-némúlt, le-esett mindjárt két térdére,
Engedjen-meg, kérte, Isten szerelmére.

Esküdött, fogadta, magát meg-jobbíttya,
Eszét illyenekre többé nem fordíttya.

Kérte Társaságnak tettét ne jelentse;
Ember; azért vétett, ő aztat tekintse.

A' Gróf, mind kegyes Úr, néki meg-engedett,
Kutyábúl szalonna tsak ugyan még sem lett.

Húszon ötöd napján, Május holnapjának,
Vastag ködök között ők meg-indúlának.
Éjtszak felé mentek, de Próféťálása
Bé-tele, a' Grófnak igaz vólt mondása.
A' nagy jég darabok hegyeket formáltak, (a)
Mint annyi roppant vár, hajó körül álltak.
Ennek minden részin, olly károkat tettek,
Hogy a' víz pumpátúl már el sem mehettek.
A' víz bé-szivárgott ebbe minden felöl,
Lett itt veszedelem mind kívül, mind belől.
Két kis árbotz-fának látván el-törését,
Várták a' hajónak már tsak süllyedését.
Reggelre virradván, bal óldalára dűlt,
Remegett a' szívek, a' vérek-is meg-hűlt.
De meg-látta a' Gróf még-is szerentsére,
Hogy tsak egy bálvány jég nyomta aztat fére.
Ezt a' nép tsáklyákkal más felé taszítá,
Így a' Gróf a' hajót helyére állítá.
Meg-rettenté őket e' nagy veszedelem,
A' Gróf előtt dolgok vala már kérelem.
Kérték; merre tetszik, úttyát arra vegye,
Valahol ott őket tsak szárazra tegye.
Igérték, hogy soha rendeléseinek
Ellent nem állanak semmi végzésinek.

A'

(a) Bizonyos dolog az: hogy az éjtszaki tengereken, főkép' Norvégiába, Grönlandiába, a' jegek egész hegyeket formálnak, mellyek úsznak-is, és ezek között Tengeri lovak-is vannak, és kutyák. Lásd Kóknak, Magellánnak, és több tengereken utazóknak írásait.

A' jég hegyek közzül ki-tsúfztak nagy bajjal,
 Nem sírtak Afzfzonyok a' hajón már jajjal.
Itt minnyáját a' Gróf jól le-pirongatta,
 Jót akarván, fzavát hogy egy fem fogadta.
Junius havának hatodik napjára,
 Földet látván, értek tenger fzorossára.
Mivel a' hajójok nagyon meg-vólt rontva,
 És fzámos réfzei egymástúl el-bontva,
Róla mindeneket a' Gróf le-hordatott,
 Helyre hozásához azonnal fogatott.
Az alatt Kutnetsov kilentzed magával,
 A' népnek majd tsak nem fzínével, 's javával,
Az egéfz környékét vizsgálta és járta,
 Az ő meg-térését Gróf nehezen várta,
Meg-térvén, jelenté, hogy négy mért-földnyire
 Egy falura talált, a' kunyhók többnyire
Mind üresek vóltak, tsak egy vén banyára
 Akadott, és néhány anyák magzattyára.
A' falu állana tizen-négy Gunyhóbúl,
 Majd ki fem látfzatnak ezek a' nagy hóbúl.
Mihelyest a' hajó jól helyre hozatott,
 Mindent mint elébb vólt, Gróf reá rakatott,
Szélnek ereſztette itt a' vitorlákat,
 Menvén naprúl napra értek jobb klimákat.
De e' tájon még-is ez gyakran változott,
 Véletlen ollyan nagy háborút-is hozott;
Hogy kevés reményfég vólt már életekhez,
 Féltek vetik habok őket a' fzirtekhez.
De hamar minnyájan megint örvendettek,
 Mivel egy fzigetet ők meg-fejdítettek.

Mindjárt Kutnetsovot, és vele Vintplatot,
Kikhez még adatott embert tizen hatot,
Hajón el-küldötte, a' Gróf meg-vizsgálni,
Hogy ezen fzigetet mint fogják találni,
Kutnetsov estvére meg-tért két tsajkákkal,
Két fziget lakossal, és annyi Mofzkákkal,
Ő a' Grófnak itten aztat jelentette,
Az egéfz fzigetet hogy meg-tekíntette.
Nagy Kadik a' neve; láttak még déllére
Egy más fzigetet-is, nem igen mefzfzére,
Midőn a' lakosok velek aztat nézték,
Fekete Rókáknak fzigettye; nevezték,
Mondotta aztat-is, hogy bé-erefzteni
Nem akarták őket, kezdték íjefzteni,
De meg-mondván, hogy ők baráti vólnának
Ochotinnak: velek rofzfzúl ne bánnának,
Leg-ottan fogadták őket betsülettel,
És felebaráti minden fzeretettel,
Ochotint a' Mofzkák Uroknak vallották,
Az Orfzágba leg-főbb embernek tartották,
Még a' Tajónak-is, alatta vólnának (*a*)
Kik a' fzigetekbe itt körül laknának,
Kérték ők a' Grófot, hogy tenné hitelét,
Hogy Ochotinnal vólt, mutatná-meg jelét,
Mindjárt-is levelét nékik meg-mutatta,
Önnön kezeikbe aztat oda adta.

Ezt

(*a*) Tajón Királyt téfzen Japoniai nyelven, és fok illyen Tajónak, vagy-is Királyok vannak Japóniába, de ezek minnyájan adóznak az ott való Tsáfzárnak. Európába fok Hertzegek vannak, kiknek több jófzágok vagyon, mint a' mennyibűl áll azok birodalma.

Ezt Uruzumiri Tajonnak kezébe
  Kell adnom, fzólltt a' Gróf: jutván fzigetébe.
Ők itten a' Grófot még jobban tifztelték,
  Hajójját, hogy magok bé-vifzik, ígérték.
Más nap jókor el-is érték a' fzigetet,
  Vas matskákat a' Gróf, leg-ottan vettetett.
A' fzárazra ki-fzált, mind a' két Mofzkával
  Kutnetsov: és fzólltt fok fziget lakosával.
Mofzkáktúl meg-tudták, hogy ők kik legyenek,
  Örömökbe majd nem tudták, mit tegyenek.
Kutnetsov meg-térvén, a' Grófnak mondotta,
  Minden lakos magát mint nem ajánlotta.
De a' Tajont, hogy ma láthassa, nem lehet,
  Mefzfze van lakása, hólnap hozzá mehet.
Hufzon-nyóltzat hagyott hajó óltalmára,
  A' többivel ki-fzált a' tenger parttyára.
A' Gróf az hajót-is ki-üressítette,
  Minden portékákat fzárazra vitette.
Itten a' férfiak fzállottak táborba,
  Betegek, Afzfzonyok, nem lehetvén porba;
A' fziget lakosi olly rendelést tettek,
  Házakat a' Gróffal nékik rendeltettek.
Más nap meg-hallotta, látogatására
  A' Tajon útba van, jönne fzállására.
Egyfzer 's mint Ochotin Úrnak hitvesével,
  Egéfz udvarával, fziget fok népével.
Mindjárt-is kéfzített fzép ajándékokat,
  Tifztelni kívánta Tajont; 's a' Nagyokat.
De egy öreg ember elöbb el-érkezett,
  Ki egy iffiatskát kéz fogva vezetett;

Szóllott, hogy ezt néki ajándékba hozta,
A' melly nyelven beszélt, a' pedig vólt Moszka.
Szóllt a' Gróf, hogy vele nagy kedvét talállya;
De hogy Moszka nyelven beszél, azt tsudállya.
Felelt: e' szigetbe jöttem e' világra,
Jutottam tsak hamar akkor árvaságra.
Midőn körül belől népek hadakoztak,
De főkép Kozákok akkor zsákmányoztak.
Engemet-is ezek rab szíjokra fűztek,
És mint barmot űzik, többekkel úgy űztek.
El-adták Moskauba egy kereskedőnek,
Tizen-egyedikét töltvén esztendőnek.
Ő-is mint az Urak, ide jött egy hajón,
Szívessen látta őt az akkori Tajón.
Magával engemet ide viszsza hozott,
Nagy örömöt ezzel ő nékem okozott.
Az itt való nyelvet el-nem-felejtettem,
Halotta mindennel azon beszéllettem.
Mindjárt kereskedést ő itt-is indított,
Mivel már sok lakost magához hódított.
El-menvén, itt hagyott engemet talmátsnak,
Es nagyon ajánlott az egész tanátsnak.
Moskau városába, az ott való nyelvet,
Meg-tanúlván, leltem ezzel itt nagy kedvet.
Feleségül nékem Tajon lyányát adta,
Hamar meg-hólt, minden jószágát rám hadta.
Mi több, hólta után Tajonnak tétettem,
És így e' szigetbe leg-főbb Urrá lettem.
De meg-öregedvén, ezen Tajonságot
Fiamnak által adtam egész Uraságot.

A'

A' Fiam-is lányát adta más Tajonnak,
Melly-Európai, 's nagy vitéz, ollyannak.
Ez ſem Kozákoktúl, ſem másoktúl nem fél,
A' fiam már gazdag, ſzép békesſégbe él.
A' Gróf éſzre vette, Ochotinrúl beſzél,
Igy ſzollott hozzája: még ez a' Tajon él;
Jól esmérem őtet, vagyok nagy baráttya.
Mondotta, itt vólna Feleſége Attya,
Egy levél van nálam, a' mellyet néki írtt,
Ezt hallván az öreg, nagy örömébe sírt.
Meg-ölelte, el-ment Gróftúl hamarſággal,
Leányánál kívánt lenni ez újſággal.
El-menvén itt a' Gróf, a' vadak bőreit
Mind ki-ſzellőztette tiſztíták ſzőreit.
Örült, hogy nem esett azokba ſemmi kár,
Merthogy el rakatta, nem vólt még akkor nyár.
Másnap jött a' Tajon igen nagy pompával,
Sok Urat, ſok népet, hozott ő magával.
Most említett öreg leg-elől bitzegett,
Szürke bárány kutsma vállára fityegett.
Ochotinnak társát, mint ſaját leányát
Eleibe hozta, már két gyermek Annyát.
Éppen eztet tette maga gyermekivel,
A' Tajon-is több más ſzámos Nemesivel.
A' Gróf egy kerékbe őket állította,
Ochotin levelét Tajonnak nyújtotta.
Olvasta egy Moſzka itt ezt nagy fenn ſzóval,
Okos levél vólt ez, tele vala ſóval.
A' Grófot ajánlá maga Ipájának,
Mivel őtet tarttya leg-jobb baráttyának.

Hitvesének aztat adta értésére,
Hogy a' tél bé-nem-áll, jön ölelésére.
Sírásával adta jelét fzerelmének,
Mosolygás követte bánattyát fzívének.

* * *

Kiket a' mostani világ tart vadoknak,
Érzékenyfég nélkül való állatoknak,
Mind két nembül valók, fok ollyan emberek,
Hívebb, igazabbak, mint fok fzáz ezerek
Ollyanok, kik tarttyák világosítotnak
Magokat: még mi több Filosofusoknak.
Tele tsalardfággal Filosofiájok,
Fulánkos lépes méz egéfz Systémájok.
Házasok köztt főkép nem kell Politica,
Mert az Annya ennek ördögi praktika.
A' Nagy-annya pedig mostan koholtatott,
Gaz Filosofia, a' melly bé-hozatott.
Ki Filosoficé hitvesét fzereti,
Hogy hozzá hív légyen, foha fem teheti.
Illy Filosofusnak fok az objectuma,
Holnap nem fzereti, a' kit fzeretett ma.
De mért? azért: mert meg-világosíttatott,
Emberi fzabadfág kezére adatott.
Bolond vólna, úgy mond, ha azzal nem élne,
És ágyábúl mindég ő tsak eggyel kélne.
Minden jónak, fzépnek, közösnek kell lenni,
Szabad termélzeten nem kell erőt venni.
Filosofus álly-meg a' köpönyegedbe,
Hadd fzóllyak egy fzótskád te fzabad füledbe.

Mon-

Mond-meg! hogy mi légyen az igaz ſzabadſág!
  Ne véllyed; hogy ő az, vak zabolátlanſág.
A' ſzabadſágnak-is vannak törvénnyei,
  Mellyeken mehessen, ollyas ösvénnyei.
Ha ezekrül ki-hág, már nem megy ſzabadon,
  Törvény és éſz nélkül, hág vakon, és vadon.
Szabadſágát Isten az embernek adta,
  De mint éllyen vele, aztat-is meg-hadta.
Világi törvény-is, ennek határt vetett,
  Még ezen egy bölts-is, által nem léphetett.
Ha mondod, azokat tartni nem akarom,
  Igaz Filosofus nem vagy, hanem barom.
Még a' baromnak-is ő érzékenyſége,
  Törvényt vett, hogy légyen néki békesſége.
Sem tűznek, ſem víznek vaktába nem ſzalad,
  Terméſzet öſztöne ſzerént mindég halad...
De ezen öſztön-is határok köztt vagyon,
  Máskép minden barom ölné magát agyon.
Nem engeded lovad zabla nélkül fusson,
  Rajta ülvén veled hogy veſzélyre jusson.
De terméſzetednek fékit meg-hotsátod,
  Mert vak vagy; veſzélyed előtted nem látod.
Hogy ha mint benned van, lovadba éſz vólna,
  Hidd-el; okossabban hogy náladnál ſzóllna.

* * *

Barátſágos kötést Tajon Gróffal tenni
  Kívánt, ez így ſzokott ottan véghez menni.
Hét bör hordót vízzel, meg-töltve hozatott,
  Ötöt öt Nagyoknak itten ki-oſztatott.

Az

Az hatodik hordót magának hagyatta,
'És a' hetedikét a' Grófnak adatta.
Ki ki az hordóbúl mindjárt vizet tsapolt,
A' Gróf nem értette addig, hogy mit papolt.
E' vízzel magokat meg-kellett mosdani,
És háromfzor e' fzót, *Fofuro* mondani.
Tüz égett itt, abbúl ki ki egy üfzköt vett,
Ezt kezébe tartván, illyetén mondást tett:
Én a' Kozákokat ezzel meg-égetem,
Avagy-is pokolba, hol tüz ég, kergetem.
Mint az hét bőr hordó köfztök ki-ofztatott,
Szint-úgy kinek kinek egy nyíl adattatott.
Ki ki nyilát ketté törte illy mondással,
Soha mi háborút nem tartunk egymással.
Sok köveket Tajon hordatott rakásra,
Halmot építtetett, rakatta egymásra.
Tétette fzövetfég' emlékezetére
Ezt, Tzeremonia ekkép ment végére.
Estve a' lakosok egy hegyre fzállottak,
Sátorokba azon táborba állottak.
Tántzoltak, vígadtak dobok hangja mellet,
Mind addig; aludni míg nékik nem kellett.
Opiumot ifznak minden mulatfágnál,
Végtére alufznak minden vígasfágnál.
Azon öreg ember velek nem vígadott,
Opiummal fem élt, józanon maradott.
Azért-is ő vele a' Gróf befzéllgetett,
Többek között hozzá ő illyen kérdést tett;
Mért fofzttya-meg magát azon iffiútúl,
Ki még meg-menthetné őt fok bajtúl, bútúl.

Fe-

Felelt : ſzülettetett ez Amerikába,
  Az Alatsineknek gazdag orſzágába.
Az Aleutektül ez el-fogattatott,
  Ajándékúl nékem Kadritbe adatott.
Most minden Alatsin a' mi ellenſégünk ;
  Tartok , hogy miatta lenne bajunk néküink.
Ezen ajándékot Gróf örömmel vette,
  Viſzont ajándékit néki érte tette.
Egy ſzép flintát néki ő ajándékozott,
  Sok golyóbist, egy font puska-port-is adott.
Öt font dohányt, és egy butella égett bort,
  Jól esett ez néki, érvén már öreg kort.
Az iffiat a' Gróf meg-kereſzteltette,
  Zachariás nevét a' ſzent vízzel vette.
Maga leve ennek ő a' Kereſzt Attya,
  Afanásia vólt az ő Kereſzt Annya.
Minekutánna már a' hajó meg-épült,
  Mindent reá rakván, a' Gróf menni kéſzült.
Huſzon-hatodikán, ő meg-is indúla,
  A' tenger tsendes vólt, a' habja nem dúla.
Tizenkét nap múlva, támadott nagy ſzélvéſz,
  A' hajón mindenik gondolta, hogy el-véſz.
A' besantz-fa le-tört, már tengerbe ázott,
  Mindent a' hajóba a' ſzél nagyon rázott,
Mellyel ſok hordóknak feneke meg-romlott,
  Sokbúl a' víz ki-folyt, ſokbúl a' liſzt omlott.
Szükſéget hogy vízbe főkép ne látnának,
  Tsak egy itzét, a' Gróf akarta, kapnának.
Stefánov hozzá jött minnyájok fejébe,
  Kérné a' Társaſág őt Isten nevébe,

Hogy

Hogy pefzmeget, vizet többet adatasson,
Pohár pályinkát-is mindennek jutasson.
Bár azt meg-mutatta, hogy többet nem adhat,
Nem tudván, hogy édes vizet mikor kaphat;
Még fem vólt Stefanov ezzel elégedve,
Rég már a' haragtúl fel-vólt ő gerjedve.
Morgással hagyta-el a' Gróf kajutáját,
Nem zárta lakatra motskolódó fzáját.
Rofz következésnek hogy eleit vegye,
És miket tsak tehett, ő azokat tegye.
Egéfz Társafágnak bé-gyüjté Nagygyait,
Kívánván hallani azok tanátsait.
Alig gyültek egybe, már egy jelentette,
Stefanov nép réfzét hogy már arra vette,
Hogy egy hordó vizet ők tsapra vegyenek,
Kínos fzomjúfágot hogy ne fzenvedjenek.
És hogy a' földhöz-is, ők közel vólnának,
A' hol édes vízhez eléghez jutnának.
Azért hagyássára reá fe állyanak,
Illy Tirannus alatt ne-is fzolgállyanak.
Hogy e' hír párt-ütést köztük ne okozzon,
Káros meg-hasonlást közikbe ne hozzon;
Ki-mentek a' hajó leg-főbb piattzára,
Sok nép fegyverbe vólt már fzemek láttára.
Stefanov mint Vezér, ő elöttök álla,
A' Grófra fok motskos fzitkot kiabála.
Mondá, a' nép őtet Fő Vezérnek tette;
Mert a' Gróf igáját már nem fzenvedhette.
Fogják-meg a' Grófot, őket fzóllította,
És hogy kötözzék-meg, nékiek mondotta.

Sze-

Szerentsére ide Kutnetsov érkezett,
Más fegyveres néppel, a' Grófhoz férkezett.
A' meg-fogatástúl őtet meg-mentette,
És egy jó fzegletbe népét helyheztette.
Erre meg-indúla a' Stefanov népe,
Mivel már méreggel meg-tölt mája 's lépe.
Egy all Kamarába, erővel bé-rontott,
Négy hordó pályinkát, fejfzékkel fel-bontott.
Addig ittak abbúl, míg lábon állhattak,
Stefanov fzavára többé nem hallgattak.
Ki hová dűlhetett, le-dűlt, és aludott,
Leány-é, vagy férfi, magárúl nem tudott.
Stefanov Uramat akkor meg ragadták,
A' kosnak az árát, véle meg-adatták.
Két lábait a' Gróf vasba verettette,
És az árbotz-fához lántzal fzegeztette.
A' réfzegek éjjel még több rofzfzat tettek,
Mert mint alvásokbúl azok fel-ébredtek,
Mivel még egéfzfzen ki-nem-józanodtak,
A' fok pályinkátúl nagyon fzomjúhoztak.
Fel-törtek tizen-négy vízzel tölt hordókat,
Mellyek árafztottak a' hajón folyókat.
Nem több tsak harmad fél hordó víz maradott,
E' tettek a' Grófnak nem kis gondot adott.
Más nap minnyájokat itt egybe gyűjtette,
Stefanovnak dolgát eleikbe tette.
Az egéfz Társaság, őtet káromlotta,
Vefzíttse életét, ki ki azt mondotta.
A' réfzegek éjjel nem tudták, mit tettek,
E' kárért minnyájan most ellene lettek.

Itt

Itt minden kiáltott, fogyjon-el élete,
Mivel minden roſznak ő vala kezdete.
A' Gróf meg-öletni őt most nem kivánta,
Tudta hogy roſz ember, de őt még-is ſzánta,
De a' Társaſágbúl ugyan tsak ki-tsapták,
Békóba fát vágni a' konyhához adták.
A' nagy Isten rajtok még-is könyörüle,
Fejek felett a' ſok felyhő öſzve gyüle.
Ezekbül nagy zápor esső le-tsordúla,
Ki-tett edényekbe alkalmas víz húla.
Egynéhány hordókat ezzel meg-tölthettek,
Hogy ennyit-is nyertek, nagyon örvendettek.
Tsúrin Úr is mondá, hogy a' deſzkák alatt,
A' mellyek formállyák a' kajuttya falat,
Még jó négy hordóval édes víz hogy vólna,
Mondá néki a' Gróf, ezekrül ne ſzóllna.
Ő ugyan nem tudta: de a' betegeknek
Szükſégbe jó léſzen, 's az Aſzſzony népeknek.
Julius más napján föld öttlött ſzemekbe,
Mellyért-is minnyájan jöttek nagy kedvekbe.
Közel ehez a' Gróf, vas matskát hányatott,
De ſokáig itten még ſem maradhatott.
Kutnetsovot küldé, hogy révet keressen,
A' mellybe a' hajó bátran bé-mehessen.
El-ment: de a' hajón az ellenkező ſzél,
Sok vitorlát rontott, tsak egy vala még fél.
Bé-verte a' hajót tenger magassára,
Merre kellett vólna, nem mehetett árra.
Gyakran lövéseket a' Gróf itt tétetett,
Hogy Kutnetsov el-véſz, méltán-is félhetett.

Az hajó felette most-is rongáltatott,
Már néhol óldalán által lyuggattatott.
Estve felé a' nép töle azt kivánta,
Mivel aztat a' ſzél, ide 's tova hányta,
Hogy aztat botsássa a' ſzélnek úttyára,
Avagy-is ereſzſze fövénynek halmára.
Valamint Izráel meg-nem-elégedett
Moysessel, bár vele felette ſok jót tett;
Szintén úgy a' hajón e' nép ſem nyúgodott,
Bár ſok jót tett velek a' Gróf, és fáradott.
Most-is minnyájának ſzóllott a' ſzívére,
Hogy miként vehetnék azt magok lelkére,
Hogy kilentz társokat ök el-veſzni hadnák,
A' vad embereknek mint prédát úgy adnák.
Ha hajót ereſzti a' fövény halmára,
Ki ki vele eggyütt jutt így halálára;
Mert fövénnyel aztat a' ſzél bé-boríttya,
Testekbül lelkeket végre ki-ſzoríttya.
E' beſzéd minnyáját haragra indítá,
Egy Bajlakin nevüt fökép fel-buzdítá.
Ez egy éles késsel a' Gróf ellen futott,
Hozzá lött pistollyal, míglen hozzá jutott.
Meg-nem-hólt ö ugyan; de nagy ſebet kapott,
Azért-is a' Grófnak többé nem árthatott.
A' többi ſem mert már tsak meg-is mottzanni,
Tudták rájok mások fognának rohanni.
Setét vólt, társokrúl ök még ſem hallottak,
De a' hajó orrán ſtrázsákat tartottak.
A' Gróf két tüzeket mindég éleſztetett,
Magos lángjok légyen, ſzalmát égettetett.

A' Strázsa szóllt: hallott újjongatásokat,
Mint tévettek tesznek, olly rikkantásokat.
Mindjárt a' Strázsához minnyájan futottak,
Lövéseket itten már közel hallottak.
Szerentsésen ide el-is érkezének,
Nem vala határa a' Gróf örömének.
Többiek ellenbe szégyenbe maradtak,
Várni nem akarván, mint halak hallgattak.
Kutnetsov mondotta, hogy révre nem talált,
De mivel hajóján ő sokat kiabált;
Emberek feléje, szóllt: közelítettek,
Kik nagy tiszteletet ő nékie tettek.
Ő Chinaiaknak minnyájokat tarttya,
Mert mindenikének kék vólt ruházattya.
Grófnak, 's minnyájának vólt ez gustussára,
Erővel akartak már ök menni árra.
De lehetetlen vólt, mert meg-dupláztatott
A' szélnek ereje, a' hajó rázatott,
Tsak úgy kellett menni, mint a' szél akarta,
Sok szíve remegett, sok fejét vakarta.
Senki sem vólt, a' ki e' tengert esmérte,
Már tsak hogy segíttse, ki ki Istent kérte.
Tsak hogy vége légyen sok szenvedéseknek,
Tanátskozván, aztat tartották helyesnek;
Hogy már nem máshová tsak Japoniába
Mennyenek; mert sok nints már a' Kamarába.
Nem-is vólt, hanem tsak hat hordójok sóval,
Kettő száraz hallal, vízzel hat, de jóval.
De a' halak immár kezdettek rothadni,
Nem akarta a' Gróf éppen kárba hadni;

Azért-

Azért-is a' halak tésztává főzettek,
Ebbül a' maszszábúl kenyerek süttettek.
Sebessen evedztek, mivel a' szél jó lett,
És mint a' tegnapi, olly károkat nem tett.
Virradván a' Quártély-mester kiáltott: föld?
Újra meg kiáltott, föld! föld! még pedig zöld.
Minnyáját meg-tsalta ebbe a' reménység,
A' nap súgáritúl mihent lett fényesség;
Látták, hogy az nem más, tsak egy darab felyhő,
Melly olly hamar el-tünt, mint tegnapi essö.
Halbúl sült kenyeret kezdették most enni,
Savanyú, dohos vólt, de mit kellett tenni.
Az éhség mindenkor leg-jobb leg-föbb szakáts,
Éhezök szájába retves fa-is kaláts.
A' Gróf megint itten azt a' nagy jót tette,
Maga baráttyait reá beszéllette;
Hogy ök kérjék ötet, és a' Társaságot,
A' kik-is tegyenek olly irgalmasságot,
Stefanovot vegyék bé a' Társaságba,
Nem töri tán fejét többé roszszaságba.
Meg-lett ez: Stefanov tett sok öröm sírást,
Társaságnak adott magárúl olly írást,
Hogy ha még ö egyszer illyen roszszat tenne;
Minden törvény nélkül halál fia lenne.
A' Társaság elött le-esett térdére,
Sok zokogások köztt botsánatot kére
A' Gróftúl: a' ki-is nyakát ált kótsolta,
Földrül fel-emelte, és meg-is tsókolta.
Ki-folyt egy hordóbúl ma a' víz egészszen,
Hogy más kettövel-is a' dolog így lészen,

Meg-mondván a'Grófnak, nagyon fzomorkodott,
Miként jusson vízhez, azon gondolkodott.
Mert essö fem esett, föt harmat fem vala,
A' nép fzomjúfágtúl majd hogy meg-nem-hala.
Nem tudta, mibül áll azon tenger tája,
Hol van fziget; kínos vala éjtfzakája.
Más nap a' fzükféget eleikbe tette,
Egéfz Társafágot kérte ö felette,
Hogy egy itze vízzel, fél font fzáraz hallal,
Elégedjenek-meg, kenyér kis karajjal.
Hogy ki ki láthassa az egéfz élelmet,
Melly által verhessen beléjek félelmet;
Fel-hozatott mindent hajó piattzára,
Ki-is rakattatta mind fzemek láttára.
Kilentz fzáz font halok, hogy még vólna, vélték:
De tsak négy fzáz hatvan vala, hogy meg-mér-
Meg-töltek minnyájan, látván, félelemmel, (ték.
Meg-nem-tarttyák éltek illy kis élelemmel.
A' fzáraz halakat közttök fel-ofztatta,
Pefzmeg'melly kevés vólt, Afzfzonyoknak hadta.
Ebbül ötöd fél font jutott mindeniknek,
Trágár befzéd jött ki fzájábúl ezeknek.
Egy sírt, a' más morgott, és aztat átkozta,
A' ki Kámtsatkábúl, Ochotzkbúl ki-hozta.
Mind ezeket a' Gróf hallotta fülével,
Sok ezer gondolat küfzködött fzívével.
Az harmadik éjtfzak vólt igen rettentö,
Minden felé húllott fellegbül a' menykö.
A' Besántz árbotz-fa ettül el-töretett,
Az hab fok fövenyet a' hajóba vetett.

Re-

Retsegett ez, minden tsinnyába tsikorgott,
Vitorlák köztt a' szél kegyetlenűl forgott.
Tsak vizet, és tüzet láttak, ha villámlott,
A' két óldalárúl már a' szurok hámlott.
Sok dörgések között jött egy sebes menykő,
Közel oda ütött, hol ált a' Magnes tő.
Hideg vólt, azért-is tüzet nem gerjesztett,
De a' népek közzűl sokat meg-ijesztett.
Mert ez alatt vala egy kis Kamarába
Tíz mázsa puska-por rakva garmadába.
Sok itt az halálhoz magát készítette,
Mert már eleségét, mellyet nyert, meg-ette.
Hogy valami módon bajokat enyhíttse,
Az halál torkábúl őket ki-segíttse.
Tengeri vidráknak hal zsírral bőreit,
Elől le-kaszálván azoknak szőreit,
Főzettétett nékik, 's eleikbe tette,
Nagy apetitussal mindenike ette.
Áldották a' Grófot, hogy ezt fel-találta,
Már ki ki vígan vólt, szemeivel látta.
Több mint húsz pár tzipőt, magok így meg-főzték,
Ezen jó ragúbúl jól lakni nem győztek.
A' tengernek még sem szűnt-meg háborúja,
A' Grófnak áradott többrűl többre búja.
Más nap reggel még-is ez le-tsendesedett,
Az ég fényes nappal nékik kedveskedett.
Jól lehet közzűlök senki meg-nem-hala,
Ambár sokra le-dűlt kajuttyának fala.
De a' Gróf ugyan tsak éjjel sem alhatott,
Mert tudta, vizek nints, azért nem nyúghatott.

Méder Úr meg-mondá: hogy tsak ötven korsó
  Vólna tele; és így majd kell fok koporsó.
Ezeknek-is felét a' Gróf ki-ofztatta,
  Betegeknek pedig más felét hagyatta.
Magát által adta Isteni tetfzésnek,
  Az öröktül fogva bölts gondviselésnek.
Frissülést ö akkor vett lankatságába,
  Éjjeli levegöt mikor fzítt magába.
Éhfég, fzomjúfágtúl, ö olly erötlen lett,
  Hogy már kajuttyába lépést-is alig tett,
Azért minnyájokat magához hívatta,
  És maga mappáit a' kezekbe adta.
Meg-mutatta nékik, hogy merre mennyenek,
  Kérte, hogy lelkérül meg-emlékezzenek.
Láttya, meg-kell adni az halálnak zsóldját,
  Nem-is fogja érni más hólnapnak hóldját.
Minnyájoknak fzívén befzédje ált hatott,
  Ki ki adott néki, mennyit tsak adhatott.
Szudiakov nevü közöttök egy vala,
  Szóllott: hogy ö néki van még három hala,
És egy korsó vize vólna ezek mellett,
  Mind ezt néki adja, több töle nem telhett;
Mert olly embert, úgy mond: fzükfég meg-tarta-
  Kirül minnyájunknak aztat kell vallani, (ni,
Hogy egyedül ö vólt mi meg-fzabadítónk,
  Életünk istápja, leg-föbb gyámolítónk.
Tapsolt a' Társafág, és ötet nevezte
  Nagy lelkünek: Gróf-is néki meg-köfzönte,
Az adománnyának el-is vette felét,
  Gyürüt adott néki, fzíyesfége jelét.

Még

Még három nap hányta őket tenger zaja.
  Olly erősen, hogy fel-állott minden haja.
Már tizen-ötödik Júliusnak napját
  Érvén, fel-vetette a' maga kalapját,
Az hajónak órrán a' kis Zachariás,
  Ő mit akar ezzel, nem tudta senki más.
Alatsin! Alatsin! itt nagyon kiáltott,
  Vélte, hogy hazáját láttya, főldet látott.
Senki más nem látta azt maga szemével,
  De a' Gróf ezt látta látó jó tsővével.
Örömtül a' szíve minnyájának ége,
  Tudván, hogy közelít inségeknek vége.
Mihent a' szárazhoz ők közelítettek,
  Négy vasmatskát mindjárt a' vízbe vettettek.
A' Gróf ki-küldötte itt-is Kutnetsovot,
  Tizen-két emberrel, és vele Pánovot.
Hogy révet, vagy tenger szorost keressenek,
  És hogy ha találnak, viszsza siessenek.
Hamar-is meg-jöttek, és vizet is hoztak,
  Melly ki-mondhatatlan örömöt okoztak!
Mert azt-is mondották, hogy igen szép megye,
  Vólna vize, réttye, vőlgye-is, és hegye.
Vadgyának kell lenni, madara sok vagyon,
  Ki-szállásra jó hely, örült ki ki nagyon.
Tizen-kilentzedik Július napjára
  Ki küldötte ezen megye szárazzára
Mind az Aszszonyokat, úgy a' betegeket,
  Ezek után mind a' többi embereket.
Két Tisztel négy embert hajó őrzésére
  Hagyott: de változtak minden nap estvére.

Sátorokat a' Gróf itt ki-verettetett,
Néhány Gunyhókat-is mindjárt építtetett.
Vintplat egy Redutát gyorsan munkáltatott,
Három fontos ágyút kettöt rá vonatott.
Mivel itt ſok vad vólt, ſok gyümölts, és jó víz,
Minnyájok ſzájának tetſzett e' ſok jó íz.
Hamar el-felejték ſanyarúſágokat;
De tsudálta a' Gróf balgatagſágokat.
Mivel innét tovább nem akartak menni,
Véltek, hogy Kanahán földjén fognak lenni.
Mert történtt: erdökön tétúl kalándoztak,
Ananást, 's több illy jó gyümöltsöket hoztak.
Sokan ſzarvast löttek, mások nyuſztot, nyértzet,
Ki kristály darabot talált, ki meg értzet.
Mind ez fel-zavarta fantáziájokat,
Es az itt maradás bántá minnyájokat.
Mert úgy mond; hol kristály vagyon, van gyé-
Hol Ertz találtatik, van ezüst, arany-is. (mánt-is,
Szóllt a' Gróf, nem lehet kristályrúl gyémántra
Következést hozni, kohárúl aranyra.
Mint a' ló: magokat még-is meg-baklották,
Ök tovább nem mennek, tsak aztat mondották.
Szóllt a' Gróf: no tehát, majd próbát tétetek,
Olvaſztó Kementzét mindjárt építtetek.
Tudja mindenike, jó ötvös Ribnikov,
Híres bányáſz pedig vólna Andreakov.
Ha az Ertzbül ezek aranyat olvaſztnak,
Azzal engemet-is ök itten maraſztnak.
De ha arany nem leſz, el-jönnek-é ketek?
Mert én illy puſztába oſztán nem lehetek.'

Fo-

Fogadták minnyájan, hogy ők-is el-mennek,
Hogy ha itt gyémántot, aranyat sem lelnek.
Az Értz el-olvadott, aranyat nem láttak,
Gyémántokat ásván eggyet sem találtak.
Vintplattal, Pánovval, a' Gróf más nap el-ment,
A' megyébe mélyen a' mint valának bent;
Ananás, Pomaránts, sok Kókus dióra, (*a*)
'S több más gyümöltsökre akadtak, mind jóra.
Míg oda járt, addig nagy Kurutz világot
Indított Stefanov, tett illyen gazságot;
Egy részét a' népnek az erdőbe vitte,
A' Grófon erőt vesz, mostan aztat hitte.
Meg-esküdött velek ő le-vetéssére
E' Kaján; hogy magát tehesse helyére.
Hogy meg-tért, meg-mondták, hogy mibe sántikál
Stefanov: ellene melly gonoszt praktikál.
Harmintz hatan vóltak a' Gróf emberei,
Kik ötet szerették, valának hívei.
Mindjárt tizenkettőt az ágyúkhoz rendelt,
Többi fegyverbe ált, és várták a' reggelt.
Dél vólt már a' midőn Stefanov meg-jelent,
Így látván a' Grófot, nem állt néki ellent.
Majd nem három része a' népnek vele vólt,
Fegyverhez nem kapván, a' Gróf hozzájok szóllt.

(*a*) Kókus dió: Amerikai gyümölts, ugyan tsak Diónak a' neme, igen jó ízű, nagyon olajos, és némellyike olly nagy szokott lenni, mint egy közép szerű tök, lásd errűl az útazók írássait, és Hübner természet Lexiconnyát.

Barátim ! tudjátok, én mennyit fzenvedtem;
Értetek, és mennyi jót veletek tettem;
Nem de nem életem vetettem kotzkára,
Tsak hogy ki ki jusson fzabadúlására.
Mind fzárazon, vízen azért fegyverkedtem,
Hogy pártot üssetek: honnan érdemlettem?
Stefanovra nézett itt a' párt ütött nép,
Kiáltottak: no fzólly! ne álly úgy, mint fa kép.
De nem fzóllitt: hanem a' Grófot káromlotta,
Hogy ötet, 's Pánovot meg-öli, mondotta.
Szóllitt a' Gróf: bár nékem nintsen kitül félni,
Fene vadak között még-is inkább élni
Akarok: mint ollyan változó nép között,
A' melly már ellenem annyifzor költözött.
Azért im le-tefzem most hivatalomat,
Hadd más-is kóstollya keserves forsomat.
De a' kinek kedve vagyon velem jönni,
Jöjjön: meg-fogja azt idövel köfzönni.
Hatvan ketten mindjárt ki-is válalkodtak,
Kik utánna mentek, és vele tartottak.
Tanátskozásba az egéfz éjtfzak el-telt,
Piros hajnal után a' fzép nap hogy fel-kelt,
Stefanov népétül követek jövének,
Kik illy üzenetet a' Grófnak tevének:
Hogy ök már a' hajót hatalmokba vették,
Változhatatlanúl magokba fel-tették,
Azon hogy el-mennek, ötet itten hadják,
Társaival eggyütt a' vadaknak adják.
De hogy ha itt marad velek e' megyébe,
Leg-ottan koronát tefznek a' fejébe.

Ki-

Király léſzen; rajtok fog ő uralkodni,
Habok között nem fog velek nyomorkodni.
Szavoknak pediglen nagyobb hitelére,
Stefanovt kötözve adják a' kezére.
Az hajó a' Grófnak mint a' darab kenyér
Szükſéges vólt, máskép dolga véget nem ér,
Azért-is hogy őket réſzire vonhassa,
Édes reményſéggel őket el-altassa,
Igy ſzóllott hozzájok: én eddig nem ſzólltam,
Jól láttatok azt-is, hogy az erdőn vóltam,
Ezen egéſz megyét én jól meg-vizsgáltam,
Nagyon termékenynek, ſzépnek-is találtam.
Most tehát mondhatom, hogy itten maradok,
Városokat, falut, 's várakat rakatok.
De tudjátok, hogytsak nyóltz Aſzſzonyunk vagyon,
Nem fogunk tenyéſzni illy kevéssel nagyon.
Jobb leſz elöbb mennyünk mi Japoniába,
Erővel ſzedjünk-fel a' lányok javába.
Nintsen igen meſzſze, hamar viſzſza térünk,
Úgy oſztán kedvünkre e' megyébe élünk.
Ezeket meg-hallván, nagyon kiáltottak,
Éllyen mi Vezérünk! éllyen! rikojtottak.
Az hajóra viſzſza mentek társaikhoz,
Mihent hallák ezek, a' követſég mit hoz,
Stefanovot mindjárt ők pórázra fűzték,
A' Grófnak elibe magok elött űzték,
Kire mint ſelmára, ő ügyet ſem vetett,
Egéſz társaſágtúl lett ő meg-vettetett.
Felette nagy vala közöttök az öröm,
Gyémántért, aranyért, már nem ſzakadt köröm.

Tsak

Tsak az el-menetelt már most únszollották,
Éjfélkor a' hajót, meg-is indították,
Jó szelek vólt, még-is tsak harmad napjára
Jutottak egy derék tenger szorossára.
Majd ezer hajókkal vólt ez körül véve,
Hálók vóltak rólok a' tengerbe téve.
Az halászok rájok nem-is tekíntettek,
Mert fogott sok halbúl több hasznot vehettek.
Hozzájok egy hajó itten közelített,
Melly-is szép Zászlókkal vala ékessített.
Ennek Kapitánnya őket köszöntötte,
Mivel két ágyúit itten ki-sütötte.
A' viszsza köszöntést a' Gróf-is meg-adta,
Mindjárt négy ágyúit ő-is durrogatta.
A' szorosba menni, ezen új vendégek
Segítették őket; hogy nem ellenségek,
Látta a' Gróf: azért semmi pénzt sem vettek,
Szólltak: hogy ők mindent barátságért tettek.
Más nap reggvel a' Gróf olly parantsolatot,
Minnyája fegyverbe hogy légyen, ki-adott.
Kartátsal az ágyúk mind meg-töltessenek,
Minden esetekre készen lehessenek.
A' szárazra küldé a' Gróf itt Vintplatot,
Kutnetsovot: 's vele még más tizen-hatot.
Egy Holandiai nyelven írtt levelet
Adott a' kezébe, mellybe mindent ki-tett;
Ezen útazását mért, és honnan teszi,
Hálá-adó szívvel e' mellett azt veszi,
Hogy ha őt segítik élelem dolgába,
Mivel régen vólna már ezen úttyába.

Vintplat Kutnetsovval, hogy fokká késének,
A' Grófnak fejébe nagy fzeget ütének.
De éppen irántok a' midőn aggódott,
Fel-kereséseekre kívánt tenni módot,
Látta több hajókkal jönnek a' fzoroshoz,
Egy Japoniai embert egy hajó hoz.
Tsínos vala ennek ő egéfz ruhája,
Türkiz kővel ki-vólt rakva a' fzablája.
A' Grófhoz befzédjét e' hofzasan tette,
De Japóni nyelvét fenki fem értette.
Maderer a' Grófnak itten meg-mondotta,
Hogy Boskirev Matrófz tudná ezt hallotta.
Mindjárás a' Matrófz ide hívattatott,
De ez-is keveset, hogy mit fzóll, mondhatott.
Az alatt a' Grófnak Vintplat befzéllette,
Hogy mihent lábait a' fzárazra tette,
Hogy két fzázan gyalog, 's annyin ló-hátokon
Meg-jelentek; nyílak valának hátokon.
Meg-mondotta nékik, hogy maga társával,
A' kik vele vannak néhány katonával,
Menni kivánnának ők azon helyfégbe,
Mellyt látnak, lennének ők ott békesfégbe.
Mindjárt-is minnyáját lovakra ültették,
Helyfég végin álló Kastélyba vezették.
Fogadtattak abba ők nagy betsülettel,
Vendégekhez illő minden tifztelettel.
Bé-vezetvén őket egy nagy Palotába,
Szófán *(a)* ült itt egy Úr, fzép nyufztos ruhába,

Igy

(*a*) Szófa, avagy Kanapé egyet téfzen.

Igy köszönt ez nékünk: *Fiasz guzarimás!*
De ezt nem értettem, sem én, sem pedig más.
Kérdéseire-is én nem felelhettem,
Honnyunkat kérdezte, a' mint ki-vehettem.
Könyveket hozatott előnkbe, 's egy mappát,
Ezen mutogatta, Chinát, Japoniát.
Indiát, Filippi nagy szigeteket-is,
A' mellyet nem esmért, olly világ részét-is.
Európa vólt ez; mert úgy vólt fekvése,
Ugyan azért nem vólt errül esmérése.
Észre vettem, hogy ő tudni azt szeretné,
Melly Országbúl valók vagyunk, ha érthetné.
Én Európára az újjamat tettem,
Hogy kétségeskedik, aztat észre vettem.
Namandabetz! e' szót, nagyon kiáltotta,
Hogy arra mutattam, aztat tsudállotta.
Megmutattam néki, melly nagy útat tettünk,
Azért élelmünktül meg-fosztottak lettünk.
Úgy látzott én nékem, hogy azt meg-értette;
Mert parantsolattyát sok szolgája vette.
Erre a' Bibernek, egy Gerinynek bőrit
Ajándékúl adtam néki, nézte szőrit.
Sokká nem akarta azokat el-venni,
Látván azért engem szomorúnak lenni;
El-vette: és ezen Tisztet mellém adta,
Gondja légyen reánk, nékie meg-hadta.
Erre bé-ment a' Gróf Pánov kajuttyába,
Fel-öltözött előbb katona ruhába.
E' Tisztet azután complementírozta,
Egy pár szép nyuszt bőrrel meg-ajándékozta.

A'

A' Tifzt a' hajókat, mellyek vele jöttek,
  Ki-üressítette, mindent földre tettek.
Élelemre valót hoztak ezek, nem mást,
  Kívánták minnyájan nékik azért áldást.
Más nap meg más hajó, a' Grófhoz érkezett,
  Egy fzép Iffiúval, ki-is fogott kezet.
Sokáig befzéllett, a' míg meg-érthette
  Boskirev: ő ezen jelentését tette:
Hogy fok nép kívánna, meg-tifztelésére
  Jönni, 's hajójának meg-tekíntésére.
De ők az ágyúktúl nagyon tartanának,
  Mellyek körös körül az hajón vólnának,
Szólltt a' Gróf: fzívessen fogja látni őket,
  Bé-dugatta fával mind az ágyú tsőket.
Látván az Iffiú eztet: örvendezett,
  Maga meg-hajtása után el-evezett.
Egy óra múltával jöve három hajó,
  Olly fejér Záfzlókkal, mint a' le-esett hó.
Tsak egy Úr űltt egybe, magát meg-hajtotta,
  Parafzollyát ki ki kezébe tartotta. *(a)*
Vifzony tifzteletét a' Társaság tette,
  A' Gróf az hajóra mind hármát vezette.
Mindent, mi ezen vólt, nézték, és vizsgálták,
  Az ágyúkat még-is leg-inkább tsudálták.
                                        Min-

(*a*) Parafzol Frantzia fzó, annyit téfzen mind verő-fény ellen való, azért-is ez olly efzköz, mellynek vékony vas petzke vagyon, melly ha fel-tafzíttatik, a' teteje kereket formál, bé-vagyon viafzkos váfzonnyal vagy tafotával fedve. Essős időbe paraplűnek neveztetik.

Mindenkép ajánlák ők barátságokat,
Hajtogatták melyre tett kézzel magokat.
A' Gróf két Geriny bőrt adott mindeniknek,
Nagy meg-tetszések vólt azokba ezeknek.
El-mentek : tsak hamar két hajót küldöttek,
A' mellyekre ők illy ajándékot tettek.
Édes vízzel küldtek huszon-hat hordókat,
Éget borral kettőt, sok főzni valókat.
Más nap harmintz hajók megintlen jövének,
Mellyeken sok színű Zászlók lebegének.
Egygyen muzsikások egyedül valának,
Kik sípokat fújtak, főkép dobolának.
Meg-áltak minnyájan egy kis meszszeségre,
Három követ jöve Grófhoz a' térségre.
Egy öreg Úr száltt-ki; két tzifrán öltözött
Iffiú-is vele szárazra költözött.
Boskirevvel szóllott: ennek jelentette,
Hogy az *Ulikamhi* (Király ez) fel-tette
Magába: a' Gróffal, hogy ő kíván lenni,
És illy nagy Vezérrel barátságot tenni.
E' két Iffiakat, úgymint zálogokat
Küldi; hogy magánál tartsa-meg azokat.
A' Gróf az öregnek magát meg-hajtotta,
Mindeneket tenni magát ajánlotta.
Nem vólna szüksége, szólltt, e' két Zálogra,
Ulikamhi nem jön véle rosz dologra.
Mindjárt a' hajókra, mellyeken érkeztek,
Gróf húszad magával fel-ült, el-eveztek.

Mi-

Mihent a' fzárazra ök ki-fzállíttattak,
  Thével és gyümöltsel mindjárt traktáltattak.
Erre *Portschézekbe* minnyáját ültették,
  Egy kert ajtajánál *Trogerek* le-tették.
Jött ide elikbe drágán fel-öltözött
  Két Úr: kik kísírtik muzsika fzó között
Őket: egy igen fzép, de kis épületbe,
  Melly épen középen állott egy fzép kertbe.
Itt ült *Ulikamhi*, fárga vólt fzofája,
  Sárga és zöld Atlas vala a' ruhája.
A' Gróffhoz fok féle kérdéseit tette,
  Mivel tellyesféggel fzavát nem érthette;
Azért egy kép írót mindjárt hívattatott,
  Sok képzelleteket ezzel rajzoltatott.
Elöl két fzíveket festeni kelletett,
  E' kettö egymással lantzal ált köttetett.
A' Gróffé az eggyik, más övé mutatott,
  Hogy ö jó Baráttya, mutatni láttatott.
Ulikamhi képe tsak kitsiny formába
  Falon függött; a' Gróf eztet hamarjába
Le-kapta; fzívéhez itten fzorította,
  El-vévén fzívétül a' mellyén tartotta.
Mellyre is a' Gróffal mindjárt fogott kezet,
  Talmáts által töle eggyetmást kérdezett.
Kérte, töltsön nála egynéhány napokat,
  Mivel embereket várna ollyanokat,
A' kik a' befzédjét meg-fogják érteni,
  Nagy dolgokat ezek által fog kérdeni.
A' Gróf ezt annyival örömestebb tette,
  Mivel ebbül maga hafznát reménylette.

A a Más

Más nap Ulikamhi a' Gróf szobájába
Bé-jöve egy Bontzal, (a) szokott ruhájába;
Ez Holandus nyelvén ő vele beszéllett,
A' Király nevébe, illy kérdéseket tett:
Ki-légyen? és mért jött bé Japoniába?
Melly Fejedelemnek járna ő dolgába?
Meddig mulatt még itt? innét merre mégyen?
Kéri, mindenekrül túdósitást tégyen.
Vóltaképpen a' Gróf mindent meg-beszéllett,
Szánta Ulikamhi, néki ajánlást tett:
Ha Japoniába ő magát le-teszi,
Sok szenyvedésének nagy jutalmát veszi.
Fogja ajánlani ötet a' Tsászárnak,
Hogy ármádájánál tegye *Audárnak*. (b)
Meg-köszönte a' Gróf az ő Kegyességét,
Nem hagyhattya, szóllott, maga Feleségét,
Sem Attyafiait, és sok szép jószágát,
Azért-is kivánna látni tsak hazáját.
Ezek után ők az ebédhez ülének,
Rizskását, és sültet gyümöltsöt evének,
Nádmézzel késztített több Confectumokat,
Ittak mindenféle erős italokat.
Ebéd után tőle aztat kérdeztette,
Keresztény vólna-é? 's utánna vetette,
Hogy ő kész vólna-é halni a' Keresztért?
És úgymint Keresztény ontani azért vért?

Szóllott

(a) Bontzok: Ázsiai Papok, különössen Chinába, és Japoniába.

(b) Audár Japoniai nyelven, Generálist téfzen.

Szólltt a' Gróf: a' Kerefzt réz, kö, avagy-is fa,
Azért meg-nem-halok; de a' kit képzel, a'
Isten: 's ha érette meg-halni kellene,
Azért halnék, a' ki néki-is Istene,
Mert tsak egy az Isten: mindent ö teremtett,
Érette meg-halok, mert velem fok jót tett.
Meg-elégedett ö ezen felelettel,
Te Japoniai, mondotta, bírz hittel.
Déli álmot el-ment ö innét aludni,
A'Bontztúl kivánt most eggyet mást meg-tudni.
Tsudálta-is a' Gróf az ö böltsesfégét,
Kérdéseire tett fzapora kéfzfégét.
A' Birodalomnak leg-kissebb fzokását,
Ennek hány rendekbül tétetett állását;
Az ö farkallatos fok féle törvénnyét,
A' Tsáfzár erejét, és udvara fénnyét.
Olly fzépen, jelesen elö befzéllette,
Hogy azt vóltaképpen, a' Gróf meg-érthette.
A' Gróf Ulikamhit meg-ajándékozni
Kivánván, parantsolt mindjárt ide hozni,
Börökbül hufzon négy fekete Rókákat,
Nyufztot-is fzint annyit, három pár vidrákat.
Fényesre pallérzott negyven fegyvereket,
Lavéten két ágyút, öt fzáz töltéseket.
Más nap a' böröket Baturin, Kutnetsov
El-hozták, fegyverrel jöve pedig Pánov.
A' mint el-érkeztek, az elsö jelentés
A' Gróf elött ez vólt, hogy nagy kereskedés
A' Japoniakkal a' hajón támadott,
És már fok böröket Pánov el-is adott,

Tizen-egy órakor Ulikamhi ki-jött
  Udvarával, és száz muzsikások között.
Mindenike külön muzsikai szerrel
  Muzsikált: úgy tetszett, hogy vólna ezerrel.
A' köszöntéseknek a' mint itt vége lett,
  Az ajándékokrúl a' Bontz jelentést tett.
Maga mene mindjárt ezek nézésére,
  Kivált a' fegyverek meg-tekintésére.
Nagyon örvendezett mind ezeket látván,
  A' kertbe ki-mentek mindjárt ebéd után.
A' hol egy oszlopra egy tártsa tétetett,
  Mellybe emberivel a' Gróf lövettetett.
Majd nem mindenike lött a' feketébe,
  A' Király nem látta ezt soha éltébe,
Kedve jött maga-is kívánt itt próbálni,
  Az Oszlopnál kellett egy lónak meg-állni.
Ollyan derekássan ö ezt tzélre vette,
  Hogy elsö lövéssel mindjárt le-fektette.
Ki-mondhatatlanúl ezen örvendezett,
  A' Gróffal jól tenni fökép igyekezett,
Szólltt hozzá mit tégyen, mondja-meg, kedvére,
  Mindeneket meg-tesz az ö tetszésére.
Fö meg-hajtva kérte, hogy az Országába,
  A' kereskedése mehessen folytába.
Leg-ottan ö eztet néki meg-ígérte,
  De ezt hozzá tette, söt mondhatni kérte;
Hogy új vallást ide soha bé-ne-hozzon,
  Eröszak tétellel ö kárt se okozzon.
Várost, erösséget ne-is építessen,
  Ha akarja, hogy ö békével lehessen.

Szólltt

Szóllítt a' Gróf: ezeket tenni nem kivánnya,
  Kegyelmébe magát tovább is ajánlya.
Szabad kereskedés levelet írатott,
  Mellyre nevét tévén, kezébe adatott.
Küldött ezzel néki ſzép ajándékokat,
  Érdemesnek látom, ki-tenni azokat.
Egy kardot, a' mellynek arany vólt zomántza,
  Szíj helyett gyöngyökkel fűzött vala lántza.
Porcellánbúl harmintz ſzemélyekre ſzervízt,
  Sok dohányt, herba-thét, mellyek adnak jó ízt.
Sok drága kövekkel ki-rakott kis ſzekrényt,
  Édes italokhoz két ſzép arany edényt.
Egy hajóra való Záſzlót önn tzímjével,
  Hogy bátran járhasson mindenüt jelével,
Úti költſégére ötven aranyokat,
  Minden darab nyomott harmad fél latokat,
El-mene a' Király más nap Killingébe,
  Szép városai köztt, majd leg-ſzebbikébe.
A' Gróf-is mindjárást úttyához fel-kéſzült,
  Hajójához ſok más ott való hajó gyűlt,
Edgyikén a' Bontz vólt, ſok más Uraſággal,
  Kik hozzája vóltak nagy hajlandóſággal.
Ezek két papiroſt adtak a' kezébe,
  Olvasván ezeket, a' Gróf jött kedvébe.
Mert az állott bennek, hogy Japóniába
  Szabadon meg-térhet, bár mellyik órába.
Az Iffiat pedig, melly vele el-mégyen,
  Ajánlották néki, hogy gondja rá légyen.
Adott nékik a' Gróf bőr ajándékokat,
  Viſzſza indították ezzel hajójokat.

Míg ezek így folytak, Rontót ugyan látta
  A' Gróf: de hogy tsendes, azt nagyon tsudálta.
Magához hívatta, hogy vele szóllhasson,
  És bágyadtságárúl valamit tudhasson.
El-jött, de meg-apadt mind a' két ortzája,
  Vékony lett két tzombja, 's két lába ikrája.
Szóllott hozzá:mond-meg!FiamRontó,hogyvagy?
  Nintsen itt, mint vala Kámtsatkába olly fagy.
Még-is úgy lézengesz, mint tavaszkor a' légy,
  Ne tsetely! ne botoly! talpon álly! vígan légy.
Szólltt:köszönnye Nagysád, hogy így-is járhatok,
  És két lábaimra tsak hogy fel-álhatok.
Jól tudtam: illy dolgom lészen a' tengeren,
  Mert ez, sem Angyalon, sem pedig emberen
Nem könyörül; hánnya, mint ördög az annyát,
  Jó hogy meg-nem-mértem szirtek köztt padlan-(nyát.
Fel-állott fejemen mindég minden haj szál,
  Mert rajta sarkamba vólt mindég az halál.
Már tsak aztat lestem, mikor áll fenékkel,
  Ég felé az hajó, 's mikor merülök-el.
A' remegés között az vólt még nagyobb kín,
  Hogy egész testembe minden ér, minden ín
Meg-gyengült,'s mint agg eb,lettem ollyan fáradt,
  A' nagy koplalástúl bélem öszsze száradt.
Mert mikor kóstoltam tésztává vált halat,
  Keserves ízt adott számnak minden falat.
Eddig azt tartottam, hogy a' zab kenyérnél
  Nintsen roszszabb étel, és a' Sváb krumpérnél;
De sárga tsizsmámat hogy kéntelen lettem,
  Hal zsírba meg-főzni, osztán abbúl ettem;

Oh

Óh melly nehezen ment talpa le torkomon,
Mert olly fojtos vala, bár nem ettem mohon;
Hogy mind a' két szemem az erőlködésbe
Ki düllyett, mint júhnak, ha esik döglésbe.
Meg-akadt gégémbe, már tsomoszló fával
Le-akartam nyomni, még-is nagy munkával
Gyomromba taszítám, de nem kis erővel,
A' Flintámba szokott lenni vas veszszővel.
Így főzött tzipőktül láttam sok mint nyögött,
Én-is, hogy gyomrombúl zsír doha böfögött;
Görnyedtem mint tsiga, magam öszve húztam,
Titkon Véreimtűl, Hazámtúl bútsúztam.
Mert a' Dohotnál-is ez átkozottabb szag,
Nints emberbe, mellyet meg-ne-rázzon, olly tag.
Hogy ha Achilleske tzipőjét e' zsírba
Meg-főzte, 's meg-ette, tudom szállt már sírba.
Szóllt a' Gróf: jó Rontó, mit tudtunk mást tenni,
Hogy éltünk meg-tartsuk, illyet kellett enni.
De lásd! úgy-é? egy sem hólt-meg mi köztűlünk,
Hogy meg-jobbúlt sorsunk, most azon örűlünk.
Vagyon Kókus diónk, van most Ananászunk,
Lövünk szarvasokat, ha erdőn vadászunk.
A' borúlást mindég a' nap fény követi,
Hogy mindég jó dolgunk légyen, ki teheti.
Achilleske éll friss, mert őt' száraz hallal,
Peszmeggel tartottam, 's édes víz itallal.
Titkon meg-tartottam mindenbűl számára,
Másképp jutott vólna szegény halálára.
Heroicus actust, szóllt Rontó: tett Nagysád,
E' Kereszténységért az ég jutalmat ád.

A' kis Achilleske, *casus reservatus*,
A' véle tett dolog, *actus inculpatus*.
Igaz hogy sanyarú dolgunk meg-változott,
A' sok jegek közzül az Isten ki-hozott,
Szép ajándékokat egytül, 's mástúl veszünk,
Mint Magyar hazánkba, olly jól, még sem eszünk,
Nem bánnám, enne itt akár ki Ananászt,
Tsak én ott ehetnék jó foghagymás kolbászt,
Gyümölts ez; bár szagos, édes levét adja,
Az Hatvanyi Dinnye még-is fent haladja.
A' Kókusz dió-is, tsak Mókusnak való,
Sok olaja vagyon; de még sem ollyan jó,
Mint a' szalonnábúl tzipóra tsorgott zsír,
Oh magyar gyomornak nintsen ennél jobb ír,
Egy Jápon, masolyás Rizskásáját hozta
Nékem: ennél-is jobb az hajdu káposzta,
Bár tsak még valaha juthatnánk Hazánkba,
Ott óldalast tennénk, nem Kókuszt a' szánkba.
De tudom, hogy megint a' hajóra ülünk,
Majd megint ki nem lesz habokbúl a' fülünk,
Kérem Nagyságodat, azon igyekezzen,
Hajó ne más felé, tsak oda evezzen,
Hól a' szőke Duna a' Tengerbe szakad,
Hogy ha ott a' sziklán talán meg-is akad,
Semmit sem fog tenni, ülünk Tsónakokra,
Avagy-is Liptóba munkált Tutajokra.
Ezeken mehetünk egész majd Szegedig,
Ottan meg a' Tiszán fel-felé Füredig,
Jó Barátom Rontó! e' szamár kívánság,
Meszsze járunk attúl, kéréseđ hitvánság.

Mellybe Duna ſzakad, a' fekete Tenger,
Meg-őſzül, míg innét oda megy az ember.
Én rövidebb útat vettem. itt előmbe;
Tsak Isten tartson-meg tovább-is erőmbe.
Tavaſzra Hazánkba fogunk már mi lenni,
Az Húsvéti Bárányt Budán fogjuk enni.
Angyal ſzóll Nagysádbúl, ſzólltt Rontó a' Gróſhoz,
Kérem ne-is fogjon Nagysád már más úthoz.
Mindjárt most indúllyunk, már vagyon minde-
Az habok ſem leſznek talántán ellenünk. (nünk,
Indúllyon! indúllyon! ne késsen Nagyſágod,
Nem kell ſajnállani ſemmi fáradtſágot.
De előbb Stefanovt itten egy fűz-fára,
Tsapontassa Nagysád, mert gyalázattyára
Egéſz Társaſágnak vagyon olly gaz ember,
A' kit még utóbb-is az Úr Isten meg-ver.
A' népet a' hajón hányſzor nem buzdíttya,
Párt ütésre Nagysád ellen fel-indíttya,
Avagy-is másoknak légyen példájára,
Akaſztassa Nagysád a' nagy árbotz-fára,
De hóhérunk nintsen, ez talán leg-jobb leſz,
Katonássan fejét el-ütöm, így el-veſz.
Hallod-é te Rontó! az ember nem tsibe,
Roſz a' boſzſzú-állás, ha van valakibe.
Hadd éllyen! az eſze, hogy ha meg-fog érni,
Meg-látod, magába hogy fog még ő térni.
Boſzſzú-állást ſoha ſe végy a' ſzívedre,
Reggel meg-indúlok a' te kérésedre.

HETEDIK TZIKKELY.

A' mellybe Japoniábúl való ki-menetele a' Grófnak ki-tétettetik, ezen kívül némelly ſzigetekbe való jutása, különössen Usmeligon ſzigetyébe nagy veſzedélmek között való érkezése, Lakossainak jóſága, ebbül való el-menetele, Formosa ſzigetbe való bé-menetele, itten a' Lakossokkal való 'tsatái elö-adattatnak.

Más nap egybe gyüjté, Gróf a' Tárſaſágot,
 Kérte, hogy mondjanak néki valóſágot.
Kívánnak-é ők itt rabblani lyányokat,
 Velek meg-fordúlni, el-vinni azokat.
De ſenki tsak ſzót ſem adott kérdésére,
 A' Gróf így adta-ki ſzándékát végtére.
Én Chinába megyek; ott áll Kanton Város,
 Mellybe lakik gazdag, 's vagyonos ſok áros.
A' böröket majd el-fogom ottan adni,
 Japoniát, Chinát, el-fogom én hadni.
Egyenesen megyek én Europába,
 Egy Fejedelemnek magam óltalmába
Fogom ajánlani; onnat meg-fordúlok,
 Egy Colóniához azután úgy nyúlok.

Ezt

Ezt tetfzésem fzerint rendbe fogom fzedni,
Nem félek : mert azon Király fog már fedni.
Minnyájának tetfzett ezen bölts gondolat,
Ők meg-is maradnak, fzóllttak, a' Gróf alatt.
A' Japóni Záfzlót a' Gróf ki-tétette
Az hajóra; úttyát leg-ottan követte.
Mindjárt két nap múlva, egy fzigetet értek,
Vas matskákat hánytak, a' mint ehez fértek,
Vélte a' Gróf itt-is majd mindent el-adhatt,
És így a' Chinai úttya el-maradhat.
Kutnetsovt néhánnyal fzárazra küldötte,
Őt hamar egy hajó vifzfza kisírtette,
Ezen három Úr ült : mint a' Gróffal lettek,
Nékie fok féle kérdéseket tettek,
Vélték Gróf hogy Spanyol, többik-is lennének,
Mivel ollyan köntöst 's fzakált viselnének,
Manila Városba minnyájan laknának,
Itt ők mit keresnek, haraggal fzóllának.
Mert a' Spanyoloknak nagy ellenségeik,
Mérgessen el-mentek, fzikráztak fzemeik.
Látta a' Gróf; hogy itt nem léfzen vására,
El-indúla, hogy ne következzen kára.
Nyóltzadik Augustus napjára virradott,
Szemeikbe megint egy fziget akadott.
Ez alatt feküdött egy fzép és nagy Város,
Tsak közel egy fzoros, vélte nem lefz káros,
Hogy ha ebbe bé-fzáll; ők bé-is fzállottak,
Lakosok lántsákkal ellenek futottak.
De ágyúkat látván, mindjárt meg-ijedtek,
Mint egy öt fzáz lépést futva hátra tettek.

A'

A' Gróf itt ki-mene a' ſzoros parttyára,
  Kiáltott: jönnének hozzá parolára.
Sokára el-jöve egy meg-élemedett
  Ember: és nagy bátran illy kérdéseket tett:
Ki ſzabadſágával mertek bé-ſzállani
  Az ő ſzorossokba, 's ágyúkkal állani,
Az Holandusok-is engedelem nélkül
  Eztet nem tselekſzik, tarttyák azért vétkül.
Szólltt a' Gróf: nem vagyunk mi ſem Holandusok,
  Avagy-is Spanyolok, ſem pedig Anglusok.
Hanem tsak emberek, kiknek van ſzükſége
  Vízre, élelemre; és mi ellenſége
Senkinek ſem vagyunk, mihent azt nyerhetünk
  Örvendeni fogunk, ha tovább mehetünk.
Szóllt a' vén Úr, mindjárt mindent adattatok,
  Vegyétek-el; oſztán innét lódúllyatok.
Küldött kilentz hajón vizet, eleſéget,
  Egy ideig nem-is ſzenvedtek éhſéget.
Más nap, hogy ſok hajók, látták, érkeznének,
  Szoros partyán gyalog, lovon-is gyülnének,
Seregbe gyült népek, kardokkal, lántsákkal,
  Tegzekkel, nyilakkal, mások meg tsidákkal;
Pánov Urat a' Gróf tizen-nyóltz emberrel
  Eleikbe küldte, vóltak jó fegyverrel,
Nem tudván jönnek é úgy mint ellenſégek,
  Kik talán ſzeretnék lenne nyereſégek.
De látván Pánovval jönnek tsendesſéggel,
  Ezen jó Japonok minden békesſéggel,
Mindjárt futó tüzzel, őket köſzöntette,
  Négy ágyú lövéssel még felül tiſztelte.

Ezen

Ezen tiſzteletet olly nagynak tartották,
Mert ágyúk morgását még ők nem hallották;
Hogy itten minnyája feküdt ortzájára,
És eggyike ſem mert fel-állni lábára.
Ezt nem látta a' Gróf, 's nem tudta, mi történt,
Tüzeket adatott újra itten tüstént.
Mert látta hozzája egy nagy Úr érkezne,
A' ki-is ő vele ſzóllni igyekezne,
De ez úgy meg-íjedt, hogy mindjárt el-ájúlt
A' nagy tiſztelettül, a' földön végig nyúlt.
Egy fél óra múlva, még-is fel-eſzméllett,
A' Gróffal kevessé durtzásan beſzéllett.
Mondá: árestomba teſzi minnyájokat,
Hogy ide bé-hozni merték hajójokat.
Hogy hatalma vólna, ki-húzá keblébül
Egy papirost; a' mellyt ki-vévén kezébül
A' Gróf: Krustyievnek azt el-tenni adta,
Hogy viſzſza nem adja; magát úgy mutatta.
Meg-íjedett ezen, a' maga nyakára
Mutatott; hogy ezért jutt akaſztó fára.
Meg-ſzánta, és aztat viſzſza adta nyomba,
Szóllt: köſzönnye, hogy nem teſzi árestomba.
Egy pár nyuſztnak börit, és annyi Vidrákat
Adott néki, értek mondott nagy hálákat.
El-ment, barátſágát mostan már ígérte,
De már ágyú lövés itten nem kisérte.
Ezen nagy ſzigetnek neve vólt Xicócó.
Látván a' Gróf-itt ſem léſzen vására jó,
El-indúlt: ötöd nap fel-veve ſzemére
Egy ſzigetet; a' mint a' Gróf ehez ére;

Szép-

Szépnek látʃzott: azért fel-tette magába,
Hogy bé fog ʃzállani ennek ʃzorossába,
Kutnetsovt 's nyóltz embert, meg-tekintésére
Küldötte: hogy jó-é? adná értésére.
Itt ezen ʃzorosba egy ʃzép nagy hajó ált,
Idegen vólt ez-is két hete, hogy meg-ʃzált,
A' mint Kutnetsov Úr e' mellett evedzett,
A' Nép abból reá egynéhány lövést tett.
Meg-hallván azt a' Gróf, maga hajójával
Védelmére mene, lött két ágyújával.
Eztet tselekedvén, mint melléje jutott
A' nép azon mindjárt Kajuttyába futott,
El-fogta e' hajót ki-is raboltatta,
Maga hajójára a' Zsákmányt hordatta.
Ez állott Nádmézből, drága Portzelánból,
Selyemből, Pamutból, és ʃok bál dohányból.
Nyertek itt ʃok kardat, ʃok drága ruhákat,
Értek ezek négy ʃzáz frantz ezer livrákat.
Az hajó fenekét ki-fúrták végtére,
Hamar le-is ʃüllyedt tenger fenekére.
A' foglyokat a' Gróf útnak botsájtatta,
Ezen Takesina ʃzigettyét el-hadta.
De más nap az hajó egy ʃzirthez ütődött,
Mellyel-is óldalán, olly nagy lyuk törődött,
Hogy itt minnyájának kelletett pumpolni,
Mivel a' víz magát nagyon kezdte tolni.
Itt-is már a' hajó dült fél óldalára,
Mert a' tenger hányta habjárúl habjára.
De még-is e' ʃzörnyü nagy veʃzedelembe,
Föld tüne itt, nem egy, hanem több már ʃzembe.

A'

A' hajó kevesé megint helyre állott,
Kutnetsov Úr pedig kis hajóba fzállott.
El-ment jó ki-kötő helyet ő vizsgálni,
A' mellybe a' hajó bé-foghatna állni.
Akadott-is hamar ő egy tenger révre,
De a' nap-fényétűl igen nagyon hévre.
A' Gróf négy emberrel fel-ült egy *Jelére*, (a)
Ezekkel maga ment meg-tekintésére.
A' mint ő fzemes Úr eztet meg-vizsgálta,
Nagyon félelmesnek a' torkát találta.
Mellyt nem reménylettek, nagy fzélvéfz támadott,
A' tengert nem láttták, tsak tajtékos habot.
Bé-füllyednek, vélték, tengernek öblébe,
Sok már nem-is tudta mit tefz rémültébe.
A' Grófot felette nagy fzerentsétlenfég
Érte: de meg-tartá a' Mennyei Felfég.
A' nagy fzél Jelléjét egy fzirtnek hajtotta,
És fenékel aztat fel-is fordította.
Nagy nehezen még-is ő a' parthoz úfzott,
Bár nagyon fáradt vólt, ő arra fel-kúfzott.
Érzékenyfég nélkül ő azon feküdött,
Majd tsak a' halállal hogy már nem küfzködött.
E' fzigetnek vala Uzmeligon neve,
Felette nagy mindég itt a' napnak heve.
Tsak négy óra múlva akadtak reája,
Látván, hogy még ő él, örült itt minnyája.
Mind-

(a) Jele Japoniai fzó, és hajó neve, a' mellyet ők fák-héjából munkálnak, némellyikbe nyóltz ember-is bé-fér, még-is ollyan könyű, hogy edjet egy ember a' fejére tévén, futva mehett azzal.

Mindjárt egéſz testét kendőkkel dörzsölték,
Erős illatokkal tagjait öntözték.
Jobban lett, és mihent aztat meg-hallotta,
Hogy az hajó kárát épen nem vallotta,
Söt hogy bíztos révbe immár az vólna bent,
És a' nép ſzárazra belőle hogy ki-ment;
A' mellyen-is vertek immár ſátorokat,
És le-is hordották mind a' butyorokat,
Hogy így ők az hajót helyre állíthassák,
Minden mi meg-ázott, meg-is ſzáríthassák.
Egéſz egésſége mindjárt ezért meg-tért,
Te Deum laudamust tartott többi azért.
Két ſziget lakossa a' Grófhoz itten jött,
Egy hagyitásnyira állott tölök más öt.
Egy papirost adtak ezek a' kezébe,
A' Gróf ezt tsudálta, és jött nagy kedvébe.
Mivel deák betük vóltak arra írva,
Majd hogy örömébe nem fakadott sírva.
Pater Salis Ignátz vólt, ki eztet írta,
Portugálliábúl való Jesovíta.
Missionárius vólt, jött ez Orſzágba,
Téríteni a' kik éltek itt vakſágba.
Le-írta ő itten, hogy mint fáradozott,
Anyaſzentegyházba hány lelkeket hozott.
Két ſzáz huſzon hatot elsö eſztendőbe,
Egy néhány ezreket a' többi időbe.
Az igaz Római Catholica hitbe,
Szent Kereſzt-víz által, tsak ő maga vitt be.
Meg-tsókolta a' Gróf elöttök ez írást,
És viſzſza-is adta nékiek mindjárást.

Igen

Igen tetſzett nékik, hogy azt úgy tiſztelte,
  El-mentek: a' Grófot minnyája kedvelte.
Más nap három ſzázan jöttek fegyveressen,
  A' Gróf ſátorához mentek egyenessen.
Két elö-járójok mélyen meg-hajtották
  Magokat, 's kezeket a' Grófnak nyújtották.
Erre ſzent Kereſztet magokra vetettek,
  Minnyájan olvasót kezeikbe vettek.
Négyen egy ſzönyegen Breviáriumot
  Hoztak: tettek ezek nagy complementumot
A' Grófnak, és aztat kezébe nyújtották;
  Mert nagy ereklyének ök aztat tartották.
Míg életbe vala, Pater Saliisé vólt,
  Kezeknél maradott, hogy ez Atya meg-hólt.
A' Gróf-is zsebébe olvasót keresett,
  Nem találta, hogy úſzott, a' tengerbe esett.
A' helyet kezébe vett egy Feſzületet,
  Látván ezek aztat, olly nagy tiſzteletet
Tettek, hogy itt térdre le-esett minnyája,
  Eztet: *Hisús Kristos!* kiáltotta ſzája.
A' Kereſztet a' Gróf tétette helyére,
  A' két fövebbeknek adta értésére;
Hogy nintsen ſzállása még az ö népének,
  És ollyan ſem vólna, mellybül ehetnének.
Valamit a' Gróf kért, ezek mindent hoztak,
  A' mi tsak tölök telt, ök ajándékoztak.
Mivel beſzédjeket ſenki ſem értette,
  Egy illy ſzót, más meg mást papirosra tette,
Egy kis Gramatikát hamar-is formáltak,
  Napról napra velek jobban discuráltak.

Más nap egy Fő Úr jött látogatására
  A' Grófnak : 's hajója meg-vizsgálására.
Ég szín selyem kita vólt az öltözettye,
  Fekete Atlásʒból pedig övedzettye.
Sárga Kamukából köpönyeg a' vállán
  Függött : fa Pantófli vala a' két lábán,
De veres Atlásʒszal vólt ez bé-borítva,
  Tsúfos selyem sapka fejébe szorítva.
Kezet fogott vele, nagy fő meg-hajtást tett,
  Szintúgy mint a' többi Keresztet-is vetett.
A' Gramatikába fel-jegyzett szavakkal
  Köszöntötte a' Gróf, de esett hibákkal,
Mert nevetett : kezdett Portugallus nyelven
  Beszélleni, a' Gróf tsudálkozott mellyen.
Mondotta : *Tunkinba* (a) jött ő e' világra,
  Páter Salis hozta őt ezen Országra ;
Halála után lett itten Fejedelem,
  Hogy illy nagy Úrá lett Isteni Kegyelem.
Felette ditsirte a' nép szelídségét,
  És ezen szigetnek nagy termékenységét.
Vintplat meg-tekinté az egész szigetet,
  Mellyrül-is a' Grófnak illyen jelentést tett.
A' Paraditsomnak képe ez, és mássa,
  A' ki ezt nem hiszi, járja-meg, és lássa.
Mert a' Természetnek minden adománnya,
  Istennek sok féle drága alkotmánnya,
Olly bővséggel van itt, hogy azt kell tsudálni,
  A' sok szépségeken szem nem tud meg-álni.

A'

(a) *Tunkin* Chinai Város, és feküszik Ázsiába.

A' vén Tunkint a' Gróf, itt meg-szóllította,
Hogy nagy kedve vólna nékie, mondotta;
Hogy ha meg-engednék, itt egy Coloniát
Építni: bé-hozna sok szép Familiát.
Felelt: örömökre fog nékiek válni,
Hogy ha több Keresztény meg-fog itten szállni.
Miklós vólt a' neve ezen vén Tunkinnek,
Gróf szándékát hírül adta kinek kinek.
Szólltak a' lakosok, mindjárt fel-osztoznak
A' földel ő vélek, lyányokat-is hoznak,
Hogy a' ki nőtelen, itt meg-párosodjon,
És így nemzetségek hamar szaporodjon.
A' Gróf meg-köszönte szép ajánlásokat,
Most el-megy, de meg-tér, hoz még több más-(kat,
Ollyakat, kik tudnak minden mesterséghez,
Tsudállani fogják majd, mit visznek véghez.
Egy szomszéd faluba Gróf más nap ki-sétált,
Ezen helység mint egy nyóltzvan házakbúl állt.
Minden ház körül vólt sok egyéb épület,
Szép kert, pajta, udvar, 's e' körül kerület.
Az öreg Miklós Úr a' Grófot bé-vitte
A' maga házába; szomját enyhítette
Thével, és sok féle gyümölts italokkal,
Bőven meg-vólt rakva asztala azokkal.
Míg az ebéd készült, a' Falú ide gyűlt,
A' Gróf mit itt látott, azon nagyon el-hűlt.
Az ifiak itten igen nagy készséggel,
Birkoztak, 's futottak pályát sebességgel.
Tántzoltak a' lánykák gyönyörűségessen,
Énekeltek mint a' Syrenek ékessen.

Az ebédhez ültek külön Asztalokhoz,
  Mert nem üll a' férfi itt az Aszszonyokhoz.
Leányok szolgáltak mind a' két asztalnál,
  A' mellynél ők ültek, a' szépe vólt annál.
Sok beszédek között Miklós végső szava
  E' vólt: itt van Uram! lyányok szépe, 's java.
Válaszszál közzülök edjet Feleségnek,
  Tartsd kívánságomat igaz szívességnek.
Mert te az ég alatt nem találsz illyekre,
  Illy erköltsösökre, és illyen szépekre.
Grófot a' vén Miklós addig sarkallotta,
  Nem menthetvén magát; míg nem ajánlotta,
Hogy igen-is edjet fog ő választani,
  De Copulátziót fogja halasztani
Akkorra, a' mikor honnyábúl viszsza-tér,
  Addig az ideig ő várakozást kér.
Reá állt Miklós Úr ezen szándékára,
  Hogy most jegyezze-el, kénszeríté árra.
Látta hét Aszszonyság már az házhoz vezett
  Hét szüzet; mindenik fogott edjel kezet.
Fejér selyem kita vólt az öltözetek,
  Kék selyem köténybűl állott övedzetek.
Szép barna hajókat fésülték vállokra,
  Sok féle virágot fel-tőzték azokra.
Az öreg Miklós Úr, egy fátyol keszkenőt,
  Mellyet Ariadne talám, és nem más szőtt;
Gróf kezébe adott, szóllitt: annak fejére
  Vesse, a' mellyike lészen tetszésére.
A' sok szép köztt igen nehéz választani,
  Egy bokorrúl leg-szebb rózsát szakasztani.

Ezek-

Ezeknek ha látná Páris itt formáját,
  Törné fejét, mellyik nyerje-el almáját.
A' Gróf-is ezeket, bár miként vizsgálta,
  Szépség remekének minnyáját találta.
Végtére ugyan tsak választott magának
  Edjet: nevezték ezt Tintó Volangtának.
A' fátyolt vetette ennek a' fejére,
  Vólt az öreg Úrnak ez nagy örömére,
A' többi leányok mindjárt körűlötte
  Tántzoltak, tsókolták, mindenik törlötte
Rózsa vízbe mártott kendővel ortzáját,
  Intették, szeresse el-jegyzett mátkáját.
Ezzel házrúl házra őtet el-vezették,
  Ezen tisztele tet muzsikával tették.
Mindenütt hírdették, hogy el-jegyeztetett,
  Szép ajándékokat minden háznál-is vett.
Néhány órák múlva, az édes Annyával,
  A' Grófhoz viszsza jött, és a' nagy Attyával.
Igen tisztességes öreg ember vólt ez,
  Az édes Annya-is tudott betsűlethez.
Az öreg a' Grófot mindég tsókolgatta,
  A' leányát pedig az Annya állt adta.
Miklós Úr így szóllott, mostanság a' Grófhoz,
  Hogy kisérje őket most önnön házokhoz.
Elöl-ment, a' Grófot maga-is kisérte,
  Mihent ház ajtaját a' Gróf velek érte,
Bé-mentek, meg-hajták magokat itt sorba,
  A' Gróffal viszsza ment Miklós a' táborba.
Más nap az öreg Úr a' Grófhoz érkezett,
  Mivel kötést tenni vele igyekezett.

Ez tsak abbúl állott, hogy hamar itt lenni
Fog ő: 's vele ſokan meg-fognak jelenni.
Vagy húſz házat nékik addig építsenek,
És minden ſzükſégre valót kéſzítsenek.
Lakosoknak adott itt ajándékokat,
Fegyvert;mert ez nem vólt,golyóbist 's porokat.
Volangtának küldött köveket, gyöngyöket,
Miklós Úrnak adott ſok féle bőröket.
A' Társaság közzűl itten itt erővel
Maradtak: nem gondolt annyi kevés fővel.
Sőt a' lakosoknak őket ajánlotta,
Úgy-is ő viſzſza jönn hozzájok, mondotta.
Hogy indúlni akart, tett a' nép jajgatást,
Kérték, hamar járjon, kívántak ſok áldást.
Sajnálta, hogy itten ő nem maradhatott,
Illy jó emberek köztt hogy ő nem lakhatott.
Mivel ezek éltek bár együgyűſégbe,
De nem vóltak még-is ſoha-is ſzükſégbe.
Mint Európába, leg-kissebb álnokſág,
Szívekbe nem vala két ſzín, áll ortzaság.
Terméſzetes vala Filosofiájok,
Soha hazugſágot nem ſzóllott a' ſzájok.
Mint azoknak, kik meg-világosították,
Fényekkel ſok ezer embert vakították.
Mindenkép a' hajó már helyre hozatott,
Édes víz, élelem bőven rá hordatott.
Az egéſz Társaság egésſéges friss vólt,
A' rekkent melegbe tsak egy-is meg-nem-hólt.
Huſzadik Augustus vólt, hogy a' Gróf indúlt,
Volangta el-mentén sírt, és nagyon búsúlt.

Egy

Egy Holandus hajó feléjek érkezett
 Harmad napra, mint már jó közel evezett;
A' Gróf hajójára arrúl lövést tettek
 Flintákbúl; de még-is senkit sem sértettek.
Passust mutassanak nagyon kiáltottak;
 Másként roszszúl járnak, felette zajgottak.
Erre a' Gróf felét mindjárt a' népének
 Fegyverbe állítá, a' kik fel-menének
Hajó piattzára, ott szép rendbe álltak,
 Mit fog parantsolni, már tsak arra vártak.
Tsudálta vakmerő tselekedeteket,
 Mert tsak Algiri nép tészen illyeneket.
Mindjárt-is ágyúkkal ellenek dürgetett,
 Apró fegyverrel-is reájok lövetett.
A' Holandus hajó sebessen el-lódúlt,
 Kétség kívül mivel azon sok ember húlt.
Huszon hatodikán Formosa szigettyét
 Meg-látták mind térjét, mind pedig ligettyét.
Meg-állott itt a' Gróf a' szigetnek szélin,
 Embereket látott, egy dombnak az élin.
Vintplat és Kutnetsov kis hajóra ültek,
 Tizen-hat emberrel bé menni készültek.
El-indúltak ezek, hajóbúl ki-szálltak,
 A' sziget szélinél minnyájan meg-áltak.
Tizen-két emberrel ezt Kutnetsov járta,
 A' többivel Vintplat a' hajót strázsálta.
Mindjárt-is Kutnetsov Indiaiakra
 Akadott, de még itt nem igen sokakra.
Meg-mondotta nékik, hogy ők tsak élelmet
 Keresnek; tegyék-le ők minden félelmet,

Egy közel faluba ők bé-vezettettek,
Rizskását, diſznó húst itt elikbe tettek.
Felső végin látván több több embereket,
Bé-nem-kivánták ők várni már ezeket.
Hanem lassan lassan ők itt viſszá-tértek,
Mint már a' falubúl a' mezőre értek,
Nagy ſereggel mindjárt itt ellenek jöttek,
Mint a' Zápor essö, nyilakkal úgy löttek.
Kutnetsov reájok jó tüzet adatott,
Mellyre-is közzülök ſok fűbe-harapott.
Még egyſzer akarván ezek rájok ütni,
Itt a' Gróf parantsolt egy ágyút ki-ſütni,
Ennek morgásától nagyon meg-ſjedtek,
És az erdő felé futottak, ſiettek,
Kutnetsov érkezvén már tenger parttyára,
Más ſereg lármával jött megint nyakára.
Mivel itt Vintplatt-is jött ſegítſégére,
Hamar tizen-ötöt a' földnek ſzínére
Le-fektettek, 's ötöt kötözve el-hoztak,
Azon nap, és éjjel több bajt nem okoztak.
Illyen ütközetek látván, nem haſznosak,
Söt gyakorta ſzoktak lennie károsak;
El-hagyni kivánta azért a' Gróf eztet,
Jól lehett ö embert még edjet ſem veſztett.
De a' többieknek nagy kivánſágára
Bé-mene a' révbe, ki-is ſzált parttyára.
Krustiev, Baturint, huſzon nyóltz emberrel,
Kik fel-övedzettek mindenkép fegyverrel,
Patrolba küldötte egy kis meſzſzeſégre,
A' mint ezek értek egy kies térſégre,

Fe-

Feléjek Indusok jöttek zöld ágakkal,
Virágokkal tzifrált sok terpedt gállyakkal.
Mintha kivánnának lenni békességbe
Ő velek, és edjet értő tsendességbe.
E' bizodalomba egynehánya bé-ment
A' faluba, de tsak alig vóltak még bent;
Mindjárt nagy tüzellés, kiáltás hallatott,
A' Grófnak tudtára a' lárma adatott,
Azonnal kívánt ő lenni védelmekre,
Tizen-öt emberrel ment segedelmekre.
Meg-indúlván látta, hogy a' népe szalad,
Meg van vesztegetve, és tsak alig halad,
Hat már meg-fosztatott minden fegyverétűl,
Minden gúnyájátúl, mi több, az ingétűl.
És így a' Gróf felé futnának mesztelen,
Így jár a' vakmerő, és a' ki esztelen.
Ő a' sebeseket hajóra küldette,
És a' kik bé-mentek, áreśtomba tette,
Hirtelen rá tsapott itt a' Indusokra,
'Az el-estek száma mene hamar sokra.
Kutnetsov-is el-jött itt segitségére,
Futván az ellenség ment kergetésére.
Mint jó vitéz őket meszsze-is kergette,
A' falut meg-gyújtván, azt hamuvá tette.
Két száz Indiai ember esett itt el,
A' többi el-szaladt, számos sebesekkel.
Ezen tsata után, Gróf innét el-mene,
Nem jó olly nép között lenni, a' melly fene.
Hamar-is két hajót jönni szemre vettek,
Mellyekrűl reájok emberek intettek:

Mennének utánnok, aztat jelentették,
Mentek: egy szép révbe ők bé-is vezették.
Jöttök ide mindjárt számtalan Indusok,
Nádméz, és sertés hús, mellyet hoztak, vólt sok.
Holmi apróságért el-tsereberélték,
Főkép tükrötskéket adjanak, azt kérték.
De a' Gróf ő nékik már most semmit sem hitt,
Tizen-két fegyveres ember állt mindég itt.
Dél után egy sereg Indusok érkeztek,
Ki az hajós Vezér? arrúl értekeztek.
Elől járójokon fél Spanyiol gúnya,
Fél Európai, vólt ez azért tsúnya.
Ezt Hieronimus Pasechónak hívták,
Az Ország könyvébe a' nevét így írták.
Spanyol fínak magát lennie tartotta,
Madritba született vólna, azt mondotta.
Ez a' Grófnak maga házát ajánlotta,
Népet melly itt lakik, igaznak vallotta.
Nagyon örülnének, hogy ellenségeket
Tegnap jól meg-verték, azon gaz népeket,
Kik őket szüntelen nyughatatlaníttyák,
A' kiket tsak lehet, ellenek indíttyák.
Valameddig tetszik itt maradhatnának,
Mindent, mi szükséges lészen, ők adnának.
Szóllt a' Gróf nékiek, hogy víz kivántatna,
Kérte-is, egy forrást nékik mutattatna.
Igen szép forráshoz maga el-vezette,
Egyszersmind a' Grófot itt arra intette:
Hogy ha merítenek, ők jól vígyázzanak,
Hogy ellenségeik rájok ne tsapjanak.

Pánov Úrra bízta a' Gróf ezen dolgot,
  Nagyobb dologba-is már ő sokszor forgott,
Adott ő melléje jó tizenkét embert,
  Sokszor mindenike már ellenséget vert.
Ezek után ő a' Grófnak meg-mondotta,
  Hogy ezen Formosa szigettyét tartotta
Sokáig olly vad nép, kik mindég üldözték
  Egymást, 's ha lehetett, rakásra öldözték.
Most Chinaiaké e' szigetnek fele,
  Fele vad népekkel még mostan-is tele.
Egészlén meg-venni, kevés faradtsággal
  Lehetne; kéri őt azért barátsággal,
Vegye azt magára; igen nagy Úr lészen,
  Felette sok kintset 's hasznot ebbül vészen.
Fel-is tette szentül a' Gróf azt magába,
  Hogy ha meg-tér, veszi aztat hatalmába.
Mivel vízzel egynek sem esett meg-térte,
  A' Grófot Pasechó azért itten kérte:
Hogy küldgyön valakit mindjárást hozzájok,
  Mert tán bajok vagyon, avagy más hibájok,
Kutnetsov mindjárt-is hozzájok küldetett,
  Kevés idő múlva már viszsza vezetett
Sebeseket: és egy halottat-is hozott,
  Mellyt vigyázatlanság egyedül okozott.
Szóllt: a' forrás körül ember nyoma sem vólt,
  Mellyet hozott, meszsze feküdt töle e' hólt.
Hanem Pánov 's többi förödni mennének,
  A' mint a' víz partján ők le-vetkezének,
Az Indianusok, mindjárt rájok tsaptak,
  Popovot meg-ölték, sokan sebet kaptak,

Pánov, és Langinov nagy halálos febbe
 Estek: ő azt tartja, meg-is halnak ebbe.
Kedves Pánovjához menni igyekezett
 A' Gróf, 's éppen akkor hozzája érkezett,
Mikor a' többinek ötet ajánlotta,
 Hogy fzavát fogadgyák, kérte 's javaslotta.
Meg-látván a' Grófat, kezeit tsókolta,
 Könyvek tsorgásával a' többit pótolta.
Kevés fzókkal még-is köfzönte kegyelmét,
 Ha öt meg-bántotta, kérte engedelmét.
A' Gróf nagyon sírván, egy fzót fem fzóllhatott,
 Pánov itt nyújtózni kezdett, el-hallgatott.
A' Gróf karjai közt ki-is adá lelkét,
 Kár vólt, hogy illy móddal végezé életét.
Mihent nagy pompával ötet el-temette,
 Pasechó nékie mindjárt jelentette:
Hogy Indusok ellen akarnak ők menni,
 Ezen gaz dologért bofzfzút rajtok tenni.
A' Társaság úgy-is nagyon mérgelődött,
 Meg-hallván ezt, mindjárt hozzájok fzegődött.
Véletlen Pasecho egy közép fzer hajót,
 Illyeneknek neve ő előttök Canót,
Meg-látott, és ezen valának Indusok,
 Meg-mutatta nékik, mivel vóltak búsok.
A' Gróf híre nélkül rajta rohanának,
 Mint mérges Tigrisek, olly fzörnyen vivának.
Húfz Indus fegyvertül jött itt halálára,
 Többit akafztatták mind az Árbotzfára.
Vélte a' Gróf, hogy meg fognak elégedni,
 Nem kivánnak többé velek verekedni.

De

De tellyesféggel nem : főt kintették árra,
Hogy a' vezérféget vegye fel magára.
Nem-is tudott a' Gróf itten már mást tenni,
Kéntelen vólt azon hivatalt fel-venni.
A' hartzot más napra a' Gróf halafztotta,
Pasecho-is mindjárt magát ajánlotta,
Hogy néhány fzáz embert ád ő fegítfégre,
Kik örömest mennek azon ellenfégre.
Estve felé a' Gróf hajóját indítá
És az Indusokhoz közel meg-álítá.
Hajnalkor negyven-hat ember ki-küldetett,
Pasecho népével ez edjesítetett.
Kevés idő múlva már az apró fegyver
Ropogott, 's tsatázott már itt minden ember.
Egy meredek hegyre futott az ellenfég,
De esett közöttök itt fzörnyű vefzteség.
Mivel a' hajórúl nagyon kartátsolták,
Mellyekkel-is őtet úgy meg-korbátsolták,
Hogy ezer fzáz ötven, 's még hat itt maradott,
Ölésekbe a' nép már ki-is fáradott.
A' kik meg-maradtak, le-estek térdekre,
Nem engedte a' Gróf ezeket kezekre.
Hat fzáz negyven hármat mint rabokat hozta,
Pasechónak őket itt ajándékozta.
Más nap a' mint a' Gróf Te Deumot lövе,
Éppen akkor hozzá a' Bamin el-jöve.
Ő egy réfz Indusok nagy Fejedelmének
Vezére, parantsol fegyveres népének.
Tsáfzára küldötte köfzönni nevébe,
Hogy illy tetemes kárt tett ellenfégébe.

Tá-

Táborba fzállott ez katonaságával,
Ebédre el-vitte a' Grófot magával.
Kérte, hogy dél után egy Tzélt ki-tétessen,
És ebbe ágyúval a' Gróf lövetessen.
Öt fzáz lépésnyire egy defzkát tétetett,
Az elsö lövéssel ez állt lövettetett.
A' Bamin, 's a' többi Indusok tsudálták,
Még ágyút nem láttak, nézték azt 's vizsgálták.
Az után a' Grófnak azt adta tudtára,
Hogy Huapo Tsáfzár látogatására
Fog jönni, kérte öt, hogy meg-ne-indúllyon,
Míg vele nem léfzen, az úttya had múllyon.
Ez által adatna néki nagy kegyelem,
Mivel hozzá jönne egy illy Fejedelem.
Szóllott: ö Felségét igen-is bé-várom,
Nem nagy várakozás két nap avagy három.
A' Bamin igen nagy, 's fzép sátort veretett,
Mesterséges tüzet a' Gróf készíttetett.
Más nap reggel el-jött nagy fzám gyalogsággal,
Datzos paripákon ülö lovassággal,
Huapo: és mene Bamin táborába,
Bé-fzállott fzámára ki-vert sátorába.
A' Gróf-is pantzélba maga embereit
Elibe küldötte; látván fegyvereit,
Nagyon meg-tetfzettek; kiváltképpen Rontó,
Mert Magyar köntösét, fzép keretsen forgó
Dífzesíté, vállát pedig kerítette
Párdutz bör: a' lova lejtöit ejtette.
Bellonát mutatott itt a' kis Achilles,
Görög öltözettye vala igen ékes.

Fény-

Fényleтt aranyozott Sisak az ő fején,
Szél játzott a' Daru tollak köztt tetején.
Kelemetes vala úgy-is ábrázattya,
Ki ki aztat vélte, Hanibal magzattya.
Dél tájba a' Grófot Huapo hívadta,
Nagy tifztelettel-is ő ötet fogadta.
Szólltt: nem kétli, lenne ő azon idegen,
Kirűl egy Próféta azt hírdette régen;
Egy idegen vitéz meg-fog itt jelenni,
Formosa fzigettyét menté fogja tenni
Az Chinaiaknak fúlyos igájátúl,
A' népét fzabaddá téfzi adójátúl.
Szóllтt a' Gróf: igen-is, én nagy Fejedelem
Vagyok; de nem fzabad meg-mondani nevem.
Márs Istentűl vagyok ide rendeltetve,
Nem másért, tsak azért vagyok én küldetve;
Hogy ezen fzigetet én meg-fzabadíttsam
A' Chinaiaktúl: 's ellenek fordíttsam
Fel-fzentelt karomat; őket el-kergessem,
Kívánt fzabadfágba a' népét tehessem.
El-hidte Huapo; őt mindég fzemlélte,
Isteni ihléssel tellyes, aztat vélte.
El-vitte a' Grófot maga ebédjére,
Baldakinum alá ültette helyére.
Szóllтt végre: ki menni kíván táborába
Dél után: uzsonnát enni fátorába.
Gondolta azt a' Gróf: ki fog oda menni,
El-fogadására mindent kívánt tenni.
Mihent látta Vintplat, hogy immár jönnének,
Apró fegyverekkel, ágyúkkal lövének.

Trom-

Trombiták harsogtak, a' dobok zengettek,
Az húros muzsika eszközök tsengettek.
Lovaik illyeket soha sem hallottak,
Azért-is felette nyughatatlankodtak.
Itt egy ló, amott más Urát le-vetette,
Huapo lova-is majd tsak ezt nem tette.
De néki felette tetszett e' lármázás,
Ágyúk dörgései, 's a' nagy muzsikálás.
Maga sátorába a' Gróf bé-vezette,
Néki itt Huapó mind el-beszéllette:
Szomszéd Monárchákkal melly nagy baja légyen,
Chinaiak ellen most tsak hamar mégyen.
Kérte, ha lehetne, a' Gróf vele menne,
Mert így tudja, hogy ő győzedelmes lenne.
Szólltt a' Gróf: nem vólna ez most hatalmába,
Mert vissza kelletik menni Országába.
Alkonyodott menvén a' Gróf hajójára,
Le-ültette őtet egy bársony szofára.
A' tüzi mesterség mindjárt meg-gyújtatott,
Míg tartott, igen szép muzsika hallatott.
Igen tetszett néki, nagyon tsudállotta,
Mert illyét nem látott, hírét sem hallotta.
Egy Tisztttye egy kardot nyújtott itt kezébe,
A' Grófhoz így szóllott, mert vólt jó kedvébe:
Nagy Vezér! én néked, ezt ajándékozom,
E' kard jele légyen, hogy veled osztozom
Hatalommal, mellyel ármádámon bírok,
Hogy el-hid, én erre levelet-is írok.
Ezzel el-ment; a' Gróf harmintz muskétákat,
Hat hordó puska-port, négy vadász flintákat,

Két ágyút, és két száz vas golyóbisokat,
Ötven font ágyúkat gyújtó kanótokat,
Küldött ajándékba, néki Vintplatt vitte,
A' sátora elött szép rendel le-tette.
Sietve a' Grófhoz jöve mindjárt más nap, (Pap.
Tsak két Tiszt vólt, vele és még egy Baachmán
Ajándékát, úgy mond, nagy örömmel vette,
De hozzája ezen kérdéseit tette;
Hogy nem adhatna-é néhány embereket?
Kik nála muskétát hordanak, illyeket.
Ha meg-tér; hozhat-é többeket magával?
Mondja-meg ezeknek jöhet melly számával?
És olly nagy hajókat hányat szerezhetne,
A' mellyeken ötven 's több ágyú lehetne?
Az hozással eggyütt mennyibe telnének?
Mert mind ezek néki igen kellenének.
Ezek után Grófnak magát ajánlotta,
Nagy summa pénzt néki fog adni, mondotta,
Tsak egy táborozást ha fog vele tenni,
Chinaiak ellen mellette fog lenni.
Avagy-is Hanangxin tartományát adja,
Minden városival a' kezébe hadja.
Tsak Európai néppel öt segíttse,
Ollyakkal, mint maga népe, erősítse.
Mind ezekre a' Gróf ezeket mondotta,
Népébül edjet sem hagyhat itt, szóllotta.
De mind véghez viszi, valamiket tsak kér,
Fel-is teszi árát, a' miket kér, mit ér.
Magával ezeket mind el-fogja hozni,
Kárt tett vólna néki, nem fogja okozni.

Vele az háborút pénz nélkül meg-tefzi,
Reményli-is, néki tán jó hafznát vefzi.
Hanangxin tartományt azon ajánlással
El-vefzi, ebbe fem léfzen meg-tsalással.
Mivel mindenekbe már edjet értettek,
Egymással ők erős kötéseket tettek.
Mellyre hitet tettek, egymást meg-tsókolták,
Már most Bátyák legyünk, egymásnak mon-
(dották.
Erre bé-hozatott ollyan öltözetet,
Minőt ők viseltek: 's fel-venni kelletett
A' Grófnak: 's vezette őtet táborába,
Tapsoltak minnyájan, látván e' ruhába.
Szóllt hozzája: hogy ha ő most vele menne,
Néki melly nagy hafznot, melly igen jót tenne.
Mert Hapuasingo fzomfzéd Fejedelem,
Kibe emberiség nintsen, fem Kegyelem;
Tsak hogy ne hagyhassa őtet békességbe,
A' Chinaiakkal esett fzövetségbe.
Ezekkel, 's népével ellene ki-fzállott,
Ő kevés népével ellent nem-is állott;
Hanem békességet kéntelen vólt venni,
Mellyért nagy fumma pénzt kelletett le-tenni.
Chinaiak ezzel meg-nem-elégedtek,
E' dologba, úgy mond: ők leg-többet tettek.
Ezek-is kívánták fáradtságok árát,
Segitségeknek nem fzenvedhetik kárát.
Igazságtalanúl ők egy Tartománnyát,
El-vették Atyai igaz hagyománnyát,
Azért akarna most ő ellene menni,
El-rablott fajáttyát megint vifzfza-venni.

A'

A' Gróf ſegitſégét mindjárást ígérte,
Indúlása napját mondja-meg, art kérte.
Felette örvendett, kéſzült-is ſzaporán,
Indúlni akarok, ſzóllott, hólnap korán.
Gróf tőle haza ment; negyven embereket
Válaſztott; forgatni ezek fegyvereket
Jól tudtak: a' hajót bízta Krustyievre,
És vele maradott bíztos emberekre.
A' Trupnak Vintplat állt a' jobbik ſzárnyára,
Kutnetsov pediglen ennek a' ballyára.
A' közepe vala a' Grófnak állása,
Innét minden felé jól esett látása.
Minnyáját itt a' Gróf lovakra ültette,
Huapó ezeket alájok küldette.
Ő négy ágyúkba-is lovakat fogatott,
Így a' golyóbisok, a' por-is vonatott.
Gróf népe elől ment, utánna Huapó;
Népe vitte, mi vólt élelemre való.
Nem-is mehettek ők azért hamarſággal,
Az emelés esett nékik fáradtſággal,
Két nap mentek immár, még-is ellenſéget,
Nem láttak, de türtek igen nagy hévſéget.
Pasechó elől ment, minnyáját vezette,
A' mint minden felé ſzemeit vetette.
Harmintz, avagy negyven lovast ő éſzre vett,
Mellyekrül a' Grófnak mindjárt jelentést tett.
A' Gróf meg-indúlt itt tsak hat katonával,
Rontóval, 's népének válaſztott javával.
Ő nagy rikojtással ezekre rá tsapott,
Meg-fordúltak: ki ki lántsájához kapott.

A' Gróf itt keménnyen rájok tüzeltetett,
Le-esett lovárúl két sebesíttetett.
Vélték, hogy ördögök minnyájan vólnának,
Kik mérges tüzeket rájok okádnának.
Mindjárt-is a' dolgot vették szaladásra,
A' két sebes pedig juta itt rabságra.
Ezek azt vallották, hogy az ármádájok
Már nem meszsze vólna innét ő hozzájok.
A' fő Város is tsak hat órára vagyon,
Addig gyalognak-is nem kell menni nagyon.
Meg-állott itt a' Gróf, a' többit bé-várta,
A' környéket maga vizsgálta, 's bé-járta.
El-jöttek: ágyúit egy kis dombotskára
Vonatta, a' Truppot ennek az allyára
Alíttatta, és így várta a' vendéget,
Kívánt nékik adni egy kis jó ebédet.
Ugyan tsak dél tájba magát meg-mutatta
Száz lovas; ezeket ő békével hadta.
Utánnok tsak hamar több Truppok jövének,
Nyomokba tíz ezren itt meg-jelenének.
Ezek kiáltással jöttek, és handáztak,
Vélték úgy lesz dolgok, mint eddig tsatáztak.
De mihent kartátsal az ágyúk durrogtak,
Az apró fegyverek szűn nélkűl ropogtak;
Két százan lovokrúl hamar le-húllottak,
Többi meg-íjedvén halálba futottak.
Próbáltak még egyszer, a' Grófra siettek,
De itt nem Ananást, hanem szurkot ettek.
Mert most meg-engedte közel jöhessenek,
Hogy apró fegyvertűl többen eshessenek.
Úgy-

Úgy-is lett, mert mihent tüzet rájok adtak,
Mint ősfzfzel fa levél, húltak, és fzaladtak.
Míg bé-fetétedett, mindég vágták, űzték,
De a' nagyobb réfzét rab fzíjakra fűzték,
Hogy meg-koronázott diadalt tegyenek,
Szükfég, hogy hajnalkor még rajtok mennyenek.
Így ki ki meg-nyeri maga Borostyánnyát,
Huapó-is maga ösi Tartománnyát.
Reá állott ki ki a' Gróf tanátsára,
Kéfzítette magát holnapi tsatára.
Mihent rájok tsaptak, mind fzéjjel futottak,
A' Városba még-is leg-többen jutottak.
Huapó Vitézi vér fzemet kapának,
Ezek a' Városnak néki fzaladának,
De mivel fzegények viſzſza verettettek,
Jó hogy Gróf népéhez életbe érhettek.
Hogy Hapuasingo kézre kerülhessen,
A' Városbúl titkon ő ki ne fzökhessen,
Egy Komandót küldött a' túlsó réfzére,
Kit kit, ki arra megy, vehessen fzemére.
Egy fél-óra múlva négy Feleségével
Immár fogva hozták, 's néhány tselédjével.
Mivel el-fogatott, mindjárt-is vége lett
Egéfz háborúnak, mert ő már mindent tett.
Pardont kért magának 's Familiájának,
Huapónak mondja-meg, a' Gróf magának,
Hogy ő mindenekért eleget fog tenni,
Kéri, ne kívánnya életét el-venni.
Gróftúl Huapónak ő által adatott,
De nékie tőle az-is meg-mondatott:

 Hogy

Hogy ha ő mindenét néki viſzſza adja,
Őt meg-ne-ölesse, hanem élni hadja.
Mert gyilkosſág lenne, ha ő eztet tenné,
Az emberiſéget, Istent-is ſértené.
Fogadta-is, hogy ő azt nem tselekeſzi,
Mihent Tartománnyát, 's pénzét viſzſza veſzi.
A' Gróf vitézſégét égig magaſztalta,
Hogy viſzſza fog jönni, magát vígaſztalta.
Ugyan tsak mostan-is kérte, itt maradna,
Ő néki tartományt, pénzt-is ſokat adna;
De látván a' Grófot meg-nem-maraſzthattya,
Bár kívánt ő lenni Attyánál jobb Attya;
Nagy zokogások köztt, ő tőle bútsút vett,
El-ment; más nap illyen ajándékokat tett.
Társaſágnak küldött két mázsa ezüstöt,
Mellybe főzhessenek, ezüstbűl nagy üstöt.
Tizen-két font aranyt, ez vólt egy darabba,
Huſzon-öt nagy hordót, élelem vólt abba.
Grófnak különösen küldötte ezeket:
Nagy Orientális ezer ſzem gyöngyöket,
Száz nagy aranyakat, kis arany ládába,
Tizen-három, 's fél font, vólt ez átallyába.
Gróf azon ágyúit emlékezetére
Itt hagyta, mellyekkel lőt ellenſégére.
Generálissával, ſzáz húſz gyalogokkal,
Kísértette őtet annyi lovasokkal.
Orſzágába ingyen minnyáját tartatta,
Hogy mindenek nem vólt, azt egy ſem mondhattta.
Nyóltzadik September vólt, hogy a' táborba
Értek: el-fáradtak, nagy hévſégbe, 's porba.
Jó

Jó rendbe találta a' Gróf mindeneket,
Vígan egésségbe mind az embereket.
A' Társaság ne tsak róla gondolhassa,
Azt kívánta a' Gróf szemmel-is láthassa;
Hogy őket szereti, és magához nem szítt,
Egy sem vala itten, kit magához nem hítt.
Az Ezüstöt, 's aranyt, köztök ki-osztotta
Egyenlő mértékkel; 's magát meg-fosztotta.
Maga gyöngyeit-is az Aszszonyok között,
Hányan vóltak, annyi sinórra kötözött.
Az arany ládát-is, 's a' nagy aranyokat
Fel-osztá; gazdaggá tette minnyájokat.
Látták, hogy magának ő semmit sem hagyott,
Tett velek illyen jót, 's barátságot nagyot.
Ki ki futott hozzá, kintsének felével,
Sok őtet kínálta maga mindenével.
De ő el-nem-vette; ha szüksége lészen,
Mondotta: hogy akkor nálok kérést tészen.
Ezzel úgy bé-vette ő az ő szíveket,
Hogy kívánták érte áldozni élteket.
El-oszlottak: más náp reggel hozzá jöttek,
Egy szívvel előtte, minnyájan esdegtek.
Hogy ezen Formosa szigetbe maradna,
Mint egy Fejedelem rajtok uralkodna.
Szóllták: arany,ezüst,Gyöngy van itt bővséggel,
A' földje termékeny, tele van szépséggel.
Felelt a' Gróf: mi most itt nem maradhatunk,
Még kevesen vagyunk, ellent nem álhatunk
Annyi Monarcháknak, a' mennyen itt laknak,
Nem kell hinni nékik, ellenünk támadnak.

Én Európába majdan kötést teszek,
  Egy nagy Monárchával Aliátus leszek.
Sok népeket gyüjtök, kikkel viszsza-térünk,
  Így nem tsak reménylem; de tudom, jót érünk.
Reá állt minnyája a' Gróf tanátsára,
  Sőt már őt kintették el-indúlására.
Mivel már mindenek rakattak hajóra,
  Indúlni-is kívánt, várt tsak szélre jóra.
Ha valaha jót tett Rontó, 's bölts vólt dolga,
  Jót tett most, 's mutatta, hogy ő egy hív szolga.
Látván a' sok kintset a' Gróf el-osztotta;
  És magát egészlen attúl meg-fosztotta;
Látván azt-is, ki ki hogy néki részt adni
  Kívánt: de ő még-is mindent nálok hadni
Akar: ezen dolgot, ő le-nem-nyelhette,
  A' Társaság pedig ötet szenvedhette.
Magyar szokás szerint, kit kit Sógorának,
  Az Aszszonyságokat pediglen Angyának
Nevezte ő: elől ment az férfiakhoz,
  De mindég tsak egyhez: így szóllott azokhoz:
Sógor! te a' Grófnak az ő természetét
  Nem esméred; láttad, bár sok tettét, 's eszét,
Tudjad! hogy nálánál nints nagyobb Gavalér,
  Nagy lelküségével senki fel sem-is ér.
Bizonysága ennek a' kints fel-osztása,
  Önként ettül való maga meg-fosztása,
Kínáltátok ugyan mindennek felével,
  El-pirúlt ő akkor; de vette jó névvel.
Soha azt töletek maga el-sem veszi,
  Benne nagy szív lakik, ezt azért nem teszi.

Só-

Sógor! az arany lántz többet ér a' gúsnál,
Nagyobb a' betsület a' káposztás húsnál.
Illetlen dolog lesz, őtet pusztán hadni,
Azon sok kintsekbűl részt néki nem adni.
A' mit néki szántál, add Sógor kezembe,
De meg-ne-mond néki, lévén vele szembe,
Mert néked, azt vélem, ő viszsza adattya,
Mert mindenbe hogy ő Gavalér mutattya.
Ne-is gondold aztat, magamnak tartani
Akarnám; azt mondván: hogy nem kell szóllani.
Egész te kintsedért a' betsűletemet
Nem adnám; sen tartom mindég jó nevemet.
Ha Európába egyszer mi bent leszünk,
Ott mond-meg: addig-is tám illy nyerést teszünk.
Rontónak beszédje köztök azt okozta,
Hogy hozzá mindenik kintse felét hozta.
Az Aszszonyokat-is szintúgy sorra járta,
Eggyike előtt-is száját bé-nem-zárta.
Hason móddal nékik a' Grófot ajánlta,
Minden Angyókáját szépen tzirokálta.
Ditsírte, hogy szépek, 's vólnának kegyesek,
Legyenek szavára ők engedelmesek.
Öt száz szem gyöngyöket tőlök ki-is tsafart,
Mellyeket szép fejér pamut közzé takart.
Ki az Aszszonyságot, hogy szép, úgy ditséri,
Bizonyos lehet ő, hogy tzéllyát el-éri.
De szomszéd Aszszonyát szükség hogy ótsállya,
Mert másképpen hidje, kedvét nem talállya.
A' Grófnak hasznos vólt a' Rontó Questája,
Mert meg-tölt sok kintsel jó forma ládája.

A' Gróf azon napon maga ebédele,
  Azért is szóllhatott Rontó bátran vele.
Kérdezte itt Rontót: hány hét még a' világ,
  Látom néked szoros, de nékem elég tág..
Tudom hogy Nagysádnak elég tág, nem szoros,
  Nagy kár az: pedig már Nagysád elég koros.
Mert sok szép javait a' világ tágára,
  Úgy szórja mint pelyvát, önnön nagy kárára.
Te Filosofus vagy; nem értem szavadat,
  Igen mélyen beszélsz, add ki jól magadat.
Ki-adom: mert másképp óldalom ki-ütné,
  Hogy ha szavaimat a' szám ki nem sütné.
Hogy ha én Nagyságod, Nagysád Rontó lenne,
  Akkor, mit Nagysád tett, Rontó ollyat tenne;
Jó ötvent vágatnék a' Rontó farára,
  Hogy gondossabb lenne ezentúl magára.
Nagysád a' sok aranyt, gyöngyöt szórta, hányta;
  E' nagy tékozláson lelkem sírt, úgy bánta.
Ollyan emberekre aztat vesztegette,
  Kiknek nagyobb része gályát érdemlette.
Magának tsak egy fél latotskát sem hagyott,
  Mondja-meg Nagyságod! nem vétett-é nagyot?
Ott hat márjás elég lett vólna itt soknak,
  Valamit adhatott vólna a' Nagyoknak.
Asszonyaink közzül rá tér Nagysád árra,
  Orientális gyöngy úgy illik nyakára
Soknak: mint az öklöm, ha teszem szememre,
  Vagy kalpagom helyett, szitát a' fejemre.
Nem-is érti e' szót, gyöngy! Orientális!
  Jó illyennek öt hat pólturás kaláris.

Nagy-

Nagysádnak az Isten adhatt magzatokat,
  Vajmi jó lett vólna, mind az aranyokat
Számokra el-tenni, mert nem rozsdásodnak,
  Bár meddig állyanak, meg-nem-molyosodnak.
Nem mást, tsak a' Grófnét, gyöngy illette vólna,
  De hallgatok: mert ha a' szám többet szóllna,
Nagyságod Kegyelmét könnyen el-veszteném,
  Igaz mondásomért büntetésem venném.
Szóllt a' Gróf: ne bánnyad kedves fiam Rontó!
  Él a' régi Isten, Kegyelmes ő, és jó.
Adhat még ő nékünk illyen nyereséget,
  Tsak szeressük ezen Isteni Felséget.
Óh nem mindég nevett mi reánk Apolló,
  'S nem minden szigetbe lakik olly nagy Apó.
Ki nékünk illy gazdag ajándékot tégyen,
  Azon felül hozzánk olly sok jóval légyen.
Mosolygott itt a' Gróf, szóllt: nem nagy apónak
  Hívják, kivül beszéllsz, hanem Huapónak.
Ha Tóldi Miklósnak hívják-is, nem bánom,
  De az el-pazarlott kintset mindég bánom.
Hallgass, már el-úntam sok fetsegésedet,
  De mindazonáltal szeretlek tégedet;
Készülj, mert mi hólnap meg-fogunk indúlni,
  Gazdagabb, mint eddig, szigeteket dúlni.

NYOL-

NYÓLTZADIK TZIKKELY.

A' mellybe fzigettyébül való ki-menetele, Makaóba lett meg-érkezése, ott tett dolgai, Európába való bé-menése, onnan való ki-jövetele, Madagaskárba lett meg-telepedése, Rontó Pállal való befzélgetéseivel edgyütt elő-adattatnak.

September havának tizenkettedikén,
Formósa fzigettyét el-hagyták idején,
Bánták e' fzigetet, mert jó dolgok vólt itt,
Sok kintset magával ki ki innét ki-vitt.
Itt akart Stefanov erővel maradni,
De nem akarta a' Társaság itt hadni,
Tudták, hogy rofz ember, nékik kárt tehetne,
Huapónak rólok rofzfzat füllenthetne.
Tengerbe akarta azért magát vetni,
Mellyért árestomba kellett öt tétetni.
Tizen-ötödikén Chinai rév mellett,
Arra' lévén Úttyok, evezniek kellett.
Ebbe felette fok halász hajók álltak,
Azért-is Kutnetsov Vintplattal ki-fzáltak,
Mennyi tsak halok vólt, ők azt mind meg-vették,
A' Gróf bé-fózatta, 's így hordókba tették.
Meg-

Meg-alkudott, Vintplat itten egy emberrel,
Fizetni kellett ezt két száz Piasterrel (a)
Kalaúzok lett ez; ült egy kis hajóba,
Elöl ment, vezette őket Makaóba. (b)
Más nap Tanaósa révébe menének,
Három ágyú lövést itt mindjárt tevének.
Ezekkel a' várat itten köszöntötték,
Mellynek ellenébe állásokat vették.
A' Vár Comendánsa szint annyi lövéssel,
Viszonlotta eztet, és sebes lépéssel
Egy-Mandarin (c) mindjárt a' Grófhoz érkezett,
Talmáts-is jött vele, ez mindent kérdezett.
Elsőben-is; a' Gróf honnan való lenne?
Okait Úttyának, 's innét merre menne?
Rövideden a' Gróf mind el-beszéllette,
Néki szép bőrökkel ajándékát tette.
Meg-engedte mindjárt, hogy a' Gróf vehessen
Élelmet; és a' merre tetszik, el-mehessen.
De ez-is ő néki szép ajándékokat
Küldött, meg-érdemlik tudnia azokat,

Egy-

(a) Piaster, Spanyiol pénznek neve, régenten két forintot ért, mostanában mint egy 24, leg-fellyebb 35 garast téſzen.

(b) Makaó Chinában egy nagy kereskedő város, a' Cantoni megyébe, mellyet a' Portugallusok bírnak.

(c) Mandarin annyi Chinába, mint Hazánkba egy Fő Ispány, illyenről van itt a' szó, mert alatsonyabb Mandarinak-is vannak, mivel közöttök kilentz rang vagyon, de a' mint ki-tettem, Fő Ispányt, vagy-is egész tartománynak Gubernátorát teszi.

Egy Portzellán fzervizt, Thét meg két ládával,
Tizenkét nagy fertést, hat tehént borjával,
Baromfit: kéz alatt azt adta tudtára,
Hogy örömest venne ő maga fzámára
Több böreket: hogy ha vólnának a' Grófnak,
Árát-is meg-tudni kívánná azoknak.
Küldött két fzáz nyufztot és fzáz ötven Bibert,
Ezekért hat ezer nyóltz fzáz piafztert nyert.
Makó fzigetnek az ő fzorossára,
El-értek húfzadik September napjára.
Portugalliai Záfzló réve partyán
Lobogott: a' Gróf-is eztet itt meg-látván,
Tizenkét ágyúknak löttével tifztelte,
Mellyért az itt való nép őtet kedvelte.
Saldagéa Úrhoz, ki itt Gubernátor
Vólt; és háza előtt állott egy nagy Sátor,
Mene: Sátorába Gróf őtet tifztelte,
Egéfz dolgát néki, ő el-is befzélte.
Meg-engedte mindjárt, hogy ők építhetnek
Házakat, mellyekbe mind addig lehetnek,
Meddig tsak indúlni ők Europába
Nem fognak: lakjanak itten fzabadgyába.
A' Grófnak házába fok féle fzereket,
Kárpitokat, Afztalt, Tükröket, Székeket
Küldött, és gyakran-is hívta ebédgyére,
Valamit lehetett, mindent tett kedvére.
Bár mikor ment hozzá, 's a' Gróf vala nála,
Házába mindenkor fok Papat tanála,
Az hajó, 's házaik meg-töltek fok Pappal,
Azon igyekeztek ezek éjjel nappal,

Hogy

Hogy a' Gróf társait Pápistákká tegyék,
Annyival gazdagabb az Úr akla legyék.
Mivel a' Városba minden vólt bövséggel,
Hús, szalonna, gyümöllts, több más eleséggel;
A' Gróf népe nem élt itt mértékletessen,
A' Klima forró vólt, nap sütvén hevessen.
Azért sokan estek forró nyavalyába,
Tizen-hat közzülök meg-hólt hamarjába.
Virágokat tudjuk a' hévség fonnyasztya,
Tavasz szaporíttya, a' nyár meg-fogyasztya.
Ezeknek gyümölltsét igaz, hogy érleli,
De sok evésétül sok halálát leli.
Afanáziátska itt éppen úgy jára,
A' ki alig jutott élte tavaszszára,
Virágzani kezdvén; ez Országnak heve,
Úgy el-fonnyasztotta, fájdalom! hogy leve
Az halálnak tárgya; és ez a' kegyetlen
Nyilát bele lötte, meg-hala véletlen.
Sok gyümölltsöt évén, forró nyavalyába
Esett: a' Doktorok fáradtak héjába.
Élete virágja a' hévségtül el-húlt,
A' Gróf karjai köztt e' világbúl ki-múlt.
Ezt látván, ágyánál mindjárt el-ájúla,
Fel-eszmélvén, könyve mint zápor úgy húla.
Az egész Társaság siratta, lármát tett,
Mert soha éltébe eggyiknek sem vétett.
A' Gróf nagy pompával el-takaríttatta,
Fejér márványára ezeket íratta.

* * *

Ally

Álly-meg itt Útazó! tekints ezen kőre,
Gondold-meg; hogy te-is így járſz jövendőre.
Ki ez alatt nyugſzik, hidd-el! vólt ártatlan,
Még-is az halál vólt hozzá irgalmatlan.
Tizen-hét eſztendőt hátra tsak most teve,
Afanásia vólt ezen ſzűznek neve.
Jegek, havak között ő Siberiába
Születtetett: vólt tsak nyiló virágjába.
Még-is erköltsinek ritka vala mássa,
Jele az, nagy nembűl hogy vólt ſzármazása.
Hazájába őtet ſok bal fátum érte,
A' ſzerentsétlenſég poharát rá mérte.
Nem akárt maradni ott a' latrok között,
Achilles név alatt onnan ki-költözött.
E' nagy vitéz nevét meg-is érdemlette,
Mert erős ſzívének nagy vólt minden tette.
Tengereken, földön ſzámtalan inſégnek
Ellent állt: itt hódolt a' forró hévſégnek.
Harmat gyengeſégű testét öſzve főzte,
Örvend az írígyſég, hogy így őt' meg-győzte.
Vígyáz te vándorló! illyen ſorsra ne juss,
Olvasván ezeket, ſirasd-meg, 's innét fuss.

E' Temetést hamar követte megint más,
Mert himlőbe meg-hólt a' kis Zachariás.
Minthogy vad ſzüléktűl esett ſzületése,
Erköltse-is olly vólt, 's egéſz nevelése.

Egy

Egy Pálma fa alá a' Gróf temettette,
  Pedig eredetét tán bik fák köztt vette.
Egy Dominicánust, a' kit Zunitának
  Hívták, tette a' Gróf maga baráttyának,
Vólt-is ez hozzája olly nagy fegítféggel,
  Hogy minden böreit ő nagy nyerefféggel
El adta: hüfzon-nyóltz négy fzáz negyven ezert
  Kapott a' Vevöktöl, kéfz pénzül Piastert.
A' Várostól-is meg-ajándékoztatott,
  Két ezer piaster nékie adatott.
Negyven-két fetét kék darab pofztókat-is,
  Tizen-két fekete Atlafz végeket-is.
De ezért kívánták, hogy Diáriumát
  Úttyának, mellyet tett, írtt Protoculumát;
Hadja nálok: tefzik az Archivumokba,
  Tudták, hogy találnak nagy dolgot azokba.
Maga kára nélkül ő ezt nem tehette,
  Mivel egy nagy Fönek aztat kéfzítette.
Más egy Angliai társafágba lévő
  Gor nevü Kapitány, láttya fietve jő,
Ez-is jegyzéseit, 's írásait kérte,
  Adná ide, jól meg-jutalmazzák érte.
Mert nagy hivatalba ő közöttök léfzen,
  Vagy azokért fok pénzt, ha tetfzik, fel-véfzen,
De úgy, hogy azokrúl más Fejedelmekkel
  Ne fzóllyon, femmit fe közöllyön ezekkel.
Szólltt a' Gróf: igen-is állt adom írásom,
  Vellem olly Tifztféggre, ha kap minden Társom.

D d   Melly-

Mellybűl esztendőnként légyen jővedelme,
Ezer Gviné, hogy így lehessen élelme. (a)
Felelt a' Kapitány, az Úr szóll nagyon fent,
El-mene a' Gróftúl, Kazanov vele ment.
Kevés napok múlva más két kereskedők,
Anglus Társaságbúl nagybúl valának ők.
Plenipotentziát a' Grófnak mutattak,
Fő Tanátsossaik mellyt kezekbe adtak.
Hogy ha írásait mind ő nálok hadja,
Meg-esküszik, párját senkinek sem adja;
A' tizen-öt ezer font Gvinét le-teszik,
Magát, 's néhány Társát magok közzé veszik.
Négy ezer Gvinét kért önnön személyére,
Ha meg-hal, szint' annyit minden gyermekére.
Minden Tisztyeinek százat esztendőre,
Harmintzat pediglen egy köz ember főre.
Mivel Coloniát fognak épiteni,
Tartozzanak akkor őket segíteni.

Mivel Gróf Móritz Benyovszki németh nyelven ki-adatott életének le-írásában nintsen ki-téve, hogy mi okokra való nézve valamint Makaó Városa, úgy szintén az Anglusok-is, sőt ezek még jobban, kívánták magokévá tenni az ő útazásának jegyzéseit, avagy Diáriumát, ímé én ki-teszem úgy, valamint önnön maga nékem Nagyszombatba, és Rontó Pál Budán beszéllették. Sok esztendőktűl fogvást keresték a' Spanyolok, de főkép a' Holandusok, Frantziák, és Anglusok, a' tengereken egy olly útat, a'

(a) Gviné: Angliai pénznek neve, egy Gviné tészen kilentz foriatokat huszon-négy krajtzárt.

a' mellyen a' Jeges tengerre juthatnának, és így kereskedéseiket azon részébe a' világnak bé-vihetnék; de számtalan fáradságok mind haszontalanok vóltak; még azon híres *Kók* sem találhatott erre: midőn Gróf Benyovszki Kámtsatka tartománnyába Ohotzk várát (a' mint fellyebb ki-tettem) meg-vette, és onnat mint számkivetésének helyébűl, szent Péter és szent Pál nevezetű hajón több másokkal, a' kik szabadúlásokat egyedűl nékie köszönhették, el-ment: valamerre vette úttyát, azon részeket, tenger szorossait, szigeteket, azoknak neveit, azokban uralkodó Fejedelemnek neveivel eggyütt fel-jegyzette, és jegyzéseibűl, történettyeibűl egy Diáriumot formált, eztet akarták a' fent nevezettek ő tőle meg-nyerni, hogy így abbúl ki-tanúlhassák azon útat, a' mellyen ő, a' Jeges tengertűl, egész a' jó reménység fejéig (*Cap di bona Speranza*) szerentséssen érkezett. Nem lehet a' dologrúl másképpen ítélni, hanem hogy őtet ide, az öröktűl való Gondviselés, vagy-is ha szabad mondani, a' vak szerentse vezette. Mint bölts Úr, által látta aztat, hogy ha ő maga írásait egy Fejedelemnek által fogja adni, fáradsága, sok szenvedései meg-fognak jutalmaztatni; azért-is el-tökéllette magába, hogy mindenekrűl a' Frantzia udvart fogja tudósítani: tudtára-is adta a' jó Reménység fejébűl Eguillon Hertzegnek, a' mint fellyebb ki-tettem. De itt aztat-is még szükséges tudni, hogy ő vele a' hajón mindennémű Mester emberek vóltak, még kép-író-is, és a' merre ment, az Atsokkal Oszlopokat munkáltatott, erre pedig

az Afztalosokkal Táblákat, mellyekre a' fejér Liliomokat a' Frantzia Király Tzímjét a' képírókkal festettette, és a' hol ítélte, ezen ofzlopokat fel-állíttatta, 's mint egy azon megyéket, a' Frantzia Király réfzére el-foglalta. Frantzia Orfzágbúl, már Frantziákkal ezen az úton kénteleníttetett vifzfza menni, hogy azok mind az útat ki-tanúlhassák, és mind a' meg-jegyzett megyéket-is fzemmel láthassák. A' kik Kámtsatkábúl vele jöttek, minnyájan el-hagyták őtet, tsak Rontó állotta-meg a' farat. Mind ezekért mint jutalmazta-meg a' Frantzia Király, alább ki fogom tenni.

Ők foknak tartották a' Gróf kívánását,
  De hogy el-nyerhessék, még-is az írását,
Fel-tették magokba, pénzel meg-rontani
  Fogják embereit, magokhoz hajtani.
Stefanov vólt első, ki fzavokra állott,
  A' mit nem tehetett, ollyast-is ajánlott.
Őt ezer Gvinéért Gróf papirossait
  Által adja nékik, minden írásait.
Mihent ezt meg-tudta, mindjárt egy ládába
  Írásait zárta; és ezen dolgába
Rontón kívül fenki tsak egy fzót fem tudott,
  Sok drágaságokat még ő abba dugott.
A' Mitepolisi Püspöknek házába
  Küldötte: zárta ez egy titkos bólttyába.
Októbernek tizen-ötödik napjára,
  Egéfz Társaságot a' Gróf fzállására
Gyűjtötte, és fzóllott: érzékenyűl vette,
  Melly-is nem kevessé fzívét meg-fértette,
Hogy

Hogy sokan vólnának a' Társaság között;
A' kikbe ellene a' harag meg-rögzött,
Illyenek ő vele meg nem elégszenek,
Szerentsétlen légyen, azon igyekzenek.
Azért-is a' kinek vele maradása
Nem tetszik, hadgya el, a' mit tesz, ő lássa.
Szólltt; tudom adóssa senkinek sem vagyok,
Söt azt gondollyák-meg, vóltak igen nagyok
Ajándékim, mellyet Formosába adtam,
Mellyekből magamnak egy bogmát sem hagy-
A' Gróf mind ezeket alig beszélte el, (tam,
Mindjárt ezen szókkal Stefanov állott-fel.
Ezen ajándéknak oka vólt ravaszság,
Mert a' szívét bírta mindenkor álnokság.
Minnyájunknak adta azokat Huapó,
Hogy részét id'adtta, vólt tsak arra való,
Hogy észre ne vegyük, söt meg-vakítassunk,
E' Praktika által mi meg-tsalatassunk.
Ő a' nagy dolgokba ne tudgyuk mit mivel,
És mindenel bírjon, mi pedig semmivel.
Egész Társaságot itt meg-szóllította,
Jöjjön ki ki velem, nagyon kiáltotta;
Vegyük-el erövel minden írásait,
Ki-tanúllyuk abból sok hamisságait.
A' Gróf, hogy Stefanov mind ezeket tette,
Éppen nem tsudálta, de sajnosson vette,
Látván itt Vintplatot, leg-kedvesbb baráttyát,
Ki a' Grófnak vette sok jó akarattyát;
Hogy hozzájok állott; olly nagyon fájt szíve,
Mintha azt sértette vólna halál íve.

Mindjárt tizen edgyen mentek szállásra,
Kezeket rá tették ők azon ládára,
Mellybe írásait lennie ítélték,
Stefanov házába aztat el-is vitték.
A' Gróf húsz emberrel rajta ment házára,
Bé-törték ajtaját nem kis boszszújára.
Minhent szobájába a' Gróf itt bé-lépett,
Stefanov hozzája pistollal lövést tett.
Nem érte: de őt' itt mindjárt meg-fogatta,
És meg-kötöztetve rejtekbe dugatta.
Vintplátoa kard függött, pistoly vólt kezébe,
Hogy vágjon, vagy lőjjön, nem jutott eszébe,
Kertbe futott, falán állt nem ugorhatott,
A' Gróf emberitől el-is foggattatott.
Hogy mind a' kettővel több baja ne légyen,
Rólok a' többi-is hogy példát ne végyen;
Társaságtól őket mindjárt el-választá,
Dolgokat egy napról másra nem halasztá.
A' Gubernátortól engedelmet kére,
A' Várba zárhassa, hogy legyenek fére.
Ezt meg-nyervén tőle, egy Kasamátába
Rekeszté; nem-is vólt senki már lármába.
Ezek után a' Gróf hideg-lelést kapott,
Mellytől majd négy hétig nem szabadúlhatott.
Gubernátor szállást a' maga házába
Adott néki, a' ahól vólt nyúgodolmába.
Kutnetsovra bízta addig Comandóját,
És ez kórmányozta mind népét, 's hajóját,
Betegsége után ládáját vizsgálta,
De sok gyüjteménnyét abba nem találta.

Meg-

Meg-tudta, hogy Vintplát 's Kutnetsov el-adták,
  Tsak ezer tallérért egy Zsidónál hagyták,
Pedig ötſzör annyit értek tsak gyöngyei,
  Hát még ſok kövei 's ſzép öltözettyei.
Itt ezen Orſzágba igazſág törvény nints,
  Légyen ſaját vagy-is el-lopatott nagy kints;
Örökre az övé, ki aztat meg-veſzi,
  Vígyázzon a' kié, azt a' válaſzt veſzi.
Jelen vala immár tizedik December,
  Meg-tudni akarta Gróftúl minden ember,
Hogy dolgát ezentúl mint fogja intézni,
  Mert a' ſok változást el-únták már nézni.
Szóllott: hogy fel-tette ſzentül azt magába,
  Két Frantzia hajón ő Europába
Mégyen: ki nem akar vele oda menni,
  Tegye azt, leg-jobbnak mellyet ítél lenni.
De vele el-menni minnyájan kéſzültek,
  A' ſzállása mellett egy házba bé-gyültek.
Az Oſztindiai Frantz Kompániánál,
  Mellynél nagyobb egy ſem vala akkor annál,
Vala egy Kapitány, ſzent Hilár vólt neve,
  Mihent a' Gróf ezzel barátſágot teve,
Száz tizen-öt ezer Frantzia livrába, (a)
  Meg-alkudt, két hajón hogy Europába
Minden bátorſággal, ez őket ki-viſzi,
  Hamar hogy ott leſznek, maga-is úgy hiſzi.
Vintplatot a' várbúl a' Gróf ki-vétette,
  Mivel ſokat kérte, kegyelmébe vette,

(a) Egy Frantzia liver, vagy-is font, nyóltz garast téſzen.

Stefanovnak adott négy ezer piastert,
Úttyára botsájtá ezen nagy gaz embert.
A' Holandusokkal tett ő barátságot,
Kik gondolták, tőle hogy sok valóságot
A' Gróf úttya felől ki fognak tanúlni,
Igy kereskedések meg-fogna ujúlni.
El-küldötték mindjárt őt' Batáviába,
E' szigetet bírják azok Ázsiába.
Szükſége már nem vólt Grófnak hajójára,
El-adó tzédulát veretett orrára.
Mindjárt-is akadott egy igen jó vevő,
Portugalliai gazdag kereskedő.
Tíz ezer piastert le-olvasott érte,
Hadi szereit-is Grófnak nagyon kérte.
A' Gubernátornak ezeket engedte,
Mivel míg itt lakott, sok kegyelmét vette.
A' Gróf mindeneket itten ki-fizetvén,
Több apróbb hajókra társaival ülvén,
Ezer hét száz hetven kettedik esztendő
Iratott, havas vólt, mind mező, mind erdő,
Mert tizen negyedik Január vólt,
Sem a' Fülemile, sem Kakuk még nem szóllott.
A' midőn érkeztek Taju szorossára,
Házakba szállottak, ki-menvén parttyára,
Itten várakozni nékiek kelletett,
Míg Kantonbúl (*a*) a' két hajó érkezhetett.

Hu-

(*a*) Kanton nagy és gazdag kereskedő Város China Országába, a' kerűleti őt Németh mért földeket foglal magába, igen szép tengeri rév van itt.

Huſzon kettedikén Januáriusnak
Itt vóltak; minnyájan már ők Mártiusnak
Tizen-hatodikán rajtok evezének,
És Isle de Frantzba, (*a*) bé-is érkezének.
E' ſzigetbe vala Roche Gubernátor,
Egy nagyon eſzes Úr, 's dolgaiba bátor.
Katona mód ſzerént a' Grófot fogadta,
Szállássúl a' maga házát néki adta.
Hozzája felette jó ſzívet mutatott,
Úttyára-is költsön ſzép ſumma pénzt adott.
Negyedik Aprilis napján el-is indúlt,
Mivel az eſztendő már tavaſzſzal újúlt.
Tizen-kettedikén Madagaskar mellett, (*b*)
Vasmatskákat vetni és nyúgodni kellett.
Gubernátor azon ſzigetet ditsérte,
Tekéntse-meg aztat, Grófot nagyon kérte.

(*a*) Isle de Frantz: Ez itten nem téſzi azon kerűletet, avagy-is megyét, a' melly Frantzia Orſzágba vagyon, és a' mellybe Páris Városa-is áll, hanem ezen ſziget Afrikába vagyon, erre leg-előſzör a' Portugallusok akadtak, tőlök el-vették az Holandusok, ezektűl a' Frantziák, és most-is bírjak; ők adták ezen nevet ennek, azon kerűletrűl, a' mellybe Páris áll.

(*b*) Madagaskar: Ez a' világon egy a' leg-nagyobb ſzigetek közzűl, az Aethiopiai tenger mellett Afrika ſzélin fekſzik. Az hoſzſza 220, a' ſzélesſége 70 mért főldeket téſzen, a' terméſzetnek gazdag adomanyaival bővelkedik. Igen heves, ſok Fejedelmek bírják, vad emberek-is találtatnak itten. A' Frantzia Király ide kűldötte Gróf Benyovſzkit, a' mint alább ki-fogom tenni.

De ez nem lehetett, mert nem mulathattak,
Két napnál ők tovább nem-is nyúgodhattak.
Hufzon hetedikén innét el-evedztek,
És a' Jó reményfég fzigethez érkeztek
Hufzon nyóltzadikán: de meg-nem-állottak,
Jó fzelek vólt, azért tovább el-hajtottak.
Tsak tizen nyóltzadik Julius Napjára,
Szent kerefzt fzigetnek értek fzorossára.
Port Luisbe a' Gróf egy Tifztet magához,
A' Frantzia Király kórmányozójához
Küldött; érkezését néki jelentette,
A' ki-is mindjárást néki meg-engedte,
Hogy hozzá Népével ő bízvást be-fzállhatt,
Meddig fog tetfzeni, ottan addig álhatt.
Köfzönté, hogy el-jött, ő nagy tifztelettel
A' Grófot, 's hozzája vólt nagy betsülettel.
Kérte, egy követet Hertzeg Eguillonhoz
Küldjön: ki meg-mondja, a' Gróf hogy fok jót hoz.
Második Augustus Napján egy levelet
Az Hertzegtül hozott, meg-térvén a' követ.
Kérte ebbe: jönne hozzá Campagnába,
Másuvá ne fzállyon, hanem kastéllyába.
Mindjárt ment, fogadta őt illendő képpen,
Sokáig befzéllett vele igen fzépen.
Kínálta végtére őt egy Regimentel,
A' Gróf ez ajánlást vette-is nagy kedvvel.
De ugyan tsak még-is illyen állatással,
Ha reája bízzák, és nem közlik mással;
Egy Coloniának az ő építését,
Ítélete fzerént való rendelését.

A'

A' Jó reményfégnek fzigettyén túl tenni
Fogja aztat: mellybûl nagy hafzon fog lenni.
Itt a' Gróf akadott egy Attyafiára,
Már meg-élemedett, Gróf Benjov báttyára.
Comendánsa vólt ez Bár erősfégének,
És kedves embere maga Felfégének;
Comendátora-is fzent Lázár Rendjének,
Réfzesse fzent Lajos érdem kerefztyének.
A' Királytúl nyert a' Grófnak engedelmet,
Passust-is; a' mellyet nézett mint védelmet;
Hogy Magyar Orfzágbúl bé-hozattathattya
Grófnéját: 's Frantzia Orfzágot lakhattya.
Egy Efztendő múlva Grófnéja el-jöve,
Kinek a' Gróf népe három Salvét löve.
A' midôn embere Bétsbe értt hozzája,
Éppen akkor hólt-meg egy kis Úrfitskája.
A' Király tengeri első Ministere,
Kereskedésekbe leg-hittebb embere,
Boine Úr, itten a' Grófnak mondotta,
Hogy ő a' Királynak fzájábúl hallotta,
Hogy Madagascárba kívánnya küldeni,
Hol egy Coloniát hagyna építeni;
De úgy, hogy ő abba tégyen fok Népeket,
Kik-is Islę de Frantz, 's Burbon fzigeteket,
Gyakorta fegítsék élelem fzerekkel,
Mert nem bővelkednek azok mind ezekkel.
Nyitna-is ott egy új kereskedő útat,
Madagascárt nézze mint egy gazdag kútat;
Mellynek ki nem fzárad foha-is forrása,
Sok földeket hízlal annak ki-folyása.

'S mi-

'S mivel Napkeleti Indiai réfzen
  A' Királynak mostan háborúja léfzen ;
Mennyit fog kivánni, annyi rekrutákat
  Küldjön, hogy ezekbe ne lásson hibákat.
A' Gróf mindenekre magát ajánlotta,
  A' Ministereknek ezeket mondotta.
Hogy eleint néki lefz bátorfágára
  Szükfége néhány fzáz vitéz katonára.
Erre Ministernek ajánlását vette,
  Ki-is a' Királynak ezt meg-jelentette.
A' Király leg-ottan comandiroztatott,
  Ezer két fzáz Vitéz alája adatott.
Szóllt a' Gróf: illy nagy fzám félelmére lenne
  A' népnek : a' mellyel magának kárt tenne.
Mert kívánnya, tőle el-ne-vadúllyanak,
  Sőt inkább jó fzívvel hozzá hajollyanak.
Ő tsak öt fzázat kért ; elég ennyi látta,
  A' Király költfégén maga verbuálta.
Papirosra tette az egéfz Plánumát,
  Kereskedésnek-is az ő projectumát.
Boine Minister mind ezeket tőle
  El-vette, 's olvasván, Gróf efzén el-hűle.
Az ezer hét fzáznak hetven harmadikán
  Mártius havának tizen hatodikán,
Ministeriumtúl vett ő egy levelet,
  Mellyet el-olvasván, nagyon meg-ijedett ;
Mert látta, hogy Ternei, Mailardt Úr kezekbe,
  A' kik parantsoltak Isle fzigetekbe ;
Adatott hatalma, 's ezektűl függené,
  A' mit ők akarnak, tenni azt kellene.

Nem

Nem tetſzett ez néki, a' Ministerrel ſzóllott,
Ez vállat vonított, mert nagy Udvari vólt.
Eguillon Hertzeg ügyét fel-válalta,
A' Gróf miket ſzóllott, mind jónak találta;
A' Királynál ſokat az Hertzeg tehetett,
Azért-is a' dolga jól el-végeztetett.
Mindjárt a' ſzigetbe más parantsolat ment,
Mellynek nem álhatott immár ſenki ellent.
A' parantsolatnak ez vólt foglalattya,
Hogy örömére vált, ki ki ált-láthattya.
Benyovſzki Móritznak adatik hatalom,
Ha kivánni fogja, még ehez óltalom;
Hogy Madagáscárba ſzabadon mehessen,
Coloniákat-is ottan építhessen,
Ezen nagy ſzigetnek mind azon réſzein,
A' hol tetſzeni fog, bent, avagy ſzélein.
"De tárgya a' léſzen az ő Plánumának,
Mert másképpen haſzna nem leſz munkájának".
Hogy mivel ott lakik néhány Fejedelem,
Azért is adatik néki engedelem,
Hogy azokkal ő olly erős kötést tégyen,
Mellyből egy tserélő kereskedés légyen.
Mindent pénzen venni tőlök ne kellessen,
Portéka tserével ez véghez mehessen.
Egy könyű Postillon hajó (a) is kezére,
Bízatik; Saunier leſz ennek vezére.
Mailardt Úr néki ád egy Borbélyt, egy Doctort,
Vigyenek magokkal ſok orvosſágot, 's port.
Mezei

(a) Postillon hajó; jelent egy könyű hajót, melly a' tengeren posta ſzolgálatot téſzen.

Mezei Káplánt-is, és jó egy fzámvetőt;
E' mellé fog adni Cancellistát kettőt.
Comissáriussá Maizon Úr légyen,
A' mit ő parantsol, tsak azt 's mást ne tégyen.
Ternei Úr nékie rekrutákat adgyon,
A' fzép iffiak közt válafztani hadgyon.
Tizenkét ágyúkat, mind hat fontosokat,
Ezekhez még négyet de már nyoltzasokat;
Három ágyú pedig tsak egy fontos légyen;
Mert az illy mind hegyen, Völgyön futva mégyen.
Még két kis Mozsarak néki adassanak,
Melléjek fzekérre bombik rakassanak.
Öt fzáz gránátok-is el-kéfzíttessenek,
Ezek mind ládákba hozzá vitessenek,
Apró porral három hordó meg-töltessen,
Vastaggal egy, hogy így eleget lőhéssen.
Öt fzáz font büdös kőt, annyi falétromot;
Vont fegyverbe illő két ezer ftastromot
Nyerjen: és ezekhez négy ezer font ónt-is,
És annyi golyóbis, öntő formákat-is.
Műfzereket, mellyek az afztalosoknak
Szükfégesek fzoktak lenni, vagy Atsoknak.
Muskétákat, pistolyt, tsákányt, vas fzegeket,
Mivel a' lakosok fzeretik ezeket.
Tükröket-is, hogy így mindjárt indíthassa
A' tserét, népét-is ehez fzoktathassa.
És mivel a' Truppok majd Madagascárba
Rofz időbe érnek, és talán víz árba;
Isle Frantzbúl pedig nem fegíttethetnek,
Mellyért fok inféget rofzfzat fzenvedhetnek,

Azért-

Azért-is olly summa pénzt a' számvetőnek
Mailardt Úr adasson, hogy így minden főnek
Hat holnapi zsóldja ki-adattathasson,
Senki a' Gróf ellen ne zúgolódhasson.
Egy író deáknak az légyen munkája,
Sózatlan hús, lisztye, hala, 's pályinkája,
Leg-alább-is légyen szint úgy hat hólnapra,
Mindennek adgya-ki részit naprúl napra.
Semmi kereskedő, más idegen hajó,
Akár melly részirül Világnak az való;
Coloniájokhoz ne közelíthessen,
Az ő Megyéikbe tsak ollyan mehessen,
Melly portékákkal jő a' Király számára,
Avagy marhákat hajt parantsolattyára.
De a' hajónak-is Ura bár ki légyen,
Kereskedést maga számára ne tégyen.
Maisonville Úr fog a' kereskedésre
Vígyázni, és ő fog vétetni kérdésre.
Két bíztos Talmátsa fog a' Grófnak lenni,
Kik a' föld népével tudnak beszélleni.
Ez vólt a' Minister Boin levelének
Foglalattya, mellyt írt Mailardtnak, Ternének.
De a' Grófnak-is ez keménnyen meg-hagyta,
És Sinór mértékül ő nékie adta,
Nem tsak e' kettővel hogy ő levelezzen,
A' Ministerrel-is főkép értekezzen.
Itt a' Ministertül Gróf bútsúját vette,
Úttyát Orientbe sietve ő tette.
Ült Marquisz Malborug nevű nagy hajóra,
És már tsak dolgait vette gondolóra.

Ő Isle

Ö Isle de Frantzba hamar-is el-juta,
Bé-érkezésének híre itt el-futa,
Érkezése nem vólt mindennek kedvére,
Sok pedig örömmel ment köszöntésére.
Trupjának egy réfzét már itten találta;
Többi Orientbe még a' hajót várta.
Gubernátot Ternei Úrtúl mind azt kérte;
Mellyeket a' Király adatni ígérte.
A' mi a' Truppoknak fel-állítatását,
Postillon, 's a' többi hajók ki-adását
Illette: azt mindjárt ő tellyesítette,
A' többi dolgokát Maillárdtra vetette;
Ki ezen fzigetbe vala a' Kints Tartó,
De magának főkép nagy hafznokot hajtó.
A' Gróf hozzá menvén, felette meg-rémült,
Mert a' miket mondott, ő azokon el-hűlt.
Szóllt: nagyon tsudállya, hogy ezeket tefzi
Az Udvar, mellyekből majd tsak kárát vefzi;
Mert Isle de Frantzba minden kereskedő
El-pufztúl, majd nem lefz kenyere-is evő.
Nem-is tudná, hogy most mit fogna ő tenni,
Míglen az Udvartúl bizonyost fog venni.
Mellynek meg-is írja a' nehézfégeket,
És melly kár követni fogja mind ezeket.
Éfzre vette a' Gróf, hogy maga dolgába,
Az írígyfég miatt majd nem megy folytába.
Maisonville Úr már Madagascárba
Nem akart bé-menni, mellyel őtet kárba
Hajtani kívánta: majd mindenbe ellent
Fog Párisba tenni, kit Maillárdt meg-kent.
Comis-

Comissáriusnak helyette Maillárt
 Ollyat adott, a' kit tudta, hogy tehett kárt.
Tsalfa rosz ember vólt, neve vala Báhis,
 Szóllt; Madagaskárba jobbat adni kár-is,
Látván: Isle de Frantz sziget' fő Tisztyei
 Vólnának minnyáján az ő irígyei,
Fel-tette magába, hogy Madagaskárba
 Bár esik az esső bé-megy vízbe sárba;
Es ott az Udvarnak várja ajánlását,
 Irígyeinek meg-veti lármázását.
Mindjárt-is December hetedik napjára,
 Az hajós Hadnagyot Suviert úttyára
Harmintz emberekkel küldötte előre,
 Tudván, hogy dolgait bízhattya illy főre.
Olly parantsolattal: hogy ha bent fog lenni;
 Ne késsen azonnal raportumot tenni,
Valamint a' földről, úgy az emberekről,
 Hogy mi jót tehetne, reményli ezekről.
Indúlása előtt már tudosította
 A' révből a' Grófot, hogy még-nem-tartotta
Maillart Ur a' Király tett rendeléseit,
 Ministeriumnak az ő végzéseit.
Pályinkát nem adott, sem egyéb szereket,
 Tsak egynéhány dib dáb kis tsekélységeket.
Maga a' Gróf nála ezekrül panaszt tett;
 De tőle illy választ szemtül szembe ő vett;
Hogy a' mitsodás vólt Don Quixod munkája,
 Ez szint ollyan vólna; soha-is hozzája
Segitséggel nem lesz, sőt azon fog lenni,
 Hogy ezt meg-rontassa; Udvarhoz fog menni.

Mind ezekre a' Gróf tsak egy szót sem felelt,
El-ment, egész teste nagy méreggel meg-telt.
Frantzia Országba nagy szerentséjére
Indúla egy hajó, esett ez kedvére.
A' Hertzegnek küldött ez által levelet,
Itt mint bánnak vele, abba mindent ki-tett.
Kevés napok múlva a' Grófot kérette
Maillárt, hogy hozzá jönne; ezt meg-tette.
Leg-ottan hogy a' Gróf szobájába ére,
Mindenekrűl töle botsánatot kére;
Ajánlotta magát, hogy fog tenni mindent,
De nem tett: szívébe az irígység vólt bent.
Az alatt el-maradt része Gróf Trupjának
El-jött: néhány napig, míg itt nyugovának,
Transport hajókat kért, 's szükséges szereket,
Orvosságot, etztet, és szürő köveket, (a)
Mellyekkel e' sziget hinkáros vizeit
Tisztíthassa, és meg-adhassa ízeit.
A' Gubernátortúl ágyúkat, porokat,
És több más tüzellő fegyvert, és kardokat
Nyert; és itten már várt, egy Transport hajóra;
Melly Burbonbúl itt lesz, múlván kevés óra.
Del Forges a' neve, rá teszi Transporttyát,
És Madagaskárba fogja venni úttyát.
Mailardt Úr sajnálta de tsak álllortzával,
Hogy ő most tserére való portékával
Nem szolgálhatt; mondta: szürő köve nintsen,
Etzet-is kezénél tsak egy tsep-is nintsen.

De

(a) A' szürő kövön itten azon kő értetik, a' melly Németh nyelven Filtrir Steinnak neveztetik.

De utánna fogja ezeket küldetni,
  Ha mindjárt kéſz pénzen kell-is meg-vétetni.
Végtére annyira a' Gróf ötet vette,
  Hogy Bahıs helyébe Senan Urat tette.
Ezer hét ſzáz hetven negyedik eſztendő
  Vólt; Januáŕius napja vala első,
Hogy Madagaskárbúl tudtára adatott,
  Hogy már az irígyſég oda-is bé-hatott.
Mivel a' lakosok ellenek vólnának,
  És ſok ſzigetekbe fegyverbe álnának.
A' Komandójának fogyna az élelme,
  Mınnyájának azért lenne-is félelme.
Azért-is hozzájok jönne, és ſietne,
  Bajokrúl nintsen más, tsak ő, ki tehetne.
Hátra hagyta réſzit betegen népének,
  Azt-is tapaſztalta, hogy ſokan ſzöknének.
Betegeknek tették nehányan Tiſzttyei
  Magokat: meg-rontva valának ſzívei.
A' Gróf fel-tételét tsúnnyán le-festették,
  Előttök azokrúl kétſégessé tették.
Söt kéz alatt küldtek ők Madagaskárba
  Követet; kívánták ötet hozni kárba.
Hiaó ott való nagy Fejedelemhez,
  A' követ illy álnok képpen ſzóllott ehez.
Hogy kívánná, hidje, Gróf birodalmátúl
  Ötet meg-foſztani egéſz hatalmátúl;
Iga alá vetni minden jobbágyait,
  Erővel el-venni azok vagyonnyait.
Ezt hallván, hajóját ſzélnek ereſztette,
  Madagaskár felé mindjárt úttyát vette.

Tizenkét nap múlva igen rekkent hévbe,
Bé-ment az Antongil nevezetű révbe.
A' földre ki-ſzállván, vált nagy örömére,
Mert a' népnek talált néhány nagy fejére.
A' kik víg ortzával eleibe mentek,
És el-érkezésén felette örvendtek.
De ellenbe hamar meg-is ſzomorodott,
Látván, hogy a' népe már el-nyomorodott.
Mivel ſzegényeknek ſemmiek ſem vala,
Az erös munkába ſok majd meg-nem-hala.
Mert a' Négereknek (*a*) ők nem fizethettek,
Így magok dolgozni kénteleníttettek.
Nem vala Sátorok, avagy Gulyibájok,
Nem vólt betegeknek való Ispitállyok.
A' Trup komendánsát a' hideg gyötrötte,
A' Doktor el-esvén, bal lábát el-törte,
Ki az ágyábúl-is most fel-nem-kellhetett,
Orvosſága ſem vólt, 's így nem ſegíthetett.
Lakosoktúl pedig mivel ők tartották,
Bár bágyadtak vóltak, ſtrázsákon állottak.
Leg-elsőben itten ő meg-esmérkedett
A' ſzeretsenyekkel, 's barátſágot vetett.
Meg-is vett ő tőlök néhány gulyibákat,
És Kákábúl fűzött apró Sátorkákat;
Ezekbe már a' nép mind addig lehetett,
Számokra házakat míg építtethetett.
Gróf azon hajóba, a' melly őtet hozta,
Hogy ſemmit ſem talált, bánattyát okozta.

Pe-

(*a*) A' Néger néven a' fekete emberek, vagy-is ſzeretsenyek értetődnek.

Pedig Maillárt néki mindeneket igért,
De hozzája mindég hamis lélekkel bírt.
Itt egyebet a' Gróf már nem tudott tenni,
Hajós Kapitánytúl mindent kellett venni.
Így tizen-négy ezer öt fzáz Frantz livrárúl,
Váltó levélt adott nékie magárúl. (*a*)
A' melly megyét a' Gróf leg-elöl meg-fzákta,
Azt Louisburg névre leg-ottan bérmálta.
Az Antimaroa fzomfzéd nagy fzigetet,
Sok nép lakta, küldött abba egy követet.
A' népnek Nagygyait magához kérette,
A' gyülés helyének Louisburgot tette.
Elsö Mártius vólt, hogy meg-jelenének,
Hufzon-nyóltzan vóltak, kik ide jövének.
Bátorfágokra ök két ezer fegyverest
Hoztak: lovasfággal, 's gyaloggal egyvelest.
A' Gróf Talmáts által nékik jelentette,
Jó Orátor vólt ez, fzavát jól ejtette.
A' Frantzia Király, fzóllott: azt fzeretné,
A' Madagaskári népet ha vehetné
Maga óltalmába, így mentek lennének,
Kárt más Fejedelmek nékik nem tennének.
A' Király Tárházat itten állíttatna,
Mellybe mindenféle portékát tartatna.
Réz müveket, tükröt, késeket, flintákat,
Kardokat, golyobist, tüzellö kovákat.
Réfzesek lehetnek ezekbe tserével,
Magokhoz válthattyák földjök termésével.

(*a*) Váltó levélen értetödik olly levél, a' mellyet a' Németh Wechselbriefnek nevez.

Ezekért a' Király mást nem kíván venni,
Tsak barátſág kötést akar velek tenni.
De egy megyét néki ſzükſég engedjenek,
Mellyen a' népei le-telepedjenek.
Ezen megyének-is meg-adja az árát,
Nem kivánnya, Orſzág hogy ſzenvedje kárát.
Mivel a' Tárházak nagyon ſzükſégesek,
Legyenek népei-is egésſégesek;
Engedjék Tringballe vizének parttyára
Építeni, melly leſz minnyájok haſznára,
Ispitályt, és néhány tágas Tár házakat,
Mind ſzép portékákkal meg-töltik azokat.
Mihelyest a' Talmáts el-végzé beſzédét,
Mutatta mindenik nagy örömét, kedvét.
Reá áltak mindjárt ők minden pontokra,
Kötést tettek; meg-is esküdtek azokra.
Tsak Tringballe vízrül fognának ſzóllani
Egymás közt, 's tanátsot fognának tartani.
És aztat ki-vették, hogy erősſégeket
Ne építhessenek, 's illy más egyebeket.
Erre nékik a' Gróf jó ebédet adott,
Egy hordó pályinkát velek meg-itatott.
Azután Saunier Urat ſzóllíttatta,
Illy parantsolattyát nékie ki-adta:
Hogy a' Postillonon mennyen Fulpointbe,
Ha idegeneket talál e' ſzigetbe,
Kiket a' lakcsok fel-ingerellettek,
És ellenek való ellenſégnek tettek;
Kergesse-el őket, mennyenek dolgokra, (kokra.
Ne várják, hogy ſzállyon nagyobb roſz nya-

Adott

Adott a' kezébe fzép ajándékokat,
Hiavi Királynak, hogy vigye azokat.
Mondja-meg, hogy ha ki őtet háborgatná,
Segíteni a' Gróf mindenkoron fogná.
A' négerek hamar hitetlenek lettek,
Már a' ftrázsákra-is éjjel rá ütöttek.
De mivel egynéhány lövetett rakásra,
A' többi a' dolgot vette fzaladásra.
Hogy a' Grófnak itten békesfége légyen,
Alkalmatlanfágot fenki fe-is tégyen;
Itt az körül belöl lakozó Nagyoktúl,
Valamennyi ház vólt, meg-vette azoktúl.
Ezeket mindjárást rakásra ontotta,
Tsak helyeit látták, fáit el-hordotta.
Ez által mondhatta magát már Urának,
A' Madagaskári fziget oromjának.
De békével még fem vóltak a' Négerek,
Mivel ők még eddig félig vad emberek.
Egy Néger Menyetske a' Grófnak mondotta,
Hogy nem egytül, hanem fokaktúl hallotta;
Hogy meg-mérgesítik mind az élelmeket,
Úgy fogják árúlni azután ezeket.
A' Gróf ezt népének tudtára adatta,
Semmit fe vegyenek, meg-parantsoltatta.
Más nap el-is jöttek ők mindenfélével,
Ki gyümöltsel, ki meg főzött ételével.
Illy ételbül enni egy kénfzeríttetett,
Mindjárt hánni kezdett, és meg-is gebedett.
A' többi ezt látván, mindjárt el-fzaladtak,
Mivel nem űzettek, kézbe nem akadtak.

Más-nap Silolaut nevü Fejedelem
Kérte, adatassan néki engedelem,
A' fzomfzéd erdöbe Gróffal hogy lehessen,
És ott egyrül másrúl vele végezhessen.
Ez egy más Királlyal vetett fzövetféget,
Úgy nézték a' Grófot már mint ellenféget.
Azt végzék, hozzájok ha jönn az erdöbe,
Ottàn mindjárt ötet verik agyba föbe.
Gonofz fzándékokat már mások tudtára
Adták: igyekfzenek hogy ök halálára.
Leg-ottan egy Tifztet ötven katonával,
A' kit más követett két nagy ágyújával,
Ki-küldött: hogy ezek reájok tsapjanak,
Löjjék, vágják, pardont egynek fe adjanak.
Meg-fejdítvén öket ezen rofzfz emberek,
Szaladtak; azt nézték, hol vólna a' berek.
Két nap múlva megint jött egy Néger Leány,
Mert gyümöltsöt hozni fzokott már egynehány.
Szóllitt: hogy ezekhez jött erös fegedelem,
Kötést tévén vélek Kaul Fejedelem.
Mind ezeknek a' Gróf hogy eleit vegye,
Gonofz fzándékokat hamar vízzé tegye;
Fö Strázsa-mesterét hatvan vitézekkel
Ki-küldé; mert tudta, meg-veri ezekkel,
Falujokba ezek reájok ütöttek,
Mihent két ágyúkat ellenek fütöttek,
Itt a' berek mindjárt az erdöt nyakokra
Vették, bé-nem-várták azokat magokra.
A' Fö Strázsamester földig égetette
A' falut, fántzait mind femmivé tette.

Az ő kötéseknek lett illyen szép vége,
 A' Grófnak-is tőlök lett már békesége.
Kevés napok múlva követek jövének
 Hat Tartományokbúl; a' mint bé-lépének
A' Grófhoz: mindjárást artzokra borúltak,
 Az ajándékokhoz, mellyet hoztak, nyúltak.
Lábaihoz tették minden tisztelettel,
 Szóllottak hozzája ők nagy köszönettel;
Mivel hogy meg-verte ellenségeiket,
 Kik gyakran rablották saját öveiket;
Kivánnának ők-is vele kötést tenni,
 Tudják, bátorságba fognának úgy lenni.
A' Saphierbai nép-is békeséget
 Kért, és kívánt tenni Gróffal edjeséget.
Rá ált, 's meg-engedett e' sziget népének,
 De úgy; hogy ne tartsa Kault ez fejének.
Ötöd napon jöttek ezek seregessen,
 A' Gróf szállására mentek egyenesen.
Meg-mondták: hogy Kault immár le-vettették,
 A' Grófot szeretik, eztet azért tették.
Eggyesség kötésre minnyáját itt hozta,
 Holmi edjel mással meg-ajándékozta.
Szintén eztet tették az Angontziei
 Szigetekbe lakó dús gazdag Fejei.
A' mint a' Tartományt ő egyszer vizsgálta,
 Egy hegy tetejére menvén, ottan látta,
Hogy itt réz értz vólna a' földnek gyomrába,
 A' nagyobb hegy tarthatt aranyt-is magába.
Ezt a' Ministernek adta értésére,
 Hogy mi tévő légyen, vár rendelésére.

Első Aprilis vólt, éjjel a' posztokat
Tekénteni mene, mint leli azokat.
Vélte; hogy mindenütt strázsa áll; azomba
Hét el-szökött, küldött ezek után nyomba.
Ezek más nap hamar el-is fogattattak,
A' mint Gróf elibe minnyáján hozattak;
Meg-vallották, hogy még ötvenen,'s két Tisztek
Ő utánnok szökni, 's jönni igyekeztek.
Árestomba mindjárt minnyáját tétette,
Ki-ki büntetését, mint érdemlé, vette.
Örökös munkára a' két Tiszt adatott,
Köz nép veszszőt futott, ki meg pálczáztatott.
Más nap Fulpointbúl Postillon meg-tére,
Mihelyest Senan Úr a' Gróf hoz itt ére;
Meg-mondá: Hiavi kötést kíván tenni,
Bár sok kereskedő ellene fog lenni.
Mind azon nagy Fők-is, kik szent Máriának
Szigetébe laknak, így gondolkoznának.
Minnyájának a' Gróf magát ajánlotta,
Aliátusoknak már őket tartotta.
Illyen minden-féle nagy változásokkal,
A' Grófnak dolgai folytak sok módokkal.
Rontó nagy dolgokba nem törte a' fejét,
Szabadúlásának várta tsak idejét.
A' Gróf el-érkezvén már Europába,
Hertzeg Eguillonhoz menvén Campagnába;
Tsak Rontó vólt vele, a' többi mind el-ment,
A' mint Verseimbe ki-tettem oda fent.
Látván, hogy a' Grófné ide el-érkezett,
A' Gróftúl sok féle dolgokat kérdezett.

Első-

Elsőben-is így szóllt; azon esedezem,
Nagysád előtt szívem' titkát fel-fedezem.
A' Grófnét Nagyságod ide mért hozatta?
Mi drága hazánkba őtet mért nem hagyta?
Úgy-é? hogy hazánkba nem kíván bé-menni?
Hanem itt Frantzia szolgálatba lenni?
Méltóságos Uram! én itt nem maradok,
Azért most Nagysádnak végső válét adok.
Én ezen sziszegő nyelven beszélleni,
Muszie, Muszie, Új! vagy fütyüllleni
Nem tudok: szívemnek nintsen tsendessége,
Végre meg-romlana testem egéssége.
Kérem Nagyságodat; egy Passust szerezzen
A' Birodalomtúl; 's engem' el-ereszszen.
Magyar Kanahánba haza fogok menni,
A' mint ki fog telni, gazda fogok lenni.
Szóllt a' Gróf hozzája; tartóztasd magadat,
A' vak tetű nagyon tsípi a' talpadat.
Mert mindég tsak menni, tsak szaladni akarsz,
Gyakrán magad alá nagy heveddel kaparsz.
Nem de nem mind eddig valamit szóllottam,
Mind igaz vólt, 's bé-tölt az, miket mondottam.
A' mit most-is mondok, ved bé jól fejedbe,
Mint szent igasságot, óltsd-bé a' szívedbe.
Nem más, tsak én vóltam, ki Siberiábúl
Ki-hoztalak, súlyos keserves rabságbúl.
A' többi el-hagyott, ez a' köszönetem,
Bár hol lássam őket, szemekre nem vetem.
Hogy te el-nem-hagytál, aztat nagyra veszem,
Mindent a' mit kívánsz, kedvedért meg-teszem.

Meg-

Meg-tetſzik, Magyar ſzív vér a' te melylyedbe,
Nemes azon lélek, melly éleſzt testedbe.
De hátra vagyon még két fekete leves,
Azért fiam Rontó kérlek, ne légy heves.
Meg-vallom itt néked, hogy Királynénk ellen
Én nagyot vétettem; törödöm a' mellyen. (a)
Te pedig ellene még többet vétettél,
Mert kétſzer Desertor egyſzer gyilkos lettél.
Hazánkba mi ketten ha mennünk vaktába,
Hidgyed; hogy majd esünk ottan galyibába.
Dolgunkat akarom én jó karba hozni,
És abba kivánok már mostan dolgozni.
Két eſztendő alatt bóldogúlásunkat
Érjük; én intézni úgy fogom dolgunkat.
A' Frantzia Király, Királynénknak veje,
Ez reményſégemnek leg-nagyobb ereje.
Már eddig-is néki ſok haſznot hajtottam, (b)
Mert hatalma alá ſokat hódítottam.
Reménylem dolgunkba magát közbe veti,
Meg-enged Királynénk, ezt véghez viheti.
A' más leves ez; hogy pénzre kell ſzert tennünk,
Hazánkba ſzégyen leſz, puſzta kézzel mennünk.
Ha már eddig Fiam mellettem ſzenvedtél,
Mindenkor hív vóltál, nékem ſok jót tettél;
Két

(a) Ezen vétkérűl tettem én egy kis homályos emlékezetet, elő járó beſzédembe.

(b) A' nyólczadik Tzikkelybe NB. jegyzésbe ki-tettem, hogy ſok ſzigetbe Gróf Benyovſzki ki-tétette a' Frantzia Király tzímjét, ezen haſznok értetödnek itt.

Két efztendő nem lefz örökké valóság,
Most engem el-hagyni, lenne nagy bolondság.
Dolgunkat végezvén, el-fogunk mi menni
Hazánba; fogunk ott békességbe lenni.
Felelt erre Rontó, meg-tsapván homlokát,
Mért marad itt Nagysád, most értem az okát.
Úgy segéllyen régen már el-felejtettem,
Hogy kétszer szöktem-el, és gyilkos-is lettem.
Igaz biz' az, hogy ha én hazánkba mennék,
Majd buksi fejemet, had el, hadra vennék.
Pedig már a' halál egyszer Cseh Országbá
Kötelen vezetni akart más Világba.
Hogy ha eszembe jutt, még most-is izzadok,
Jobban mint a' tenger habjától borzadok.
Itt a' Grófnak az ő lábaihoz borúlt,
Tsókolta azokat, könnye mint esső húlt.
Szóllitt: kegyelmes Grófom! élet 'm gyámola,
Engedd! lábaidnak lehessek zsámolya;
Mert te vagy én véddőm, te vagy én Istápom,
Mindenkor jót tenni kívánsz velem, látom.
Két esztendőt kívánsz, hogy még szolgállyalak,
Óh kevés az, hogy tsak addig utallyalak.
Hét esztendőt szolgált Jákób Rachellyáért, (a)
Lábánnál; hogy társúl adgya néki azért.
Óh sokkal többet ád Nagysád nékem ennél,
Drágább semmi sintsen az ember élténél.
Azért-is én nem két, vagy hét esztendeig
Szolgálom Nagysádat, de éltem végéig.

Erre

(a) Gen. Lib. I. cap. 29.

Erre azon ládát Rontó bé-vitette,
Mellybe a' Gyöngyöket 's aranyakat tette.
Szóllt a' Grófhoz: pénze hogy vagyon tudná-é?
Itt az alamisna, ez mint Nagyságodé,
Ki-nyitván a' ládát, e' kintset tsudálta
A' Gróf, a' mint ennek nagy számát meg-látta.
Rontó miként *questált*, mind el-beszéllette,
Dítsérte Gróf őtet, hogy ezt böltsen tette.
Adott-is ő néki abbúl alkalmas részt,
Illő jutalmazni a' fel-találó észt.
A' gyöngyöt Grófnénak maga adta Rontó,
Szóllt térd meg-hajtással,ez Nagyságnak lesz jó.
Meg-köszönte néki, tsudálta nagyságát,
Azoknak érdemre való méltóságát.
Egy ezüstbe foglalt szép pípát nyert azért,
Szóllt,hogy nem adná azt ő egykőbol gyöngyért.
Ezek után történt Rontónak illy dolga,
Mivel a' Gróf mellett vólt ő, úgy mint szolga.
A' Gróf Fraimaurer vólt, 's míg itten mulatott,
A' Hertzegnél igen nagy Lózsi (*a*) tartatott.
Estve a' kastélyba a' Grófot kisérte,
Majd hogy a' fényes nap őket ott nem érte.
Látott egy szálába sok Urat bé-menni,
Sok gyertyákat égni; vélte bál fog lenni.
De mivel nem látott bé-menni Dámákat,
Zengeni sem hallott itten muzsikákat;
Nem tudta, oda bent hogy mit mivelnének,
Ha vatsorálnának, étkeket vinnének.

De

(*a*) Midón a' Fraimaurerek gyűlést tartanak, aztat ők Lózsinak nevezik.

De nem vittek, azért a' dolgot tsudálta,
Asítozott: Gróffját ő nehezen várta,
Nagy fokára ki-jött, őt haza kisérte,
Mindjárt le-is feküdt, az álom el-érte.
Más Nap ebéd felett, őt meg-szóllította:
Te szabad kőmives lefzel-é? mondotta.
Majd bé-írattatlak ezen Társaságba,
Igen nagy Urakkal jöfz Atyafiságba.
Az Isten mentsen-meg, kőmives nem lefzek,
Inkább tsépet, kapát, a' kezembe vefzek.
Mert ha magos tornyot kéne építeni,
El-kellene akkor, életem vefzteni,
A' deszka állásra talám tsak fel-mennék,
De hogy ha le-néznék, ha egyfzer ott lennék;
Le-zuhannék arrúl mindjárt nyakra főre,
Melly a' földön lenne, azon rakás kőre.
Nem merek fel-menni femmi magosfágra,
Azért nem-is vágyok illy Atyafiságra.
Szédül fejem, mellyért fem Áts, fem kőmives
Nem lefzek; katona vagyok, nem kézmives.
Rontónak fzavait a' Gróf mosolyogta,
Mivel őt fzerette, a' kezénél fogta,
Szóllit a' Gróf: én fzabad kőmives lásd vagyok;
Meg-vallom munkáink nehezek, és nagyok;
De még fem dolgozok fem kővel, fém méfzfzel,
Hanem okosfággal munkállok és éfzfzel.
Szóllt Rontó; lehet a' kőmivesnek efze,
De ha nem lefz köve, fem pediglen mefze,
Se tornyat, fe házat, nem fog építeni,
Sem Várost kő fallal körül keríteni.

Házám-

Hazámba tanúlt vólt, 's okos a' Plébánus,
Püspöki Megyébe vala ő Decánus;
Még-is új templomot maga nem épített,
Hanem mefzet és fok köveket kéfzített.
Úgy dolgoztak ofztán azon kőmivesek;
Kiknek nem vólt annyi, mint nékie efzek.
Nem érted a' dolgot, fzóllt a' Gróf hozzája,
Illy építés, ollyan kőmives munkája.
A' melly mester ember kezeivel munkál;
Szabad kőmivesfég egy Társaságbúl áll,
Az egéfz Világon, melly el van terjefztve,
De tüze mind eddig nints még fel-gerjefztve.
Ez a' Frantzok között tám hamar lángot vett,
Mert előmenetelt itt titkon nagyot tett.
Gyönyörüfég illyen Társaságba lenni,
Nagy Uraságokkal a' *Lózsiba* menni.
A' hol nagy, és titkos dolgok munkáltatnak,
Nem kövek, mint véled, rakásra rakatnak.
Szólltt Rontó: én aztat itt meg-nem-foghatom,
Nevének az okát fel-nem találhatom;
Mert e' név illene hozzá; Bölts Társaság!
Mivel ebbe vagyon fok túdós Uraság.
Kőmives mesterfég illik tsak durváknak;
Illy formán hihatnák ezt fzabad vargáknak.
Mondja-meg Nagyfágod, melly vallásba vannak?
Annak, a' ki bé-áll, mi fizetést adnak?
Avagy-is az illyen meg-gazdagodik-é?
Azon nagy munkák közt, okossabb léfzen-é?
Kőmives mesterfég, fzóllt a' Gróf: nagyból áll,
Roppant Templomokat, várost, várat munkál;
Mivel

Mivel e' Társaság nagy munkákat téfzen,
Azért illy *analog* nevet arrúl véfzen.
A' ki ebbe bé-áll, lehet a' Pápista,
Lutheránus, Orofz, vagy-is Kálvinyista,
Quakker, Adamita, és Mahometánus,
Lehet Epicurus, bár Sociniánus.
Bé-vefzik, ha mindjárt léfzen-is Deista,
Főképpen fzeretik ha Naturalista.
Fizetést nem adnak, mert a' mulandóra
Itt nem tekéntenek, hanem tsak köz jóra.
Munkánkat nem fzabad néküńk ki-mondani,
Ki ki meg-esküfzik, hogy nem fog fzóllani;
Azért nem-is vefzünk mi bé Afzfzonyokat,
Nyelvesek, ők ki-is fetsegnék azokat.
Szóllltt Rontó: bizonnyal tsudálatos dolog,
Ezer a' gondolat, melly elmémbe forog.
Mert magával hozza azt a' kerefztényfég,
A' Terméfzet, és az igaz emberifég;
Hogy ha egy Társaság emberek hafznára
Hafznos jót fel-talál, adja azt tudtára
Az egéfz világnak: hogy abból réfzt végyen
Minden felebarát; 's hafzna néki légyen.
A' hol a' jó dolog ki nem jelentetik,
Jó lelki esméret ott fzámkivettetik.
Illyen Társaságnak tagjai kajányok,
Az emberi nemet ölő orofzlyányok.
Bé-venni tsak azért kéne Afzfzonyokat,
Mivel bé nem tudják fogni a' fzájokat,
Azon fel-talált jót majd ki-trombitálnák,
Egéfz Társaságot böltsnek kiabálnák.

 Soha

Soha sem szükséges hasznost palástolni;
Olly jót, melly embernek használ, el-titkolni.
A' szeretet nem illy fundamentomon áll,
Felebaráttyának ez örömest használ.
Melly a' jót titkollya, vad szeretet, és rosz,
Azért nem mutattya, mert a' tárgya gonosz.
Minden vallásbéli, hogy bé-vétettetik,
Úgy tetszik, az Isten itt nem tisztelteték,
Mivel bé-vétetik az Epicurista,
Ennél-is kedvesebb a' Naturalista;
Én e' Társaságnál semmire sem mennék,
Mert e' nagy bolygásnak ellensége lennék.
Az illyen Társaság nem más tsak habarék,
Minden roszbúl öszsze firtzelt szem takarék.
Naturalistának való, mert ötet kár
Nem érheti; mivel meg-döglik mint szamár.
Értem már, Nagyságtok mint kömivesek,
De Bábelt munkálnak, bár elég eszesek;
Elöbb avagy utóbb ez el-is fog dülni,
Szent Lélek tüzének nem lehet meg-hülni,
Cagliostro Úr-is e' tornyon épített,
De fáradtságáért, ö nem leg-jobb bért vett.
Mert Bábeltül vitték Angyalok Várába,
Ott kinlódik vason a' jámbor Rómába.
Frantzia Országnak szabad kömivesi,
Philosofussai, Jacobinnessei,
Építettek ugyan igen nagy machinát,
De már dül! darabja veri soknak inát.
Addig tanátskoztak ezek a' *Lózsikba*,
Míg belé nem vesztek edgyik a' másikba.

A'

A' *Gvilotin* (*a*) mü fzer vértül ritkán fzáraz,
Mivel Társaságok tagja mindenik gaz.
Törvényes Királyok vérit ki-ontották,
A' fzent Egyházakat, vallást el-rontották.
Sok ezer fzenvedett Párisba rút halált,
Mind ezeknek véri az egekre kiált.
Ugyan azért már most a' Magyar kard éli,
Mint Méfzáros a' húst, fzintén úgy metéli.
Ellenek támadtak a' sok Fejedelmek,
Nints fehonnan nékik leg-kissebb védelmek.
Egéfz épületek dül, jön pufztúlásra,
De nem-is érdemes illy gaz munka másra.
Kérem Nagyságodat, hogy hadja-el öket,
Úgy nézze azokat, mint fzemfény vefztöket.
Kívánom e' mellett, hogy sokáig éllyen,
De *Fraimaurer* én nem lefzek, úgy segéllyen.

(*a*) Gvilotin: azon efzköz, mellyel Frantzia Orfzágba fejet vefznek.

KILENTZEDIK TZIKKELY.

Ebbe elő-adattatik, Gróf Benyovszki Móritz miként szállotta-meg a' Tingballe nevezetű víznek környékét, ottan történtt betegsége, és Assizes kereskedővel lett dolgai elő-hozattatnak. Nem külömben miképpen kiáltatott ki a' Sambariverek Királlyok nemébűl valónak, mint kötött Hiavi Fejedelemmel békességet, és melly szerentsésen végzette a' Saphierbajerekkel, és Szeklaverekkel háborúit.

Senan Úr véletlen 's hírtelen meg-hala,
 Ez pénzbe 's mindenbe, fő számvető vala,
Tudta a' Gróf, hogy a' számodása hibás,
 Mert ritkán dolgozott, vitte ezt mindég más.
Sem azt, a' mit bé-vett, sem azt, mit ki-adott,
 Fel-nem-írta, dolga mindég így maradott.
Nem tudhatta a' Gróf, melly nagy a' Kassája,
 Azért tartott, hogy majd nem mégyen munkája.
A' kereskedéshez pedig kívánt fogni,
 Mivel leg-főbb hasznot ez szokott okozni.
Ugyan tsak el-küldé Majör Úrt próbára,
 Számos katonákkal Tingballé parttyára;
Hogy ott Angovane falu ellenébe,
 Melly Szeklavereknek vala a' kezébe;

Te-

Telepedjen-le, és építtsen helyſéget.
 Ott lakó Nagyokkal tégyen békeſséget.
Tanúllya-ki, azok miként kereskednek;
 Melly nagy az erejek, mivel ditsekednek?
Az ő erkőltsöket, tulajdonſágokat,
 Ha lehet kötésre hozza minnyájokat.
Jó-é ott a' klíma, azt-is fel-jegyezze,
 Szóval mi jót tehet, azt mind el-végezze.
Utólsó Aprílis napján el-érkezett
 A' Királyi Corvet, (e' hajó nevezet.)
E' hajónak neve vala *le Necessér*,
 Corbi Úr vólt ezen Kapitány, 's fő Vezér.
Az Isle de Frantzba, maradott Gróf népét
 Hozta ezen hajó, 's Kapitány Sangliét.
Nem leg-jobb karba vólt a' Grófnak dolga itt,
 Mert ſokat népébűl a' halál sírba vitt.
Komandóba, vagy-is beteg vólt ſok Tiſzttye,
 Magazinumokba kevés vala liſzttye.
Orvosſága ſem vólt, ſok vólt a' haldokló,
 Doktora ſem vala valamire való.
Maillárt Úrtúl várta ő mindég ezeket,
 De ez ſzánt ſzándékkal róla felejtkezett.
Maga vólt ő borbély, maga vala Doktor,
 A' betegek körűl mivel vólt mindenkor.
Hideglelést kapott maga-is végtére,
 Jól esett Aiguillon, ſzigetbe hogy ére;
Mert a' levegőnek meg-változtatása,
 Lett egésſégének viſzſza adattása.
Innét Grófnéjának meg-tekíntésére,
 Louisburgba mene; mihent oda ére,

Meg-ijedt; mert őt' is a' hideg gyötörte,
Egy napon kétszer-is ez őtet ki-törte.
Rajta maga vágott éret 's azzal tette,
Hogy őt' a' haláltúl még-is meg-mentette.
Le-betegedtek itt Obristlaidnant Marin,
Tizen-ött köz ember; Kapitány Savarin.
Kevés napok alatt ezek mind meg-hóltak,
Kár vólt; mivel meg-hitt emberei vóltak.
Ez esett szívébe bánatot okozott,
Egésségesbb helyre menni kivánkozott.
A' Tingballe víznek ki-küldé parttyára
Marigni Hadnagyot: ez azt hogy bé-jára;
Viszsza jövén mondá; egy kies térségre
Akadott; keresni kell párját szépségre.
Lakosok hívják ezt egésség terének,
Leg-jobb lesz, ha azon le-telepednének.
Hegy vólna felette, a' mellyre-is egy várt
Lehet építeni, így nem szenvednek kárt.
Mert a' Tingbal vizét abbúl, 's a' térséget,
Lehet óltalmazni, látván ellenséget.
A' Gróf e' jelentést nagy örömmel vette,
Rendeléseit-is mindjárást így tette.
Corbi Urat küldé oda munkásokkal,
Hogy óttan házákat építtsen azokkal.
Az alatt Majór-is, küldött egy levelet,
Hogy ő minden féle vizsgálásokat tett.
Akadott egy útra, melly Antagviébe,
Gazdag tartományba egészlen vezet be.
Bé-is akart menni, de ennek Nagygyai,
Vóltak katonákkal nagy akadállyai.

Leg-

Leg-ottan tizen-hat vitéz embereket,
Ezekkel huſzon négy nyilás Négereket
Küldött a' Gróf oda az ő általmára,
Tudván e' ſziget-is léſzen nagy haſznára.
Egy más nagy ſzigetbe laktak Szeklaverek,
E' nemzetbe roſzſzak vóltak az emberek.
Mert némelly Nagyokat, kik Gróſhoz állottak,
El-tsábítván ezek; már velek tartottak.
Meg-tudván ezt a' Gróf, népét kéſzítette,
Bár bádjadtak vóltak, fel-fegyverkeztette.
Azon Szeklaverek táborba feküdtek,
Véletlenül éjjel reájok ütöttek;
Ki merre mehetett, futottak, ſzaladtak,
Nem leg-roſzſzabb prédát Gróf népének hagy-
Mind eddig ohajtva várt ő ſegitſéget, (tak.
Hogy Isle Frantzbúl kap népet, eleſéget.
De mivel nem kapott, írtt kemény levelet,
Maillárdtnak; a' mellyet ablak mellé nem tett.
Népet kért, és liſztet, pályinkát, gúnyákat,
Hajókat, 's tserére való portékákat.
Meg-írta, kilentz ſzáz ezer font rízskását,
Nád mézbül pediglen két ſzáz ötven mázsát,
Három ſzáz ökrökkel fog nékik küldeni,
Ha kérését fogják bé-tellyesíteni.
Kilentzven hat ezer ſzáz hatvan livrákat,
Hogy ki-pótolhassák a' Kassa hibákat,
A' Madagaskári Kassirernek le-tett,
Ön saját pénzébül még interest ſem vett.
A' Guberniumtúl ezt-is viſzſza kérte,
De végét kérése ſemmibe ſem érte.

Mostan Marigni Úr, 's Úrfia meg-hóltak,
A' Grófnak dolgai nem jó karba vóltak.
Mind ezekért szíve úgy meg-illetődött,
Hogy súlyos beteg lett, 's halállal veszsződött.
Őt' az egésségnek ki-vitték térére,
Sátort vertek néki egy domb tetejére.
A' friss levegő ég azt által járhatta,
Egésségét Isten hamar meg-is adta.
Azon hegyre, mellyrűl már fellyebb szóllottam,
Jó vár helynek lenni ki-tettem, 's mondottam.
Építtetett hamar egy jó erősséget,
Az egész megyének adott ez szépséget.
Ezt Augustusburgnak maga keresztelte,
Vienne Hadnagyot ő ebbe rendelte
Komendánsnak: ötven, és hat katonákat
Adatott alája tsupa Frantziákat.
Vásárt-is ütött itt, sok marhákat a' nép
Hajtott; portéka-is vala itten sok szép.
Viszsza mene a' Gróf innét Louisburgba,
Itt-is szintén úgy tett mint Augustusburgba.
Egy szép Tzitadellát itt-is építtetett,
A' melly Fort-Louisnak tőle neveztetett.
Vizen kellett néki ide viszsza jönni,
A' mellyet sok Anyák meg fognak köszönni.
Oka ennek az; hogy itt Madagaskárba
Régi szokás, a' melly szülőket nagy kárba
Gyakran hozza, mivel ollyan gyermekeket,
A' kik e' világra testeken jegyeket
Hoznak, vagy születnek, bizonyos napokon
Szerentsétlenségek ha estek azokon,
Illyen

Illyen gyermekeket mind a' vízbe hánnyák,
Mint kutya kölyköket, az Atyák nem szánnyák.
Hajójárúl látván három embereket,
Víz parttyára hozni három kisdedeket;
Mivel Aszszonyokat nem látott itt lenni,
Kérdé, mit akarnak ők ezekkel tenni?
Feleltek: az edjik szerentsétlen napon
Jöve e' világra, másika meg vakon,
A' harmadik jegyes; mi nem szenvedhettyük;
Azért mind a' hármat most a' vízbe vettyük.
A' három ártatlant tőlök el-vétette,
És barom attyokat jól meg-verettette.
Hajójára nékik kelletett fel-menni,
Míg a' várost érte, árestomba lenni.
Louisburgba érvén, a' Fejedelmeket
Bé-gyüjté, és ezen három gyermekeket
Meg-mutatván, szóllott: hogy Istentelenség,
És ki-mondhatatlan szörnyű Kegyetlenség;
Maga gyermekével Atyának ezt tenni,
A' fene Tigrisnél még fenébnek lenni.
Illy rettentő dolgon természet meg-indúl,
Még a' vad állot-is, kölykét vesztvén, búsúl.
Tehát az emberek azt mint követhetik,
Saját magzattyokat vízbe mint vethetik.
Illy atyákra nem száll az Isten áldása,
Rontasson-el, kéri, ez Ország szokása.
Leg-ottan keményen ez meg-is tiltatott,
Illyenek fejére e' törvény szabatott;
Hogy irgalom nélkül fel-nyársoltattatik
Olly Atya, a' mellyre ez bizonyíttatik.

A' ſzeretet nagyobb ſokkal az Annyába
Maga gyermekéhez, mint ſem az Atyába.
Nem tsuda, mert eztet a' méhe formállya,
Szíve alatt hordja, örvend ha ki-állya
Fájdalmit; és mihent magzattyára tekint,
El-felejti mindjárt, hogy ſzenvedett ſok kint.
Itt-is az Anyáknak ſzívek fel-indúla,
A' ſzerelem tüze lángola, és gyúla.
A' Gróf udvarába egybe ſereglettek,
A' hozott törvényért köſzönetet tettek.
Térdeikre estek a' Grófné lábához,
Hitet tettek, hogy ők magok magzattyához
Hívek leſznek; vízbe nem engedik vetni,
Inkább az Attyokat meg-fogják öletni.
Jelen vala immár tizedik September,
Sok Saphierbajer ez nap, és ſok Néger,
A' Gróf ellen hittel tettek ſzövetſéget,
És úgy néztek őtet már mint ellenſéget.
Hiavi nékie ezt tudtára adta,
Hogy ő jó barátya, azt-is meg-mutatta.
Küldött mindjárt ſzáz húſz jó fegyvereseket,
Ajánlotta magát, hogy küld még többeket.
Azon fejedelmek, kik ſzent Máriának
Szigetébe laknak, hogy hívek vólnának,
Bizonyíták; mert ők hat ſzázat küldöttek,
Kik már ellenſégre gyakorta ütöttek.
Saphierbájerek, hogy ezt meg-hallották,
El-mentek; a' Megyet ők üresseņ hagyták;
Egéſz ſzigettyeket el-vehette vólna;
De jobbnak ítélte, hogy ha velek ſzóllna.
Üzent

Üzent-is nékiek, hogy hozzá jönnének,
Békeséget, ha úgy tetszène, tennének.
El-is jöttek, 's álltak a' Grófnak részére,
Hitet tettek, lészhek mindég védelmére.
Ezen dolog mint egy nagy gyülésbe történt,
A' mellybe felette sok nagy Úr meg-jelent.
Azt-is itt végzették, hogy ha kik hír nélkül
Gyülést tartanának, tartasson az vétkül.
El-vesztik illyenek minden jószágokat,
Sclávusoknak teszik ez által magokat.
Saphierbajerek itt meg-büntettettek,
Húsz ökröket adni kénteleníttettek.
Itt már minden dolog lévén békeségbe,
Érkeze egy hajó az itt váló révbe.
Anger Úr vólt ezen, egy parantsolatot,
Mellyet Maillardt küldött, Gróf kezébe adott,
Hogy küldjön három száz ezer font rizskását,
Mert láttya most ennek nagy fogyatkozását.
De nem küldött, mivel fösvény vólt árával,
Fizetni kívánta tizen-hat livrával
Fonttyát: holott helybe egy fontnak az ára
Huszon-két livra vólt, lett vólna nagy kára.
Kik e' hajón vóltak, igen rút dolgokat
Vittek véghez, lopást, 's több otsmányságokat.
Mellyekért Gróf öket árestomba tette,
Tetteket Maillárdtnak póstan jelentette.
Egy más levelet-is ezen hajó hozott
A' Grófnak: ez néki örömöt okozott.
Ebbe Ternei, 's Maillárdt azt adták tudtára,
Hogy küldeni fognak néki nem sokára,

Asis-

Asisses Úr által egy helyes ſzámvetőt,
Iró deákokat, és ſzolgát-is kettőt.
Ő fog Louisburga Bel pul hajón menni,
Mellyen élelemre való-is fog lenni.
Első napja vala Október havának,
A' Gróf katonái illyen hírt adának:
A' kik Manasárba vóltak Komandóba,
Melly ſzigetbe réſzek vólt igen ſok jóba,
Hogy a' Sambarivek ſziget bíztossai,
A' kiket küldöttek, annak lakossai,
Jelentették nékik, hogy ők kötést tenni
A' Gróffal kívánnak, és alatta lenni;
A' magok megyéjét el-fogják ők hagyni,
Ha Saphierbait nékik fogja adni.
Az honnan ha néki háborúja léſzen,
Négy ezerbül álló segítſéget véſzen.
Mindjárt barátſágot, kötést-is velek tett,
Egy Komandót küldött nékik; hogy ez meg-lett,
El-mene azután egésſég térére,
Ottan Majör, 's Corbi Urakhoz bé-tére.
Meg-tudta ezektül nap nyugotta réſzen,
A' melly húſz, vagy harmintz mértföldeket té-
A' lakosok igen gazdagok vólnának, (ſzen,
Sok pamut, gumival, 's öktökkel bírnának.
Fekete Hebánum, ſzép magos Tzédrusok,
A' mint nálunk tölgy fák, nálok van annyi ſok.
És ha a' Nagyoktúl ezek nem félnének,
A' Gróffal örömest ők kötést tennének.
Október holnapnak ketedike vala,
Hogy a' révbe Bel pul hajó bé-ſzalada.

Isle

Isle de Frantzbúl jött Assises Úr ezen,
A' nagy fzél vész között evezett nehezen.
Ternei, Maillárdt Urak azt adták tudtára,
Hogy ő a' Tárházbúl elég pénzt fzámára
Vett vólna-fel, mellyel nem tsak efztendeig
Fizetheti népét, hanem több ideig.
A' Gróf Assisestül kérte azon fummát,
Felelt, hogy ő nem nyert, fem aranyt, fem bog-
Söt maga pénzén vett portékát tserére, (mát.
Úti költségre-is pénzt másoktúl kére.
Ez-is álnok fzívét hamar látzattatta,
Mert itt az Nagyokat ő mind fel-bízgatta
Kéz alatt; és nékik mindég azt hírdette,
Hogy a' Gubernium őt' azért küldötte,
A' Gróf dolgaira hogy itten vígyázna;
Látván ha kárt tenne, 's nagyokba hibázna,
A' Guberniumnak adná értésére,
Vígyázna ferénnyen minden lépésére.
Panafzfza-is, hogy ha valakinek vólna
Ellene: ne mással, tsak ő vele fzóllna.
Meg-tudván ezt a' Gróf, magához hívatta,
Ezen gazfágáért most tsak pirongatta.
Itten megint a' Gróf recidivát kapott,
Rontó az ágyátúl el-nem-ment egy tapot.
Nem engedte, hozzá mostan hogy mennyenek,
Alkalmatlanfágot nékie tegyenek.
Kik Madagaskárba fzülettek 's lakoztak,
Ha fzóllott hozzájok, mindjárást távoztak,
A' Frantziák vóltak nagyon fzemtelenek,
Bátrak mint a' vak tyúk, és embertelenek.

A'

A' Gróffhoz akartak mindétig bé-menni,
Bár nagyon beteg vólt, nála inni, 's enni.
Vakmerőfégeket ő nem fzenvedhette,
Nyelveket kevessé immár meg-érthette.
Ha Frantziát látott a' fzobához jönni,
Tudta: *Bon Zsúr Rontó!* hogy így fog kőfzőnni;
Szervitőr Mufzie! aztat így fogadta,
De a' Gróffhoz még-is bé-nem-botsájtotta.
Ha erővel akart bé-menni, 's nem ment el,
Akkor így fzóllıt hozzá, *alé vü dl diáblel*;
Egy Frantzia eztet nagyon orrollotta,
Vu zet ün zsán futter! haraggal mondotta.
E' még nem vólt elég, a' fpádéjához nyúlt,
Látván eztet Rontó; a' vére fel-posdúlt.
Nem húzott ő kardot, egy husangot kapott,
A' keze fejére ezzel úgy rá tsapótt,
Hogy mindjárt fpádéját a' főldre ejtette,
Dolgát fzaladásra nem tréfára vette.
Mivel már heves vólt, őt' nem tágította,
Végig az udvaron vágta, és hajtotta.
Kiáltott: *par gyiő! Zsé fzvi ün Svalyé!*
Hogy a' kaput érte, fzóllıt Rontó: *adjié.*
Kapun túl kiáltott, *vuzet fzán conduit*,
De az hátán még-is fok kék fóltot el-vitt.
Mások-is tefznek így, nem tsak a' Frantziák,
Hízelkedve hánnyák a' reverentziát,
Invitálás nélkül nagy házakba mennek,
Minden nap ezt tefzik, fzűnete nints ennek.
Tizenkettőt ütt már az Város órája,
Mégis ott van, mert nem füstöl a' konyhája.

Kan-

Kanditsál, tesznek ó néki tánnyért 's széket,
  Addig az Aszszonynak beszél ő sok szépet.
Az asztalnok nem tud itten már mit tenni,
  Láttya; e' szemtelen hogy itt akar enni,
Néki-is tánnyért tesz, hozzák az étkeket,
  Mintha tsudálkozna, úgy nézi ezeket,
Hát immár dél vagyon? szóll; az lehetetlen!
  Zseb órájára néz, bútsúzik kelletlen.
Most már a' betsület azt hozza magával,
  Hogy őt' tartóztassa az Úr Aszszonyával.
De magát általok sokà nem kéreti,
  Spádéját, kalapját egy szuglyába veti.
Le-űll, eszik, iszik, olly dolgokrúl beszél,
  Hogy maga sem hiszi, 's ha asztaltúl fel-kél,
Hajtogatásait tzikornyásan teszi,
  A' háznak Aszszonyát jobb karjára veszi,
Bé-vezeti őtet napló szobájába,
  Maga dítséretnél nints egyébb szájába.
Az Úrnak felette nagyon hízelkedik,
  Familiájával főképpen kérkedik.
Illyek nem Nemesek, hanem mind Mágnások,
  Tsekély eredetűk ezek előtt mások,
Most-is majrot bírnak az Ararat hegyén,
  Palestina övék, nints-is köztök szegény.
Jobb eztet el-hinni, mint sem oda menni,
  A' hol születettek, rólok kérdést tenni,
Ha le-űlt az Aszszony a' kanapéjára,
  Bé-hozzák a' kávét kis asztalkájára,
E' vendég ebbűl-is iszik egy finzsával
  El-nem-megy, mert még van rozólis híjával.

Ezt-is

Ezt-is fel-hörpenti, 's hogy itt vatsorára
Maradhasson; vár míg nem hívják Vojtára.
Az illyen minden nap' e' házba bé-fétál,
Kevés napok múlva már abba prefcribál.
Végre úgy köfzöni-meg az el-vett fok jót,
Hogy ez ház ellen ejt fok motskos, 's trágár fzót.
Nem jó illyeneknek kis újjat mutatni,
Mert a' karhoz fognak még fellyebb-is kapni.
Ha ki barátfágba illyekkel nem merül,
Szerentsés ember az, fok rofzfzat el-kerül.
Grófot nem tágíták a' forró fpasmusok,
A' mennyit fzenvedett kevessé vala fok.
Az alatt Assises mene a' Tifztekhez,
Fel-fuvalkodással így fzólla ezekhez:
Nints bizonyosbb annál, hogy a' Gróf most meg-
Én pedig küldettem olly parantsolattal, (hal,
Maillárdt Úrtúl ide; hogy minden írását
Kezem alá vegyem; több egyebét, mássát.
Tartoznak az Urak ebbe fegíteni,
Bajba nem akarván magokat ejteni.
De e' rofz fzándékba egy fem fegítette,
Söt minden Tifzt Grófnak ezt meg-jelentette.
Mihent jobbatskán lett, mindjárt el-hivatta,
Hogy egy álnok ember, néki meg-mutatta.
Szóllott: Maillárdtúl vett illy parantsolatot,
A' mellyrül írást-is a' Grófnak mutatott.
Ezen írást mindjárt le-páriáltatta,
Minister hogy lássa, a' postára adta.
De Assises még fem maradott békével,
Rágalmazta rútúl mindenütt nyelvével.

Azt

Azt hírdette: ötet majd Madagascárbúl
Viszsza hívják, ki-kop ezen Uraságbúl.
Őt nem-is esmérné elöjárójának,
Hanem az Országot fosztó zsiványnyának.
A' kikkel Várakat, Sántzokat épittett,
Falukat, útakat, tavakat készittett,
Azokat nem fogja soha ki-fizetni,
Mert az erszénnyébe szokta a' pénzt vetni.
Szavára el-hagyták mindjárt a' dolgokat,
Szóllttak; nem fárasztyák ingyen ök magokat.
Ő a' Tiszteket-is félelemre hozta,
Sok trágár beszédje e' rosszat okozta.
Ha új Gubernátort, vélték, fognak tenni,
Minden fáradtságok tsak fütsbe fog menni.
Nagyokba-is fogyott már a' bizodalom,
Mássé lesz ítélték, itt a' birodalom.
A' Gróf e' zavaros környül-állásokba
Nem tudott mást tenni, nem bízván másokba,
Itt mind a' Tiszteket öszve hívattatta,
És az egész dolgot eleikbe adta.
Ezek azt végzették, mivel olly goromba,
Mint álnokat, trágárt, tegye áreatomba.
Aumont Úr tétessen ennek a' helyébe,
Senkinek sem gázol ez betsületébe.
Egy otsmány betegség már régen kínozta,
A' tömlötzbe majd hogy halálra nem hozta.
A' Grófnak könyörgö sok leveleket írtt,
A' Strázsa mondotta, hogy éjjel nappal sírt.
Meg-engedett; látván magát meg-alázta,
De úgy, hogy kik elött a' Grófot gyalázta;

Azok előtt vonnya viſzſza ő ſzavait,
Ezt mért tselekedte, vallya-meg okait.
Meg-vallotta, hogy mind hazugſág, a' mit ſzólltt:
De Isle de Frantzba míg múlatott, és vólt;
Ott való Társaſág őt' ezekre vette,
Néki ſokat ígért; ezt így beſzéllette.
Tudgyák övé léſzen a' Gubernátorſág,
Azért irígykedne reá e' Tárſaſág.
Ezeket ki-valván, a' Gróf meg-engedte
Vétkét, és elébbi hívatalba tette.
Tizennegyedikén *Curör* nevű hajó,
E' név aztat téſzi, hogy illy hajó futó;
El-érkezett; hozott mester embereket,
Két útazót, és hat katona Tiſzteket.
Nagy ſzükſége-is vólt a' Grófnak ezekre,
Munkákat adhatott eleget kezekre.
Ezer hét ſzáz hetven ötödik eſztendő
Ált-bé; látta a' Gróf hozzá ſietve jő
Saphierbajerek leg-főbb Fejedelme,
Kaul: kihez járúlt már ſokſzor kegyelme.
Mint jó ſzívű ember néki meg-mondotta,
Bizonyossan tudja, és nem tsak hallotta;
Hogy Simanongú Úr, Szekláverek feje,
'S Saphierbájerek' egynéhány eleje,
Bojánának az ő gazdag Királlyával,
Kötést tettek; jönne mindenik hadával
A' Gróf ellen: ſzükſég, hogy ő ébren légyen,
Ennyi ſok ellenſég ne talán kárt tégyen.
Negyven ezren vannak tsak a' Szekláverek,
Többieknek ſzáma pedig több ezerek.

Nem

Nem tetſzett a' Grófnak, de még ſem mutatta
Félelmét: Sántzait mint eddig ásatta,
Kevés Napok múlva Sambarierektül
Követek érkeztek, mint hív emberektül.
Ajánlottak ezek két ſzáz iffiakat,
A' kik ön kedvekbül jönnének, ollyakat.
Mellyekbül azonnal Compágniát formált,
Mint ſzép tzédrus erdö, ha ki rukkolt, úgy ált.
És ha meg-támadják még ellenſégei,
Még öt ezret küldnek, mint igaz hívei.
Egy más Fejedelem, Maserton vólt neve,
Fent említettekkel ez-is kötést teve.
Mivel közöl lakott, a' Gróf hozzája ment
Egynéhány Nagyokkal, látott ez nagy ſzé-
Szemére vetette a' hitetlenſéget, (gyent.
Ki-is üzte népe úgy mint ellenſéget.
Méltó, hogy egy dolgát pennájára vegye
Múzsám: melly így történt a' Gróffal, ki-tegye.
Ö Isle de Frantzbúl konyha ſzolgálónak,
Egy vén Néger Aſzſzonyt, hívták Susannának,
Ki-hozott: mindenütt ez aztat hirdette,
De nem tudta ſenki, e' hírt honnét vette;
Ramini Larison hogy a' Grófot ſzülte,
Nagy lett e' mondásán a' Népnek el-hülte.
Leánnya vala ez Rohandriérének,
Manansár tartomány nagy Fejedelmének,
Anpansacabé vólt ennek titulussa,
Tsak e' nemnek vala ez orſzághoz jussa.
Mivel Rohandrier Nemzetſége ki-hólt,
Anpansacabé-is Manansárba nem vólt.

A' Sambariverek úgy meg-kábíttattak
E' hír által, hogy ők sok gyűlést tartattak.
Anpansacabénak végre ki-hírdették,
És Fejedelemnek Manansárba tették.
Szint akkor egy öreg ember Manansárba
Aztat prófétalta, hogy a' jövő nyárba
A' birodalomba nagy változás lészen,
Egy Ramini ág él, ki majd sokat tészen.
Mihent meg-hallotta a' Gróf e' híreket,
Hogy küldni akarnak hozzá követeket,
Mindjárt Corbi Úrnak íra Manansárba,
Kit már régen küldött ezen tartományba;
Meg-taníta őtet vélekedésébe,
Mint tartsa a' népet jó reménységébe.
Susannával-is szólltt ezen történetrűl,
Ez itt térdre esvén, 's lábát fogván körül,
Szóllott: hogy a' Grófnak egész ábrázattya,
Mint Raminié vólt; óllyan 's mozdúlattya.
Álmába Czahanzár meg-is jelentette
Néki: hogy ő fia, bizonyossá tette.
Felelt a' Gróf: nékem nem szabad szóllani,
De néked e' titkot ki-lehet mondani.
Más nap jött két nagy Úr Saphierberektűl,
Szóllttak; meg-értette a' Gróf itt ezektűl;
Hogy nem engedhetik a' Sambarivekkel,
Hogy ő kötést tégyen nagy ellenségekkel.
A' Szeklaverekhez ők inkább állanak,
Sambariverekkel soha sem tartanak.
Fel-indúla a' Gróf; 's nékik azt mondotta,
Meg-láttyák mit nyernek, 's őket ki-hajtotta.

Nyom-

Nyomba ezek után Kaul Fejedelem
Érkezett; már ebbe más vólt az értelem.
Ő a' Seclaverek minden Cabballáit,
El-beſzélte Grófnak ſok álnokſágait.
Leg-főbb oka vólna mindennek Maherton,
Uralkodni kíván maga minnyájokon.
Ramini Larison nagy Familiáját,
Ősei, nem mások, ölték-meg minnyáját.
Antimaroának ſok tartománnyait
El-ragadták, ezzel több hagyománnyait.'
Mind viſzſza kérik most a' Sambireverek,
Mert ezek jó lelkü, és igaz emberek.
Mivel Ramininek fia találkozott,
Melly dolog ſzívekbe örömöt okozott.
Éſzre vette a' Gróf, hogy mit mondanának,
De Kaul nem tudta, őt' tartnák fiának.
Igérte ſegítni őt' minden dolgokba,
Bizonyſágúl fiát itt hagyta zálogba.
Ezek után el-ment egésſég térére
A' Gróf, a' munkáknak meg-tekíntésére.
Örült; Louisburgbúl jövő ſok útakat,
Hogy kéſzen találta; ſzint úgy a' kútakat.
Hogy ezeken ki ki mennyen bátorſággal,
Sántzokat hányatott néhol hamarſággal.
Az Europaiak nyertek itt földeket,
Egyaránt oſztotta közöttök ezeket.
Méllyek-is termettek tzukrot, és pamutot,
Takamahaka fát, dohányt, és Indikot.
Louisburgba megint hogy viſzſza érkezett,
Munkája jól menvén, nagyon örvendezett.

Követeket-is itt egynehányat talált,
  Az Ura nevébe ki ki kötésre állt.
Ketteje ezeknek jöve Mananhárbúl,
  Ketteje pediglen vala Manansárbúl.
Megintlen más kettő vólt Tamatárai,
  Az utólsó kettő Matatatárai.
Szent Mári fzigetbül jött utánnok kettő,
  Minnyájához minden tifztelettel vólt ő.
Nyóltzadik Mártius napján jött Assises
  A' Grófhoz: kihez éz foha fem vólt fzíves;
Resignált; obsittyát ki-adatni kérte,
  Ezen kívánfágát mindjárt el-is érte.
Tsak akkor tudta-meg a' Gróf, hogy már el-ment,
  Hogy ő fok edjet mást a' Tárházbúl el-tsent;
Saphierbaiaknak ezeket ofztatta,
  Hogy fegyvert fogjanak, felette bíztatta.
Nem kis fáradtfággal nehány darabokat
  Kapott a' Gróf vifzfza, de tsak ollyasokat.
Ezek így történvén, egy követ fietve
  Fuilpontbúl jöve a' Grófhoz lehegve.
Ez hírrül azt hozta a' Faviaverek,
  És még ezekkel a' Bitalimenerek,
Hogy már Hiavinak háborút üzentek,
  Hogy őt meg-támadják, táborba-is mentek.
A' Gróf el-fietett mindjárt Fuilpontba,
  A' hová bé-érvén, nem késett, de pontba
Őt ezer fegyverest maga mellé veve,
  Mellyekkel Hiavi bátorfágba leve.
De még-is ő ötet magához hívatta,
  Jobb lefz, ha meg-békél, okát meg mondotta.

Kéfz-

Kész-is vólt ő arra, hogy ha a' más két fél
 Illő pontok alatt ő vele meg-békél.
Más nap e' két félnek a' Gróf vezéreit
 Magához hívatta, Népnek-is Eleit,
Kívánta minnyáját békességre hozni,
 Mivel a' háború tsak bajt fog okozni.
Sok féle dolgokon ezek versengettek,
 Soká tzivakodtak, majd meg-verekedtek.
De mivel fegyverbe Gróf népe itt állott,
 Azért vér ontásra dolgok nem-is szállott.
Pöröket itt a' Gróf el-igazította,
 És ki mibe vétett, azt-is meg-mondotta.
Meg-is esett köztök mindjárt az edjesség,
 Jó barátok lettek, szent lett a' békesség.
Az alkú közöttök írásba vétetett,
 Hitet tévén reá bé-petsételtetett.
Ötven ökröt minden rész le-vágattatott,
 A' Truppok közt a' hús itt fel-is osztatott.
A' két féltül kapott negyven Sklávusokat,
 Ezer két száz ökröt, baromfikat sokat.
Hiavitúl pedig ötven Sklávus embert,
 Szint annyi ökröket, 's két ezer piastert.
Tsak azért, mert oka vólt a' békességnek,
 Vére nem fog folyni annyi ezer népnek.
Újra sok helyekrűl őt' tudosították,
 Bizonyos dolognak lennie mondották;
Hogy Bojanna Király, a' Saphierekkel
 Ellene kötést tett, 's Antaboerekkel.
Mindjárt Isle Frantzba el-küldé Grófnéját,
 És vele leg-drágább minden portékáját;

Sanglie Kapitányt küldötte ezekkel,
Térjen viszsza onnat sok hadi szerekkel.
Maga pedig mene egésség térére,
Mindent el-rendelni maga védelmére.
Öt száz katonái, és harmintz Négerek,
Vóltak itt, a' kikben bízott, olly emberek.
Viszsza-térvén, látott Maherton mezején
Tábort, sisak vala a' katonák fején.
A' mint ment, néhányan reá tüzet adtak,
De hogy meszsze vóltak, néki nem árthattak.
Aprilis holnapnak az utólsó napján,
Két követ érkezett, kik ültek paripán.
Az Sambariverek ezeket küldötték,
A' kik-is nékie eztet jelentették;
Hogy nékik ámbátor ő ellenségei,
Nagy summát ígérnek: még-is emberei
Lesznek ök szavoknak; melléjek nem állnak,
Öt ezer katonát föt inkább ajánlnak.
Szívessen-is vette e' barátságokat,
Szóllítt; mindenbe bízzák reája magokat.
Mert ezen Nemzet van leg-inkább kedvébe,
Mivel Ramini vér buzog a' szívébe.
Más nap a' Gróffhoz jött Kaul Úr hírtelen,
Nagyon el-rémülve, majd nem mezítelen.
Töle rejtek helyet kére ő magának,
És vele érkezett Familiájának;
A' Grófnak meg-esett rajta nagyon szíve,
Mert a' többek között vólt leg-bíztosb híve.
A' várba mindjárást ötet szállította,
Fejedelmi módon minnyáját tartotta.

Szóllítt,

Szólltt: hogy a' Pártosok véletlen rá tsaptak,
Embereibül-is sokakat el-kaptak.
Sok drágaságait magokkal el-vitték,
Épülettyeit-is mind hamuvá tették.
Kevés óra múlva magát az ellenség
Mutatta, 's jött tőle a' Grófhoz követség,
Kérték, táborokba hogy hozzájok menne,
Ott panaszszaikról tanúságot venne.
Kérések nem vala mindenkép kedvére,
De hogy meg-mutassa, félsz nem szálltt szívére;
Ki-ment; de népe köztt rendeléseket tett,
Azon helyen osztán, hol kívánták, termett.
Köz mondás; hogy igen sokat kér a' szarka,
De ha mind meg-nyerné, nem bírhatná farka.
Ők-is azt kívánták: az egésség térrül
Vigye ki a' népét késedelem nélkül.
Azon épült várat földig le-rontassa,
Többi sántzokat-is mindjárt el-bontassa.
Tsere portékáktúl ő adót fizessen,
Ha vásárt tart, hírek nélkül meg-ne-essen.
Felelt; hogy ezeket ő nem fogja tenni,
Mindent szükség nékik gondolóra venni.
Láttya, hogy nem bírnak lélek esmérettel,
Mivel rá állottak ezekre ők hittel.
Adót sem ád, mivel a' zsebekbe mégyen
A' haszon, bár vásár avagy tsere légyen.
Ezen szavaira nagyon fel-indúltak
A' Nagyok, mint mérges darázsok zúdúltak,
Lárma lett, és ötet kőrül kerítették,
Jó hogy még életét néki el-nem-vették.

De egy jó baráttya ötven Négerekkel,
Segítségére jött körmös legényekkel.
Ez rajtok fegyverrel kerefztül-is rontott,
Míg a' Grófhoz ére ellenség vért ontott.
A' Gróf itt ezekkel mihent edjesüle,
Két Nagy a' kardjátúl mindjárt földre düle.
Kiáltott a' többi, hogy oda vólnának,
Mert a' Gróf bü bajos, el-is-fzaladának.
A' várnak fokain a' kik állottak fent,
Meg-látván, hogy a' Gróf immáron vólna ment,
Az ágyúkkal öket rútúl lövöldözték,
Erdöbe fzaladván, még ott-is üldözték.
Tudta erköltstelen népet keménységgel
Juházni nem lehet; azért békességgel
Meg-kínálta öket; de ezt meg-vetették,
Vakmeröségeket még nagyobbra vitték.
Mivel még azon nap Gróf minden posztyára
Rá ütöttek, de nem lehettek kárára;
Mert katonáitúl úgy viszsza verettek,
Hogy népeik közzül fokat el-temettek.
Más nap öt ezerrel a' Sambariverek,
'S Sansé Fejedelem vele öt ezerek,
Sietve érkeztek Gróf segítségére,
Így már tíz ezerrel ment Márs mezejére.
Az új Colonia, 's egésség tér között
Az ellenség három Táborba költözött.
Egy Komandót küldött ezeknek hátokra
Éjjel; hogy ha reggel ütt ö Táborokra,
Éppen akkor üssön rájok e' Komandó,
A' Tiszt ezt meg-tette, attákja vala jó.

Mert

Mert mihent ágyúkkal rájok durrogtatott,
Szaladt mindenike, a' mint ſzaladhatott.
A' Gróf ezt meg-látván, ment ſegítſégére,
El-is ért Maserton tágas mezejére.
Már az ellenſéget ezen nem találta,
Hanem a' Komandót itten álni látta.
A' Tiſzt Raportumát nékie így tette,
Hogy a' mint ágyúit reájok lövette,
Vélték a' Gróf itt van egéſz erejével,
Futottak erdőbe azért ſzerte ſzéjjel.
Nyert itt a' Gróf népe két ſzáz muskétákat,
Fogott negyven rabot, 's két Néger lyánkákat.
Egy Fejedelemnek magzati valának,
Gyengék vóltak, azért el-nem-futhatának.
És így Ura leve Maserton térének,
Réſze ez Antimár gazdag megyéjének.
Egy nagy ſántzot ezen mindjárt építtetett,
Szent János ſántzának tőle neveztetett.
A' Coloniával, 's egésſég térével,
Edjesült ez által mind a' kettejével.
A' maga népével ki-ſzált e' térſégre,
Reá ütni akart ő az ellenſégre;
A' melly ide közel erős ſántzba állott,
Mint egy nyóltz ezer vólt, melly ebbe bé-ſzállott.
Egy éjjel tsak két ſzáz harmintz katonával
Ki-rukkolt, hát ágyút el-vive magával,
Hajnalkor ellenſég táborát lövette,
Sántz paliſzádait mindjárt le-törette.
Az ellenſég eztet egybe el-is hagyta,
De egy redutába magát bé-vonhatta.

Ő mi-

Ő mihent erre-is parantsolt ágyúzni,
Az ellenfég vifzfza kezd'te magát húzni.
Egy fzigetbe ebbül magát bé-vetette,
Ampangú motsárok között helyét vette.
A' fok essőzéstül ezen hely fel-áradt,
Ott-is ingovány lett, hol elébb vólt fzáradt.
Azért a' Gróf ebbe bé fem-is mehetett,
Hanem egéfz népe jőjjön, rendelést tett,
Mihent el-érkeztek, réfzekre ofztotta,
Minden réfz mit tégyen, jól meg-tanította,
A' fziget leg-ottan úgy körül vétetett,
Hogy abbúl ki vagy bé egér fem mehetett.
Sátorok nem vala, fzenyvedtek inféget,
De mindenek felett fzörnyű nagy éhféget.
Meg-tudván ezt a' Gróf, könyörült azokon,
Rizskását, pálinkát nehány tsónakokon
Küldött, és nékiek aztat üzentette,
Hogy nagyon fzívére ő ügyöket vette.
És nem-is kívánná őket ki-írtani,
Sőt minnyáját ki-is fogja botsátani.
Tsak fegyverjeiket rakják-le rakásra,
'S ne vetemedjenek többé támadásra.
Mindjárt-is állt jöttek néhány feregekkel,
Fogadta-is a' Gróf őket Tiíztelettel.
El-botsátá őket, itt el-is mehetett,
Kinek merre tetfzett, ő ezekkel így tett.
Hanem egy kis fereg bent maradott, kélt, 's járt,
Mivel harmintz ezer Szeklaverekre várt.
Ezek ellen mindjárt indúla febessen,
Hogy közelítése tudtokra lehessen;

Egy-

Egynehány ágyúkat itten ki-füttetett,
Azon fereg ezzel úgy meg-íjefztetett,
Hogy Antimansárnak túlsó határára
Szaladott; a' Grófot nem várta nyakára.
Magok Orfzágokból Saphierbájerek,
Ki vóltak már üzve mint pártos emberek.
Az erdőkön mint a' vadak bollyongottak,
Élteket hogy tartsák, azon gondolkodtak;
Mert a' fzomfzédjai femmit élelmekre
Nem adtak; juttatni akarták vefztekre.
A' Gróf e' dolgot-is fordítá hafznára,
Szóllott a' Nagyokhoz ezeknek javára.
Kérte, fogadják-bé őket magok közzé,
A' lelki-esméret őtet öfztönözé,
De úgy, ha a' fegyvert le fogják ők tenni,
Pártosok fem fognak foha többé lenni.
Sambáriver Nemnek eleibe adta:
Mivel Antimára Tartományt el-hagyta,
A' Saphierbajer Nemzet; azért bízvást
Szállja-meg, és végyen itt magának lakást.
Örömmel ők eztet mindjárt fel-vállalták,
Adót-is fizetni magokat ajánlták.
Azon réfzt, melly jobbján van Tingbal vizének,
Rendelte általok meg-fzálló megyének.
Coloniát a' bal réfzin építtetett,
E' két réfzek között egy várt emeltetett.
A' fent ki-tétetett egynehány tsatába
Rontó-is jelen vólt, mert bízott karjába.
Főképpen a' Grófot a' hol körül vették,
És hol a' Négerek őtet meg-mentették,

A'

A' Secláverekkel ott úgy meg ütközött,
Mint a' bús oroszlány a' több vadak között.
Mert vélte a' Grófját ezek most meg-ölik,
Vagy sebekbe ejtik, mert majd meg-döfölik.
Nem rántott ő kardot, kapott egy dorongot,
Soknak mint az üres hordó hátok kongott.
De többeknek feje lágyját úgy bé-törte,
Hogy vagy Lámához ment, vagy kórság gyötörte.
Jól látta, hogy szalad immár az ellenség;
Tiszta ettül egész Masertóni térség.
Látta, hogy már a' Gróf szabad, 's nintsen baja
Háborúltt szívének még sem szűnt-meg zaja.
A' Secláveréket vette itt űzőbe,
A' síkról kergette őket az erdőbe.
Más nap délig őtet senki sem-is látta,
A' Gróf búslakodva viszsza-tértét várta.
Féltette, hogy éjjel majd a' Secláverek
Píkákkal ált-verik, mert ez a' fegyverek.
Azomba dél-után még-is elő kerültt,
A' Gróf ezt meg-hallván, felette meg-örült.
Egy rabot hozott ő, mellynek a' két karját
Hátra köté, rab szíj kerité két marját.
Bé-mene ő ezzel a' Gróf' szobájába,
Szikrázott akkor-is szeme haragjába.
Szóllt a' Gróf hozzája; kedves Rontóm, itt vagy?
Bánatom utánnad, hidd-el, hogy vala nagy;
Mert véltem, hogy éjjel azon nagy erdőbe
Által-szúrtak, vagy-is vertek agyba főbe,
Nem egy ellenséget ki illy meszsze űzött,
Laurus helyet tziprust homlokára fűzött.

Gya-

Gyakran a' setét éj ember' ellensége,
  Vak akkor, meg-szűnik az ő vitézsége.
Bé-botlik a' néki készíttetett lesbe,
  Nagy dolgokon ált'-ment, itt el-vész kevesbe.
A' ki vakmerően maga dolgát teszi;
  Oka, hogy ha nem várt bal jutalmát veszi.
Hát ez mitsoda rab, kit elömbe hoztál?
  Meg-vallom, hogy vele örömöt okoztál.
Mivel méltóságos egész tekéntete,
  Nem alatson Némből lészen eredete.
Felelt Rontó: magát ő mondotta Králnak,
  Azért-is gondolom lenni őt' Királynak.
De tám négy, öt Telek lészen Birodalma,
  Lak-várát-is talán fedi nád vagy szalma.
Mert a' Sceptrum helyet Píka vólt kezébe,
  Veres sipka, és nem Korona fejébe.
Trónusa-is ollyan lészen ezen Ősznek,
  Mint dinnye földeken Hazánkba a' tsősznek.
Erszénnyébe sém vólt több húsz piaszternél,
  És ezekkel egybe vegyűlt tíz Aspernél. *(a)*
Míg telhetett tőle, addig mind szaladott,
  De mint öreg ember, végre el-fáradott.
Le-düllött egy Pálma-fának a' tövére,
  Itt értem; két kezét tette a' mellyére.
Észre-vettem arról, ne bántsam, azt kéri,
  Reszketett; mert vélte, most halálát éri.
Én-is kezeimet a' mellyemre tettem,
  Azután ezekkel vállát veregettem.

Mind-

(*a*) Asper; pénz neme, melly-is egy kis pénzetskét és még annak negyed' részét teszi.

Mindjárt-is bátrabban nézett a' szemembe,
 Erszénnyét-is ide adá a' kezembe,
Sokat beszéllt hozzám, szavát nem értettem,
 Felelni sem tudott, ha miről kérdettem.
Hogy a' piros hajnal súgárit nyújtotta,
 Fénnyével az erdőt világosította,
Píkáját el-vévén, a' földről fel-költem,
 Intettem nékie, hogy mennyen' előttem.
Már a' Nap-is fénylett a' sűrű fák között,
 Mint az őz vatzkából az útból ki-szökött.
Sebessen szaladni akart egy mély völgybe,
 Űzvén őt', meg-botlott egy le-düllött tölgybe.
Itten ő Felségét jól meg-dögönyöztem,
 Mint Nagysád előtt áll, így meg-is kötöztem.
A' Gróf Rontó által itt ki-kötöztette,
 Szóllott-is hozzája, de őt' nem értette;
Mert mint a' Harisnak a' szava reszegett,
 Mint kígyó a' fűbe, ollykor úgy piszegett.
Talmáts által a' Gróf ugyan tsak meg-tudta,
 Hogy ő Fejedelem vólna, nem hazudta.
És éppen az, a' ki Kaúlt vagyonnyából
 Ki-pusztítá; és ki-hajtá Országából.
Azért-is Kaúlnak őt' ajándékozta,
 Száz Gvinét nyertt Rontó, hogy hozzája hozta.
Meg-térvén, szóllt Rontó: itten egy Királlyal
 Úgy bánnak, mint nálunk egy szegény jobbágyal,
Mert mihent Kaúlnak ezen ajándékot
 Ált'-adtam, mint kannak szája a' tajtékot,
Úgy túrta; 's meg-üté mellyét az öklével,
 Hogy majd ki-ütötte a' falat fejével.

Így

Igy szóllttam Kaulhoz: kérem; ö Felségét
Felséged ne bántsa; de mint ellenségét,
Adja álf' a' Törvényt tévö hatalomnak,
Engedjen Felséged, kérem, az én szómnak.
De hogy engedett-meg; szolgáit hivatta,
Mint latrot elöttem meg-is lántzoltatta.
Ugy vitték, hogy lába a' földet nem érte,
Bár öszsze tett kézzel sirások köztt kérte.
Nem kívánok soha illyen Királyságot,
Lakja kinek tetszik az illyen Országot.
Szólltt a' Gróf Rontóhoz: tehát ezen Ország
Nem tetszik tenéked? az ugyan bolondság;
Látod arany, ezüst, itt bövséggel vagyon,
Kö helyet arannyal verik egymást agyon,
A' Természet kintsét itten pazarollya,
A' mi igen ritka, a' száj azt kóstollya.
Ananás, Pomarants, Tzitron, Gránát alma,
Több van mint tsürökbe nálunk morva szalma.
Pálma fának, vagy-is tzédrus árnyékába
Hever itten a' nép, nem sár gulyibába.
Gyümöltsel, virággal, tele van' térsége,
Ritka madarakkal pedig erdösége.
Mind ezekre ez vólt Rontó felelete,
Szép ezen Országrúl Nagysád ítélete;
De errül az enyim nagyon külömbözik,
Hogy eztet dítséri, abba meg-ütközik.
Én ezen Országot másnak nem tarthatom,
Hanem tsak a' pokol padjának mondhatom.
Mert itten a' hévség el-szenvedhetetlen,
Föképp közép nyárba tűrni lehetetlen.

Szakoltzá városa, hogy a' pokol felett
Állana, hallottam, de értem ott telet.
Való; körül belöl a' hó foká fekfzik,
Ennek a' megyéje hamar fel-melegfzik.
Földjein a' gazda majd végzi fzántását,
Mikor az hó kezdi másut olvadását.
Tsak ezért alatta mondják poklot lenni,
De gyakran a' bundát fel-lehet ott venni.
Egyfzer másfzor ottan magam-is meg-fáztam,
Mert a' jeges essö meg-vert, hogy vadáztam.
Fejér nép lakja azt, nem pedig fekete,
Abba nem egy fzüz lány fzépfégnek remeke.
De ezen Orfzágba az ember majd meg-sül,
Véli petsenye lefz, fara ha földre ül.
Azért a' pokolnak ez a' bóltozattya,
Hévfége ez Orfzág' népét úgy állít hattya;
Hogy mint maga Plútó, fzint ollyan feketék,
A' korom ábrázat köztök leg-nagyobb ék.
Igaz nevezetek ezen fzó: Négerek,
Kérdés; vólnának-é valodi emberek?
Mert az orrok lapos mint kanálos gémnek,
A' fzájok meg pittyett' mint a' vén tehénnek.
Haj fejeken nintsen, tsak olly formá bodor,
Mint mikor láng perzse, hajat öfzve fodor.
Azért vagy ördögök, vagy-is kéményt feprök,
Mert emberek miként lehetnének-is ök?
A' Gróf itt Rontónak befzédjét nevette,
Mért ezek feketék, az okát ki-tette.
Ez Orfzág a' *Zóna torrida* alatt áll,
A' nap Súgárival egyenest rá fzolgál;
Nem

Nem más, hanem éppen ezen egyenesſég
Teſzi; ez Orſzágba hogy van illy nagy hévſég.
Próbáld, egyenesen égő gyertya felett
Tartsad tenyeredet, fogſz érzeni hevét,
Ha pedig lángjának tartod tsak mellette,
Nints olly egyenesſég itt mint vólt felette;
Azért itt tenyered nem ſzenyved hévſéget;
Mert a' láng nem érhett most egyenesſéget.
A' világot Isten midőn teremtette,
Ő minden dolgait igen bőltsen tette.
Tudta; ez Orſzágba hogy léſzen nagy hévſég,
Naptúl el-ſüttetne ebbe a' fejérſég;
Azért feketéknek őket teremtette,
És e' ſzínt ő velek meg-is ſzerettette.
Tőlök a' fejér ſzín rútnak ítéltetik,
Azért itt az ördög fejérnek festetik.
Emberek ők mint mi, vagyon bennek lélek,
Tsak hogy ők feketék, mi vagyunk fejérek.
Ugyan azért őket mondjuk otsmányoknak,
Ők-is viſzont minket tartnak ollyanoknak.
Mivel ők feketék, hívják Négereknek,
Magyarúl Széretseny a' neve ezeknek.
De vesd fiam Rontó ſzemed a' Lyánokra,
Tsak egy újjadat tedd' az ő ortzájokra;
Meg-látod; mint bársony, puha testek, 's gyenge, (a)
Valamint a' harmat, vagy tavaſzi zsenge.

(a) Valóſágos dolog az, hogy a' ſzeretsenyek bőrei olly gyengék, és puhák, valamint a' bársony, nem egynek ábrázattyát és kezeit magam-is meg-tapogáttam.

Mint rózsa, olly piros szájok' kerűleti,
Fogok' fejérségét hó fel-nem-érheti.
Egyet ezek közzűl te el-is-vehetnél,
Új módi hitves társt Hazánkba vihetnél.
Felette katzagott, hogy a' Gróf ezt mondta,
Szóllt:bizony jó lészen;gyermekünk mind bonta
Lészen; vagy mint Párdutz pettyegetett, 's babos.
A' selyem kita-is a' szép a' melly habos.
Hogy ha a' falunkba én ötet bé-vinném,
Annak lakossait föld-futóvá tenném;
Mert ha látnák, hogy tsak a' foga fejérlik,
Szeme mint matskának éjtszaka úgy fénylik,
Szája körös körűl hogy veres, ítélnék
Hogy ő tüzet okád,vagy mennykőt szór,vélnék.
Mihelyest meg-látnák, mindjárt el-futnának,
Mert gondolnák lenni őt' Proserpinának.
Azért Lucifernek sem húga, sem nénnye,
Nem kell nékem, szurkos fekete edénnye.
Hazánkba-is Oláh, Tzigány leányzóra
Akadhatok; illy szép fekete rigóra.
Az én szabad sorsom nem fog meg-változni,
Mert Hymennek soha sem fogok áldozni.
A' számnak sem tetszik ez Ország' gyümöltse,
A' ki azt szereti, egésséggel költse.
Dítséri Nagyságod sok szép madarait;
Mert nem tátják, mint rám, Nagysádra szájjait.
Minap' ki-sétálván egy szép zöld erdőbe,
Nagy lármát hallottam egy setét sűrőbe.
Beszédet, süvöltést, matska mavúkolást,
Gödölye mekegést, ugatást, nagy zajgást.

Véltem, hogy emberek ezen lármát teſzik:
Fel-tettem magamba, majd éſzre ſem veſzik,
Úgy megyek hozzájok; ki téſzi ezen zajt,
Meg-tudom; magamnak tettem ezzel tsak bajt.
Itten minden fákon ültek Publikányok, *(a)*
Ezek, hogy meg-láttak, valamint ſárkányok
Rajtam jöttek, ſok a' nyakamat karmolta,
Sok a' füleimet, 's hajamat rontsolta.
Leg-inkább két ſzemem' ki-vágni akarták,
Karom, lábaimat orrokkal vagdalták.
Miólta én élek, ſok ütközetekbe
Vóltam, és forgottam nagy veſzedelmekbe,
De ſoha úgy mint itt, én meg-nem-rettentem,
Sőt az ellenſégre bátran mindég mentem.
Közikbe löttem én, de még többen gyültek,
Mint mérges darázsok én reám tsődültek.
Szörnyű kiáltással minden-felől tsaptak,
Főképpen körmökkel a' gégémhez kaptak.
Már le-vertek vólna, de kardot rántottam,
Vágván minden-felé, ſokat le-kontzoltam,
Míg az erdő tartott, nem-is tágítottak,
Hanem magok előtt mérgessen hajtottak,
Egéſz a' mezőig tartott Retirádám,
Itt ell-is-végződött velek Batálliám.

(a) A' publikány madaraknak Afrika 's Amérikába vagyon lakások; igen ſzépek, ki zöld, ki kék, ki veres, ki hamu ſzínű, a' termeſzet ſokra tanittya őket, beſzéllenek, süvöltenek, minden állatokat majmozzák, ellenbe mérgesek, a' hol ſok vagyon, az embert meg-támadják, és meg-is-ölik.

Számtalan karmolást kaptam én ő tőlök,
Tsak hogy ki-nem-vájták fzemeim', örűlök.
Nevettébe a' Gróf le-dűlt az ágyára,
Szólltt: fzükfégedi vala illy batáliára.
Tudtad, viaskodni mint kell emberekkel,
Meg-tanúltad mostan fassokkal, ölyvekkel,
Mint kell meg-ütközni, vagy publikányokkal,
Pulyka gúnárokkal, 's több illy bajnokokkal.
Már Angliába-is te bátran bé-mehetfz,
Erőt a' farkantyús kakasokon vehetfz, (*a*)
Mellyért fok fzáz Gvjné nyereféged léfzen,
Fejedre maga Márs zöld borostyánt téfzen.
Szólltt: könnyű Nagyságodnak engem bofzfzontani,
Próbálja! meg-látom, ha vérit ontani
Nem fogja-é? mennyen tsak azon erdőbe,
Úgy-is Nagysád mostan van tsak heverőbe;
De a' nadrágja-is majd meg-nedvesedik,
Ha publikányokkal ott meg-verekedik.
Jobb lefz, meddig nevet, ha dolgunkba munkál,
Hogy ezen pokolba ne maradjunk fokál.
Hadd bírják kedvekre aztat a' Négerek,
Mi meg oda mennyünk, a' hol az emberek
Nin-

(*a*) Nagy fzokás Angliába, hogy a' Gavalérok kakafokat fetét kamarákba záratnak, és ottan hizlaltattyák, farkantyút, vagy-is lántzétát köttetnek homlokokra, egy Gavalér a' másnak kakassával nap fényen verekedteti maga kakassát, fok fzáz Gvinékbe fogadnak magok kakassai mellett, hogy ezé hamarébb meg-öli a' masikét. Nagyon mérgesek ezek világosfágra jövén, és fok febeket ejtenek egymáson, míglen egyik a' platzon marad.

Nintsenek teremtve ördögi képekkel,
 Lakjunk velek, és nem ezen perzseltekkel.
Nem szóllt a' Gróf többet, Rontót tsak hallgatta,
 Hanem a' dolgait tovább így folytatta.

TIZEDIK TZIKKELY.

A' mellybe elő-adattatik a' Grófnak súlyos betegsége, fel-gyógyúlása, a' Seclavérekkel való háborúja, azokkal tett békessége, az Országba sok féle rendelések tételei, Anpansanzabeségre lett fel-emeltetése, élső Kabar tartás alatt le-tett hite, mind addig, a' meddig a' második Kabar tartatott, egyszersmind Rontó Pálnak-is a' Négernékkel esett dolga ki-tétettetik.

Kilentzedik napja Augustus havának
 Vólt, mellyen baja lett a' Grófnak magának.
Mert őt' érte ollyan nagy forró betegség,
 Hogy mindennek vala élétérűl kétség.
Azért Comandóját meg-hitt emberének
 Által kellett adni, Májor Malendrének.
A' Tisztek, hogy meg-hal, bizonyosnak vélték,
 Hozzá menvén, tőle minnyájan azt kérték;
Hogy mutassa nékik parantsolattyait,
 Hólta után hogy ők, mint szükség, dolgait

Folytathassák, a' mint a' Király kívánnya,
Az Orszaág ne légyen mások ragadványa.
Mindjárt-is azokat nékik meg-mutatta,
A' Király szándékát értésekre adta;
Meg-is tanította, mi' tévők legyenek,
Hogy fáradtságokért jutalmat vegyenek.
Szóllit: hálála után a' Testamentomát
Meg-lelik, és azon levelek lajstromát,
Mellyeket ő íra a' fő Ministernek,
Tengeri Tanátsos Úrnak-is Rójernek.
Királynak-is ott egy Mandátuma késszen,
Melly a' Successorát illeti egészszen.
A' Tisztek magokat meg-hajták szavára,
Ön magoktúl mindjárt Truppok tartására
Le-tettek tíz ezer és két szász livrákat,
A' Gróf-is szint annyit, venni portékákat.
October elein már jobban érzette
Magát a' Gróf, és már ágyát sem őrzette.
Azért-is a' Tingbal vizéhez indúla,
Tökélletessen-is ottan fel-gyógyúla.
Ő azon tartományt, itt meg-tekéntette,
Sambarivereket, mellybe helyheztette.
Már ez előtt Corbi fel-ült egy hajóra,
A' szárazon pedig Majör ült-fel lóra.
Küldötte e' sziget éjtszaki részére,
Ott fekvő Megyéknek meg-tekintésére.
Tizen negyedikén October havának,
Két követek tőlök levelet hozának.
Írták, hogy Lambuings Király országába
Bé-értek, Királynak maga lak Várába.

Ki-is

Ki-is bé-vezette őket, 's vólt olly kegyes,
Szóllott: kívánna Gróffal, ha lehetne, édgyes.
Ez meg-lett; a' Grófnak esett-is kedvére,
Mivel húfz ezèrrel mindég védelmére
Jöhetett Lambufing, melly nem kis fegítség,
Főkép akkor, mikor jön rá fok ellenfég.
Az alatt Hiavi itt tudtára adta,
Hogy őt ellenfége megint meg-támadta.
A' Gróf Fulpointbe azon Tifztnek íra,
A' melly tőle egéfz hatalommal bíra;
Hogy közöttök tartó békesfégét tenne,
Ezen felűl mikor Hiavival lenne,
Mondja-meg népére kegyetlen ne légyen,
Mert errűl a' Gróffhoz gyakran panafz mégyen.
Ezen dolgok itten mind jól mentek végbe,
De a' Gróf nem egyfzer fohajtott az égbe,
Mivel túdosítást ő Európábúl
Nem vett, Sanglier fem tért-meg még úttyábúl.
Gondolta, mind eddig végzett fok munkája,
Az irígyfégnek lèfz óhajtott prédája.
Ez már Isle Frantzba ollyan hírt támafztott,
A' melly Trupjaira félelmet árafztott;
Mert Madagascárba más Úr fog adatni,
El-fognak minnyájan akkor botsájtatni.
Tsupán Tifztyeibe veté bizodalmát,
Kik híven mind eddig meg-tartták hatalmát.
Hívek-is vóltak ők, ámbár fegitfèget
Nem vettek, fem Isle Frantzbúl elefèget.
El-múlt a' mindennel bővelkedő fzép nyár,
November havának negyed napja vólt már,

Érkezett a' Grófhoz Saphierbájerek
  Fejedelme, kiknek vólt vele sok perek.
Esfonslabe, kinek feje vólt beretvált,
  Térdeire esett a' Gróf előtte állt,
Kérte, hogy népével venné kegyelmébe,
  És ne kételkedjen többé hűségébe.
Felelt: bár népestűl meg-szegte a' hitét,
  Ellenségévé lett, még-is ezen vétkét
Meg-botsájttya; hanem e' jövő hólnapba
  Követeket küldjön; majd dolgozik abba,
Hogy a' Frigy közöttök olly karba tétessen,
  Hogy mind a' két félnek hasznára lehessen.
El-is jöttek ezek, zokogással szóltak;
  Jó dolgok vólt, meddig magokéba vóltak.
Most mint szarándokok ők úgy bollyongnának,
  Végtére idegen földön meg-halnának:
Kérték; tsak egy részit engedné honnyoknak,
  A' mellyen házakat építni magoknak
Kivánnak, és mindég hívei lennének,
  Míg élnek, ellene ők fel-nem-kelnének.
Látván a' Gróf az ő nagy töredelmeket,
  Malaszttyába vette mind ezen népeket.
Esfonslabe mihent a' hitet le-tette,
  Részit e' Megyének nékiek engedte.
Ez meg-lévén, esett a' Grófnak tudtára,
  Mondták Aszszonyok-is füle hallottára:
A' Frantziák ellen hogy a' Seclaverek,
  Kik mindenkor vóltak dagályos emberek;
Háborút akarnak mostan indítani,
  Mihent tavasz nyílik, mezőbe szállani.

Több

Több Királyokat-is, hogy már fel-ültettek,
Harmintz ezer népet egybe-is gyüjtöttek,
A' Sambariverek, a' mint ezt hallották;
El-vefztve magokat lennie tartották;
Mert vélték, hogy a' Gróf ott nem maradhatna,
Kevés népe lévén, ellent nem állhatna.
El-menvén ellenfég majd rajtok töltené
Bofzfzúját; 's haragját fejekre öntené.
Tudnák, hogy a' Gróffal vannak edgyefégbe,
Ezen okért tsak hogy nem estek kétfégbe.
Demosthenesnek a' Grófnak kellett lenni,
Hathatós befzéddel őket arra venni,
Hogy az ellenfégtül ők ne tartanának,
Minden bátorfágba alatta vólnának.
Maga Frigyessihez küldött követeket,
Kérni; hogy küldjenek ők fegítfégeket.
Minden Fejedelem erre mindjárt kéfz vólt,
Tsak maga Hiavi a' Gróftúl el-pártólt.
De nem tartott tőle, mivel jobbágyai
Szerették a' Grófot, 's vóltak baráttyai.
Azomba ellene a' Farianerek
Fel-költek, 's ezekkel Betaliménerek;
Sietve a' Gróffhoz küldött követeket,
Hogy fegítfégére küldene népeket.
Szóllìt a' Gróf hozzájok; hite fzegéséért
Bünteti Istene ezen nagy vétkéért.
Viaskodjon tehát ellenfégeivel,
Ő fegitfégére nem lefz övéivel.
A' követek térdre elötte esének,
Engedje-meg vétkét, könyveket ejtének.

Meg-

Meg-engedett néki, meg-is békéltette,
Farianerekkel; és hogy eztet tette,
Leg-ottan Hiavi segítséget ígírt,
Hogy a' Gróffal így bánt, szégyenlette, és sírt.
Ezer hét száz hetven hatodik esztendő,
Bé-állt első napján, láttya Sanglie jő
Isle Frantzbúl, nem több tsak négy Rekrutával,
De ezek-is rakva vóltak sok hibával.
Illy nagy segítséggel vólt a' Birodalom
Hozzája: meg-is szűnt minden bizodalom
A' Grófba; mert látta, hogy ez ellensége,
'S kívánnya dolgának ne légyen jó vége.
Vélte, hogy levelét hoz a' Ministertűl,
De tsak kettőt hozott, Maillardtúl, 's Ternejtűl.
Sanglie Úr azt-is néki jelentette,
Hogy a' Gubernium immár elő vette
Dolgát, és ellene folynak-Processusok,
Rágalmazó nyelvnek a' száma igen sok.
És tizen-ötödik Lajos Király élni
Meg-szűnt: lehetett-is már a' Grófnak félni.
Mert Ministerium majd meg fog változni,
Ellenségei sok bajt fognak okozni.
Az alatt egy követ másikát váltotta,
Hogy jön az ellenség, mindenik mondotta.
Azért kevés népét mindjárt rendbe vette,
Rendeléseit-is, mint lehetett, tette.
Sok tüzes golyóbist, és sok Rakétákat
Késztttetett; húztak ide Lafétákat.
A' mellyekre nehéz ágyúkat rakatott,
Sántzokat épített, 's árkokat vonatott.

Míg

Míg ezek épültek, két nagy Fejedelmek
Jövének a' Gróffhoz, hogy ha engedelmek
Lenne, kívánnának ő vele fzóllani,
Melly hafznára lenne, ollyakat mondani.
Tsudálkozott; mivel vóltak Secláverek,
Kunifalus, Rosai vala az ő nevek.
Az elsö rég' bírja a' Santiak megyét,
Többi Seclaverek ennek térjét, hegyét,
Sok fzép fzínek alatt mind el-pufztították,
Annak lakossait kóldusfágra hozták.
Rosai Hertzegé vala Bojánának,
Párja nem fok megye vólt Tartománnyának,
De Seclávereknek mostani Királlya,
Kinek az írígyfég fzívét most-is állja,
Ezen Tartománnyát erővel el-vette,
Magát, gyermekeit Sclávussává tette.
De még-is ő nékik vannak baráttyai,
Több megyéknek velek tartanak Nagyjai,
Azért-is a' Grőfnak ők fegítségére
Lefznek, ha fzándékok vagyon tetfzésére.
Nagy örömmel a' Gróf ezeket fogadta,
És mind a' kettőnek jobb kezét-is adta,
Aliátussival hogy lefz védelmekre,
Egymás köztt hitet-is tettek ők ezekre.
Más nap' a' Nagyoktól meg-vendégeltettek,
Főkép' Sambairek magokért ki-tettek.
Ellenfégét a' Gróf a' nyakára éppen
Nem várta, mivel ő védelmezőképpen
Ezen háborúját nem akarta tenni,
Mert jobb ártóképpen ellenfégre menni.

Mind-

Mindjárt a' Nagyoknak adta-is tudtára,
Hogy ki ki kéfzüljön Mársnak piattzára.
Az holnap' végével táborba fog fzállni,
És ellenfégeit meg fogja próbálni.
Meg-jelentek; 's a' mint fátorába gyültek,
Nagy Hadi-tanátshoz fogtak, és le-ültek.
Valamit a' Gróf fzóllott, mind jónak tartották,
Az egéfz rendelést tetfzésére hagyták.
Sanglie Kapitányt a' várba rendelte,
Maga helyett abba Comendánsnak tette.
Rendelt-is alája négy jó Fö-Tifzteket,
Száz húfz katonákat; 's Mosambiquereket,
Hat fzáz nyóltzvan erös Malagokaikat,
Ezekhez hatvan-hat Európaikat,
Tsak négy ezer négy fzáz tizen-három föböl
Allott ármádája, nem nagyobb eröböl.
De vitézek vóltak, 's mind gyakoroltattak,
Sok rendetlen néppel fzembe-is állhattak.
Fel-ofztá ezeket három Colonára,
Melandre Major Urt a' jobbik fzárnyára,
Bouille Hadnagyot ö melléje adta,
Hol ki attakíroz, újjal meg-mutatta.
Bal fzárnyára pedig Kapitány Czerft tette,
Hadnagy Karbit pedig melléje vetette.
A' Centrumot hagyta a' maga fzámára,
Hadnagy La Tourt küld'te ennek a' balára.
Három ágyút minden ofztálynak adatott,
Pattantyúst, *Handlangert* oda állíttatott.
Segitfégekre-is két két embereket,
Rendele ezekhez négy Mosambireket.

A'

A' Fejedelmektül érkezett Trúppokat
  Fel-ofztá, 's illy rendel állítá azokat,
Három ezer hat fzázt a' jobb fzárny hátára,
  Szint annyit hát megett az ofztály balára.
A' Centrum megé meg öt ezret rendele,
  Könyü fel-fzámlálni, mennyi nép vólt vele,
Ez meg-esvén, mindjárt a' várnak fokára
  Ki-tette a' veres záfzlót, és tudtára
Az egéfz fzigetnek ez által adatott,
  Hogy már az háború meg-határoztatott.
A' táborozáshoz népét hogy fzoktassa,
  Azt mint fzenvedhetik, maga-is láthassa;
Negyedik Aprilis napján egy térfégre
  Ki-fzállítá őket egy fzép kiesfégre.
Hiavinak ötse Mulem nevezetü,
  Gyönyörü iffiú bátor tekíntetü,
Kevés napok múlva ide el-érkezett,
  Ezer két fzáz ötven iffiat vezetett.
Hogy ezek legyenek a' Grófnak Gárdája,
  Mindenik deli vólt, fzép vólt a' ruhája.
Aprilis havának utólsó napja vólt,
  A' Gróf maga minden Tifzttyeihez így fzóllt:
Jelen van az idő, fegyverhez kell nyúlni,
  Az ellenfég ellen fzükfég meg-indúlni.
Száz kilentzven három hajóra ültette
  Népét: az elsőbe maga ült 's vezette.
Sok idegen Trup jött az útba hozzája,
  Minden nap nöttön nött Népének fummája.
Igen fzerentséssen mindenüt evedztek,
  Tsak egy helyt fziklához a' mint el-érkeztek;

Két

Két hajó, mellyeken nehéz ágyúk vóltak,
Víz sebességétül itt ehez tsapódtak,
Mindjárt-is le-szálltak ennek fenekére,
Agyúk ki-vonattak még-is a' szélére.
Azért a' bal osztályt ezeknél hagyatta,
A' melly az ágyúkat utánna vonatta.
Negyed Május napján Herbajhoz jövének,
Aliátusok-is oda érkezének.
Még nem indúlt, mikor már ezt így rendelte,
Szavát-is fogadták, mert minden kedvelte.
Még tábort nem ütött, már ollyan hírt kapott,
Hogy Malendre Úrra az ellenség tsapott.
Tizen-két hajóra szállíttatott népet,
És így külde néki elég segítséget.
Maga osztállyábúl valók vóltak ezek,
Tsak néhányan vóltak a' Malagozerek.
Ezek Kapitánnya a' Grófnak tudtára
Adta; hogy egy helyt ért víznek szurdokára;
És itt az ellenség reája támadott,
De meszsze vólt, azért ö tsak el-haladott.
Újra megint esett Grófnak értésére,
Hogy a' Szeklaverek Antongin térére,
Meg-rémülvén viszsza vonták már magokat,
És ott akarnának gyüjtni több Truppokat.
Azért-is utánnok sebes marsokat tett,
Bár hegyeken által nehezen mehetett.
Fökép az ágyúkkal dolgot adott menni,
De meg-kellett még-is mind ezeknek lenni.
A' mint az hegyeket immár hátra hagyta,
Négy ezer Frigyese magát hozzá adta.
Meg-

Meg-tudta itt a' Gróf, hogy egy erdő meget
  Állna az ellenség, a' kit-is ez fedett.
Rajtok mene a' Gróf hajnal hasattával,
  Meg-virradt, hogy szembe lett ez ármádával:
De mihent ágyúit reája lövette,
  Mindjárt szaladásra ez a' dolgát vette.
Három tábora vólt, de mindenikébül
  Ki-űzte: szaladott minden erejébül.
Nehány napok múlva el-jött Tihenbató,
  Ez Fejedelem vólt Antoingbúl való.
Lé-vólt beretválva haja, és szakálla,
  Nagy meg-alázodva a' Gróf előtt álla.
Meg-követte őtet, hogy Szeklaverekkel
  Tartott, és terhelte magát illy vétekkel:
Tartománnyát önként néki ajánlotta,
  Kérte, mondja, őtet hogy meg-hódította:
Tsak kormányozását Országának kérte,
  Mellyért-is hogy adót fog fizetni érte.
Szeklavereknek-is hatalmas Királlya,
  Látván, a' háborút vele ki-nem-állya;
Követeket küldött békesség pontokkal,
  A' mint eleibe jöttek ők azokkal;
Szóllitt a' Gróf, hogy ha ő kíván békességet,
  Kövesse-meg elöl, úgy tám ér jó végét.
El-mentek, de hamar magok Királyokkal
  Meg-tértek; sok drága szép ajándékokkal.
Sok hízott ökröket, köveket, 's pénzt hoztak;
  Sklávusokat sokat ők ajándékoztak.
Hitet tett minnyája a' Gróf hűségére,
  És így immár dolgok kivánt véget ére.

Az óhajtott követ sok idő vártára,
  El-jött Juniusnak ötödik napjára,
A' Grófot felette meg-örvendeztette,
  Által az Udvar' leveleit vette.
Meg-tudta azokbúl, hogy a' fő Minister,
  Syrén nevü hajót küldené már egyszer.
Mellyet terheltetett sok hadi szerekkel,
  Portékákkal, arany, és ezüst pénzekkel.
Hamar segitség-is fogná ezt követni,
  Mellyet egy Obester fog hozzá vezetni.
Öröme a' Grófnak nem sokáig tartott,
  Mert a' hajó Düsén révénél egy partot
Érvén; itt hírtelen támadott nagy szélvész,
  Látván a' Kapitány, hogy a' Syrén el-vész;
A' népet két kissebb hajóra ültette,
  Az el-süllyedéstül még-is meg-mentette.
De a' hajó szirtrül szirtre hányattatott,
  A' zúgó habogtúl el-is boríttatott.
Ezt meg-tudván, mindjárt Louisburgba indúlt,
  A' hol-is leg-ottan a' pennájához nyúlt.
Ministernek ezen szerentsétlenséget
  Meg-írta; aztat-is, hogy szenved inséget.
Utánna el-jöttek mind az ő Trupjai,
  Azok-is, kik vóltak Aliátussai.
Vóltak ezek néki nem kevés terhére,
  Mert ki ki tőle várt mindent élelmére.
Kéz alatt tudtokra ezen dolgot adta,
  De még-is tsak egy-is őtet el-nem hagyta.
Mert Isle de Frantzbúl Hiavi levélt vett,
  Mellybe baráttyátúl illy tudósítást vett.

Hogy

Hogy Grófnak Párisba kelletik el-menni,
Ott minden dolgait elö fogják venni,
Végtére tsak arra kérte már ezeket,
Leg-alább, hogy küldjék viſzſza a' népeket.
Szólltak: hogy ök eztet éppen nem tehetnék,
Mert ötet erövel oſztán el-vihetnék.
Ezek után hozzá jött négy Fejedelem,
Minden ſzolgájoknak ruhája vólt ſelyem,
Ramaraombé vólt edjik, más Rasfangúr,
A' harmadik Manding, negyedik Kaul Úr.
Számos katonákkal a' mint érkezének,
Tábori muzsikák közöttök zengének.
A' Záſzlók lobogtak, ſzép rendel meg-áltak,
A' Gróf háza elött már tsak arra vártak;
Hogy adjon nékiek ö Audientziát,
Mert ök-is értették jól a' Politziát.
A' Tiſzttyeit a' Gróf magához hívatta,
Mivel, mit akarnak, aztat nem tudhatta,
A' Grófnak Tiſzttyei öket meg-tiſztelték,
A' négy Fejedelmet hozzá bé-vezették.
A' köſzöntés után alatsony ſzékekre,
Mert illyen pompánál ülnek ök illyekre,
Le-ültette öket: hárma ezt meg-tette,
Tsak Rasfangúr állva beſzédjét kezdette.
Áldasson azon nap, a' melly nap tégedet
E' világnak adott, 's láthatta képedet,
Áldottak légyenek azon kegyes ſzülök,
Ki ſzültek, neveltek, és nékünk adtak ök.
Áldott azon óra, mellybe e' ſzigetbe
Lábadat bé-tetted, 's vetted ezt kedvedbe;

A' Madagaskári minden Fejedelmek,
  A' kiknek te hozzád igen nagy fzerelmek;
Mivel fzíveiket fzívedhez fzegezted,
  Mellyel hűfégedre le-is köteleztéd,
Meg-hallották; hogy a' Frantziák Királlya
  Kívánnya helyedet, hogy más Úr meg-fzállya.
Haragfzik, gondollya, hogy pártossá lettél,
  Mivel Sklávussává te minket nem tettél.
Azért gyültek ide, hogy veled végezzék,
  E' környül-állasba dolgod el-intézzék.
Nagy hajlandófágok, a' mellyel te hozzád
  Viseltetnek: nékik éppen nyugtot nem ád.
Hogy titokba hadják nagy eredetedet,
  Fejedelmi vérbül lett fzületésedet,
És hogy Ura vólnál egy nagy tartománynak,
  A' mellynek népei tégedet imádnak.
Azért-is jelentem mostan én, Rasfangúr,
  Mivel világ tarttya, én vólnék abba Úr;
Minthogy Ramininek az ö Nemzetébül,
  Tsak én magam élnék, és vólnék Nemébül;
Ellent mondok világ vélekedésének,
  És tartlak Ramini igaz Hæressének.
Istennek fzent Lelke, melly Kabarunk (a) felett
  Repdes; hitt tettünkel ollyan rendelést tett,

Hogy

(a) Kabar: ezen fzó a' Madagaskári lakosok között annyit téfzen, mindha mondanák: Nagy tanátskozó gyülés.

Hogy tégedet vallyunk Anpansancabének, (a)
Urának azon nagy Tartomány népének
Vallunk-is; e' nép fog tégedet fedezni,
A' Frantzia Király ellen védelmezni.
Ezen beſzéd után karokra fel-vették
A' Grófot: 's el-kéſzült Trónusra emelték.
Nagyon kiáltoztak, nem hallatott más hang,
Hanem tsak ez:*mule!buz mir*!*Tihang*!*Tihang*(b)
Kérték ezek után, más nap gyűlés lenne,
A' mellybe maga-is, a' Gróf hogy bé-menne.
De hogy ne kisérné önnön katonája,
Hanem a' Nemzettűl állított Gárdája.
Száma ezer két ſzáz főbűl állott ennek,
Gyönyörű ſzép vala, tetſzett minden ſzemnek.
A' Gróf itt kedvekre meg-tett mindeneket,
Meg-köſzönte az ő nagy tiſzteleteket.
Mind a' négyen erre lábához borúltak,
El-bútsúzván magok úttyokra indúltak.
Tsak alig hogy ezek Gróftúl bútsút vettek,
Ön Tiſzttyei közzűl hárman itt termettek.
Ötven katonák-is jöttek még ezekkel,
Mutatták, vólnának hozzá jó ſzívekkel.
Szóllták: ők jól tudnák, hogy Isle de Frantzba
A' Grófot kívánnák fogni minő rántzba.

(a) Anpansancabe: annyit téſzen, mint mindan Fejedelmeknek Fejedelme.

(b) Mule, Buzmir, Tihang: ítéletem ſzerént ezen ſzavak ollyak leſznek, a' mellyeket valamelly öröm napján ſzokott kiáltani azon nép, mint mi Európáiak: Vivat! éllyen! ſzoktuk kiáltani.

Azért a' szigetet, mint sem hogy el-hadják,
Inkább életeket minnyájan ők adják.
Lakossokkal vannak ők egy értelembe,
Azért-is ne légyen a' Gróf félelembe.
Ne-is nézze őket úgy, mint katonákat,
Hanem mint jobbágyit, avagy-is szolgákat.
A' dolgot ki-verni kivánta fejekbűl,
Nagy rosz következik gyakorta illyekbűl.
De az ő szavára éppen nem hajlottak,
Kérése után-is hozzá így szóllottak:
A' Ministernek ők jól tudják munkáit;
Isle de Frantznak-is az ő Caballáit.
Lakossokat ezek rá akarták venni,
Hogy ha őt' meg-ölik, nagy hasznok fog lenni.
Egész Isle Frantzot ők inkább ki-vágják,
Mint sem Madagaskárt, 's a' Grófot el-hadják.
Kérte; hogy legyenek egy kevés tűréssel,
Míg az ég hozzájok lészen kedvezéssel.
Vólt tizen-hetedik Augustus napja már,
A' mellyen tartatott az el-rendelt Kabár.
Pontba, hogy kilentzet el-vere az óra,
Hatvan Fejedelmek ülének-fel lóra.
Jövének felette díszes nagy pompával,
Sok katonasággal, sok tzifra szolgával,
Huszon-öt ágyúkkal a' Gróf dürögtetett,
Így fogadta őket, így tett tiszteletet.
Azok' népe egy nagy kereket itt formált,
Minden Fejedelem, Gróf-is ebbe bé-állt.
De lovárúl itten ki ki már le-szált vólt,
Mononganor fel-állt, első vólt, ki így szóllt:

Mi

Mi nagy Fejedelmek, kik itt egybe gyűltünk,
Mint népnek fejei, e' tanátshoz ültünk;
Tégedet illető igaz örökſéged,
Mérték nélkül benned lévő bőltsesſéged
Kénſzerített minket Anpansancabének
Válaſztani téged minnyájunk fejének.
Azért ved-fel, kérünk e' nagy Méltóſágot,
De úgy hogy el-hidjed, bennünk álnokſágot
Nem reméllſz; mert hozzád igaz a' mi ſzívünk,
Felely e' ſzavakra mostan arra kérünk.
Felelt a' Gróf: az én belső érzésemnek,
És hozzátok vonzó nagy ſzeretetemnek
Nints határa: mivel Anpansançabének
Válaſztottatok Ti, magatok Fejének.
Fogadom; hogy leſzek egyedül haſznára
Az orſzágnak, 's Tagok boldogítására.
Ajánlom én néktek a' jó egyesſéget,
Egymás között való tsendes békesſéget.
Gazdag orſzágtoknak így haſznát veſzítek,
És annak gyümöltsét békével eſzítek.
Sok kintsel leſz tele a' ti Tárházatok,
Ha kereskedésre adjátok magatok,
Meg-mutatom néktek igen könnyen úttyát,
Ki-ſzáradhatatlan forrásos ſzép kúttyát.
A' Gróf itt beſzédjét mihent el-végzette,
A' négy Fejedelem mindjárt ki-hírdette:
Anpansancabének hogy ő válaſztatott,
A' nép közt nagy öröm, víg ſzózat hallatott.
Egy fertályig tartott a' nagy lövöldözés,
Az éllyen kiáltás, és a' Tihang zengés.'

Mihent tsendesség lett, Sanse Fejedelem,
  Többibe, mint ebbe, nem vólt olly értelem.
Fel-állott, és szóllott: a' népnek fejébe,
  A' Grófhoz mivel ő jött ennek képébe:
Frantzia Királynak hogy ő a' malasztyát
  Köszönnye-meg, hadja-el a' szolgálattyát.
Kik Madagaskárba kivánnak maradni,
  Népe közzül nékik engedne itt lakni.
Mondja-meg aztat-is, hogy mellyik megyébe
  Kíván lakni; mert ez álna tetszésébe,
Ott fognának néki várost építeni,
  Azt Királyi módon fel-ékesíteni.
A' két első pontra reá állott mindjárt,
  Utolsórúl így szóllt: hogy ne szenvedjen kárt
Az Ország: leg-jobb lesz, hogy ha közepére,
  Építi a' várost, nem pediglen félre.
Mert így egyaránt lesz minden Tartományhoz,
  Annyi fáradtsággal megy egyhez mint máshoz.
Szóllt tovább; hogy kíván ollyan törvényeket
  Bé-hozni; a' mellyek a' lakó népeket
Bóldogságra hozzák, mert az igazságot
  Szolgáltatni fogják, és a' hamisságot
Ki-írtják, mindennek magáét meg-adják,
  Az erőszak tételt pedig el-háríttyák.
Bé-kivánnya hozni a' kereskedést-is,
  Hogy nagy hasznok légyen, 's a' föld mivelést-is.
Az Országot pedig ellenségek ellen
  Oltalmazni fogja, bár mennyi fel-kellyen.
Sokakat emelni fog ő Tisztségekre,
  Kik vigyázni fognak nem tsak tengerekre;
Hanem

Hanem megyékre-is, azok határára,
  Igy nem jön az Orfzág femmikép' kárára.
E' befzédje tsak a' fok kérdést okozta,
  Minden Fejedelem, mint tefz, tudakozta.
Sokáig kellett néki magyarázni,
  Mint a' fzénát fzokás, fzavát úgy meg-rázni.
Mert minden fzavait ők latra vetették,
  Miglen a' dolgoknak velejét értették.
Meg-értvén mindenik, örüle felette,
  Végtére Rasfangúr eztet jelentette
A' Fejedelmeknek, Grófnak-is kell menni
  A' Pagódba; 's hitet Láma előtt tenni. (a)
Vér lefz ezen hitnek le-petséltetése,
  Kezébe-is vólt már Rasfangúrnak kése.
A' Pagódba menvén, a' hitet le-tették,
  És a' Grófot félig mefztelenittették,
Egy kiss febet vágott bal mellyén Rasfangúr,
  Szitt abbúl egy tsep vért itten mindenik Úr.
Nagy átkokat mondtak ollyannak fejére,
  Ki közzülök jutna hite fzegésére.
Forró fzurkot két Pap, míg átkoztak, kavart,
  Illy ájtatosfággal végzék-el a' Kabart.
Gróf ki-ment: Záfzlókat földig le-hajtottak
  A' Truppok, az után a' földre le-raktak
A' Fegyvert; 's mellyekre tették a' kezeket,
  Mutatták hozzája ezzel hüfégeket.

(a) Pagód a' Chinai, Japoniai, és Madagascári Pogányok-nál-is Templomot téfzen, Láma pedig az ő bályány Istenek, mellyrül az én Nótariusom bővebb meg-világosítással fzóll.

Húfz ökröket nékik a' Gróf le-vágatott,
Pályinkát tizenkét hordóval adatott.
Tizen egy ezeren vóltak öfzvefféggel,
A' Gróf hogy ezt tették, vette fzívesféggel.
Napnak le-fzáltával jött hat fzáz mennyetske,
Nyomokba ezeknek annyi lány fzűzetske;
A' Grófnak érkeztek ők köfzöntésére,
Énekeltek, tántzba mennének végtére.
Kefzkenőket, gyűrűt, tükröt, pántlikákat,
Ofztatott közöttök, 's bőven pályinkákat.
Fejér fzemély egy fem vala ezek között,
Mind négernék vóltak, ki ki úgy öltözött;
Hogy mind örülteknek kelletett mondani
Azokat; vagy váznak lehetett tartani.
Mert ábrázattyokat tarkára festették,
Mint a' habos márvány, ollyanokká tették.
Fejekre fel-fzúrtak fok fzínű tollakat,
Meg-fofztották ettűl fok Publikányokat.
Mert egy fárga vala, más kék, zöld vagy veres,
Ki olly fzín, mint mikor zúztúl a' fű deres,
Nem egy fzajkót, herkályt, ők meg-mellyefztették,
Rigók tollait-is ők fel-bigyefztették.
Nyakokra kötöztek apró réz tsörgőket,
Tarka Üvegekbűl kaláris fűzőket.
Apró lántz, 's gyűrű vólt fülökön ált fzúrva,
Orrokba karikák, mert ált vóltak fúrva.
Szoknyájok tarka vólt, olly vala kötények;
De mind felyem vala, bár vóltak fzegények.
Nem tzipőt; fa tzókót vontak-fel lábokra,
Boríttották veres tafotát azokra,
Mint

Mint a' kása törő, ha mentek, dobogtak,
Ha nyáj Júh meg-ſzalad, tántzba úgy kopogtak.
El-ſzenvedhetetlen vala éneklések,
Sikójtottak, mint ha ſzáz borotva kések
Metélné testeket, vagy bőröket nyúznák,
Vagy-is kínzásokra minnyájokat húznák.
Tántzok pedig állott ſok tsúfos hajlásbúl,
Mint kabótza ugrik, olly forma ugrásbúl.
Tsak fejérét akkor ſzemeknek láttatták,
Görbére vont ſzájok fogait mutatták.
Álmélkodva nézte e' tántzot Rontó Pál,
Látta a' Gróf, hogy ő hozzájok közel áll.
Igy ſzóllitt hozzá: Palkó! a' tántzba mért nem mégy?
Lásd, ma nagy Úr lettem, azért hát vígan légy.
Szóllitt: Nagyságos Uram! tsak hadd ordítsanak,
Tántzolni férfival látom nem ſzoktanak.
Sárkány módra ugyan tudnék ordítani,
De nem öt hat rétre, mind ők, úgy hajlani.
A' Fejedelmeket Gróf itt ſzóllította,
Hogy kedves embere vólna, meg-mondotta.
Azért-is ſzeretné, hogy ha aztat tennék,
Hogy a' Néger Dámák őtet tántzba vinnék.
Ezekhez mihent a' Fejedelmek ſzólltak,
Parantsolattyokat tenni kéſzek vóltak,
Mindjárt-is ki ide, ki oda rántotta,
Hajlontak körülte, de egy ſem bántotta.
Két fülét bé-dugta, mert majd meg-ſiketült,
Nagy ſikőjtásokkal hozzája annyi gyűlt.
Végtére maga-is nem tudott mást tenni,
Látván, hogy néki-is a' tántzba kell menni.

Kegyetlenül, mint a' farkas, úgy ordított,
 Hajlott, bukfettyet hányt, mint őrült visított.
Mind ezeket ő a' Gróf' kedvéért tette,
 Nevette-is ezen tántzot ő felette.
Tántz után Rontónak földre kellett ülni,
 Két Néger lány kezdé a' haját fésülni
Újjával; és aztat nyállal simíttották,
 Mert előbb a' tzopfját ők már ki-bontották.
Más két lány tollakkal meg-töltött nagy kosárt
 Hozott: mi lefz ebből, már Rontó arra várt.
Mindjárt-is a' haját tollakkal tzifrázták,
 Sok-féle fzínükkel fejét meg-tarkázták.
Most immár a' földről fel-állni kíntetett,
 Már mit tefznek vele tétúl tekíngetett.
Látván, egy Néger lány jön egy hegyes árral,
 Más pedig valami zsíros büdös sárral,
Fel-gyürközve vala mind kettőjök karok,
 Gondolkodott, ugyan mit akarnak azok.
Hogy ált fogják fúrni az orrát, mutatták,
 Immár a' tzimpáját fogni-is akarták;
Szép tsörgős karikát tefznek fúrtt lyukába,
 Szint' úgy két fülének ált'-fzúrtt gombájába.
Bíztatták, fájdalma nem fog néki lenni,
 Mert a' büdös sárral sebét fogják kenni.
Azután bé-festik tarkára ortzáját,
 Veres miniummal körös körül fzáját.
Meg-fzeppent, nem tetfzett Rontónak a' dolog,
 Mivel sok Néger lány körülötte forog.
Ki lábát, ki karját, ki nyakát tartotta,
 Már az egéfz testét alig mozdította.

Né-

Négernék azt vélték, hogy ők jót munkálnak,
Mivel ő belőlle majd szépet formálnak.

Tudta Rontó, hogy ők azt észre sem veszik,
Hogy ezekkel őtet kész bolonddá teszik.

Vadak lévén, tudta vad a' természetek,
'S hogy illy vad szépségbe gyönyörködik eszek.

Látván itt, hogy már az operátzióhoz
Hozzá akar fogni, nyúlni kezd orrához;

Illyen teremtette orromat nem fúrod,
Kiáltott; sem pedig fülem' ált' nem szúrod.

Egyet jobbra, a' mást balra taszította,
De mindnyáját ezzel fel-haragította.

Szaladt Rontó, mert itt mást már nem tehetett,
Még jó hogy a' házhoz életbe érhetett.

Mert melly nagy zúgással esik a' jég-eső,
Olly zúgással érte a' hátát a' sok kő.

Mint fűz-fának pihe, a' sok toll szint' úgy szált
Fejéről; a' merre futott, a' föld tarkáltt.

Ki a' Burkusoktól, Kozákoktól sem félt,
Néger lányok előtt most szaladásra kélt.

Néhány kő a' hátát derekassan érte,
Látván a' Gróf; a' négy Fejedelmet kérte,

Hogy a' Négernéket le-tsillapítanák,
Egész múlatságot végére hajtanák.

Mindjárást-is eztet ők meg-tselekedték,
Mivel már a' Grófot magát-is féltették.

El-is mentek azok magok tanyájára,
Szintúgy az Urak-is, ki ki szállására.

Rontó fel-öltözött, 's hogy a' Gróf vatsorált,
Háta megé állott, tányért tartván, szolgált,

Szóllitt

Szóllt hozzá: a' Bálba magad' ki-tántzoládʒ
Hát hová lett az a' ſzép tollas frizurád?
Felelt: üsse mennykő az illy átkozott bált,
Kevés híjja vólt, hogy nem ſzenvedtem halált.
Elől fülem', orrom' akarták ált'-fúrni,
Erővel karikát rézből abba ſzúrni.
Hogy azt nem engedtem, kővel hajigáltak,
Dagadt-is a' hátam, néhányan találtak.
Soha többé ezen fekete tsókákkal
Nem fogok múlatni, az illyen adtákkal.
Mint a' kutyák ezek úgy karazéroznak,
Mert ſzerelmek után fájdalmat okoznak.
Nem láthatta Nagysád, hogy a' földön ültem,
Ők belém ſzerettek, én pedig ſzédültem.
A' nagy ſzeretetből ki hátam' harapta,
Ki karomat marta, ki lábamat kapta
Foga közzé; és már tsak alig állottam
A' nagy ſzeretet közt, hogy nem káromkodtam.
Kutya ſzerelmeknek testemen leſz jegye
Két hétig-is, hogy ő mindnyáját meg-egye.
Szóllt a' Gróf: ők eztet ſzeretetből tették,
Nagy indúlattyokat mert el-nem-rejthették.
Ha ált' hagytad vólna fúrni az orrodat.
Tán nem marták vólna akkor a' karodat.
Orron fogva húztak vólna úgy magokhoz,
Könnyebben jutottál vólna a' tsókokhoz.
Az ő tsókok nem más, hanem marakodás,
Övék légyen az illy eb karazérozás.
Nem jó vad marhával embernek jádzani,
Mert meg-fogja ötet végre martzongani.

Nagy-

Nagyságodnak kívántam tenni múlatságot,
Míg élek, nem teszek több illy bolondságot.
Ki kutyával jádzik, bot légyen kezébe,
Mert máskép' meg-marja, tartsa azt eszébe.

TIZEN-EGYEDIK TZIKKELY.

A' mellybe az elébbi tzikkelybe elő-adatott dolgai a' Grófnak tovább-is folytattatnak. Megint Kabar tartatik. A' Gróf mint Anpansankabe meg-esküszik, a' maga hívatallyát le-teszi, az Országot jó rendbe hagyván, végképpen Frantzia Országba mégen. Rontó Pál-is vele mégyen, el-bútsúzik Siberiától, és azon meleg tartományoktól-is, a' mellyekbe járt, egyszersmind a' Tengerektől-is.

Más nap' azt végezték itt a' Fejedelmek,
Mivel véghez mene már az ő értelmek,
Hogy haza mennyenek a' magok népekkel,
Sanse Úr maradjon itt három ezrekkel;
A' Grófnak ezekkel lesz bátorságára,
És figyelmezni fog parantsolattyára.
Hasznos vólt a' Grófnak Kabárnak e' tette,
Mert egy kereskedő néki jelentette
Fuilpontból, dolga hogy roszsz karba vólna,
És Isle de Frantzba minden arról szólna;
Hogy

Hogy őt' minden órán árestomba teſzik,
Processusa léſzen, ſzámodásra veſzik.
Ennek a' mondása hamar valóſág lett:
Mert egy baráttyátúl a' Gróf levelet vett.
Irta ez: Sevrő Ur, 's vele Bellecombe,
Egy Fregátán, mellynek neve Consolante,
Hogy Isle de Frantzba már bé-érkezének,
Egyedül a' Grófot el-vigyék, jövének.
Magokkal bé-viſzik őt' Europába,
Le ſem teſzik hanem Páris városába.
Nagy hajlandóſága a' Fejedelmeknek,
Szint olly ſzeretete a' földi népeknek,
Mindenképpen ſzívét meg-bátorította,
De a' Ministernek bánása bántotta.
El-is tökéllette a' Gróf azt magába,
Hogy nem marad tovább ő ſzolgálattyába.
Igy baráttyainak több haſznot fog tenni,
Sok Cabaláktúl-is azzal ment fog lenni.
Louisburga éppen az ablakjába állt,
Mikor Eguillonnál e' hajó révbe ſzállt.
Egy levelet mindjárt Bellecombe 's Sevrő;
Mellybe alá-írá a' nevét e' kettő;
A' Grófnak küldöttek, és adták tudtára,
Hogy ők a' Királynak parantsolattyára,
Komissáriusok lettek, 's úgy jöttenek,
Es parantsolatot ők ollyat vettenek,
Hogy Párisba küldjék őt' ezen Fregátán,
Mivel itten dolga nem léſzen ez után.
Az első pontra vólt a' Gróf mindjárt kéſzen,
De a' másodiknak ellent állt egéſzen;

Fe-

Felelt, 's kérte őket: szárazra jönnének
  Hozzá bátorsággal, 's éppen ne félnének.
Más nap a' szárazra ők el-is érkeztek,
  Köszöntötték egymást, de mást nem végeztek;
Hanem egy papirost a' Grófnak nyújtottak,
  Huszon öt kérdések a' mellyen állottak.
Ezekre felellyen szükség, jelentették,
  Egyrül másrúl osztán beszédjeket tették.
Sétáltak azután, az épületeket
  Vizsgálták, a' várat, 's több erősségeket;
Az Ispitályokat, és a' Tárházakat,
  Lakosok számára épített házakat.
Számadásait-is mind kettő nézgette,
  A' hadi Státusról végtére itt tette
Gróf relátzióját; azt melly rendbe hozta,
  Munkája a' népnek javát mint okozta.
A' két Úr a' Grófnak harmad nap egy írást
  Adtak megint, de ez foglalt magába mást,
Mert ebbe mind jóvá hagyták a' dolgait,
  Minden rendelésit, és számodásait,
Száz tizen-öt ezer livrát a' Tárháznak
  Hogy ő költsön adott, tartották igaznak.
Obligátziót nyert tőlök e' summárúl,
  Nem félt, hogy ezentúl fejére rosz hárúl.
Bellecombe Úrnak más nap hivatalát
  Örömmel áltadta, meg-hajtván itt magát.
Sangliéhez fordúlt, néki a' Truppokat
  Adta áltál, 's kérte, visellye gondokat.
Komissáriusok el-mentek itt túle,
  Hogy illy jól ment dolga, ő azon örűle;

De parantsolatot hamar tőlök veve,
Hogy hivatallyát ő ámbár már le-teve,
A' Coloniára még-is gondja légyen,
De épületeket, 's tseréket ne tégyen.
Míg parantsolatot az Udvartúl vesznek,
Akkor majd meg-tudják, hogy mi tévők lesznek.
Felelt a' Gróf: mivel immár mindeneket
Által adott, többé ő ezen terheket
Magára nem veszi; már más folytáthattya,
Leg-kissebbe magát ő nem avathattya.
Irtak megint, hogy ők a' resignálását
Eppen bé-nem-veszik, míglen az írását
Az Udvarnak arrúl ők nem fogják venni,
Addig ő tartozna szolgálatot tenni.
Látta, Fulpointba hogy viszsza eveznek,
De azt nem tudhatta, hogy ott mi végeznek.
Kevés napok múlva, Truppoktúl követek
Erkeztek a' Gróffhoz, jelentették ezek;
'S általok Sanglie; hogy ő fel nem veszi
A' Komandót: velek, ha e' roszszat teszi,
El-pártolni fognak mindjárt a' Királytúl,
A' néphez állanak egész ármádástúl.
Hogy ő a' Királynak illy kárt ne okozzon,
Rebelliót dolgok nép közé ne hozzon,
A' Komandót megint illy móddal fel-vette,
Hogy magát a' hittül ő szabaddá tette.
Mert ennek a' lántza akkor el-szakadott,
Mikor Sangliének 'az által adatott.
A' Fejedelmeknek esvén értésekre,
Hogy a' Gróf resignált, vala nagy kedvekre.

Mint

Mint Anpansancabe, kérték, hitet tégyen,
Tizedik Október napján hogy ez légyen.
Egyebet itt a' Gróf immár nem tehetett,
Hanem újra megint egy Kabart hírdetett.
Szólltt itt: a' Királynak hogy ő fzolgálattyát
El-hagyta: de tudni ki ki akarattyát
Kívánná: mondják-meg; a' Coloniákat,
El-hadják-é? vagy-is tefznek több munkákat?
Mert ő a' Királynak mind meg-jelentené,
És a' mint jobb lenne, dolgokat végzené.
Kevés tanátskozás után ők fel-keltek,
A' Gróf fzavaira imígyen feleltek:
Ha jót kívánfz te a' Frantzok Királlyának,
Írj néki; hogy tartson minket baráttyának;
De jobban fzeretnénk te alattad élni,
Mert úgy nem kellene fenkitűl-is félni.
Te vagy a' mi Urunk, te vagy a' mi Atyánk,
Allattad nem hárúl femmi rofz mi reánk.
De ha a' Frantziák tégedet útálnak,
Mi-is őket, és majd mind mi mellénk állnak.
Sok ellenfégeik, 's rajtok erőt vefzünk,
A' mi lehet, érted mindeneket tefzünk.
De kérünk igérd-meg, hogy jobban fzeretel,
Mint a' Frantziákat, foha meg fem vetel.
Szóllttt: engedelmesek ha lefznek hozzája,
Köfztök akar élni, itt léfzen hazája.
Itt Madagaskárba olly nagy fzeretettel,
Grófhoz a' földnépe vala, 's tifztelettel.
Hogy nagyra vihette vólna a' hatalmát,
Ha kivánta vólna meg-tenni fzorgalmát.

De meg-vetette ő emberiség kénnyét,
Nem követte ezen Nemzetnek törvénnyét,
Melly Fejedelmének tsak őt válafztotta,
Földi Istenének tsak nem majd tartotta.
Hanem azt magába ő meg-határozta,
Látván e' fzigetet olly formára hozta,
Mint egy Birodalom kíván; ő el-mégyen
Párisba, melly karba ezen fziget légyen,
Meg-jelenti: de itt ő nem fog mulatni,
Szerentse más útat fog néki mutatni.
Talál olly hatalmat, a' melly Madagaskárt,
Óltalmába vefzi, tudja nem fzenved kárt.
A' mint fel-virradott tizedik December,
Mind a' Fejedelmek, 's fzámtalan fok ember
Meg-jelentek, a' hit ünneplés tartásra,
A' Gróf-is kéfzen vólt már az el-mondásra.
Mihelyest az ágyúk három Salvét tettek,
Fejedelmek hatan a' Grófhoz fiettek,
Le-kisírték ötet egy tér közepére,
Mellyre harmintz ezer vitéz már el-ére,
A' kik egy nagy tágas kereket formáltak,
Ebbe egyedül tsak a' férfiak áltak.
Hátok meget pedig állott az Afzfzony nép.
Az egéfz rend tartás vala itt igen fzép.
Fel-állott, így fzóllott itten-is Rasfangúr,
Hallgatta fzavait mind fzegény, 's minden Úr:
Áldasson Sananhár! ki maga népéhez
Vifzfza tért örökös, és hív feregéhez.
Áldott légyen a' mi Öseink Törvénnye,
Mert e' Nemzetünknek Istápja, 's reménnye.

Ez

Ez ád most e' népnek ingyen Kegyelmébül
Olly főt melly származik Ramini vérébül.
Miólta a' Nemzet illyen fővel nem bírt,
Iga, nyomorgatás alatt szüntelen sírt.
Úgy élt mint vad állat; egymást vesztegette,
Rokon a' rokonát ölte, vagy kergette.
Tulajdonságok vólt az erköltstelenség,
Az igazság meg-hólt, élt a' hitetlenség.
Itten Rasfangúr Úr a' Grófra mutatott,
Kiáltott: az egész Nemzet itt hallgatott.
Népek! im ez azon hatalmas és Nagy Fő,
Ki Ramini vérbül való, nem más: ő! ő!
Ramini Atyánk vólt, és Ombiasabé,
Ő-is az lesz, azért ezen nyilat, ládd-é?
Majd kezébe adom, mellyel védelmezzen,
Örök békességet köztetek szerezzen.
Esmérjétek ötet Ampansancabének,
És maradékjának Ramini vérének.
Intlek! hogy a' Törvényt, és őt' szeressétek,
Így bóldogok lesztek, bizonnyal hidjétek.
Ezeket így szóllván, a' Grófhoz fordúla,
Hozzája meg így szóllt, a' nép könyve húla.
Te Ramini vérnek igaz Maradvánnya,
Népünknek záloga, égnek adománnya.
Kérd ama nagy Lámát, légyen erősséged,
A' ki szent lelkével világosít téged.
Légy igaz; szeressed ezen híveidet,
Úgy tekíntsed őket, mint gyermekeidet.
Az ő szerentséjek szerentséd fog lenni,
Dolgod, 's az ő dolgok, mind jól fognak menni.

Légy ezek paissa, légy erös óltalma,
 Így téged meg-nem-ront feńkinek hatalma.
Most adta a' nyilat a' Grófnak kezébe,
 És közelébb álla a' Gróf ellenébe,
Több Fejedelmekkel borúlt ortzájára,
 A' nép-is azt tette ezek példájára.
Szóllt ezekre a' Gróf, 's ezeket mondotta
 Fent fzóval; a' mellyet a' nép jól hallotta.
Soká éllyen amaz Nagy Ramini vére,
 Mert ez léfzen a' ti életetek bére;
Sokáig éllyen a' Madagaskari nép,
 Mert ez a' fzívemre fel-rajzoltatott kép.
A' Fejedelmek-is fokáig éllyenek,
 Áldást az Egektűl minnyájan végyenek.
A' nép teve itten nagy öröm kiáltást,
 Tihang! tihang! a' mint el-hagyák a' zajgást,
A' Gróf itt a' népnek többet-is befzéllett.
 Sok Panegyrisnek hogy egyfzer vége lett.
Kissebb kerekeket minden megye formált,
 És így minden Nemzet egy egy kerékbe állt.
Rosfangúr ezeket forrúl-forra járta,
 Hogy hitet tegyenek, tölök azt kivánta.
Rohandriérekhez a' Grófot vezette,
 A' hol egy ökörnek ö fejét-is vette.
Le-is tette itten az áldozat hitét
 Mindenik; meg iván a' vérnek egy tseppét.
Nagy átkokat mondott a' maga fejére,
 Ha Gróf hoz hív nem lefz, fzintúgy gyermekére.
Minden kerekekbe ötet el-vezette,
 Mind az elsöbe tett, másut-is azt tette.

Így

Így lett vége ezen Tzeremoniának,
  Végre Sanancharnak hálákat adának;
Mivel tőle nyertek ollyan nagy kegyelmet,
  Ramini Véribűl advân Fejedelmet.
A' Fejedelmeknek köszönötét tette,
  A' Gróf, és minnyáját meg-is vendéglette.
Három száz Aszszonyi személyek estvére
  Grófnéjának jöttek meg-tisztelésére.
Ők mint fejér népek, néki hitet tenni
  Kivántak, mellette fegyverbe-is lenni.
De úgy hogy férfiak az ő dolgaikba
  Ne ártsák magokat, semmi jussaikba.
A' hóldnak fénnyénél ők hitet-is tettek,
  Hajnalig tántzoltak, vígan éneklettek.
Mind a' Fejedelmek más nap el-jövének,
  Grófnak szép köszöntést minnyájan tevének.
Kezébe nyujtottak ők egy nagy levelet,
  Ez bizonyság vólt, hogy Ampansancabé lett.
Minden Fejedelem maga saját nevét
  Alá írta, és rá nyomta a' petséttyét.
Más nap megint gyűlés általok tartatott,
  A' Gróf egy Plánumot nékiek mutatott.
Szóllt: egy nagy tanátsot szükség állíttani,
  A' melly tudjon mindent jó véghez hajtani.
Tagjai Indusi Rohandriérekbűl,
  Es Európai Anakandriekbűl (a)

(a) A' Madagascari nagy sziget több kerűletekbűl állott, valamint Hazánk több Vármegyékbűl, mellyeknek nevei valának, az első ugyan tsak Rohandrie vólt, és

Állyanak, és ezek mint Gubernátorok,
És mint a' népeken való Protektorok,
Kórmányozzák egéfz Orfzágnak réfzeit,
És virágoztassák a' magok népeit.
Ezek vígyázzanak a' kereskedésre,
A' Törvény tartásra, és Földmivelésre.
Az Hadi rendet-is földön, tengereken,
Szemmel tartsák, légyen hatalmok ezeken.
Kissebb Tanátsoknak e' nagy alatt lenni
Szükfég; kik rendelést ettül fognak venni.
Anpansancabének fő tanátsa légyen,
Ez mindenkor állyon, és leg-többet tégyen.
Ezen leg-főbb tanáts többire vígyázzon,
Mindenike ehez minden dolgot hozzon.
Végső ítéletet mindenbe ez tégyen,
A' mellyet ez egyfzer hoz, állandó légyen.
A' Madagascári főkép fzabadfágot
Tartsa-fel, fzolgállyon minden igasfágot.
Mihent a' Gróf ezen befzédgyét végzette,
Öröm kiáltását mindenike tette.
Szóllták, mindeneket ő reája hadják,
Valamiket rendel, azt mind jónak tarttyák,
Eleibe tette megint minnyájának,
Hogy igen jó lenne, ha reá álnának:
Frantzia Királlyal egy jó kötést tenni,
Vagy Aliátusnak más Királlyal lenni.
És Európábúl Mester embereket
Bé-hozni, és velek fok féle fzereket.

Mind

és az Ankandrie kerületbe a' Gróf már Európaiakat-is tett, azon nagy Tanáts minden kerület' embereibül állíttatott-fel.

Mind ezt véghez viſzi, magát ajánlotta,
Európába ő ki-mégyen, mondotta.
Reá állt minnyája, de hogy ő ki-mennyen,
Rasfangúr felette állott úttya ellen.
Szóllt; magába érzi, hogy ő ott maradna,
És Europába, nem köztök meg-halna.
De mivel már Úttyát magába fel-tette,
Fejébül Rosfangúr már ki nem verhette.
Ugyan tsak tovább-is az Orſzág dolgába
Munkált, és állított itten hamarjába
Védelmekre egy kis álló hadi Testet,
Három Liliomot Záſzlóikra festett.
Állott ez tizenkét ſzép Compániábúl,
Az iffiúſágnak ſzépébül, 's javábúl.
Száz ötven ember vólt egy Compániába,
Tiſztek nem vétettek ezeknek ſzámába.
Rohandrie Sanſe vala a' vezérek,
Mert ehez leg-inkább buzgott az ő vérek.
A' midőn már egyſzer a' Gróf el-végzette
Az Orſzág dolgait, Törvényt rendbe ſzedte:
A' nagyokat megint magához hívatta,
És fontos okokkal eleikbe adta;
Hogy Europába ő mért fog ki-menni,
Az Orſzág haſznára miket nem fog tenni.
Adtak-is már néki ők egéſz hatalmat,
Tsak bóldogá tegye ő a' Birodalmat,
És dolgokat bár a' Frantzok Királlyával,
Bár akár mellyik más erős Monarchával
Folytathassa: mellyel tetſzik, kötést tégyen,
Boldogúlásokra tsak a' dolog légyen.

 Kérték,

Kérték, hogy magával hozzon Túdósokat,
Mester embereket, Borbélyt, Orvosokat.
Meg-igérték néki, más fél eſztendeig,
Valamiket munkált, egéſz az ideig,
Meg-tarttyák, és abba változást ſem teſznek,
Az Orſzágokba is idegent nem veſznek.
A' ſzabott időre ha itt nem fog lenni,
Minden Frantziáknak tőlök ki kell menni.
E' fel-tételeket Gróffal együtt tették,
Azokat vérekkel le-is petsétlették.
Ezeket végezvén, minnyája itt síra,
Rasfangúr főképpen magával ſem bíra.
Esedezett, kérte, őket el ne hadná,
És veſzedelemre ſzeméllyét ne adná.
De minden kérését haſzontalan tette,
Mert már indúlását el-is rendelte.
Végtére ő tőlök azt az edgyet kérte,
Ha már annyit tettek, tegyék ezt-is érte;
Hogy míg ő oda jár, a' Fő Tanáts feje
Rasfangúr Úr légyen, népnek-is eleje;
Ha pedig Rasfangúr halni meg-találna,
Akkor e' Fő Tiſztſég Sanſé Úrra ſzálna.
December havának tizen negyedikén
Bútsút vett ő tőlök a' Gróf jó idején.
Sírás zokogás közt őt' ſokan követték,
Áldás kívánással a' révig késérték.
Bel Artúr Brigantin hajóba bé-ſzállott,
El-ment, és ő elébb még meg ſem-is állott,
Tsak jó Reményſégnek révébe hogy jútott,
Itten övéivel három nap meg-nyúgott.

Innét

Irnét a' Frantzia Király orfzágába
  Mene: bé-is ére Páris városába.
Mihent meg-indúltak, fzóllitt a' Gróf Rontóhoz:
  Úgyé! ez útazás nagy örömöt okoz
Néked; nem-is félfz most a' Tenger zajátúl,
  Nem irtózol fzirthez tsapható habjátúl.
Utólsó útunk ez, mellyet hátán tefzünk,
  De még-is általa mi fzabaddá lefzünk;
Mert ha a' Tengerre nem fzálhattunk vólna,
  Ma-is lántznak hangja fülünk körül fzólna.
Kámtsatkába most-is kutyákon fzánkáznánk,
  Fekete Rókákat Nyufztokat vadáfznánk.
E' jó Elementum vifz Európába,
  Oka hogy juthatunk a' Magyar Házába.
Nem meg-jövendöltem? hogy még jót tefz velünk,
  Bár fzélvéfzfze, habja gyakran vólt ellenünk.
Itt Rontó fzemeit az égre vetette,
  Mint kárt vallott Tzigány, fohajtott felette.
Fel-ment a' hajónak leg-magasb orrára,
  Térdre esett, így fzóllitt a' Gróf mondására:
Ditsőfég Istennek a' nagy magosfágba,
  A' ki ottan lakik, fénylő méltófágba.
Hogy ki-fzabadított minket fok inféghül,
  Számtalan fok rofzbúl, hidegbűl, hévféghül,
Le-törte testünkrül a' békót fzent karja,
  Mellyért-is dítsérje őt Angyalok karja.
Énekelje, hogy fzent, erős, halhatatlan,
  Munkállásaiban nagy 's meg-foghatatlan.
Méltófágos Gréfom! kegyes gyámolítóm,
  Jól tudom Nagysád vólt mindég bátorítóm.

Ő

Ô jól emlékezik bíztató szavára,
Midőn a' Tenger hányt habjárúl habjára.
Le-tört az árbotz fa, Vitorlák húllottak,
Az hajó óldalt dűlt, szelek ordítottak.
Véltük, hogy tekergős örvénnyébe temett,
Könyvekkel töltött bé a' félsz minden szemet;
Nagyságod egyedűl bíztatott bennünket,
Isten után nem más tartá-meg éltünket,
Jól tudom, nem egyszer mondotta mért félek,
Mivel még többször-is a' tengerre kélek.
Hogy tenger szakasztya végét rabságunknak,
Szegítsége lészen szabadúlásunknak.
Látom Nagysád szava most bé-tellyesedett,
Háborodott szívünk már le-tsendesedett.
Mert látom evezünk mi Europába,
Bé-jutunk reménylem a' Magyar hazába.
De hogy ha Nagysádat én meg-nem-bántanám,
Ezen kérdésemet eleibe adnám,
Hogy Europába már egyszer bé-jöttünk,
Frantzia országbúl meg viszsza evedztünk.
Ha szabad Nagysádat kérdezni, és kérni,
Vallyon nem fogunk-é megint viszsza térni?
Felelt erre a' Gróf, ne törjed fejedet,
Soha többé nem hány a' tenger tégedet.
Mért tértünk-meg akkor, okát meg-mondottam
De most már dolgunkat végére hajtottam.
Hiddj szavamnak; soha én viszsza nem megyek,
Ideje, Hazánkba békeségbe legyek.
Éppen akkor tette a' Gróf e' beszédét,
Midőn a' tengernek érte végső révét.

Ki-

Ki-ſzállván hajóbúl ennek a' parttyára,
Fel-ſzaladott Rontó egy kis halmotskára,
Ugrált, tántzolt, véltek, hogy talán meg-őrült;
De tsak hogy a' tengert el-hadyja, most őrült.
Kiáltott: örömtűl helyem alig lelem,
Méltóſágos Grófom, őrző Raphaelem,
Kisírő Angyalom, én meg-ſzabadítóm,
Sok inſégek között kegyes vídámítóm.
A' nyugodalomnak jutottunk parttyára,
Tsak Nagyſád vezetett minnyájunkat árra.
Engedje-meg Nagyſád, bútsúmat vehessem
Azon orſzágoktúl, és meg-köſzönhessem,
A' mellyekbe jártunk, hogy eddig tápláltak,
Afonyával, 's Kókus dióval kínáltak.
Illő tengernek-is köſzönetem tenni,
Hogy nem méltóztatott bennünket el-nyelni.
Nevettek minnyájan, ſzóllt a' Gróf: tsak mond-el
Prédikátziódat: egy kar ſzékre álly fel.
Elsőben-is hozzád fordítom ſzavamat,
Már ſzabadon vagyok, meg-hajtom magamat:
Tenger! Neptunusnak ditső örökſége,
Kinek ellent nem áll hajók erősſége;
Köſzönöm hátodon engem' meg-ſzenvedtél,
Bár eleget hánytál, el-nem-merítettél;
Sem ott, hol jeges vagy, jegeid tornyára
Nem vetettél, ſem a' hasadék allyára.
[illegible]ſzönöm ſzirtekhez habjaid nem tsaptak,
[illegible]akas vadaid oblödbe nem kaptak,
[illegible] végső partodra ki-tettél,
[illegible]m meg-mentettél.

El-

El-hagylak : habjaid' többé nem hasítom,
Hajóval hátadat fel-nem-túrosítom.
Zúghatfz én miattam ezentűl kedvedre,
Fordíthatfz hajókat, gállyákat mélyedre.
Mint ördög annyával, úgy velem már nem bánfz,
Jég-halomra, fzirtre foha engem nem hánfz.
Szemem' ha rád vetem, már mindjárt fzédülök,
Hogy tőled meg-váltam, fzívemből örülök.
Kívánom, Syrénid fzépen danoljanak,
Benned Najádesek vígan úfzkáljanak,
Nem vefznek rá még-is tsalóka hangjai,
Hogy meg-áfztassanak testednek habjai.
Vár nagyfágú tzet-hal benned kevélykedjen,
Orrából fújtt vizen égig emelkedjen,
Jádzodjon elibe vettetett tonnával, *(a)*
Beléd még fem vifzen mind ezen példával.
Tojjanak békáid fzámtalan gyöngyöket,
De belőled még fem hozom-ki ezeket.
Tenger! míg én élek, néked békét hagyok,
Benned nem úfzkálok, Stokfis hal nem vagyok.
Most téged' fzóllítlak átkozott Fúria,
Hóval bővölködő, jeges Sibéria.
Ha kitől, te, tőled vég bútsúmat vefzem,
Hiddjed! buzgó fzívvel hogy én eztet tefzem.
Mert te kebeledbe mihent bé-fogadtál,
Egy gőzös tömlötzből a' másba zárattál,
Hóltakkal azokba mind addig sínlędtem,
Míg azok' dohától meg-nem-betegedtem.

Ezt

(a) Lásd azon Németh könyvetskét: mellynek tzímje: Mährchen von der Tonne.

Ezt látván, meg-vallom, ki-vettél közzűlök,
De ha meg-gondolom, még most-is zödülök.
Mert engem' kantzáknak tejével itattál,
És rothadt halakat eledelül adtál.
Te megyéid közzűl a' leg-fagyossába,
Mint ſzámkivettetett küld'tél Kámtsatkába,
Súlyos nagy munkákra ott kénſzerítettél,
Illyen terhes ſzakmánt nyakamra vetettél,
Hogy ennyi, meg ennyi nyuſztokat, vidrákat,
És ſzint annyi bíbert, fekete rókákat
Fogjak, és bőreit vigyem Tár-házadba;
Mert ha nem tselekſzem, fel-tetted magadba,
Hogy ſzokásod ſzerént meg-batoskáztatol,
Vagy-is bányáidnál munkára adatol.
Rendes múlatſágot énnékem ſzerzettél,
Hogy az időm múljon, vadáſzni kéſztettél.
Köſzönöm velem tett nagy ſzívesſégedet,
Szaggassák a' Knotik velődet, béledet,
Meg-botsáss, ellened ha talán vétettem,
És több Tatáridnak fejeket nem vettem;
El-ütém ugyan tsak néhány Moſzkáidnak
Gombokat, talán még több Kozákjaidnak.
Mert gondoltam drágább az embernek bőri,
Mint nyuſztnak, rókáknak, bíbereknek ſzőri.
Ha lehetne, ma-is én ezt véghez vinném,
Te tár-házaidat én gazdaggá tenném,
Mert nagyon ſzeretlek; mint ördög a' lelket,
Adjon Orſzágába ő néked egy telket.
Kívánóm, jegeid fel-ne-olvadjanak,
Örökké nagy havak téged' takarjanak.

Bó-

Bóreásnak fzele foha meg-ne-fzünjön,
Phœbusnak fúgára fzemedbe ne tünjön.
Múlasd magad' kutya fejü Tatáriddal,
Mint vakondak, ollyan fzemü Nymfáiddal.
Körültted hangossan ezek ugassanak,
Lopatkába gerényt, nyulat foghassanak.
Lakosid már tölem békével lehetnek,
Ló húst, kantza tejet ihatnak, ehetnek.
Nem ülök kutyákkal bé-fogott fzánnyokba,
Ajánlom magamat én grátziájokba.
Szemeim mint Biblis végre könyvezzetek,
Folyót árafzfzatok, és vifzfza nézzetek
Azon fzigetekre, mellyek közt úfzkáltam,
Majd életem' vefztém, míg beléjek máfztam.
Tölök fogom mostan vég bútsúmat venni,
Mivel nem kívánok foha bennek lenni.
Ha mind meg-nevezném, fzívem meg-hasadna,
Mert vélné, közöttök tovább-is maradna.
Tsak az jelesbbekhez téfzem bútsúzásom',
De mindenik vegye magára fzóllásom.
Te vagy hát az elsö, kegyes Uzmeligon,
Míg te benned vóltam, véltem vagyok otthon,
Mert a' vén Miklós Úr, hogy belém fzeretett,
Mindent tett kedvemre, a' mit tsak tehetett.
Gróffommal Volangtát ö el-jegyzettette,
Velem együtt éjjel nappal vendéglette.
Igaz, réfzünk vala nékünk fzámos jóba,
Azért Volangtát itt hagytuk eb adóba.
Másodika te vagy, dús gazdag Makaó,
Sok fü-ferfzám terem benned, és Cacaó.

De

De én mind ezeknek kevés haſznát vettem,
Mivel itt ſós halat, Kókus diót ettem.
Harmadik te ragyogſz gyönyörü Formosa,
Virágzik te benned ſok Ananás, 's rózsa;
Drága illattyokkal te őrvendeztettél,
De jobban ſzeretem, hogy jól fel-pénzeltél.
Szigetek' Királyja! te nagy Madagaskár,
Soha benned esső nem esik nints-is ſár.
Sírok, de örömmel te tőled bútsúzom,
Mert örökre lábam' belőled ki-húzom.
Én Sibériába dederegtem, fáztam,
Benned éjjel nappal izzadástól áztam.
Amabba a' hideg guta majd meg-ütött;
A' rákba máſzott nap benned majd meg-ſütött.
Köſzönöm, hogy illyen égő ſzeretettel
Szerettél; ez után ne ſzeress, de veſzſz-el.
Testemet ſoha ſem fogod többé ſőzni,
Mert míg élek, téged' el foglak mellőzni.
Pokol vagy, és nintsen benned maradásom,
Kegyessebb ég alatt válaſztom lakásom'.
Hol kormos kezekkel orrom' karikázni
Nem fogják Nymfáid, ſem tollal tzifrázni
Fejemet: békével leſznek a' Négerek,
Perzseltt fejü, holló ſzínü vad emberek.
Meg-botsásd vétkeim', néped-is, *agyiò!*
Te nagy Madagaskár, üssön a' malom-kő.

Eddig, és nem tovább vagyon Gróf Móritz Benyovſzkinak, azon Németh nyelvre fordított könyvben életének le-írása, de annak folytatásával ezen tsekély munkámba én to-

vább megyek, mivel minekutánna Párisból Hazánkba érkezett vólna, maga elő-befzéllette nékem, úgy Rontó Pál-is Budán, mi történtt vele Párisba; Hazánkba pedig bent lévén, nem tsak én, hanem fzámtalanok mások-is tudják történeteit, azért-is ezeket-is ki-tefzem azzal együtt; hogy Rontó Pál hol vált-el végképpen a' Gróftól, és hová lett. De itt fem állapodom még meg, hanem ezzel fejezem-bé munkámat, a' mellyet Richolson Angliai író felőle ki-tett, hogy Hazánkból Londonba, Angliának fő Várossába menvén, onnat megint mért mene Madagaskárba, és ottan mint végezé életét.

TIZEN-KETTŐDIK TZIKKELY.

A' mellybe ki-tétetődnek Gróf Móritz Benyovfzkinak Páris Várossába tett dolgai, Magyar Hazánkba lett meg-térése, abba végzett történetei. Rontó Pálnak a' Gróftól való elválása. A' Grófnak Londonba való menetele, onnat megint Madagaskárba lett jövetele, és ottan végzett dolgai után következett halála.

Nem lehet embernek nagyobb ellenfége,
Mint egy Fő-Tanátsnak az ő irigyfége;
Mert

Mert mikor gondolja, hogy a' fő póltzon áll,
Akkor taſzítja-le, Labyrintusba ſzáll.
A' Grófot-is érte illy fekély, és mirígy,
Fel-támadt ellene Párisba ſok írígy;
Sok Minister vélte, hogy majd elsőſéget
Nyér a' Király előtt; 's így ſok ellenſéget
Támaſztott ellene, a' kik követ fújtak,
Mint kígyók; 's a' Király' háta megé bújtak.
Súgták a' fülibe, hogy ſok kárt okozna,
Tsupán tsak magának dolga haſznot hozna.
Éſzre-vévén, hogy itt már elő nem mehet,
Semmit írígyei ellen hogy nem tehet,
Mindjárást fel-tette ő aztat magába,
Hogy Párist el-hagyja, ki-megy Hazájába.
De melly tsudálatos Isten rendelése!
Emberekkel bánó, kegyelmes tetſzése!
Mert Második József, Királyunk, Tsáſzárunk,
Kinek halálával történe nagy kárunk;
Akkor Párisba vólt látogatására,
Frantzia Királyné Húga láttására.
Meg-hallotta, a' Gróf, hogy melly dolgokat tett,
Hogy Sógra réſzére ſok ſzigetet el-vett;
És olly útat talált a' fagyos tengerig,
Mellyt ſenki fel nem lelt, még mind az ideig.
Azért-is a' Grófot magához hívatta,
Hozzá nagy Kegyelmét mindenkép mutatta;
Parantsolta néki, mivel vasallussa,
Mennyen Bétsbe, léſzen *Salvus conductussa.*
E' nagy Kegyelméért lábaihoz borúlt,
A' Gróf ſzemeiből a' ſok öröm könyv húlt.

Mert tudta: hogy egyszer vétkezett ellene,
Lengyel Országába mellyért ki-is mene.
Essedezett, kérte, mutassa Kegyelmét
Rontó Pálhoz-is, és tágíttsa félelmét.
Mert ő egyszer gyilkos, kétszer vólt desertor,
De ezen vétkeit meg-siratta sokszor.
Dolgaiba ő vólt leg-főbb segedelme,
Kérte: hogy járúllyon hozzája Kegyelme.
Leg-ottan-is ezen nagy lelkű Monárcha,
Meg-engedett néki, sőt aztat akarta,
Hogy ő ez után-is a' Gróf mellet légyen,
És szolgálattyával néki hasznot tégyen.
Mindjárt-is ő néki obsitot íratott,
A' pardon írás-is kezébe adatott
A' Grófnak: Rontót itt magához hívatta,
És mind a' két írást a' kezébe adta.
El-vette: sohajtott Istenhez az égbe,
Le nem lehet írni, mit nem vitt itt végbe.
Mert hol sírt, hol tántzolt, hol lábát tsókolta,
Hol meg térdre esett, a' Tsászárt áldotta.
Mit ád a' Tsászárnak, a' Grófot kérdette,
Mivel hogy ő vele e' Kegyelmét tette.
Szóllтt: háláadatlan nem akarok lenni,
Ő Felségéhez most mindjárt fogok menni.
Majd bé-nyújtom néki azon szép pipámat,
Mellyt jobban szeretem, mint anyám 's apámat;
A' mellyet a' Grófné adni méltóztatott,
Midőn Bétsbűl el-jött, itt köztünk mulatott.
Katzagva szóllтt a' Gróf, te bahó! a' Tsászár
Nem dohányzik; néki, ha adnád lenne kár.

Kár!

Kár! nem kár! mivel fzép, tudom hogy el-vefzi,
Leg-alább majd Bétsbe Tárházába tefzi.
Ha pedig Nagyfágod ezt nem javasollya,
Vagyon egy beretva fzijam, ha gondollya.
Majd azt adom néki, nagy újfág ez, 's nagy kints,
Egéfz Bétsbe tudom, hogy ennek párja nints.
Egy meg-ölt nagy kövér Tatárt én meg-nyúztam,
Nyaka tsigájárúl ezen bört le-húztam;
A' beretva ezen igen jól fenődik,
Mert zsíros; a' forja fzépen ki-vévődik.
Szóllt a' Gróf nevetve, ezt-is tartsd magadnak;
Illy tsekélyfégeket Tsáfzárnak nem adnak.
Ezek után a' Gróf Béts felé meg-indúlt,
Hogy a' Tsáfzár el-ment, már két napja el-múlt.
A' Gróf harmad napra utánna érkezett
Bétsbe; mert jól menni ő-is igyekezett.
Mária Trésia dolgait tsudálta,
Hogy hamar láthassa, őt nehezen várta.
Maga kívánt mindent ki-venni belőle,
Mert a' Tsáfzár fokat befzéllett felőle.
Hamar-is nyert nála ő audientziát,
Térd meg-hajtva vetett mély reverentziát.
El-befzéllte a' Gróf, fúlyos fok rabfágát,
Mofzkákkal, vadakkal, vólt háborúfágát.
Miként fzabadúlt-meg fzámkivetésébűl,
Siberiának nagy havábúl, jegébűl.
Melly titkos útazást a' tengereken tett,
Melly fok hajó törést azokon fzenvedett.
Frantzia Királynak birodalma alá
Mennyi fzigeteket hajtott, el-fzámlálá;

Madagaskárt-is, melly jó, 's fzép rendbe vette,
  Vad Fejedelmeit mint fzelídítette.
A' Királynak melly nagy hafzon folyt ezekbűl,
  Mert a' jövedelem állott fok ezrekbűl.
A' Ministerium dolgát írígylette,
  Király előtt mindég tsúnyáúl festette.
Látta, el-akarják vég-képpen temetni,
  Mert nem akart nékik térdet, fejet vetni.
Azért ki-jött, 's borúl mostanfág lábához,
  Járúl Fejedelem örök Afzfzonyához,
Méltoztassa őtet Kegyelmébe venni,
  Kegyessen valamelly hivatalba tenni.
Ezen Kegyesféggel tellyes Fejedelem,
  Kiben mérték nélkűl vala a' Kegyelem;
Nagy érzékenyféggel hallgatta fzavait,
  Szánta fzenvedésit, tsudálta dolgait.
Soká befzéllt vele, kegyelmébe vette,
  Szólltt: el van felejtve hibás régi tette.
Mostan fel-emelem Grófi Méltófágra,
  Hárúllyon ezen dífz Fiú, 's úgy Lány ágra.
Mennyen mostan a' Gróf tőlem a' Tsáfzárhoz,
  E' menetele-is reménylem, majd jót hoz.
Ezek után kezét a' Grófnak nyújtotta,
  Ő nagy tifztelettel ezt meg-is tsókolta.
Meg-köfzönte e' nagy Kegyelmét, malafzttyát,
  Ki-ment: 's a' Tsáfzárhoz vette mindjárt úttyát.
Bé-menvén hozzája, térd fő meg-hajtással
  Köfzöntötte: foká befzéllték egymással;
Végtére a' Tsáfzár vállát veregette,
  Székely Hufzároknál Obesternek tette.

Széll-

Szóllott: mostan mehett látogatására
Attyafiainak, 's meg-vizsgálására
Jószáginak: de ott soká ne mulasson,
Szükség a' Regiment által adattasson
Néki; mert ez hamar Erdélybül ki-mégyen,
Nagyon szükség tehát, hogy akkor ott légyen.
Meg-köszönte itten ezen nagy Kegyelmét,
Sírt, midőn el-hagyta Kegyes Fejedelmét.
Bétsbül más nap el-ment,Pozsonyba mint ére,
Itten az arany lúd fogadóba tére.
Kéntelen vólt itten öt napot tölteni,
Mivel ki ki akart vele beszélleni.
Főkép Albert Hertzeg,'s több nagy Méltóságok;
Kiknek ötet látni vala kívánságok;
Minnyájan szívesen látták öt' 's fogadták;
Nagy álmélkodással dolgait hallgatták.
Kristina Hertzegné főkép tsudálkozott,
Mert néki arany szín szép Publikányt hozott;
Ég szín vólt két szárnya,szint olly résnyi farka,
Tetszett feje görög betükkel hogy tarka.
Szolgák, szolgálói Négerek valának,
A' Hertzegné elött ezek tántzolának.
De visításokra fülöket bé-dugták
Az Urak, 's azoknak hajlásit katzagták.
A' hol illett, ottan mindenüt meg-jelent,
Végre el-bútsúzott, 's a' fogadóba ment.
Még az nap Rontó Pál vele szembe leve,
És illy beszédeket a' Grófhoz ő teve.
Méltóságos Uram! Életem védelme,
Érdemimnél több vólt Nagyságod Kegyelme;

Mellyeket árafztott fzegény fzolgájára,
Úgy vígyázván reám, mint önnön magára.
Én azokat foha meg-nem-hálálhatom,
Annyival-is inkább vifzfza nem adhatom.
Azoknak jutalmát égtül fogja venni,
Én most Nagyságodtúl bútsút jöttem venni.
Engedje-meg, kérem, hogy haza mehessek,
Vándorlásom után békével élhessek.
Nagysádat a' Tsáfzár Obesteré tette,
Régen e' hivatalt meg-is érdemlette.
Hallom, hogy bizonyos immár a' háború,
Tudom fejére fzáll borostyán kofzorú.
De többé már én nem katonáskodhatom,
Kardomat mint hajdan,úgy nem forgadhatom.
Gyenge vagyok; meg-vont a' fok nyomorúság,
Öreg-is; öfznek tett rabfág, 's a' bofzfzúfág.
Bellona iffiat fzeret, és erősset,
Nem illyen götlfősset, és illy köhögősset.
A' Gróf befzédjére majd fzavakat fem lelt,
Nagy fzomorún még-is nékie így felelt.
Fiam! a' ki vóltam, nem vagyok már én-is,
A' hol én vajlódtam, ott fzenvedtél te-is.
A' mint látom, el kell háborúba mennem,
Ha Tsáfzár akarja, nem lehet mást tennem.
Pedig én-is, mint te, olly meg-aggott vagyok,
Szenvedéseim-is vóltak fzint olly nagyok.
Ha én el-mehetek, te mért ne jöhetnél,
Királynak, Hazánknak, még hafznot tehetnél.
És te oda haza, mond-meg, mint fogfz élni,
Rofzfz következéstül illő mindég félni.

Sok-

Sokkal külömbözőbb, fzólltt, Nagyfágod dolga,
Mert ottan-is Úr lefz, én pedig tsak fzolga.
Strapátziám nékem ezerfzer több lenne,
Mellyekbűl Nagyságod kevés hafznot venne.
Mert a' mint mondottam., meg-erőtlenędtem,
Egéfz Invalidus, és Maródi lettem.
Ott tsak tárgya lennék én a' nevetfégnek,
Keveset árthatnék Burkus ellenfégnek.
Ha Atyámrúl reám valami maradott,
E' kevésbűl élek, mennyit Isten adott.
Ha pedig utánna femmit fem találok,
Falunkba egy könyű fzolgálatra álok.
Vagy Egyházfi lefzek, vagy pedig dinnye tsőz,
Illy könyű fzolgálat annak való, ki őfz.
Templomba gyertyákat még tsak meg-gyújtha-(tom,
Nem nagy a' harangunk, azt-is meg-vonhatom.
A' tsengetyűvel-is még körűl mehetek,
Coledálásbúl-is edgyet mást nyerhetek.
Ha pedig tsőfz lefzek, Filagoriámra
Fel-máfzok, jó gondom lefz mindég a' fzámra,
Javát a' Dinnyének én fogom meg-enni,
Bár az Urafágé, bár Papé fog lenni.
A' tolvajt pediglen meg fogom fofztani,
Egy két garast fogok így-is fordítani.
Hogy ha vénfégemre kóldulnom kellene,
Fortélyos egy kóldús belőlem tellene,
Mikor Péter Úrnak fzamarát vezettem,
Minden Manőverit jól fejembe vettem.
Minden kóldusoknak fzája aztat vállya,
Hogy ő minnyájoknak vála Feldt-Marsallya.

Tudta a' Gróf, hogy ő ezekkel tsak tréfál,
Tudta, pénze vagyon, nem leg-roſzſzabbúl ál.
De látta aztat-is, hogy már nem ſzolgálhat,
Lóra nehezen üll, gyalog allyig járhat.
Felelt, de ſzeméből köny tsepet húllatott,
És tsak ſzó ſzaggatva, hozzá így ſzóllhatott.
Hív ſzolgám: leg meg-hitt emberem, ó Rontó!
Hogy lehetſz mostan nyert örömöm el-bontó?
Most akartam élni veled víg napokat,
Mert eddig ſzenvedtünk ſanyarúſágokat,
Homállyából napunk most jutott fénnyére,
Szerentsének forsunk, most ült fő ſzékére.
És éppen most kivánſz el-hadni engemet,
Mikor öröm érte ſzívedet, 's ſzívemet.
Ennyimre el-mented hoz nagy bánatokat,
Nálad nélkül nem ér többé víg napokat.
Test őrzőm valál te minden veſzéllyekbe,
Véddőm, és paisom az ütközetekbe,
Hogy ha meg-gondolom, nékem mint ſzolgáltál,
Betegſégeimbe ágyam mellet áltál;
Az egéſz testemet a' fájdalom járja,
Hogy el-mégy, boríttya ſzívem' bánat árja.
De hogy meg-gyengültél, magam meg-esmérem,
Hogy nálam maradgyál, már azt nem-is kérem.
Vezérellyen Isten! többet nem ſzóllhatott,
Zokogás a' testét rázta, el-halgatott.
Végtére egy erſzényt nyújtott a' kezébe, (a)
El-ment, el-tűnt, mert nem nézhetett ſzemébe.

(a) Rontó Budán azt mondotta nékem, hogy azon erſzénybe 500 holandiai aranyak vóltak. De ezen felül-

Szobája ajtaját bé-tsukta magára,
Keservesen síra sokak hallottára;
Ugyan tsak Rontónak egy tzédulát íra,
Ez-is nedves vala, mert hogy írta, síra.
Mint írni fiának szokott édes attya,
Ennek-is olly vala egész foglalattya.
Kérte, hogy mennyen-el, hogy őt' ne láthassa,
Írja-meg, hol áll-meg, hogy aztat tudhassa.
Hogy ha meg-szorúlna, hozzá folyamodjon,
Áldást, és szerentsét Isten néki adjon.
Rontó e' tzédulát hogy kezébe vette,
Olvasván, kezébűl a' földre ejtette.
El-ájúlt, le-rogyjatt, a' szolgák öntözték,
Vólt-is dolgok vele, míg fel-ébresztették.
Hogy magához tére, szólltt: óh kegyes halál!
Én nékem melly édes nyugodalmat adál.
Óh mért irígylitek barátim sorsomat,
Mért költöttetek-fel, rontátok álmomat.
De körűl tekintvén, látta, hogy hol lenne,
Észre vette, hogy tsak üres szókat tenne.
Bár kemény szívű vólt, de most már sírhatott,
Magával ez által jobban-is bírhatott;
Azért-is, mint mikor felyhők tsatornái
Meg-nyílnak, 's essőtűl ürűlnek aknái,
Rontó szemeibűl olly folyás áradott,
A' nagy zokogásba már el-is fáradott.

De

* felűl-is vólt néki bővetskén pénze, mert Madagascárba, és a' több szigetekbe el-nem-felejtette magát.

De még-is kiáltott, kedves Grófom, hol vagy!
  Felely! mert a' lélek mostan mindjárt el-hagy.
Óh melly fájdalmak közt válok-meg te tűled,
  Életem nem élet, de halál kívűled.
Enged-meg még egyszer személyed láthassam,
  Lábadhoz borúlva lelkem ki-adhassam.
Nagy Isten! vétkezem, már eztet nem kérem,
  Te szent kegyelmedbűl, még látom, azt érem.
Terjeszd ollyan bőven reá áldásodat,
  Melly bőven botsájtod földre harmatodat.
Tartsd-meg sok időkig ezen árvák attyát,
  Te nagy jóvóltodnak érezze malaszttyát.
Szívét háborúba kérlek erősíttsed,
  Mint Dávidnak karját, karját úgy segíttsed.
Illyés Prófétának ad tüzes pallosát
  Kezébe, hogy ezzel vághassa gyilkosát.
Essedezem; tartsd-meg minden veszélyekbe,
  Mikor fog tetszeni, vidd végre Egekbe.
Szépen el-bútsúzott a' Grófnéjátúl-is,
  Egész udvarátúl, a' köz-szolgáktúl-is.
Más nap egy kalmárnak fel-ült hajójára,
  Dunán ment le Pestre, Medárd vásárára.
Itten egy Miskóltzi Görög szekerére
  Fel-ült, hazájába hamar el-is ére.
A' hol látta, hogy már szülői meg-hóltak,
  Még azok-is, a' kik esmérői vóltak.
Rég az attya házát Uraság el-vette,
  Más paraszt jobbágyát abba helyheztette.
Mert az Uraságnak vala ez fundussa,
  Meg-esmérte, hogy nints ehez néki jussa.

Pénze

Pénze vólt, el-menne Eger városába,
Egy fzép házat meg-vett ott a' Rátz utzába.
Fel-ékesíté ezt fzép házi fzerekkel,
Nyofzolyákkal, afztal, tükör, karfzékekkel.
Két fzép fzöllöt-is vett, és három réteket,
Földeket, mellyekbe jó böven vethetett.
Tíz ezer forintot adott uzsorára,
Jól élt, nem-is fzorúlt mások afztalára.
Hogy Gróffját láthassa, mindég igyekezett,
De foha már hozzá többé nem érkezett.
Hanem, hogy az Orfzág gyűle Diætára,
Kilentzvenedikbe fel-jött ő Budára.
Leopold Királynak az ő válafztását,
Kivánta ott látni koronáztatását.
De mivel Pozsonyba ez által-tétetett,
Hogy olly mefzfze mennyen, töle nem telhetett.
Meg-tudta, hogy én-is a' Diætán vólnék,
Nem más, ki Majorja vóltam, hogy az lennék.
Pesten fzálltt, örömmel ált' jöve Budára,
Hogy láthatott, vala vígafztalására.
Én ötet kilentz nap magamnál tartottam,
Pozsonyba fel-menvén, haza botsátottam.
El-befzéllte nékem ott egéfz életét,
Mind maga, mind pedig Gróffja történetét.
Irtt három levelet nékem Szakoltzára,
De hogy egy dologról nem írtt utóljára;
Egy jó akarómnak felöle levelet
Irtam, a' mellyre-is jött illyen felelet:
Hogy immár nem vólna az élők' fzámába,
A' múlt öfzön tették sírjának halmába.

Epitá-

Epitáphiumot időm' töltésére
  Munkáltam felőle, de aztat kövére
Nem metfzették; ide még-is bé-iktatom,
  Illyekkel magamat gyakran múlatgatom.

Epitáphium.

'Rontó Pál fekfzik itt, míg élt fokat rontott,
Mert fok Mofzka, Tatár, 's Néger vért ki-ontott,
Tár-házakat és tár-fzekereket bontott,
Ki-emelt azokból ő fok ezüst fontot.

Vitéznek mondhattya, ki ötet esmérte,
Sok ellenfég' nyakát az ő kardja mérte,
Egyed hegye alatt halál utól érte,
Eger lyukba dugta, bár ötet mind kérte.

Borostyánt érdemlett fok vitézfégéért,
Hazájáért ki-folytt ártatlan véréért,
Tziprust nyert fejére ennyi fok tettéért,
Imádkozz'. vándorló! fzegénynek lelkéért.

* * *

A' Gróf póstára ült, el-ment Hazájába,
  Meg-fzállt Nagyfzombatba, mert vala úttyába;
Az arany korona fogadóba ment-bé,
  Ki lenne fzomfzédja, a' Kelnertől kérdé.
Én vóltam: a' Kelner meg-mondá nevemet,
  Meg-is látogatott mindjárást engemet.
Meg-öleltük egymást, nagyon örvendettünk,
  Hogy illy véletlenül egymással lehettünk.
Kedvéért én négy nap itten meg-maradtam,
  Dolgait befzéllvén, tsudálva hallgattam.

Meg-

Meg-újúlt közöttünk a' régi barátság,
Mert másképp' is valaközttünk atyafiság.
Ötöd' nap' el-mentünk mind ketten útunkra,
Szükség vólt tekíntni kevés jószágunkra.
Ő a' magáéba nem soká múlatott,
Mivel a' Tsászártól vett parantsolatot,
Hogy ne késsen, vegye-ált' a' Regimentet,
Mert a' környül-állás háborút jelentett.
Kevés idő múlva el-indúlt Erdélybe,
De úttyába majd hogy nem esett veszélybe.
Mert Hóra, az Oláh latroknak Mársallja,
Tudta hogy jön, vélte, hogy őtet fel-falja.
Obristlaidinántja eztet meg-hallotta,
Osztályát feléje mindjárt indította.
Tordán szerentsésen ez hozzá-is jöve,
Le-esett szívéről a' félelem' köve.
Bátran ez osztállyal Székelyek földére,
Leg-kissebb kár nélkül Quártéllyára ére.
Levelébe adta e' dolgot tudtomra,
Örültem, nem jutott mindene potomra.
Alig hogy ált'-vette ő a' Regimentet,
Bellikumtól mindjárt parantsolatot vett:
Hogy indúljon azzal Mársnak piattzára,
Mert az ellenség-is meg-indúlt már árra.
Ő a' Regimenttel mindjárt meg-is-indúlt,
Hallván a' háborút, a' szíve meg-vídúlt.
Fel-tette, a' Burkust hogy majd meg-próbállja,
Tudta, hogy a' Székely a' sarat meg-állja.
Ezer hét száz hetven és nyóltzadikába
Szerentsésen bé-ért ő Silésiába;

De

De hamar meg-tsökkent minden reménysége,
Mert a' háborúnak hamar leve vége.
Minden Regimentek viszsza masérozták,
Igazság, békesség együtt tsókolkoztak.
A' nyúgodalomhoz ő hozzá nem szokott,
Most mi tévő légyen, arról gondolkodott.
A' Fejedelemnek kívánt ő hasznára
Lenni, fel-is méne Bétsbe utóllyára.
Kérte Székelyekhez más Obestert tégyen,
És ha meg-engedi, Fiúmébe mégyen.
Egy nagy kereskedést fog ott állítani,
Mellyel nagy hasznot fog nékie hajtani.
Plánumát a' Tsászár' kezeibe adta,
Valamiket ki-tett, ő mind jóvá hagyta.
Más Obestert nyere mindjárt a' Regiment,
Gróf-is Fiúmébe sietséggel el-ment.
A' szerentse itt-is nékie nem szolgált,
Mint Madagaskárba mindég ellene állt.
Szomorodott szívvel el-ment Angliába,
A' mint bé-érkezett London Városába,
Audientziát nyert menni a' Királyhoz,
És e'képpen szóllott ő önnön magához:
Hogy hatalma alá veti Madagaskárt,
A' mellyből nagy hasznot fog venni, és nem kárt.
A' belső dologba magát nem avattya,
A' Ministérium ezeket hajthattya.
És ha Indiába háborúja lészen,
Öt ezer katonát segitségül vészen
Ő tőle a' Király: Matrózt két ezeret,
Flottáját ki-tarttya, ád ennek kenyeret.

Se-

Soha más portékát bé ſem-is fog hozni,
Hanem Angliait: és ajándékozni
Fog bizonnyos ſummát edjik Hertzegének,
Minden eſztendőbe, akár mellyikének.
Ellenbe ezeket kérte a' Királytól,
Mind a' felső, mind az all Parlamentumtól:
Hogy ha Madagaskár ellen ki támadna,
Akkor ſegitſéget néki illyet adna.
Hajókat, úgy fegyvert, más hadi ſzereket,
Nem többet tsak két ſzáz Mester embereket.
Előre illy hajót mostan hármat nyerjen,
Kettőt fegyver, élés, edjet meg-terhellyen.
Ötven ezer Sterling font légyen az ára,
Mert nagy ſzükſége leſz eleintén árra.
De e' ſummát ő négy eſztendők folytával,
Ki fogja fizetni egéſz uzsorával.
Mind ezekre a' két Parlamentum nem állt,
Azért-is fejébe illyen gondolat ſzállt,
Angliát el-hagyta, ment Amerikába,
Bé ére Mariland ékes Városába,
Szorgalmatosaknak Lakossait látta,
Azért a' nyereſég reménnye táplálta;
Hogy rá-veſzi őket a' kereskedésre,
A' Madagaskári néppel egy értésre.
Indúlása előtt ment Baltimorébe,
Irlandiának, a' ſzélső ſzigetébe.
Nagy kereskedővel tett itt barátſágot,
Tett-is ez ő vele ollyan nagy jóſágot,
Hogy mindjárt egy hajót, ſzámos portékával
Meg-rakott; 's fegyveres negyven katonával.

Húſz ſzép ágyúk vóltak e' hajóra téve,
Szükſéges golyóbis, és por meg vólt véve.
E' hajón evezett ő bé Marilandba,
Éppen nem mulatott ſokáig ő abba.
Hanem el-ment innét Ágostony révébe,
Madagaskár ſziget' nap költe réſzébe.
Itt vélte, hogy majd nagy nyereſége léſzen,
Mert esmeretſéget föld népével téſzen.
Marilandba hagyta Grófnéját azomba,
Mert tudta, hogy léſzen ott nyugodalomba.
Ezen Sæculum írtt nyóltzvan öt eſztendöt,
Julius hetedik napján, a' nap fel-költ.
Hogy ért Antegare ſzép tágas révébe,
Szent Sebestyén hegynek, vala ez végébe.
Antongil révébe innét el-indúla,
A' mint ebbe ére, kevés idö múla,
Hogy a' Madagaskár éjtſzaki réſzének
Királlya, Lambuing, 's Szeklaver népének
Királlya-is jöttek látogatására,
Hit-kötéssel állott mind kettő pártyára.
Föld népe közzül-is ſok melléje állott,
És fel-fegyverkezve hajójára ſzállott.
Tíz napok multával ezekkel meg-indúlt,
Angoucit érvén, itten keményen dúlt.
Frantziaké vólt ez, a' kikre neheztelt,
Itten most előſzör ezek ellen fel-kelt.
El-is vette mindjárt egy nagy Tárházokat,
Földig le-rontatta az itt állt ſántzokat.
Egy új Várost akart itten állíttani,
Frantziáknak kívánt mindenkép ártani;

Azért

Azért népe részét hajókra szállítá,
 És Fulpoint felé azokat indítá.
Hogy a' Frantziáknak ottan Faktoráját, (a)
 Vegyék-el, hozzák-el minden portékáját.
De ez előtt állott fegyveres Fregátta,
 Hogy el-nem-vehetik, mindenike látta.
Leg-kissebbet ők itt nem-is tehetének,
 Úgy viszsza-is tértek, mint ide jövének.
Az Isle de Frantzba lakó Gubernátor,
 Ki nagy elméjü vólt, 's mindenképpen bátor,
Meg-hallván a' Grófnak ellenkeskedését,
 Leg-ottan meg-tette ezen rendelését,
Egy hajót mindjárást fel-fegyverkeztetett:
 Hatvan katonákat reá helyheztetett,
Ezer hét száz nyóltzvan hatodik esztendő
 Írattatott, vólt ez a' Grófnak keserő;
Mert huszon harmadik Májusnak napjára,
 El-jött azon hajó, a' Gróf nagy bajára.
Egy Redutát ugyan ő fel-építtetett,
 A' mellybe két ágyút, bé-is helyheztetett.
Ez igen kevés vólt védelmezésére,
 De még-is ő bátran várt ellenségére.
Mihent a' hajórúl az ágyúk süttettek
 Négerek szaladtak, erdőkbe siettek.

(a) A' Tengereken kereskedő Nemzeteknek ollyatén Tárok, a' mellyekbe portékájok vagyon, ez annál lévő Cancelláriával eggyütt Faktorájnak neveztetik, a' melly személy ennél a' fő, az Faktornak hívattatik.

Nyóltzvan ágyú a' fok golyóbist okádta,
Egyjike jobb réfzét mellyének találta.
Mindjárt hanyat-is dűlt, fetrengett vérébe,
El-este mihent tűnt Frantziák fzemébe,
Haján fogva húzták őtet ki fántzábúl,
Senki fem vehette-ki ezek markábúl.
Nehány minuta vólt, a' lelkét ki-adta,
Gyáfzos özvegyfégbe, a' Grófnéját hagyta.
Ki hallván fátumát, a' Magyar hazába
Ki-jött, példásan él ma-is jófzágába.
Imé így húnya-el e' nagy Magyar vitéz,
A' kibe bátor fzív lakott, 's különös éfz.
Nagyra fzülettetett, nagy próbákat-is tett,
Kár hogy az frígyfég ellenfégévé lett.
Senki más, egyedűl ő vala Pajtássa
A' föld fel-lelésben, Kolumbusnak mássa.
Egéfz Európa dolgait tsudállya,
Tsak a' Kaján ember azokat ótsállya.
Sokfzor fogja a' nap Hazánkat kerülni,
Míg egy Magyar Anya illy fiat fog fzülni.
Mondj áldást hamvára, ditső Magyar Nemzet,
Annyának-is, a' ki illy remeket nemzett.
Én-is azt kiáltom, nagy lelked az égbe
Örvendjen! és Munkám ezzel mennyen

V É G B E.

